Trøndelag fylkeskommune

Fylkesmannen i Trøndelag

Tröndelagen fylhkenålma

TRØNDELAG I TALL 2019

Statistikk og fakta om Trøndelag

Forord

Trøndelag er et fylke i vekst. Vi har positive tall for utviklingen i befolkning, sysselsetting, verdiskaping og eksport. Trøndelag har en høyt utdannet befolkning og mange flere enn tidligere fullfører videregående skole. Trøndelag er sterke på forskning og utvikling. Både når vi sammenligner med resten av landet, og i europeisk sammenheng. Vi har kommuner som utmerker seg på kulturfeltet. Trønderne har til og med høyere levealder enn resten av landet.

Det er lett å finne tall og statistikk som viser at ting går bra i Trøndelag. Hensikten med «Trøndelag i tall» er ikke bare å vise fram styrkene til Trøndelag, men også å belyse utfordringene. For selv om mye peker i riktig retning har fylket også en del utfordringer. Den såkalte eldrebølgen kommer i løpet av de neste tiårene. Befolkningsprognosene viser at antall personer over 80 år i Trøndelag vil øke med 60 prosent frem til 2030 og 113 prosent frem til 2040.

Veksten i befolkning og sysselsetting er ujevnt fordelt i fylket. Flere av kommunene i Trøndelag, spesielt i innlandet, har fødselsunderskudd, fraflytting og en raskt aldrende befolkning. Mange av de samme kommunene har også sysselsetningsnedgang, fremfor alt i privat sektor. Havbruksnæringen har bidratt til eventyrlig sysselsettingsvekst for deler av Trøndelagskysten. Likevel har 72 prosent av nye arbeidsplasser i Trøndelag blitt skapt i Trondheim i perioden 2010 til 2018.

Klimaomstilling er en utfordringene også for Trøndelag. Direkte utslipp fra Trøndelag er estimert til 2,8 millioner tonn CO2-ekvivalenter eller 6,1 tonn per innbygger. Alt dette og mye mer kan man lese ut fra tallene i «Trøndelag i tall 2019».

«Trøndelag i tall» skal være en del av det overordnede kunnskapsgrunnlag til Trøndelag fylkeskommune, men vi håper at dokumentet også er til nytte for andre. Tallene som presenteres her gir en del basiskunnskap som gjør oss bedre i stand til å stille de riktige spørsmålene i våre videre analyser.

Det er viktig å huske at «Trøndelag i Tall» først og fremst er en statistisk beskrivelse av Trøndelag og forholder seg til det som kan telles og måles. Det er imidlertid slik at ikke alt som teller kan telles, men at en del må fortelles. Det er dermed mange viktige tema for Trøndelag som ikke er omtalt i Trøndelag i tall.

Det er mye som går igjen fra tidligere utgaver av «Trøndelag i tall», men det er også noen nyheter.

I arbeidet med 2019- utgaven har vi samarbeidet med Fylkesmannen i Trøndelag, som har bidratt spesielt til kapittel 8 om kommuneøkonomi, planlegging og arealforvaltning. Dette bidrar til å utvide bredden i dokumentet og bringer inn nye perspektiver på utviklingstrekkene for fylket vårt.

Heftet er tematisk bredt og skal gi et overblikk over Trøndelags styrker og utfordringer. Dokumentets form og det store tematiske spennet gjør det umulig å gå dypt inn på alle enkeltområdene. Som alltid er det mange tema som har fortjent mer oppmerksomhet og andre viktige tema som ikke har fått plass.

Vi har lagt vekt på at tallene som blir brukt i «Trøndelag i tall», så langt det lar seg gjøre, skal være offentlig tilgjengelig statistikk. Alle tabeller har oppgitt kilde slik at leseren skal kunne finne bakgrunnstallene om man ønsker å gjøre egne sammenstillinger eller grave dypere i tallene. Vi har også lagt vekt på at «Trøndelag i tall» skal presentere mest mulig data på kommunenivå, samt tidsserier som viser utvikling over tid.

«Trøndelag i tall 2019» presenterer tall og fakta om Trøndelag slik fylket ser ut i dag. Den eksisterende kommunestrukturen og fylkesgrensen per 2019, ligger derfor til grunn for utvalget. Rindal ble en del av Trøndelag fra 1.1.2019 og vi har inkludert Rindal som en del av Trøndelag også tilbake i tid, i statistikken.

Med tanke på at det er mange kommuner som slår seg sammen i 2020 så hadde vi håpet å kunne presentere tall for de nye kommunene. Det lar seg dessverre ikke gjøre. Årsaken er at offisiell statistikk som inkluderer nye kommunegrenser blir publisert først i 2020. Siden man i Trøndelag både har grensejusteringer og splitting av kommuner, så er det vanskelig å lage statistikk på de nye kommunene med en faglig forsvarlig kvalitet, før de offisielle tallene er tilgjengelig.

Odd Inge Mjøen
Fylkesrådmann

Frank Jenssen
Fylkesmann

Spørsmål og henvendelser vedrørende Trøndelag i tall 2019 kan sendes til:

Trøndelag fylkeskommune ved:

Jon Olav Sliper, jonsl@Trondelagfylke.no

Per Jorulf Overvik, perov@trondelagfylke.no

Fylkesmannen i Trøndelag ved:

Frode Rabben, fmtlfra@fylkesmannen.no

Stule Lund, fmtlslu@fylkesmannen.no

Innhold

Fakta om Trøndelag 6
Trøndelagsplanen 7
Kommunesammenslåinger: Trøndelag i 2020 8
Aksen, kysten og innlandet 9

Kapittel 1: Befolkning

Den lange trenden 11
Hvor folk bor i Trøndelag 12
Folketall og befolkningsendringer 13-19
Flytting og flyttestrømmer 20-22
Sametingets valgmanntall 23
Befolkningsframskrivinger 24-26
Innvandring 27 –30
Befolkningens alderssammensetning 31-35
Kjønnsfordeling og fruktbarhet 36-37
Tettbygde og befolkningstetthet 38-39
Boligmasse, boligbygging og fritidsboliger 40-43

Kapittel 2: Utdanning og kompetanse

Utdanningsnivå 45-47
Grunnskole 48-50
Videregående - skoler og elever, KOSTRA Nøkkeltall 51-53
Videregående - Søkere til VG1 54-55
Videregående - gjennomføring 56-57
Lærlinger og lærebedrifter 58-59
Fagskole 60-61
Studenter og studiesteder 62-64
Sysselsetting etter utdanningsnivå 65

Kapittel 3: Arbeids- og næringsliv

Sysselsetting i fylker og kommuner 67-73
Sysselsetting fordelt på næring 74-76
Offentlig og privat sektor 77
Arbeidsledighet estimert mangel på arbeidskraft 78-79
Foretak og virksomheter 80-81
Verdiskaping 82-83
Eksport 84-85
Akvakultur og fiskeri 86-87
Jordbruk og skogbruk 88-89
Detaljhandel 90
Turisme 91
Forskning og utvikling 92-93
Olje og gass 94

Kapittel 4: Klima og energi

Klimagassutslipp 97-100
Opptak av klimagasser fra skog 101
Kraftproduksjon, vann og vindkraft 102-104
Energiforbruk 105-106
Avfall og avfallshåndtering 107

Kapittel 5: Samferdsel

Infrastruktur	109
Veier, trafikkmengde og reisetidsanalyser	110-111
Trafikkulykker	112-113
Pendling	114-115
Bilparken	116-117
Buss	118
Ferje	119
Luftfart	120-121
Jernbane	122
Bredbåndsdekning	123

Kapittel 6: Kultur

Norsk kulturindeks	125-126
Kulturutgifter	127
Museum	128-129
Bibliotek	130-131
UKM (Ung Kultur Møtes)	132
Den kulturelle skolesekken	133
Musikk- og kulturskole	134
Idrettsanlegg og spillemidler	135
Kulturnæring	136-137

Kapittel 7: Folkehelse

Folkehelsearbeid —Trøndelagsmodellen	139
Folkehelseprofil	140
Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag - HUNT	141
Sosialt nettverk og organisasjonsdeltagelse	142-143
Depresjon og ensomhet blant ungdom	144-145
Valgdeltakelse	146
Deltagelse på kulturaktiviteter	147
Lavinntekt og inntektsforskjeller	148-149
Likestilling	150
Tannhelse	151
Uføre	152-153
Vaksinasjonsdekning	154
Røyking	155
Forventet levealder og dødsårsaker	156-157

Kapittel 8: Kommunal økonomi, planlegging og arealforvaltning

Kommune økonomi	159-162
Plansaksbehandling	163-164
Samfunnssikkerhet og beredskap	165
Arealbruksfordeling	166
Omdisponering av landbruksjord	167
Kartlagte friluftslivsområder	168
Trøndelag Vannregion	169
Reindrift	170

Mer statistikk fra Trøndelag fylkeskommune

På Trøndelag fylkeskommune sine hjemmesider kan man finner mer informasjon om hva vi gjør innen statistikk og analyse:

https://www.trondelagfylke.no/vare-tjenester/plan-og-areal/kart-statistikk-og-analyse/

Her finner man både tidligere utgaver av Trøndelag i tall og kontakt informasjon til de som jobber med statistikk og analyse ved planseksjonen i Trøndelag fylkeskommune.

Hver fredag publiserer Trøndelag fylkeskommune aktuell statistikk fra Trøndelag i artikkelserien faktafredag. Alle faktafredag artiklene kan man finne her:

https://www.trondelagfylke.no/vare-tjenester/plan-og-areal/kart-statistikk-og-analyse/nyhetsarkiv-kart-og-statistikk/

Faktafredag legges også ut på fylkeskommunens facebook side.

Fylkesmannen i Trøndelag har utviklet en nettportal hvor vi samler statistikk, analyser, analysemetoder, forskning og annen relevant informasjon knyttet til reformen «Leve hele livet»:

https://ressursportal.no/

Trøndelag fylkeskommune har en rekke web-baserte karttjenester som man kan finne på fylkeskommunens nettsted for kart i Trøndelag:

http://stfk-gis.maps.arcgis.com/home/index.html

Her finner man også GisLink, som er et samarbeidsprosjekt mellom Trøndelag fylkeskommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Fylkesmannen i Trøndelag .

Navigering i Trøndelag i tall 2019

De som leser Trøndelag i tall i digitalversjon kan navigere i dokumentet ved hjelp av navigasjonsikonene oppe i høyre hjørne på de fleste sidene

Til innholdsfortegnelsen

< Gå en side tilbake

> Gå til neste side

Innholdsfortegnelsen i digitalversjonen er lenket med hyperkoblinger for rask navigering i dokumentet.

Fakta om Trøndelag

Antall kommuner: 48 i 2019, 38 i 2020

Areal totalt: 41 898 km²

Landareal: 39 213 km²

Ferskvannsareal: 2 685 km²

Største kommune : Lierne, 2 962 km²

Minste kommune: Ørland, 73 km²

Største øy: Hitra, 569 km²

Største innsjø: Snåsavatnet, 125,73 km²

Lengste elv: Namsen, 230 km

Høyeste fjell: Storskrymten (Oppdal), 1985,3 moh.

Det laveste, høyeste punktet i en kommune: Besselvassheia (Frøya), 76 moh.

Innbyggere: 464 060 per 1. januar 2019

Befolkningstetthet: 11,8 innbyggere per km² med landareal

Andel av Norges befolkning: 8,7 % i 2019

Kommune med flest innbyggere: Trondheim, 196 159 per 1. januar 2019

Kommune med færrest innbyggere: Røyrvik, 482 per 1. januar 2019

Kommune med høyest befolkningstetthet: Trondheim, 610 innbygger per km²

Kommune med lavest befolkningstetthet: Røyrvik, 0,4 innbygger per km²

Andel av Trøndelags areal som er bebygd : 1,4 % i 2019

Mest bebygde kommune: Trondheim, 19,1 % av kommunens areal er bebygd i 2019

Sysselsatte: 232 975 per 4. kvartal 2018

Verdiskaping: 201,7 milliarder kr i 2016

Verdiskaping per sysselsatt: 880 000 kr i 2017

Vareeksport: 27 800 millioner kr i 2018

FoU-utgifter som andel av bruttoprodukt: 5,4 % i 2017

Klimagassutslipp: 2 805 2015 tonn Co2-ekvivalenter i 2017

HVOR SKAL TRØNDELAG VÆRE I 2030?

I 2030 kjennetegnes Trøndelag av **god livskvalitet og mangfold**

I 2030 er **kunst og kultur en viktig drivkraft for samfunnsutvikling** i Trøndelag

I 2030 er Trøndelag best i Norge på **regional samhandling**

I 2030 har Trøndelag en **bærekraftig areal- og transportstruktur**

I 2030 har Trøndelag et **balansert utbyggings- og bosettingsmønster**

I 2030 har Trøndelag et **samordnet transport- og samferdselssystem**

I 2030 har Trøndelag et **omstillingsdyktig og framtidsrettet arbeids- og næringsliv**

I 2030 er trøndersk næringsliv basert på **miljøvennlig næringsutvikling og teknologi**

I 2030 har Trøndelag **bærekraftig produksjon av mat og bioråstoff**

Trøndelagsplanen 2018-2030 skal sette de overordnede målsetningene for Trøndelag. Den uttrykker i hvilken retning vi vil at Trøndelag skal utvikles, og hvor vi vil at Trøndelag skal være i 2030. De valgte innsatsområdene i trøndelagsplanen er *Bolyst og livskvalitet*; *Kompetanse, verdiskaping og naturressurser; Regionale tyngdepunkt og kommunikasjoner.* Disse synliggjøres gjennom ni prioriterte retningsmål for at utviklingen skal være balansert for hele Trøndelag.

Trøndelagsplanen er det overordnede leddet i en sammenhengende planstruktur. På flere områder er det utviklet - eller er under utvikling - egne temaplaner, strategier og handlingsprogram som går mer detaljert inn på hvordan det skal jobbes eller hvilke tiltak som skal iverksettes for å realisere målene. Trøndelagsplanens målsetninger er ambisiøse og hvis vi skal nå disse kreves samordnet innsats fra en rekke aktører, både offentlige og private.

Kommunereform: Trøndelag i 2020

I tillegg til sammenslåingen av de to trøndelagsfylkene så slo også Rissa og Leksvik seg sammen til Indre Fosen kommune fra 1.1.2018. I 2020 gjennomføres ytterligere ni kommunesammenslåinger i Trøndelag:

1. Orkdal, Meldal, Agdenes og deler av Snillfjord slår seg sammen til Orkland kommune
2. Hemne, Halsa og deler av Snillfjord slår seg sammen til Heim kommune
3. Den siste delen av Snillfjord blir en del av Hitra kommune
4. Klæbu og Trondheim går sammen og blir Trondheim kommune
5. Ørland og Bjugn slår seg sammen, og den nye kommunen blir hetende Ørland
6. Åfjord og Roan slår seg sammen, og den nye kommunen blir hetende Åfjord
7. Verran og Steinkjer går sammen som Steinkjer kommune
8. Namsos, Fosnes og Namdalseid slår seg sammen, og den nye kommunen blir hetende Namsos
9. Vikna og Nærøy går sammen som Nærøysund kommune

Av disse er det kun sammenslåingen mellom Hemne, Halsa og deler av Snillfjord som går på tvers av fylkesgrensen. Halsa, som i dag er en del av Møre og Romsdal, flytter dermed over til Trøndelag i forbindelse med kommunesammenslåingen.

I tillegg så skiftet Rindal fylke 1.1.2019, og har allerede blitt en del av Trøndelag.

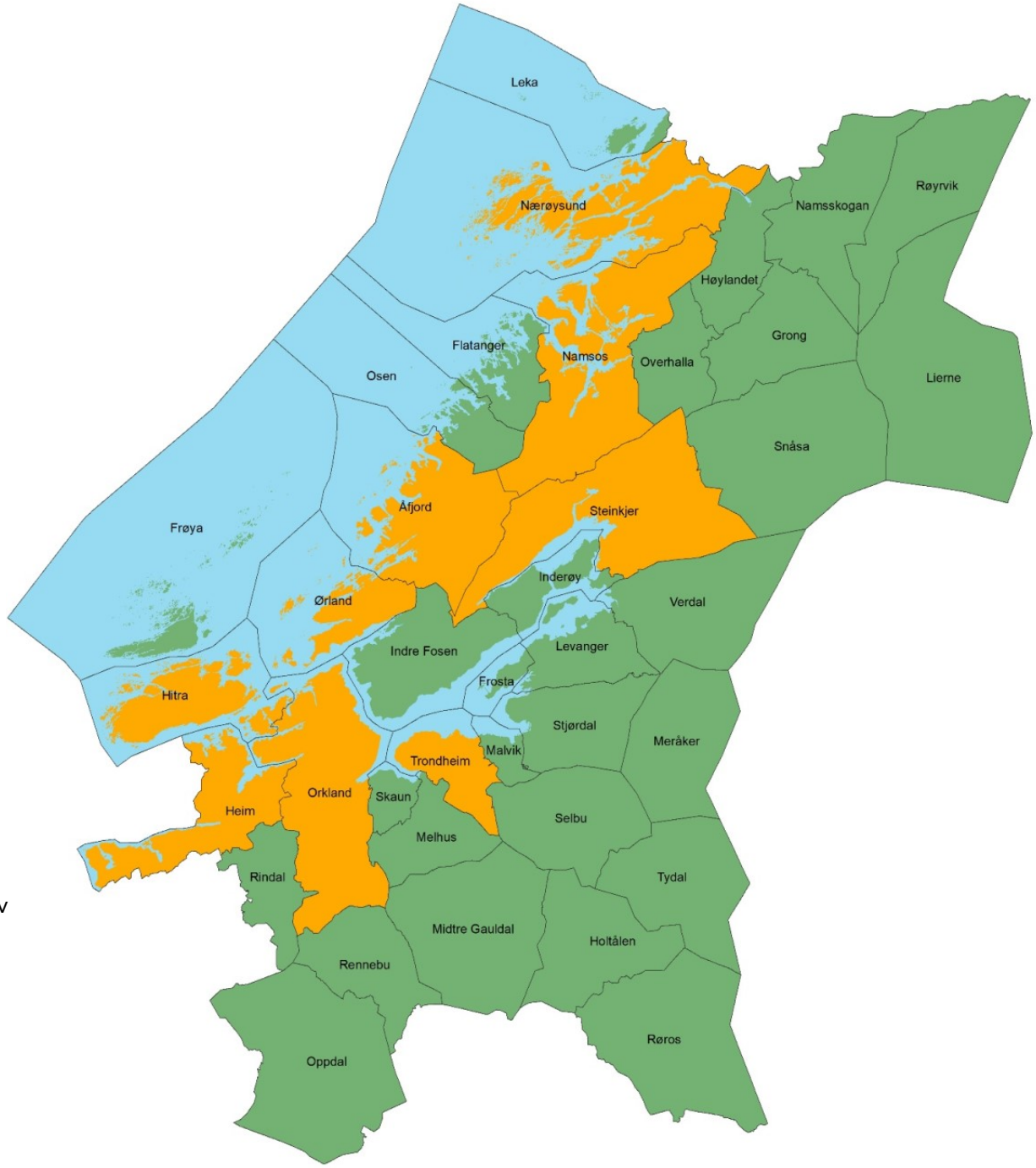

Aksen, kysten og innlandet

Grovt sett kan Trøndelag beskrives som et tredelt fylke: Aksen, Innlandet og Kysten. Kommunene i disse gruppene har mange fellestrekk i form av næringsstruktur og utvikling, men det er også store forskjeller og variasjoner internt i gruppene. Vi understreker at dette er en analytisk inndeling og ikke en funksjonell eller politisk inndeling.

Aksen: i Trøndelag er 74,6 % av innbyggerne og 76,2 % av arbeidsplassene lokalisert i en akse som går mellom Orkdal—Trondheim—Steinkjer som i all hovedsak følger jernbane og E6, med en liten avstikker langs E39 til Orkanger. Med unntak av Namsos ligger de ni største kommunene i fylket langs denne aksen, hvor Trondheim er det store tyngdepunktet. Mye aktivitet i fylket er knyttet til denne regionen, og det er betydelig interpendling mellom kommunene i aksen. I perioden 2010-2019 har folketallet i aksen vokst med 11,9 %, og 92,6 % av folketalsveksten i Trøndelag har kommet i aksen. I perioden 2008-2018 har antall arbeidsplasser i aksen økt med 9,1 % og 87 % av arbeidsplassveksten i Trøndelag har kommet i aksen.

Innlandsregionen: omfatter typiske fjellkommuner som Lierne, Meråker og Røros, men også Høylandet, Rennebu og Rindal. Disse kommunene utgjør til sammen 10,9 % av innbyggerne og 9,7 % av arbeidsplassene i Trøndelag, fordelt på 54,6 % av arealet. I perioden 2010-2019 har folketallet i innlandsregionen vokst med 0,9 %, mens antall arbeidsplasser i innlandet har gått ned med -1,4 % i perioden 2008-2018. Oppdal, Røros og Grong er tyngdepunkt i hver sin region, og har tilbud innenfor handel, skole, kultur og arbeidsmarked som tjener et større omland. Det er likevel en utfordring for disse sentraene at omlandet er tynt befolket. Det lokale vekstpotensialet er derfor begrenset.

Kystregionen: deler flere av de samme utfordringene som innlandskommunene, men har litt andre forutsetninger. 14,5 % av Trøndelags innbyggere bor i disse kommunene, som har 14,1 % av arbeidsplassene. I perioden 2010-2019 har folketallet i kystregionen vokst med 3,9 %, og 6,3 % av folketalsveksten i Trøndelag har kommet her. I perioden 2008-2018 har antall arbeidsplasser på kysten økt med 8,4 %.

Havbruksnæringa har gitt kysten nye inntekter og store muligheter. Etableringen av nye arbeidsplasser har tiltrukket seg innflyttere og gitt befolkningsvekst. Arbeidsinnvandrere utgjør en stor andel av tilflyttingen. Mange har flyttet til med familien og har etablert seg i lokalmiljøet. Frøya og Hitra har en innvandrerbefolkning på hhv. 22,0 og 17,6%.

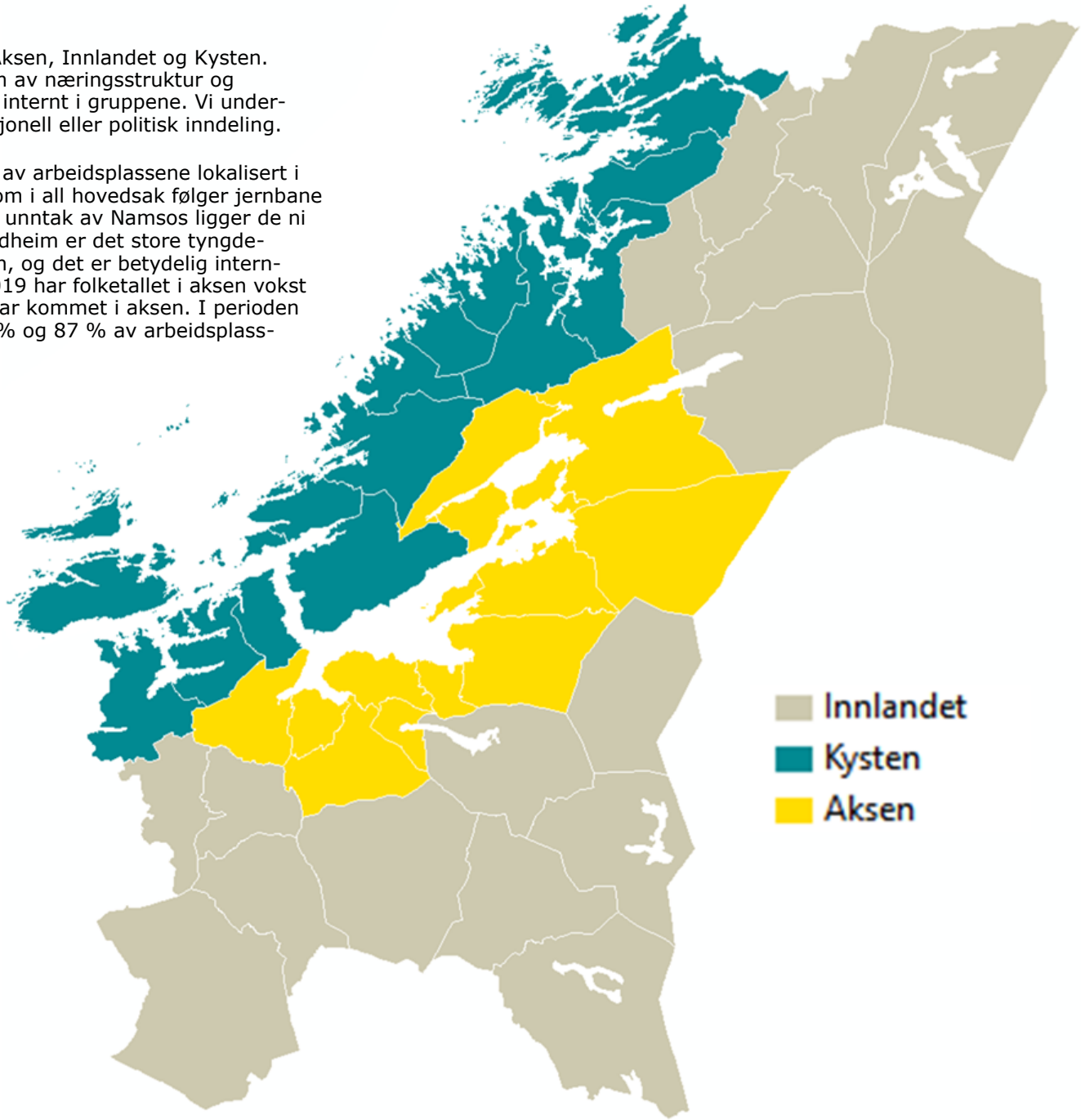

KAPITTEL 1

BEFOLKNING

Den lange trenden.
Folkemengde i Trøndelag 1769-2019. Antall og andel av Norges befolkning.

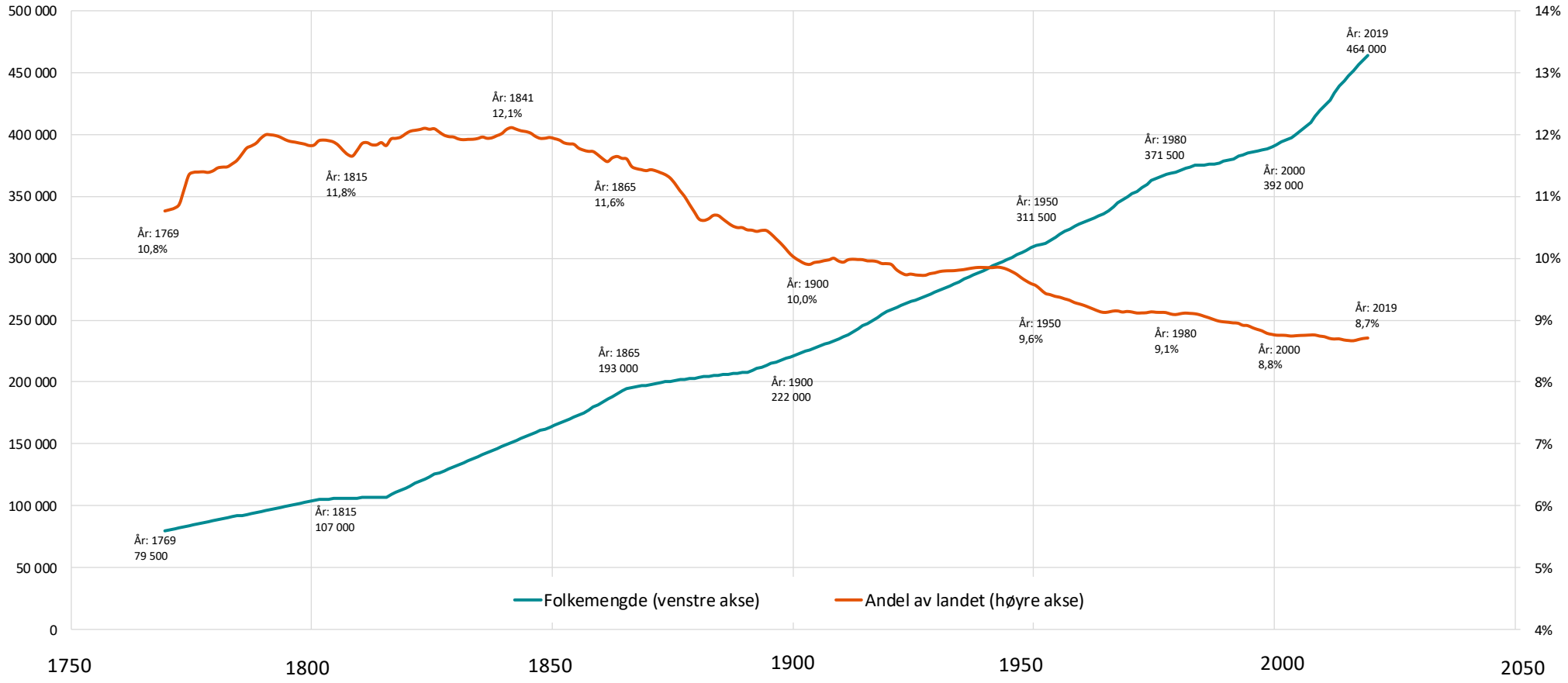

Kilde: SSB tabell 09501, 06913 og 05803

I Norge er det gjennomført systematiske folketellinger siden 1769. Den gang var det 79 500 mennesker som bodde i det som er dagens Trøndelag. I 1800 hadde folkemengden steget til 100 000, og i 1900 var den blitt 220 000. I 1950 var antallet kommet opp i 311 000. I 2019 er vi 464 000 trøndere.

Fra 1769 og frem til 1800 var den årlige befolkningsveksten i Trøndelag på litt under 1 %. Fra 1800 og frem til 1815 var befolkningsveksten i snitt kun 0,1 % i året. Her var det trolig enkelte år mellom folketellingene hvor det var betydelig befolkningsnedgang, blant annet på grunn av hungersnød som følge av blokaden av Norge under Napoleonskrigene. Deretter kom en periode mellom 1815–1865 med veldig sterk folketalsvekst, faktisk den sterkeste Trøndelag noensinne har sett. Fra 1860-tallet fulgte en periode med lavere vekst i folketallet som blant annet skyldtes stor utvandring til Amerika.

De høyeste fødselstallene kom etter krigen og varte til midten av 1960-tallet. Deretter kom en periode med lavere fødselstall som nådde bunnen på begynnelsen av 1980-tallet. Siden har fruktbarheten igjen økt noe. Etter 2005 har det vært stor nettoinnvandring til landet og Trøndelag, og innvandring har stått for omtrent to tredjedeler av befolkningsveksten de siste årene. Selv om den prosentvise veksten var høyere i perioden 1815-1865 enn i perioden etter år 2000 så har den årlige veksten målt i antall personer vært høyest i perioden etter år 2000.

I 1841 ble det estimert at 12,1 % av Norges befolkning bodde i Trøndelag. Dette er den høyeste «trønderandelen» i Norges befolkning som noensinne er målt. Siden har Trøndelags andel av befolkningen sunket og er i 2019 på 8,7 %. Rindal er inkludert som en del av Trøndelag i hele perioden.

Hvor bor folk i Trøndelag?

Kartet illustrerer hvor det bor folk i Trøndelag per 1. januar 2018. Kartet er delt i kvadrater på 250x250 meter. Grå arealer har ingen bosatte personer. På fargede felter bor det minst 1 person.

Befolkningstettheten i Trøndelag er 11,8 personer per kvadratkilometer med landareal. Til sammenlikning er tallet 13,7 for hele Norge, som med det er blant verdens 20 minst tettbefolkede land.

I Trøndelag bor folk tettest på Lademoen i Trondheim, hvor det bor 1 145 personer på et 250x250 meter stort område. Dette tilsvarer en befolkningstetthet på over 18 320 personer per kvadratkilometer. (På side 39 kan man lese mer om de tetteste befolkede områdene i Trøndelag)

Kartet viser at Trøndelag har store områder som ikke har bosetting i det hele tatt. Mye av dette arealet er områder med fjell, myr og skog. Hytter og fritidsboliger vises ikke i dette kartet.

Trøndelag har et bosettingsmønster med store områder med spredt bebyggelse. Samtidig er det en sterk befolkningskonsentrasjon i Trondheimsområdet.

Det er mye bosetting langs jernbanen og E6 i nord-sør-retning på kartet. Ellers ser man at elvedaler og store innsjøer kommer fram i kartet fordi bosettingen er samlet langs disse. Bosetningen i kystkommunene følger stort sett kystlinjen.

Kartet viser tydelig at regionhovedstaden Trondheim har tettest bosetting, men at det også er flere andre steder i Trøndelag med tett bosetning, blant annet i Innherredsbyene og Namsos.

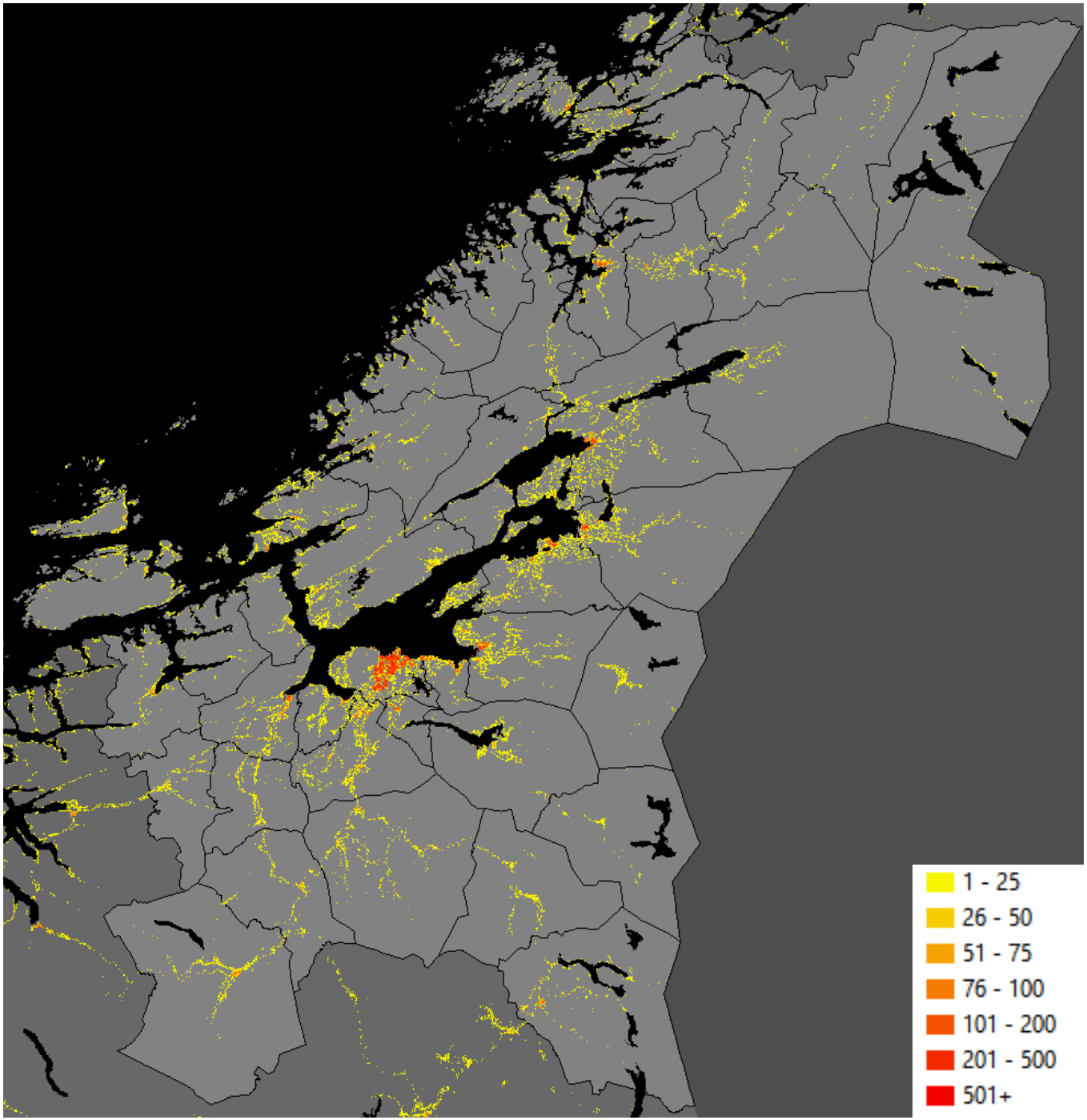

Folketall i norske fylker

464 060 trøndere i 2019

Per 1. januar 2019 var det 464 060 personer bosatt i Trøndelag og siden 2010 har det blitt 47 707 flere trøndere. Det betyr en befolkningsvekst på 11,1 %.

Det nasjonale snittet i samme periode var en befolkningsvekst på 9,7 %. Akershus og Oslo har hatt størst befolkningsvekst med henholdsvis 16,3 % og 16,1 % i perioden.

I 2018 har befolkningen i Trøndelag vokst med 3 227 personer eller 0,7 % som er 0,1 prosentpoeng høyere enn landssnittet. Trøndelag er det femte mest folkerike fylket i Norge per 1. januar 2019.

Befolkningsendring i norske fylker i perioden 2010-2019

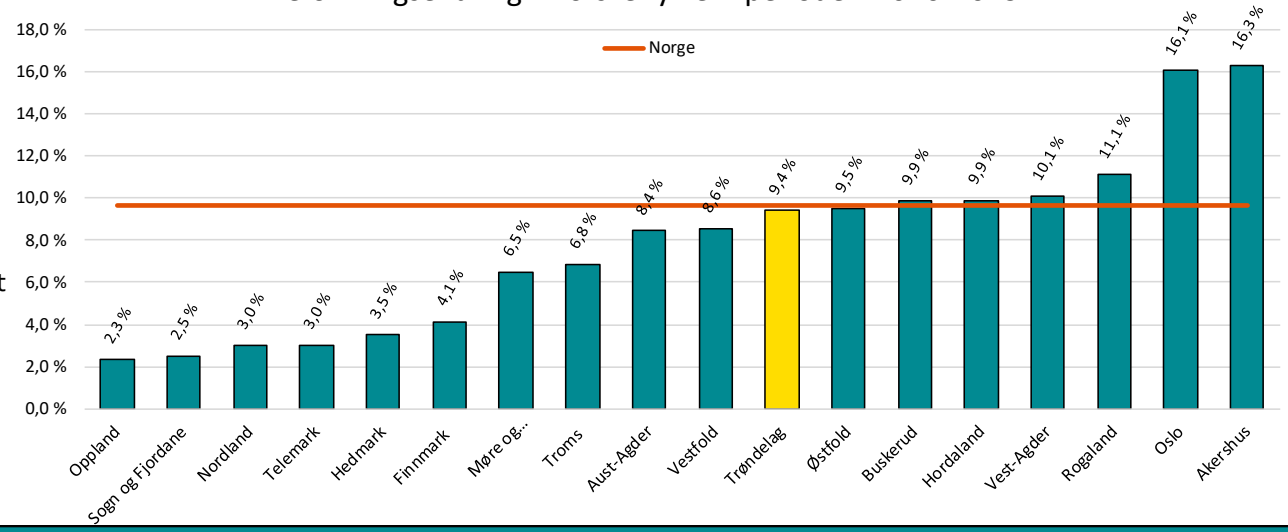

Befolkning per 1 januar 2019

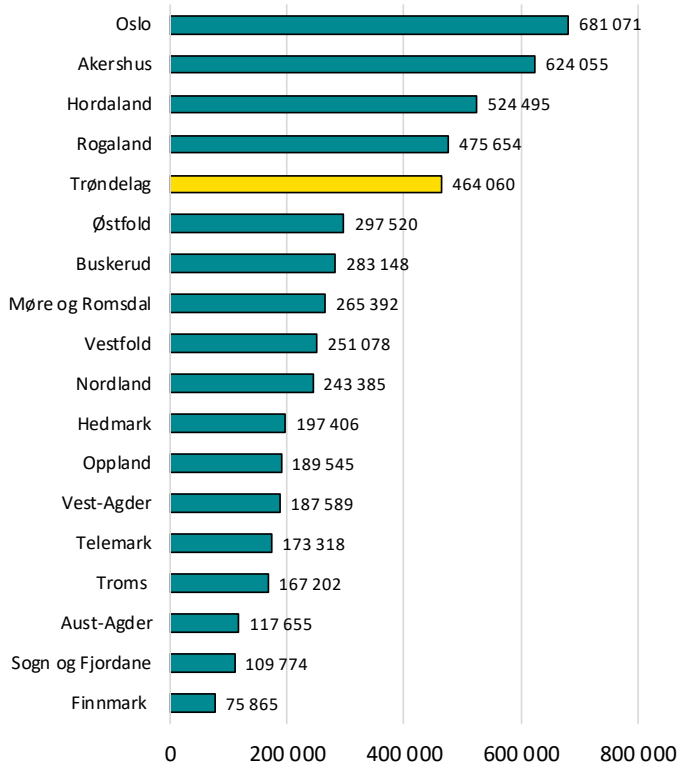

Befolkning og befolkningsendringer i norske fylker

	2010	2018	2019	Endring 2018-2019		Endring 2010-2019		Andel av Landet
Østfold	271 662	295 420	297 520	2 100	0,7 %	25 858	9,5 %	5,6 %
Akershus	536 499	614 026	624 055	10 029	1,6 %	87 556	16,3 %	11,7 %
Oslo	586 860	673 469	681 071	7 602	1,1 %	94 211	16,1 %	12,8 %
Hedmark	190 709	196 966	197 406	440	0,2 %	6 697	3,5 %	3,7 %
Oppland	185 216	189 870	189 545	- 325	-0,2 %	4 329	2,3 %	3,6 %
Buskerud	257 673	281 769	283 148	1 379	0,5 %	25 475	9,9 %	5,3 %
Vestfold	231 286	249 058	251 078	2 020	0,8 %	19 792	8,6 %	4,7 %
Telemark	168 231	173 391	173 318	- 73	0,0 %	5 087	3,0 %	3,3 %
Aust-Agder	108 499	117 222	117 655	433	0,4 %	9 156	8,4 %	2,2 %
Vest-Agder	170 377	186 532	187 589	1 057	0,6 %	17 212	10,1 %	3,5 %
Rogaland	427 947	473 526	475 654	2 128	0,4 %	47 707	11,1 %	8,9 %
Hordaland	477 175	522 539	524 495	1 956	0,4 %	47 320	9,9 %	9,8 %
Sogn og Fjordane	107 080	110 230	109 774	- 456	-0,4 %	2 694	2,5 %	2,1 %
Møre og Romsdal	249 221	264 817	265 392	575	0,2 %	16 171	6,5 %	5,0 %
Trøndelag	424 143	460 783	464 060	3 277	0,7 %	39 917	9,4 %	8,7 %
Nordland	236 271	243 335	243 385	50	0,0 %	7 114	3,0 %	4,6 %
Troms	156 494	166 499	167 202	703	0,4 %	10 708	6,8 %	3,1 %
Finnmark	72 856	76 167	75 865	- 302	-0,4 %	3 009	4,1 %	1,4 %
Norge	4 858 199	5 295 619	5 328 212	32 593	0,6 %	470 013	9,7 %	100 %

Kilde: SSB tabell 07459

Geografisk fordeling av den norske befolkningsveksten

Det har over lengere tid vært en tydelig sentraliseringstrend både nasjonalt og internt i de enkelte fylkene.

Det er områdene rundt det sentrale Østlandet og Sørvestlandet som har hatt den sterkeste befolkningsveksten i Norge i perioden 2010 til 2019. Oslo og Akershus har stått for 38,7 % befolkningsveksten i Norge siden 2010.

Som vist på side 11 har Trøndelags andel av Norges befolkning over lenger tid hatt en negativ utvikling. Trondheims andel av Trøndelags befolkning har derimot steget jevnt og trutt. Fra 35,7 % i 1986 til 42,3 % i 2019.

I perioden 2010 til 2019 har 63,2 % av befolkningsveksten i Trøndelag kommet i Trondheim. Siden 2000 og 1986 har henholdsvis 65,7 % og 70,1 % av befolkningsveksten i Trøndelag kommer fra Trondheim. At Trondheims andel av den totale befolkningsveksten har gått ned henger sammen med sterk vekst i forstadskommunene rundt Trondheim.

Befolkningsendring i prosent 2010-2019

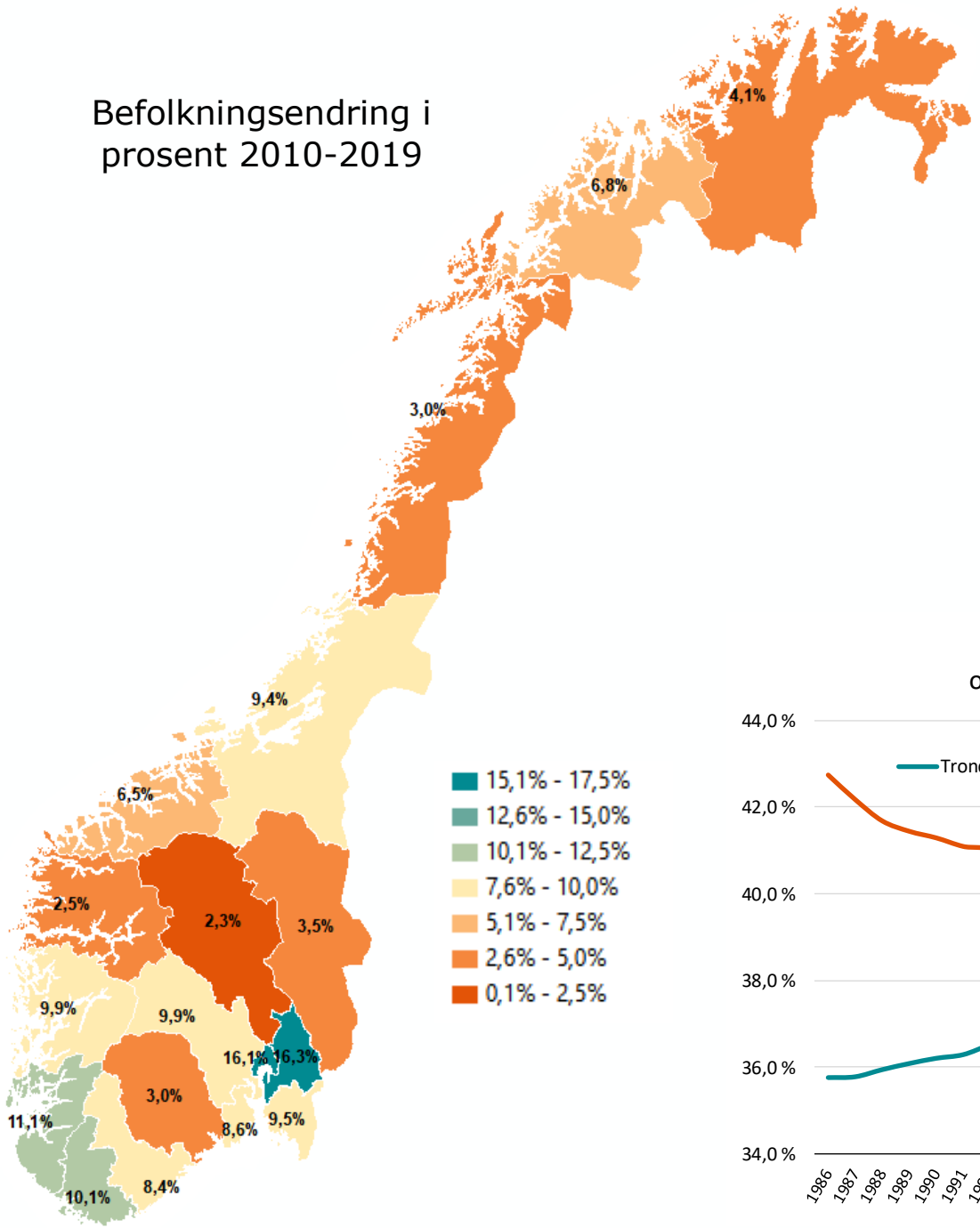

Kilde: SSB tabell 07459

Trondheims andel av Trøndelags befolkning og Trøndelags andel av Norges befolkning 1986-2019

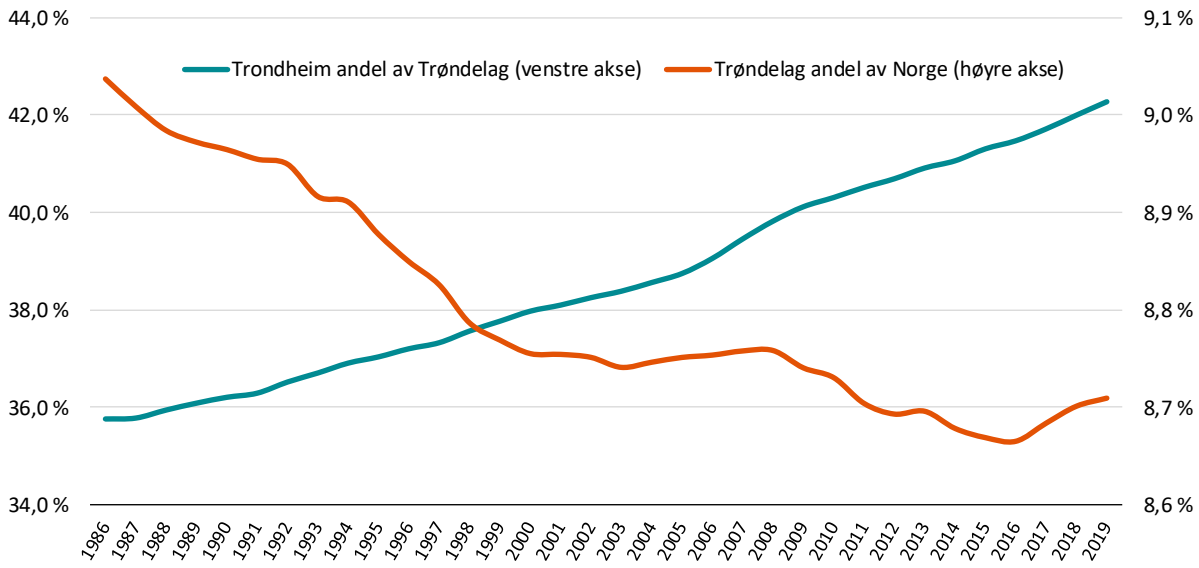

Kilde: SSB tabell 07459

Befolkningen i kommunene

9 av de 48 kommunene i Trøndelag har mer enn 10 000 innbyggere. 71, 8 % av innbyggerne i Trøndelag bor i disse 9 kommunene. Størst er Trondheim som med 196 159 innbyggere har 8 ganger så stor befolkning som Stjørdal, som med 24 028 innbyggere er den nest den nest største kommunen i Trøndelag. 42,3 % av befolkningen i Trøndelag bor i Trondheim.

Det er åtte kommuner i Trøndelag som har mindre enn 1 000 innbyggere. Minst er Røyrvik med 482 innbyggere, etterfulgt av Leka med 567 innbyggere. Totalt er det 6 222 innbyggere i de 8 minste kommunen i Trøndelag.

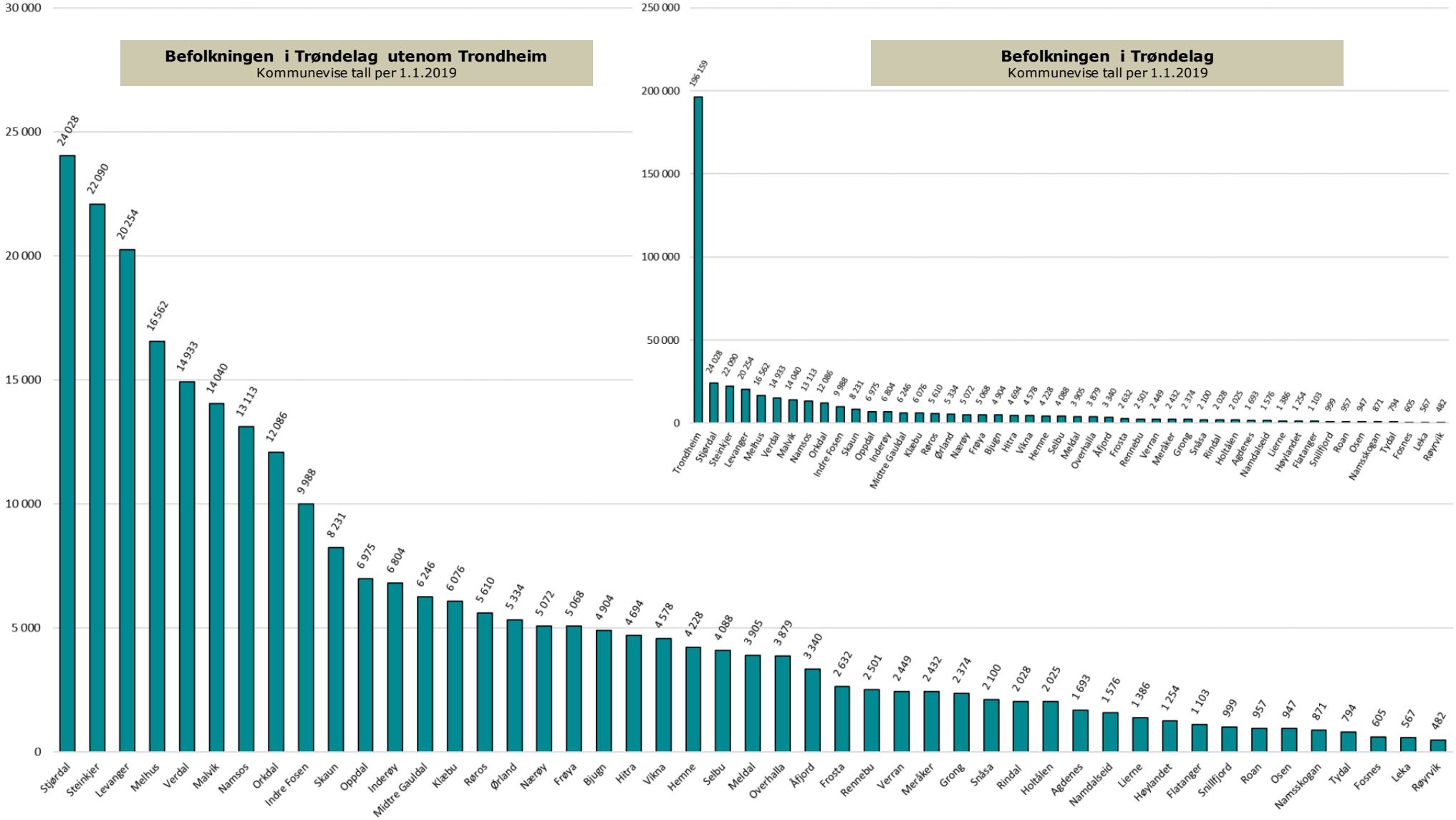

Kilde: SSB tabell 07459

Befolkningsvekst i Trøndelag

Skaun og Frøya har hatt størst befolknings-vekst

Når man ser på perioden 2010 til 2019 er det Skaun og Frøya som har hatt den sterkeste befolkningsveksten i Trøndelag med henholdsvis 24,2 % og 17,5 %. Siden åpningen av nye E39 fra Klett til Orkanger i 2005 har Skaun vært en av kommunen i Trøndelag med størst prosentvis befolkningsvekst hvert eneste år. Kun fire kommuner i landet har hatt sterkere vekst enn Skaun siden 2010.

I tillegg til Skaun har også flere av de andre nabo-kommune til Trondheim hatt sterk befolkningsvekst. Befolkningen i Melhus har siden 2010 økt med 1 721 personer eller 11,6 %, mens Malvik har hatt en befolkningsøkning på 1 490 eller 11,9 %. I de kommende årene vil større veiutbygninger langs Gaul-dalen kutte reisetiden til Trondheim og kan gi en lignende effekt som man har sett i Skaun.

Målt i antall personer er det Trondheim som har hatt den største befolkningsveksten med 25 223 personer siden 2010. Den nest største veksten finner vi i Stjørdal som i samme periode har økt med 2 653 personer.

Blant Innherredsbyene er det Levanger som har hatt den største veksten med en befolkningsøkning på 1 674 personer eller 9,0 %, Steinkjer har hatt en befolkningsvekst på 1 010 personer eller 4,8 %, mens Verdal har økt befolkningen med 711 personer og 5,0 %.

Det er Verran, Fosnes og Osen som har hatt den største nedgangen i folketallet, med henholdsvis –16,0 %, -9,7 % og –8,3 %.

Den kraftige befolkningsnedgangen i Verran skyldes at en større andel arbeidsinnvandrere i en periode feilaktig hadde registrert bosted i Verran. Dette ble rettet i statistikk fra 2013 og fremover, men ikke bakover i tid. Mye av denne nedgangen er derfor et resultat av retting av statistikk framfor en reell endring.

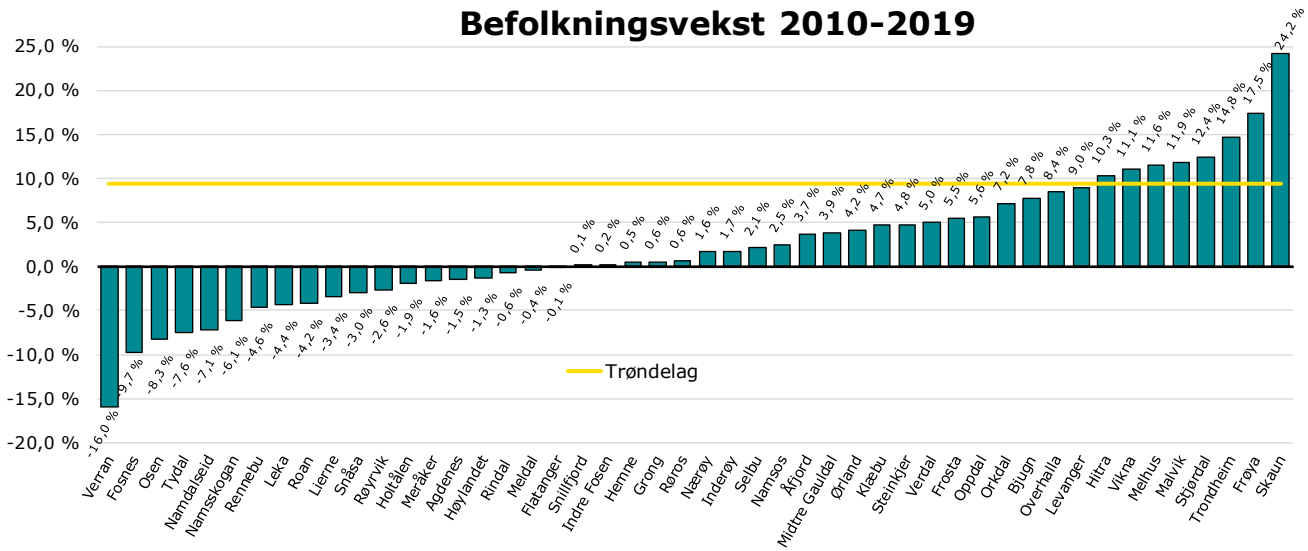

Befolkningsendring 2010 -2019

	2010	2019	Endring 2010-2019			2010	2019	Endring 2010-2019	
Trondheim	170 936	196 159	25 223	14,8 %	Tydal	859	794	-65	-7,6 %
Steinkjer	21 080	22 090	1 010	4,8 %	Meråker	2 471	2 432	-39	-1,6 %
Namsos	12 795	13 113	318	2,5 %	Stjørdal	21 375	24 028	2 653	12,4 %
Hemne	4 207	4 228	21	0,5 %	Frosta	2 495	2 632	137	5,5 %
Snillfjord	998	999	1	0,1 %	Levanger	18 580	20 254	1 674	9,0 %
Hitra	4 256	4 694	438	10,3 %	Verdal	14 222	14 933	711	5,0 %
Frøya	4 314	5 068	754	17,5 %	Verran	2 914	2 449	-465	-16,0 %
Ørland	5 121	5 334	213	4,2 %	Namdalseid	1 697	1 576	-121	-7,1 %
Agdenes	1 719	1 693	-26	-1,5 %	Snåsa	2 164	2 100	-64	-3,0 %
Bjugn	4 548	4 904	356	7,8 %	Lierne	1 435	1 386	-49	-3,4 %
Åfjord	3 220	3 340	120	3,7 %	Røyrvik	495	482	-13	-2,6 %
Roan	999	957	-42	-4,2 %	Namsskogan	928	871	-57	-6,1 %
Osen	1 033	947	-86	-8,3 %	Grong	2 361	2 374	13	0,6 %
Oppdal	6 603	6 975	372	5,6 %	Høylandet	1 270	1 254	-16	-1,3 %
Rennebu	2 622	2 501	-121	-4,6 %	Overhalla	3 577	3 879	302	8,4 %
Meldal	3 920	3 905	-15	-0,4 %	Fosnes	670	605	-65	-9,7 %
Orkdal	11 276	12 086	810	7,2 %	Flatanger	1 104	1 103	-1	-0,1 %
Røros	5 576	5 610	34	0,6 %	Vikna	4 122	4 578	456	11,1 %
Holtålen	2 064	2 025	-39	-1,9 %	Nærøy	4 990	5 072	82	1,6 %
Midtre Gauldal	6 012	6 246	234	3,9 %	Leka	593	567	-26	-4,4 %
Melhus	14 841	16 562	1 721	11,6 %	Inderøy	6 689	6 804	115	1,7 %
Skaun	6 626	8 231	1 605	24,2 %	Indre Fosen	9 970	9 988	18	0,2 %
Klæbu	5 801	6 076	275	4,7 %	Rindal	2 041	2 028	-13	-0,6 %
Malvik	12 550	14 040	1 490	11,9 %	**Trøndelag**	**424 143**	**464 060**	**39 917**	**9,4 %**
Selbu	4 004	4 088	84	2,1 %	**Norge**	**4 858 199**	**5 328 212**	**470 013**	**9,7 %**

Kilde: SSB tabell 07459

Den geografisk fordelingen av befolkningsveksten i Trøndelag

Størst vekst rundt Trondheim

Av kartet til høyre ser man hvordan befolkningsutviklingen siden 2010 er fordelt geografisk i Trøndelag. Det er en markant vekst i og rundt Trondheim. Det er også en vekst-akse som følger Trondheimsfjorden og går fra Orkdal i sør til Steinkjer i nord. Grovt sett har områdene som faller utenfor denne vekstaksen hatt en flat befolkningsutvikling eller nedgang.

Det er imidlertid flere unntak. Hitra og Frøya i sørenden av Trøndelagskysten og Vikna i nord er kommuner som har hatt en sterk sysselsettingsvekst drevet av havbruksnæringen. Befolkningsøkningen i disse kommunene skyldes i stor grad arbeidsinnvandring. Ellers har Overhalla, Bjugn og Oppdal også hatt en sterk befolkningsvekst.

Tilgangen til arbeid er den store driveren for befolknings-utviklingen i kommunene, enten i form av tilgjengelige arbeid i kommunen eller gjennom tilgang til arbeidsplasser i nærliggende kommuner.

Trenden i Trøndelag som i resten av landet er at de store kommunene blir større og de som alt er små fortsetter å miste innbyggere. Siden 2010 har Trondheim stått for 63,2 % av den totale befolkningsveksten i Trøndelag og 4 av de 5 mest folkerike kommune i Trøndelag vokser raskere enn snittet for fylket.

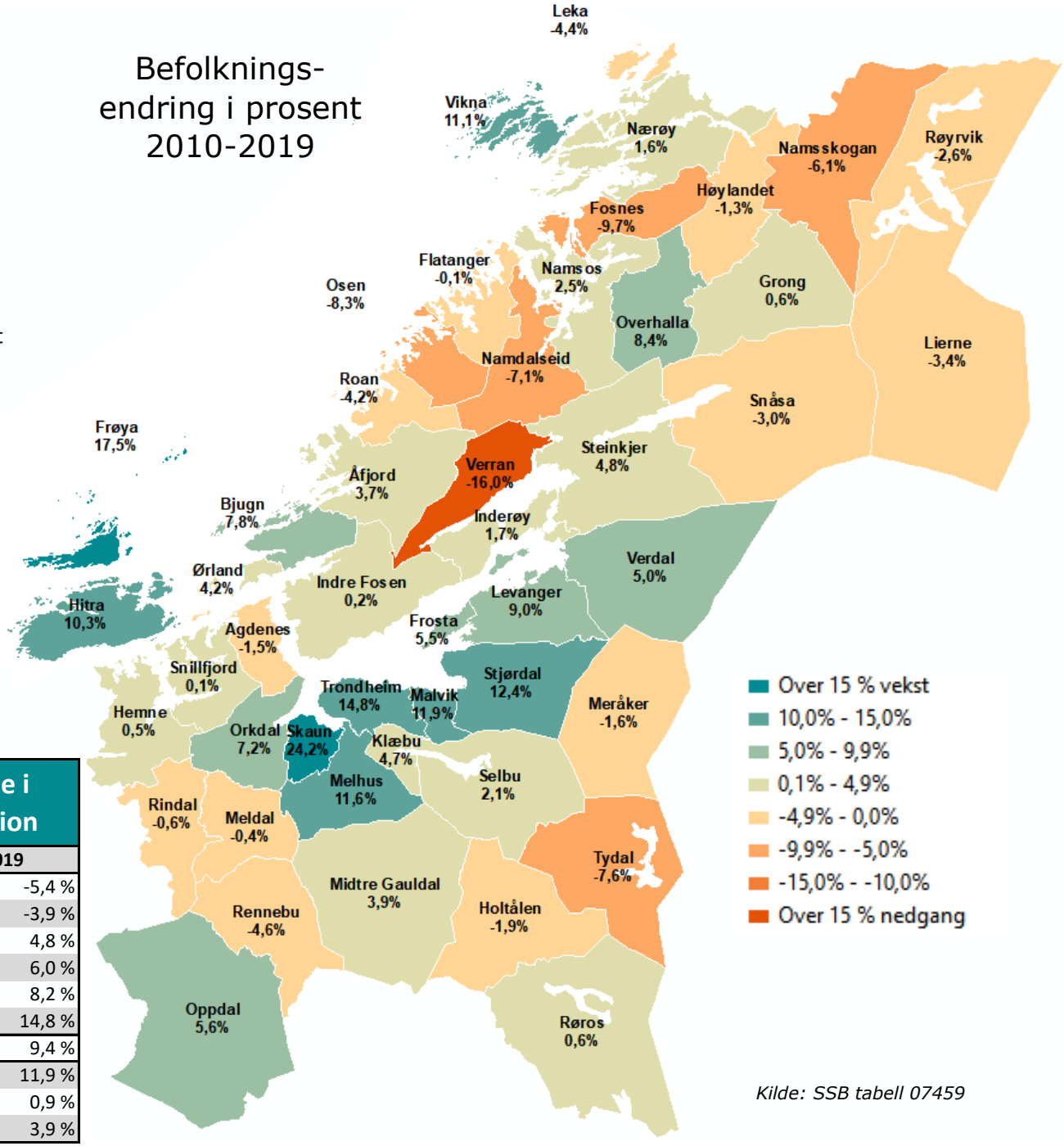

Kilde: SSB tabell 07459

Befolkningsutvikling 2010- 2019 i kommunene i Trøndelag etter antall innbygger i 2019 og region

	2010	2018	Endring 2010-2019	
Under 1 000	6 575	6 222	-353	-5,4 %
1 000-2 500	21 240	20 420	-820	-3,9 %
2 500-5 000	36 971	38 749	1 778	4,8 %
5 000-10 000	61 702	65 404	3 702	6,0 %
10 000-25 000	126 719	137 106	10 387	8,2 %
Trondheim	170 936	196 159	25 223	14,8 %
Total	424 143	464 060	39 917	9,4 %
Aksen	309 385	346 344	36 959	11,9 %
Innland	50 099	50 526	427	0,9 %
Kysten	64 659	67 190	2 531	3,9 %

Bakgrunn for befolkningsveksten i Trøndelag

Innflytting viktigste driver for befolkningsveksten i Trøndelag

Den årlige befolkningsveksten i Trøndelag målt i prosent følger stort sett svingningen i befolkningsveksten man ser ellers i landet. Dette gjelder spesielt innvandringen, som er drevet av blant annet konjunkturutvikling både i Norge og andre land.

Trøndelag har hatt litt høyere befolkningsvekst enn resten av landet de tre siste årene, mens den i perioden 2007-2015 lå litt under landsnittet.

Den årlige befolkningsveksten i Norge økte kraftig på 2000-tallet, stabiliserte seg på et høyt nivå (1,2 %– 1,3 %) i perioden 2007-2012, for deretter å gå jevnt nedover til en årlig vekst på 0,6 % i 2018.

Trøndelag har samlet sett hatt både fødselsoverskudd og nettoinnflytting i hele perioden fra 1. januar 2000 til 1. januar 2019. Mens fødselsoverskuddet har vært ganske stabilt (i snitt 1 400 personer i året) så har det vært en sterk vekst i innflyttingen til Trøndelag i perioden fram til 2012. Deretter har innflyttingen til Trøndelag falt noe tilbake.

I år 2000 hadde Trøndelag en positiv nettoinnflytting på 878 personer. Dette økte til 4 330 personer i 2012 og lå i 2018 på 2 090 personer.

Av en samlet befolkningsvekst i Trøndelag på 3 264 personer i 2018 var altså 64,0 % av veksten et resultat av netto-innflyttingen. Det er innvandring som står for mesteparten av nettoinnflytting til Trøndelag. Nettoinnvandring har i perioden 2010-2019 stått for 95,2 % av nettoinnflyttingen til Trøndelag og 62,8 % av den totale befolkningsveksten.

Selv om innvandringen har stått for over 60 % av befolknings-veksten i fylket så er befolkningsveksten i Trøndelag mindre avhengig av innvandring enn det som er tilfelle i mange andre fylker. I f.eks. Sogn og Fjordane har nettoinnvandringen vært over 3 ganger større enn den totale befolkningsveksten.

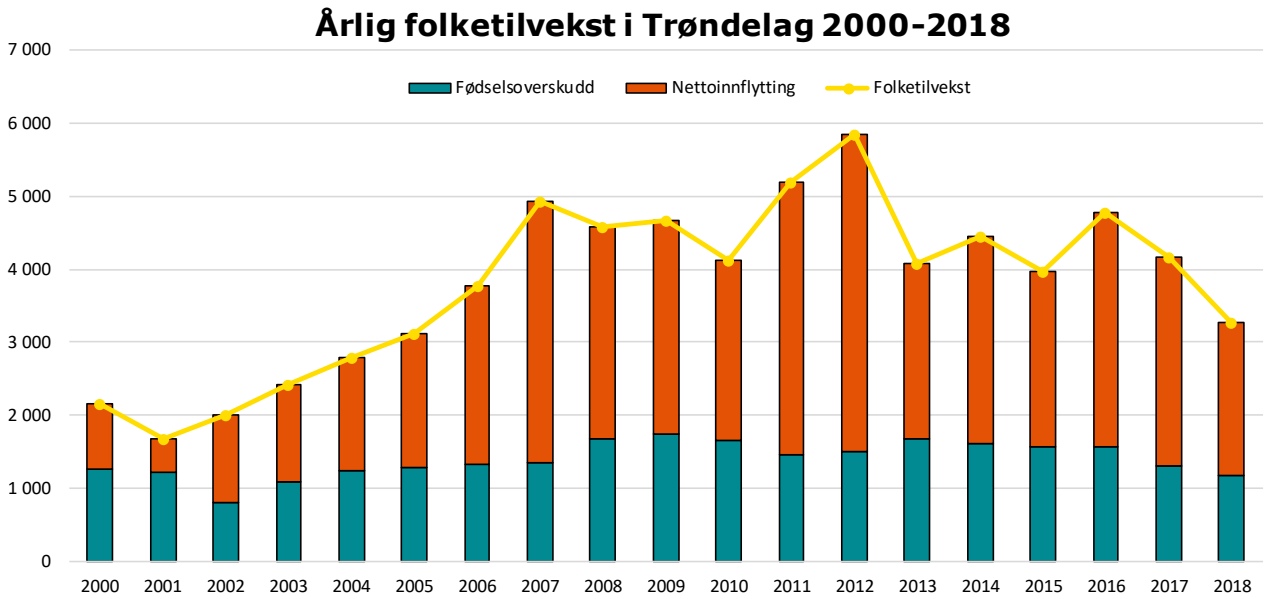

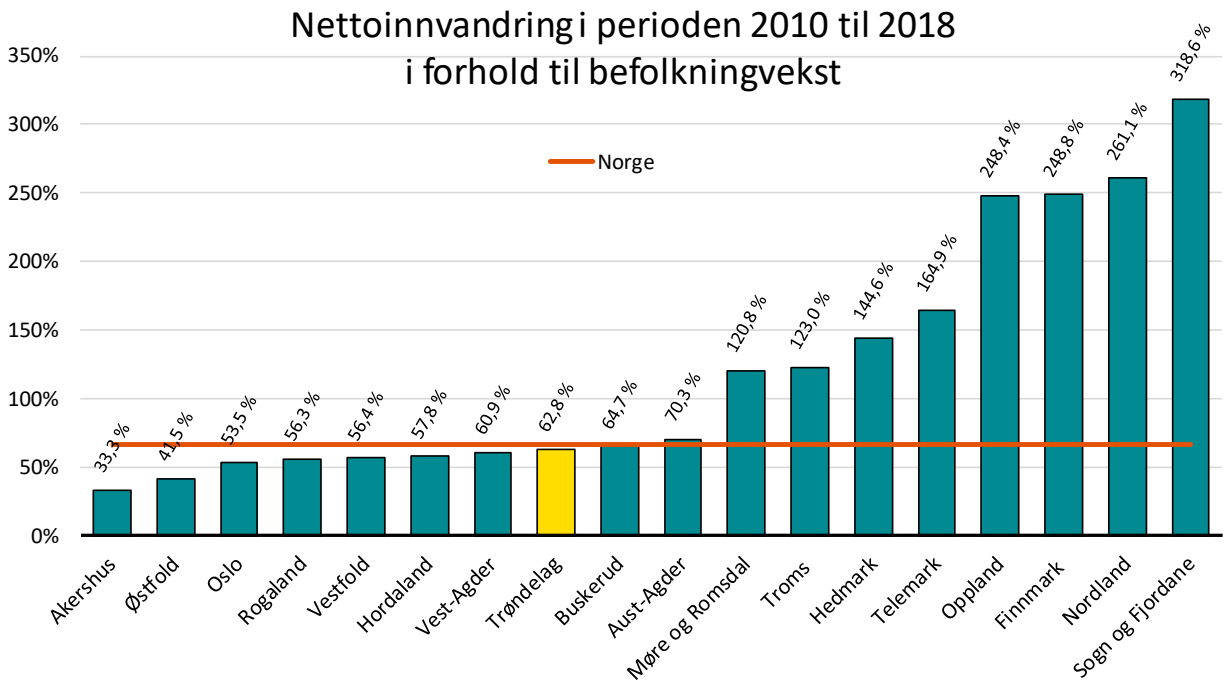

Kilde: SSB tabell 06913 og 07459

Bakgrunn for befolknings-utviklingen i kommunene

Fødselsunderskudd, men positiv netto-innflytting til distriktene

Kartet til høyre viser om kommunene i Trøndelag har hatt positiv eller negativ fødselsbalanse og nettoflytting. Kartet skiller ikke på om det er en vekst eller nedgang på 1 person eller 1000 personer, men ser kun på om fødsels-balansen og nettoflyttingen har bidratt positivt eller negativt til befolkningsutviklingen.

Kommuner som har fødselsoverskudd, også kalt naturlig befolkningsvekst, har et mer stabilt grunnlag for befolkningsutviklingen enn kommuner som er avhengig av innflytting for å opprettholde befolkningen. Innflytting, og da spesielt arbeidsinnvandring, er mer ustabilt og svinger ofte med økonomiske konjunkturer.

Kartet viser en klar sentrum-periferi-dimensjon hva gjelder hvor det er både fødselsoverskudd og positiv netto-innflytting.

Den sentrale vekstaksen Orkdal-Trondheim-Steinkjer har både fødselsoverskudd og positiv nettoinnflytting, mens i distriktene er befolkningsutviklingen i mye større grad av-hengig av innflytting; og da spesielt innvandring. Eksempelvis på Fosen så er det kun Ørland som har hatt en positiv befolkningsutvikling fra 2010 når man ser bort fra innflytting.

Fødselsoverskudd eller **fødselsbalanse** er definert som antall fødte per år minus antall døde. Når dette tallet er positivt brukes betegnelsen **fødselsoverskudd.** Når dette tallet er negativt brukes betegnelsen **fødselsunderskudd.**

Nettoflytting er antall personer som har flyttet inn til en kommune, minus antall personer som har flyttet ut. Både innenlands flytting, innvandring og utvandring regnes med. Positive og negative verdier betegnes som henholdsvis **nettoinnflytting** og **nettoutflytting**

Summen av **fødselsoverskudd** og **nettoflytting** er lik **befolkningsvekst.**

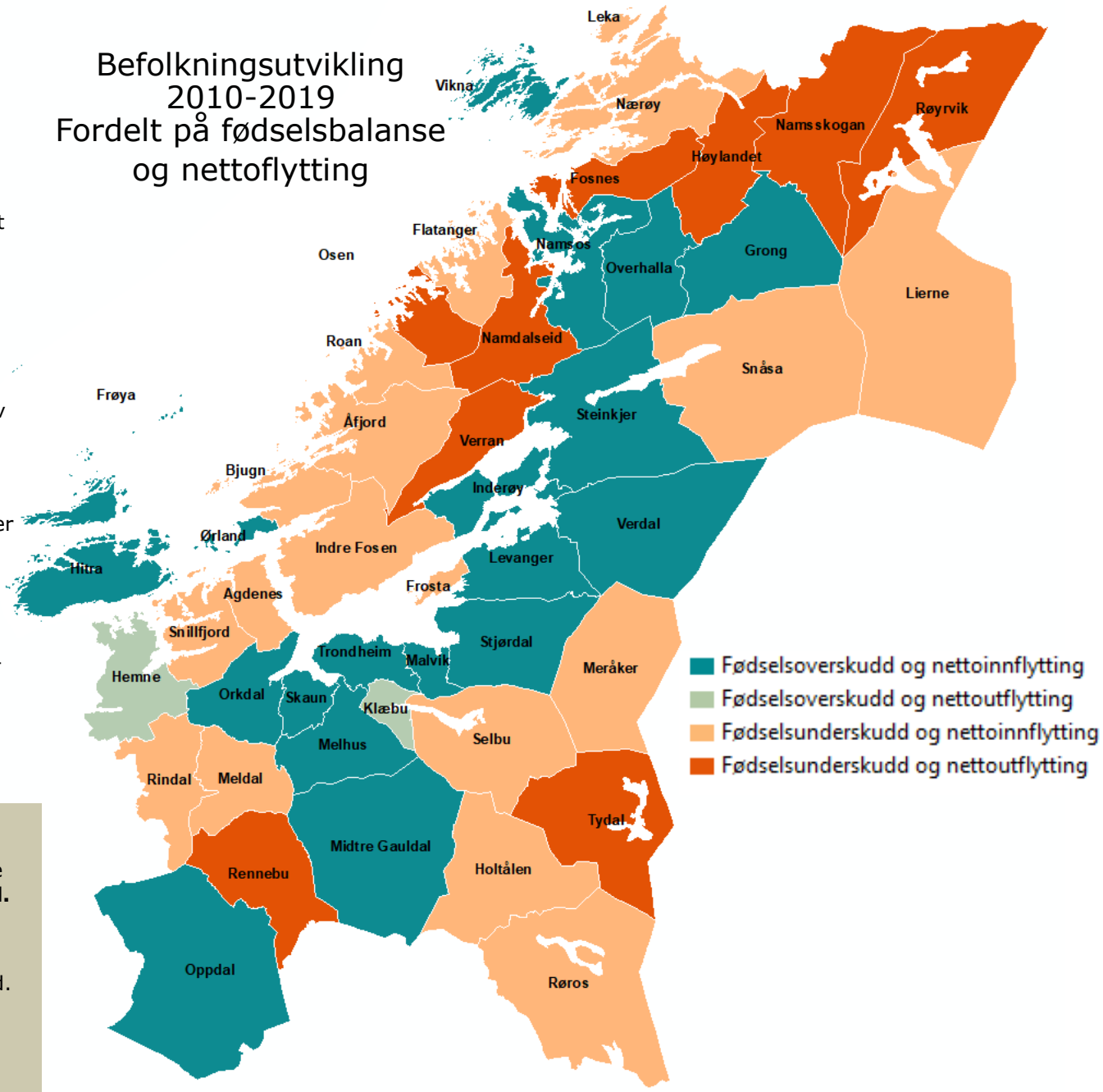

Kilde: SSB tabell 06913

Flytting

Netto innflytting til Trøndelag fra resten av landet og fra utlandet

I perioden 2008-2019 var det en total nettotilflytting til Trøndelag på 32 166 personer. 30 511 av disse personene kom fra utlandet, mens 1 655 kom fra resten av landet. Av nettoinnflyttingen fra resten av landet gikk 4 884 til Trondheim. Trøndelag uten Trondheim hadde dermed enn netto utflytting til andre deler av landet. Av nettoinnflyttingen fra utlandet gikk 13 754 til Trondheim, altså 45,1 %. Dette er et par prosentpoeng høyere enn Trondheims andel av Trøndelags befolkning.

Når man ser på den interne flyttingen mellom kommunene i Trøndelag så er det Stjørdal som har hatt den største nettotilflyttingen fra de andre kommunene i Trøndelag. Stjørdal har i perioden 2008-2018 hatt positiv nettoflytting med resten av Trøndelag på 1 412 personer. Stjørdal har en nettotilflytting fra Trondheim på 417 personer og en nettotilflytting fra resterende kommuner i Trøndelag på 996 personer.

Steinkjer har i perioden 2008-2018 hatt en sterk positiv flyttebalanse med resten av Trøndelag uten Trondheim, totalt på 470 personer. Samtidig som det er en sterk nettoutflytting fra kommunen til Trondheim på 457 personer.

Nettoflytting Trønderske kommuner i perioden 2008-2018

	Nettoflytting med Trondheim	Nettoflytting med resten av trøndelag	**Nettoflytting med Trøndelag totalt**	Nettoflytting med resten av landet	Nettoflytting med utlandet	**Nettoflytting totalt**		Nettoflytting med Trondheim	Nettoflytting med resten av trøndelag	**Nettoflytting med Trøndelag totalt**	Nettoflytting med resten av landet	Nettoflytting med utlandet	**Nettoflytting totalt**
Trondheim	N/a	-139	**-139**	4 884	13 754	**18 499**	Tydal	10	-62	**-52**	-3	22	**-33**
Steinkjer	-540	470	**-70**	-396	1 687	**1 221**	Meråker	-40	-183	**-223**	-172	452	**57**
Namsos	-457	-87	**-544**	-664	1 315	**107**	Stjørdal	417	996	**1 413**	-72	982	**2 323**
Hemne	-245	-202	**-447**	-318	714	**-51**	Frosta	34	-83	**-49**	13	214	**178**
Snillfjord	1	-61	**-60**	2	75	**17**	Levanger	-492	556	**64**	-336	1 458	**1 186**
Hitra	-79	19	**-60**	-114	773	**599**	Verdal	-207	366	**159**	-222	571	**508**
Frøya	0	-51	**-51**	-32	948	**865**	Verran	-25	-355	**-380**	-38	63	**-355**
Ørland	-47	-48	**-95**	81	249	**235**	Namdalseid	-33	-63	**-96**	-22	51	**-67**
Agdenes	-2	-30	**-32**	-47	86	**7**	Snåsa	-38	-83	**-121**	-54	186	**11**
Bjugn	-42	209	**167**	7	178	**352**	Lierne	-39	-31	**-70**	8	68	**6**
Åfjord	24	81	**105**	1	146	**252**	Røyrvik	-7	-3	**-10**	-16	20	**-6**
Roan	-6	-65	**-71**	0	98	**27**	Namsskogan	4	-82	**-78**	13	67	**2**
Osen	-16	-52	**-68**	3	41	**-24**	Grong	-200	-284	**-484**	-268	760	**8**
Oppdal	-102	121	**19**	-51	364	**332**	Høylandet	-8	-40	**-48**	-1	35	**-14**
Rennebu	-31	-42	**-73**	2	99	**28**	Overhalla	-62	33	**-29**	-6	242	**207**
Meldal	0	39	**39**	34	79	**152**	Fosnes	-7	-88	**-95**	-10	55	**-50**
Orkdal	8	431	**439**	-85	408	**762**	Flatanger	-20	-46	**-66**	-16	118	**36**
Røros	-34	115	**81**	-125	262	**218**	Vikna	-60	129	**69**	-23	342	**388**
Holtålen	6	-1	**5**	30	70	**105**	Nærøy	-87	-109	**-196**	-58	340	**86**
Midtre Gauldal	-29	-140	**-169**	-102	554	**283**	Leka	-3	-16	**-19**	3	43	**27**
Melhus	796	-132	**664**	-179	707	**1 192**	Inderøy	-67	-194	**-261**	87	170	**-4**
Skaun	1 076	-19	**1 057**	53	182	**1 292**	Indre Fosen	-195	-18	**-213**	-83	503	**207**
Klæbu	182	-225	**-43**	-105	231	**83**	Rindal	-13	24	**11**	-5	37	**43**
Malvik	721	-702	**19**	67	567	**653**	**Trøndelag**	**139**	**-139**	**0**	**1 655**	**30 511**	**32 166**
Selbu	93	8	**101**	-10	125	**216**							

Kilde: PANDA

Trondheim har gått fra negativ til positiv flytte-balanse med resten av Trøndelag

Når man ser på flyttingen internt i Trøndelag for hele perioden 2008 til 2018 var det en liten netto utflytting fra Trondheim på 139 personer 2018 til resten av Trøndelag. Ser man på enkelt-år ser man at Trondheim har gått fra å ha en netto utflytting til resten av Trøndelag i perioden 2009 til 2013, og har i perioden 2014 til 2018 hatt en netto innflytting fra resten av Trøndelag

Det er spesielt omlandskommunene Skaun, Melhus og Malvik som er mottakere av en stor mengde tilflytting fra Trondheim. Dette er de samme kommunene som har størst utpendling til Trondheim. Malvik har en negativ flyttebalanse for perioden 2008 til 2018 hvis man ser bort fra innflyttingen fra Trond-heim. For Skaun har 4 av 5 tilflyttere til kommunen kommet fra Trondheim, mens 3 av 4 tilflytter til Melhus har kommer har kommet fra Trondheim i perioden 2008 til 2018.

Målt i absolutte tall er det innherredskommunene som har hatt den største netto innflyttingen til Trondheim.

Årlig nettoflytting til Trondheim fra resten av Trøndelag 2008-2018

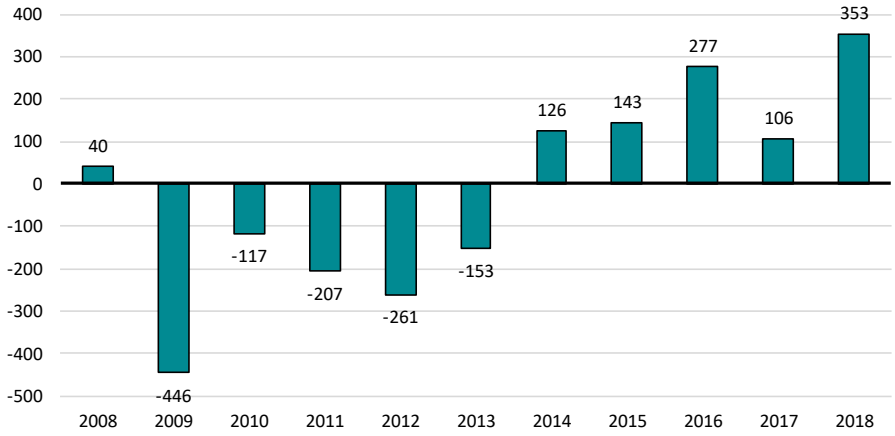

Nettoflytting til Trondheim. Total for perioden 2008 til 2018

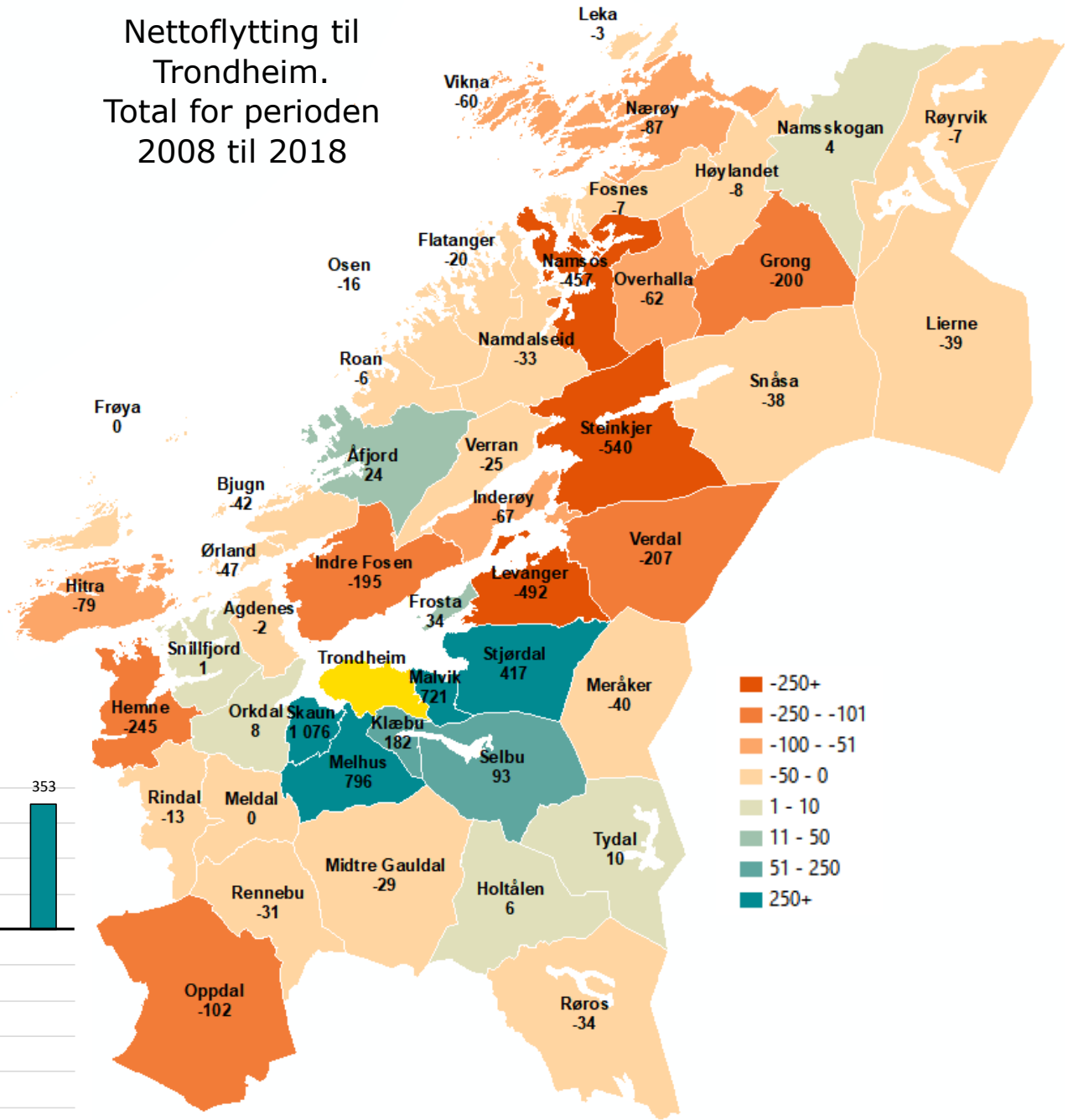

Kilde: PANDA

Flyttestrømmer mellom kommunene i Trøndelag

Figuren til høyre viser de største flyttestrømmene i Trøndelag i perioden 2008 til 2018. Kun der hvor det totalt har vært 500 eller flere flyttinger i perioden er tatt med.

De fleste av de store flyttestrømmene internt i Trøndelag går enten til eller fra Trondheim. I tillegg ser man at flyttingen sjelden går bare en vei, det er betydelig flyttestrømmer begge veier. F.eks. har 5 232 personer flyttet fra Trondheim til Malvik, mens 4 511 personer har flyttet den andre veien.

Når man ser på flyttestrømmene til og fra Trøndelag så er det hovedsakelig til Oslo og det sentrale Østlandet det er stor utflytting til, mens Trøndelag har en positiv flyttebalanse med de fleste andre fylker. I 2018 var det 786 flere som flyttet til Oslo fra Trøndelag enn den andre veien. Totalt hadde Trøndelag i 2018 en negativ nettoinnflytting fra resten av landet på 254 personer.

Flyttting til og fra Trøndelag i 2018

	Innflytte til Trøndelag	Utflyttere fra Trøndelag	Nettoflytting til Trøndelag
Utlandet	4 510	2 166	2 344
Møre og Romsdal	1 146	894	252
Nordland	1 196	967	229
Troms	528	415	113
Finnmark	246	151	95
Sogn og Fjordane	151	111	40
Telemark	200	165	35
Hedmark	459	428	31
Vestfold	327	301	26
Østfold	324	314	10
Vest-Agder	203	193	10
Aust-Agder	80	90	-10
Oppland	350	362	-12
Buskerud	304	318	-14
Rogaland	425	450	-25
Hordaland	562	608	-46
Akershus	819	1 021	-202
Oslo	1 149	1 935	-786

Kilde: SSB tabell 09498

Flyttestrømmer mellom kommuner i Trøndelag 2008-2018. Sum personer.

(kun relasjoner over 500)

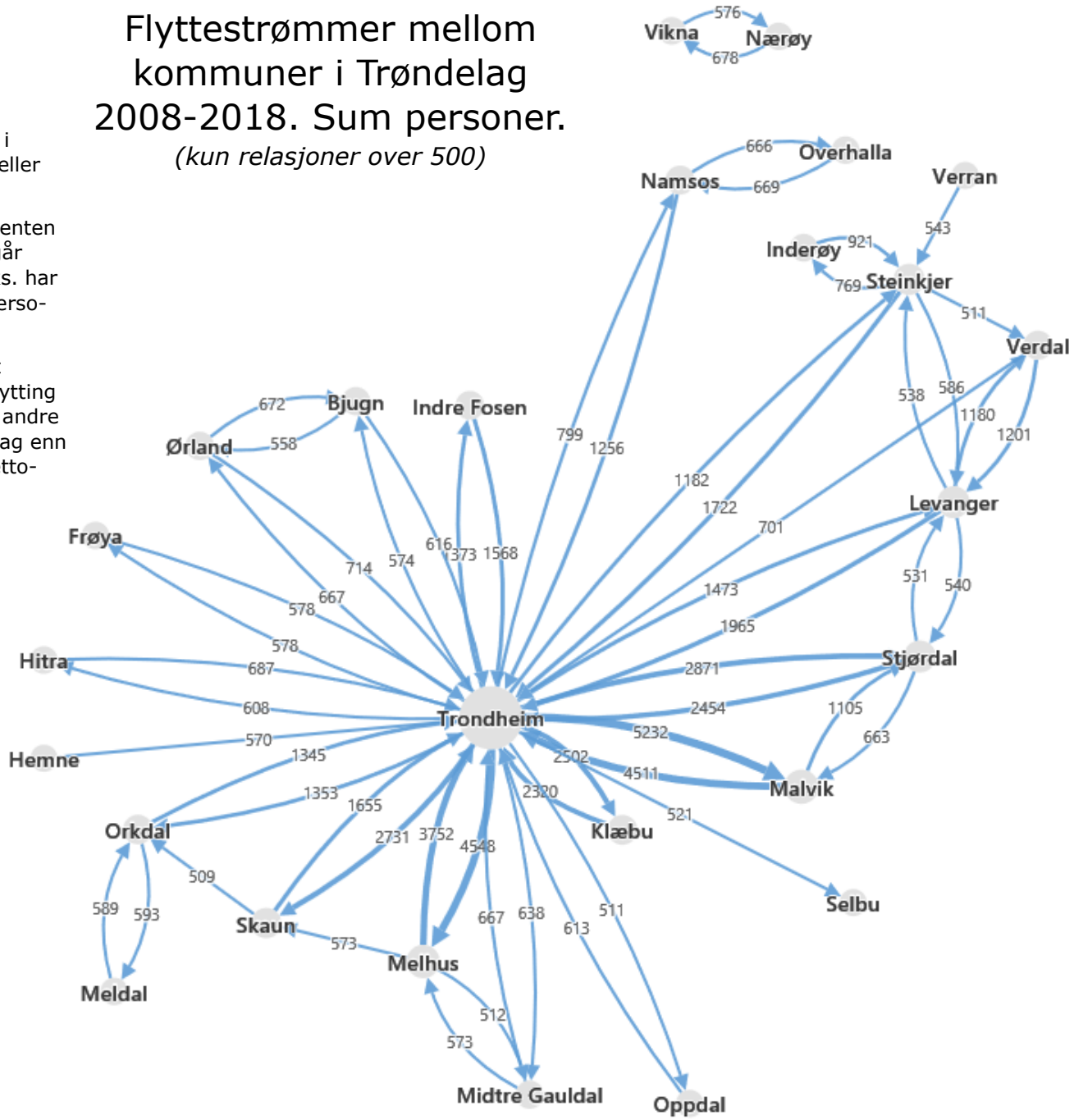

Kilde: PANDA

Sametingets valgmanntall

Trøndelag utgjør den største delen av det sørsamiske området som strekker seg fra Helgeland i nord og til Engerdal i sør. Tre trønderske kommuner i tillegg til Trøndelag fylkes-kommune er en del av forvaltningsområdet for sørsamisk språk. Snåsa ble forvaltningsområde i 2008, Røyrvik i 2013 og Røros i 2018.

Det finnes ikke statistikk over størrelsen på den samiske befolkningen i Norge. Valgmanntallet til sametinget inkluderer kun personer over 18 år som har valgt å registrere seg i manntallet. Den faktiske samiske befolkingen i Trøndelag vil dermed være høyere enn det samemanntallet viser.

I samemanntallet for 2019 var det registrert 1 299 personer i sørsamisk valgkrets hvorav 914 i de trønderske kommunene. Trondheim er kommunen med flest innbyggere registrert i samemanntallet med 311 personer i 2019, noe som er opp fra 179 i 2013.

Blant de andre kommunene i Trøndelag med flere enn 30 personer registrert i samemanntallet i 2019 finner vi Røros med 83 personer, Snåsa med 63 personer, Steinkjer med 47 personer, Røyrvik med 41 personer og Stjørdal med 33 personer.
I alle disse kommunene har man hatt en økning i antallet personer som er registrert i samemanntallet sammenlignet med 2013.

Sametingets valgmanntall for Sørsamisk valgkrets

	2013	2015	2017	2019
Trondheim	179	213	259	311
Rana	119	111	113	128
Røros	77	77	83	83
Snåase-Snåsa	61	62	62	63
Vefsn	:	33	37	49
Steinkjer	35	38	42	47
Hemnes	44	42	41	41
Raarvihke-Røyrvik	38	41	39	41
Grane	34	33	38	39
Hattfjelldal	34	31	32	36
Stjørdal	:	:	30	33
Sum kommuner med under 30 registerte	352	344	372	428
Totalt	**973**	**1 025**	**1 148**	**1 299**

Kilde: Sametinget

Sametingets valgmanntall i 2019 for Sørsamisk valgkrets.
Kommuner med 30 eller flere registerte

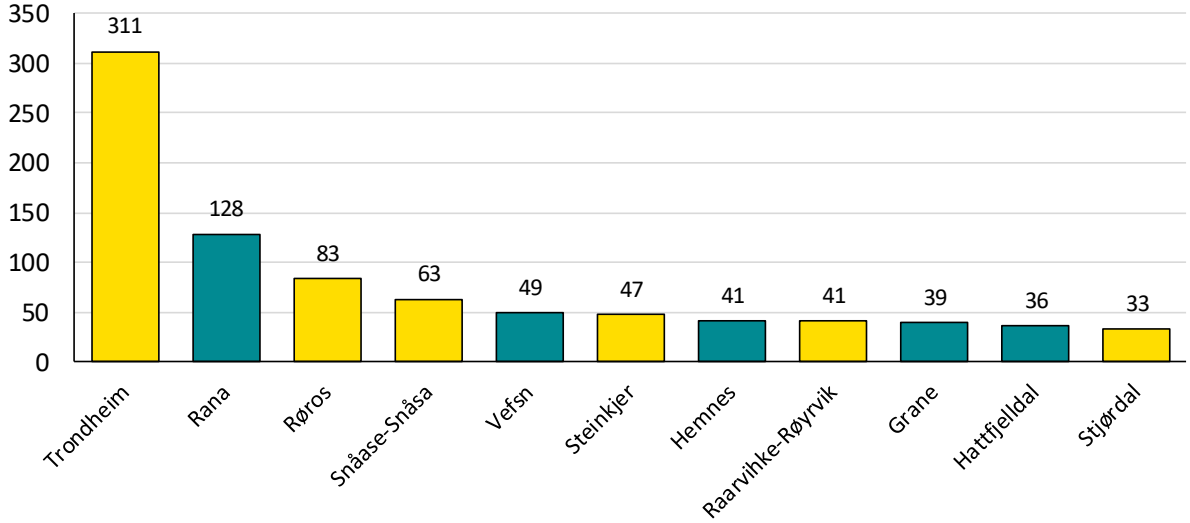

Sørsamisk valgkrets (nordsamisk: *Lulli-Sápmi válgabiire*, sørsamisk: *Åarjel-Saepmie veeljemegielve*): Består av kommunene i Nordland fylke sørover fra Rana og Rødøy – m.a.o. Helgeland, kommunene i Trøndelag samt kommunene Engerdal, Surnadal, Sunndal, Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Folldal i Møre og Romsdal og Hedmark.

Sametingets valgmanntall: Et register over personer som har mulighet til å stemme eller stille som kandidat i valg til Sametinget.

Innmelding i Sametingets valgmanntall er åpent for alle som avgir erklæring om at de oppfatter seg selv som same, og som enten;

a) har samisk som hjemmespråk, eller
b) har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemme-språk, eller
c) er barn av person som står eller har stått i samemanntallet.

Alle samer fra Norge som er over 18 år eller fyller 18 år i valgåret, har rett til å registrere seg i valgmanntallet. Samer som er statsborgere i andre nordiske land kan registrere seg i valgmanntallet dersom de den 30. juni i valgåret står innført i folkeregisteret som bosatt i Norge.

Samer som ikke er fra et nordisk land kan registrere seg i valgmanntallet dersom de har stått innført i folkeregisteret som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen.

Befolkningsprognoser

I 2040 vil det være 521 000 trøndere

Hovedalternativet i SSBs befolkningsprognoser tilsier at befolkningen i Trøndelag, slik det er definert med dagens grenser, vil være på 521 724 i 2040. Dette er 60 941 eller 13,2 % flere enn i dag. Trøndelag passerer en halv million innbyggere i 2032.

Den samme prognosen legger opp til at Norge kommer til å ha en befolkningsvekst på 14,4 % i perioden 2018-2040. Blant fylkene er det Akershus (21,9 %) og Oslo (21,1%) som vil ha den største prosentvise befolkningsveksten i perioden 2018-2040, mens Finnmark (2,2%) og Sogn og Fjordane (2,9%) vil ha den laveste veksten.

Hovedalternativet legger altså opp til at Trøndelag vil vokse litt saktere enn landsnittet på 14,4%. Hvis prognosen slår til vil Trøndelags andel av Norges befolkning gå fra 8,7 % i 2018 til 8,6 % i 2040.

Anslagene i hovedalternativet i den siste prognosen er en nedjustering på ca. 15 000 personer bosatt i Trøndelag i 2040 i forhold til prognosen SSB laget i 2016. SSB har nedjustert den forventede befolkningsveksten nasjonalt, blant annet fordi at arbeidsinnvandringen til Norge har vært noe lavere de siste årene.

SSB har ni prognosealternativ for befolkningsprognosene på kommunenivå. Hvert alternativ beskrives ved fire bokstaver i følgende rekkefølge: **Fruktbarhet**, **levealder**, **innenlands flytting** og **innvandring**. Alternativene navngis ut fra vekstforutsetningene for hver variabel. M = middels, L = lav, H = høy, K = konstant og 0 = null.

Middelsalternativet, MMMM, er SSBs hovedalternativ. Det vil si Middels fruktbarhet, Middels levealder, Middels innenlandsk flytting og Middels innvandring.

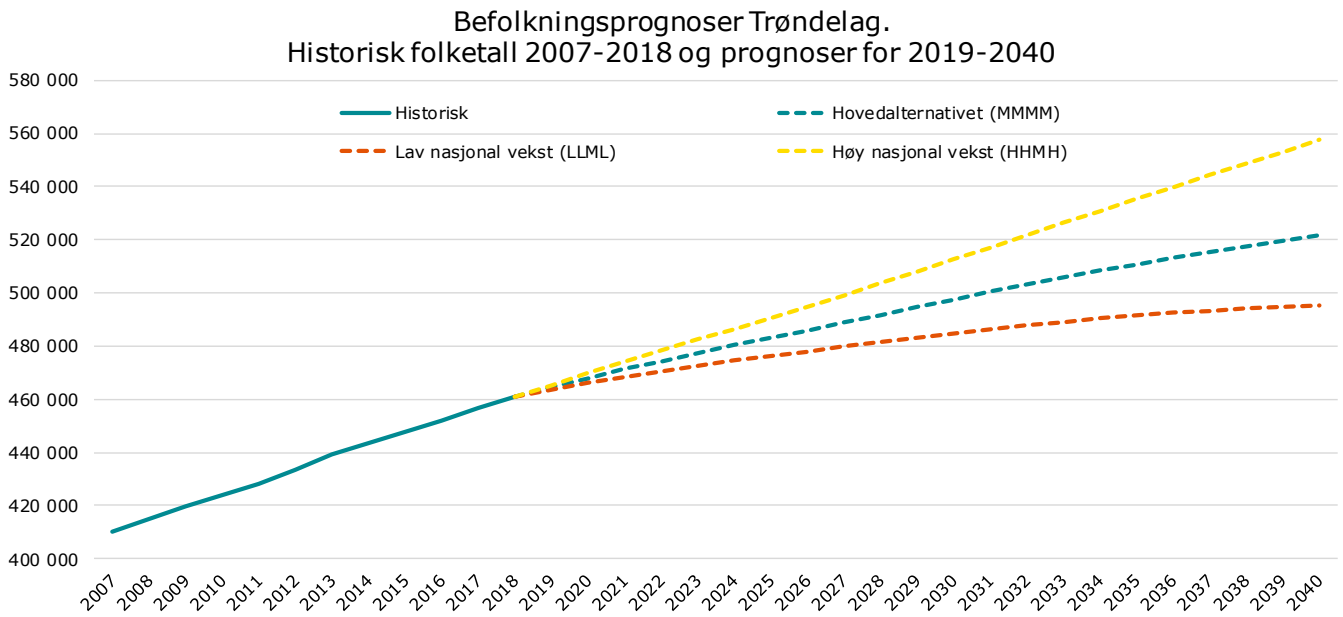

Befolkningsprognoser 2018-2040. Hovedalternativet (MMMM)

	2018	2040 MMMM	Endring 2018-2040			2018	2040 MMMM	Endring 2018-2040	
Trondheim	193 501	220 545	27 044	14 %	Tydal	834	719	-115	-14 %
Steinkjer	22 096	24 817	2 721	12 %	Meråker	2 469	2 390	-79	-3 %
Namsos	13 078	13 885	807	6 %	Stjørdal	23 964	29 733	5 769	24 %
Hemne	4 225	4 388	163	4 %	Frosta	2 616	2 840	224	9 %
Snillfjord	987	909	-78	-8 %	Levanger	20 115	23 605	3 490	17 %
Hitra	4 648	4 554	-94	-2 %	Verdal	14 943	16 126	1 183	8 %
Frøya	4 962	5 821	859	17 %	Verran	2 473	1 881	-592	-24 %
Ørland	5 351	6 493	1 142	21 %	Namdalseid	1 585	1 288	-297	-19 %
Agdenes	1 684	1 545	-139	-8 %	Snåsa	2 094	1 954	-140	-7 %
Bjugn	4 864	5 643	779	16 %	Lierne	1 379	1 237	-142	-10 %
Åfjord	3 277	3 705	428	13 %	Røyrvik	474	416	-58	-12 %
Roan	953	884	-69	-7 %	Namsskogan	902	908	6	1 %
Osen	967	847	-120	-12 %	Grong	2 400	2 457	57	2 %
Oppdal	6 970	7 804	834	12 %	Høylandet	1 268	1 233	-35	-3 %
Rennebu	2 541	2 593	52	2 %	Overhalla	3 845	4 534	689	18 %
Meldal	3 930	4 408	478	12 %	Fosnes	618	432	-186	-30 %
Orkdal	11 933	13 809	1 876	16 %	Flatanger	1 105	1 090	-15	-1 %
Røros	5 663	6 201	538	10 %	Vikna	4 492	5 329	837	19 %
Holtålen	2 028	2 218	190	9 %	Nærøy	5 117	5 426	309	6 %
Midtre Gauldal	6 225	6 893	668	11 %	Leka	582	490	-92	-16 %
Melhus	16 424	19 706	3 282	20 %	Inderøy	6 785	6 593	-192	-3 %
Skaun	8 142	12 870	4 728	58 %	Indre Fosen	10 090	9 893	-197	-2 %
Klæbu	6 094	7 083	989	16 %	Rindal	2 039	2 191	152	7 %
Malvik	13 958	17 245	3 287	24 %	Trøndelag	460 783	521 724	60 941	13 %
Selbu	4 093	4 093	0	0 %	Norge	5 295 619	6 056 224	760 605	14 %

Kilde: SSB tabell 11668 og 07459

Det er i de sentrale områdene rundt Trondheim og på aksen Orkdal-Trondheim–Steinkjer at befolkningsveksten kommer til å bli størst de neste 20 årene, mens store deler av innlandet vil få en svakere befolkningsutvikling.

I følge hovedalternativet er det Skaun (58,1%), Stjørdal (24,1%) og Malvik (23,5%) som vil ha den største prosentvise befolkningsveksten i Trøndelag i perioden 2018-2040. Skaun vil ifølge prognosen ha 12 870 innbyggere i 2040, 4 728 flere enn i dag. Det kun Ås i Akershus (69 %) og Våler i Østfold (61 %) som i følge prognosene vil ha en større vekst enn Skaun. Stjørdal vil ha en vekst på 5 769 innbyggere mot i alt 29 733 innbyggere i 2040. For Malvik sier prognosen at kommunen får 17 245 innbyggere i 2040, 3 287 flere enn i dag.

Trondheim vil i følge prognosen få en vekst på 14,0 % i perioden 2018 til 2040 og vil ha 220 545 innbyggere i 2040, 27 044 flere enn i dag. Steinkjer vil ha 24 817 innbyggere i 2040 noe som er 2 721 flere enn i dag eller en vekst på 12,3 %. Levanger vil ha 23 605 innbyggere i 2040, en vekst på 3 490 innbyggere eller 17,4 %. Melhus passerer nesten 20 000 innbyggere i 2040, med 19 706 innbyggere, 3 282 eller 20,0 % flere enn i dag.

For Hitra legger prognosen fra SSB opp til et brudd med en lengere veksttrend. De vurderingene fylkeskommunen har gjort av befolkningsutviklingen på Hitra tilsier imidlertid en mer positiv utvikling enn SSBs prognose.

Befolkningsvekst per fylke 2018-2040. Hovedalternativet (MMMM)

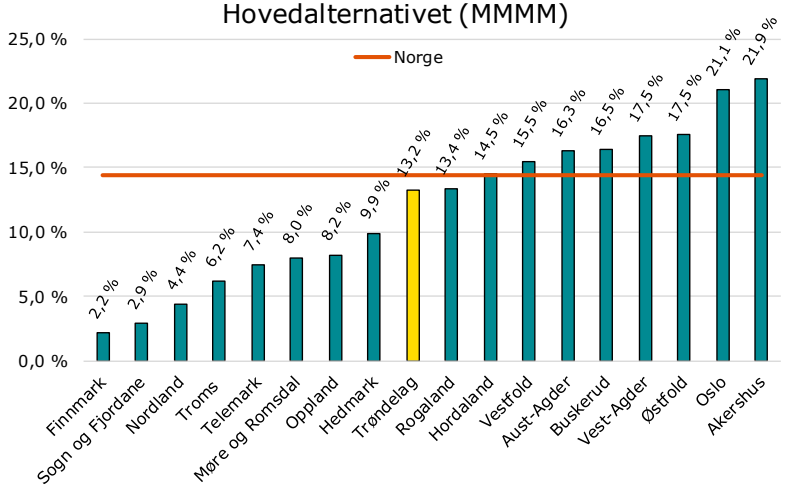

Befolkningsvekst 2018-2040

Hovedalternativet (MMMM) fra SSBs befolkningsprognoser

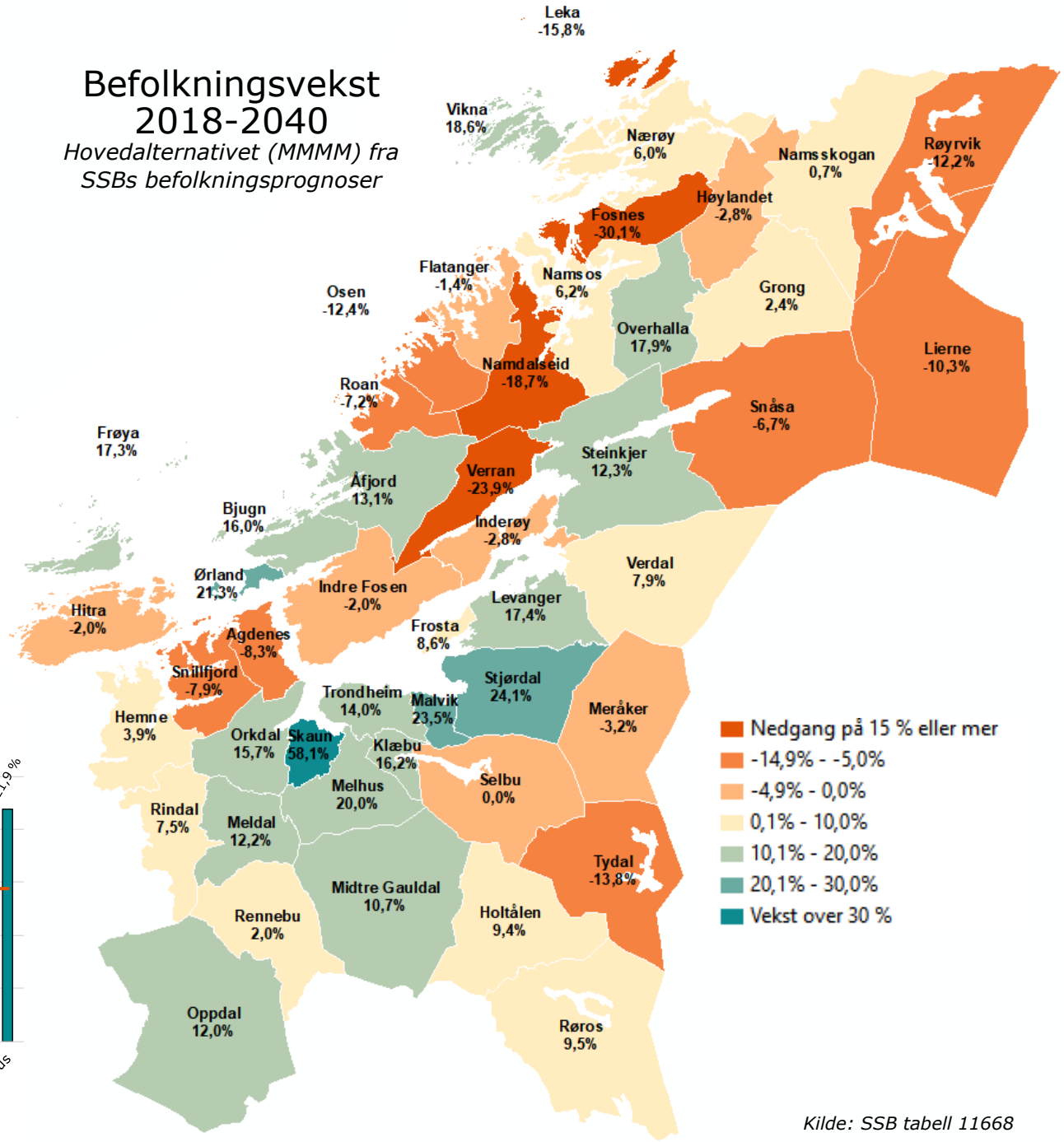

Kilde: SSB tabell 11668

Befolkningsprognose på plansoner i Trondheim

SSB lager befolkningsprognoser kun på kommunenivå, byplankontoret i Trondheim lager derimot egne prognoser fordelt på plansoner. Disse prognosene viser at det frem mot 2040 er i Østbyen at den største befolkningsveksten vil komme. Middelprognosene til trondheimkommune indikerte f.eks. at det i 2040 vil være ca. 3 400 flere innbyggere på Lilleby sammenlignet med i 2018. For Lade indikerer prognosen en vekst på ca. 2 800 innbyggere. For de tre plansonen på Ranheim indikeres det en samlet befolkningsvekst på ca. 3 100.

https://www.trondheim.kommune.no/aktuelt/utvalgt/om-kommunen/statistikk/prognoser/

Byplankontorets middelprognose (TR2018M) for Trondheim 2018-2040

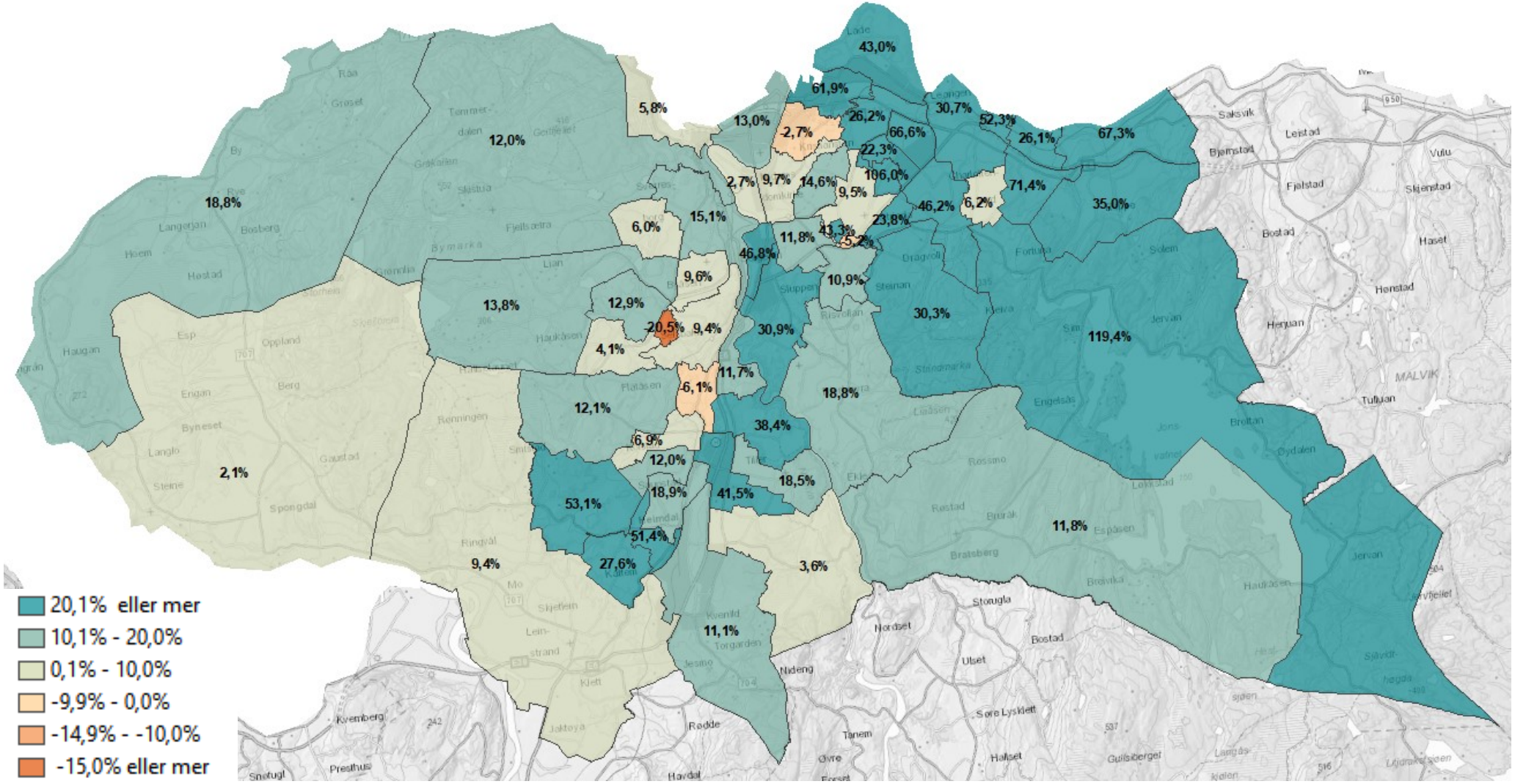

Kilde: Trondheim kommune, byplankontoret. Kompas TR2018_16B.

Innvandrere i Trøndelag

12,2 % av befolkningen i Trøndelag er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre

Trøndelag har en betydelig lavere andel innvandrere enn landssnittet på 17,7 %. Antall innvandrere i Trøndelag har imidlertid vokst raskt de siste årene; 97,0 % vekst siden 2010. Av de 56 662 bosatte personene med innvandrerbakgrunn Trøndelag i 2019 kom 27 427 fra europeiske land, 17 879 kom fra Asia (inkludert Tyrkia) og 8 753 kom fra Afrika. Det er kun 160 personer fra Oseania bosatt i Trøndelag.

Den største prosentvise veksten av bosatte personer med innvandrerbakgrunn finner man blant personer fra Afrika med en økning på 156,2 % siden 2010. Målt i antall personer er det Europa unntatt Tyrkia som har hatt den største veksten, 13 1500 flere

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Trøndelag 2010-2019

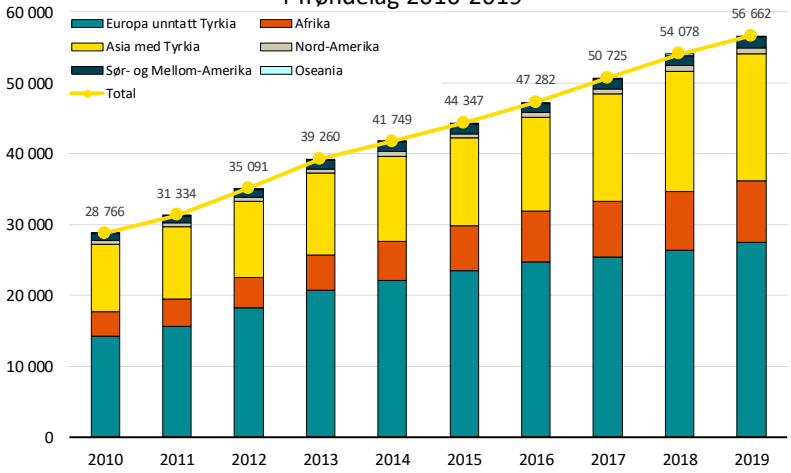

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Trøndelag i 2019

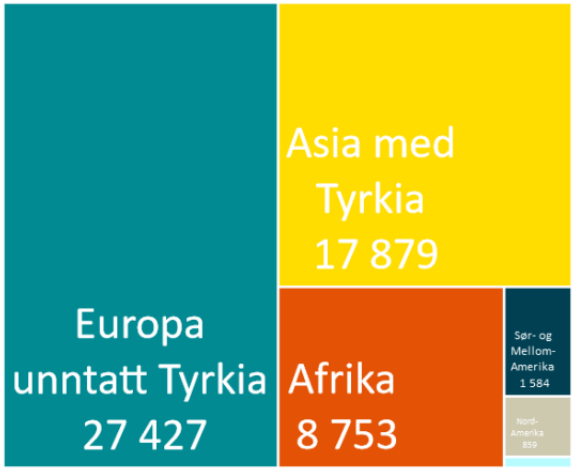

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Trøndelag 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Endring 2010-2019	
Europa unntatt Tyrkia	14 277	15 668	18 189	20 732	22 057	23 491	24 699	25 382	26 320	27 427	13 150	92,1 %
Afrika	3 416	3 852	4 279	5 006	5 636	6 283	7 184	7 880	8 364	8 753	5 337	156,2 %
Asia med Tyrkia	9 488	10 140	10 805	11 552	11 993	12 484	13 257	15 247	16 976	17 879	8 391	88,4 %
Nord-Amerika	519	553	577	617	652	615	660	703	781	859	340	65,5 %
Sør- og Mellom-Amerika	980	1 032	1 147	1 241	1 300	1 355	1 352	1 370	1 479	1 584	604	61,6 %
Oseania	86	89	94	112	111	119	130	143	158	160	74	86,0 %
Total	28 766	31 334	35 091	39 260	41 749	44 347	47 282	50 725	54 078	56 662	27 896	97,0 %

Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre 2019

	Innvandrere	Norskfødte med innvandrer-foreldre	Innvandrere og norskfødte med innvandrer-foreldre	Andel av befolkningen
Hele landet	765 108	179 294	944 402	17,7 %
Trøndelag	48 568	8 094	56 662	12,2 %
Oslo	171 868	55 360	227 228	33,4 %
Akershus	105 364	28 435	133 799	21,4 %
Buskerud	45 148	11 684	56 832	20,1 %
Østfold	41 410	11 519	52 929	17,8 %
Rogaland	69 695	14 758	84 453	17,8 %
Vest-Agder	23 633	5 213	28 846	15,4 %
Vestfold	31 589	6 814	38 403	15,3 %
Finnmark	10 252	1 037	11 289	14,9 %
Hordaland	64 855	12 196	77 051	14,7 %
Telemark	19 494	4 189	23 683	13,7 %
Aust-Agder	13 391	2 505	15 896	13,5 %
Møre og Romsdal	30 578	4 337	34 915	13,2 %
Troms	18 251	2 207	20 458	12,2 %
Sogn og Fjordane	11 621	1 575	13 196	12,0 %
Oppland	18 049	3 283	21 332	11,3 %
Hedmark	18 784	3 390	22 174	11,2 %
Nordland	22 558	2 698	25 256	10,4 %

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Trøndelag i 2019 etter alder og kjønn

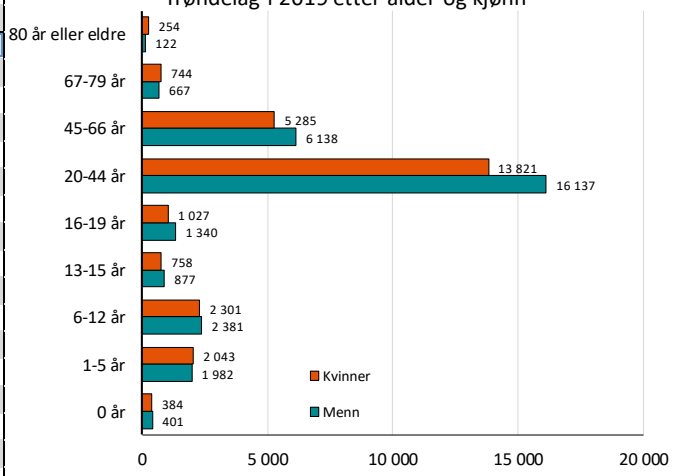

SSB definerer **innvandrere** som personer født i utlandet med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. **Norskfødte med innvandrerforeldre** er personer som er født i Norge og har to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.

Asylsøkere og personer på korttidsopphold i Norge regnes ikke med i statistikken. Personer uten lovlig opphold i Norge er også utelatt. Estimat på denne gruppens størrelse er meget usikre.

Innvandreres **landbakgrunn** er definert ut fra fødeland som er mors bosted ved personens fødsel. For norskfødte med innvandrerforeldre brukes foreldrenes fødeland. I de tilfeller der foreldrene har ulikt fødeland er det morens fødeland som blir gjeldende.

Kilde: SSB tabell 09817

Kilde: SSB tabell 07108 og 07111

Innvandrere i trønderske kommuner

Frøya og Hitra har størst andel innvandrere i Trøndelag

På Hitra og Frøya er henholdsvis 22,9 % og 18,2 % av innbyggerne innvandrere per 1 januar 2019. Dette er de to eneste kommunene i Trøndelag som har større andel innvandrere enn landssnittet. Hvis man også tar med norskfødte med innvandrerforeldre så har disse kommunes befolkning henholdsvis 26,1 % og 20,8 % innvandrerbakgrunn.

Forklaringen på hvorfor disse to kommunene har så høy andel innvandre ligget i at det har vært en veldig sterk arbeidsinnvandring knyttet opp mot veksten i oppdrettsnæringen. I kapitel 3 vil vi også vise at disse er de kommunene i Trøndelag med størst vekst i antall arbeidsplasser. Denne veksten hadde ikke vært mulig uten arbeidsinnvandringen.

I de fleste kommunene i Trøndelag er det under 10 % av befolkningen som er innvandrere. Lavest andel innvandrere finner vi i Rindal med 3,0% av befolkningen i 2019.

Trondheim er den eneste av bykommunen i Trøndelag der mer enn 10 % av befolkningen er innvandrere. Distriktskommunene i Namdalen har stort sett høyere andel innvandre i befolkningen enn det man finner i bykommunene på Innherred.

Innvandrere i Trøndelag i 2018 etter innvandringsgrunn

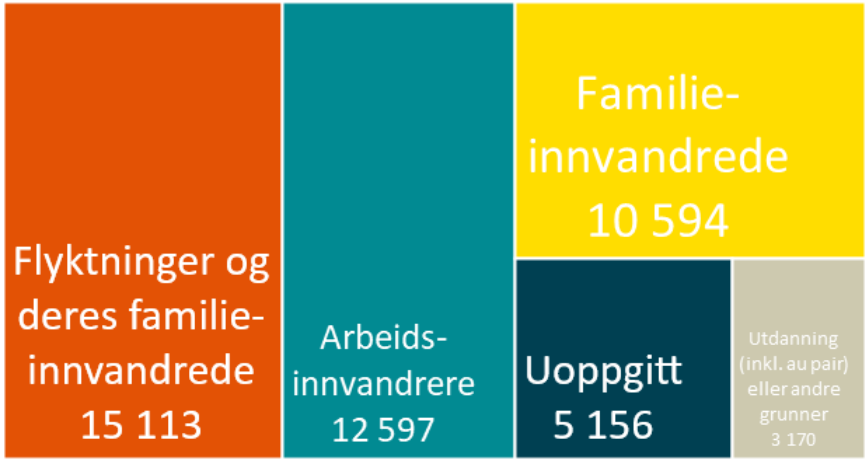

Kilde: IMDI

Andel innvandrere i befolkningen per 1 januar 2019

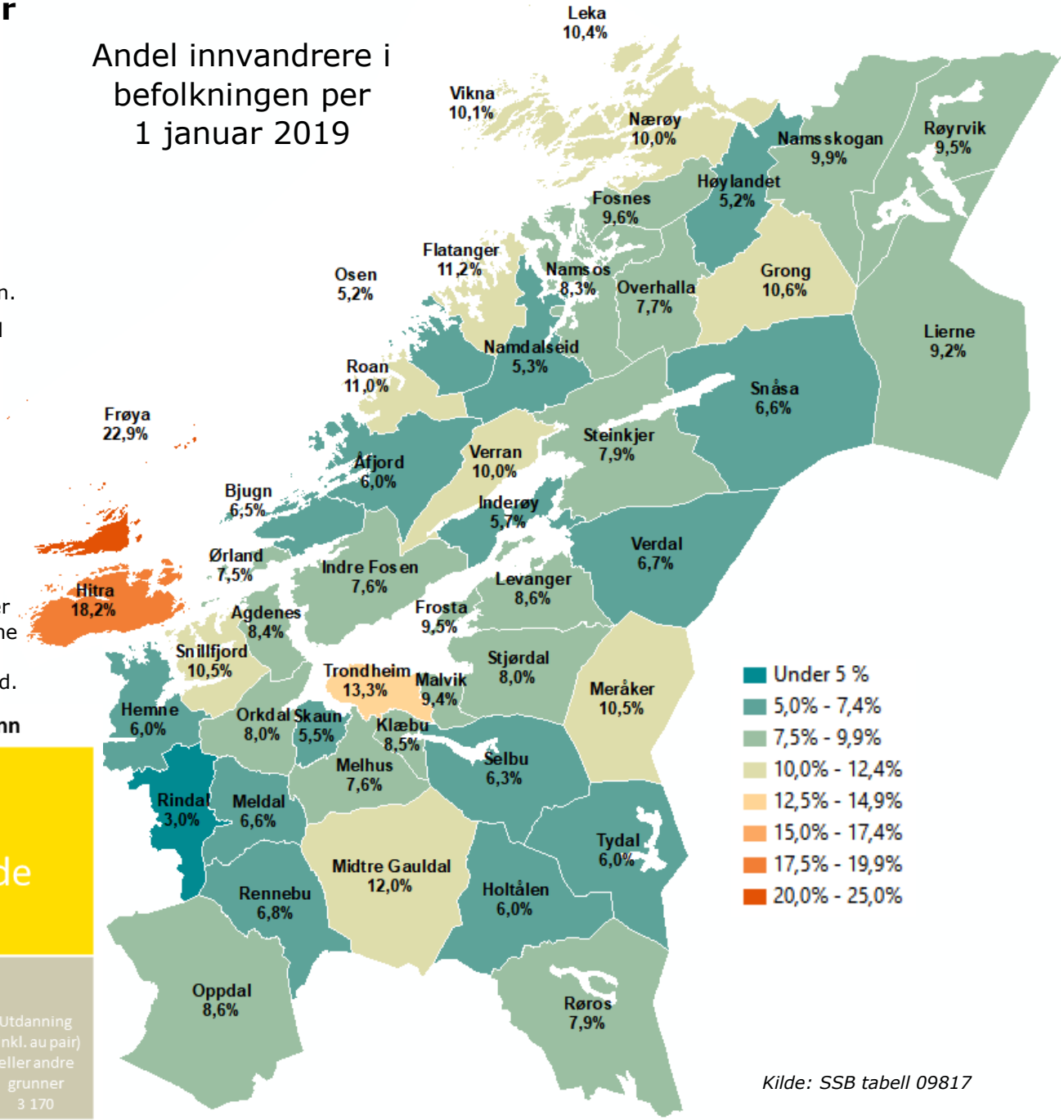

Kilde: SSB tabell 09817

Landbakgrunn for bosatte innvandrere

Flest fra Polen og Litauen

Polen, Syria og Litauen er de landene som flest innvandrere i Trøndelag har bakgrunn fra. Syria og Eritrea har de siste årene gått forbi Sverige og Tyskland som bare for tre år siden var den tredje og fjerde største gruppene av innvandrere i Trøndelag. For tre år siden var ikke Syria blant de 15 største landsgruppene av innvandrere i Trøndelag, mens Eritrea var på 6. plass.

I 26 av kommunene i Trøndelag er personer fra Polen den største innvandrergruppen. Totalt er det i 2019 5 970 polske innvandre i Trøndelag, mens det er 3 043 fra Syria og 2 922 fra Litauen.

24,6 % av innvandrere i Trøndelag kommer fra kun tre land. Røyrvik (80,4 %) og Lierne (71,1 %) er kommunene i Trøndelag hvor den største andelen av innvandrende er konsentrert på bare tre opprinnelsesland. Trondheim (18,5 %) og Stjørdal (25,0 %) er kommunene hvor de tre største opprinnelseslandene utgjør den laveste andelen av den totale befolkningen med innvandrerbakgrunn.

I figuren på foregående side vises innvandrerne i Trøndelag i 2018 fordelt på innvandringsgrunn. Dette viser at 15 113 (32,4 %) var flyktninger og deres familieinnvandrede, 12 597 (27,0 %) var arbeidsinnvandrere, 10 594 (22,7 %) var familie-innvandrede, 3 170 (6,8 %) var på grunn av utdanning eller andre årsaker. For de resterende 5 156 (11,1 %) har man ikke noen registrert innvandrings-grunn.

Innvandrere etter landsbakgrunn, 15 største grupper i Trøndelag i 2019

Polen	5 970
Syria	3 043
Litauen	2 922
Eritrea	2 472
Sverige	2 180
Tyskland	1 938
Thailand	1 630
Somalia	1 457
Filippinene	1 345
Afghanistan	1 244
Russland	1 158
Iran	1 149
Irak	1 066
Tyrkia	976
Latvia	842
Total topp 15	29 392
Topp 15 som andel av totalt	61 %

Innvandrere etter landsbakgrunn per 1 januar 2019

	Land nr 1		Land nr 2		Land nr 3		Innvandrere totalt	Top 3 som andel av totalt
Trondheim	Polen	2 538	Sverige	1 159	Syria	1 139	26 078	18,5 %
Steinkjer	Polen	261	Eritrea	182	Syria	132	1 751	32,8 %
Namsos	Syria	126	Polen	110	Eritrea	86	1 082	29,8 %
Hemne	Polen	41	Syria	20	Thailand	18	252	31,3 %
Snillfjord	Tyskland	24	Polen	15	Syria	12	105	48,6 %
Hitra	Polen	226	Litauen	108	Slovakia	70	853	47,4 %
Frøya	Litauen	458	Polen	185	Bulgaria	98	1 158	64,0 %
Ørland	Polen	78	Filippinene	37	Eritrea	30	401	36,2 %
Agdenes	Litauen	45	Latvia	14	Syria	13	143	50,3 %
Bjugn	Polen	34	Tyskland	34	Filippinene	32	319	31,3 %
Åfjord	Syria	47	Polen	35	Litauen	14	202	47,5 %
Roan	Polen	37	Litauen	15	Nederland	11	105	60,0 %
Osen	Polen	16	Syria	14	Litauen	6	49	73,5 %
Oppdal	Polen	105	Eritrea	67	Litauen	59	599	38,6 %
Rennebu	Polen	42	Eritrea	32	Syria	32	169	62,7 %
Meldal	Polen	71	Syria	30	Litauen	19	256	46,9 %
Orkdal	Polen	116	Syria	98	Somalia	84	970	30,7 %
Røros	Sverige	61	Litauen	38	Bosnia-Hercegovina	33	444	29,7 %
Holtålen	Litauen	28	Syria	21	Nederland	11	121	49,6 %
Midtre Gauldal	Polen	241	Slovakia	172	Litauen	73	752	64,6 %
Melhus	Polen	280	Litauen	153	Syria	94	1 252	42,1 %
Skaun	Litauen	51	Syria	50	Polen	37	453	30,5 %
Klæbu	Polen	116	Litauen	84	Eritrea	37	518	45,8 %
Malvik	Polen	233	Syria	110	Tyskland	82	1 320	32,2 %
Selbu	Polen	59	Eritrea	31	Tyskland	20	256	43,0 %
Tydal	Tyskland	9	Eritrea	7	Sverige	7	48	47,9 %
Meråker	Eritrea	41	Sverige	29	Syria	24	256	36,7 %
Stjørdal	Polen	177	Syria	156	Somalia	147	1 920	25,0 %
Frosta	Litauen	102	Syria	23	Eritrea	20	249	58,2 %
Levanger	Litauen	269	Polen	155	Syria	119	1 735	31,3 %
Verdal	Polen	155	Syria	107	Somalia	62	1 000	32,4 %
Verran	Polen	61	Syria	37	Eritrea	32	244	53,3 %
Namdalseid	Syria	22	Polen	6	Sverige	6	84	40,5 %
Snåsa	Syria	23	Sverige	21	Eritrea	14	139	41,7 %
Lierne	Sverige	55	Syria	21	Eritrea	15	128	71,1 %
Røyrvik	Syria	15	Sverige	14	Polen	8	46	80,4 %
Namsskogan	Syria	39	Nepal	9	Polen	8	86	65,1 %
Grong	Polen	49	Syria	35	Eritrea	25	251	43,4 %
Høylandet	Polen	18	Eritrea	14	Syria	10	65	64,6 %
Overhalla	Polen	114	Somalia	37	Syria	17	298	56,4 %
Fosnes	Polen	13	Tyskland	9	Thailand	8	58	51,7 %
Flatanger	Litauen	38	Tyskland	16	Polen	13	124	54,0 %
Vikna	Polen	67	Syria	64	Litauen	63	460	42,2 %
Nærøy	Syria	88	Eritrea	55	Polen	48	506	37,7 %
Leka	Eritrea	15	Litauen	13	Filippinene	10	59	64,4 %
Inderøy	Eritrea	50	Sudan	50	Polen	38	389	35,5 %
Indre Fosen	Polen	94	Litauen	84	Filippinene	70	755	32,8 %
Rindal	Syria	13	Eritrea	11	Litauen	6	60	50,0 %
Trøndelag	Polen	5 970	Syria	3 043	Litauen	2 922	48 568	24,6 %

Kilde: SSB tabell 09817

Trøndere fra hele verden
Landbakgrunn til personer bosatt i Trøndelag

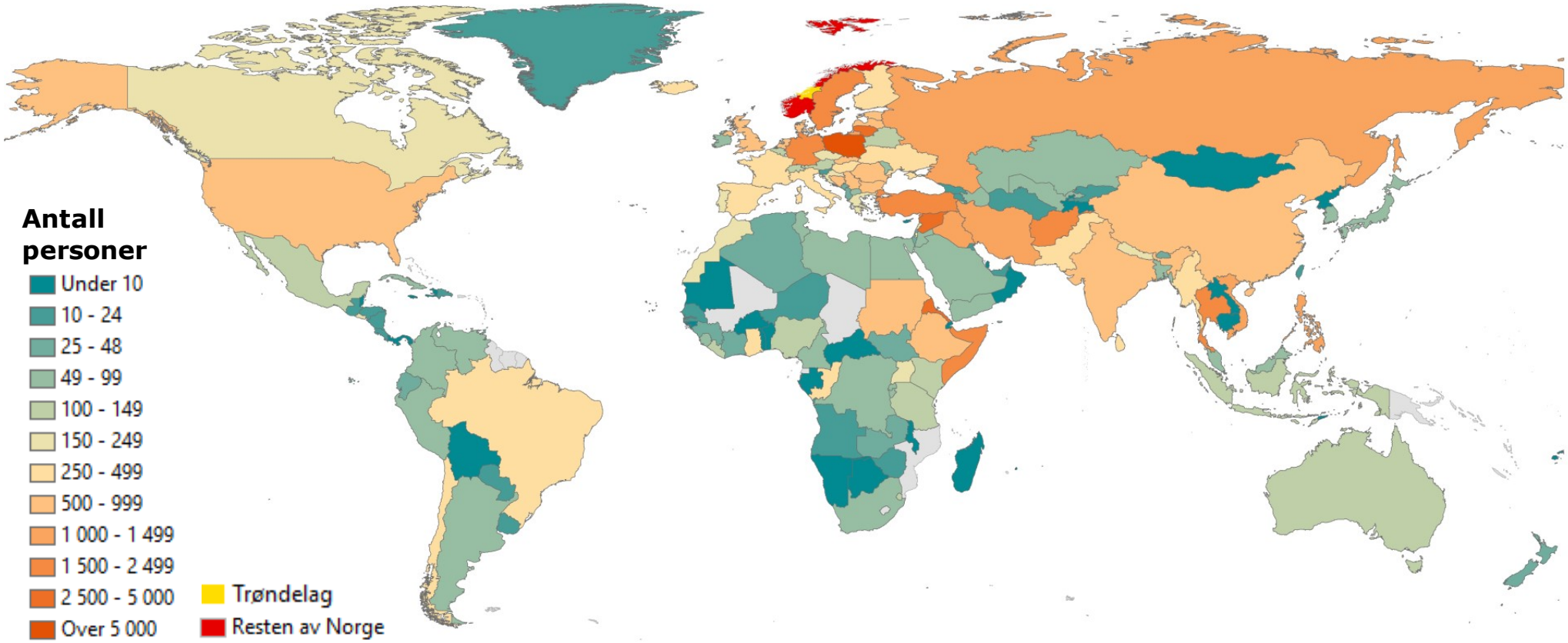

Kilde: SSB tabell 09817

Kartet bruker data per 1.1 2018 - land som har mindre enn tre personer bosatt i Trøndelag er farget grå.

Befolkningens alder

Trondheim har større andel 20-40-åringer enn resten av Trøndelag

Figuren under viser andel av befolkningen i Trondheim og Trøndelag etter alder. Trondheim skiller seg klart fra resten av Trøndelag ved å ha en lavere andel under 20 år, en høyere andel 20 til 40 år og en lavere andel over 40 år. Trondheim har en spesielt høy andel personer i 20-årene sammenlignet med resten av Trøndelag. Forklaringen ligger blant annet i studentbefolkningen i byen.

Figuren til høyre viser hvordan antall trøndere i de ulike aldersgruppene har endret seg fra 2000 til 2019. Det fremkommer at den forestående eldre-bølgen er i emning i Trøndelag. Mer om eldrebølgen på side 34.

Innbyggere etter ett-årlig alder som andel av befolkningen i Trøndelag, Trondheim og Trøndelag uten Trondheim i 2019

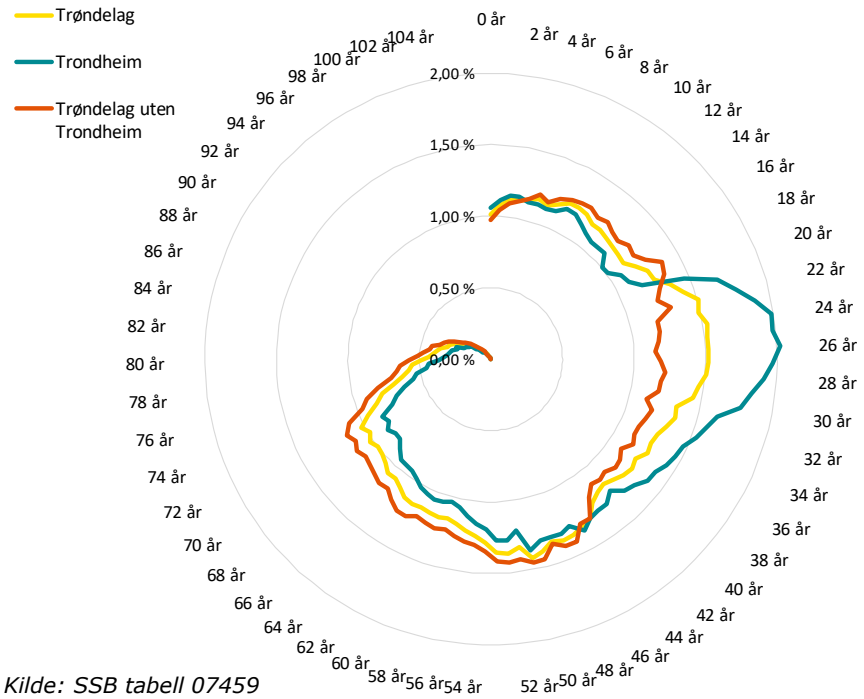

Kilde: SSB tabell 07459

Befolkning i Trøndelag etter kjønn og alder i 2019 og 2000

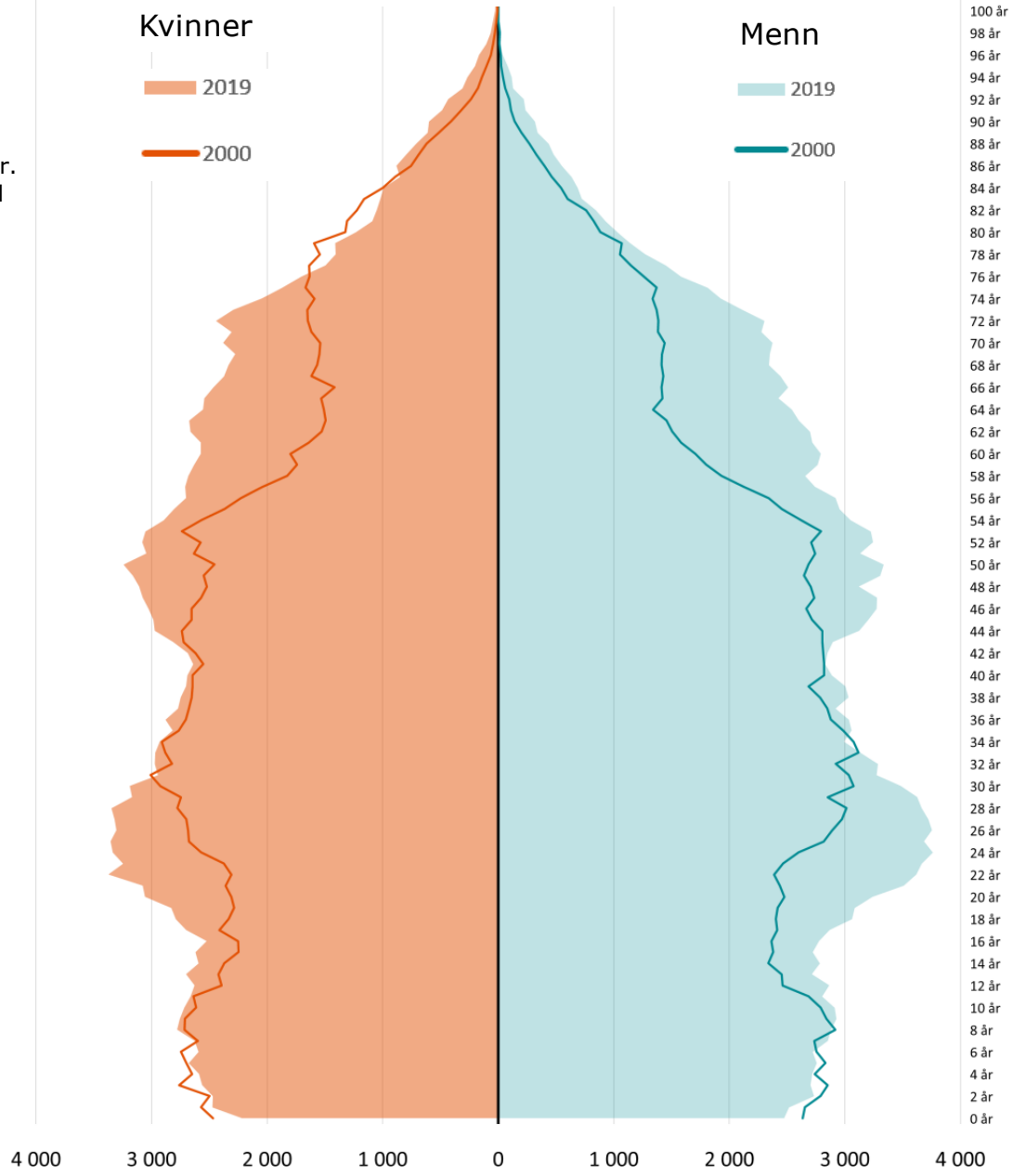

Kilde: SSB tabell 07459

Indeks for forsørgerevne

Trondheim og Frøya har den høyeste forsørgerevnen i Trøndelag

Forsørgerevnen baserer seg på hvor mange personer som er i arbeidsdyktig alder (16-66 år) i forhold til antall personer som er 67+ og under 16 år. Gjennomsnittlig forsørgerevne i Trøndelag i 2018 er på 2. Trondheim ligger høyest med 2,3, mens Røyrvik og Høylandet ligger lavest med under 1,4. Dette er en indikator som sier noe om den relative bærekraften i aldersstrukturen i kommunene og hvor sårbar kommunen er for endringer i befolkningsstrukturen.

Det er ikke noe fasitsvar på hva som er et urovekkende lavt nivå på indeksen for forsørgerevne. Indeksen tar ikke hensyn til at personer over 67 år får en stadig lenger frisk og aktiv alderdom og at aldersterskelen for pleiebehov øker. Samtidig tar indeksen heller ikke hensyn til at en stadig større andel unge går lenger på skole ettersom flere velger å gjennomføre høyere utdanning enn før. Grensen på 16 år, som indeksen bruker som terskel for arbeidsdyktig alder, er satt på bakgrunn av internasjonale standarder for når man regner en person med i arbeidsstyrken.

Det er forskjeller mellom kommunene i om det er en høy andel unge eller eldre som gir mest utslag i forsørgerevnen. Enkelte av bo- og pendlerkommunene rundt Trondheim har en forholdvis høy andel unge i befolkningen, noe som kan fører med seg press på skole- og oppvekstsektoren i de kommunene. For mange av disktikskommunen er det andel eldre som slår inn på indeksen, som på sin side kan gi press på kommunens helse- og omsorgssektor.

Forsørgerevne

Definisjon: Befolkning (alder 16-66)/ (Befolkning (alder 0-15 år) + Befolkning (alder 67+)

Forklaring: Forsørgerevnen er antall personer i arbeidsdyktig alder per person under 16 år og over 67 år. Dette sier noe om de potensielle effektene av endringer i befolkningsstruktur har på sosial og økonomisk utvikling. Lav verdi på indeksen indikerer en høyere byrde for den yrkesaktive befolkningen.

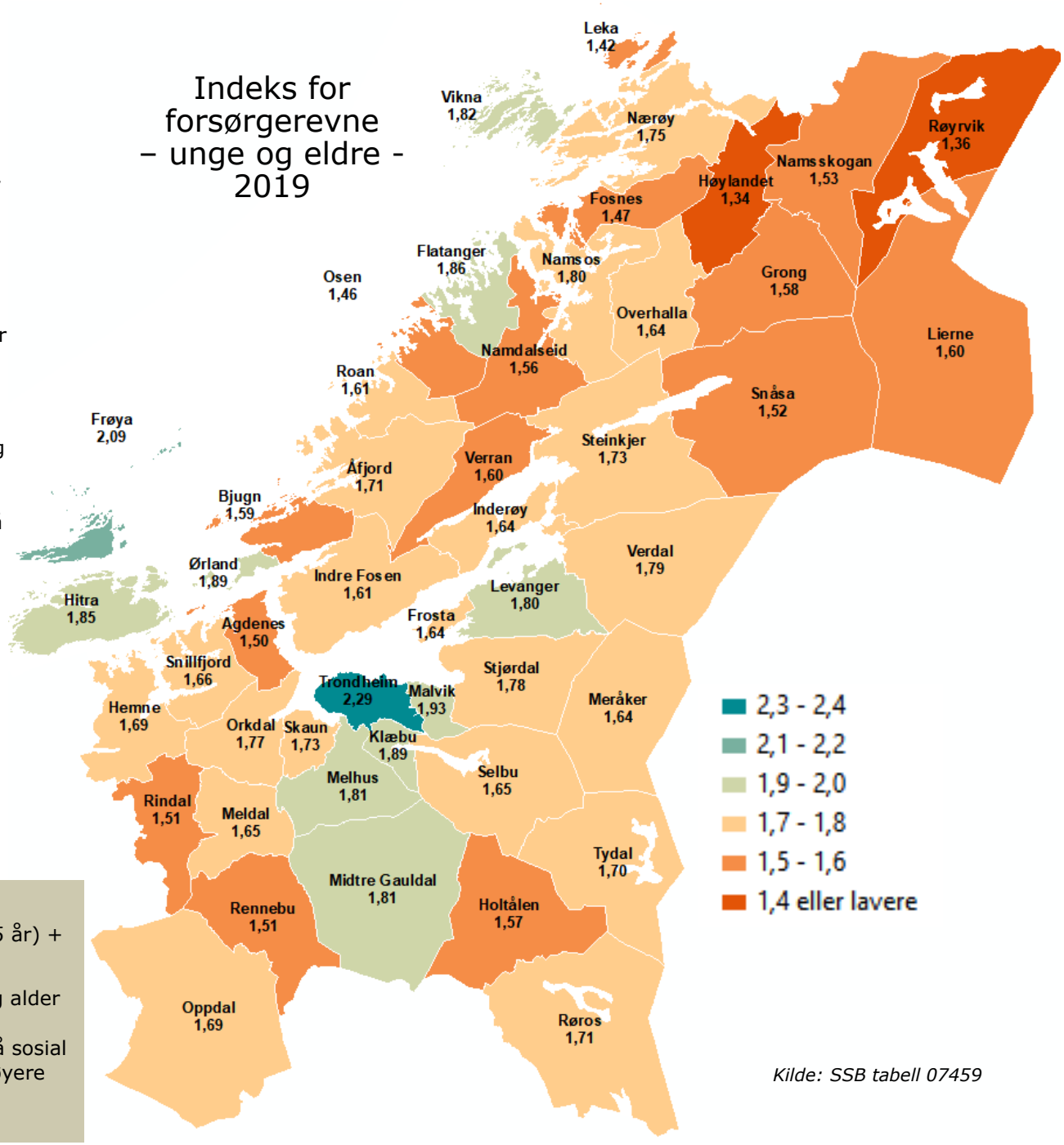

Kilde: SSB tabell 07459

Nedadgående forsørgerevne

Når man ser på forsørgervenen i forhold til både unge og eldre så ligger Trøndelag akkurat på landssnittet på 1,95. Når man ser på forsøregerevenen kun for eldre så ligger Trøndelag på 4,29 mot et landsnitt på 4,38.

Forsørgervenen for unge og eldre i Trøndelag har falt siden 2013 da den lå på 2,02. Dette kommer imidlertid etter en periode fra 1998 med stigene forsørgervene. Bakgrunnen for dette er at man har hatt betydelig arbeidsinnvandring som har medført et tilsig til fylket av personer i arbeidsaktuell alder. I tillegg har man store barnekull på slutten av 1940 og starten av 1950-tallet som nå når pensjonsalder.

Noe av den samme trenden ser man også hvis man ser på forsørger-evnen kun i forhold til den eldre befolkingen, der man hadde en topp i 2019 og et betydeligere brattere fall til et historisk lavt nivå.

Indeks for forsørgerevne, unge og eldre i Trøndelag 1986-2019 (befolkning 16-66 vs 0-15 og 67+)

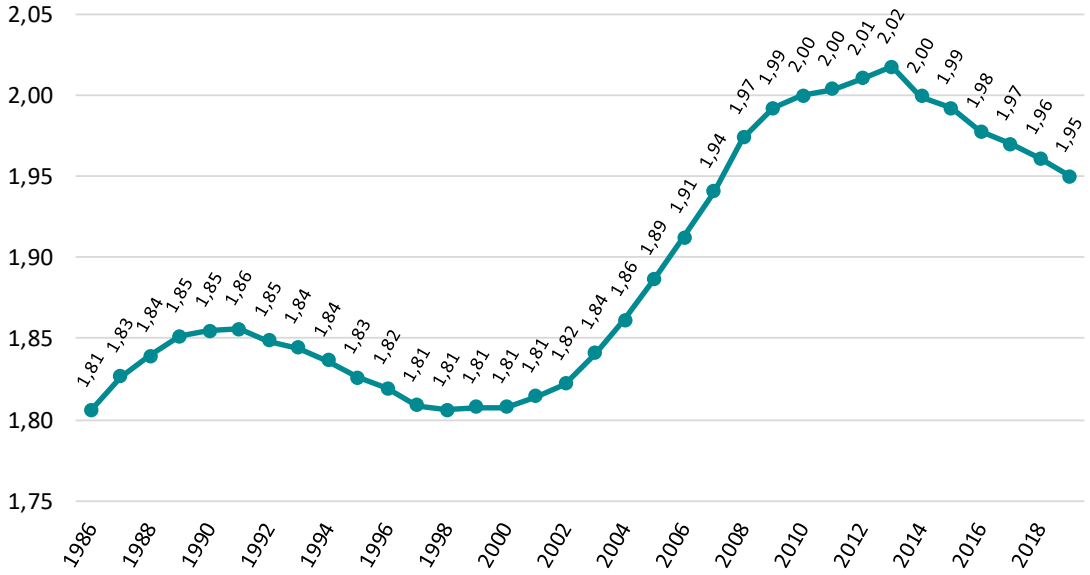

Indeks for forsørgerevne, eldre 2019

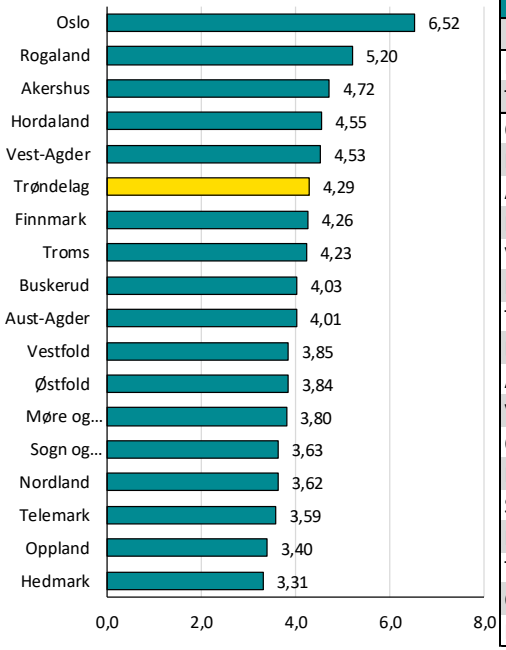

Indeks for forsørgerevne i 2019		
	Unge og eldre	Eldre
Norge	1,95	4,38
Trøndelag	1,95	4,29
Oslo	2,50	6,52
Rogaland	1,96	5,20
Akershus	1,90	4,72
Hordaland	1,96	4,55
Vest-Agder	1,91	4,53
Finnmark	2,02	4,26
Troms	1,99	4,23
Buskerud	1,88	4,03
Aust-Agder	1,83	4,01
Vestfold	1,86	3,85
Østfold	1,86	3,84
Møre og Romsdal	1,80	3,80
Sogn og Fjordane	1,74	3,63
Nordland	1,83	3,62
Telemark	1,82	3,59
Oppland	1,81	3,40
Hedmark	1,78	3,31

Indeks for forsørgerevne, eldre i Trøndelag 1986-2019 (befolkning 16-66 vs 67+)

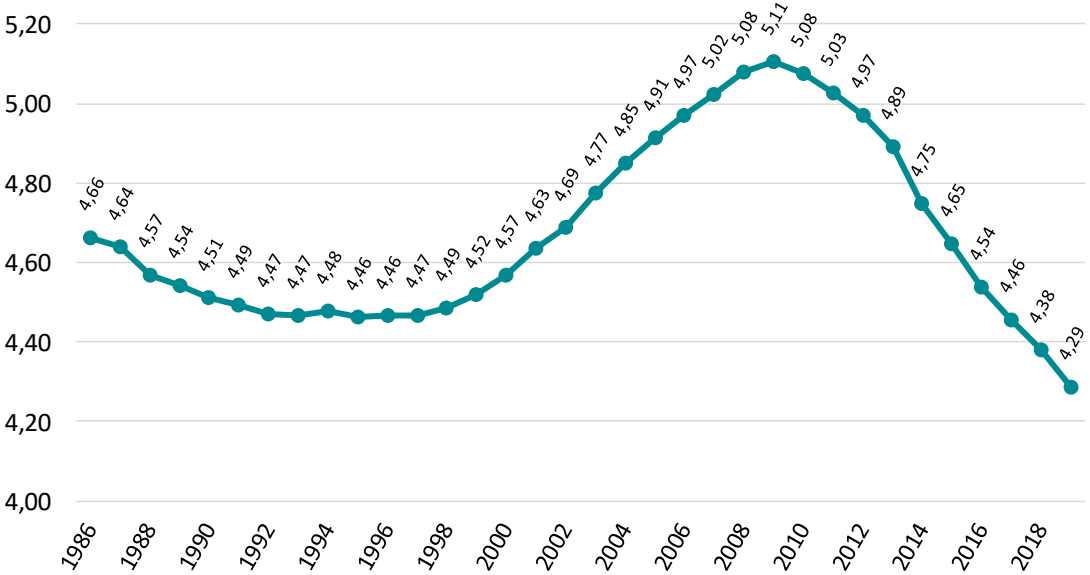

Kilde: SSB tabell 07459

Eldrebølgen

I 2019 er 19 824 trøndere over 80 år, noe som utgjør 4,3 % av befolkningen. Antallet trøndere over 80 år har vært på omtrent samme nivå de siste 10 årene, men fra 2020 er det forventet sterk vekst i denne aldersgruppen. I 2040 viser hovedalternativet i prognosen til SSB at 42 153 trøndere vil være over 80 år, noe som tilsvarer 8,1 % av befolkningen. Antall personer over 80 år i Trøndelag vil øke med 59,9 % frem til 2030 og 112,6 % frem til 2040.

Alderssammensetningen varierer mye fra kommune til kommune i Trøndelag. I 2018 er det lavest andel over 80 år i Klæbu, Malvik Trondheim og Skaun med under 4 %. Høyest andel finner vi i Tydal, Namsskogan, Osen, Agdenes, Verran og Grong med over 8 %.

I 2040 vil det være høyest andel over 80 år i Fosnes, Leka, Namdalseid og Osen, med over 15 %. Lavest andel vil det være i Skaun, Malvik og Klæbu, som forespeiles under 7 %. Det ventes altså en betydelig høyere andel eldre i alle kommuner, men forskjellen mellom kommunene er fortsatt store.

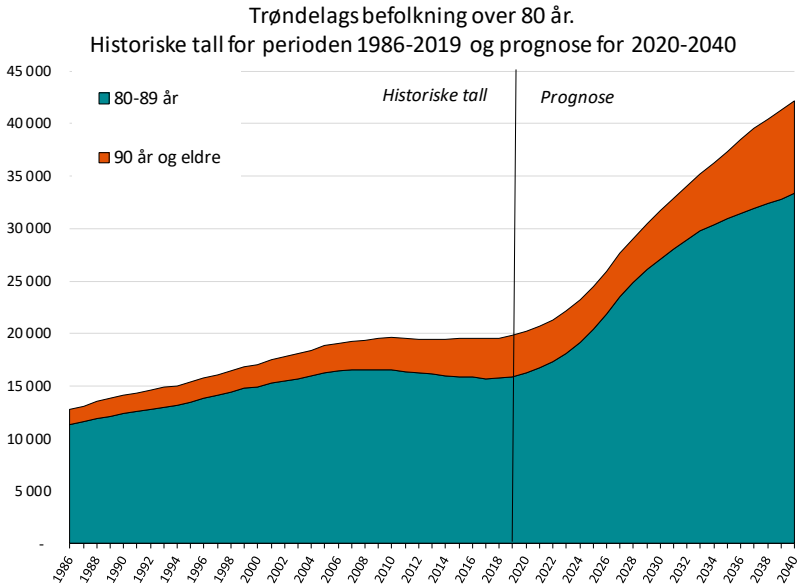

Kilde: SSB tabell 07459 og 11668

Andel av befolkningen over 80 år i 2040.

Hovedalternativet (MMMM)

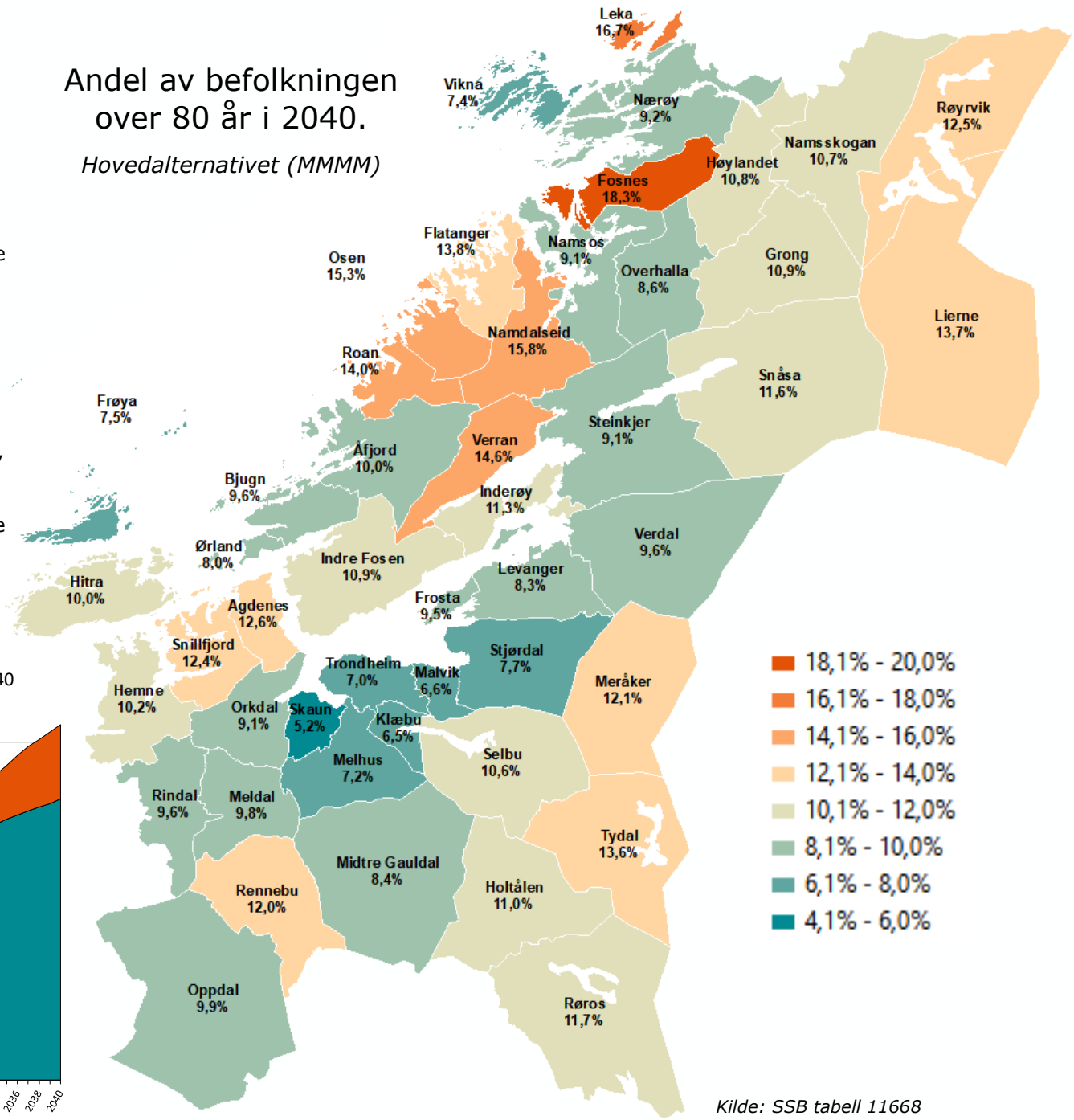

Kilde: SSB tabell 11668

Andel av befolkningen som er under 18 år per 1 januar 2019

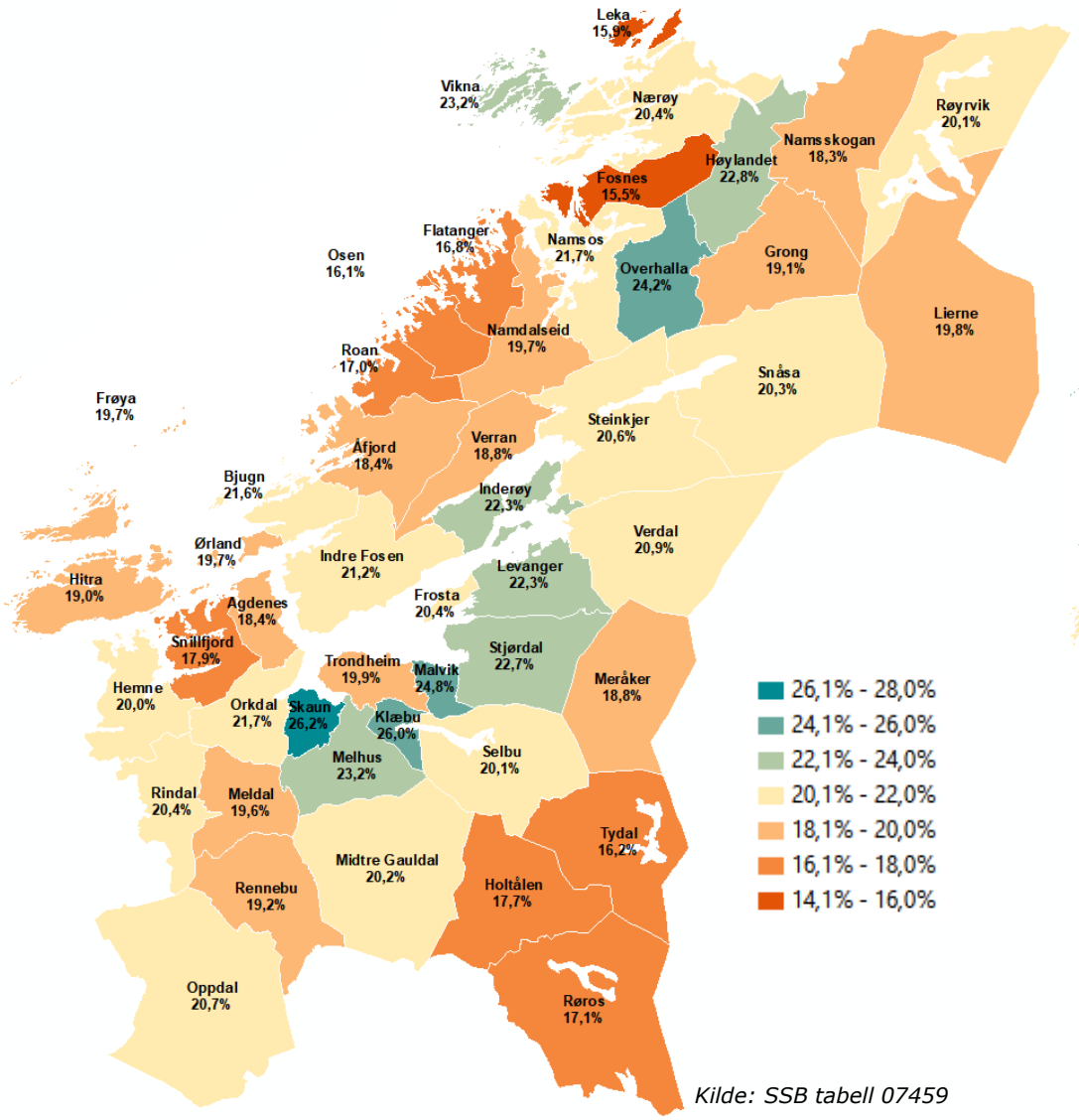

Kilde: SSB tabell 07459

Andel av befolkningen som 67 år eller eldre per 1 januar 2019

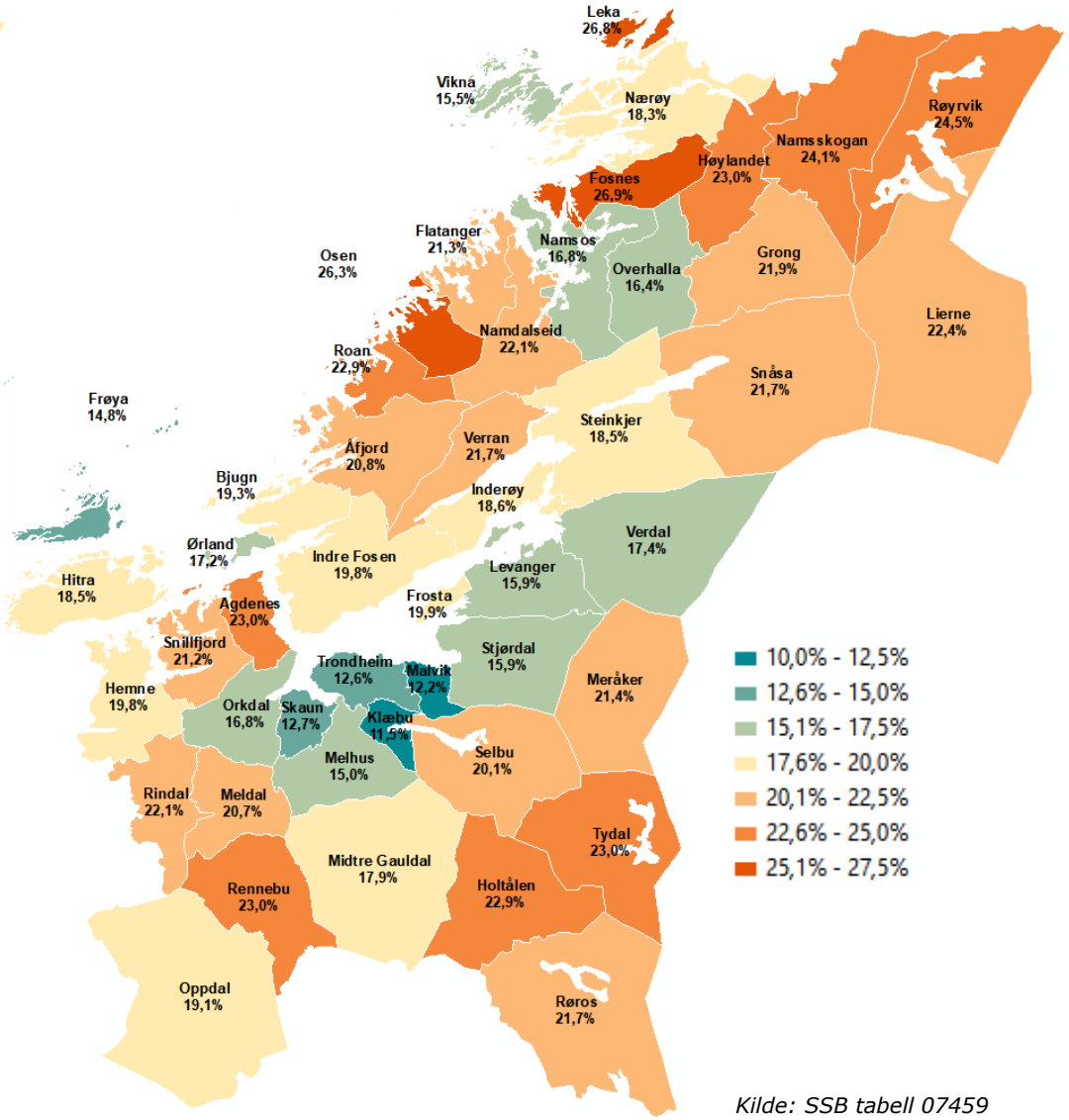

Kilde: SSB tabell 07459

Kjønnsbalansen i Trøndelag

Synkende fertilitetsrate i Trøndelag

Fra naturens side fødes det noen flere gutter enn jenter. Kvinner lever imidlertid lenger enn menn, noe som gjør at brorparten av befolkningen over 75 år er kvinner. 89 % av de over 100 år i Trøndelag er kvinner.

Kvinneandelen i befolkningen er en indikator som kan fortelle om eventuelle skjevheter i befolkningsstrukturen som kan gi utslag på den fremtidige befolkningsveksten i en kommune i form av færre barnefødsler.

Det ble født 4 682 barn i Trøndelag i 2018, noe som er et historisk lavt antall. I 1991 ble det født over 5 500 barn i Trøndelag. Det er store årlige svingninger i antall barnefødsler. I en periode på starten av 2000-tallet var vi nede i 4 800 fødsler i året, før antall barnefødsler tok seg opp igjen til nesten 5 400. Den langsiktige trenden er imidlertid en nedgang i antall barnefødsler i Trøndelag.

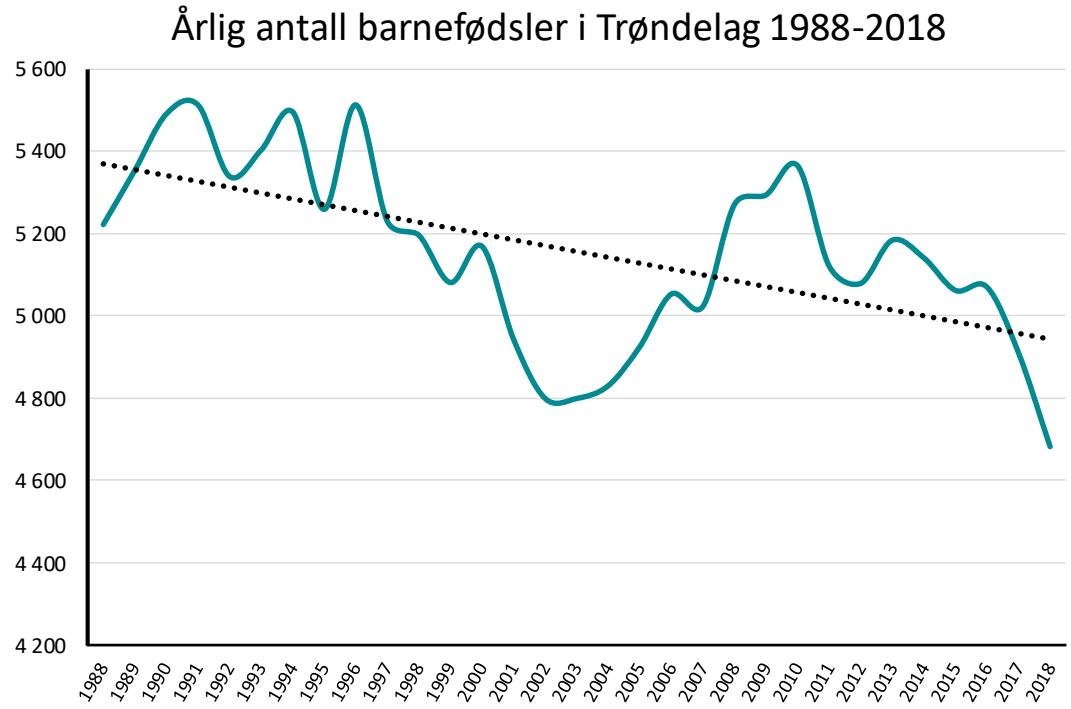

Kilde: SSB tabell 04231

Kvinne andel i kommuner i Trøndelag per 1 januar 2019

	0-24 år	25-34 år	35-44 år	45-69 år	70-79 år	80 år+	Totalt
Trondheim	48,4 %	46,6 %	47,5 %	49,9 %	53,0 %	62,6 %	49,2 %
Steinkjer	47,9 %	47,6 %	48,3 %	49,1 %	52,8 %	60,1 %	49,4 %
Namsos	48,0 %	49,5 %	51,9 %	51,4 %	51,2 %	61,4 %	50,6 %
Hemne	46,4 %	49,7 %	50,7 %	48,6 %	49,6 %	55,7 %	48,8 %
Snillfjord	39,7 %	43,9 %	50,0 %	42,0 %	51,5 %	52,9 %	44,1 %
Hitra	46,8 %	49,3 %	45,6 %	47,0 %	48,0 %	57,1 %	47,7 %
Frøya	50,6 %	47,1 %	46,1 %	44,4 %	49,2 %	60,7 %	47,9 %
Ørland	47,5 %	46,5 %	48,3 %	49,5 %	53,3 %	58,4 %	49,2 %
Agdenes	46,8 %	47,7 %	48,4 %	47,2 %	49,5 %	62,0 %	48,7 %
Bjugn	48,7 %	48,8 %	50,8 %	48,0 %	49,0 %	59,0 %	49,2 %
Åfjord	47,2 %	44,6 %	52,1 %	47,6 %	51,7 %	60,0 %	48,8 %
Roan	46,1 %	40,8 %	51,2 %	49,2 %	43,8 %	61,8 %	47,8 %
Osen	47,7 %	37,0 %	52,1 %	45,1 %	46,9 %	49,4 %	46,4 %
Oppdal	47,5 %	47,8 %	47,3 %	49,4 %	53,8 %	60,3 %	49,5 %
Rennebu	47,6 %	47,5 %	50,7 %	49,1 %	50,5 %	54,1 %	49,1 %
Meldal	49,2 %	48,3 %	46,9 %	47,6 %	48,9 %	60,8 %	49,1 %
Orkdal	47,0 %	49,9 %	49,7 %	50,1 %	51,4 %	61,9 %	49,8 %
Røros	50,3 %	48,6 %	50,5 %	50,7 %	49,8 %	57,1 %	50,7 %
Holtålen	53,8 %	51,4 %	49,5 %	46,2 %	51,6 %	52,1 %	50,2 %
Midtre Gauldal	48,7 %	49,0 %	48,0 %	48,3 %	50,6 %	60,8 %	49,4 %
Melhus	47,7 %	51,0 %	49,6 %	47,7 %	50,9 %	63,3 %	49,3 %
Skaun	48,9 %	51,1 %	47,2 %	47,8 %	48,2 %	57,7 %	48,9 %
Klæbu	48,3 %	49,1 %	49,0 %	48,2 %	49,8 %	57,7 %	48,8 %
Malvik	47,7 %	51,4 %	49,2 %	48,3 %	51,1 %	56,7 %	49,1 %
Selbu	48,2 %	46,8 %	47,3 %	47,9 %	50,2 %	57,4 %	48,7 %
Tydal	45,4 %	35,1 %	53,1 %	49,8 %	53,8 %	64,8 %	49,1 %
Meråker	46,1 %	50,0 %	51,1 %	48,1 %	46,2 %	63,7 %	48,8 %
Stjørdal	48,0 %	49,4 %	50,5 %	49,2 %	50,9 %	61,7 %	49,6 %
Frosta	50,6 %	48,8 %	49,5 %	47,7 %	53,7 %	57,0 %	50,1 %
Levanger	49,1 %	50,1 %	49,7 %	50,0 %	51,5 %	59,8 %	50,3 %
Verdal	47,8 %	49,0 %	49,3 %	48,7 %	52,9 %	56,7 %	49,3 %
Verran	48,4 %	46,2 %	46,4 %	46,7 %	48,5 %	60,1 %	48,3 %
Namdalseid	47,5 %	51,7 %	42,3 %	47,9 %	45,5 %	58,2 %	48,2 %
Snåsa	48,4 %	44,6 %	47,6 %	49,9 %	47,5 %	58,9 %	49,0 %
Lierne	45,2 %	45,1 %	50,0 %	47,4 %	50,0 %	65,9 %	48,3 %
Røyrvik	51,2 %	52,5 %	47,5 %	47,2 %	49,2 %	71,9 %	50,8 %
Namsskogan	46,3 %	50,0 %	48,3 %	47,1 %	52,4 %	57,3 %	48,7 %
Grong	48,8 %	43,8 %	49,1 %	48,5 %	48,1 %	59,2 %	49,0 %
Høylandet	49,9 %	47,4 %	51,5 %	46,1 %	52,8 %	56,0 %	49,4 %
Overhalla	47,2 %	49,3 %	49,4 %	47,1 %	52,0 %	57,4 %	48,6 %
Fosnes	46,0 %	48,9 %	49,1 %	51,1 %	37,1 %	66,7 %	48,8 %
Flatanger	46,1 %	51,4 %	41,7 %	46,1 %	46,2 %	50,0 %	46,4 %
Vikna	48,2 %	48,0 %	47,6 %	46,9 %	52,8 %	54,9 %	48,4 %
Nærøy	46,5 %	46,9 %	42,8 %	48,2 %	48,7 %	57,8 %	47,5 %
Leka	55,3 %	36,7 %	56,8 %	47,9 %	53,5 %	61,0 %	50,8 %
Inderøy	49,1 %	47,6 %	48,0 %	49,8 %	49,8 %	59,4 %	49,6 %
Indre Fosen	47,4 %	49,1 %	49,2 %	48,0 %	49,3 %	59,5 %	48,8 %
Rindal	48,3 %	44,8 %	52,0 %	48,8 %	48,2 %	62,3 %	49,5 %
Trøndelag	**48,2 %**	**47,6 %**	**48,4 %**	**49,2 %**	**51,5 %**	**60,5 %**	**49,2 %**

Kilde: SSB tabell 07459

Fruktbarhet og barnefødsler

Det samlede fruktbarhetstallet er et mål på hvor mange barn man forventer at hver kvinne vil få i løpet av sitt liv. I 1968 lå dette tallet for Trøndelag på 2,98 barn per kvinne. Nivået i Trøndelag lå da noe høyere enn snittet for landet som var på 2,75. Utviklingen i det samlede fruktbarhetstallet har imidlertid fulgt sammen trenden i både Trøndelag som i resten av landet.

Det var en kraftig nedgang i perioden 1968 til 1980 når det samlede fruktbarhetstallet i Trøndelag falt fra ca. 3 til 1,75. Dette henger sammen med store samfunnsendringer knyttet til kvinnefrigjøring. I mye større grad enn tidligere så gikk kvinner inn i arbeidslivet, mange fikk barn senere i livet og familier med 4-5 barn ble mindre vanlig. I 1984 var det samlede fruktbarhetstallet i Trøndelag på 1,68. Deretter hadde man igjen enn økning frem til 1990 når det samlede fruktbarhetstallet i Trøndelag lå på litt under 2. Fra 1990 og frem til 2010 lå det samlede fruktbarhetstallet i Trøndelag forholdvis stabilt på mellom 1,8 til 2 barn per kvinne. Fra 2010 og fremover til i dag så man derimot igjen en nedgang i det samlede furkbarhetstallet, og i 2018 var det på 1,53, noe som er et historisk lavt nivå.

Trøndelag har et positivt fødselsoverskudd til tross for at det samlede fruktbarhetstallet over lang tid har vært under 2. Dette skyldes lav dødelighet og økt levealder. Når de store etterkrigskullene de neste 5 til 10 årene kommer opp i en alder hvor det er økende dødelighet så er det grunn til å anta at med fortsatt lave fødselstall så vil Trøndelag kunne få et negativt fødselsoverskudd.

Vi venter stadig lengre med å få barn. I 1968 var kvinner som fikk sitt første barn i snitt 23,3 år gammel, alderen når kvinner får sitt første barn har økt jevnt og var i 2018 på 29,5 år.

Snittalderen for kvinner som fikk barn i Trøndelag i 2018 var på 30,4 år, mens far i snitt var 33,2 år. Ved 48 % av barnefødslene i Trøndelag i 2018 var mor under 30 år gammel og ved kun 13 % av barnefødslene var mor under 25 år. Går man tilbake til 1980 så var mor under 30 år ved 77 % av barnefødslene og ved 44 % av barnefødslene så var mor under 25 år.

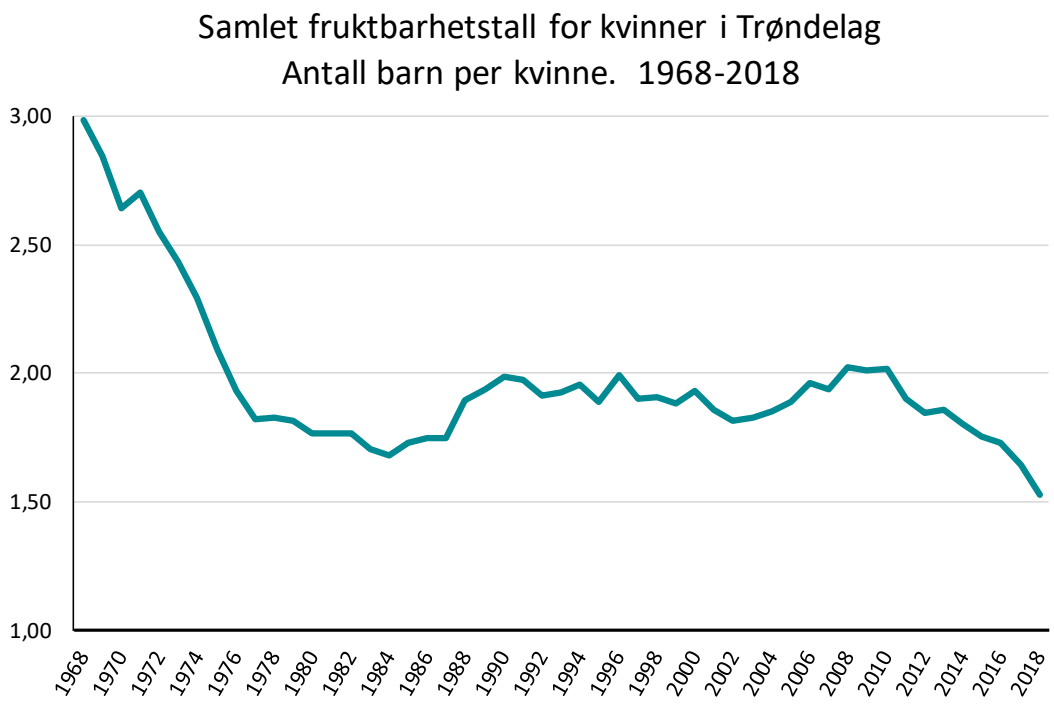

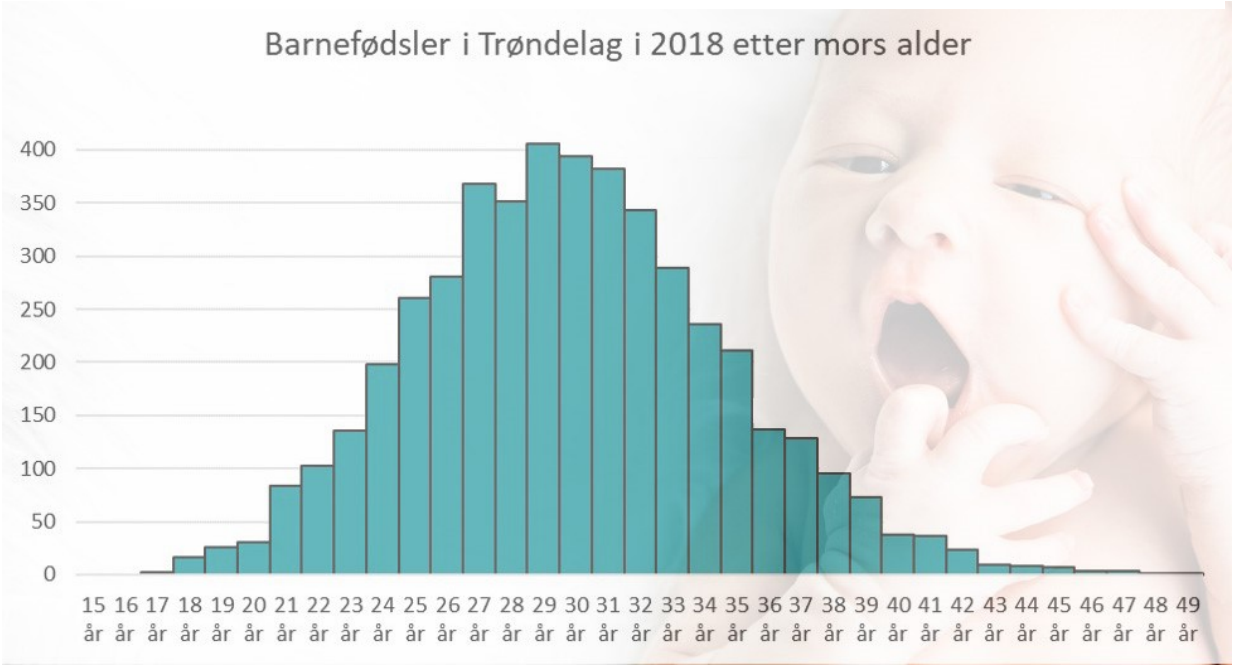

Kilde: SSB Tabell 04231, 04232 og 07459

Tettsteder og befolkningstetthet

3 190 innbygger per km² i Trondheim

74,5 % av befolkningen i Trøndelag bor i et tettsted. I seks kommuner i Trøndelag er det ingen steder som kvalifiserer til betegnelsen tettsted, mens i Trondheim bor 96,8 % av befolkningen i tettsted; nemlig tettstedet Trondheim.

Det er en litt høyere andel kvinner enn menn som bør i tettbygde strøk. 75,4 % av den kvinnelige befolkningen i Trøndelag i 2018 bor i et tettsted mens 73,6 % av den mannlige befolkningen bor i et tettsted.

Det er totalt 106 tettsteder i fylket. Det største tettstedet er Trondheim med 183 378 innbyggere i 2018, mens det minste er Ottersøy med 205 innbyggere. 35 av tettstedene har mer enn 1 000 innbyggere.

Trondheim og Tanem er tettstedene med høyest befolkningstetthet med henholdsvis 3 190 og 2 829 innbygger per km². Også relativt små tettsteder kan ha høy befolkningstetthet. Trones i Namsskogan med 388 innbyggere har en befolkningstetthet på 2 042 innbygger per km².

Tettstedsgrensene i Trøndelag er tilgjengelige på https://kart.ssb.no/

De 25 mest folkerike tettstedene i Trøndelag i 2018

	Innbyggere 2015	Innbyggere 2018	Areal av tettsted km²	Innbyggere per km²
Trondheim	175 068	183 378	57,49	3 190
Stjørdalshalsen	11 725	13 032	6,81	1 914
Steinkjer	12 341	12 908	7,94	1 626
Levanger	9 637	10 189	5,25	1 941
Namsos	8 369	8 413	4,61	1 825
Verdalsøra	8 097	8 308	5,86	1 418
Orkanger/Fannrem	7 949	8 204	6,26	1 311
Malvik	6 719	6 965	2,61	2 669
Melhus	6 003	6 393	2,88	2 220
Hommelvik	4 994	5 418	2,85	1 901
Oppdal	4 162	4 310	3,58	1 204
Røros	3 761	3 865	3,19	1 212
Klæbu	3 277	3 354	1,58	2 123
Rørvik	3 043	3 129	1,82	1 719
Buvika/Ilhaugen	2 754	3 089	1,47	2 101
Kyrksæterøra	2 479	2 526	2,28	1 108
Støren	2 317	2 276	2,43	937
Brekstad	1 922	2 184	1,97	1 109
Skogn	1 989	1 961	1,12	1 751
Kolvereid	1 663	1 723	1,24	1 390
Straumen	1 591	1 670	1,35	1 237
Børsa	1 473	1 633	1,10	1 485
Hell	1 525	1 589	1,04	1 528
Spillum	1 282	1 310	1,67	784
Løkken	1 309	1 292	1,65	783

En hussamling skal registreres som et tettsted dersom det bor minst 200 personer der og avstanden mellom husene skal normalt ikke overstige 50 meter.

Befolkningstetthet (innbyggere per km²) i tettsteder i Trøndelag i 2018. Tettsteder med befolkningstetthet på over 1500 innbyggere per km²

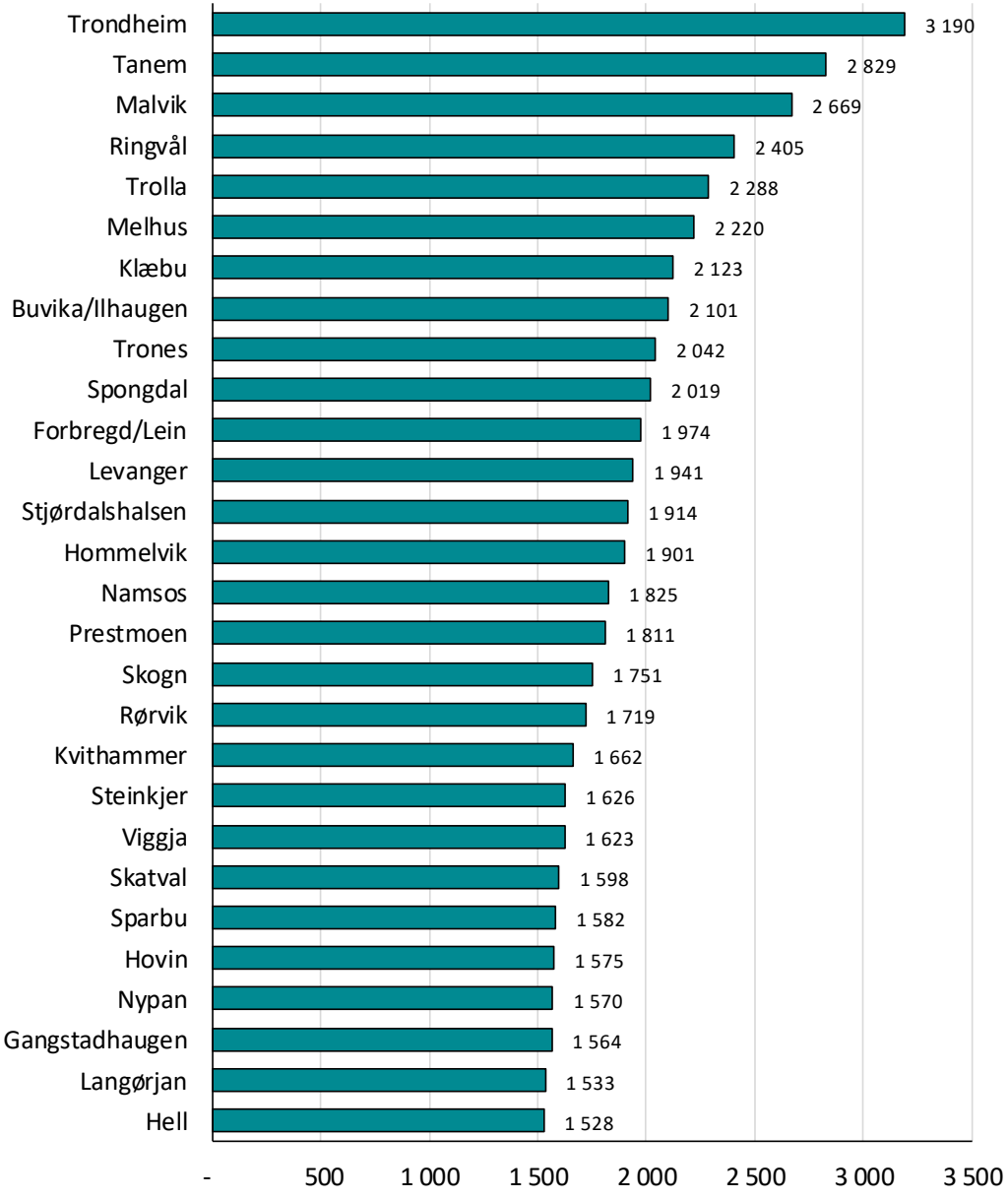

Kilde: SSB tabell 04859

Befolkningstetthet i Trondheim

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging legger vekt på høy arealutnyttelse, fortetting og transformasjon i by- og tettstedsområder og rundt kollektivknutepunkt. Befolkningstettheten er en indikator som kan fortelle oss noe om arealutnyttelsen i boligområder i byer og tettsteder.

Kartet til høyre viser antall innbygger i Trondheim innenfor ruter på 250x250 meter per 1. januar 2018.

Den høyeste befolkningstettheten i Trondheim og i Trøndelag finner vi på Lademoen der det bor 1 145 personer på et 250x250 meter stort område. Dette tilsvarer en befolkningstetthet på over 18 320 personer per kvadratkilometer, og er nesten seks ganger høyere enn den gjennomsnittlige befolkningstettheten i innenfor tettstedsgrensen til Trondheim.

Det er 32 ruter på 250x250 meter Trøndelag med mer enn 500 innbyggere, altså med en befolkningstetthet på 8 000 innbygger per kvadratkilometer. Alle disse rutene er i Trondheim. Det totale arealet av disse rutene er 2 Km² og det bor totalt 20 347 personer i disse områdene.

Den høyeste befolkningstettheten i et 250x250 meters område utenfor Trondheim finner vi i Stjørdal, med 403 innbyggere.

Et webbasert 3d kart på befolkningstetthet i hele Trøndelag på 250x250 meters ruter, hvor man kan se befolkningsbefolkningstettheten i alle fylkets tettsteder er tilgjengelig på: http://stfk-gis.maps.arcgis.com/apps/3DScene/index.html?appid=2f6d0d040ae444829b692be1bbd4d2be

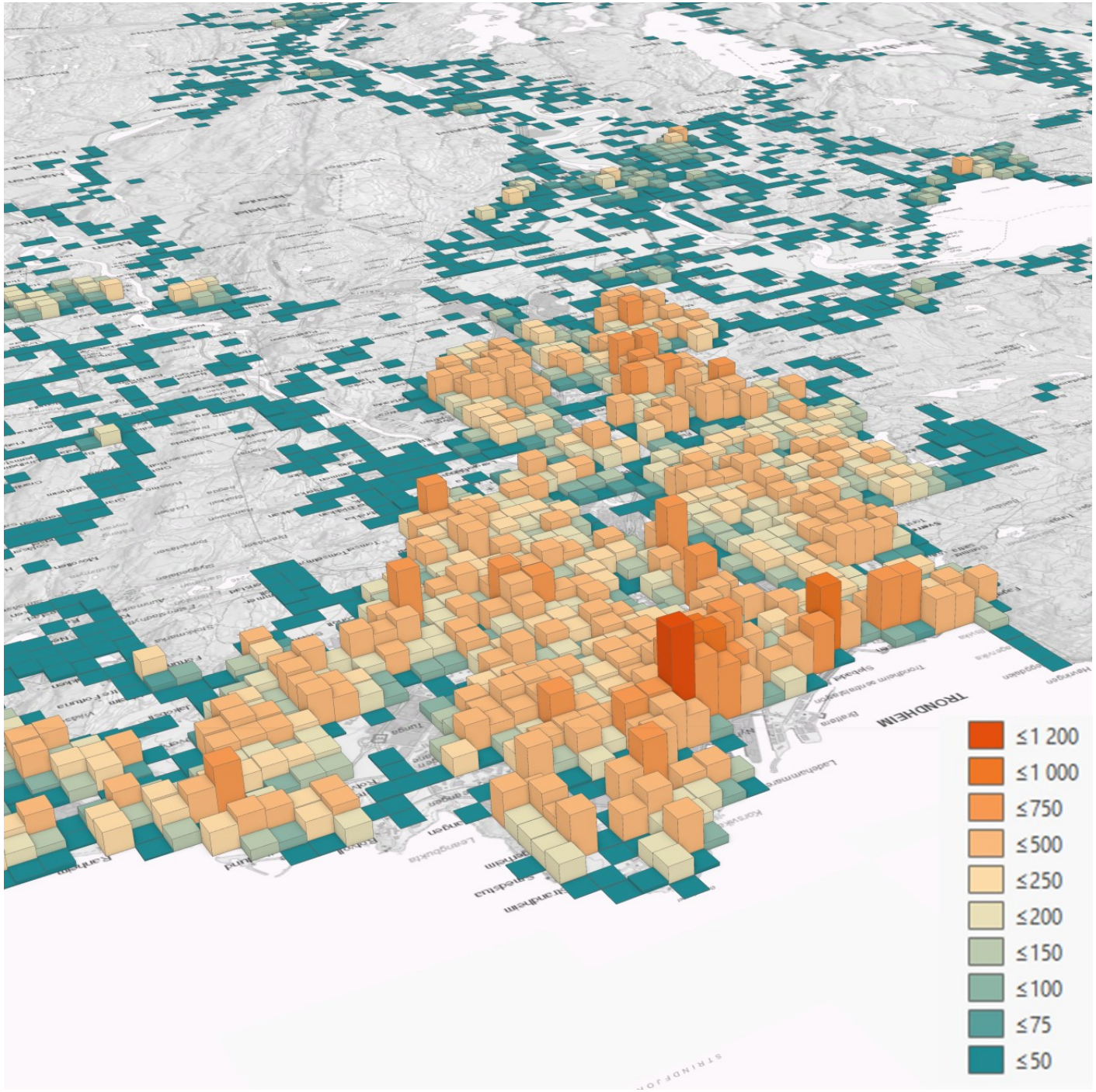

Boligmasse i Trøndelag

49 % av boligene i Trøndelag er enebolig

I 2019 er det 234 047 bebodde og ubebodde boliger i Trøndelag. 114 609 eller 49 % av boligene i Trøndelag er eneboliger. Den nest mest vanlige boligtypen i Trøndelag er boligblokken, og i 2019 så var det 53 874 boliger i blokk i Trøndelag. 23 % av boligmassen i Trøndelag er dermed boligblokker

Det er store forskjeller mellom by og land hva gjelder sammensetningen av boligmassen. Eneboligen utgjør over 75 % av boligene i over halvparten av kommunene i Trøndelag, mens i Trondheim er 42,1 % av boligene i blokk og kun 22,1 % er enebolig.

Siden 2010 har det vært en nettovekst i antall boliger i Trøndelag på 12,7 % eller 26 363 boliger. Nesten halvparten av nettoveksten i boliger i Trøndelag har kommet i form av boligblokker. Siden 2010 har det blitt 12 272 flere blokkboliger i Trøndelag. Dette er en vekst på 29,5 %. Prosentvis er det imidlertid *Bygning for bofellesskap* som har hatt den største nettoveksten med 32,9 %. Denne kategorien inkludere både studentboliger og bo- og service-senter.

Boliger (bebodde og ubebodde) i Trøndelag i 2019

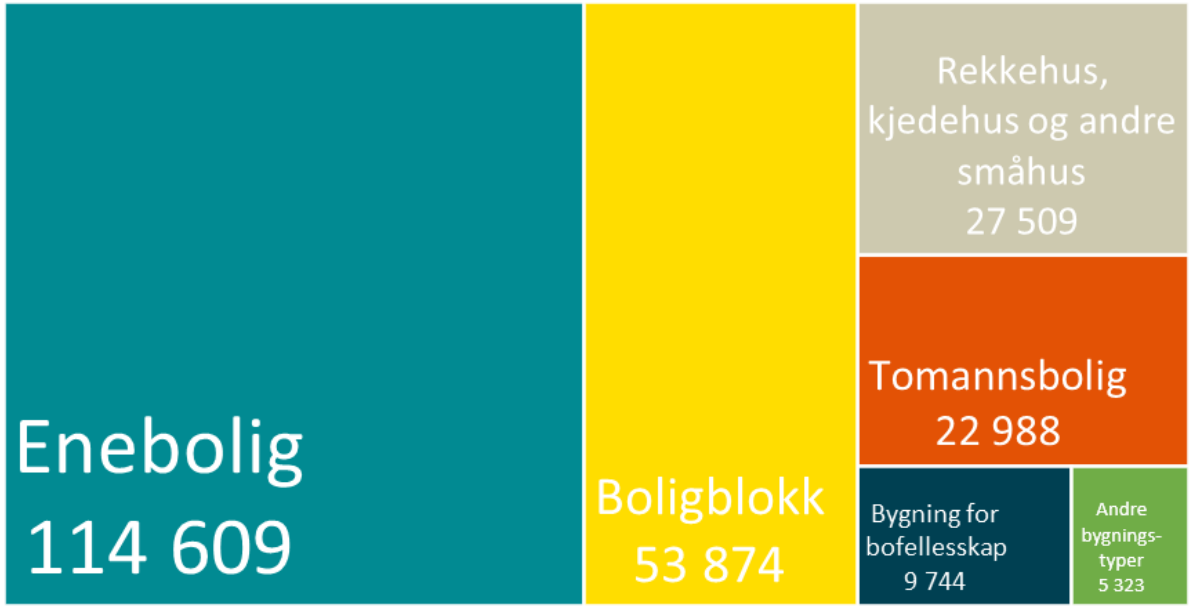

Nettovekst i antall boliger (bebodde og ubebodde) i Trøndelag i perioden 2010-2019 fordelt på boligtype

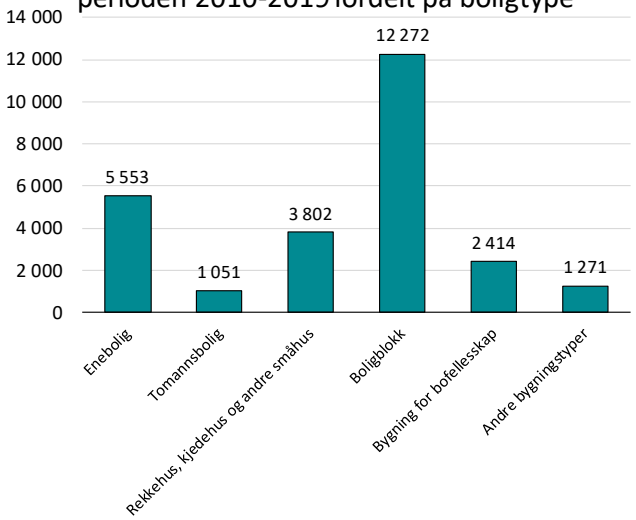

Boliger (bebodde og ubebodde) i Trøndelag i 2019

	Enebolig	Tomanns-bolig	Rekkehus, kjedehus og andre småhus	Bolig-blokk	Bygning for bo-fellesskap	Andre bygnings-typer	Totalt		Enebolig	Tomanns-bolig	Rekkehus, kjedehus og andre småhus	Bolig-blokk	Bygning for bo-fellesskap	Andre bygnings-typer	Totalt
Trondheim	23 122	11 184	16 756	43 152	6 891	1 388	102 493	**Selbu**	1 851	120	73	22	96	76	2 238
Steinkjer	6 408	988	896	1 832	288	366	10 778	**Tydal**	406	15	27	0	6	16	470
Namsos	3 636	868	679	620	217	395	6 415	**Meråker**	1 154	99	85	18	30	50	1 436
Hemne	1 578	245	123	97	37	81	2 161	**Stjørdal**	6 354	775	1 537	1 511	232	309	10 718
Snillfjord	445	80	35	0	17	21	598	**Frosta**	1 163	140	64	21	0	25	1 413
Hitra	2 088	117	174	168	99	76	2 722	**Levanger**	6 068	508	989	1 297	287	309	9 458
Frøya	1 987	123	160	89	31	89	2 479	**Verdal**	4 364	759	581	1 151	83	127	7 065
Ørland	1 974	328	294	159	54	71	2 880	**Verran**	1 054	135	64	42	43	20	1 358
Agdenes	773	103	6	12	38	36	968	**Namdalseid**	706	70	10	26	15	40	867
Bjugn	2 193	126	239	54	22	41	2 675	**Snåsa**	937	126	30	31	23	25	1 172
Åfjord	1 337	206	114	40	23	48	1 768	**Lierne**	697	98	27	10	5	17	854
Roan	547	19	12	0	24	13	615	**Røyrvik**	225	48	13	0	4	13	303
Osen	601	28	7	10	38	7	691	**Namsskogan**	432	63	21	1	7	6	530
Oppdal	2 526	299	216	213	26	186	3 466	**Grong**	990	142	76	49	89	61	1 407
Rennebu	1 098	116	62	5	25	27	1 333	**Høylandet**	493	127	25	12	7	35	699
Meldal	1 652	187	94	9	58	57	2 057	**Overhalla**	1 337	240	54	55	34	28	1 748
Orkdal	3 427	814	666	661	44	192	5 804	**Fosnes**	330	22	5	0	7	10	374
Røros	2 164	391	401	34	33	93	3 116	**Flatanger**	499	31	44	16	4	11	605
Holtålen	1 115	85	40	28	0	29	1 297	**Vikna**	1 401	212	306	189	29	110	2 247
Midtre Gauldal	2 355	314	246	112	83	68	3 178	**Nærøy**	2 197	202	193	71	69	75	2 807
Melhus	4 938	721	560	583	232	278	7 312	**Leka**	358	27	11	0	0	5	401
Skaun	2 436	292	370	160	72	100	3 430	**Inderøy**	2 772	101	99	176	54	45	3 247
Klæbu	1 600	144	306	354	20	51	2 475	**Indre Fosen**	4 068	553	245	129	93	148	5 236
Malvik	4 015	439	458	649	117	40	5 718	**Rindal**	738	158	16	6	38	9	965

Kilde: SSB tabell 06265

Boligbygging

Det er store svingninger i den årlige boligbygningen i Trøndelag forårsaket av konjunktursvingninger i boligmarkedet og tidspunkt for igangsettelse av store utbyggingsprosjekter. På lang sikt er den underliggende trenden i boligbyingen imidlertid drevet av befolkningsvekst, endringer i boligpreferanser og behovet for erstatning av eldre boligmasse.

I Trondheim, som utgjør en veldig viktig del av boligmarkedet i Trøndelag, er konjunktursvingningen i boligmarkedet noe mer markant enn i resten av fylket. I perioden 2000-2018 har Trondheims andel av boligbyggingen i Trøndelag variert mellom 25 % og 65 %.

Det ble fullført 3 500 boliger i Trøndelag løpet av 2018, noe som er en nedgang fra toppen på 4 200 boliger i perioden 4. kvartal 2016 til 3. kvartal 2017. Det er imidlertid fremdeles et av de høyeste aktivitetsnivåene i boligbyggingen i Trøndelag noensinne. Går man tilbake og ser på bunnivået i etterkant av finnanskisen finner man at det kun ble bygd litt i over 900 boliger i perioden 3. kvartal 2009 til 2. kvartal 2010.

I Trondheim ble det i 2018 bygd ca. 1750 boliger. I tillegg til Trondheim var det i Steinkjer (201), Orkdal (129), Åfjord (128), Malvik (101) Stjørdal (97), Vikna (87) og Levanger (83) at det ble bygd flest boliger i 2018.

Selv om enebolig er den mest vanlige typen bolig i Trøndelag så er det bolig-blokker som dominerer når man ser på nybygg. 62 % av boligene bygd i Trøndelag i 2018 var i boligblokk, mens kun 18 % var enebolig. I tillegg sto rekkehus og kjedehus for 11 % av boligene bygd i 2018.

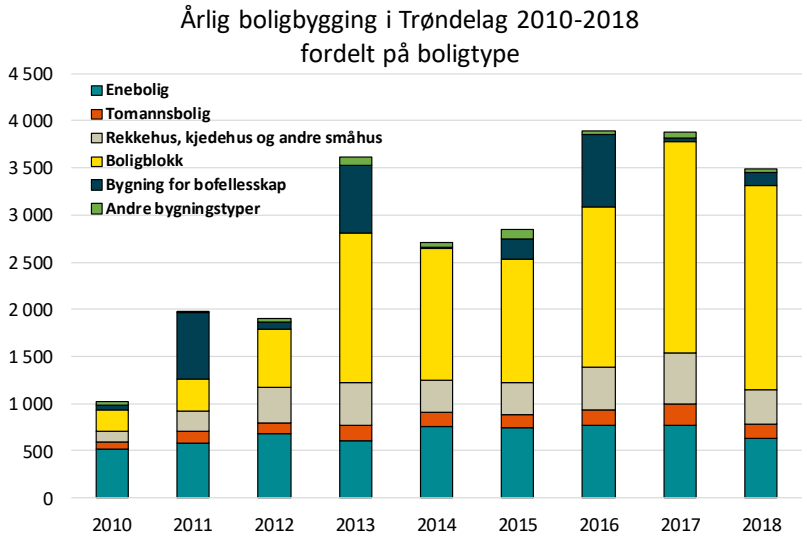

Kilde: SSB tabell 05940

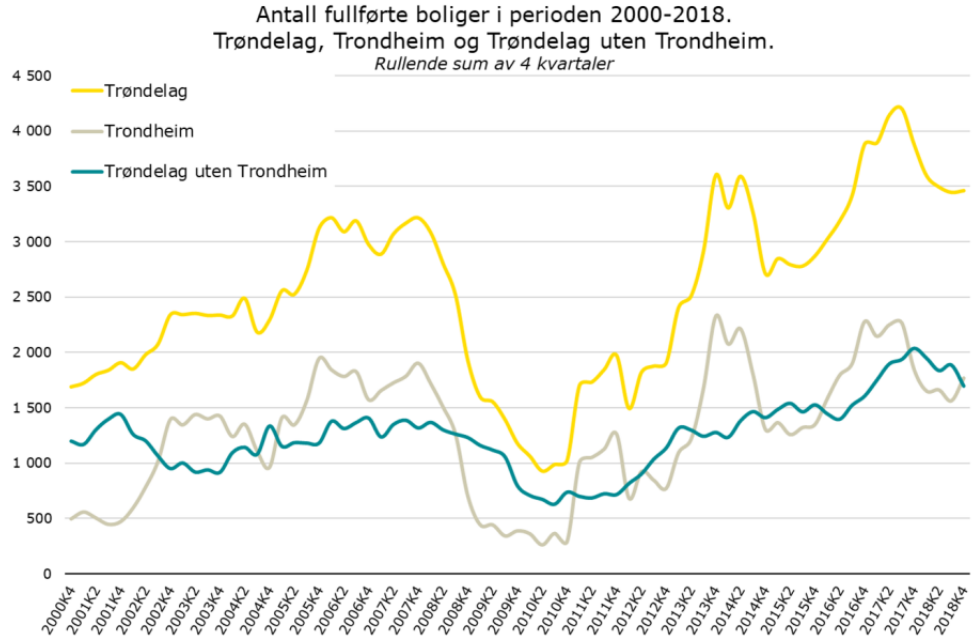

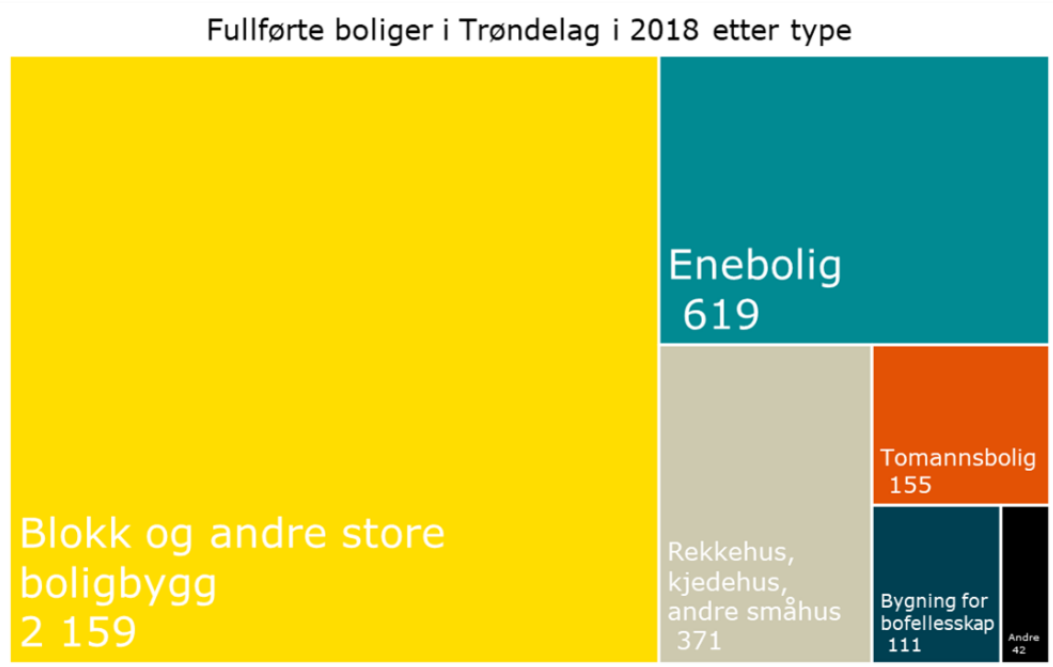

Kilde: SSB tabell 05889

Fritidsboliger

Fritidsboligene og hyttefolket de bringer med seg har stor betydning for aktiviteten i mange av kommunene i Trøndelag. Med 51 729 fritidsboliger i Trøndelag per 1. januar 2019 har fylket 111 fritidsboliger per 1 000 innbyggere. Målt i forhold til arealet så er det 1,27 fritidsboliger per km² i 2019. Siden 2010 har det blitt 4 244 flere fritidsboliger i Trøndelag, en økning på 8,9 %.

Oppdal og Røros har flest fritidsboliger totalt sett

Oppdal er kommunen i Trøndelag med flest fritidsboliger med 3 769 per 1. januar 2019. Oppdal er også den kommunen som har hatt den største veksten i fritidsboliger i fylket målt i antall. Siden 2010 har det blitt 729 flere fritidsboliger i Oppdal. Dette er en vekt på 24,0 %. Som nummer to finner vi Røros med 3 367 fritidsboliger per 1. januar 2019. For Røros har veksten i antall fritidsboliger i perioden 2010 til 2019 vært på 9,5 %.

Andre stor hyttekommuner i Trøndelag er Midtre Gauldal med 2 172 fritidsboliger, Levanger med 2 134 fritidsboliger og Rennebu med 2 028 fritidsboliger.

Det er i innlandskommunene i Trøndelag vi finner de fleste av fritidsboligene i Trøndelag, men det er blant kystkommunen vi finner den største relative veksten. Siden 2010 har antall fritidsboliger i Leka økt med 80,4 %. På Ørlandet har veksten vært på 77,6 %. Roan har hatt en vekst på 57,3 % og Frøya har hatt en vekst på 39,8 %.

I snitt så er det som nevnt 1,27 fritidsboliger per km² i Trøndelag i 2019. En rekke kommuner har imidlertid betydelig høyere tetthet av fritidsboliger enn dette. Frosta har 7,43 fritidsboliger per km², noe som er den høyeste tettheten av fritidsboliger i Trøndelag. På Frosta er det totalt 552 fritidsboliger per 1. januar 2019; en vekst på 10.6 % siden 2010.

Andre kommuner med stor tetthet av fritidsboliger er Frøya med 4,6 fritidsboliger per km² og Agdenes med 3,53 fritidsboliger per km². Frøya har 1 065 fritidsboliger per 1. januar 2019 og har hatt en vekst på 39,8 % siden 2010, mens Agdenes har 1 047 fritidsboliger og har hatt en vekst på 12,1 % siden 2010.

Tydal og Snillfjord er kommunene i Trøndelag som har flest fritidsboliger i forhold til innbyggertallet. De er også de eneste kommunene i fylket hvor det er flere fritidsboliger enn innbyggere. I Tydal så er det 1 536 fritidsboliger per 1. januar 2019, mens kommunen kun har 794 innbyggere. Dette betyr at det er 1 935 fritidsboliger per 1 000 innbyggere i Tydal, altså nesten doblet så mange fritidsboliger som innbyggere. Selv om Tydal har veldig mange fritidsboliger i forhold til folketallet så er tettheten av fritidsboliger i forhold til kommunens areal omtrent det samme som fylkessnittet, med 1,26 fritidsboliger per km² i Tydal mot 1,27 i hele Trøndelag. I perioden 2010 til 2019 har antall fritidsboliger i Tydal økt med 4,8 %.

Fritidsbygninger i Trøndelag 2010-2019. Antall og andel per km²

	2010	2019	Endring 2010-2019		Antall fritidsbygninger per km² i 2019	Antall fritidsbygninger per 1000 innbyggere i 2019
Trondheim	1177	1076	-101	-8,6 %	3,35	5
Steinkjer	1763	1752	-11	-0,6 %	1,23	79
Namsos	927	933	6	0,6 %	1,24	71
Hemne	1199	1275	76	6,3 %	2,01	302
Snillfjord	933	1056	123	13,2 %	2,16	1 057
Hitra	1198	1398	200	16,7 %	2,17	298
Frøya	762	1065	303	39,8 %	4,63	210
Ørland	125	222	97	77,6 %	3,04	42
Agdenes	934	1047	113	12,1 %	3,53	618
Bjugn	947	1100	153	16,2 %	3,09	224
Åfjord	1103	1304	201	18,2 %	1,46	390
Roan	248	390	142	57,3 %	1,1	408
Osen	286	342	56	19,6 %	0,93	361
Oppdal	3040	3769	729	24,0 %	1,71	540
Rennebu	1722	2028	306	17,8 %	2,19	811
Meldal	1380	1427	47	3,4 %	2,41	365
Orkdal	1495	1577	82	5,5 %	2,79	130
Røros	3075	3367	292	9,5 %	1,92	600
Holtålen	1073	1127	54	5,0 %	0,96	557
Midtre Gauldal	1964	2172	208	10,6 %	1,2	348
Melhus	988	1022	34	3,4 %	1,56	62
Skaun	598	589	-9	-1,5 %	2,76	72
Klæbu	122	118	-4	-3,3 %	0,67	19
Malvik	428	403	-25	-5,8 %	2,49	29
Selbu	1607	1682	75	4,7 %	1,47	411
Tydal	1465	1536	71	4,8 %	1,26	1 935
Meråker	1141	1197	56	4,9 %	1,01	492
Stjørdal	1076	1091	15	1,4 %	1,19	45
Frosta	499	552	53	10,6 %	7,43	210
Levanger	2080	2134	54	2,6 %	3,5	105
Verdal	1358	1386	28	2,1 %	0,94	93
Verran	715	720	5	0,7 %	1,29	294
Namdalseid	354	378	24	6,8 %	0,51	240
Snåsa	366	358	-8	-2,2 %	0,17	170
Lierne	938	1059	121	12,9 %	0,4	764
Røyrvik	383	401	18	4,7 %	0,3	832
Namsskogan	243	233	-10	-4,1 %	0,17	268
Grong	302	366	64	21,2 %	0,33	154
Høylandet	205	235	30	14,6 %	0,33	187
Overhalla	223	291	68	30,5 %	0,42	75
Fosnes	188	178	-10	-5,3 %	0,38	294
Flatanger	499	500	1	0,2 %	1,15	453
Vikna	366	427	61	16,7 %	1,37	93
Nærøy	607	709	102	16,8 %	0,7	140
Leka	51	92	41	80,4 %	0,85	162
Inderøy	618	760	142	23,0 %	2,16	112
Indre Fosen	1856	1931	75	4,0 %	1,96	193
Rindal	848	935	87	10,3 %	1,53	461
Trøndelag	47485	51729	4244	8,9 %	1,27	111

Kilde: SSB tabell 05467 og 07459

Bygging i strandsone

Det er 487 000 dekar med strandsoneareal i Trøndelag. 15 % av dette er bygningsnært areal, ytterligere 15 % er dyrket mark og ytterligere 2 % er veiareal. Det gjenstående potensielt tilgjengelige strandsonearealet i Trøndelag er på 331 000 dekar. Mye av strandsonearealet har imidlertid forholdvis stor helling. Under 10 % av det potensielt tilgjengelige strandsonearealet har liten helling (under 3 grader).

Det er 46 700 bygninger i strandsonen i Trøndelag i 2018 og siden 2010 har antallet økt med 3 600. Hitra, Frøya, Nærøy og Namsos har flest bygninger i strandsonene med henholdsvis 3 900, 3 500, 3 200 og 3 100. Nesten halvparten av bygningene i strandsonen er båthus, uthus og garasjer.

Strandsoneareal (dekar) i Trøndelag i 2018, fastlandet inkludert øyer med fastlandsforbindelse

	Alle hellingsgrader	Liten helling (<3)	Noe helling (3-10)	Stor helling (10-25)	Veldig stor helling (>25)
Alt strandsoneareal	487 349	63 190	155 050	186 748	82 360
Potensielt tilgjengelig strandsoneareal	331 191	33 441	85 816	136 230	75 703
Bygningsnært areal < 50 m	73 957	9 221	27 272	31 957	5 507
Dyrket mark	72 749	19 079	38 380	14 990	300
Veiareal	9 137	1 330	3 490	3 498	820
Jernbaneareal	314	120	93	72	30
Andel av strandsoneareal per hellinggrad					
Potensielt tilgjengelig strandsoneareal	68 %	53 %	55 %	73 %	92 %
Bygningsnært areal < 50 m	15 %	15 %	18 %	17 %	7 %
Dyrket mark	15 %	30 %	25 %	8 %	0 %
Veiareal	2 %	2 %	2 %	2 %	1 %
Jernbaneareal	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Potensielt tilgjengelig strandsoneareal i forhold til totalt strandsoneareal. 2018

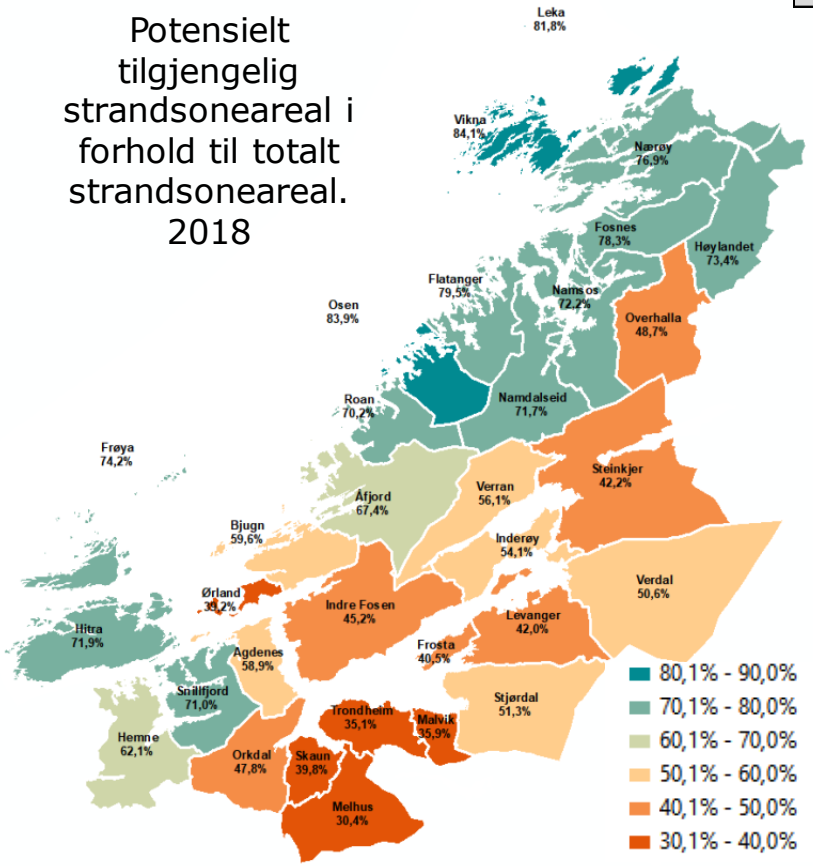

Potensielt tilgjengelig strandsoneareal med under 3 grader helling i forhold til totalt strandsoneareal 2018

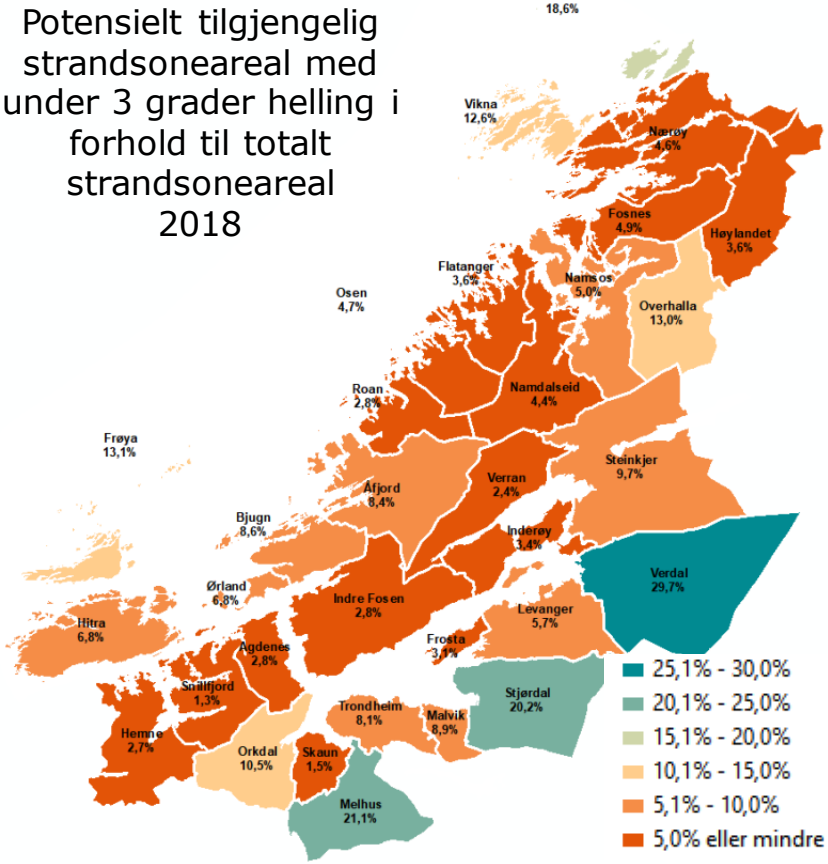

Kilde: SSB tabell 08917

KAPITTEL 2

UTDANNING OG KOMPETANSE

Befolkningens utdanningsnivå

122 787 personer med universitets- eller høyskoleutdanning i Trøndelag

Per 1. oktober 2018 hadde 33,6 % av Trøndelags befolkning over 16 år universitets- eller høyskoleutdanning. Trøndelag er et av fylkene i Norge hvor størst andel av befolkningen har høyere utdanning. Kun Oslo (51,6%), Akershus (38,7 %) og Hordaland (34,9 %) har en høyere andel.

39,4 % av befolkningen i Trøndelag over 16 år har videregående som høyeste utdanningsnivå, ytterligere 2,6 % har fagskoleutdanning, mens 24,5% kun har grunnskole-utdanning.

Selv om Trøndelag samlet sett har en høyt utdannet befolk-ning er det kun Trondheim (44,3 %), Malvik (35,5 %) og Levanger (35,0 %) som ligger over landsnittet på 33,4 %. Om man ser på Trøndelag uten Trondheim har 25,6% av befolkningen høyere utdanning, altså en lavere andel enn landsnitet på 34,1 %. Landsnittet uten Oslo er på 31,5 %.

Andel av befolkningen over 16 år som har universitets eller høyskole utdanning. 2018

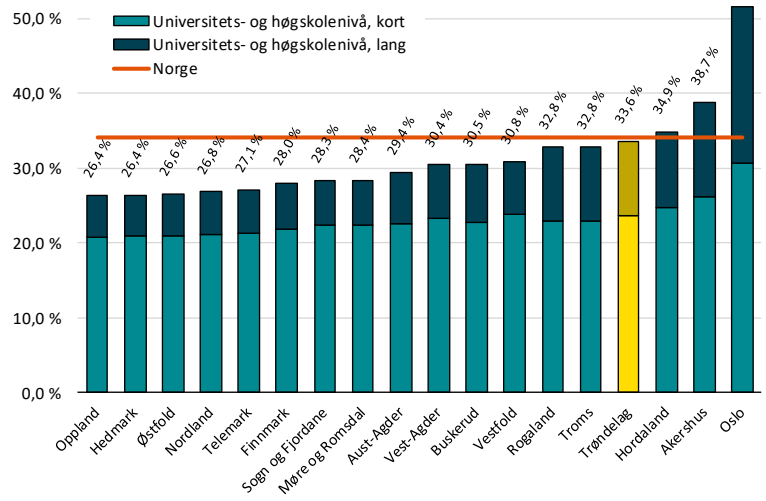

Andel av befolkningen over 16 år som har høyere utdanning. 2018

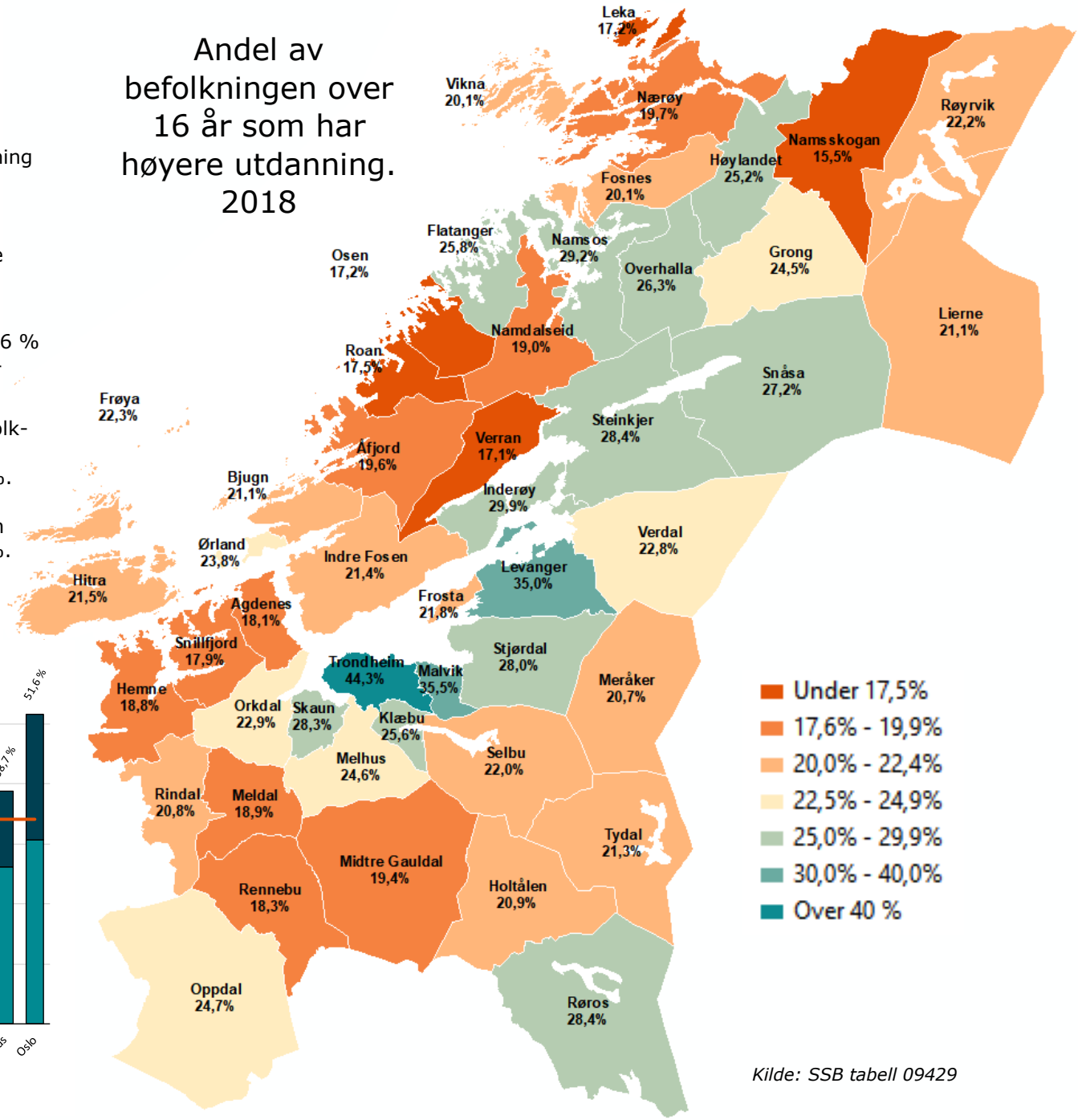

Kilde: SSB tabell 09429

Andelen med høyere utdanning vokser raskt

Andelen av befolkningen i Trøndelag med høyere utdanning har vært jevnt økende siden 1980-tallet, fra at 10,3 % av befolkningen i 1980 til 33,6 % av befolkningen i 2018. Andelen med kun grunnskoleutdanning har i samme periode gått betydelig ned, fra 50,6 % i 1980 til 23,6 % i 2018. Andelen av befolkningen i Trøndelag med videregående eller fagskole som høyeste utdanningsnivå var økende til midten av 1990-tallet, deretter stabil fram til midten av 2000-tallet og har deretter hatt en svak nedadgående trend.

Mye av disse endringer skyldes kohorteffekter. Stadig flere unge tar høyere utdanning og det er den eldre delen av befolkningen som i stor grad kun har grunnskoleutdanning. Blant aldersgruppen 30-39 år i Trøndelag i 2018 har 49,0 % høyere utdanning, 33,3 % har videregående eller fagskole som høyeste utdanningsnivå og 17,7 % har kun grunnskole.

Trøndelags befolkning over 16 år i 2018 etter utdanningsnivå

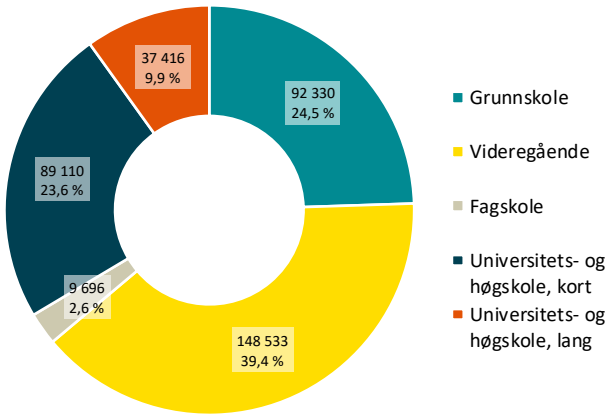

Endring i utdanningsnivået til befolkningen i Trøndelag i perioden 1980-2018

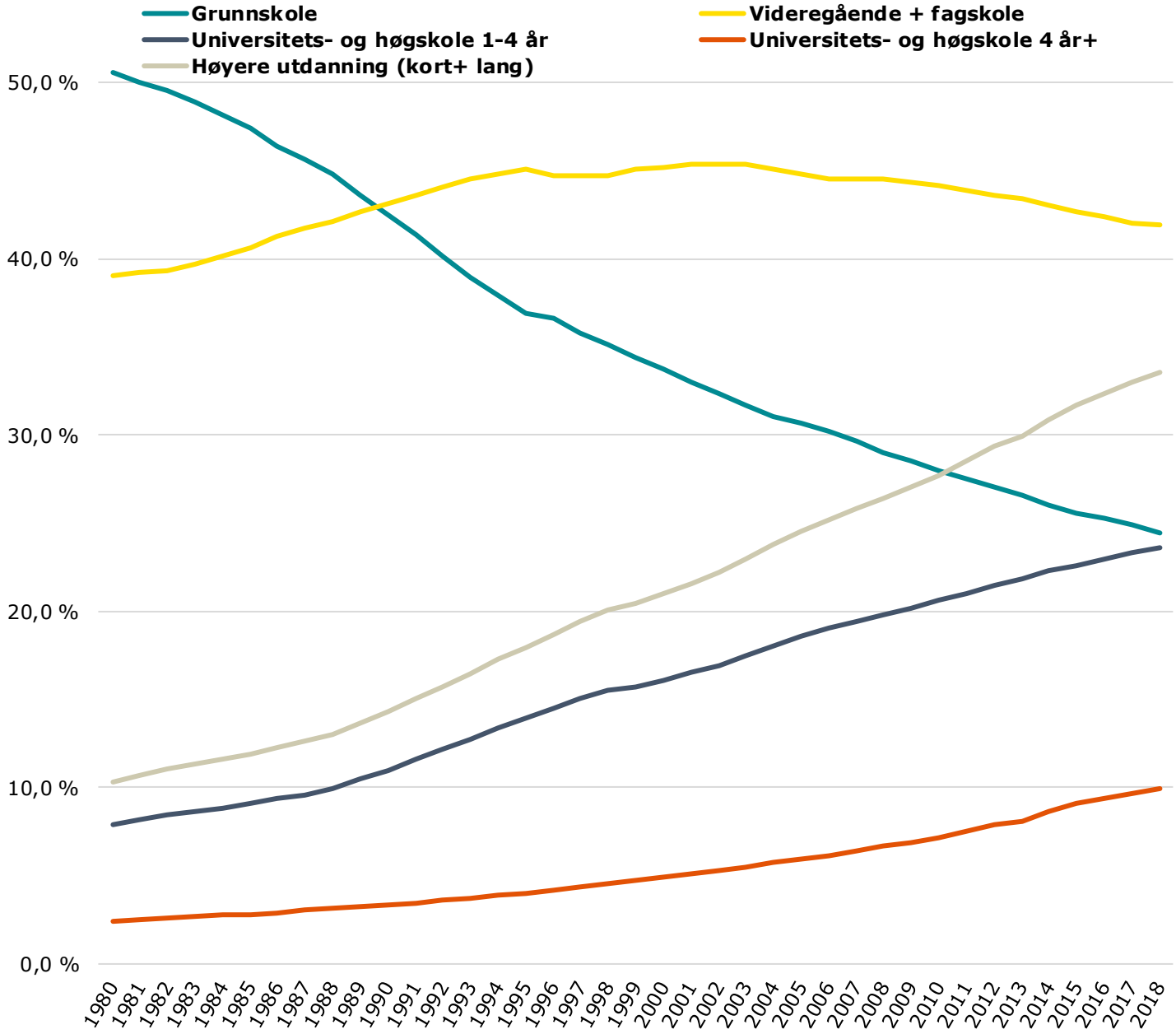

Kilde: SSB tabell 09429

1 av 2 innbyggere i Midtbyen i Trondheim har universitets– eller høyskoleutdanning

Trondheim er kommunen i Trøndelag hvor størst andel av befolkningen har høyere utdanning; 44,3 % i 2018. Det er imidlertid store forskjeller mellom bydelene. I Midtbyen har 49,9 % av befolkningen over 16 år høyere utdanning, mens 29,5 % av befolkningen på Heimdal har høyere utdanning. 47,6 % av befolkningen i Østbyen og 45,0 % befolkningen i Lerkendal har høyere utdanning.

Ulikheter i næringsstruktur, plassering av utdanningsinstitusjonene og sykehus er med på å forklare noen av forskjellene i befolkningens utdanningsnivå mellom kommunene i Trøndelag.

Holtålen (54,4 %) Midtre Gauldal (53,5 %) og Rindal (53,2 %) er kommunene som har størst andel av befolkningen med videregående- og fagskoleutdanning som høyeste utdanningsnivå. Det er i Namsskogan (37,3 %), Roan (36,8 %) og Osen (36,4 %) man har størst andel av befolkningen med kun grunnskoleutdanning.

Utdanningsnivå i Trøndelag per 1 oktober 2018, befolkningen 16 år og eldre

	Grunnskole	Videre-gående	Fagskole	Universitets- og høgskole 1-4 år	Universitets- og høgskole 4 år+	**Høyere utdanning (kort + lang)**		Grunnskole	Videre-gående	Fagskole	Universitets- og høgskole 1-4 år	Universitets- og høgskole 4 år+	**Høyere utdanning (kort + lang)**
Trondheim	20,7 %	32,8 %	2,2 %	28,0 %	16,3 %	**44,3 %**	Ørland	28,4 %	43,8 %	4,0 %	19,2 %	4,6 %	**23,8 %**
_ Midtbyen	18,4 %	29,6 %	2,0 %	30,1 %	19,9 %	**49,9 %**	Bjugn	31,9 %	44,1 %	2,9 %	17,4 %	3,7 %	**21,1 %**
_ Østbyen	18,9 %	31,2 %	2,3 %	29,7 %	17,9 %	**47,6 %**	Åfjord	29,7 %	47,6 %	3,2 %	16,4 %	3,1 %	**19,6 %**
_ Lerkendal	19,8 %	33,1 %	2,0 %	28,1 %	16,9 %	**45,0 %**	Roan	36,8 %	44,0 %	1,7 %	14,7 %	2,7 %	**17,5 %**
_ Heimdal	28,0 %	39,7 %	2,7 %	21,9 %	7,6 %	**29,5 %**	Osen	36,4 %	43,4 %	2,9 %	15,5 %	1,7 %	**17,2 %**
Melhus	27,0 %	45,7 %	2,7 %	19,6 %	5,0 %	**24,6 %**	Indre Fosen	29,3 %	46,3 %	2,9 %	17,6 %	3,9 %	**21,4 %**
Skaun	24,8 %	43,8 %	3,2 %	21,9 %	6,4 %	**28,3 %**	**Fosen**	**30,2 %**	**45,3 %**	**3,1 %**	**17,5 %**	**3,7 %**	**21,3 %**
Klæbu	27,0 %	44,7 %	2,7 %	19,7 %	5,9 %	**25,6 %**	Steinkjer	26,0 %	43,1 %	2,6 %	22,8 %	5,6 %	**28,4 %**
Malvik	22,6 %	39,2 %	2,7 %	24,8 %	10,6 %	**35,5 %**	Frosta	29,6 %	46,5 %	2,2 %	17,8 %	4,0 %	**21,8 %**
Trondheimsregionen	**21,5 %**	**34,7 %**	**2,3 %**	**26,8 %**	**14,7 %**	**41,5 %**	Levanger	22,5 %	40,0 %	2,5 %	27,2 %	7,8 %	**35,0 %**
Hemne	28,8 %	49,8 %	2,6 %	15,5 %	3,2 %	**18,8 %**	Verdal	28,2 %	46,0 %	3,0 %	19,2 %	3,6 %	**22,8 %**
Snillfjord	29,4 %	50,8 %	1,9 %	14,9 %	3,0 %	**17,9 %**	Verran	35,2 %	45,1 %	2,6 %	15,0 %	2,1 %	**17,1 %**
Hitra	31,2 %	44,7 %	2,7 %	16,5 %	5,0 %	**21,5 %**	Snåsa	25,0 %	46,2 %	1,6 %	21,7 %	5,5 %	**27,2 %**
Frøya	36,2 %	38,4 %	3,1 %	17,1 %	5,2 %	**22,3 %**	Inderøy	23,5 %	43,9 %	2,7 %	23,9 %	5,9 %	**29,9 %**
Agdenes	30,7 %	48,8 %	2,5 %	15,2 %	2,8 %	**18,1 %**	**Innherred**	**25,6 %**	**43,2 %**	**2,6 %**	**22,9 %**	**5,6 %**	**28,5 %**
Meldal	29,8 %	48,7 %	2,7 %	16,0 %	2,9 %	**18,9 %**	Namsos	27,3 %	40,6 %	2,8 %	23,6 %	5,6 %	**29,2 %**
Orkdal	29,1 %	44,8 %	3,2 %	18,5 %	4,3 %	**22,9 %**	Namdalseid	29,5 %	48,9 %	2,5 %	16,1 %	3,0 %	**19,0 %**
Rindal	25,9 %	50,2 %	3,0 %	17,6 %	3,2 %	**20,8 %**	Lierne	27,2 %	48,4 %	3,3 %	18,6 %	2,5 %	**21,1 %**
Orkdalsregionen	**30,3 %**	**45,6 %**	**2,9 %**	**17,1 %**	**4,1 %**	**21,1 %**	Røyrvik	32,5 %	43,6 %	1,8 %	18,3 %	3,9 %	**22,2 %**
Oppdal	28,5 %	45,0 %	1,8 %	19,5 %	5,1 %	**24,7 %**	Namsskogan	37,3 %	43,6 %	3,6 %	13,8 %	1,7 %	**15,5 %**
Rennebu	29,7 %	49,3 %	2,7 %	15,4 %	2,9 %	**18,3 %**	Grong	26,9 %	46,1 %	2,5 %	20,0 %	4,5 %	**24,5 %**
Røros	22,8 %	46,5 %	2,3 %	22,5 %	5,8 %	**28,4 %**	Høylandet	26,0 %	47,3 %	1,6 %	21,6 %	3,6 %	**25,2 %**
Holtålen	24,8 %	51,5 %	2,8 %	18,3 %	2,6 %	**20,9 %**	Overhalla	24,7 %	45,8 %	3,2 %	22,3 %	4,0 %	**26,3 %**
Midtre Gauldal	27,1 %	50,8 %	2,7 %	15,7 %	3,7 %	**19,4 %**	Fosnes	29,7 %	49,0 %	1,1 %	18,2 %	1,9 %	**20,1 %**
Trøndelag-Sør	**26,5 %**	**48,0 %**	**2,3 %**	**18,7 %**	**4,5 %**	**23,2 %**	Flatanger	29,2 %	42,8 %	2,2 %	20,5 %	5,2 %	**25,8 %**
Selbu	26,6 %	48,4 %	3,0 %	18,3 %	3,8 %	**22,0 %**	Vikna	34,9 %	40,2 %	4,8 %	16,8 %	3,3 %	**20,1 %**
Tydal	27,4 %	49,0 %	2,3 %	18,4 %	2,9 %	**21,3 %**	Nærøy	33,5 %	43,2 %	3,6 %	16,1 %	3,6 %	**19,7 %**
Meråker	30,4 %	46,6 %	2,4 %	18,0 %	2,7 %	**20,7 %**	Leka	33,7 %	45,6 %	3,5 %	15,1 %	2,0 %	**17,2 %**
Stjørdal	25,8 %	43,2 %	3,0 %	21,8 %	6,2 %	**28,0 %**	**Namdalen**	**29,4 %**	**43,1 %**	**3,1 %**	**20,1 %**	**4,3 %**	**24,4 %**
Værnesregionen	**26,3 %**	**44,3 %**	**2,9 %**	**20,9 %**	**5,5 %**	**26,4 %**	**Trøndelag**	**24,5 %**	**39,3 %**	**2,6 %**	**23,7 %**	**10,0 %**	**33,6 %**

Kilde: SSB tabell 09429

Elever i Grunnskolen

54 657 elever i grunnskolen i Trøndelag

Det er 257 grunnskoler i Trøndelag per 2018. 142 av disse er barneskoler, 35 ungdomskoler og 80 kombinerte barne- og ungdomsskoler. 232 av grunnskolene er kommunale og 25 er private, hvorav én er uten offentlig tilskudd. Totalt går det 54 657 elever på de Trønderske grunnskolene. 2 135 av disse går på private skoler, noe som utgjør 3,9 % av elevene.

2 av 3 grunnskoler i Trøndelag har flere enn 100 elever. Trøndelag har 15 grunnskoler med mer enn 500 elever og 7 grunnskoler med under 10 elever. Ytterligere 10 grunnskoler har mellom 10 og 20 elever.

28 % eller 15 324 elever på grunnskolene i Trøndelag får skoleskyss per 2018. I 23 av de 48 trønderske kommunen får over 50 % av elevene skoleskyss. Trondheim har den laveste andelen, med 8,5 % og trekker dermed snittet betydelig ned.

99 % av elevene i grunnskolen i Trøndelag hadde i 2018 bokmål som målform. Det var 26 elever med samisk som målform og 4 med nynorsk. Målform er uoppgitt for 535 trønderske elever, noe som gjør at det faktiske antallet elever med nynorsk eller samisk målform kan være noe høyere.

Elever i grunnskolen i Trøndelag som får skoleskyss

	2015	2016	2017	2018
Elever som får skoleskyss (antall)	15 138	14 761	14 999	15 324
Elever som får skoleskyss (prosent)	28,2 %	27,3 %	27,6 %	28,0 %

Elever i grunnskolen i Trøndelag etter målform

	2015	2016	2017	2018
Bokmål	52 981	53 338	53 605	53 859
Nynorsk	5	6	14	4
Samisk	16	21	28	26
Uoppgitt	445	437	479	535
Total	**53 447**	**53 802**	**54 126**	**54 424**
Andel Bokmål	99,1 %	99,1 %	99,0 %	99,0 %

Kilde: SSB tabell 11970 og 03743, Rindal er ikke inkludert i tabellen over elever etter målform

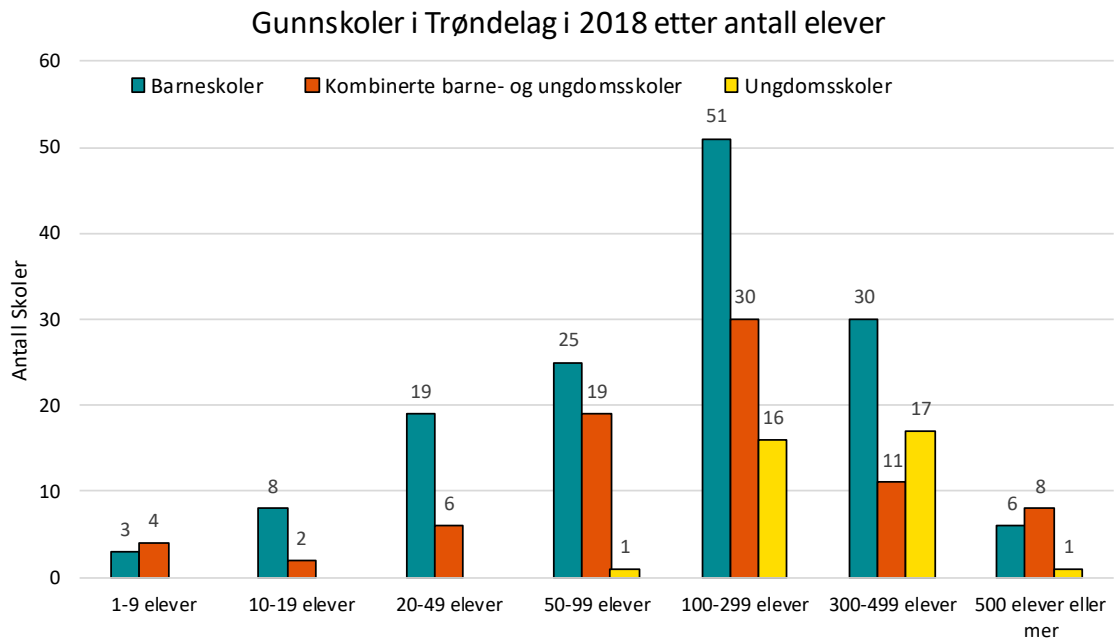

Antall elever i kommunale og private grunnskoler i Trøndelag i 2018

	Alle trinn	Andel i private skoler	1-4. trinn	5-7. trinn	8-10. trinn		Alle trinn	Andel i private skoler	1-4. trinn	5-7. trinn	8-10. trinn
Trondheim	21 705	5,3 %	8 983	6 461	6 261	Tydal	66	0,0 %	28	18	20
Steinkjer	2 642	4,7 %	1 057	788	797	Meråker	262	0,0 %	100	80	82
Namsos	1 656	3,8 %	650	482	524	Stjørdal	3 178	5,9 %	1 274	985	919
Hemne	466	0,0 %	193	142	131	Frosta	301	0,0 %	119	90	92
Snillfjord	85	0,0 %	34	18	33	Levanger	2 576	6,0 %	1 014	819	743
Hitra	485	0,0 %	173	156	156	Verdal	1 858	1,0 %	701	584	573
Frøya	519	0,0 %	230	155	134	Verran	257	0,0 %	103	68	86
Ørland	586	0,0 %	229	182	175	Namdalseid	174	0,0 %	64	69	41
Agdenes	174	0,0 %	63	52	59	Snåsa	265	24,9 %	94	81	90
Bjugn	601	5,5 %	261	175	165	Lierne	159	0,0 %	60	43	56
Åfjord	312	0,0 %	93	99	120	Røyrvik	57	0,0 %	16	17	24
Roan	89	0,0 %	39	25	25	Namsskogan	100	0,0 %	43	33	24
Osen	102	0,0 %	34	33	35	Grong	256	0,0 %	114	67	75
Oppdal	820	4,0 %	336	229	255	Høylandet	182	0,0 %	65	57	60
Rennebu	272	8,1 %	85	96	91	Overhalla	525	11,4 %	228	156	141
Meldal	432	30,8 %	181	124	127	Fosnes	50	0,0 %	22	14	14
Orkdal	1 561	0,0 %	613	514	434	Flatanger	91	0,0 %	39	19	33
Røros	565	0,0 %	216	171	178	Vikna	580	0,0 %	222	181	177
Holtålen	228	0,0 %	81	82	65	Nærøy	565	0,0 %	248	156	161
Midtre Gauldal	671	0,0 %	292	199	180	Leka	56	0,0 %	19	19	18
Melhus	2 199	2,6 %	875	645	679	Inderøy	846	1,4 %	324	256	266
Skaun	1 236	0,0 %	541	376	319	Indre Fosen	1 253	2,2 %	457	400	396
Klæbu	953	0,0 %	373	288	292	Rindal	233	0,0 %	92	62	79
Malvik	1 949	0,0 %	813	604	532	**Trøndelag**	**54 657**	**3,9 %**	**22 047**	**16 524**	**16 086**
Selbu	459	0,0 %	156	154	149						

Kilde: SSB tabell 11980, 09546

Grunnskole nøkkeltall

Av litt over 6 700 grunnskolelærere i Trøndelag i 2018 så jobber 30,4 % deltid. Størst andel deltid finner man i Snåsa med 63,6 %. 3 av 4 grunnskolelærere i Trøndelag er kvinner. De er små forskjeller mellom menn og kvinner i andel som jobber deltid. 27,2 % av mannlige lærere og 31,5 % av kvinnelige lærere jobber deltid.

23,3 % av kommunenes nettodriftsutgifter går til grunnskolen. Trønderske kommuner bruker i snitt 114 142 kr per innbygger i året på grunnskolesektoren.

4,6 % av elevene på trønderske grunnskoler i 2018 har særskilt norskopplæring. Snittet for landet er 6,7 %. De trønderske elevene som har særskilt norskopplæring får i snitt 41,8 årstimer, noe som er høyere enn det nasjonale snittet på 32,5 årstimer. 8,8 % av grunnskoleelevene i Trøndelag i 2018 har spesialundervisning. Hver elev med spesialundervisning får i snitt 130,7 årstimer.

Utvalgte KOSTRA nøkkeltall for grunnskolen 2018

	Trøndelag	Landet	Landet uten Oslo
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	41,8	32,5	37,3
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	130,7	136,1	137,6
Elever i kommunale og private grunnskoler som får særskilt norsksopplæring (prosent)	4,6	6,7	5,2
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	8,6	7,8	7,9
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	75,2	74,2	73,5
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	69,4	70,3	69,6
Gruppestørrelse 2 (antall)	16,1	16,5	16,2
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	41,4	41,8	41,7
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede netto driftsutgifter (prosent)	23,3	22,5	23,1
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år (kr)	114 142	113 009	112 562

Kilde. SSB Tabell 12284

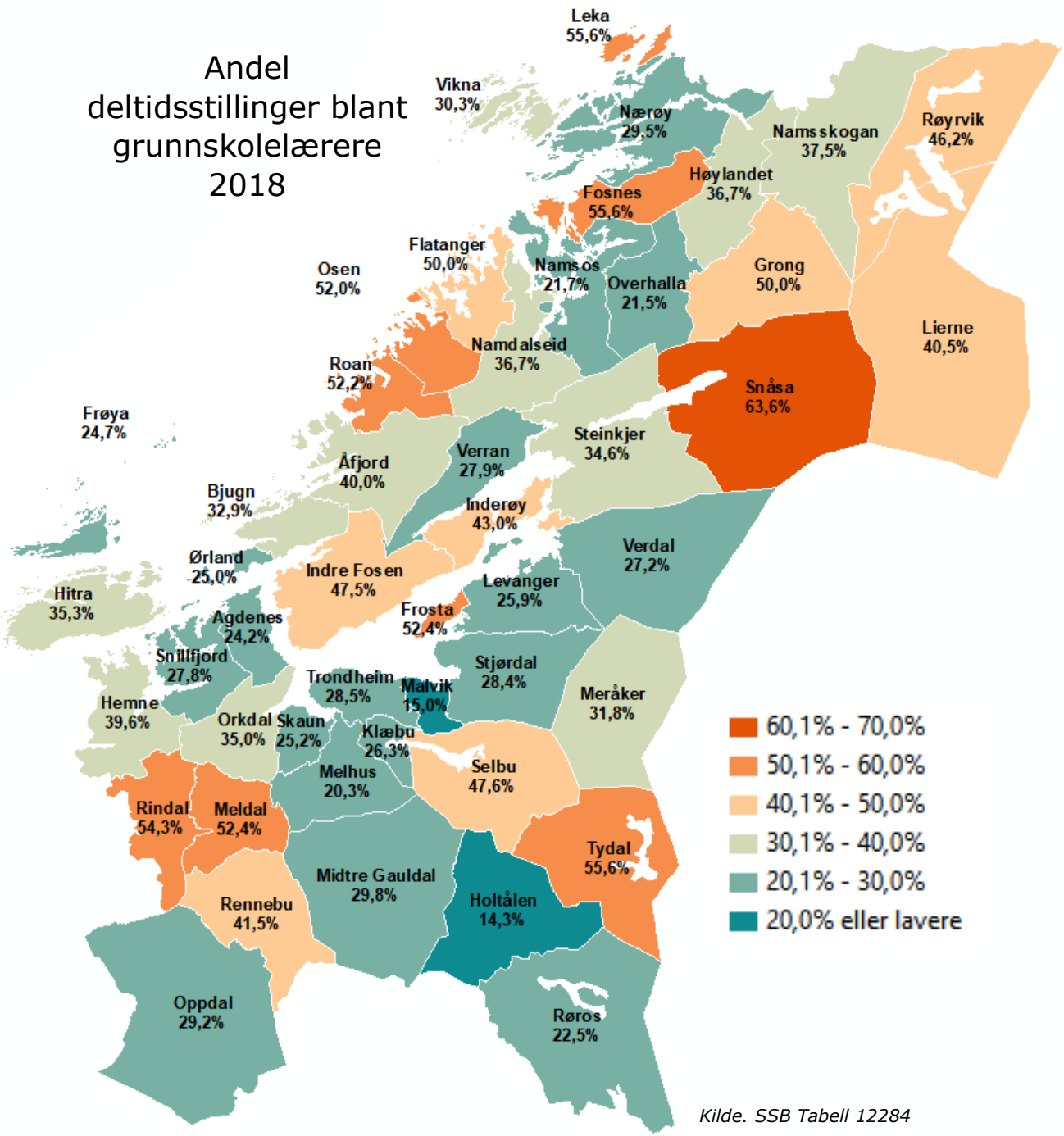

Kilde. SSB Tabell 12284

Regne og leseferdigheter

9,2 % av Trønderske 8. klassinger i perioden 2015/16-2017/18 var på laveste mestringsnivå i lesing, noe som er marginalt høyere enn landsnittet på 8,9 %. For 5. klassinger i samme periode var 25,9 % på laveste mestringsnivå i Trøndelag, mot 24,4 % nasjonalt.

Også på regning har Trøndelag en høyere andel enn landet for øvrig på laveste mestringsnivå. 7,7 % av trønderske 8. klassinger i perioden 2015/16-2017/18 var på laveste mestringsnivå i regning. For 5. klassingene var andelen 24,9 % i samme periode.

Andel med laveste mestringsnivå på lese- og regneferdighet 2015/16-2017/18

	Leseferdighet		Regneferdighet	
	5. trinn	8. trinn	5. trinn	8. trinn
Hele landet	24,4	8,9	23,2	7,5
Trøndelag	25,9	9,2	24,9	7,7
Østfold	28,9	10,4	28,1	8,9
Akershus	20,5	7,1	20,4	6,1
Oslo	16,8	7	17,5	6,1
Hedmark	23,5	9	22	8
Oppland	26,2	9,3	24,6	8,7
Buskerud	24	9,5	24	8,7
Vestfold	24,6	9,2	24,4	9
Telemark	24,4	10,5	23,9	9,4
Aust-Agder	28,2	9	26,2	7,5
Vest-Agder	25,3	9,6	23,3	7,6
Rogaland	25,5	8,9	22,2	6,6
Hordaland	26,4	9,8	23,4	7,5
Sogn og Fjordane	26,1	7,9	19,8	5,4
Møre og Romsdal	27,1	9,6	23,9	7,5
Nordland	28,2	10,4	28,9	8,7
Troms	26,9	8,8	26,5	7,7
Finnmark	33,7	11,7	31,5	10,6

Statistikken på **mestringsnivå** er basert på resultatene til 5./8.klassinger som tok nasjonale prøver. Statistikken bruker et snitt av 3 kull. 5.klassinger har tre mestringsnivåer der mestringsnivå 1 er lavest. 8.klassinger har fem mestringsnivåer der mestringsnivå 1 er laves

Kilde: FHI– kommunehelsa

Regneferdigheter på mestringsnivå 1. (laveste) blant elever på 5. trinn. 2015/16-2017/18

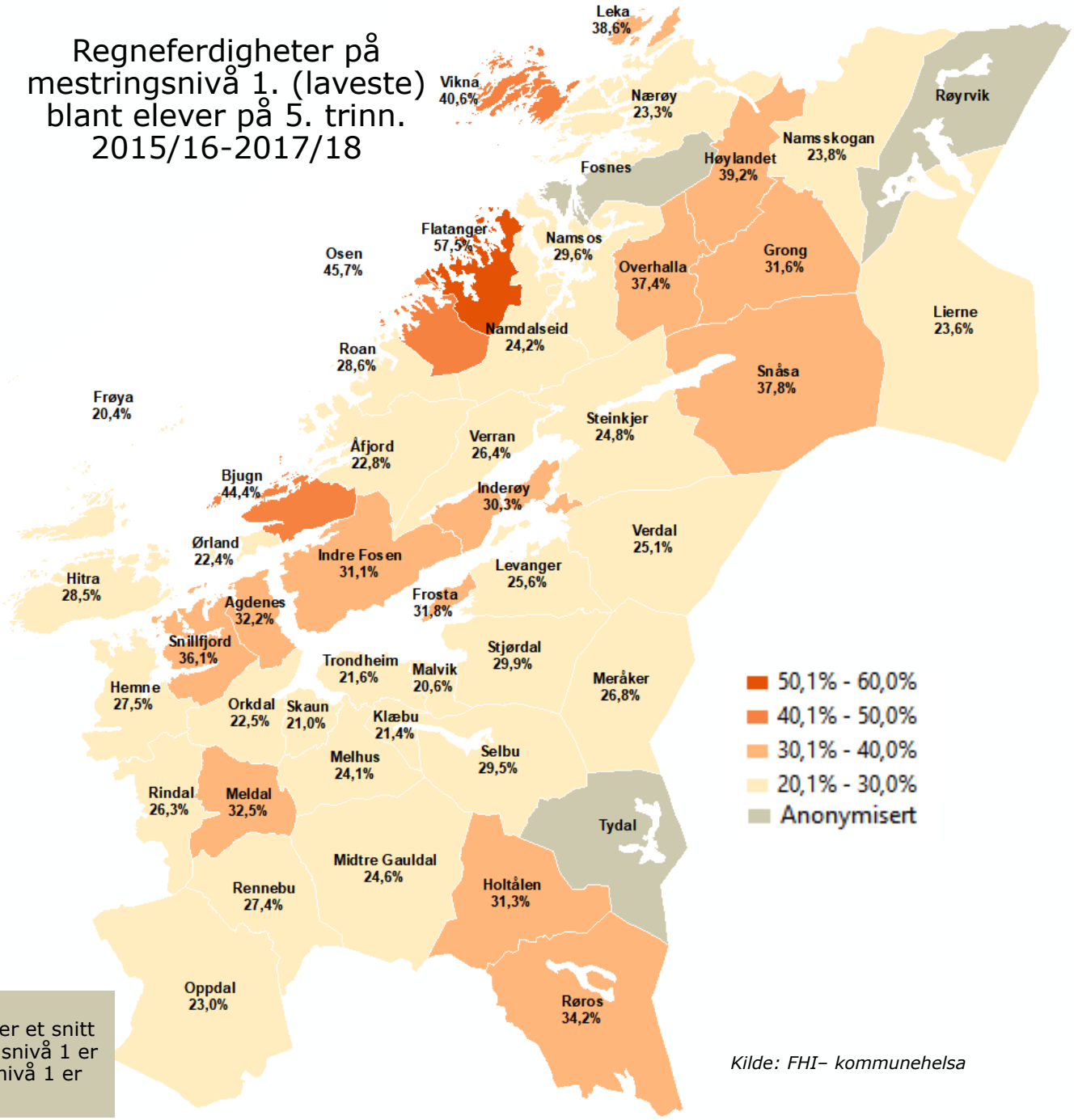

Kilde: FHI– kommunehelsa

Videregående

De 32 offentlige og 7 private videregående skolene i Trøndelag hadde 17 458 elever og 4 953 lærlinger og lærekandidater i 2018. Totalt var det 22 162 personer i videregående opplæring.

I perioden 2010 til 2018 har antall personer i videregående opplæring økt med 5,3 %. Størst økning har det vært i antall lærlinger og lærekandidater, som har økt med 36,6 % eller 1 328 personer siden 2010. Antall elever på studieforberedende utdanningsprogram har i samme periode økt med 6,0 %, mens antall elever på yrkesfag har hatt en nedgang på - 9,9 %. I 2018 gikk antall elver på yrkesfag i Trøndelag opp sammenlignet med foregående år for første gang på 6 år.

I 2018 var det 10 322 elever som gikk på studieforberedende, altså 46,1 % av alle i videregående opplæring. Det var 7 136 elever på yrkesfaglig studieretning og 4953 lærlinger og lærekandidater.

Fra 1.8.2019 ble det 31 offentlige videregående skoler i Trøndelag da Rissa VGS og Leksvik VGS ble slått sammen til Johan Bojer videregående skole, som har to skolesteder frem til byggingen av ny skole i Vanvikan. Guri Kunna VGS har også to skolesteder (Hitra og Frøya).

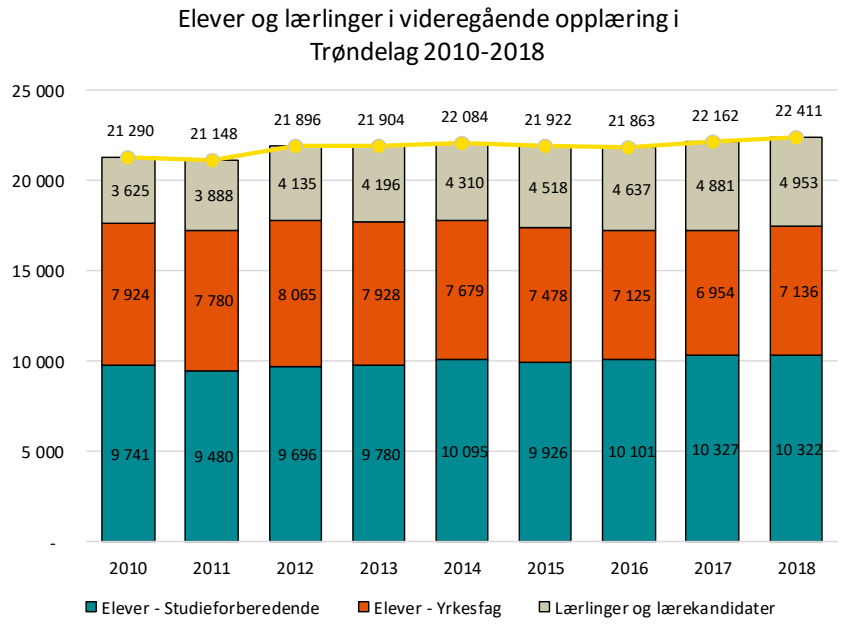

Kilde: SSB tabell 09378

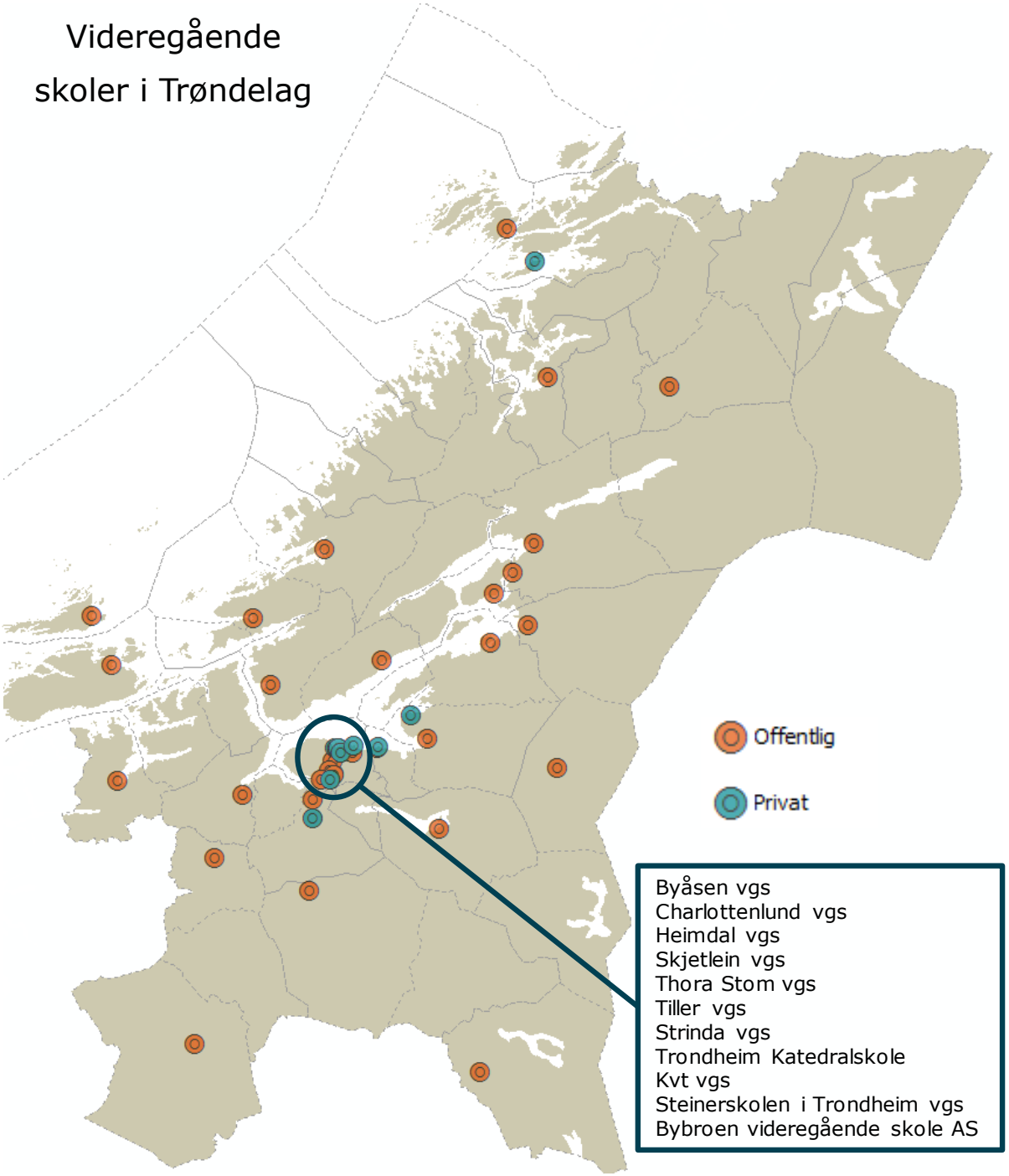

Elever ved videregående skoler i Trøndelag

14 av de 39 offentlige og private videregående skolene i Trøndelag har flere enn 500 elever i 2018. Det er 3 videregående skoler i Trøndelag med mer enn 1000 elever (Charlottenlund, Byåsen og Strinda); alle lokalisert i Trondheim.

Figuren til høyre viser elevene ved de videregående skolene i Trøndelag fordelt på studieprogram Av figuren kan man se at det er store forskjeller mellom dem når det kommer til hvilke utdanningsprogram skolene tilbyr.

Noen skoler tilbyr en rekke utdanningsprogram, mens andre er mer spesialiserte på noen få utdanningsprogram. Eksempelvis er Mære, Val, Skjetlein og Øya spesialisert inn mot naturbruk, Meråker er spesialisert inn mot idrettsfag og Inderøy er spesialisert inn mot musikk, dans og drama.

20 største videregående skoler i Trøndelag i 2018 etter antall elever

	Elever	Andel Kvinner	VG1	VG2	VG3
CHARLOTTENLUND	1078	46 %	451	376	251
BYÅSEN	1060	47 %	434	390	236
STRINDA	1052	41 %	376	379	297
STEINKJER	989	51 %	396	330	263
OLE VIG	965	48 %	374	359	232
THORA STORM	891	70 %	273	290	328
HEIMDAL	872	49 %	305	331	236
OLAV DUUN	795	50 %	284	286	225
LEVANGER	744	50 %	263	286	195
KATEDRALSKOLEN	637	63 %	208	207	222
TILLER	582	33 %	226	206	150
KVT	527	62 %	188	167	172
VERDAL	524	49 %	212	189	123
MELHUS	513	43 %	231	153	129
MELDAL	468	20 %	124	96	29
MALVIK	439	51 %	170	173	96
ORKDAL	415	57 %	156	113	146
FOSEN	350	43 %	147	112	91
HITRA	338	43 %	142	146	50
GAULDAL	337	42 %	133	125	63

Elever ved videregående skoler i Trøndelag i 2018 fordelt på utdanningprogram

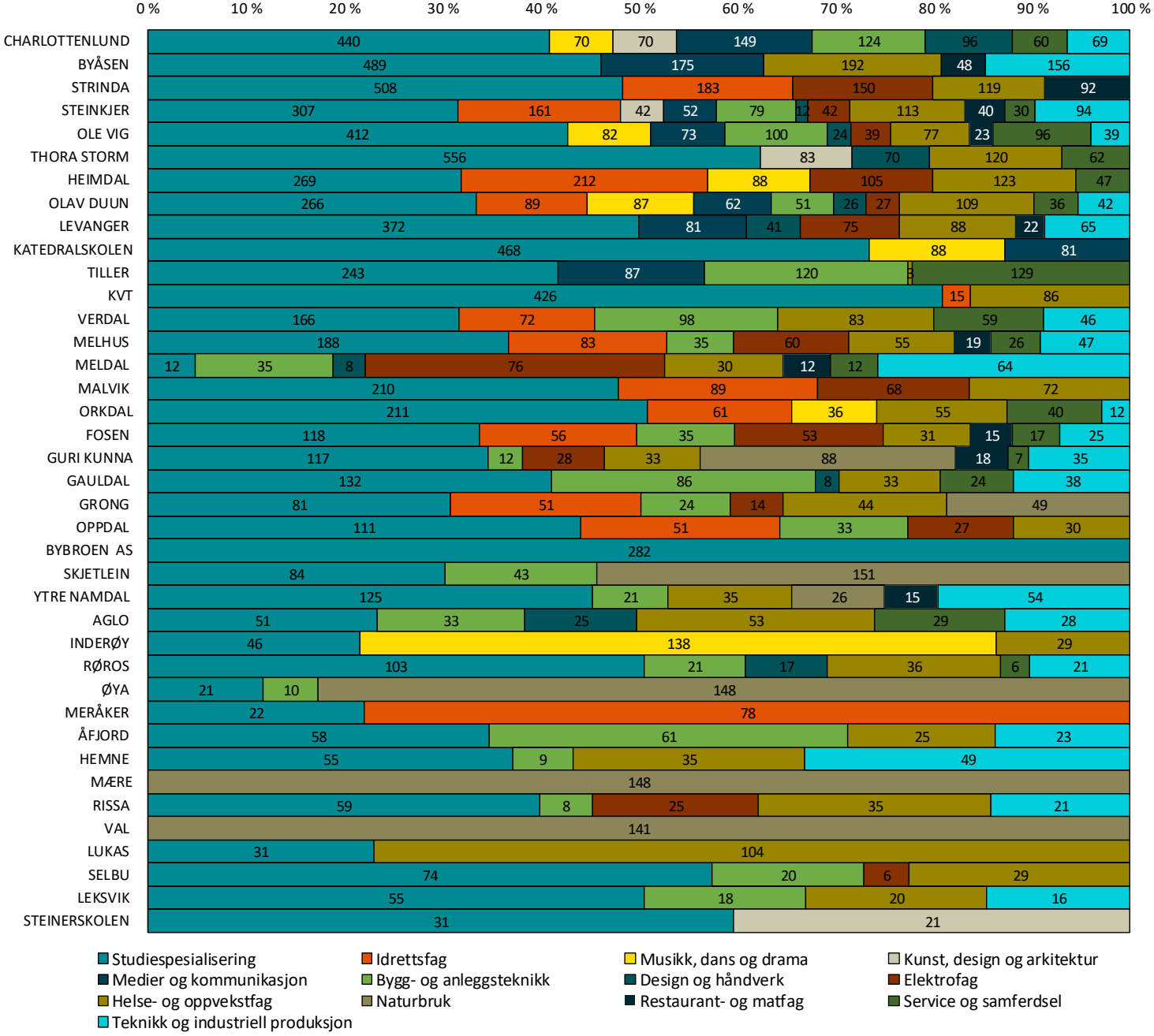

Kilde: SSB tabell 12608

Nøkkeltall videregående opplæring

Nettodriftsutgiftene til den fylkeskommunale videregående opplæringen i Trøndelag var på litt over 3 milliarder kr i 2018. Dette tilsvarer 183 266 kr per innbygger i alderen 16-18 år. Totalt utgjorde den videregående opplæringen 51,5 % av de samlede nettodriftsutgiftene til Trøndelag fylkeskommune.

Per elev koster den videregående opplæringen i Trøndelag 77 223 kr i 2018. Det er litt lavere enn snittet for landet uten Oslo som ligger på 79 346 kr per elev. Det er forskjeller mellom utdanningsprogrammene knyttet til nettodriftsutgifter per elev. De studieforberedende fagene er billigere i drift per elev enn yrkesfagene.

Netto driftsutgifter per elev på de studieforberedende fagene i Trøndelag var på 69 200 kr i 2018 mens netto driftsutgifter per elev på yrkesfagene lå på 95 153 kr. For studiespesialisering var netto driftsutgifter per elever på 64 406 kr.

Netto driftsutgifter ekskl. gjesteelevsutgifter og -inntekter per elev i videregående utdanning i 2018 fordelt på utdanningsprogram

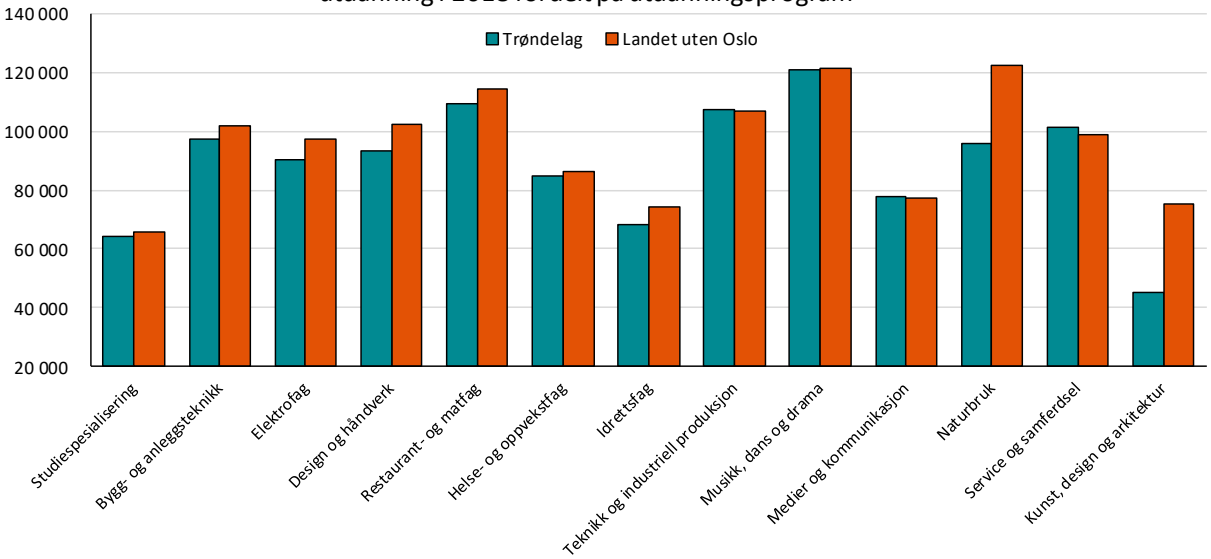

Kilde: SSB tabell 12399

Netto driftsutgifter i videregående opplæring i Trøndelag etter funksjon i 2018

	Netto driftsutgifter (1000 kr)	Netto driftsutgifter (prosent)
Skolelokaler og internatbygninger	486 143	15,9
Fellesutgifter og støttefunksjoner knyttet til videregående opplæring	251 615	8,3
Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør	303 451	10
Fagskole	2 619	0,1
Landslinjer	-5 719	-0,2
Oppfølgingstjenesten og Pedagogisk psykologisk tjeneste	47 222	1,5
Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	237 558	7,8
Fagopplæring	388 988	12,8
Voksenopplæring etter	46 724	1,5
Andre formål	83 275	2,7
Videregående opplæring samlet	3 049 539	100

Kilde: SSB tabell 12188

Utvalgte KOSTRA nøkkeltall for videregående opplæring 2018

	Trøndelag	Landet	Landet uten Oslo
Netto driftsutgifter, per innbygger 16-18 år (kr)	183 266	174 164	176 036
Netto driftsutgifter til videregående utdanning av samlede netto driftsutgifter (prosent)	51,5	32	51
Netto driftsutgifter eksklusive gjesteelevutgifter og -inntekter per elev, alle utdanningsprogram (1000 kr)	77 223	78 848	79 346
Ungdom 16-18 år i videregående opplæring (prosent)	93,5	92,7	92,9
Elever per skole (antall)	376	446	441
Elever og lærlinger/lærekandidater som er i yrkesfaglige utdanningsprogram (prosent)	53,9	49	50,9
Elever per lærerårsverk (antall)	8,3	8,7	8,5
Elever (antall)	17 458	198 779	179 528
Lærlinger (antall)	4 673	43 176	40 933

Kilde: SSB tabell 12609

Søkere til VG1 2019-2020

Flere velger yrkesfag

Andel søkere til VG1 i Trøndelag med yrkesfag som førstevalg har økt fra 52,4 % til 52,7 % i perioden 2018/2019 til 2019/2020. Det siste året så er det spesielt elektrofag og naturbruk som har økt sin popularitet blant søkerne. For elektrofag har andelen førstevalgsøkere økt med 1,1 prosentpoeng, fra 8,4 % til 9,5 % av alle søkere. Naturbruk har hatt en økning på 0,7 prosentpoeng, opp fra 3,7 % til 9,5 % av alle søkere. Den største nedgangen var på bygg og anleggsteknikk, ned 1,1 prosentpoeng. Dette er i stor grad en reversering etter høye søkertall i 2018/2019.

Blant de studieforberedende utdanningsprogrammene er det kun idrettsfag som har økt sin andel av søkere, opp fra 6,7 % til 7,9 % av alle søkere, eller en økning på 1,2 prosentpoeng.

Studiespesialisering er det klar største utdanningsprogrammet med 1 763 søkere i 2019/2020, noe som utgjør 30 % av alle søkere til VG1. Andel søkere til studiespesialisering har gått ned de siste årene og lå på 32,2 % av alle søkere i 2017/2018.

Endring i andel (prosentpoeng) av søkere til de ulike utdanningsprogrammene i perioden 2017/2019 til 2019/2020.

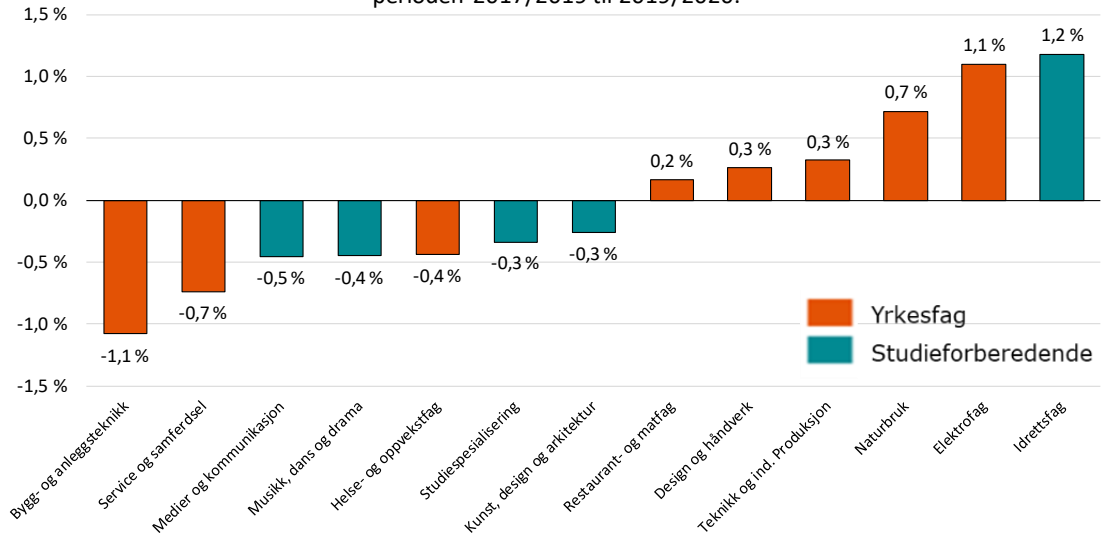

Søker til VG1 i Trøndelag, fra eget fylke med ungdomsrett. Status per 5. mars 2019.

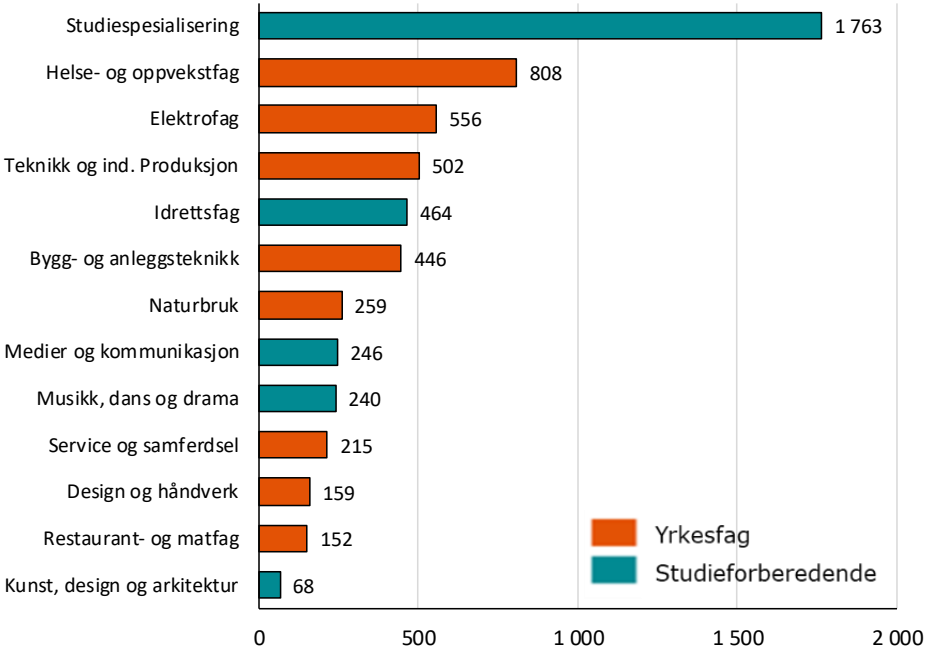

Søker til VG1 i Trøndelag,fra eget fylke med ungdomsrett. Status per 5. mars.

	Antall søker			Prosent fordeling		
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Studiespesialisering	1 962	1 753	1 763	32,2 %	30,3 %	30,0 %
Kunst, design og arkitektur	80	82	68	1,3 %	1,4 %	1,2 %
Musikk, dans og drama	229	262	240	3,8 %	4,5 %	4,1 %
Idrettsfag	441	388	464	7,2 %	6,7 %	7,9 %
Medier og kommunikasjon	291	268	246	4,8 %	4,6 %	4,2 %
Studieforberedende utdanningsprogram	**3 003**	**2 753**	**2 781**	**49,3 %**	**47,6 %**	**47,3 %**
Bygg- og anleggsteknikk	456	501	446	7,5 %	8,7 %	7,6 %
Design og håndverk	164	141	159	2,7 %	2,4 %	2,7 %
Elektrofag	505	483	556	8,3 %	8,4 %	9,5 %
Helse- og oppvekstfag	823	820	808	13,5 %	14,2 %	13,7 %
Naturbruk	225	213	259	3,7 %	3,7 %	4,4 %
Restaurant- og matfag	139	140	152	2,3 %	2,4 %	2,6 %
Service og samferdsel	283	254	215	4,6 %	4,4 %	3,7 %
Teknikk og ind. Produksjon	495	475	502	8,1 %	8,2 %	8,5 %
Yrkesfalige utdanningsprogram	**3 090**	**3 027**	**3 097**	**50,7 %**	**52,4 %**	**52,7 %**

Kilde: Trøndelag fylkeskommune

Studiespesialisering er mest populært i Trondheim. Yrkesfag er mest populært i resten av fylket

Andelen som velger studiespesialisering i Trondheim og Klæbu er svært ulik resten av Trøndelag. I 2019/2020 hadde 42 % av søkerne til VG1 fra Trondheim og Klæbu studiespesialisering som førstevalg. Fra de øvrige delene av Trøndelag var andelen 22 %.

Ser man på alle de studieforberedende utdannings-programmene er disse førstevalget for 59,4 % av søkerne fra Trondheim og Klæbu, og førstevalget for 39,2 % av søkerne fra Trøndelag. For øvrig. Andelene som søker studieforberedende har økt for Trondheim og Klæbu, mens det har vært en økning i andelen som har yrkesfag som førstevalg i de øvrige delene av Trøndelag.

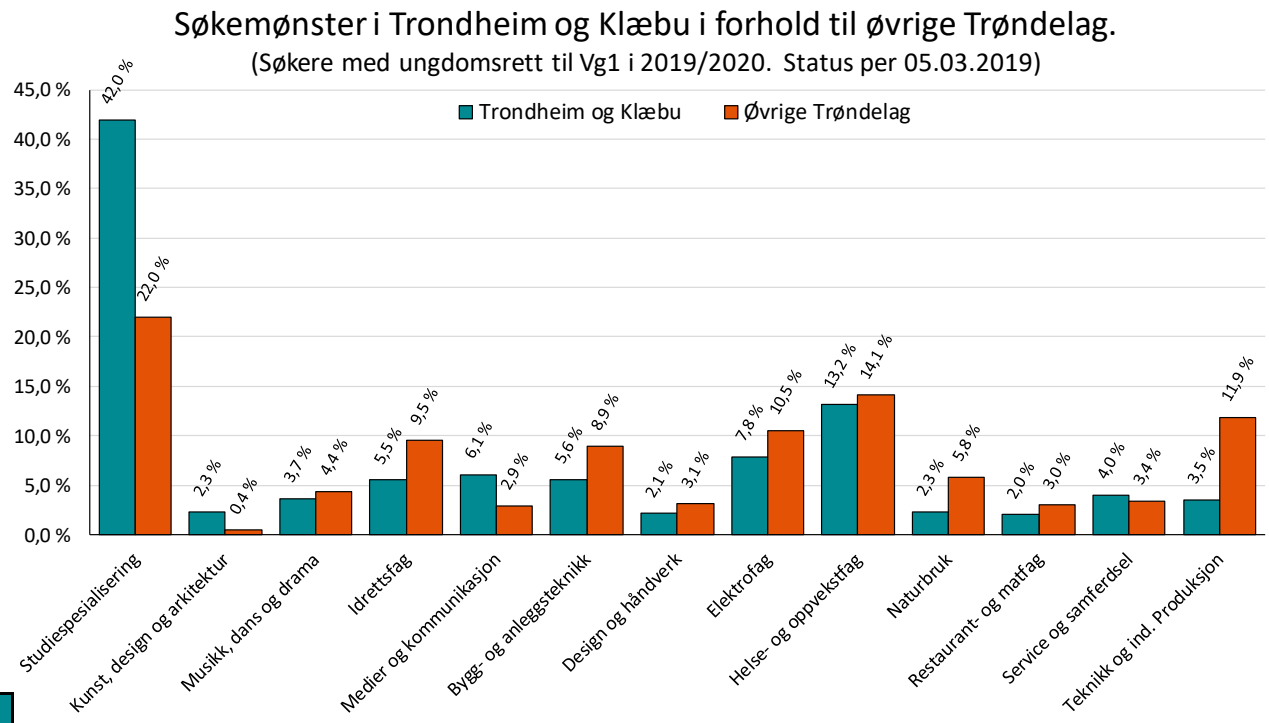

Søkere med ungdomsrett til Vg1. Status per 5.mars				
	Trondheim og Klæbu		Øvrige Trøndelag	
	2018-2019	2019-2020	2018-2019	2019-2020
Studiespesialisering	40,0 %	42,0 %	24,3 %	22,0 %
Kunst, design og arkitektur	2,2 %	2,3 %	1,0 %	0,4 %
Musikk, dans og drama	3,9 %	3,7 %	5,0 %	4,4 %
Idrettsfag	5,8 %	5,5 %	7,3 %	9,5 %
Medier og kommunikasjon	6,4 %	6,1 %	3,6 %	2,9 %
Studieforberedende utdanningsprogram	**58,2 %**	**59,4 %**	**41,1 %**	**39,2 %**
Bygg- og anleggsteknikk	5,9 %	5,6 %	10,4 %	8,9 %
Design og håndverk	2,2 %	2,1 %	2,6 %	3,1 %
Elektrofag	8,3 %	7,8 %	8,4 %	10,5 %
Helse- og oppvekstfag	12,7 %	13,2 %	15,1 %	14,1 %
Naturbruk	2,4 %	2,3 %	4,5 %	5,8 %
Restaurant- og matfag	2,1 %	2,0 %	2,6 %	3,0 %
Service og samferdsel	4,3 %	4,0 %	4,5 %	3,4 %
Teknikk og ind. Produksjon	3,8 %	3,5 %	11,0 %	11,9 %
Yrkesfalige utdanningsprogram	**41,8 %**	**40,6 %**	**58,9 %**	**60,8 %**

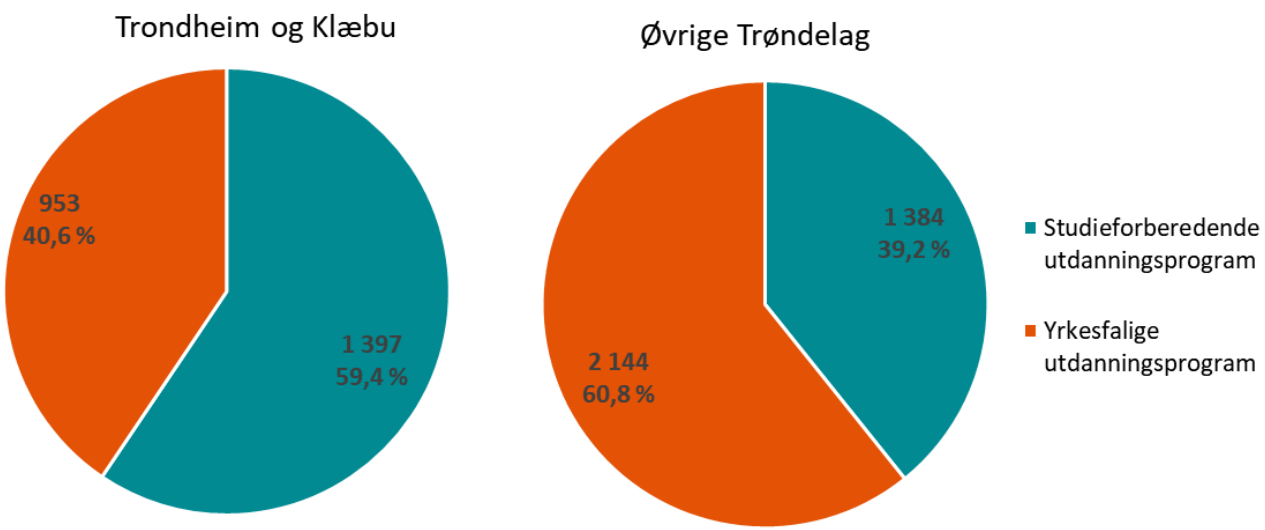

Kilde: Trøndelag fylkeskommune

Gjennomføring

Historisk høy gjennomføring i Trøndelag

76,2 % av elevene i 2013-2018-kullet i Trøndelag fullførte med studie- eller yrkeskompetanse etter 5 år i videregående opplæring. Ser man på perioden 1994-2018 så har de videregående skolene i Trøndelag aldri hatt høyere gjennomføring enn nå.

Gjennomføringsgraden har økt 1,3 prosentpoeng fra 2012-2017. Landssnittet for gjennomføringen av videregåendeopplæring lå på 75,3 %.

Av de 5 575 elevene som startet videregående opplæring i Trøndelag i 2013 så var det 61,4 % (3 425 elever) som fullførte med studie- eller yrkeskompetanse på normert tid. Ytterligere 14,7 % (822 elever) fullførte med studie- eller yrkeskompetanse på mer enn normert tid men innen 5 år. 5,8 % (322 elever) var fortsatt i videregående opplæring etter fem år. 5,3 % (297 elever) gjennomførte VG3, men har fått ikke bestått på eksamen/fag- eller svenneprøve. De siste 12,7 % (709 elever) sluttet underveis.

For studieforberedende var gjennomføringen på 88,5 % for 2013-2018-kullet i Trøndelag. Landsnittet var på 87,5 %. For yrkesfag var gjennomføringen i Trøndelag på 64,5 %, mot et landsnitt på 61,6 %.

Kvinner har noe høyere gjennomføringsgrad enn menn. Gjennomføringen blant menn i 2013-2018-kullet i Trøndelag var på 71,5 %, mens landsnittet var på 70,5 %. Gjennomføringen blant kvinner i 2013- 2018-kullet i Trøndelag var på 81,52 %. Her var landsnittet på 80,6 %.

Gjennomføring i videregående utdanning påvirkes av en rekke faktorer. Elever med et høyt antall grunnskolepoeng fullfører i større grad enn elever med et lavere antall grunnskolepoeng. Nasjonale tall viser at blant elever med 40 eller flere grunnskolepoeng fullfører ca. 90 % videregående i løpet av 5 år.

Andel elever i Trøndelag som har fullført med studie- eller yrkeskompetanse etter 5 år i videregående opplæring 1994-1999 til 2013-2018

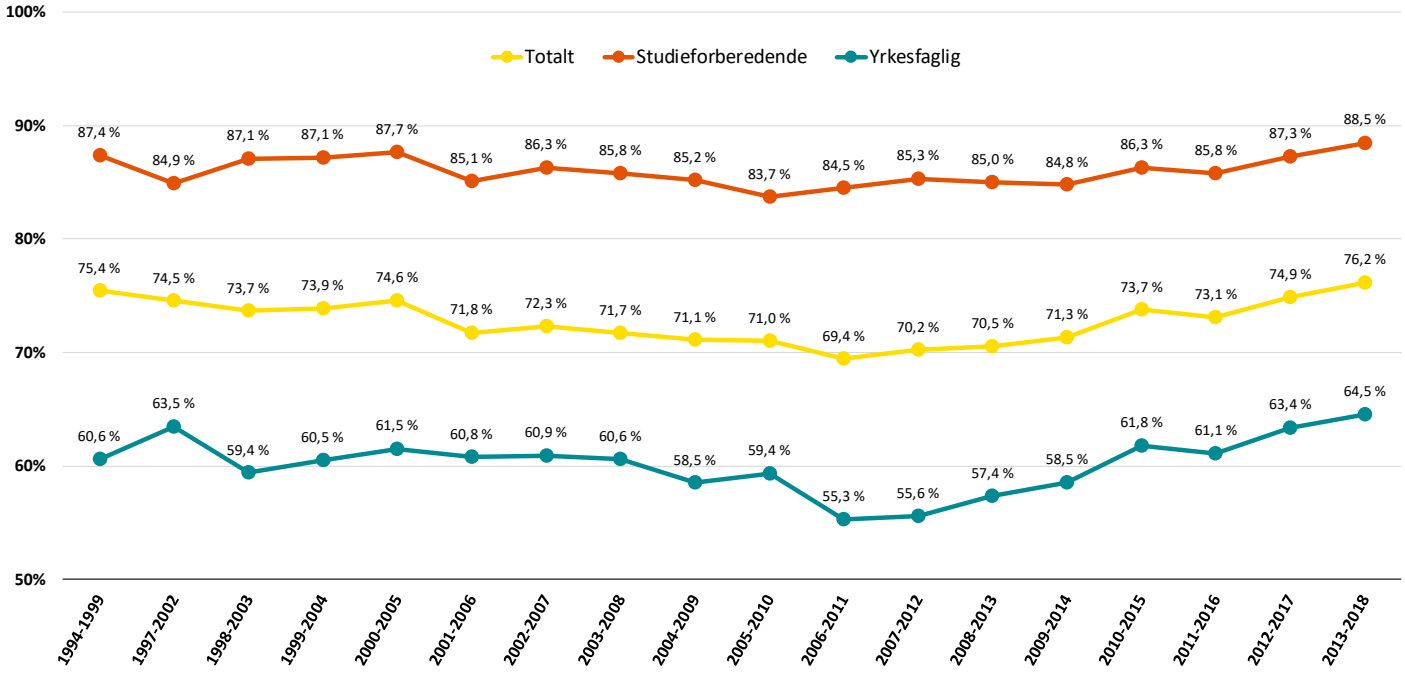

Andel elever per fylke som har fullført med studie- eller yrkeskompetanse etter 5 år i videregående opplæring 2013-2018

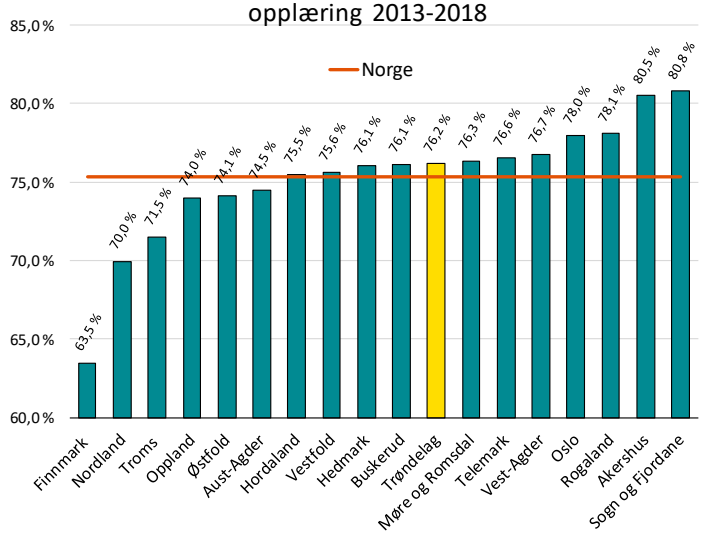

Gjennomføring videregående i Trøndelag 2013-2018

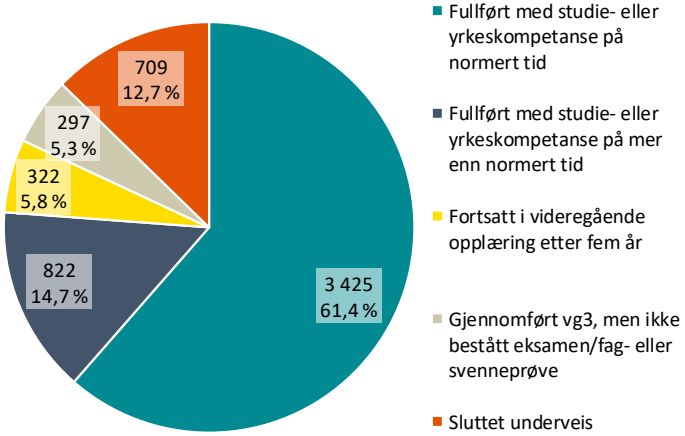

Kilde: SSB tabell 10994

Fullføring etter elevens bostedskommune

Kartet til høyre viser fullføring ut fra elevens bosteds-kommune ved oppstart på videregående. Det legges til grunn et gjennomsnitt av fem kull, noe som gjør det mulig å publiseres data for alle kommunene i Trøndelag uten at tallene må anonymiseres av personvernhensyn. Det vil si at dette er elever som startet i videregående opplæring i perioden 2008 til 2013 og hvor det er 5 år siden de startet videregående i perioden 2013-2018.

Tallene viser forholdvis store forskjeller mellom kommunene fra 56,8 % for Frøya til 85,1 % for Snillfjord. Det er 7 kommuner hvor over 80 % av elevene i snitt fullfører videregående i løpet av 5 år.

Fremstillingen nedenfor viser forholdet mellom gjennom-føringen til elevene fra de trønderske kommunene og gjennomsnittlig grunnskolepoeng til de samme elevene. Av denne kan man lese at det er en tydelig samvariasjon mellom gjennomføringsgraden på videregående og karakterene fra videregående.

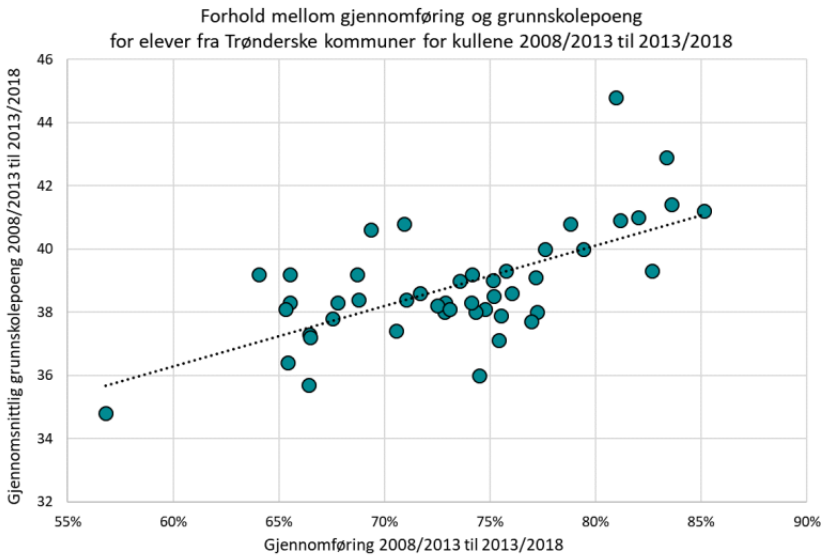

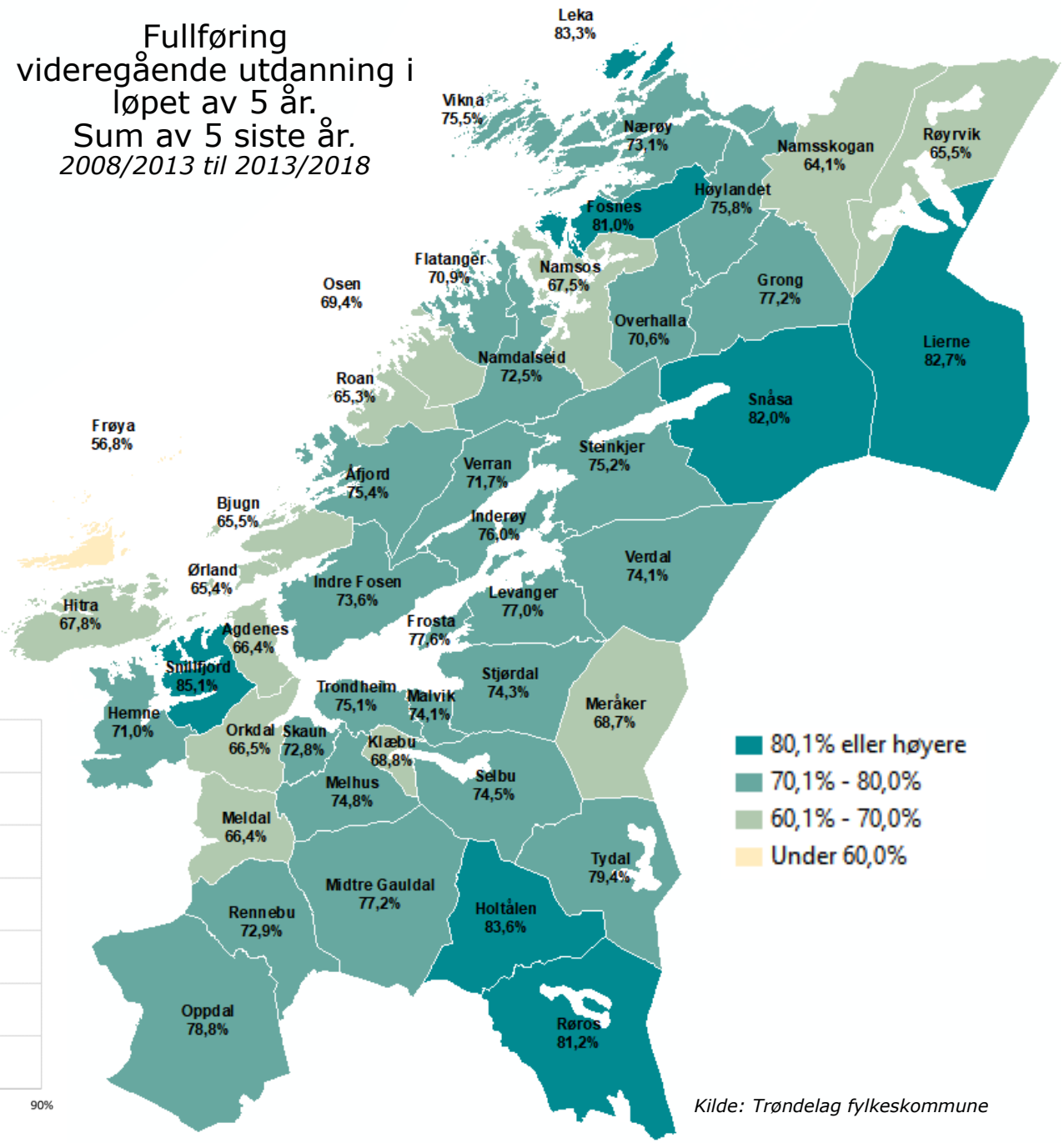

Kilde: Trøndelag fylkeskommune

Lærlinger

Det var 4 712 lærlinger i Trøndelag i 2018, hvorav 2 414 var nye lærlinger som startet læreperioden i 2018. 43,5 % av de som startet som lærling i 2018 i Trøndelag var 18 år eller yngre. Ytterliggere 16,2 % var 19 år gamle, mens 15,9 % var 25 år eller eldre.

Antall nye lærlinger i Trøndelag har økt med 43,4 % sammenlignet med 2010. Det har særlig vært en stor økning i nye lærlinger som er 25 år eller eldre. Denne gruppene har økt med 84,7 % siden 2010.

Når man ser på gjennomføringen for lærlinger i Trøndelag i 2018 så finner man at 53,4 % besto fag-/ svenneprøve i løpet av normert tid. Det vil si innen 2 år fra de startet i lære. Ytterligger 28,9 % har bestått fag-/ svenneprøve på mer en normert tid, mens 17,7 % ikke har bestått fag-/svenneprøve i løpet av 4 år fra da de startet i lære.

Lærlinger i Trøndelag i 2018 etter alder

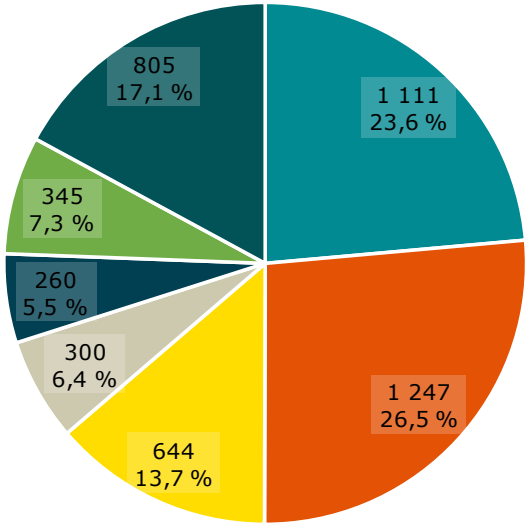

Nye lærlinger i Trøndelag i 2018 etter alder

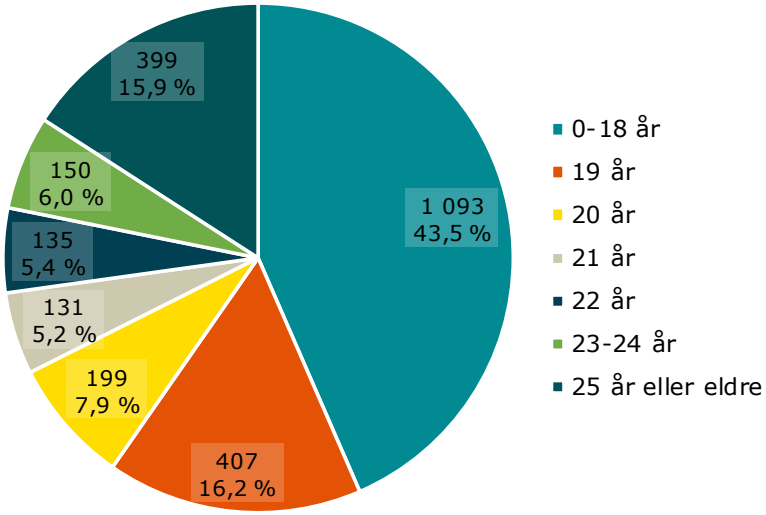

Antal nye lærlinger i Trøndelag fordelt på alder 2003-2018

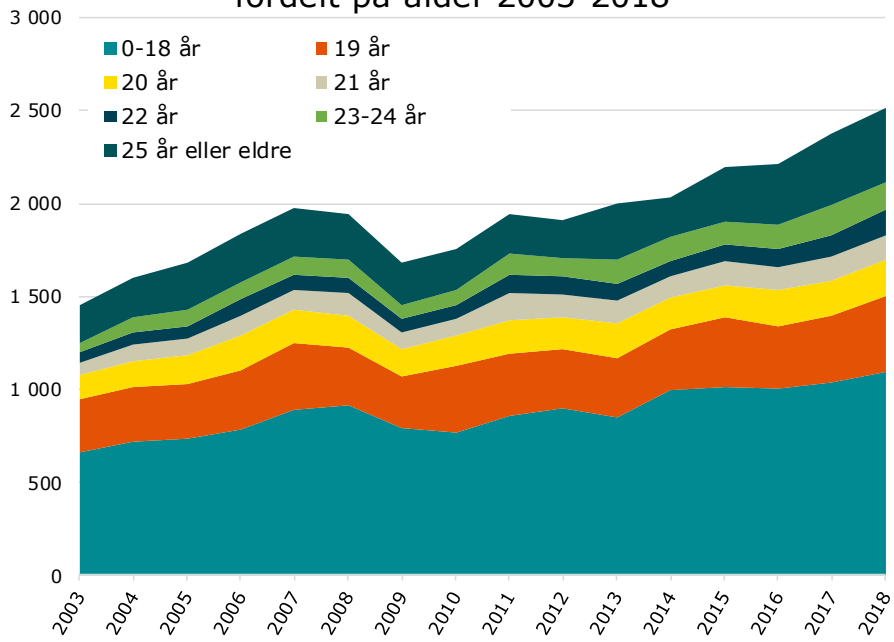

Bestått på normert tid: Lærlinger som startet i lære for to år siden, og som har bestått fag-/ svennebrev i løpet av to år.

Bestått på mer enn normert tid: Lærlinger som startet i lære for fire år siden, og som har bestått fag-/ svennebrev i løpet av fire år

Ikke bestått i løpet av fire år: Lærlinger som startet i lære for fire år siden og som ikke har bestått fag-/ svennebrev,

Tallene inkluderer både lærlinger i bedrift og fagopplæring i skole.

Gjennomføring blant lærlinger i Trøndelag i 2018

	Antall	Prosent
Alle	1 843	100,0 %
Bestått fag-/svenneprøve på normert tid	984	53,4 %
Bestått fag-/svenneprøve på mer enn normert tid	533	28,9 %
Ikke bestått fag-/svenneprøve i løpet av fire år	326	17,7 %

Kilde: SSB tabell 05376 og 12248

2 800 godkjente lærebedrifter i Trøndelag

Det var 2 890 godkjente lærebedrifter i Trøndelag i skoleåret 2017/2018, en økning på 5,3 % fra forgående år. Av disse hadde 2 242 eller 77,6 % lærling.

Det er store forskjeller mellom yrker og bransjer på hvor vanlig det er å ha lærlinger. Elektriker, frisør og rørlegger er yrkene som har størst lærlingetetthet i Trøndelag. Lærlingetettheten er her målt ved å se antall lærlinger per yrke i forhold til antall eksisterende årsverk. Når man ser på yrker i Trøndelag med flere enn 500 stillinger så finner man at lærlingetettheten er størst for elektrikere, frisører og matroser med en lærlingetetthet på henholdsvis 17,8, 17,2 og 12,1 per 100 eksisterende årsverk.

Når man ser på de ulike utdanningsprogrammene så er det på elektrofag (15,6 per 100), design og håndverk (8,7 per 100) og naturbruk (8,1 per 100) at man finner yrkene med flest lærlinger i forhold til årsverk. service og samferdsel (1,8 per 100) har den laveste lærlingetettheten.

Tømrer er yrket med flest lærlinger i Trøndelag, litt over 400. De andre store lærlingeyrkene er av elektriker, barne- og ungdomsarbeider og helsefagarbeidere hvor det er ca. 300-350 lærlinger i Trøndelag.

Lærlingetetthet i Trøndelag i 2019 fordelt på hvilket yrkesfaglig utdanningsprogram yrket er tilknyttet

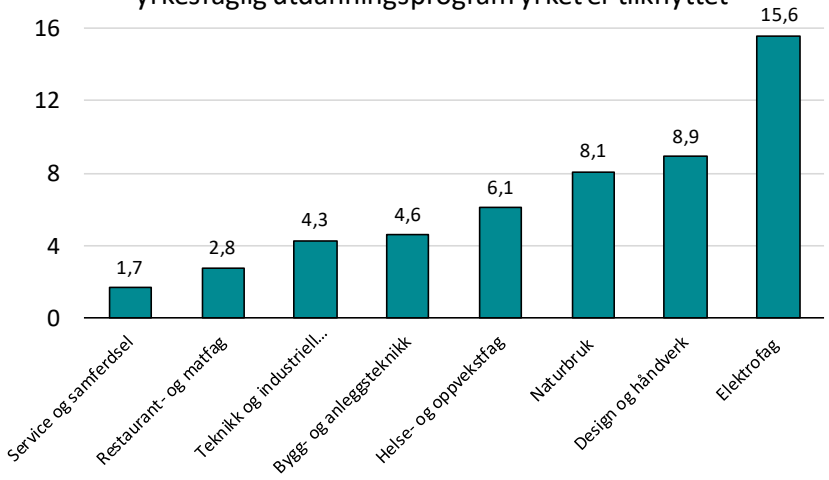

Lærlingetetthet på yrkesfaglige yrker

(lærlinger per 100 eksisterende årsverk)

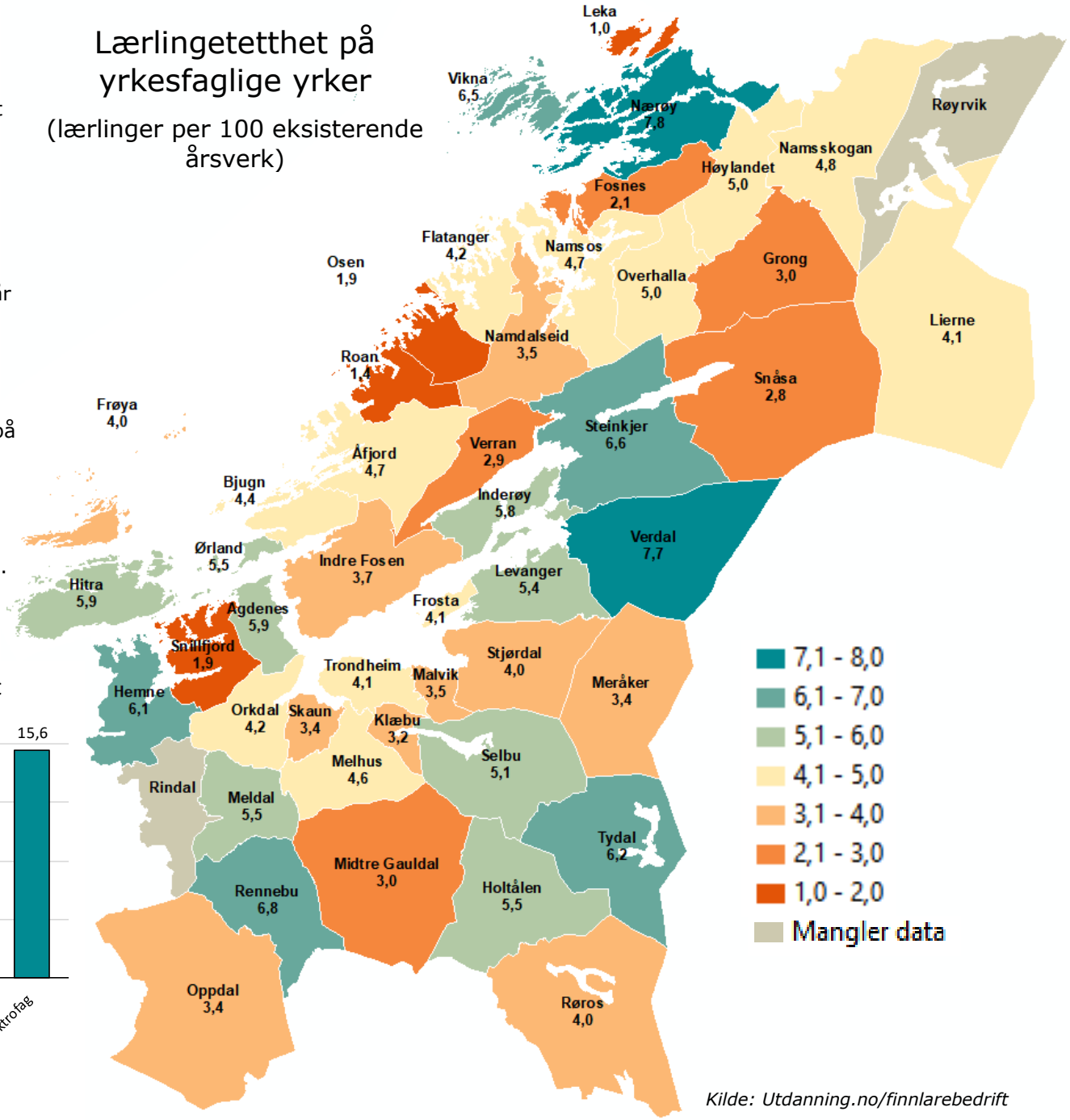

Kilde: Utdanning.no/finnlarebedrift

Fagskoleutdanning: Høyere yrkesfaglig utdanning

Det er 16 fagskoler i Trøndelag

Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som bygger på relevant videregående opplæring. Utdanningen er en parallell til høyskole- og universitetsutdanning og skiller seg fra annen høyere utdanning på en del områder. Blant annet kan det søkes om opptak på grunnlag av fullført fagutdanning med fag-/svennebrev. Videre skal høyere yrkesfaglig utdanning i større grad være direkte rettet mot arbeidslivets behov. Det er heller ikke krav om at denne utdanningen skal være forskningsbasert, slik det er for annen høyere utdanning.

Høyere yrkesfaglig utdanning kan ha en varighet fra et halvt år til inntil to år som heltidsutdanning. Utdanningen er ofte tilrettelagt som nettbasert og/eller deltid slik at den kan gjennomføres mens studenten er i arbeid.

Høyere yrkesfaglig utdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk direkte i arbeidslivet. Enkelte utdanninger gir grunnlag for å søke om mesterbrev.

Utdanningsinstitusjonene benevnes fortsatt «fagskoler». I Trøndelag er det sju fagskoler drevet av Trøndelag fylkeskommune og ni som er drevet av andre aktører. Sju av de private er lokalisert til Trondheim.

Trøndelag fylkeskommune tilbyr offentlig finansiert høyere yrkesfaglig utdanning innenfor tekniske og maritime utdanninger og innenfor helse- og sosialfag. De private fagskolene har en rekke tilbud innenfor kreative fag, merkantile fag, service, media, multimedia og IKT.

Det er et nært samarbeid om høyere yrkesfaglig utdanning i Trøndelag og Nordland. Blant annet er det etablert en felles nettportal, www.fagskoleneiNT.no. Her gis det en oversikt over alle fylkeskommunale utdanningstilbud som finnes i de to fylkene.

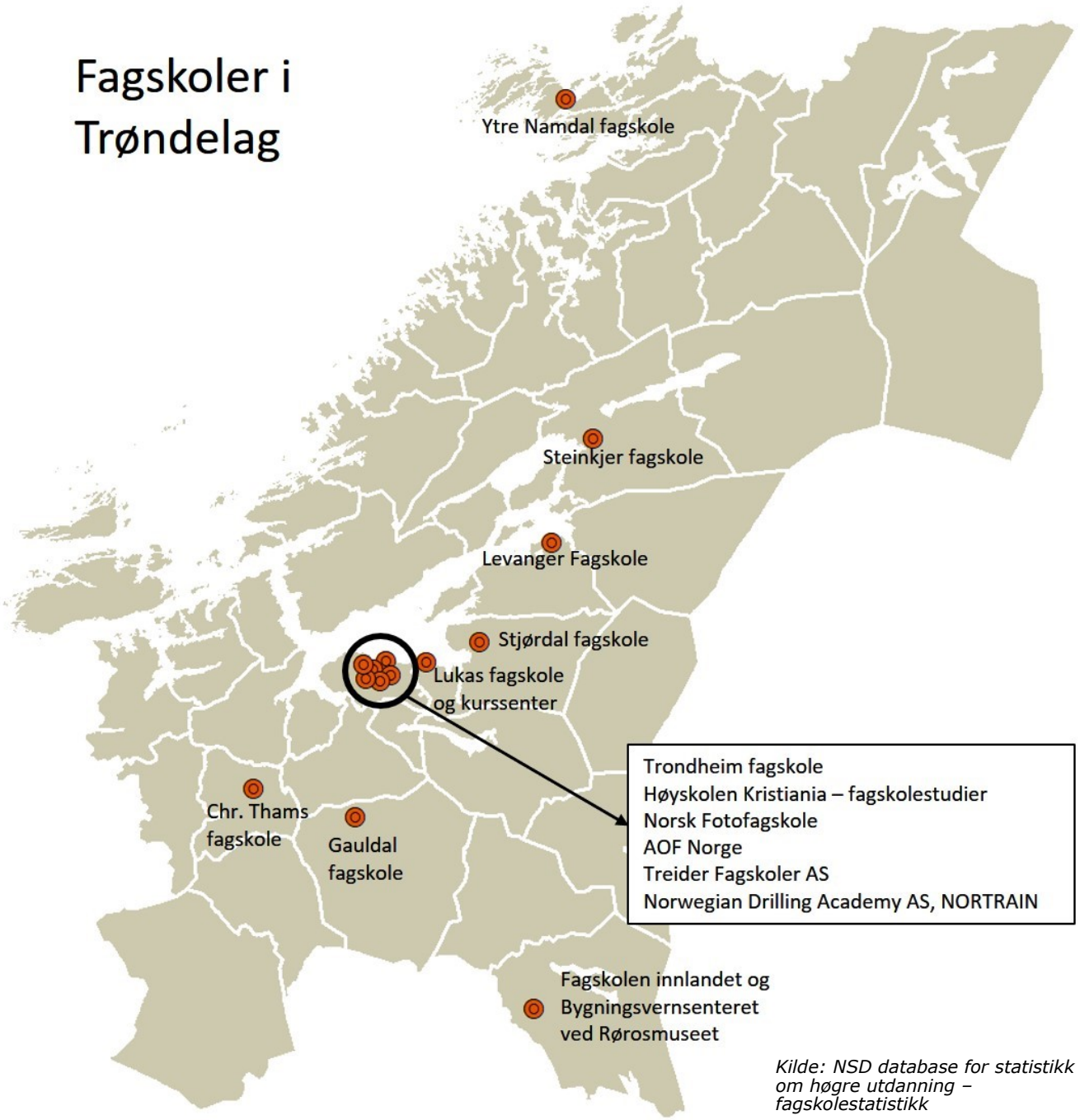

Kilde: NSD database for statistikk om høgre utdanning – fagskolestatistikk

Våren 2019 hadde fagskolene i Trøndelag totalt 1 100 studenter. Antall studenter ved fagskolene i Trøndelag har de siste årene variert mellom 1 000 og 1 500 studenter per halvår. Trondheim fagskole hadde våren 2018 flest studenter med 210, etterfulgt av Stjørdal fagskole og Chr. Thams fagskole med henholdsvis 205 og 180 studenter.

I 2016 ble det ved fagskolene i Trøndelag gjennomført utdanning som ga 49 197 fagskolepoeng, noe som tilsvarer 108 fagskolepoeng per 1 000 innbygger. Dette er litt over landsnittet på 104.

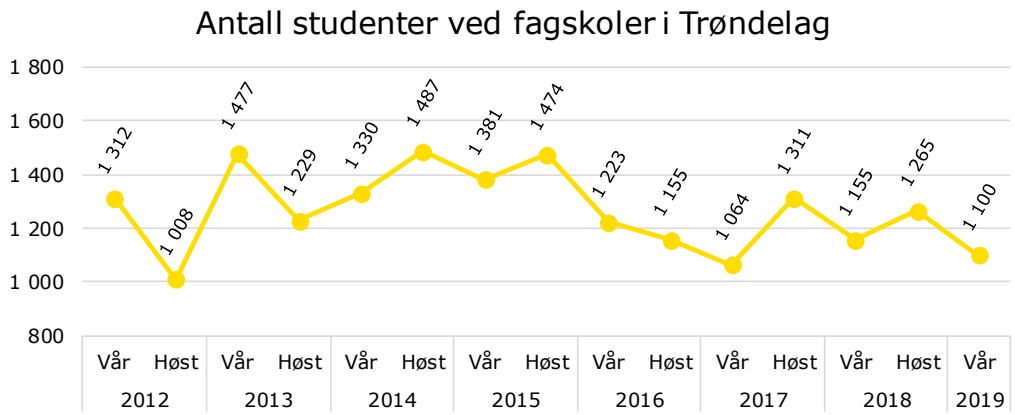

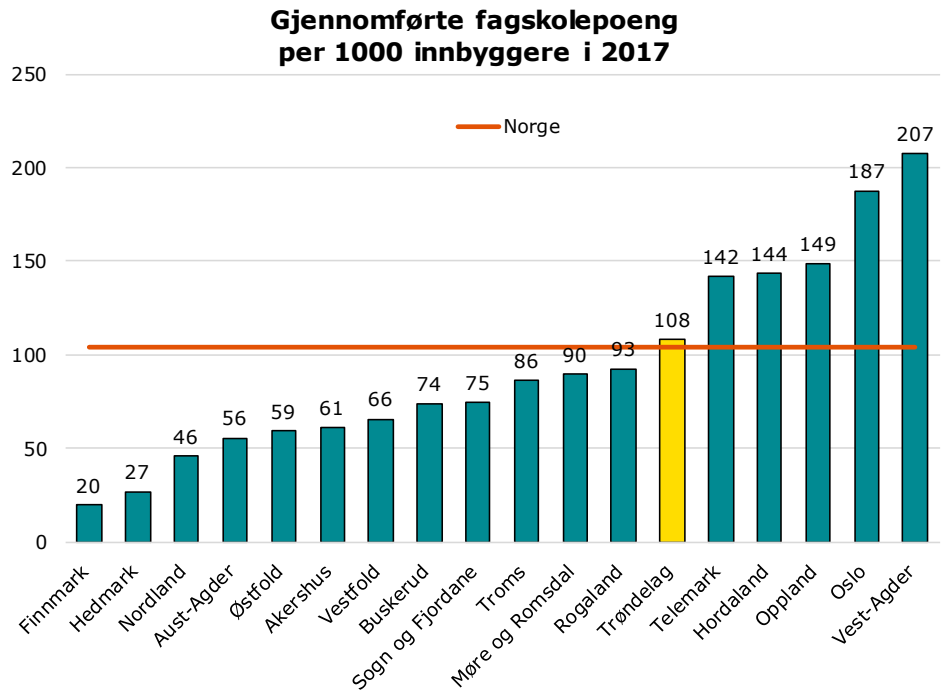

Antall studenter ved fagskoler i Trøndelag

	2016		2017		2018		2019
	Vår	Høst	Vår	Høst	Vår	Høst	Vår
Trondheim fagskole	205	235	215	240	210	240	210
Chr. Thams fagskole	140	145	135	200	180	220	205
Stjørdal fagskole	205	235	185	240	190	215	180
AOF Norge	15		45	85	80	120	95
Steinkjer fagskole	70	75	75	80	80	85	85
Høyskolen Kristiania - fagskolestudier						75	75
Norsk Fotofagskole	90	90	80	75	70	75	70
Lukas fagskole og kurssenter	60	65	60	55	55	60	55
Ytre Namdal fagskole	25	30	25	40	35	45	45
Levanger Fagskole	25	45	20	55	30	55	30
Gauldal fagskole	20	20	20	15	15	15	20
Treider Fagskoler AS	55	40	35	40	30	40	20
Fagskolen Innlandet	20			5	5	5	5
Norwegian Drilling Academy AS			15	15	10	10	5
Fagskolen Kristiania	210	175	155	155	150		
Noroff Fagskole AS	30						
Petroleumsteknisk Akademi AS	35						
TISIP Fagskole	20	10		10	10		
Totalt	1 225	1 165	1 065	1 310	1 150	1 260	1 100

Gjennomførte fagskolepoeng i 2017

	Vår	Høst	Sum 2017	Per 1000 innbyggere
Akershus	22 915	14 148	37 063	61
Aust-Agder	5 757	724	6 481	56
Buskerud	16 523	4 173	20 696	74
Finnmark	1 152	338	1 490	20
Hedmark	4 564	727	5 291	27
Hordaland	51 572	23 058	74 630	144
Møre og Romsdal	22 337	1 536	23 873	90
Nordland	8 972	2 120	11 092	46
Oppland	27 019	1 145	28 164	149
Oslo	81 502	43 406	124 908	187
Rogaland	30 520	13 241	43 761	93
Sogn og Fjordane	8 126	111	8 237	75
Telemark	20 233	4 344	24 577	142
Troms	13 140	1 161	14 301	86
Vest-Agder	28 088	10 089	38 177	207
Vestfold	12 453	3 795	16 248	66
Østfold	10 658	6 665	17 323	59
Trøndelag	35 651	13 546	49 197	108
Totalt	401 181	144 327	545 508	104

Kilde: NSD database for statistikk om høgre utdanning –fagskolestatistikk

Studenter i Trøndelag

42 235 Studenter med lærested i Trøndelag

Studentene er en viktig resurs for Trøndelag og med sterke utdanningsinstitusjoner slik som NTNU og Nord universitet bidrar Trøndelag til å utdanne fremtidens arbeidskraft.

I 2018 var det 42 235 studenter med lærested i Trøndelag: 37 726 av disse i Trondheim, 2 367 i Levanger, 887 i Steinkjer, 638 i Stjørdal og 617 i Namsos. Kun Oslo, med 77 803, har flere studenter enn Trøndelag.

Siden 2010 har antall studenter i Trøndelag økt med 7 415 eller 21 %. Dette er en lavere vekst enn snittet for landet som er på 22 %, men antall studenter ved lærestedene i Trøndelag har vokst raskere enn i både Hordaland (20 %) og Oslo (15 %).

53,4 % av studentene i Trøndelag er kvinner. Namsos (79,3 %) og Levanger (69,8 %) har størst kvinneandel. Stjørdal har lavest kvinneandel med 29,5 %.

Kjønnsfordeling blant studentene i 2018 med lærested i Trøndelag

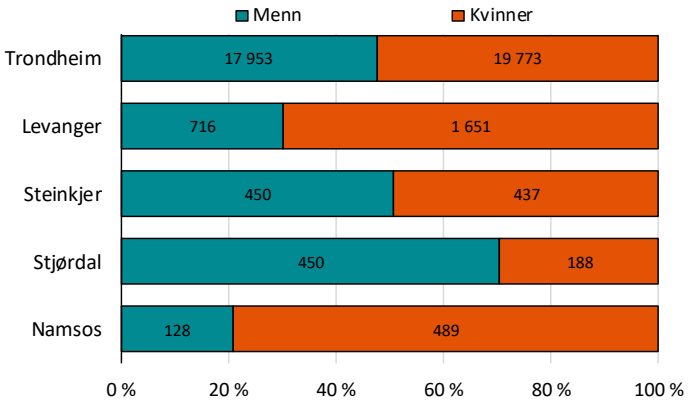

Studener i høyere utdanning etter skolefylke, 2018

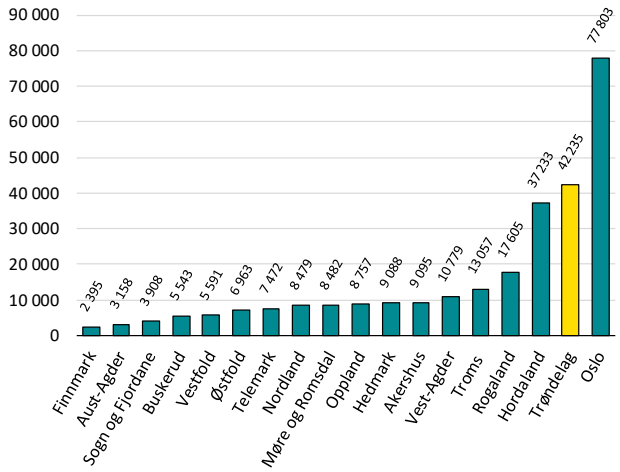

Endring i antall studener i høyere utdanning etter skolefylke 2010-2017 (prosent)

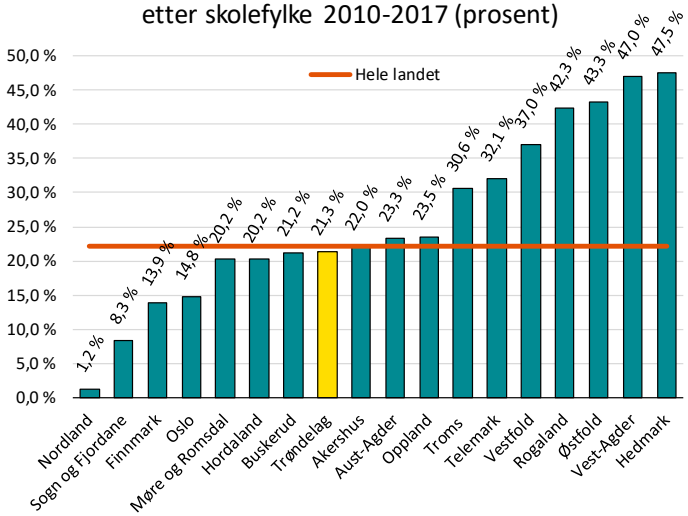

Studenter i høyere utdanning i Norge etter skolefylke

	2010	2015	2017	2018	Endring 2010-2018		Per 1000 innbyggere
Østfold	4 859	5 865	6 448	6 963	2 104	43 %	23,4
Akershus	7 454	10 369	8 572	9 095	1 641	22 %	14,6
Oslo	67 797	74 169	80 263	77 803	10 006	15 %	114,2
Hedmark	6 160	8 797	9 525	9 088	2 928	48 %	46,0
Oppland	7 088	8 286	8 597	8 757	1 669	24 %	46,2
Buskerud	4 575	4 646	5 567	5 543	968	21 %	19,6
Vestfold	4 081	6 159	5 508	5 591	1 510	37 %	22,3
Telemark	5 655	6 776	7 161	7 472	1 817	32 %	43,1
Aust-Agder	2 561	2 788	3 238	3 158	597	23 %	26,8
Vest-Agder	7 331	9 473	10 236	10 779	3 448	47 %	57,5
Rogaland	12 371	14 517	15 260	17 605	5 234	42 %	37,0
Hordaland	30 970	35 070	36 719	37 233	6 263	20 %	71,0
Sogn og Fjordane	3 610	3 692	3 880	3 908	298	8 %	35,6
Møre og Romsdal	7 057	8 460	8 520	8 482	1 425	20 %	32,0
Trøndelag	34 820	39 936	41 508	42 235	7 415	21 %	91,0
Nordland	8 380	9 576	8 918	8 479	99	1 %	34,8
Troms	9 995	12 676	13 169	13 057	3 062	31 %	78,1
Finnmark	2 103	1 486	1 993	2 395	292	14 %	31,6
Uoppgitt fylke	880	3 687	2 555	691	-189	-21 %	N/a
Hele landet	**227 747**	**266 428**	**277 637**	**278 334**	**50 587**	**22 %**	**52,2**

Kilde: SSB tabell 03814

Studiesteder i Norge

I Trøndelag har vi sterke og tradisjonsrike institusjoner innen høyere utdanning, som tilbyr en stor bredde i studieretninger og emner. Geografisk avstand har for mange stor betydning for valg av studiested, og det blir viktig å opprettholde et mangfold utdanningsmuligheter av høy kvalitet i regionen. Universitetene trekker til seg skarpe hoder fra hele verden, noe som styrker Trøndelag som en kunnskapsregion.

NTNU, inkludert enhetene i Gjøvik og Ålesund, er Norges største universitet med 40 763 studenter i 2018. Universitetet i Oslo er det nest største med 27 354 studenter. Nord universitet med fire campus i Trøndelag har totalt 11 175 studenter, Høsten 2018 hadde nord universitet 4 645 studenter i Trøndelag.

I tillegg har Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning i Trondheim 1 373 studenter i 2018. Handelshøyskolen BI som nasjonalt har 19 728 studenter har også et campus i Trondheim med hvor det var 1 825 studenter høsten 2018 og Luftkrigskolen i Trondheim hadde 70 studenter høsten 2018.

NTNU i Trondheim hadde høsten 2018 14 575 studenter på Gløshaugen, 8 530 på Dragvoll, 4 610 på Kalvskinnet, 3 355 på Øya og 3 650 studenter på andre lokaliteter i Trondheim.

På NTNU ble det i 2018 avlagt 397 doktorgrader, opp fra 362 foregående år 25,4 % av doktorgradene i Norge i 2017 ble avlagt ved NTNU. Det var Fakultet for ingeniørvitenskap med 117 doktorgrader og Fakultet for medisin og helsevitenskap med 97 doktorgrader som sto for fleste doktorgrader ved NTNU i 2018.

Totalt antall publiseringspoeng for NTNU var 5 646,65 i 2018 noe som tilsvarer 1,21 publiseringspoeng per faglige stilling inkl. stipendiater. Snittet for de norske universitetene var på 1,26 publiseringspoeng per faglige stilling i 2018. Universitetet i Oslo lå på 1,84, Universitetet i Bergen på 1,56 og Nord universitet på 0,64.

I 2016 ble Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Sør-Trøndelag og Høgskolen i Ålesund slått sammen med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag ble slått sammen til Nord universitet.

Det er ulikt telletidspunkt på oversikten over studenter fordelt på campus fra NSD og studenter fordelt på lærested fra SSB, noe som gjør at de to kildene har ulik totalsum for antall studenter per institusjon.

Læresteder med over 1 000 studenter i 2018

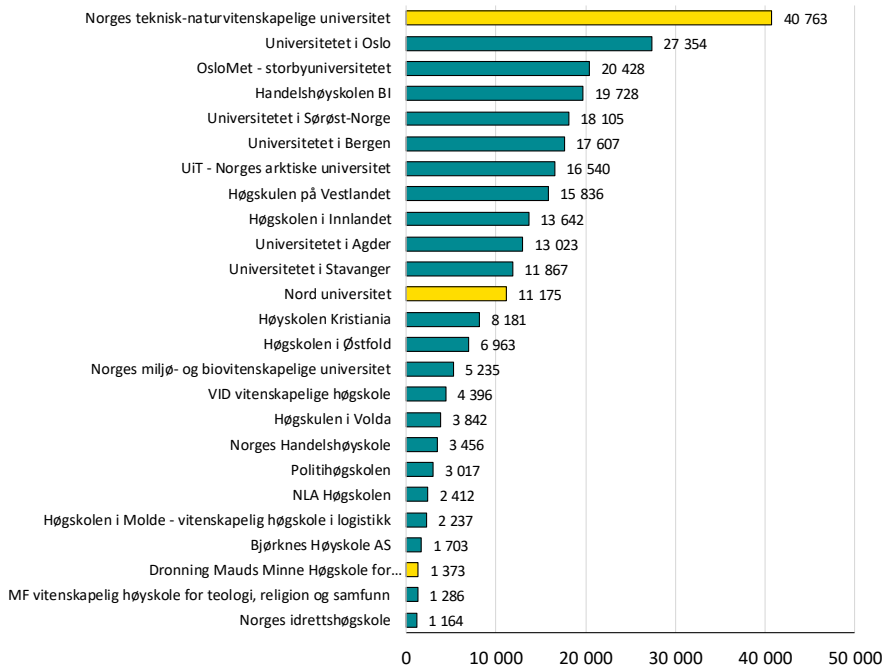

Antall studenter fordelt på campus ved utdanningsinstitusjoner i Trøndelag høsten 2018

NTNU		Nord Universitet		Andre institusjoner	
Gløshaugen	14 575	Levanger	2 465	BI - Campus Trondheim	1 825
Dragvoll	8 530	Steinkjer	910	Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	1 375
Kalvskinnet	4 610	Stjørdal	650	Luftkrigsskolen	70
Øya	3 355	Namsos	620	Høyskolen Kristiania - Trondheim	40
Tunga	1 550	**Totalt campus i Trøndelag**	**4 645**	**Totalt andre institusjoner i Trøndelag**	**3 310**
Moholt	915	Bodø	5 430		
Tyholt	555	Mo i Rana	640		
Olavskvartalet/Solsiden/ Brattøra	300	Nesna	430		
Lerkendal/Valgrinda	235	Vesterålen	260		
Trondheim andre	95	Sandnessjøen	20		
Totalt campus i Trøndelag	**34 720**	Uplassert	10		
Campus Gjøvik	3 950	**Totalt Nord Universitet**	**11 435**		
Campus Ålesund	2 415				
Uplassert	70				
Totalt NTNU	**41 155**				

Kilde: NSD, Database for statistikk om høyere utdanning og SSB tabell 08585

3 av 4 trøndere bor mindre enn 30 minutter fra et campus

Nærhet til utdanningsinstitusjoner er viktig både for muligheten til å ta utdanning lokalt og nærings-livets tilgang til forskning og utvikling.

Kartet til høyre viser hvor stor del av Trøndelag som ligger innen ulike reiseavstand fra et universitets– eller høyskolecampus, målt etter reisetid.

74 % av befolkningen i Trøndelag bor under en halv time fra et universitets- eller høyskole-campus. 4 av de 5 campusene i fylket er lokalisert i aksen, og campus Namsos er lokalisert i den mest folkerike kommunene uten for den sentrale aksen i fylket.

Antall og andel av Trøndelags befolkning etter reisetid til et universitets campus

	Alle campus	
Minutter	Antall	Andel
30	341 668	74 %
60	384 777	84 %
90	408 873	89 %

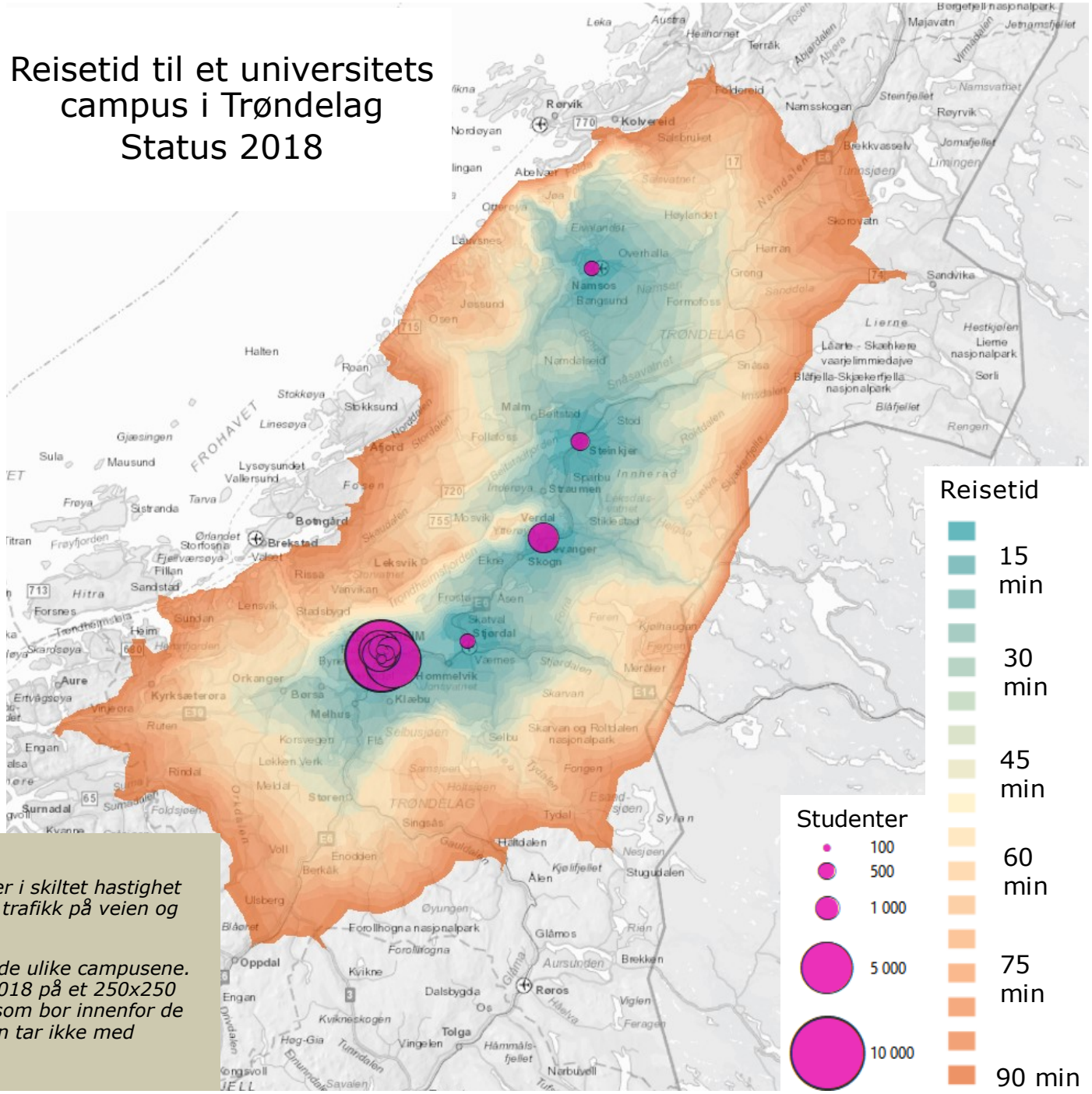

Metode

Reisetidsanalysen har tatt utgangspunkt at man kjører i skiltet hastighet med bil under optimale kjøreforhold, uten noe annen trafikk på veien og grønt lys i alle lyskryss.

Analysen er kjørt på opp til 90 minutters kjøretid fra de ulike campusene. Deretter er det brukt befolkningsdata per 1. januar 2018 på et 250x250 meters rutenett for å beregne hvor mange personer som bor innenfor de forskjellige reiseavstandene. Befolkningssummeringen tar ikke med personer som bor utenfor Trøndelag.

Sysselsatte etter utdanningsnivå

42,0 % (93 568) av de sysselsatte i Trøndelag har videregående som høyeste utdanningsnivå, 40,2 % (89 533) har høyere utdanning, 12,1 % mer enn 4 år på universitet eller høyskole og 28,1 % 1-4 år. 18,1 % (39 759 sysselsatte) har kun grunnskole-utdanning.

I perioden 2000 til 2018 har antall sysselsatte i Trøndelag med høyere utdanning økt med 40 595 eller 83,0 %. Til sammenligning har antall sysselsatte med grunnskole som høyeste utdanning gått ned med 4 033 (-9,2 %) mens sysselsatte med videregående som høyeste utdanningsnivå har økt med kun 793 (0,9 %).

Når man skiller mellom lang (4 år+) og kort (1-4 år) universitets- og høyskoleutdanning ser man at det er lengre utdanningsgrader som har hatt den største økningen i antall sysselsatte; totalt 128,2% (15 107 sysselsatte) siden 2000. Antall sysselsatte i Trøndelag med kortere universitets- og høyskoleutdanning har økt med 68,6% (25 488 sysselsatte) siden 2000.

Disse endringene gjenspeiler til en viss grad kohort-effekter. De som går ut av arbeidslivet har i større grad kun grunnskole eller videregående som høyeste utdanning, mens andelen med høyere utdanning er større blant den yngre befolkningen.

Utviklingen kan også tilskrives endringer i arbeidslivet. Stadig flere yrker stiller krav om universitets- eller høyskoleutdanning og det er denne typen yrker som har hatt sterkest sysselsettingsvekst. Personer med universitets- eller høyskoleutdanning har generelt høyere sysselsettingsgrad og lavere arbeidsledighet enn resten av befolkningen (se side 71).

Når man ser på de sysselsatte med høyere utdanning så har 26,1 % utdanning innen helse-, sosial- og idrettsfag, 23,6 % utdanning knyttet til naturviten-skapelige og tekniske fag, 19,2 % har lærerutdanning, 12,5 % har økonomiske og administrative fag og 7,5 % har humanistiske og estetiske fag.

Sysselsatte med arbeidssted Trøndelag etter utdanningsnivå. Utvikling 2000-2018. Indeksert (2000=100)

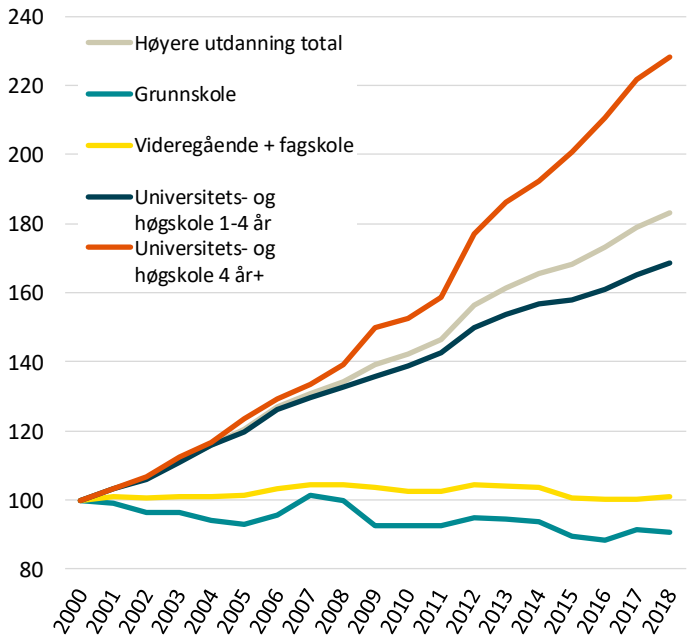

Andel med universitets- og høyskoleutdanning blant sysselsatte og befolkning i Trøndelag. 2000-2018

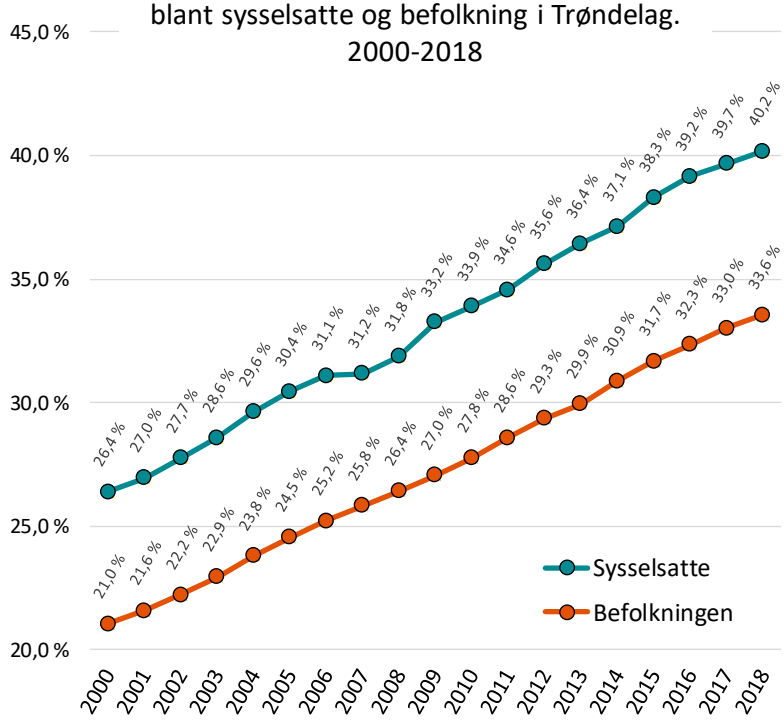

Sysselsatte med arbeidssted Trøndelag etter utdanningsnivå.
Innerste sirkel=2000, ytterste sirkel=2018

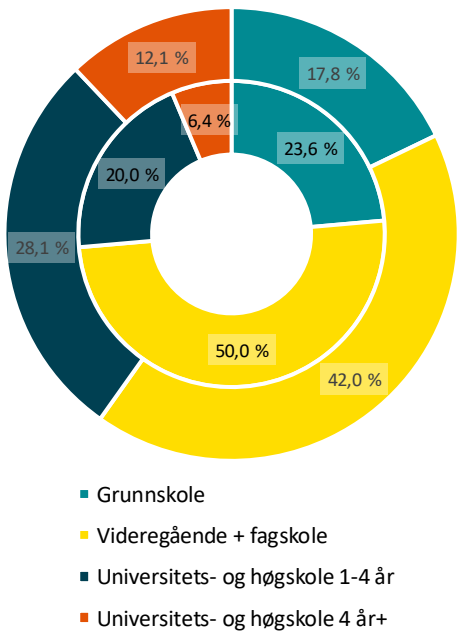

Kilde: SSB tabell 11615 og 09429

KAPITTEL 3

ARBEIDS- OG NÆRINGSLIV

Sysselsatte i Trøndelag

232 975 arbeidsplasser i Trøndelag per 4. kvartal 2018

Siden 2008 har antall sysselsatte med arbeidsted i Trøndelag økt med 16 994 eller 7,9 %, noe som er en høyere vekst enn snittet for landet (4,0 %). Kun Akershus (14,1 %), Oslo (12,8 %) og Troms (8,3%) har hatt en høyere syssel-settingsvekst.

Den gode veksten i arbeidsplasser i Trøndelag kan forklares med at fylket har en diversifisert økonomi og at Trøndelag i mye mindre grad enn en del andre fylker ble berørt av nedgangen oljenæringen opplevde fra 2014. En metodeendring i 2018 har ført til at tallene viser større enn faktisk vekst for Rogaland og Hordaland, dette på grunn av at et stort antall ansatte som tidligere var registrert på kontinentalsokkelen nå er ført på land i statistikken. Totalt omfattet dette ca. 6 100 sysselsatte.

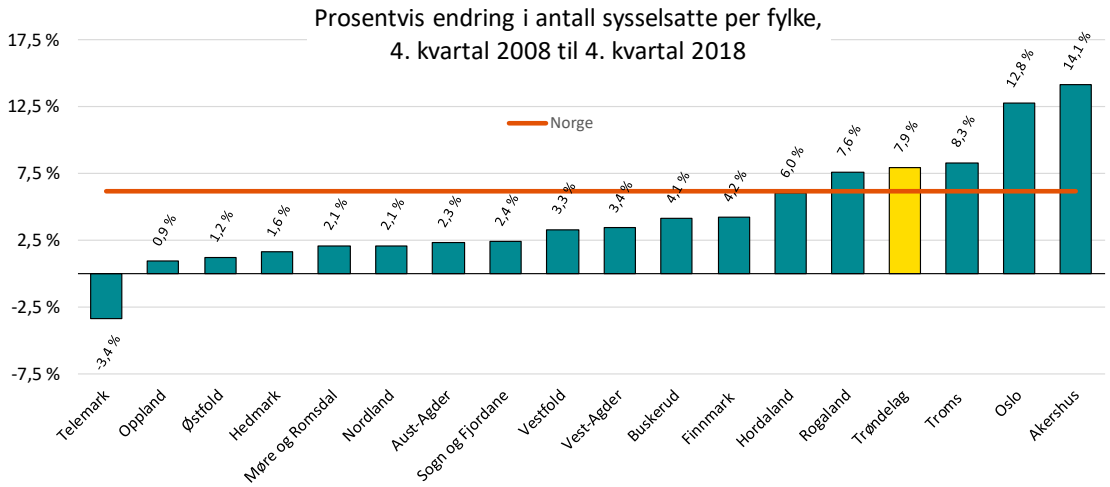

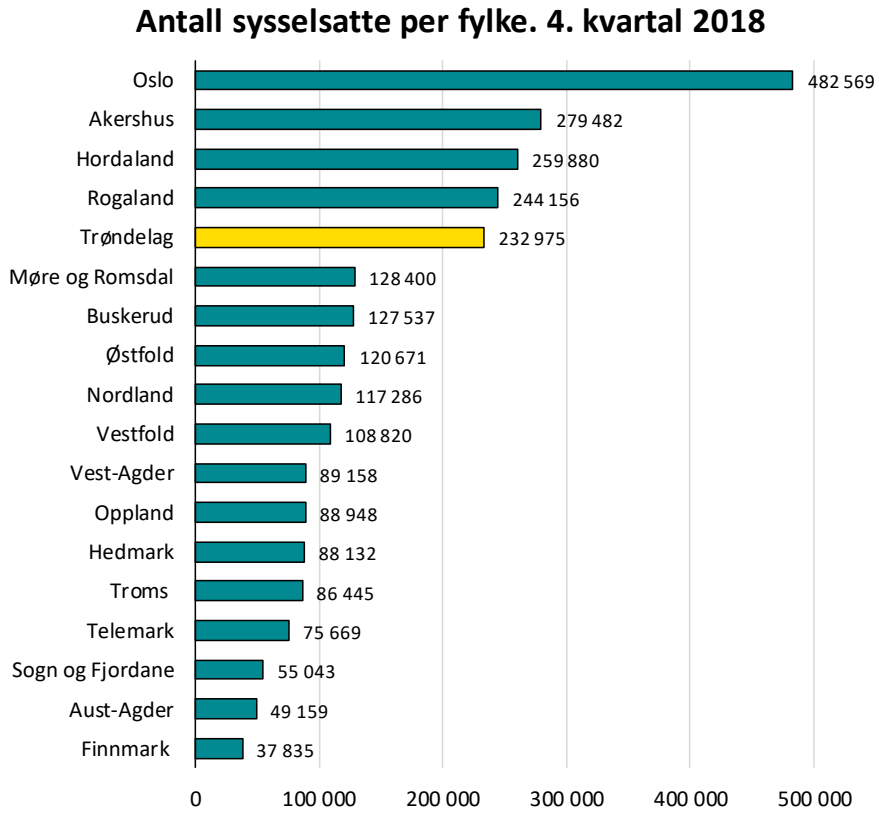

Sysselsatte i norske fylker per 4.kvartal 2008, 2017 og 2018

	2008	2017	2018	Endring 2008-2018		Andel av landet 2018
Østfold	119 252	118 318	120 671	1 419	1,2 %	4,5 %
Akershus	244 942	270 339	279 482	34 540	14,1 %	10,4 %
Oslo	427 902	468 374	482 569	54 667	12,8 %	18,0 %
Hedmark	86 779	86 629	88 132	1 353	1,6 %	3,3 %
Oppland	88 120	86 968	88 948	828	0,9 %	3,3 %
Buskerud	122 538	125 936	127 537	4 999	4,1 %	4,8 %
Vestfold	105 333	106 933	108 820	3 487	3,3 %	4,1 %
Telemark	78 365	74 749	75 669	-2 696	-3,4 %	2,8 %
Aust-Agder	48 076	47 867	49 159	1 083	2,3 %	1,8 %
Vest-Agder	86 188	86 997	89 158	2 970	3,4 %	3,3 %
Rogaland	226 824	233 985	244 156	17 332	7,6 %	9,1 %
Hordaland	245 268	254 291	259 880	14 612	6,0 %	9,7 %
Sogn og Fjordane	53 761	54 492	55 043	1 282	2,4 %	2,1 %
Møre og Romsdal	125 765	126 189	128 400	2 635	2,1 %	4,8 %
Trøndelag	215 981	229 969	232 975	16 994	7,9 %	8,7 %
Nordland	114 924	116 021	117 286	2 362	2,1 %	4,4 %
Troms	79 785	84 536	86 445	6 660	8,3 %	3,2 %
Finnmark	36 316	37 145	37 835	1 519	4,2 %	1,4 %
Norge	2 525 005	2 625 556	2 681 956	156 951	6,2 %	100,0 %

Kilde: SSB tabell 08536

Geografisk fordeling av den norske sysselsettingsveksten

Prosentvis endring i antall sysselsatte 4.kvartal 2008 til 4. kvartal 2018

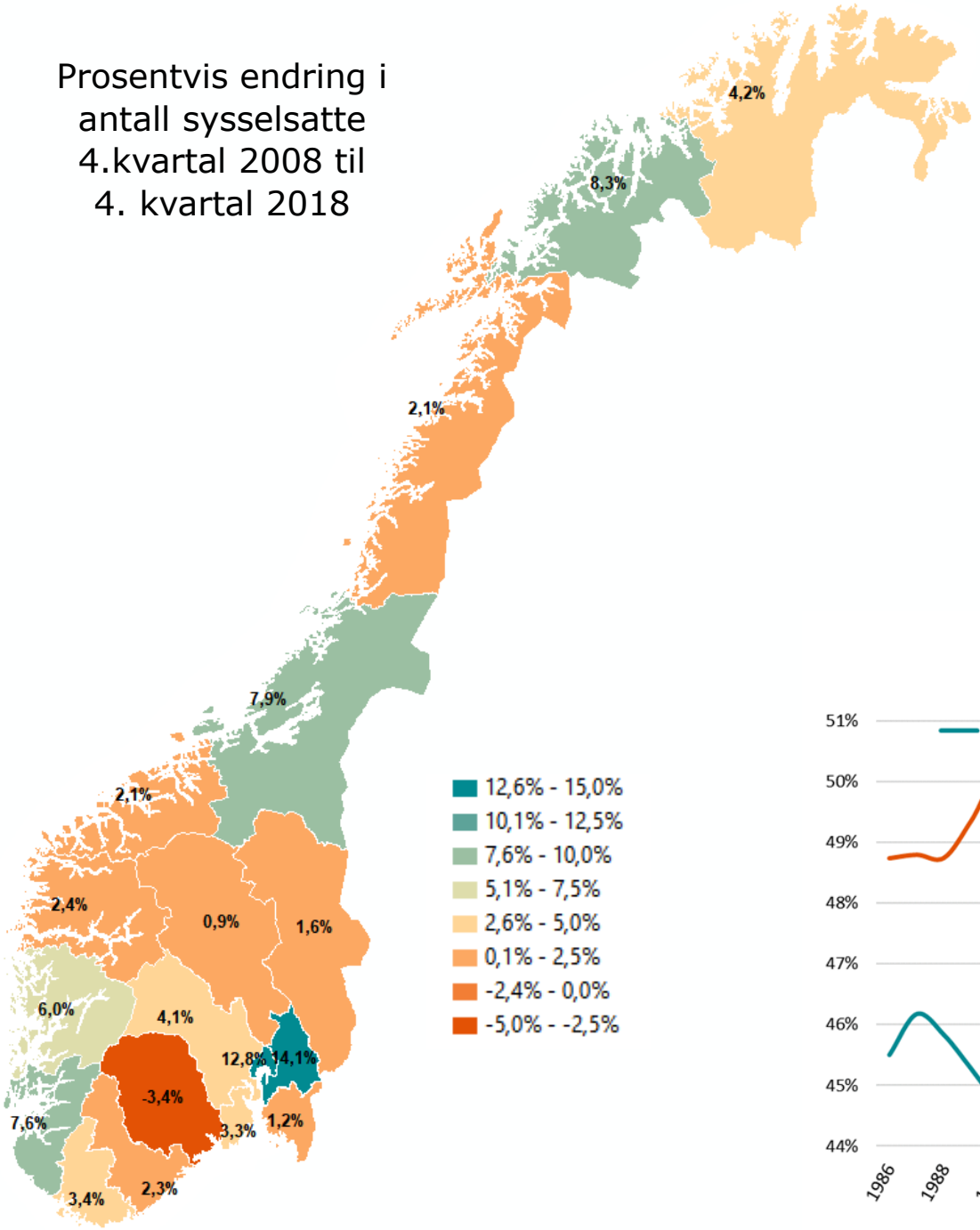

Kilde: SSB tabell 08536

På samme måte som for befolkning så har man også en sentraliserings-trend knyttet til lokalisering av arbeidsplasser.

Det er i områdene rundt det sentrale Østlandet antall jobber vokser rakest. 28,4 % av alle sysselsatte i Norge per 4. kvartal 2018 jobber i Oslo eller Akershus. Sysselsettingsveksten i Trøndelag har imidlertid vært forholdvis god, og siden bunnivået på 8,3 % i 2000 har Trøndelag sin andel av den totale sysselsettingen i Norge økt til 8,7 i 2018.

Trondheims andel av Trøndelags befolkning har steget jevnt og trutt. Fra 45,3 % i 1986 til 50,8 % i 2018.

I perioden 2010 til 2018 har 71,9 % av sysselsettingsveksten i Trøndelag kommet i Trondheim. Trondheim har dermed tatt en større andel av sysselsettingsveksten i Trøndelag siden 2010 enn av befolkningsveksten, der kun 63,2 % av veksten i Trøndelag har kommet i Trondheim.

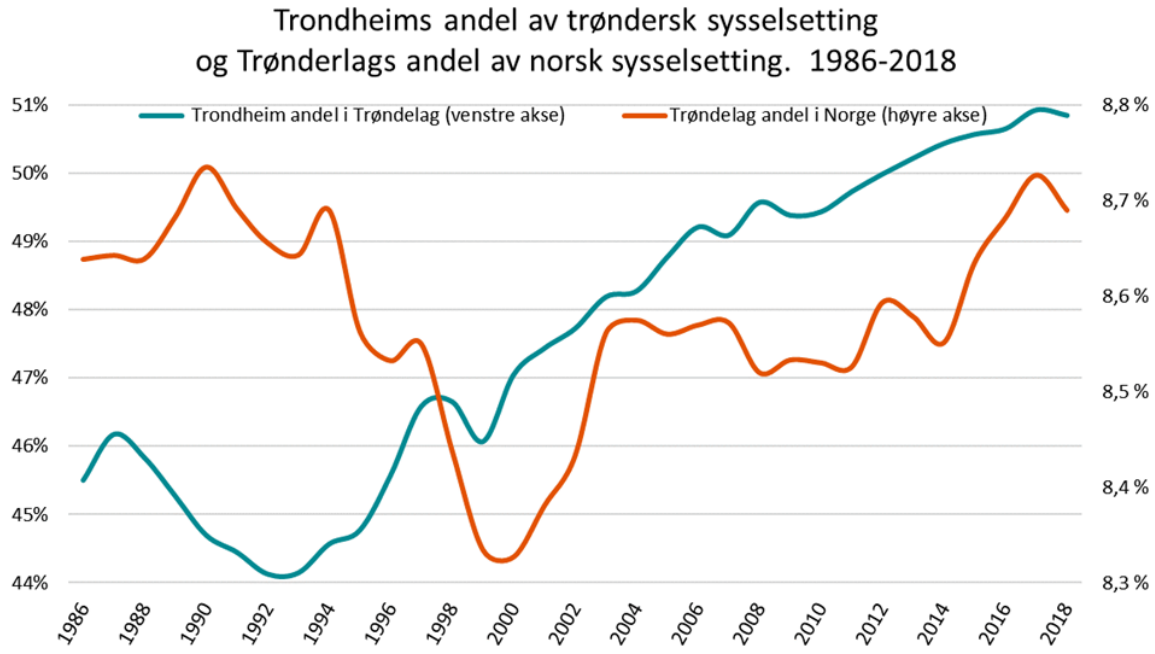

Kilde: Panda

Sysselsatte i kommunene

Oppdrettskommunene i Trøndelag har størst sysselsettingsvekst

Siden 2008 har Frøya og Hitra hatt den største prosentvise veksten i antall sysselsatte, med en vekst på henholdsvis 28,5 % og 24,7 %. Her er det oppdrett og tilknyttet virksomhet som har vært driveren for sysselsettingsveksten. Også andre kystkommuner med oppdrettsvirksomhet har hatt sterk sysselsettingsvekst, som Flatanger (20,2%), Vikna (11,7 %) og kommunene på Fosen.

Av de 229 098 sysselsatte personene med arbeidsted i Trøndelag i 4. kvartal 2017 arbeidet 116 690 eller 50,9 % i Trondheim. Trondheim har dermed en større andel av arbeidsplassene i fylke enn av befolkningen (42,2 % i 2018). Trondheims andel av arbeidsplassene i Trøndelag har økt. I perioden 2008 til 2017 ble det skapt 10 046 nye arbeidsplasser i Trondheim, som tilsvarer 71,9 % av sysselsettingsveksten i Trøndelag i perioden.

Den største prosentvise nedgangen i sysselsting i perioden 2008 til 2017 finner vi i Agdenes (-20,7%), Røyrvik (-18,0%) og Holtålen (-17,0%). I Agdenes har nedgangen kommet innen primærnæringene, transportsektoren og innen personlig tjenesteyting. I Røyrvik har det vært en sysselsettingsnedgang i de fleste næringer med unntak av offentlig administrasjon.

For Holtålen, som har hatt en nedgang på 119 arbeidsplasser siden 2008, forsvant 94 av disse i løpet av 2017. Det er spesielt primærnæringene og industrien i Holtålen som har mistet mange arbeidsplasser.

Sysselsatte er definert som personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken, samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende. Personer på sysselsettingstiltak med lønn fra arbeidsgiver klassifiseres også som sysselsatte.

For sysselsatte med flere arbeidsforhold i referanseuken, fastsettes ett som det viktigste.

Sysselsatte kan telles etter bosted eller arbeidsted. I Trøndelag i tall brukes konsekvent sysselsatte etter arbeidsted, med unntak av statistikk knyttet til sysselsetningsgrad.

Prosentvis endring i antall sysselsatte i Trøndelag 4. kvartal 2008 til 4.kvartal 2018

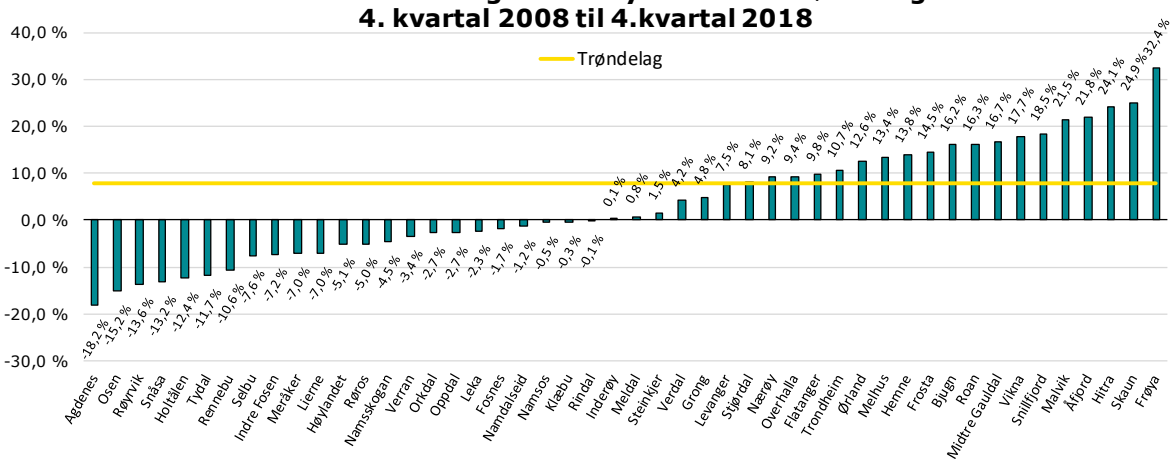

Antall sysselsatte per 4.kvartal 2008 og 2018

	2008	2018	Endring 2008-2018			2008	2018	Endring 2008-2018	
Trondheim	106 644	118 022	11 378	10,7 %	Tydal	401	354	-47	-11,7 %
Steinkjer	10 191	10 348	157	1,5 %	Meråker	1 009	938	-71	-7,0 %
Namsos	7 068	7 034	-34	-0,5 %	Stjørdal	10 103	10 920	817	8,1 %
Hemne	1 803	2 052	249	13,8 %	Frosta	873	1 000	127	14,5 %
Snillfjord	390	462	72	18,5 %	Levanger	9 130	9 818	688	7,5 %
Hitra	1 994	2 474	480	24,1 %	Verdal	6 361	6 631	270	4,2 %
Frøya	2 181	2 887	706	32,4 %	Verran	1 192	1 152	-40	-3,4 %
Ørland	2 427	2 732	305	12,6 %	Namdalseid	641	633	-8	-1,2 %
Agdenes	730	597	-133	-18,2 %	Snåsa	946	821	-125	-13,2 %
Bjugn	1 663	1 932	269	16,2 %	Lierne	676	629	-47	-7,0 %
Åfjord	1 544	1 881	337	21,8 %	Røyrvik	228	197	-31	-13,6 %
Roan	406	472	66	16,3 %	Namsskogan	420	401	-19	-4,5 %
Osen	442	375	-67	-15,2 %	Grong	1 115	1 169	54	4,8 %
Oppdal	3 379	3 289	-90	-2,7 %	Høylandet	553	525	-28	-5,1 %
Rennebu	1 159	1 036	-123	-10,6 %	Overhalla	1 465	1 602	137	9,4 %
Meldal	1 528	1 540	12	0,8 %	Fosnes	236	232	-4	-1,7 %
Orkdal	5 927	5 765	-162	-2,7 %	Flatanger	460	505	45	9,8 %
Røros	3 457	3 284	-173	-5,0 %	Vikna	2 325	2 737	412	17,7 %
Holtålen	700	613	-87	-12,4 %	Nærøy	1 881	2 054	173	9,2 %
Midtre Gauldal	2 710	3 162	452	16,7 %	Leka	263	257	-6	-2,3 %
Melhus	4 538	5 148	610	13,4 %	Inderøy	2 267	2 269	2	0,1 %
Skaun	1 344	1 679	335	24,9 %	Indre Fosen	4 511	4 184	-327	-7,2 %
Klæbu	1 270	1 266	-4	-0,3 %	Rindal	846	845	-1	-0,1 %
Malvik	2 807	3 410	603	21,5 %	**Trøndelag**	**215 981**	**232 975**	**16 994**	**7,9 %**
Selbu	1 777	1 642	-135	-7,6 %	**Norge**	**2 525 005**	**2 681 956**	**156 951**	**6,2 %**

Kilde: SSB tabell 08536

Kysten og aksen vokser, nedgang i innlandet

Selv om flere distriktskommunene utpreger seg med sterk sysselsettingsvekst, spesielt Hitra og Frøya, så er det store bildet en sentraliseringstrend i sysselsettingen. Trondheim med omlandskommuner vokser raskere enn snittet. Også bykommunene Stjørdal og Levanger har sterkere sysselsettingsvekst enn fylkessnittet. Det er spesielt innlandet som har en negativ sysselsettingsutvikling i perioden 2008 til 2018.

Som figuren på neste side viser er de kommunene som har hatt positiv sysselsettingsutvikling stort sett de samme som også hadde en voksende befolkning.

Det er de minste kommunene etter befolkning som har den svakeste sysselsettingsutviklingen. Samlet sett har kommunene med mindre enn 2 500 innbyggere hatt en nedgang på 4,2 % i antall arbeidsplasser. I denne gruppen er det imidlertid noen unntak. Snillfjord har for eksempel hatt en vekst på 18,5 %.

Det er de mellomstore kommunene med mellom 2 500 og 5 000 innbyggere som har hatt den største prosentvise veksten i sysselsettingen når man ser bort fra Trondheim. Hitra og Frøya sto for 2/3 av sysselsettingsveksten blant disse kommunene.

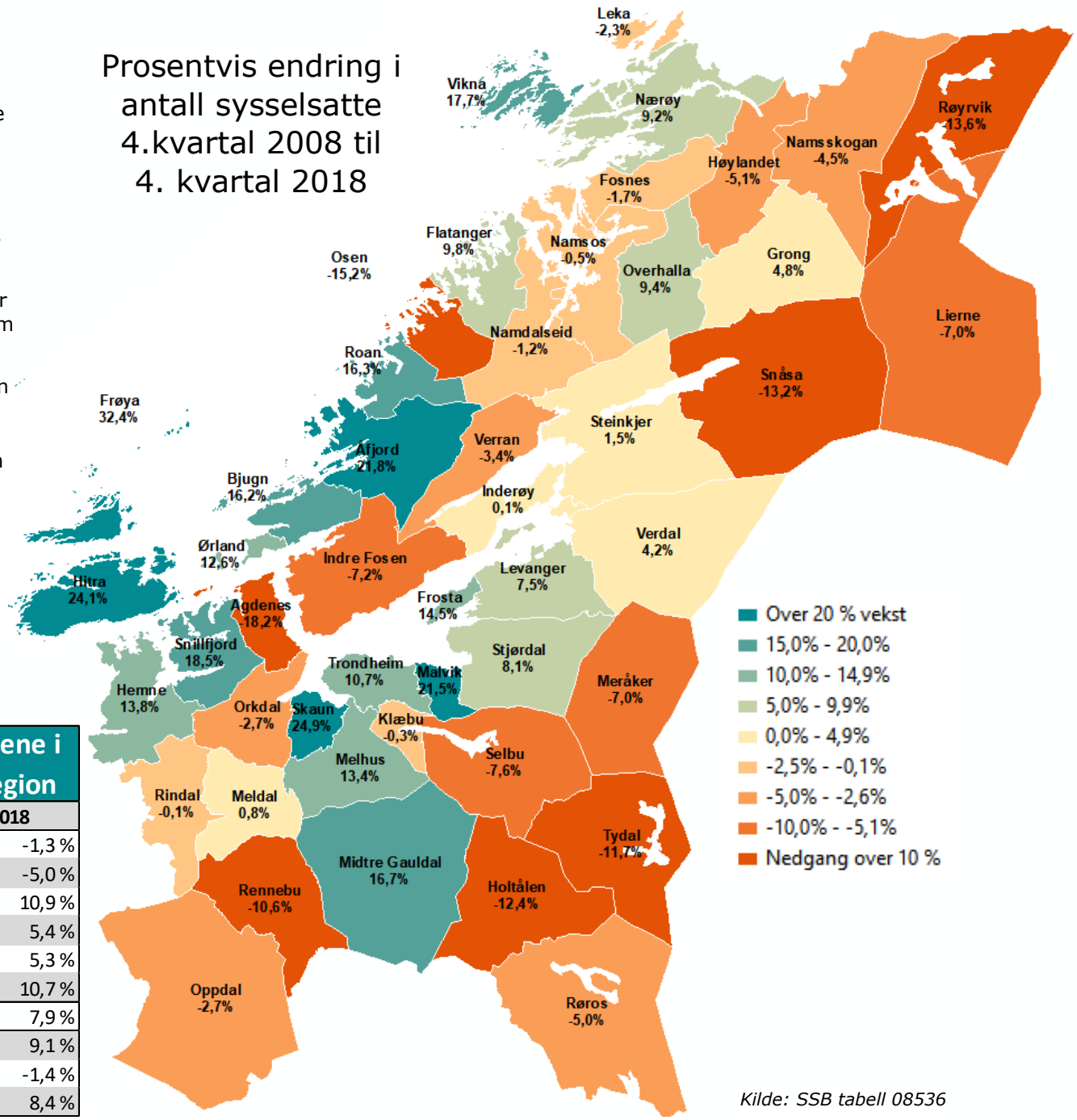

Kilde: SSB tabell 08536

Sysselsettingsutvikling 2008- 2018 i kommunene i Trøndelag etter antall innbygger i 2019 og region

	2008	2018	Endring 2008-2018	
Under 1 000	2 786	2 750	-36	-1,3 %
1 000-2 500	8 868	8 427	-441	-5,0 %
2 500-5 000	16 131	17 896	1 765	10,9 %
5 000-10 000	25 427	26 806	1 379	5,4 %
10 000-25 000	56 125	59 074	2 949	5,3 %
Trondheim	106 644	118 022	11 378	10,7 %
Total	215 981	232 975	16 994	7,9 %
Aksen	162 647	177 428	14 781	9,1 %
Innland	23 010	22 680	-330	-1,4 %
Kysten	30 324	32 867	2 543	8,4 %

Trøndelag har en større andel av befolkningen i arbeid enn snittet for landet

67,5 % av befolkningen i Trøndelag mellom 15 og 74 år er sysselsatt per 4. kvartal 2017. Landssnittet var 67,0 %. Tydal (73,5 %) og Røyrvik (73,4 %) har den høyeste sysselsettingsgraden i Trøndelag. Røyrvik har imidlertid også høyest andel sysselsatte som jobber deltid i Trøndelag.

Verran, med en sysselsettingsgrad på 58,6 %, skiller seg ut som den eneste kommunen i Trøndelag med sysselsetningsgrad under 60 %.

Sysselsettingsgraden kan til en viss grad påvirkes av alderssammensetningen i befolkningen. Hvis kommunen har en relativ stor andel av befolkningen i aldersgruppene 15 til 25 år eller 67 til 74 år vil det resultere i en lavere sysselsettingsgrad.

Det er en klar sammenheng mellom sysselsettingsgrad og utdanningsnivå. Av Trøndelags befolking mellom 20 og 66 år per 4. kvartal 2018 med universitets– og høyskoleutdanning over 4 år var 91,5 % sysselsatt. 85,7 % av de med universitets– og høyskoleutdanning på inntil 4 år var sysselsatt, mens henholdsvis 79,0 % og 59,2 % av de med videregående og grunnskole var sysselsatt.

Sysselsettingsgrad etter utdanningsnivå per 4.kvartal 2018.
Trøndelag, 20-66 år

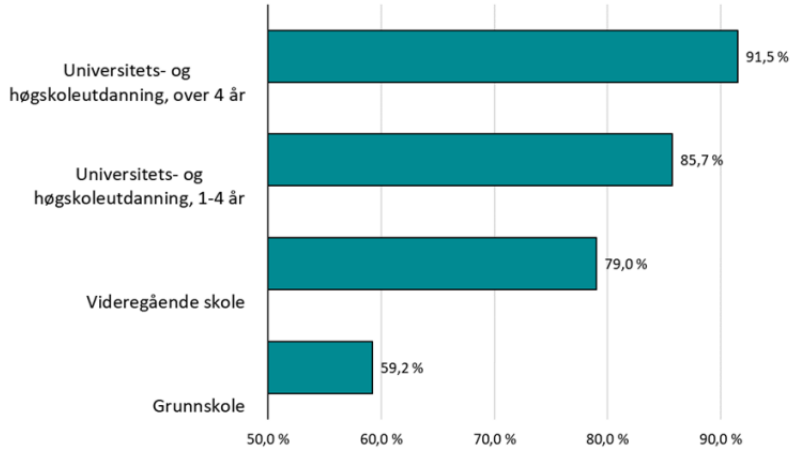

Kilde: SSB tabell 11930

Sysselsettingsgrad per 4. kvartal 2018

Andel av befolkningen 15-74 år som er i arbeid.

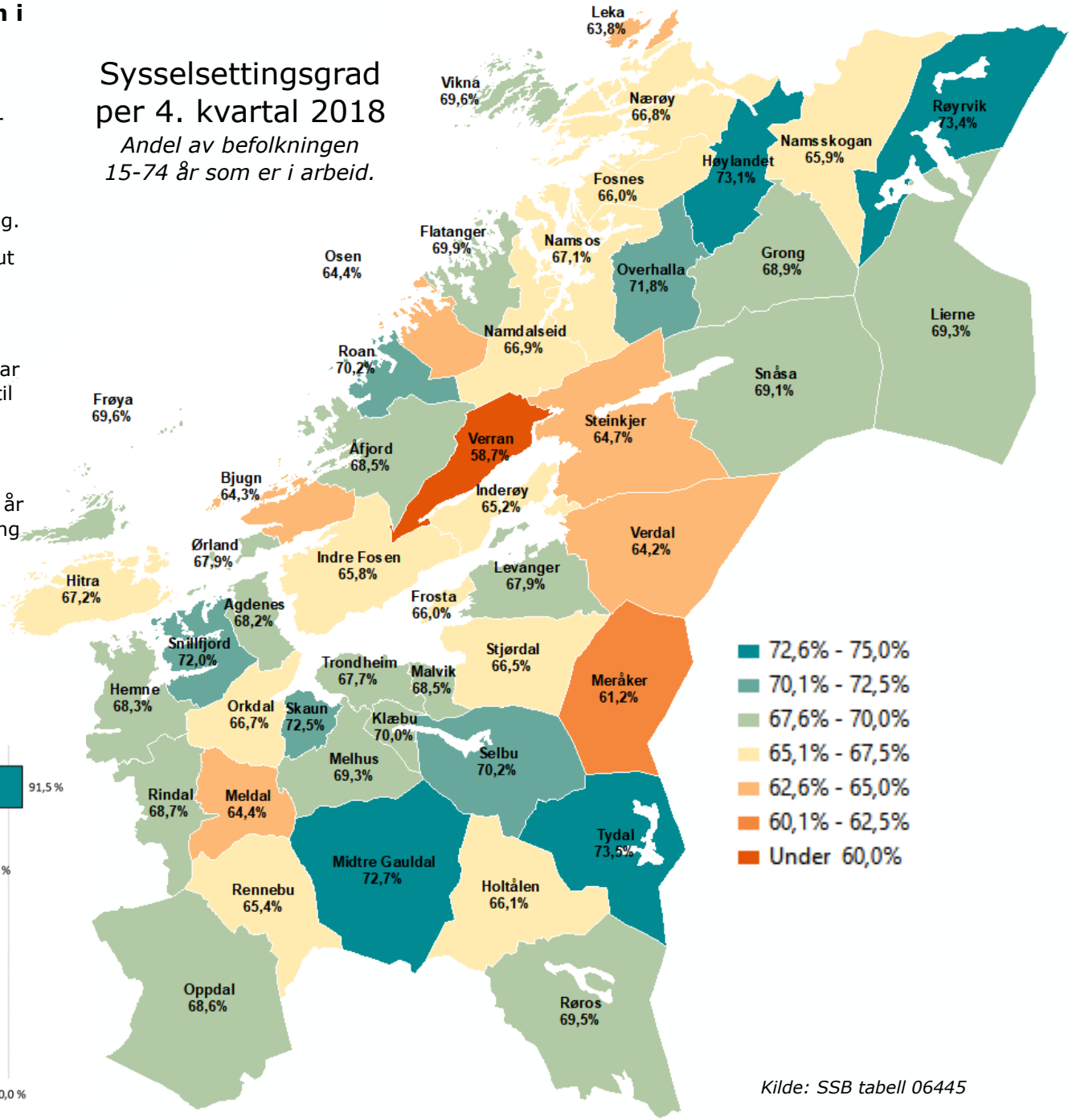

Kilde: SSB tabell 06445

Utvikling i befolkning og sysselsetting i kommunene i Trøndelag

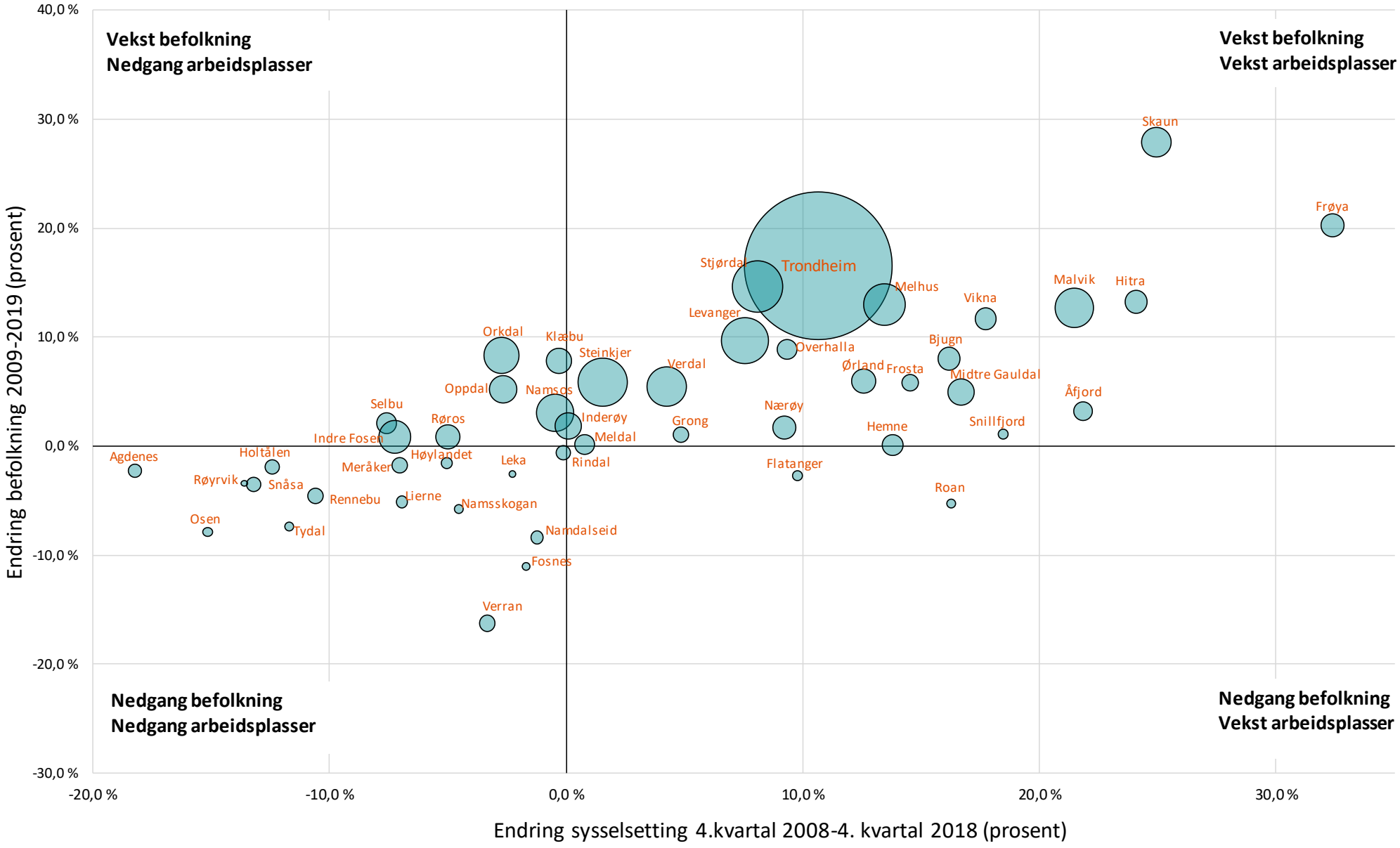

Kilde: SSB tabell 08536 og 07459

Befolkningsutvikling og sysselsettingsutvikling henger tett sammen. Vekst i antall arbeidsplasser tiltrekker seg tilflyttere og reduserer utflytting, og en voksende befolkning øker behovet for sysselsatte knyttet til blant annet skole, helse og varehandel.

Figuren på foregående side viser prosentvis vekst i befolkning og sysselsetting i kommunen over en periode på 10 år. Størrelsen på boblene representerer antall innbyggere i kommunen i 2019.

Kartet til høyere viser det samme som figuren på foregående side, men i stedet for å oppgi hvor stor endringen har vært i befolkning og sysselsetting viser kartet kun om kommunene har hatt negativ eller positiv endring på de to indikatorene. Geografisk ser man at de fleste kommunene i den sentrale aksen i Trøndelag har hatt en positiv utvikling i både arbeidsplasser og folketall. I tillegg har store deler av Trøndelagskysten hatt en positiv utvikling i både folketall og arbeidsplasser.

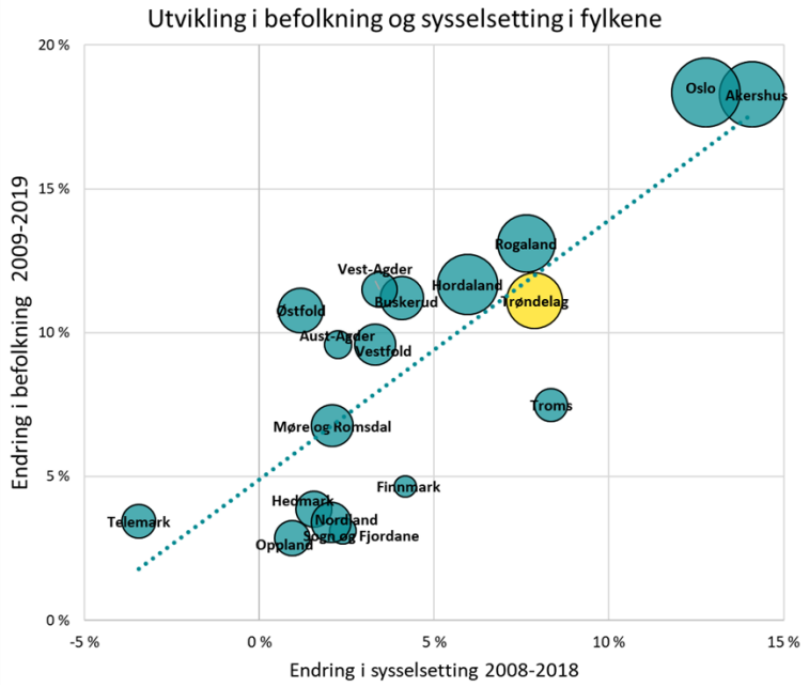

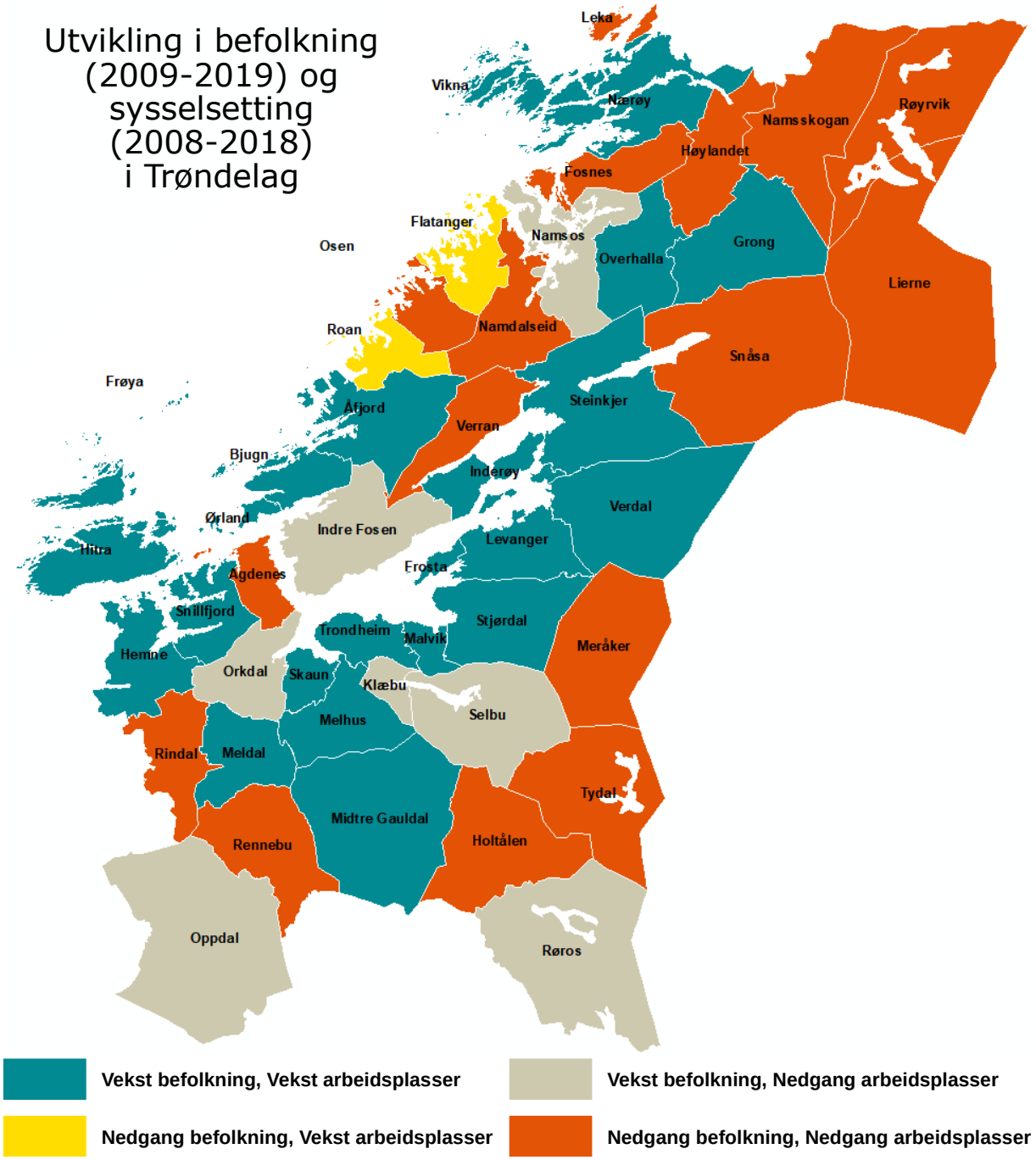

Kilde: SSB tabell 08536 og 07459

Sysselsetting etter næring

Flest nye jobber innen helse– og sosialtjenester

Helse– og sosialtjenester er den største næringsgruppen i Trøndelag som sysselsetter flest, 50 294 personer per 4. kvartal 2018. Dette er en økning på 7 562 sysselsatte eller 17,7 % siden 2008. Det betyr at 44,5 % av sysselsettingsveksten i Trøndelag har kommet i denne næringsgruppen. I tillegg til Helse– og sosialtjenester så er det bygge– og anleggsvirksomhet som har hatt den størst sysselsettingsveksten med henholdsvis 3 703 og 3 279 nye sysselsatte i perioden 2008-2018.

Det er bergverksdrift og utvinning (inkl. olje og gass) som har hatt den største prosentvise veksten i sysselsetting med 28,5%. Jordbruk, skogbruk og fiske har hatt den største nedgangen, -26,0 %. Her har imidlertid sysselsettingen innen fiske, fangst og akvakultur økt med 44,8 %, mens jordbruk og skogbruk har hatt nedgang på henholdsvis -38,8% og –10,9 %.

Sysselsatte i Trøndelag per 4. kvartal 2018
fordelt på 17 næringsgrupper

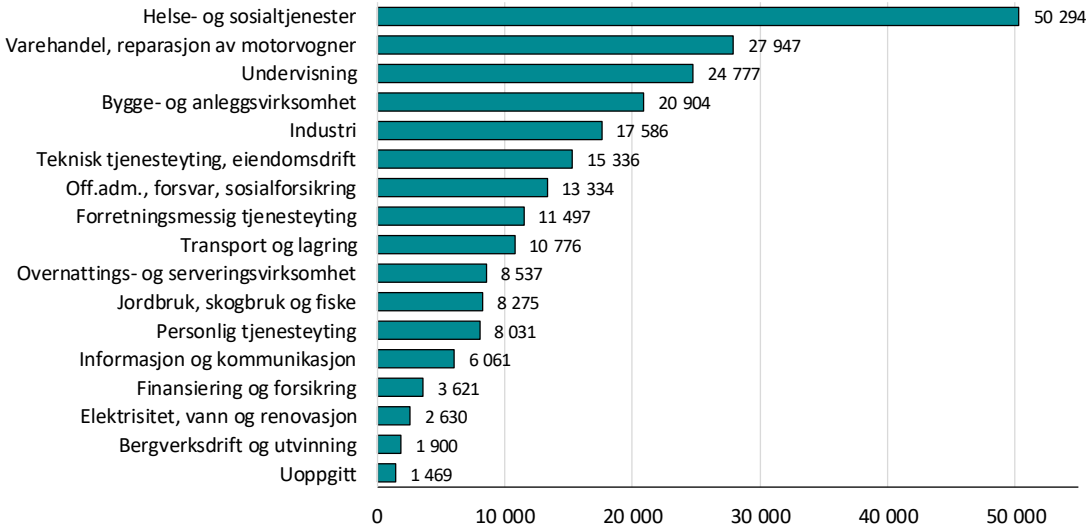

20 største enkelt næringene i Trøndelag etter antall sysselsatte per 4. kvartal 2018

	Antall sysselsatte	Andel av sysselsatte
Undervisning	24 762	10,6 %
Helsetjenester	19 978	8,6 %
Detaljhandel, unntatt med motorvogner	17 197	7,4 %
Omsorg uten botilbud, barnehager mv.	16 989	7,3 %
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	13 346	5,7 %
Pleie og omsorg i institusjon	13 338	5,7 %
Spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet	12 138	5,2 %
Oppføring av bygninger	6 806	2,9 %
Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	6 380	2,7 %
Landtransport og rørtransport	6 187	2,7 %
Serveringsvirksomhet	6 003	2,6 %
Næringsmiddelindustri	5 795	2,5 %
Jordbruk og tilhørende tjenester, jakt	5 525	2,4 %
Arkitekter og tekniske konsulenter	4 717	2,0 %
Handel med og reparasjon av motorvogner	4 356	1,9 %
Tjenester tilknyttet eiendomsdrift	4 233	1,8 %
Arbeidskrafttjenester	3 997	1,7 %
Forskning og utviklingsarbeid	3 039	1,3 %
IT-tjenester	2 995	1,3 %
Finansieringsvirksomhet	2 816	1,2 %

Sysselsatte i Trøndelag fordelt på 17 næringsgrupper per 4.kvartal 2008 og 2018

	2008	2018	Endring 2008-2018		Andel av total 2018
Jordbruk, skogbruk og fiske	11 182	8 275	-2 907	-26,0 %	3,6 %
Bergverksdrift og utvinning	1 479	1 900	421	28,5 %	0,8 %
Industri	20 131	17 586	-2 545	-12,6 %	7,5 %
Elektrisitet, vann og renovasjon	2 443	2 630	187	7,7 %	1,1 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	17 201	20 904	3 703	21,5 %	9,0 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	28 953	27 947	-1 006	-3,5 %	12,0 %
Transport og lagring	10 934	10 776	-158	-1,4 %	4,6 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	7 226	8 537	1 311	18,1 %	3,7 %
Informasjon og kommunikasjon	5 551	6 061	510	9,2 %	2,6 %
Finansiering og forsikring	3 744	3 621	-123	-3,3 %	1,6 %
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	13 484	15 336	1 852	13,7 %	6,6 %
Forretningsmessig tjenesteyting	10 861	11 497	636	5,9 %	4,9 %
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	11 313	13 334	2 021	17,9 %	5,7 %
Undervisning	21 498	24 777	3 279	15,3 %	10,6 %
Helse- og sosialtjenester	42 732	50 294	7 562	17,7 %	21,6 %
Personlig tjenesteyting	6 469	8 031	1 562	24,1 %	3,4 %
Uoppgitt	780	1 469	689	88,3 %	0,6 %
Total	**215 981**	**232 975**	**16 994**	**7,9 %**	**100,0 %**

Kilde: SSB tabell 08536

Endring i antall sysselsatte i Trøndelag 4. kvartal 2008 til 4. kvartal 2018

(Nace 88, næringer med endring på under 20 sysselsatte er eksludert)

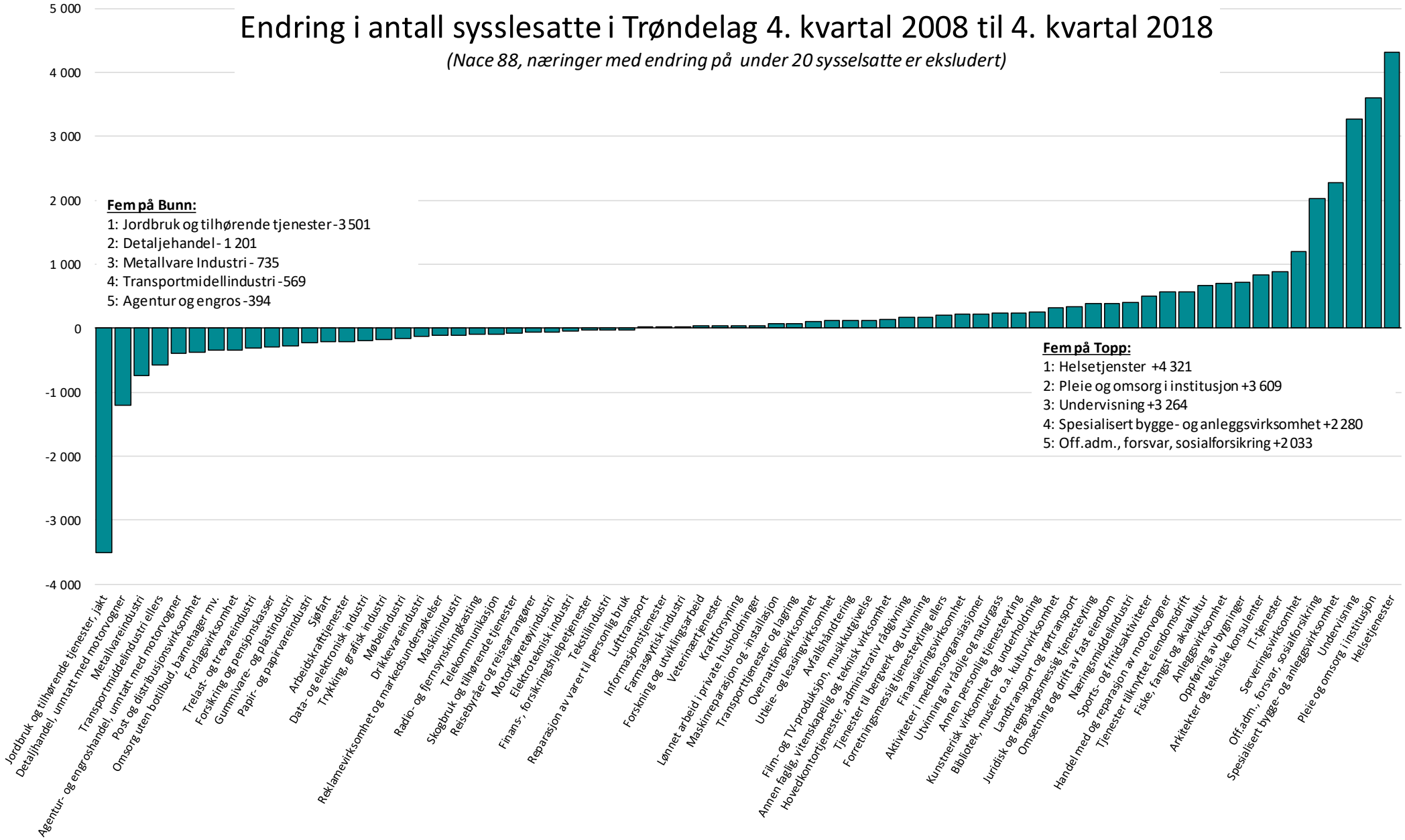

Kilde: SSB tabell 08536

Sysselsatte per 4. kvartal 2018 fordelt på 17 næringsgrupper

	Jordbruk, skogbruk og fiske	Bergverksdrift og utvinning	Industri	Elektrisitet, vann og renovasjon	Bygge- og anleggsvirksomhet	Varehandel, motorvognreparasjoner	Transport og lagring	Overnattings- og serveringsvirksomhet	Informasjon og kommunikasjon	Finansiering og forsikring	Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	Forretningsmessig tjenesteyting	Offentlig administrasjon, forsvar, osv	Undervisning	Helse- og sosialtjenester	Personlig tjenesteyting	Uoppgitt	Total
Trondheim	383	960	5 327	1 073	8 997	14 886	4 413	5 189	5 131	2 754	11 313	7 387	6 633	14 429	23 545	5 061	540	**118 021**
Steinkjer	531	13	606	328	960	1 611	323	318	185	100	506	358	1 322	990	1 838	285	75	**10 349**
Namsos	155	0	362	70	578	1 124	378	165	62	35	372	275	336	613	2 306	169	31	**7 031**
Hemne	286	0	375	21	187	192	146	34	44	34	55	37	94	154	349	32	13	**2 053**
Snillfjord	135	0	46	0	93	11	10	13	0	0	3	3	22	30	86	3	8	**463**
Hitra	228	4	499	32	308	193	97	68	15	0	89	194	78	185	389	74	19	**2 472**
Frøya	473	0	841	16	130	204	270	63	3	6	79	40	103	171	444	31	14	**2 888**
Ørland	134	10	228	8	317	339	101	131	16	28	122	92	587	103	417	80	17	**2 730**
Agdenes	93	0	52	0	32	41	32	7	0	3	22	14	41	42	161	50	10	**600**
Bjugn	155	0	227	33	275	147	84	22	4	27	32	25	218	197	436	36	14	**1 932**
Åfjord	237	0	61	28	496	177	78	58	3	17	63	56	74	140	342	34	16	**1 880**
Roan	116	0	58	0	54	25	24	10	0	0	7	13	23	29	103	4	5	**471**
Osen	58	0	15	0	24	35	26	6	0	0	7	33	20	48	90	6	8	**376**
Oppdal	244	53	235	43	474	476	127	236	27	28	158	64	104	245	625	114	35	**3 288**
Rennebu	156	0	60	63	127	94	45	28	0	7	28	17	62	63	244	28	17	**1 039**
Meldal	122	7	193	21	107	155	191	15	3	28	31	19	57	160	358	55	16	**1 538**
Orkdal	135	8	749	149	508	879	293	176	36	50	197	200	240	413	1 553	137	40	**5 763**
Røros	139	0	577	37	313	411	176	250	44	43	104	63	166	192	621	126	23	**3 285**
Holtålen	40	0	54	3	78	54	24	18	0	18	9	17	39	50	179	20	12	**615**
Midtre Gauldal	243	0	633	27	456	349	236	56	17	27	89	58	113	218	555	51	32	**3 160**
Melhus	225	3	355	60	704	661	275	85	18	65	245	156	227	620	1 272	134	43	**5 148**
Skaun	82	0	64	0	247	109	63	23	12	8	35	46	99	248	578	41	26	**1 681**
Klæbu	26	0	69	8	161	66	84	8	4	26	20	55	63	160	463	36	18	**1 267**
Malvik	56	0	398	4	255	303	119	65	15	6	98	312	175	440	1 026	105	33	**3 410**
Selbu	161	0	343	25	138	146	48	35	18	22	36	36	74	174	332	37	16	**1 641**
Tydal	40	0	19	31	16	33	9	14	3	0	9	33	33	26	74	9	3	**352**
Meråker	61	0	161	11	58	52	36	32	0	0	21	35	49	127	257	25	12	**937**
Stjørdal	288	693	461	206	957	1 438	1 219	612	119	79	368	610	652	1 080	1 792	278	69	**10 921**
Frosta	173	0	25	3	115	114	64	21	7	0	46	42	56	66	223	26	20	**1 001**
Levanger	472	0	819	59	612	1 068	382	283	36	56	302	167	385	981	3 878	264	55	**9 819**
Verdal	275	95	1 275	49	1 098	874	111	164	59	14	246	105	238	610	1 123	244	50	**6 630**
Verran	87	0	123	20	158	50	26	17	3	3	31	299	36	57	230	11	0	**1 151**
Namdalseid	124	0	40	0	34	38	116	3	0	0	17	0	45	37	167	6	8	**635**
Snåase - Snåsa	119	3	59	6	57	44	23	33	0	3	36	15	62	90	222	37	12	**821**
Lierne	92	16	73	7	68	33	30	17	0	3	22	10	45	48	141	9	13	**627**
Raarvihke - Røyrvik	26	0	3	3	8	9	8	7	9	0	9	12	30	16	43	6	8	**197**
Namsskogan	32	0	3	9	88	33	18	17	0	0	10	14	28	32	91	23	3	**401**
Grong	66	3	14	31	113	186	32	42	0	33	25	38	63	179	316	20	10	**1 171**
Høylandet	82	0	19	0	37	66	32	0	0	3	21	0	35	42	167	14	6	**524**
Overhalla	244	0	314	28	234	116	77	6	0	3	57	33	28	115	306	24	17	**1 602**
Fosnes	60	0	23	0	4	10	6	6	0	0	3	7	23	21	65	3	3	**234**
Flatanger	146	0	27	0	38	28	20	11	6	0	39	18	27	29	97	9	9	**504**
Vikna	368	3	378	0	132	279	263	64	135	13	50	185	82	204	502	69	10	**2 737**
Nærøy	249	7	146	53	177	200	218	25	15	7	84	107	130	183	401	34	16	**2 052**
Leka	68	0	0	3	17	11	36	6	0	0	15	16	15	16	47	3	3	**256**
Inderøy	215	14	296	0	322	126	80	35	3	6	68	48	92	267	614	57	28	**2 271**
Indre Fosen	304	0	771	54	400	346	268	34	13	50	118	96	191	384	1 029	92	35	**4 185**
Rindal	69	3	109	0	145	91	36	17	3	16	20	29	31	38	208	19	10	**844**

I sysselsettingsstatistikken er næringer er gruppert og kodet etter Standard for næringsgruppering (**SN2007**) også kalt for **NACE.** Dette er et internasjonalt system som gjør at det er mulig å sammenligne næringer på tvers av land**.** Næringene er kodet og gruppert på 5 nivåer**,** der det mest detaljerte nivået består av 817 ulike næringer. Det mest vanlige å bruke er en inndeling med i næringer gruppert på 17 næringsgrupper eller NACE på 1.siffer nivå som vil si 88 næringer.

Når man bruker gruppering på 17 næringsgrupper så finner man blant annet gruppen «**Bergverk og utvinning**» der **olje og gass** en del av utvinning.

Kilde: SSB tabell 08536

83 422 sysselsatte i Trøndelag jobber i offentlig sektor

Offentlig sektor er en betydelig arbeidsgiver i Trøndelag og det er helse og utdanning som står for de fleste offentlige arbeidsplassene, henholdsvis 49,0 % og 26,7 % i Trøndelag. Med sine 35,8 % per 4. kvartal 2018 har Trøndelag en litt høyere andel sysselsatte i offentlig sektor enn snittet for landet (31,7 %). Oslo er fylket med lavest andel sysselsatte i offentlig sektor (25,1 %), mens Troms og Finnmark ligger høyest med henholdsvis 42,8 % og 41,2 %.

I tre kommuner jobber mer enn halvparten av de sysselsatte i det offentlige. Røyrvik har størst andel offentlige arbeidsplasser med 54,1 %, etterfulgt av Skaun med 53,1 %. Frøya har lavest andel offentlige arbeidsplasser med kun 24,3 %.

Det er 32 677 sysselsatte i statlig sektor i Trøndelag noe som utgjør 14,0 % av total sysselsetting. 4 946 sysselsatte (2,1%) jobber i fylkeskommunal sektor og 45 799 sysselsatte (19,7 %) jobber i kommunal sektor.

Av de sysselsatte i statlig sektor jobber 40,2 % prosent innen helse og sosialtjenester, mens 27,5 % jobber innen undervisning. I kommunal sektor jobber 59,8 % innen helse og sosialtjenester og 21,5 % innen undervisning. I fylkeskommunal sektor er 70,1 % av sysselsettingen knyttet til undervisning.

Andel av sysselsatte som jobber i offentlig sektor per 4. kvartal 2018

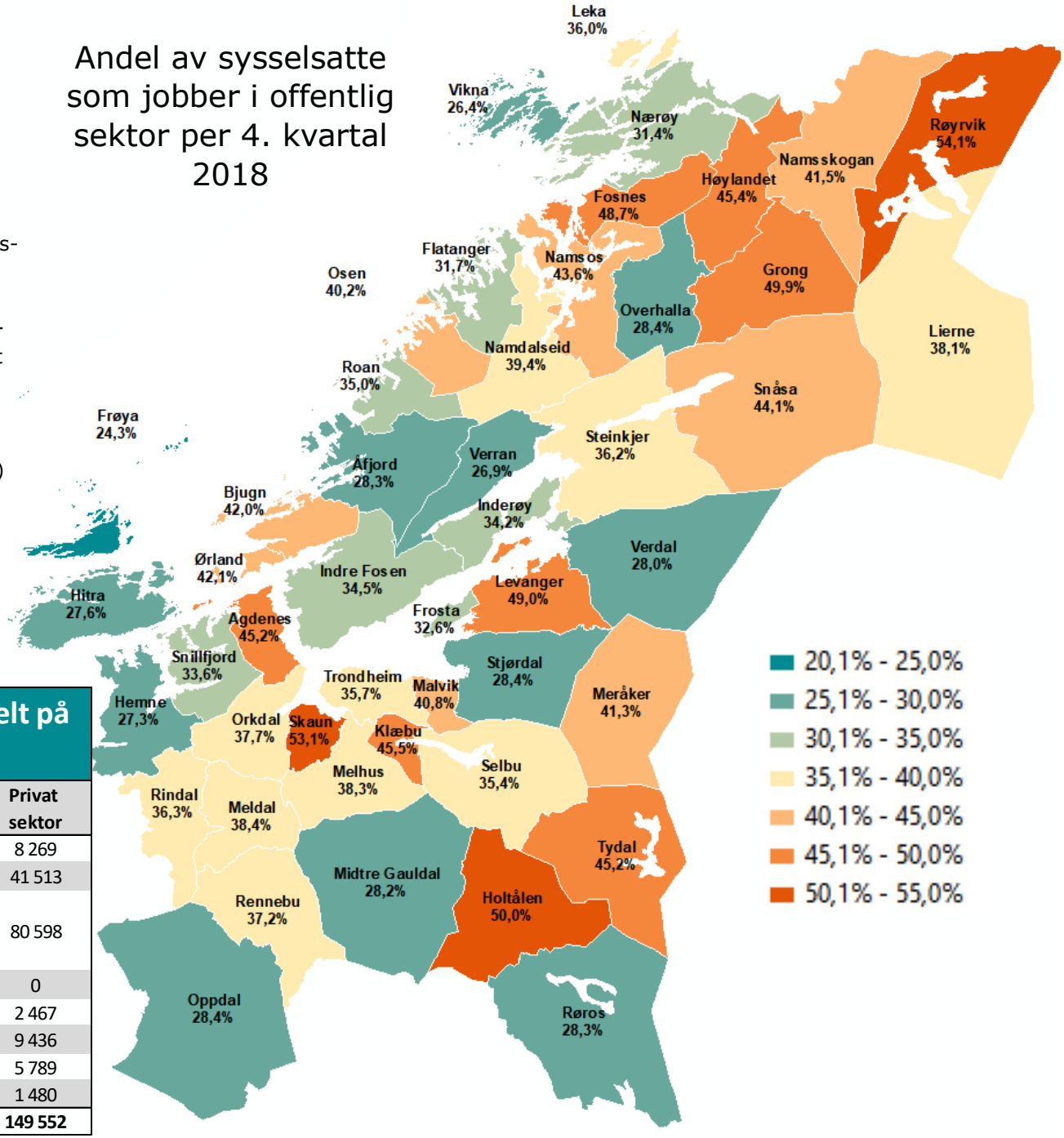

Sysselsatte i Trøndelag per 4. kvartal 2018 fordelt på sektor og 8 næringsgrupper

	Statlig	Fylkes-kommunal	Kommunal	Privat sektor
Jordbruk, skogbruk og fiske	0	0	0	8 269
Sekundærnæringer	558	0	940	41 513
Varehandel, hotell og restaurant, samferdsel, finanstjen., forretningsmessig tjen., eiendom	1 107	6	2 072	80 598
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	8 113	738	4 496	0
Undervisning	8 985	3 466	9 842	2 467
Helse- og sosialtjenester	13 132	362	27 370	9 436
Personlig tjenesteyting	782	374	1 079	5 789
Uoppgitt	0	0	0	1 480
Total	**32 677**	**4 946**	**45 799**	**149 552**

Kilde: SSB tabell 07979

Arbeidsledighet

2,0 % arbeidsledighet i Trøndelag i juli 2019

Arbeidsledigheten i Trøndelag ligger litt lavere enn snittet for landet (2,4 %). Det var 4 844 registrerte helt ledige i Trøndelag i juli 2018, en nedgang på 7 % fra foregående år.

Ingen av kommunene i Trøndelag har en spesielt høy arbeidsledighet. Verran har med 3,4 % den høyest registeret ledigheten i Trøndelag per juli 2019. Dette er imidlertid et øyeblikksbilde og arbeidsledigheten vil variere gjennom året. Sesongeffekter kan dessuten påvirke kommunene ulikt. Den registrerte arbeidsledigheten visere heller ikke hele bildet, og det kan derfor være nyttig å også ta i betraktning sysselsettingsgraden og andel uføretrygdede.

En høy arbeidsledighet er ikke et godt tegn for en kommune, men ekstremt lav arbeidsledighet (under 1 %) trenger heller ikke å være utelukkende positivt da det kan signalisere en stagnasjon i arbeidslivet.

Figuren nedenfor viser tall på kortvarig og langvarig fravær fra arbeid og gir en forklaring på hvordan de ulike gruppene er satt sammen.

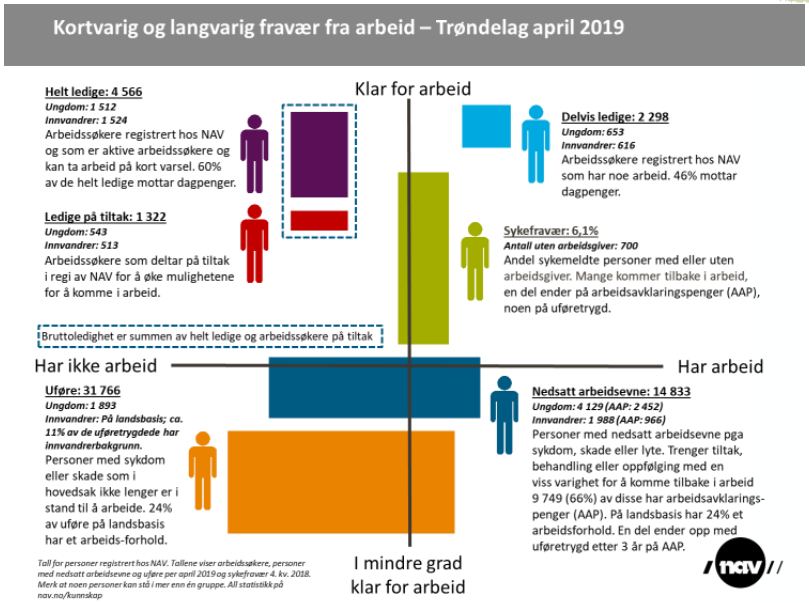

Kilde: Nav Trøndelag

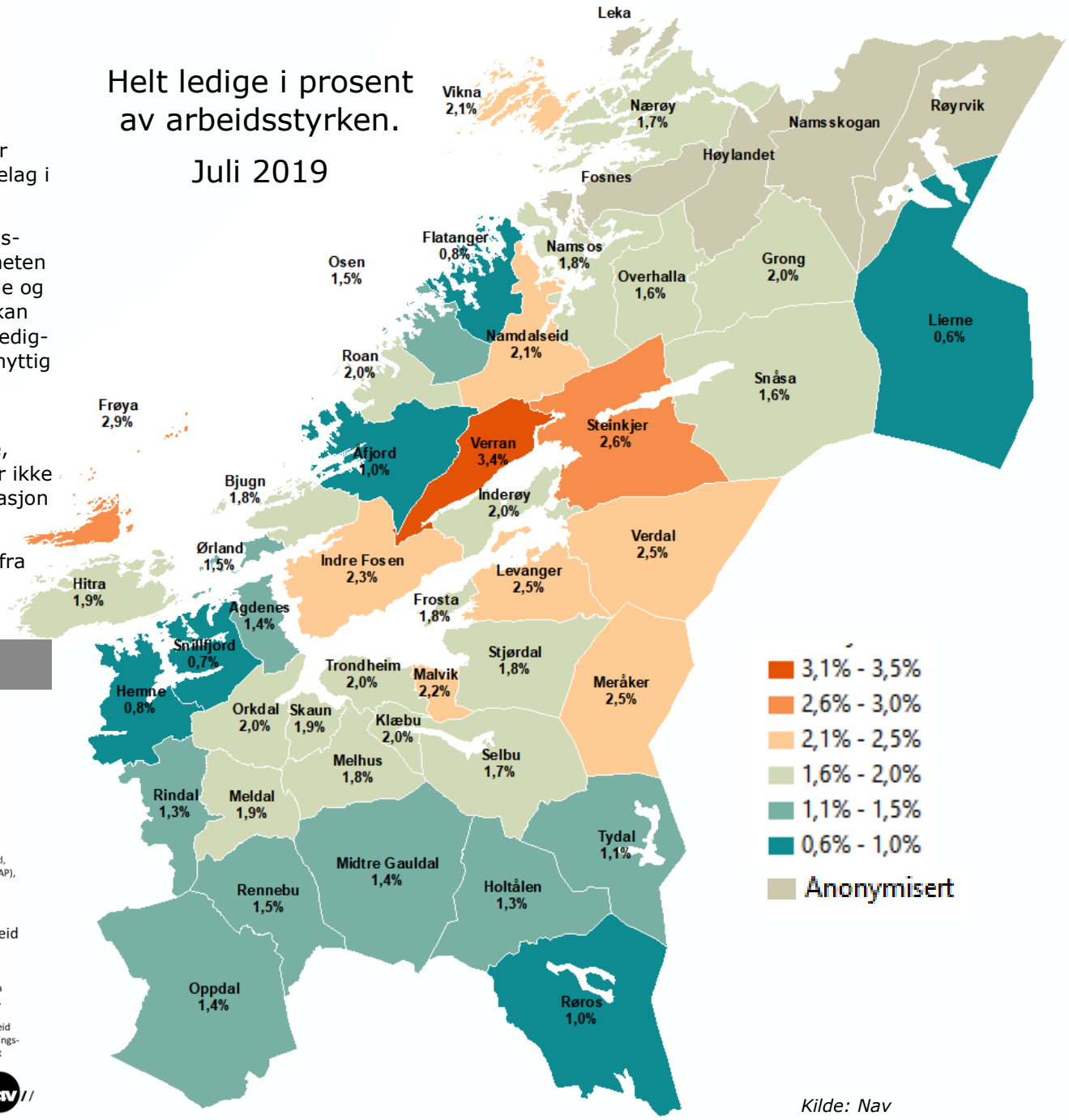

Kilde: Nav

Mangel på arbeidskraft

Nav publiserer hver vår bedriftsundersøkelsen. I 2019 har 1 095 trønderske bedrifter svart, og rapporten gir et godt bilde av tilstanden i arbeidsmarkedet.

Selv om det er mange respondenter i undersøkelsen er den estimerte mangelen på kompetanse fordelt på yrker heftet med en del usikkerhet. Likevel er det interessant å se nærmere på estimatet og sammenlikne både med estimatene fra 2018 og årets estimat for landet.

Det er mange helseyrker i toppen av lista, som i fjor og årene før. Vi ser at sykepleier er det yrket det er størst etterspørsel etter i år som i fjor. Estimatet er halvert fra i fjor, så selv om det er usikkerheter i estimatene indikerer det noe lettere tilgang på sykepleiere. Spesialsykepleiere var også i fjor høyt oppe på lista, men også her er estimatet lavere. Helsefagarbeidere går opp fra 7. til 4. plass på lista, og mangelen er høyere enn i fjor. Vernepleiere går ned fra 5. til 9. plass, men det estimeres fortsatt en mangel på 72 i fylket. Legespesialister er fortsatt blant de 10 yrkene med mest mangel, mens det faktisk ikke estimeres særlig stor mangel på allmennpraktiserende leger.

Helseyrkene dominerer toppen på lista også for landet samlet. Det er spesialsykepleiere som er det helseyrket med høyest mangel i forhold til landet.

Håndverkeryrker kommer høyt på listen i år som i fjor. Tømrere og snekkere har estimert mangel på samme nivå som i fjor. Rørleggere og VVS-montører, elektrikere og taktekkere er det mye større mangel på i 2019 enn det var i 2018. I 2018 var det mangel på 196 sveisere, men det er i 2019 gått ned til 54.

Sjåfører og førere av ulike slag er det estimert stor mangel på i 2019. Det er spesielt lastebil- og trailersjåfører som har økt fra 2018 til 2019.

I 2019 er det mange IKT-yrker med stor mangel i Trøndelag. Til sammen mangler det 209 personer fordelt på yrkene programvareutviklere, systemanalytikere/-arkitekter, applikasjonsarbeidere og andre programvare og applikasjonsutviklere. Sammenliknet med landet for øvrig er det stor etterspørsel etter IKT-kandidater i Trøndelag.

Navs bedriftsundersøkelser for Trøndelag kan man finne her: https://www.nav.no/no/Lokalt/Trondelag/statistikk-og-analyse/bedriftsundersøkelse

Estimert mangel etter yrker	Trøndelag		Landet
Yrke	**2018**	**2019**	**2019**
Sykepleiere	1133	511	4500
Tømrere og snekkere	224	203	3200
Spesialsykepleiere	516	189	1100
Helsefagarbeidere	128	158	2650
Rørleggere og VVS-montører	55	141	2150
Lastebil- og trailersjåfører	73	135	1600
Elektrikere	< 17	116	2400
Programvareutviklere	28	96	800
Vernepleiere	166	72	700
Legespesialister	120	70	600
Anleggsmaskinførere	36	67	700
Kokker	46	64	1100
Andre helseyrker	32	61	2300
Grunnskolelærere	44	60	850
Andre salgsmedarbeidere	19	58	1500
Taktekkere	< 17	55	900
Sveisere	196	54	700
Bussjåfører og trikkeførere	57	54	650
Betongarbeidere	71	52	850
Butikkmedarbeidere	< 17	51	1300
Anleggsmaskin- og industrimekanikere	145	49	650
Systemanalytikere/-arkitekter	24	48	400
Nettverks- og systemteknikere, IKT	< 17	43	200
Driftsteknikere, IKT	< 17	41	200
Nettverks- og systemteknikere, IKT	< 17	39	200
Jordmødre	< 17	38	200
Servitører	21	37	700
Førskolelærere	17	36	550
Vektere	< 17	33	400
Malere og byggtapetserere	17	33	450
Overflatebehandlere og lakkerere	< 17	32	550
Ingeniører innen petroleum, bergverk og metallurgi	< 17	31	800
Frisører	< 17	30	550
Andre programvare- og applikasjonsutviklere	< 17	26	250
Estimert total mangel	**4 140**	**3 944**	**59 450**

Kilde: Nav Trøndelag

Foretak

I 2018 var det 32 002 registrerte foretak i Trøndelag. Antallet har steget med 1,2 % i løpet av 2018. De fleste foretakene i Trøndelag er forholdsvis små, 92 % har mindre enn 10 ansatte og de fleste av de igjen er enkeltpersonforetak. Det er også blant enkeltpersonforetakene man har hatt den største veksten. I perioden 2010-2018 har det blitt 4 306 flere registrerte enkeltpersonforetak i Trøndelag.

Det er en høy nyetableringsaktivitet i næringslivet i Trøndelag. Det ble etablert 5 244 nye foretak i 2018, noe som tilsvarer 16,4 % av de eksisterende foretakene i fylket.

Når man ser på nettoendringen i antall foretak i perioden 2010 til 2018 var den på 18,4 % eller 4 967 foretak. Altså er nettoendringen lavere enn antallet nye foretak som ble etablert i 2018. Dette er en tydelig indikator på at i tillegg til høy etableringsaktivitet er det også en stor mengde virksomheter som avvikles hvert år.

De fleste nyetablerte foretak har en kort levetid, i underkant av 30 % overlever i 5 år. Over halvparten av foretakene avvikes i løpet av første år etter etablering. Nyetablerte foretak i Trøndelag har en litt lavere overlevelsesgrad enn landssnittet. Det er spesielt innen varehandel og serveringsvirksomhet at man har både høy etableringsaktivitet og lav levetid blant bedriftene.

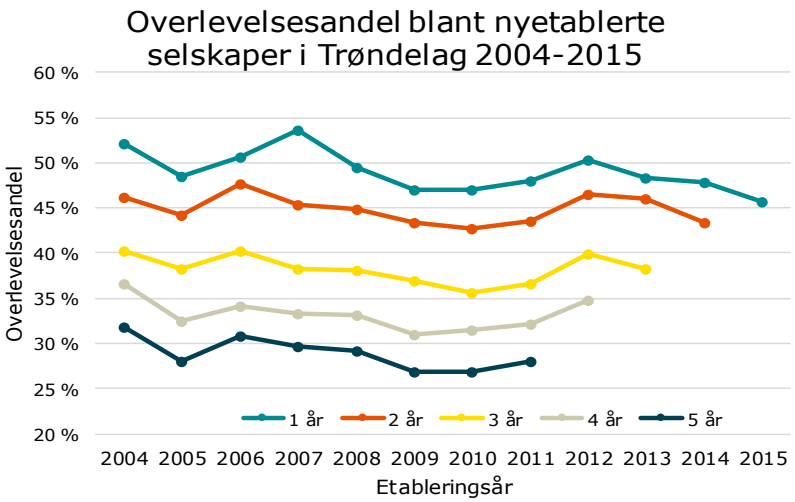

Kilde: SSB tabell 10219

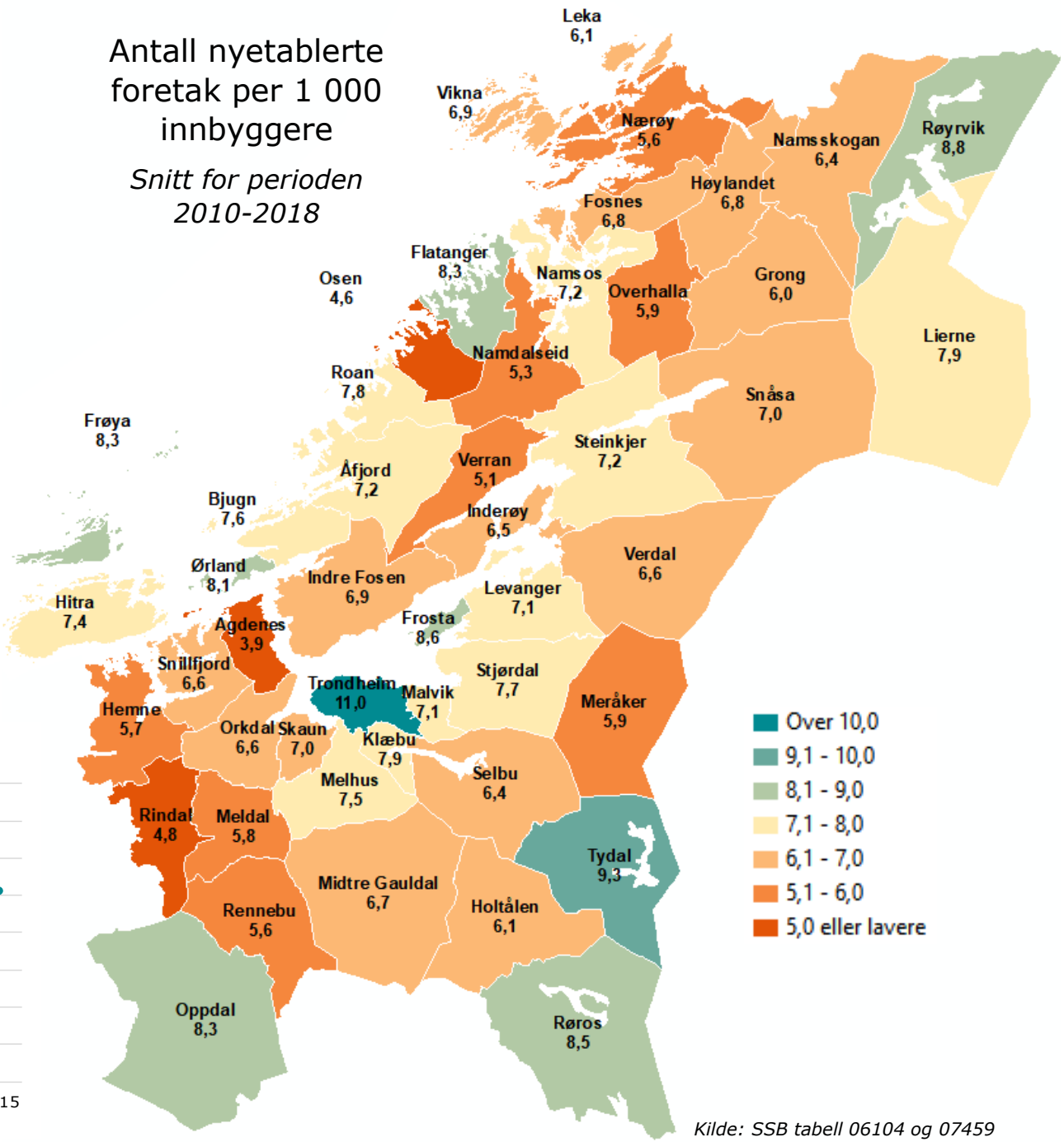

Kilde: SSB tabell 06104 og 07459

Virksomheter

De fleste virksomhetene har mindre enn 10 ansatte

Per 1. januar 2019 var det 49 819 registeret virksomheter i Trøndelag. 89 % eller 32 614 av disse hadde ingen ansatte. Dette er stort sett enkeltmannsforetak.

Når man ser på virksomheter med ansatte er også de fleste av disse forholdvis små. 69 % av virksomheter med ansatte har under 10 ansatte. Blant virksomhetene i privat sektor har 74 % mindre enn 10 ansatte, mens det i offentlig sektor er 38 % av virksomhetene som har mindre enn 10 ansatte.

Kartet til høyre viser hvor stor andel av virksomheter med ansatte i privat sektor som har mellom 1 og 9 ansatte. I fire kommuner har over 90 % av disse under 10 ansatte.

Selv om Trøndelag har flest små virksomheter så står de største virksomhetene for flest arbeidsplasser. Ca. 0,5 % av foretakene i privat sektor utgjør om lag 1/4 av arbeidsplassene i trøndersk privat sektor.

Andel av virksomheter i privat sektor med 1-9 ansatte i 2019

(Av virksomheter med ansatte)

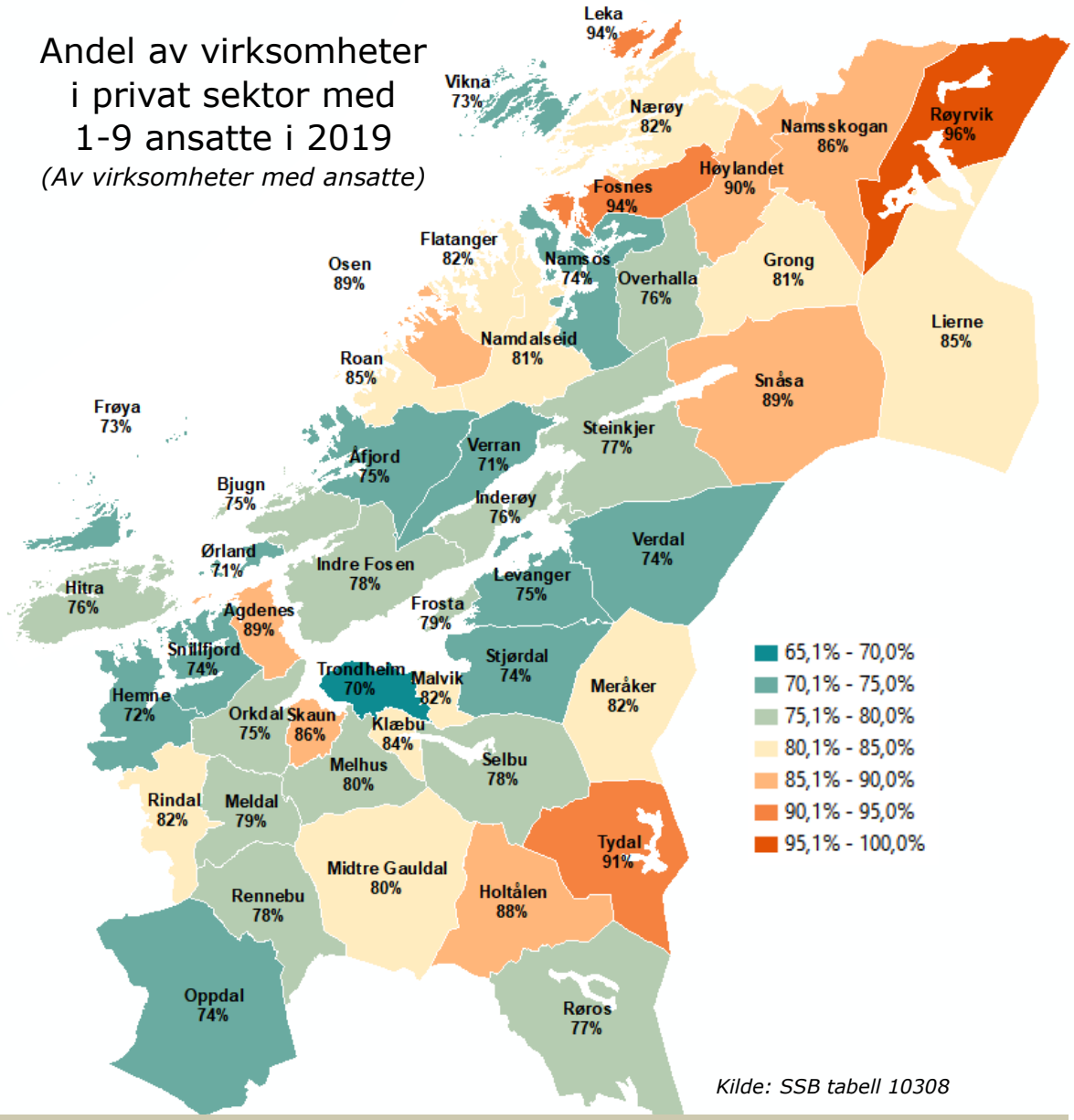

Kilde: SSB tabell 10308

Virksomheter i Trøndelag i 2019 etter antall ansatte og sektor.

	Alle sektorer	Offentlig forvaltning	Privat sektor
Alle	**49 819**	**2 988**	**46 826**
Uten ansatte	**32 614**	**295**	**32 314**
Med ansatte	**17 205**	**2 693**	**14 512**
1-4 ansatte	8 134	544	7 590
5-9 ansatte	3 652	468	3 184
10-19 ansatte	2 697	540	2 157
20-49 ansatte	1 819	684	1 135
50-99 ansatte	605	325	280
100 - 249 ansatte	233	105	128
250 ansatte og over	65	27	38

Kilde: SSB tabell 10308

Et **foretak** definert som den minste kombinasjonen av juridiske enheter som produserer varer eller tjenester, og som til en viss grad har selvstendig avgjørelsesmakt. En **virksomhet** er definert som en lokalt avgrenset funksjonell enhet som hovedsakelig driver virksomhet innenfor en bestemt næringsgruppe. Et foretak kan ha én eller flere underenheter som utfører aktivitet. Det er disse enhetene som omtales som virksomheter. I dagligtale brukes begrepet **bedrift** ofte om både foretak og virksomhet.

Verdiskaping

Verdiskapingen i Trøndelag målt som bruttoprodukt var på 210,1 milliarder kr i 2018. Dette tilsvarer ca. 452 000 kr per innbygger og ca. 902 000 kr per sysselsatt. Den høyeste verdiskapingen både totalt og per innbygger finner man i Oslo. I 2018 var den totale verdiskapingen i Oslo på 560,8 milliarder kr.

Verdiskapingen i Trøndelag har økt raskere enn snittet for de andre regionene i Norge. I løpende priser har bruttoproduktet i Trøndelag økt med 65,1 % eller 82,8 milliarder kr i perioden 2008 til 2018, mens snittet for Fastlands-Norge økte med 50,1 %. Når man juster for prisstigning så finner man at Trøndelags brutto-produkt har hatt en volumendring på 26,2% i perioden 2008-2017, mot 20,0 % for Fastlands-Norge. Blant regionene i Norge er det kun Oslo (25,5 %) som har hatt en sterkere vekst i bruttoproduktet målt i volum.

Trøndelag har hatt økonomisk vekst i 9 av 8 år i perioden 2008-2018. Unntaket var i 2009 da fylket fremdeles kjente på effektene av finanskrisen. Den høyeste årlige volumendringen i bruttoprodukt i Trøndelag i perioden 2008-2017 finner vi i 2012 og 2015 med vekst på henholdsvis 4,9 % og 4,0 %. Snittet for perioden er en årlig volumendring på 2,4 % per år. I 2018 hadde økonomien i Trøndelag en volumendring på 1,5 %.

Bruttoproduktet er et mål på verdiskapingen eller produktiviteten i et geografisk område. Bruttoproduktet beskriver **avkastningen på arbeid og kapital.** Det vil si **lønnen** som arbeideren mottar og avkastingen som kapitaleieren mottar (**overskuddet** til bedriftene som tilfaller egenkapitaleiere og **rentene** som bedriftene betaler til långivere).

Bruttoproduktet kan presenteres i **løpende priser** (nominell verdi) eller som **volumendring** (inflasjonsjustert). I linjediagrammet med økonomisk vekst i regionene presenteres tallene som **volumendring**, mens i de andre tabellene og figurene brukes **løpende priser.**

Mål i **basisverdi** betyr at verdien av produksjons-subsidier er tatt med.

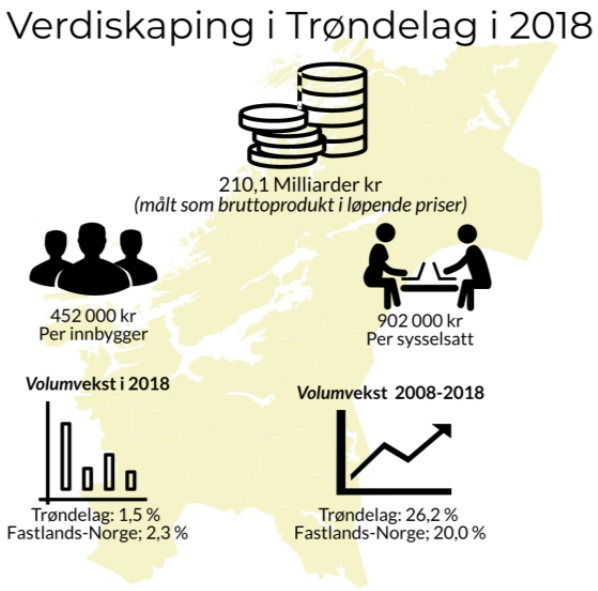

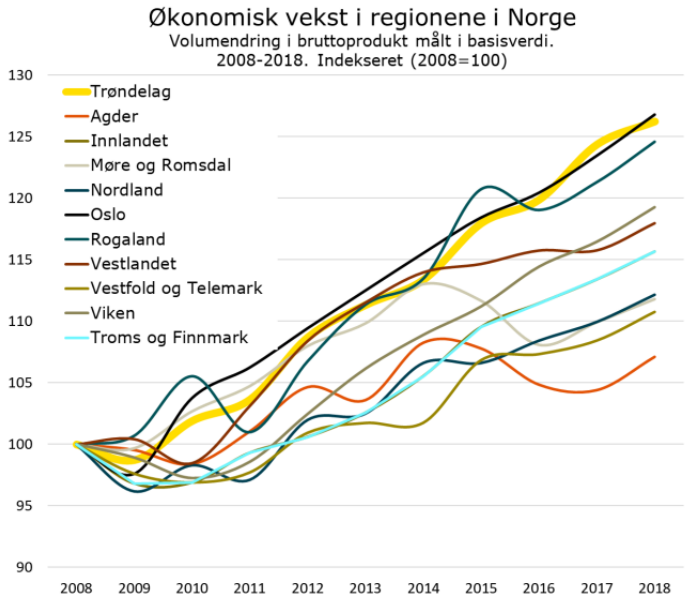

Verdiskaping i Trøndelag i 2018. Bruttoprodukt i basisverdi (mill. kr)

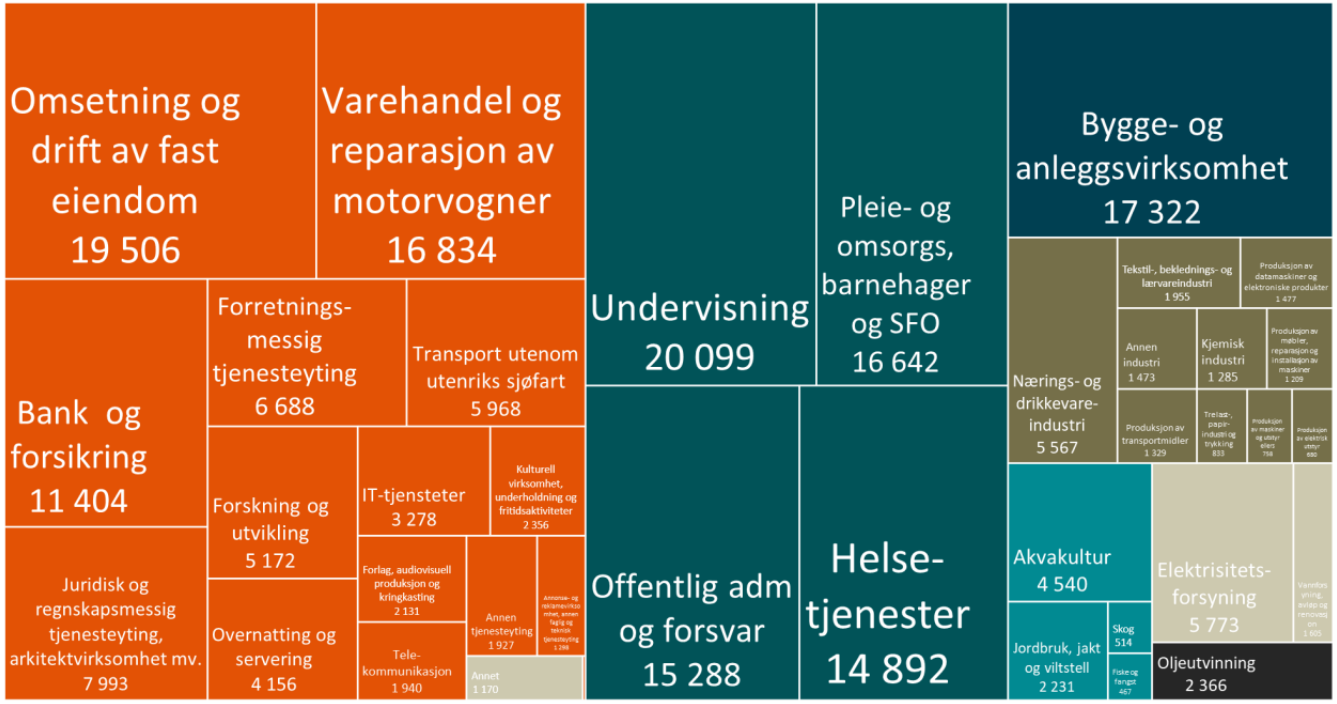

Kilde: SSB tabell 11713 og 09391.

Verdiskaping i de ulike næringene

75,3 % av verdiskapingen i Trøndelag i 2018 kom fra de tjenesteytende næringene. Industri, utvinning, vann og elektrisitetsforsyning sto for 12,5 % av verdiskapingen, byggenæringen sto for 8,2%, mens primærnæringene sto for 3,7 % av verdiskapingen i Trøndelag.

Per sysselsatt er det finans og forsikring (3,8 millioner kr) og elektrisitets-forsyning m.m. (3,6 millioner kr) som er de mest produktive næringene i Trøndelag. Dette er to næringer hvor det er veldig mye kapital (henholdsvis fysisk kapital i form av kraftverk og finansiell kapital) sammenlignet med antatt ansatte i næringene. Dette gjør at verdiskapingen per sysselsatt blir veldig høy.

Videre er fiskefangst og akvakultur (3,1 millioner kr) også en av de mest produktive næringene i Trøndelag. Spesielt akvakulturnæringen har vært en stor driver for verdiskapingen i fylket de siste årene. Verdiskapingen i fiske, fangst og akvakultur i Trøndelag var i 2018 på 5,0 milliarder kr. Fra 2008 til 2018 har fiske fangst og akvakultur hatt en verdiskapingsvekst som er ca. 9 ganger rasker enn den generelle veksten i fylket.

I tillegg til den verdiskapingen som skjer i primærleddet bidrar foredlings-virksomheten tilknyttet akvakulturnæringen til mye av verdiskapingen innen næringsmiddelindustrien. Nærings, drikkevare og tobakksindustrien i Trøndelag hadde i 2018 et bruttoprodukt på 5,6 milliarder. Dette er en tredjedel av verdiskapingen i industrien i Trøndelag (16,5 milliarder kr).

I tillegg til industrien er næringene i privat sektor med høyest verdiskaping i Trøndelag bygge– og anleggsvirksomhet (17,3 milliarder kr), varehandel (16,8 milliarder kr) og faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting (14,5 milliarder kr).

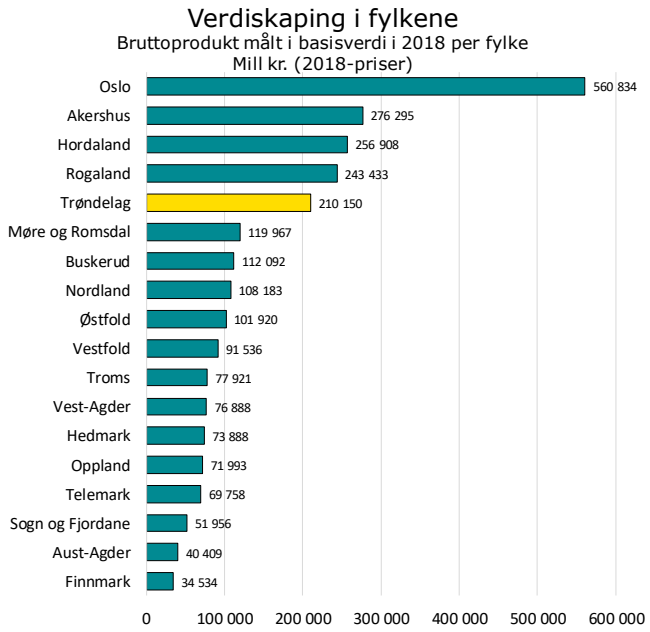

Verdiskaping i Trøndelag 2017-2018. Bruttoprodukt i basisverdi. Løpende priser (mill. kr)

	2017	2018	Endring	2017-2018
Totalt for næringer	**203 195**	**210 150**	**6 955**	**3,4 %**
Jordbruk og skogbruk	3 111	2 745	-366	-11,8 %
Fiske, fangst og akvakultur	4 785	5 007	222	4,6 %
Bergverksdrift	:	:	:	:
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	**2 143**	**2 366**	**223**	**10,4 %**
¬ Utvinning av råolje og naturgass	1 554	1 974	420	27,0 %
¬ Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	589	392	-197	-33,4 %
Industri	**17 120**	**16 566**	**-554**	**-3,2 %**
¬ Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	5 916	5 567	-349	-5,9 %
¬ Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	:	:	:	:
¬ Trelast-, trevare- og papirvareindustri	1 681	1 740	59	3,5 %
¬ Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	200	215	15	7,5 %
¬ Oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri	810	833	23	2,8 %
¬ Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	1 427	1 285	-142	-10,0 %
¬ Produksjon av metaller	:	:	:	:
¬ Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	4 266	4 084	-182	-4,3 %
¬ Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	1 229	1 329	100	8,1 %
¬ Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	494	437	-57	-11,5 %
¬ Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	835	772	-63	-7,5 %
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	5 026	5 773	747	14,9 %
Vannforsyning, avløp og renovasjon	1 475	1 605	130	8,8 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	16 302	17 322	1 020	6,3 %
Varehandel og reparasjon av motorvogner	16 237	16 834	597	3,7 %
Utenriks sjøfart	:	:	:	:
Transport utenom utenriks sjøfart	6 300	5 968	-332	-5,3 %
Post og distribusjonsvirksomhet	764	714	-50	-6,5 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	4 072	4 156	84	2,1 %
Informasjon og kommunikasjon	7 182	7 349	167	2,3 %
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	11 738	11 404	-334	-2,8 %
Omsetning og drift av fast eiendom	6 668	6 874	206	3,1 %
Boligtjenester, egen bolig	11 977	12 632	655	5,5 %
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	13 661	14 463	802	5,9 %
Forretningsmessig tjenesteyting	6 177	6 688	511	8,3 %
Offentlig admistrasjon og forsvar	14 524	15 288	764	5,3 %
Undervisning	19 401	20 099	698	3,6 %
Helse- og omsorgstjenester	29 873	31 534	1 661	5,6 %
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	4 192	4 307	115	2,7 %
¬ Offentlig forvaltning	**58 650**	**61 495**	**2 845**	**4,9 %**
¬¬ Statsforvaltning	**29 179**	**30 544**	**1 365**	**4,7 %**
¬¬ Kommuneforvaltning	**29 471**	**30 951**	**1 480**	**5,0 %**

Kilde: SSB tabell 11713 og 09391

Eksport

Fisk sto for 66 % av vareeksporten fra Trøndelag i 2018

Trøndelag eksporterte varer til en verdi av 27,8 milliarder kr i 2018. 18,4 milliarder eller 66 % av vareeksporten var fisk. Totalt har vareeksporten fra Trøndelag økt med 16,1 milliarder kr eller 137,7 % siden 2009. Eksporten av fisk har økt raskere enn annen vareeksport. I 2009 eksporterte Trøndelag fisk for 5,5 milliarder kr, noe som var 47 % av den totale vareeksporten. Fiskeeksporten har økt med 12,8 milliarder kr eller 231,3 % i perioden 2009-2018. 79,5 % av eksportveksten i perioden 2009 til 2018 kom dermed fra fiskeeksporten.

Eksporttallene på fylkesnivå fra SSB dekker kun vareeksporten. Vi har dermed ikke tall på størrelsen av eksporten fra tjenesteytende næringer. Det er grunn til å anta at Trøndelag sammen med Oslo har en større andel tjenesteeksport enn snittet for landet. Spesielt fra teknologibedriftene i Trondheim er det grunn til å anta at det eksporteres mye tjenester.

Tall fra 2016 (PANDA Analyse) indikerer at tjenesteytende næringer sto for ca. 39 % av eksporten fra Trøndelag. Tallene indikerer også at det er betydelig tjenesteeksport fra Trøndelag innen «faglig, rådgivende og teknisk tjenesteyting» og «forskning og utviklingsarbeid».

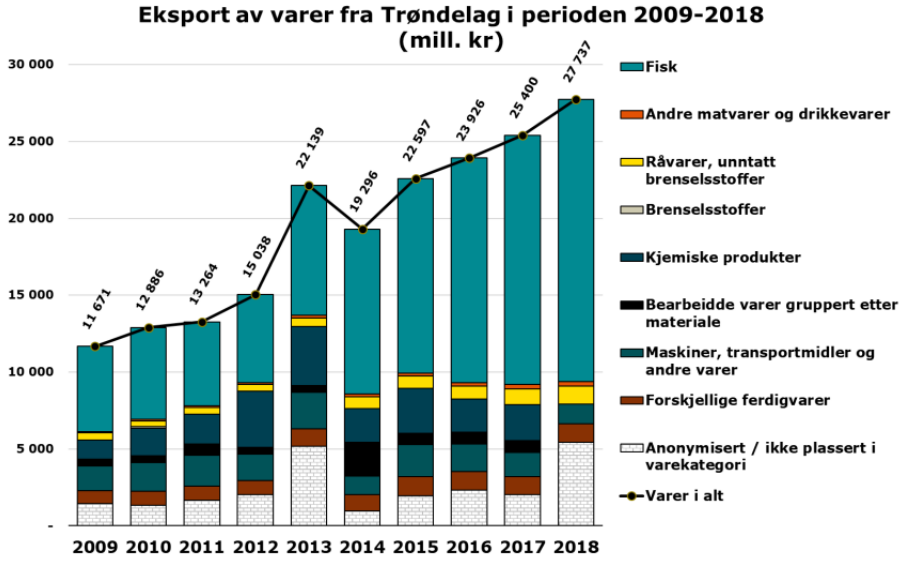

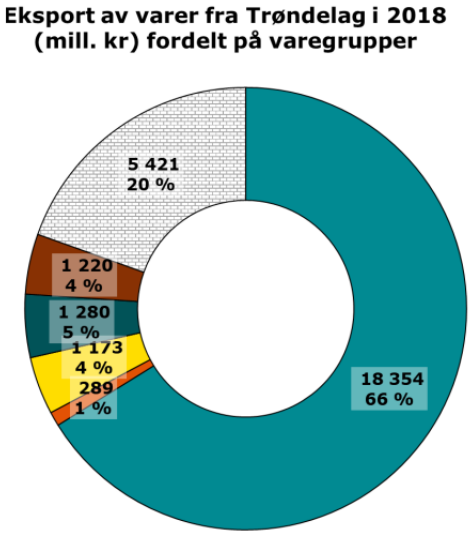

Eksport av varer fra Trøndelag i perioden 2009-2018 (mill. kr)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2009-2018	
Fisk	5 540	5 961	5 471	5 728	8 459	10 736	12 657	14 608	16 210	18 354	12 814	231,3 %
Andre matvarer og drikkevarer	93	98	95	135	167	192	195	226	295	289	196	210,8 %
Råvarer, unntatt brenselsstoffer	459	389	432	432	561	762	807	854	1 015	1 173	714	155,6 %
Brenselsstoffer	1	114	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Kjemiske produkter	1 266	1 769	1 950	3 648	3 831	2 198	2 914	2 168	2 361	:	:	:
Bearbeidde varer gruppert etter materiale	413	436	718	445	447	2 174	731	767	745	:	:	:
Maskiner, transportmidler og andre varer	1 637	1 887	2 041	1 703	2 388	1 199	2 102	1 787	1 580	1 280	- 357	-21,8 %
Forskjellige ferdigvarer	844	891	894	936	1 128	1 088	1 252	1 204	1 182	1 220	376	44,5 %
Varer i alt	11 671	12 886	13 264	15 038	22 139	19 296	22 597	23 926	25 400	27 737	16 066	137,7 %
Fisk, andel av vareeksport	47 %	46 %	41 %	38 %	38 %	56 %	56 %	61 %	64 %	66 %	19 %	N/a
Anonymisert / ikke plassert i varekategori	*1 418*	*1 341*	*1 663*	*2 011*	*5 158*	*947*	*1 939*	*2 312*	*2 012*	*5 421*		

Eksporttallene på fylkesnivå dekker kun **eksport av varer**. Tall på **eksport av tjenester** er kun tilgjengelig på nasjonalt nivå.

Noen av eksporttallene fra gamle Nord-Trøndelag er **anonymisert**. For Nord-Trøndelag er varekategorien «**kjemiske produkter**» anonymisert for hele perioden 2009 til 2017, varekategorien «**bearbeidde varer**» er anonymisert i perioden 2009 til 2013 og 2015-2017, og varekategorien «**maskiner, transportmidler og andre varer**» er anonymisert i 2015. De tallene som vises i tabellen på disse kategoriene er fra gamle Sør-Trøndelag. Totalt er vareeksport på 2 013 millioner kr fra gamle Nord-Trøndelag anonymiser i henhold til varekategori. I 2017. Bakgrunnen for denne anonymiseringen er at det er et begrenset antall bedrifter som står for eksporten i disse varekategoriene. For Trøndelag er tallene for «**kjemiske produkter**» og «**bearbeidde varer**» anonymisert i 2018.

Kilde: SSB tabell 10482

Vareeksporten fra Trøndelag vokser raskere enn landssnittet

Mens vareeksporten fra Norge hadde en vekst på 36,6 % i perioden 2010 til 2018 så økte vareeksporten fra Trøndelag med 115,2 %. Kun Troms (139,5%) hadde en større vekst i vareeksporten.

Trøndelag har en forholdsvis lav vareeksport i forhold til størrelsen på fylkets økonomi. Vareeksporten fra Trøndelag i 2018 tilsvarte 13,% av fylkets bruttoprodukt. Til sammenligning utgjorde vareeksporten fra Vest-Agder og Møre og Romsdal henholdsvis 43,3 % og 35,8 % av bruttoproduktet.

Hordaland er fylket med den største totale vareeksporten blant fylkene med en vareeksport på 78,9 milliarder kr og hadde en eksportandel på 31,0% av fylkets bruttoprodukt.

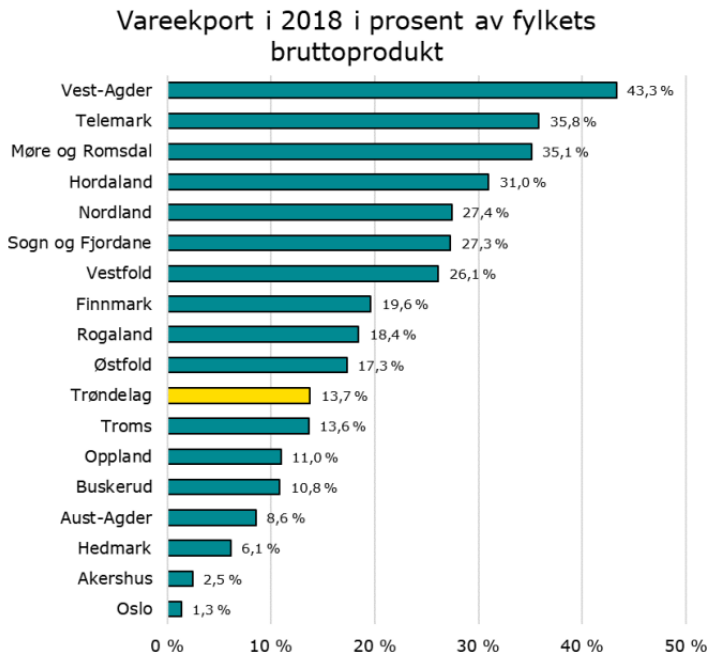

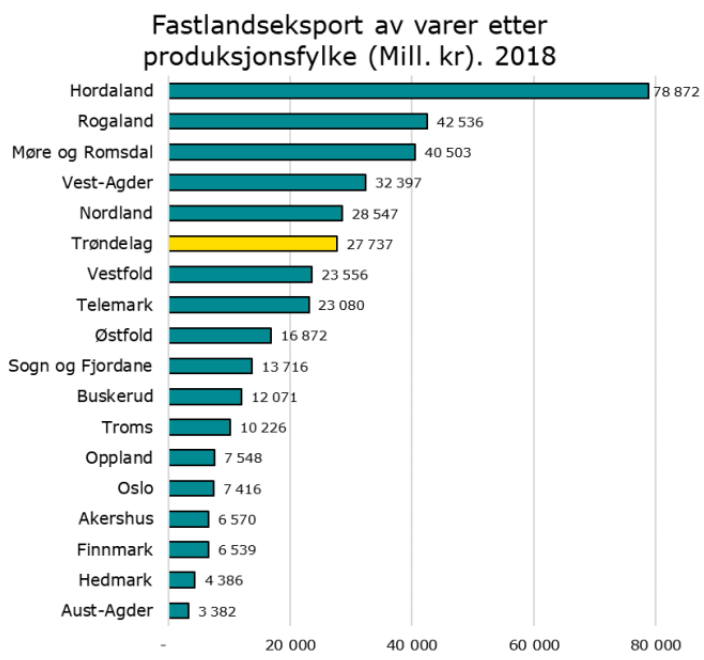

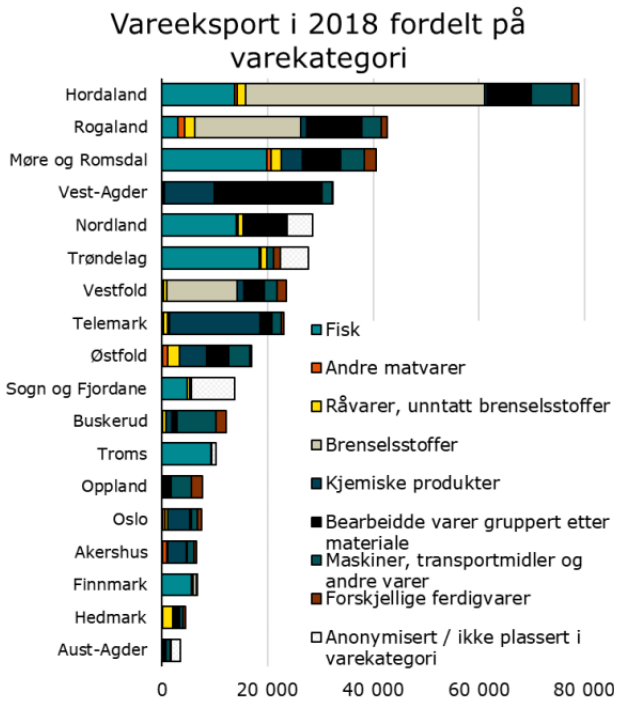

Fastlandseksport av varer etter produksjonsfylke (Mill. kr)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2010-2018	
Østfold	15 186	15 913	14 435	14 110	12 893	14 707	16 330	16 748	16 872	1 686	11,1 %
Akershus	8 644	6 165	6 959	6 735	6 355	6 488	6 635	5 323	6 570	-2 074	-24,0 %
Oslo	6 870	6 271	8 414	7 305	6 969	9 132	8 580	8 565	7 416	546	7,9 %
Hedmark	3 660	4 819	4 596	3 678	3 679	4 101	3 814	3 964	4 386	726	19,8 %
Oppland	4 840	5 412	5 367	5 352	5 770	6 216	6 228	6 941	7 548	2 708	56,0 %
Buskerud	15 042	13 517	12 423	12 033	11 011	14 440	12 832	14 023	12 071	-2 971	-19,8 %
Vestfold	22 233	23 979	21 530	24 572	23 715	21 320	14 944	20 709	23 556	1 323	6,0 %
Telemark	21 912	21 376	17 991	17 591	15 464	20 837	18 554	21 006	23 080	1 168	5,3 %
Aust-Agder	3 285	3 377	4 628	4 371	5 135	4 478	3 470	3 025	3 382	97	3,0 %
Vest-Agder	29 559	29 251	26 200	25 700	28 911	33 105	27 772	29 148	32 397	2 838	9,6 %
Rogaland	34 700	38 311	40 598	35 338	46 621	34 605	32 482	37 093	42 536	7 836	22,6 %
Hordaland	45 570	59 852	64 873	63 980	56 503	59 931	56 433	66 576	78 872	33 302	73,1 %
Sogn og Fjordane	13 801	14 918	12 977	11 120	12 295	11 152	13 376	14 279	13 716	-85	-0,6 %
Møre og Romsdal	35 205	34 964	31 315	31 160	35 946	38 119	39 157	40 098	40 503	5 298	15,0 %
Trøndelag	12 886	13 264	15 038	22 139	19 296	22 597	23 926	25 393	27 737	14 851	115,2 %
Nordland	16 838	18 688	18 608	19 294	25 880	23 415	25 528	27 387	28 547	11 709	69,5 %
Troms	4 269	4 890	4 610	5 769	5 985	6 437	7 794	8 774	10 226	5 957	139,5 %
Finnmark	4 203	4 561	4 995	5 373	5 829	5 751	5 693	6 343	6 539	2 336	55,6 %
Svalbard	1 108	1 158	793	1176	854	558	515	57	103	-1 005	-90,7 %
Norske varer med opprinnelse fra flere fylker	9 036	9 968	9 844	9 518	14 221	11 676	14 474	15 910	18 253	9 217	102,0 %
Uoppgitt fylke	2 721	2 245	6 359	7 171	5 124	7 698	6 522	6 571	8 240	5 519	202,8 %
Hele landet	333 486	360 119	359 705	364 367	387 295	403 973	386 998	418 543	455 410	121 924	36,6 %

Kilde: SSB tabell 10482

Akvakultur

Trøndelag er Norges største oppdrettsfylke

Trønderske oppdrettere produserte 325 000 tonn med matfisk til en verdi av 16,1 milliarder kr i 2018. Siden 2010 har slaktet matfisk fra Trøndelag økt med 134 200 tonn, en økning på 70,%. Det har vært en god utvikling i lakseprisen noe som har resultert i at verdien på fisk som ble produsert i Trøndelag har økt med 190,0 % eller 10,6 milliarder kr i sammen periode.

Trøndelag er det fylket i Norge hvor det ble produsert mest oppdrettsfisk i 2018. Trøndersk oppdrett utgjorde 24,0 % av den norske oppdrettsproduksjon målt etter volum og 23,7 % målt etter verdi.

Nesten all oppdrettsvirksomhet i Trøndelag er knyttet til laks. Av de 325 000 tonnene med produsert matfisk i 2018 var 321 000 tonn laks.

I 2018 var det 300 akvakulturtillatelser i drift i Trøndelag. 211 av disse er matfisktillatelser for laks og regnbueørret, ytterligere 31 er settefisktillatelser for laks og regnbueørret. Det er også 36 tillatelser for skalldyr og 22 tillatelser for andre arter.

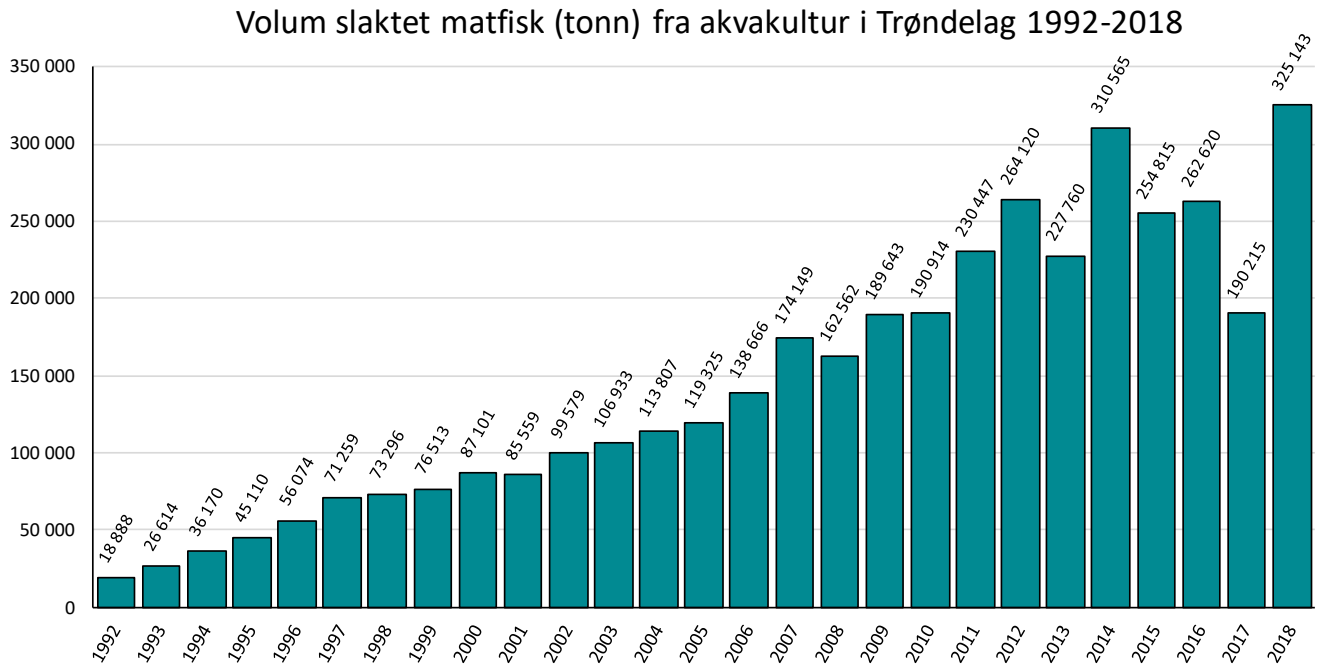

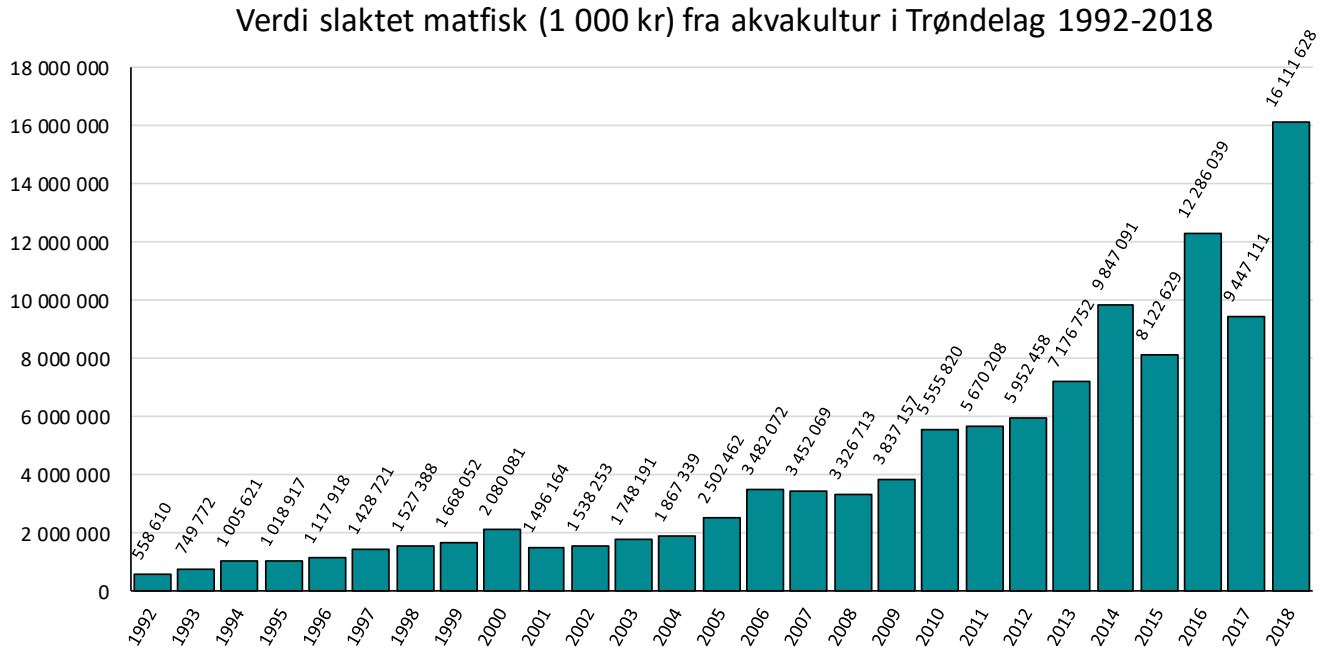

Produksjon av matfisk fra akvakultur i 2018

	Matfisk (tonn)	Matfisk (1 000 kr)
Trøndelag	325 143	16 111 628
Nordland	254 846	12 941 071
Hordaland	206 837	10 051 206
Troms	188 520	9 827 523
Finnmark	113 506	5 742 716
Møre og Romsdal	90 371	4 754 443
Sogn og Fjordane	96 189	4 473 536
Rogaland	65 243	3 297 282
Øvrige fylker	13 824	684 290
Norge	1 354 479	67 883 695

Kilde: SSB tabell 07326

Fiskeri

2018 var det registrert 418 trønderske fiskefartøyer noe som er en nedgang fra 427 fartøyer i 2017. Går man tilbake til år 2000 var det registrert 916 fiskefartøyer i Trøndelag. Frøya, Vikna og Hitra er kommunene med flest fiskefartøy, med henholdsvis 104, 75 og 40 fiskebåter. Det er de miste båtene som utgjør størsteparten av den trønderske fiskeflåten. 56,9 % av de trønderske fiskebåtene er mindre enn 10 meter lange og 97,4 % er under 15 meter lange. Det er registrert kun 5 trønderske fiskebåter som er større enn 28 meter.

Trønderske fiskefartøyer fanget 82 467 tonn fisk i 2018, noe som er en vekst på 4 711 tonn fra 2017.

Verdien av fangsten til de trønderske fiskefartøyene var 566,5 millioner kr i 2018. Dette er en nedgang på 5,2 millioner kr sammenlignet med 2017. I et litt lengere perspektiv har fangstverdien økt med 242,4 mill. kr siden 2000. Fangsten til de trønderske båtene utgjorde 2,8 % av fangstverdien til den norske fiskeflåten i 2018.

Pelagisk fisk sto for 77,2 % av fangstvolumet og 49,8 % av fangstverdien til de trønderske fartøyene, mens torsk og torskearter sto for 18,3 % av volumet og 35,4 % av verdien. En femtedel av fangsten til de trønderske fiskebåtene målt etter volum ble tatt i land for foredling i Trøndelag. De resterende 80 % ble i all hovedsak landet i Møre og Romsdal, Nordland og Rogaland.

Totalt ble det i 2018 tatt i land 63 246 tonn med fisk for foredling i Trøndelag. Det er en nedgang på 11 027 tonn fra 2017,men en økning på 36 616 tonn fra 2000. Verdien på fisken som ble landet i Trøndelag i 2018 var 437,7 mill. kr, noe som er en nedgang på 43,1 mill. kr fra 2017, men en økning på 292,1 mill. kr fra 2000. Trønderske fartøyer sto for 26,3 % av fisken som ble landet i Trøndelag målt etter volum. Pelagisk fisk sto for 71,3 % av volumet og 87,7 % av verdien.

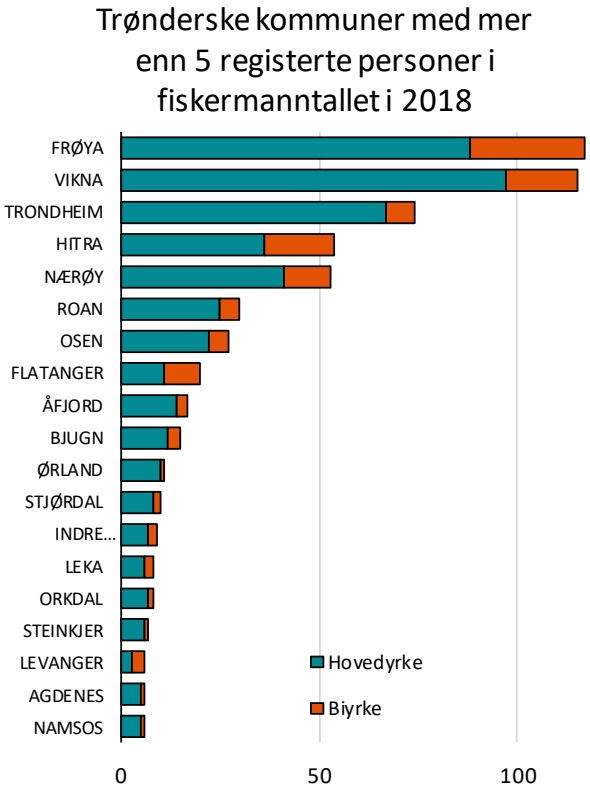

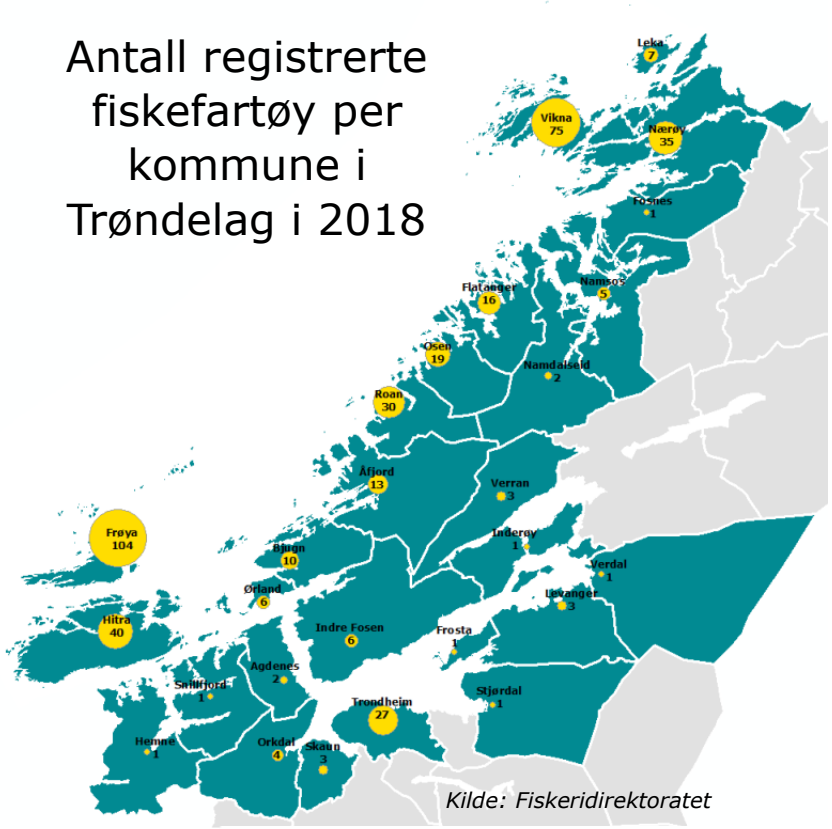

Kilde: Fiskeridirektoratet

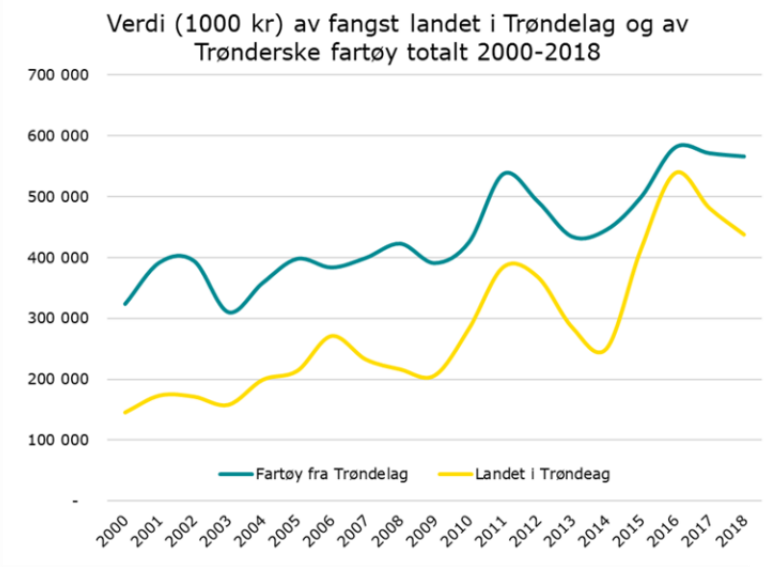

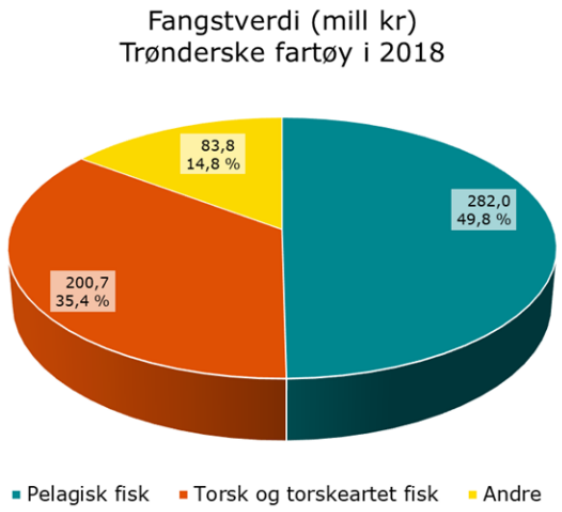

Kilde: Fiskeridirektoratet, SSB tabell 08867 og 08868

Jordbruksproduksjon

Trøndelag er den største melkeprodusenten i landet med en produksjon på 325 millioner liter melk i 2018. Det er 21,1 % av produksjonen i Norge. 325 millioner liter vil si at hver trønder kunne ha drukket 1,9 liter lokalprodusert melk hver dag, hele året.

Siden 2010 har den totale kjøttproduksjonen til det trønderske jordbruket økt med 1 700 tonn eller 2,5 % og det ble produsert 71 100 tonn kjøtt i Trøndelag i 2018. Målt etter vekt er det fjørfe som utgjør den største delen av kjøtt-produksjonen til det trønderske jordbruket. I 2018 ble det produsert 28 220 tonn fjørfekjøtt i Trøndelag, dette er 28,7 % av den totale fjørfekjøtt-produksjonen i Norge. Fjørfe utgjorde 40 % av kjøttproduksjonen i Trøndelag i 2018. Fjørfekjøttproduksjonen i Trøndelag var i 2018 på samme nivå som i 2010, men er over 5 000 tonn lavere enn i toppåret 2014. Trøndelag er den største produsenten av fjørfekjøtt i Norge, tett fulgt av Rogaland som produserte 27 600 tonn i 2018.

I tillegg til produksjonen av fjørfekjøtt ble det i 2018 produsert 14 880 tonn egg i Trøndelag, 23,5 % av eggproduksjonen nasjonalt. Trøndelag er den nest største eggprodusenten i Norge, kun slått av Rogaland med en produksjon på 17 340 tonn i 2018.

Etter fjørfe så er det svin som er den nest største typen kjøtt som blir produsert i Trøndelag målt etter vekt, med 33 % av kjøttproduksjonen i fylket. I 2018 ble det produsert 23 105 tonn svinekjøtt i Trøndelag, noe som er 16,8% av produksjonen i Norge. Siden 2010 har svinekjøttproduksjonen i Trøndelag økt med 1 240 tonn eller 5,7 %.Trøndelag er den nest største produsenten av svinekjøtt i Norge, Rogaland er også her størst med en produksjon på 39 700 tonn i 2018.

Den tredje store kategorien av kjøtt som blir produsert i Trøndelag er storfe-kjøtt som står for 24 % av kjøttproduksjonen i Trøndelag. I 2018 ble det produsert 16 895 tonn storfekjøtt i fylket, noe som er 18,9 % av produksjonen i Norge. Produksjonen av storfekjøtt i Trøndelag i 2018 ligger på omtrent samme nivå som i 2010. Trøndelag er den største produsenten av storfekjøtt i landet, Rogaland er nummer to med en produksjon på 14 575 tonn i 2018.

Det trønderske jordbruket produserte også 172 500 tonn korn i 2017, noe som er 13,2 % av den nasjonale kornproduksjonen. 88 % av det trønderske kornet er bygg. De største kornprodusentene i Norge er Østfold med 296 800 tonn, Oslo og Akershus med 275 200 tonn og Hedmark med 261 300 tonn. Når det kommer til andre avlinger fra jordbruket så ble det i 2018 produsert 40 300 tonn potet i Trøndelag, 12,4% av den nasjonale produksjonen. Det ble også produsert 473 900 tonn høy og 34 900 tonn grøntfôr- og silovekster i Trøndelag, noe som er henholdsvis 23,1 % og 30,2 % av Norges produksjon.

	Godkjent slakt i 2018 (Tonn)				Avling i jordbruket (1 000 tonn)		Husdyr per 1 januar 2019 (foreløpige tall)		
	Storfe	Sau	Svin	Fjørfe	Potet (2018)	Korn (2017)	Mjølkekyr	Alssvin	Verpehøns (2018)
Østfold	2 244	186	10 374	17 898	13	296,7	4 729	4 304	432 609
Akershus og Oslo	2 191	315	5 289	2 003	15	275,3	4 143	3 199	153 114
Hedmark	6 791	1 569	19 336	14 877	136	261,2	12 632	11 355	531 279
Oppland	13 568	3 785	9 507	1 079	29	81,8	25 210	6 465	202 152
Buskerud	2 757	1 476	1 075	954	7	85,3	4 318	1 199	125 740
Vestfold	1 663	159	9 120	4 038	43	98,5	2 360	4 383	122 812
Telemark	1 532	657	2 019	538	4	21,3	1 982	1 521	97 749
Aust-Agder	966	369	1 135	-	5	2,0	1 865	377	66 079
Vest-Agder	2 582	646	1 341	662	3	1,4	4 971	969	27 921
Rogaland	14 575	5 306	39 710	27 558	17	8,6	38 654	24 455	1 179 038
Hordaland	3 456	2 219	2 683	180	0	:	10 600	1 703	112 292
Sogn og Fjordane	4 666	2 165	2 151	-	2	:	15 108	1 154	82 985
Møre og Romsdal	7 094	1 335	2 567	158	6	1,9	19 221	1 291	144 904
Trøndelag	16 895	2 814	23 105	28 220	40	172,5	47 352	15 517	984 623
Nordland	6 310	2 323	7 089	-	2	:	14 711	5 166	90 929
Troms	1 389	1 380	786	-	5	:	4 471	252	39 787
Finnmark	716	271	29	-	0	:	2 736	0	11 785

SSB tabell 03551, 05772, 03791 og 04609 , Landbruksdirektoratet

Skog

Avvirkningen i Trøndelag var på 894 000 m³ i 2014, av dette 91 % gran. 8 % var furu og 1 % var lauv. Avvirkningen i Trøndelag har vært på over 800 000 m³ siden 2013. Den høyeste i avvirkningen i perioden 2000 til 2018 var i 2014 med 1 009 000 m³.

I åringene 2014 til 2017 var det en nedadgående trend i avvirkningen i Trøndelag, før den tok seg opp igjen i 2018. Bakgrunnen for dette er blant annet en betydelig prisøkning. Prisen på granskurtømmer har gått fra 434 kr per m³ i 2016, til 475 kr per m³ i 2017, og 513 kr per m³ i 2018. For granmassevirke har prisen gått fra 206 kr per m³ i 2016, til 216 kr per m³ i 2017, og 291 kr per m³ i 2018.

Bruttoverdien av den avvirkede skogen i Trøndelag i 2018 var 327 millioner kr. Dette var en økning på 46,5 millioner kr (16,6 %) fra foregående år, drevet av økning i både volum og pris. I 2014, som var et toppår for volum av avvirket skog, var bruttoverdien i Trøndelag på 302,7 millioner kr.

Den avvirkede skogen er første ledd i en lengere verdikjede, der mesteparten av verdiskapingen er knyttet til treforedling, papp- og papirproduksjon.

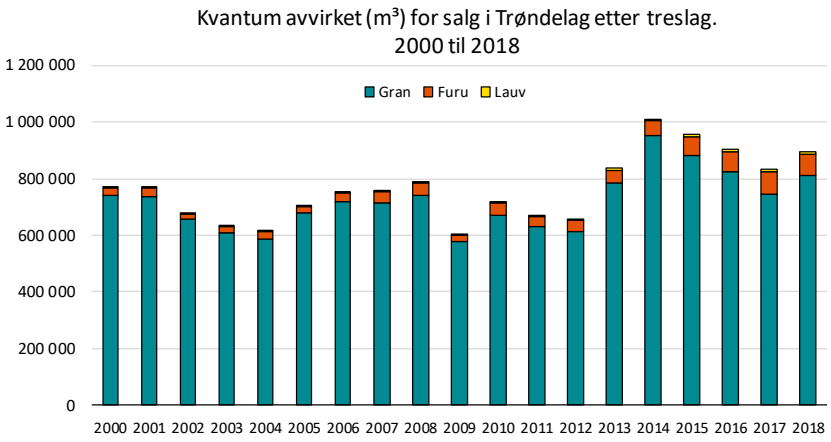

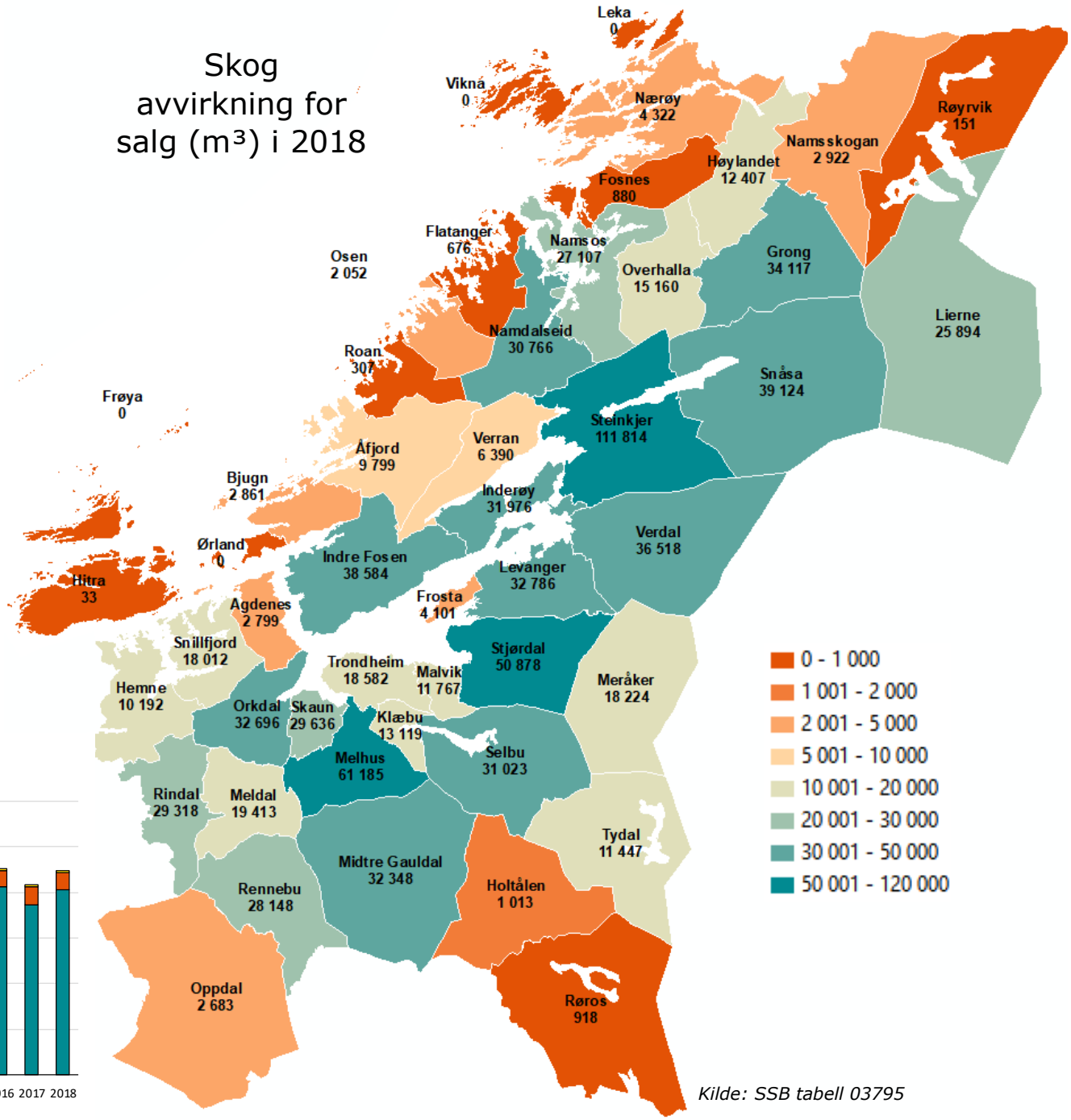

Kilde: SSB tabell 03795

Varehandel

I fem kommuner har detaljhandelen omsetning på mer enn 100 000 kr per innbygger

Namsos har med 117 305 kr per innbygger i 2017 den største omsetningen i detaljhandelen i Trøndelag. Også Røros og Orkdal, med henholdsvis 113 259 kr og 115 411 kr per innbygger, utpreger seg med en sterk detaljhandel. I tillegg har også Steinkjer og Oppdal en detaljhandel på over hundre tusen per innbygger. For Trondheim ligger omsetningen i detaljhandel per innbygger rett under hundre tusen (98 769 kr).

Et fellestrekk for alle kommunene i Trøndelag med mye detaljhandel per innbygger er at de fyller en funksjon som handelssted, ikke bare for egen kommune men også for omlandet. Ut fra detaljhandelstallene kan det se ut til at Trondheim, Steinkjer, Stjørdal, Namsos, Orkdal, Røros, Oppdal, Ørland, Hitra, Vikna og Åfjord har en slik funksjon for sine nærområder. Selv om Grong ikke har spesielt stor detaljhandel per innbygger så kan det også se ut som om kommunen fyller en lignende funksjon for Indre Namdal.

17 av de 48 kommunene i Trøndelag hadde en nedgang i detaljhandelen i 2018 sammenlignet med foregående år. Den største nedgangen var i Meldal og Skaun, hvor detaljhandelen per innbygger gikk ned med henholdsvis 14,3 % og 9,5 %. Den største veksten hadde man Frosta og Grong med en vekst på henholdsvis 33,5 % og 16,7 %.

Varehandelen i Trøndelag hadde i 2018 en total omsetning på 110,7 milliarder kr, hvorav detaljhandelen sto for 42,7 milliarder kr. Agentur, engroshandel og handel med- og reparasjon av motorvogner sto for resterende.

Detaljhandel omfatter videresalg (salg uten omdanning) hovedsakelig til offentligheten av nye og brukte varer til personlig bruk eller til husholdningsbruk, via forretninger, stormagasiner, torghandel, postordreforretninger, dørsalg, gatesalg mv.

Omsetning i detaljhandelen per innbygger (kr) i 2018

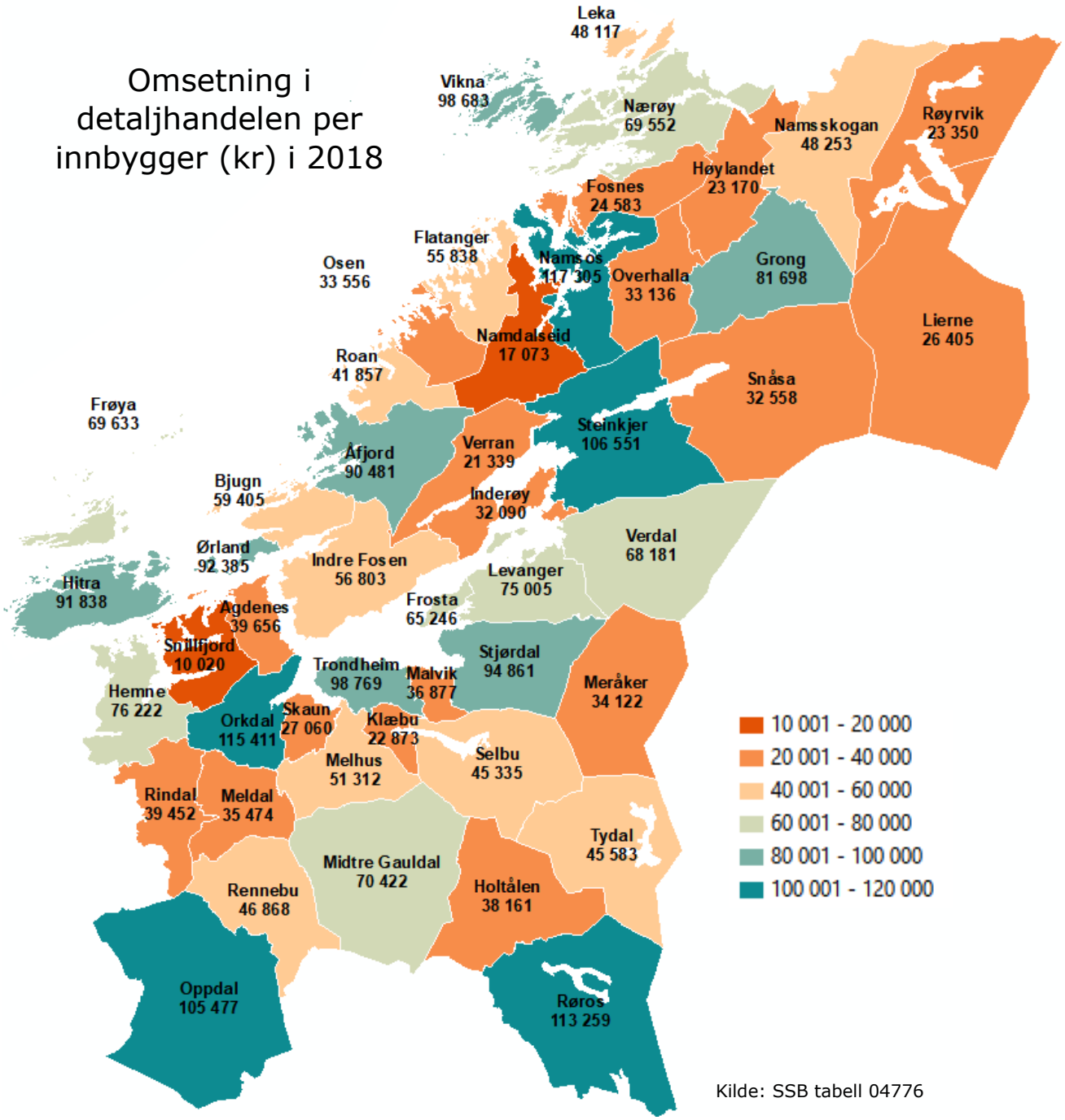

Kilde: SSB tabell 04776

Turisme

I 2018 var det 2,7 millioner overnattinger på hoteller og andre overnattingsbedrifter i Trøndelag. 2,2 millioner av de som overnattet i Trøndelag var nordmenn, mens en halv million kom fra utlandet. Av de utenlandske overnattingene var det flest fra Tyskland og Sverige. Det var 149 000 overnattinger fra Tyskland og 81 300 fra Sverige i 2018.

I perioden 2005 til 2018 har antall overnattinger i Trøndelag økt med 39 %, en økning på 750 000 overnattingsdøgn. Det er de norske gjestene som har stått for det meste av økingen, med en vekst på 43 %. Antall overnattinger fra utenlandske gjester har i samme periode økt med 24 %.

Overnattinger på Trønderske hoteller og overnattingssteder i 2018	
Totalt	2 669 515
Fra Norge	2 177 388
Fra utlandet	492 127
Top 15 nasjoner	
Tyskland	149 050
Sverige	81 348
USA	43 964
Nederland	29 131
Tsjekkia	23 124
Danmark	19 650
Storbritannia	18 529
Frankrike	14 401
Polen	14 037
Sveits	11 796
Finland	9 843
Italia	8 641
Belgia	7 279
Østerrike	6 885
Spania	6 327
Totalt top 15	444 005

Overnattinger fra Europeiske gjester på trønderske hoteller og overnattingssteder i 2018

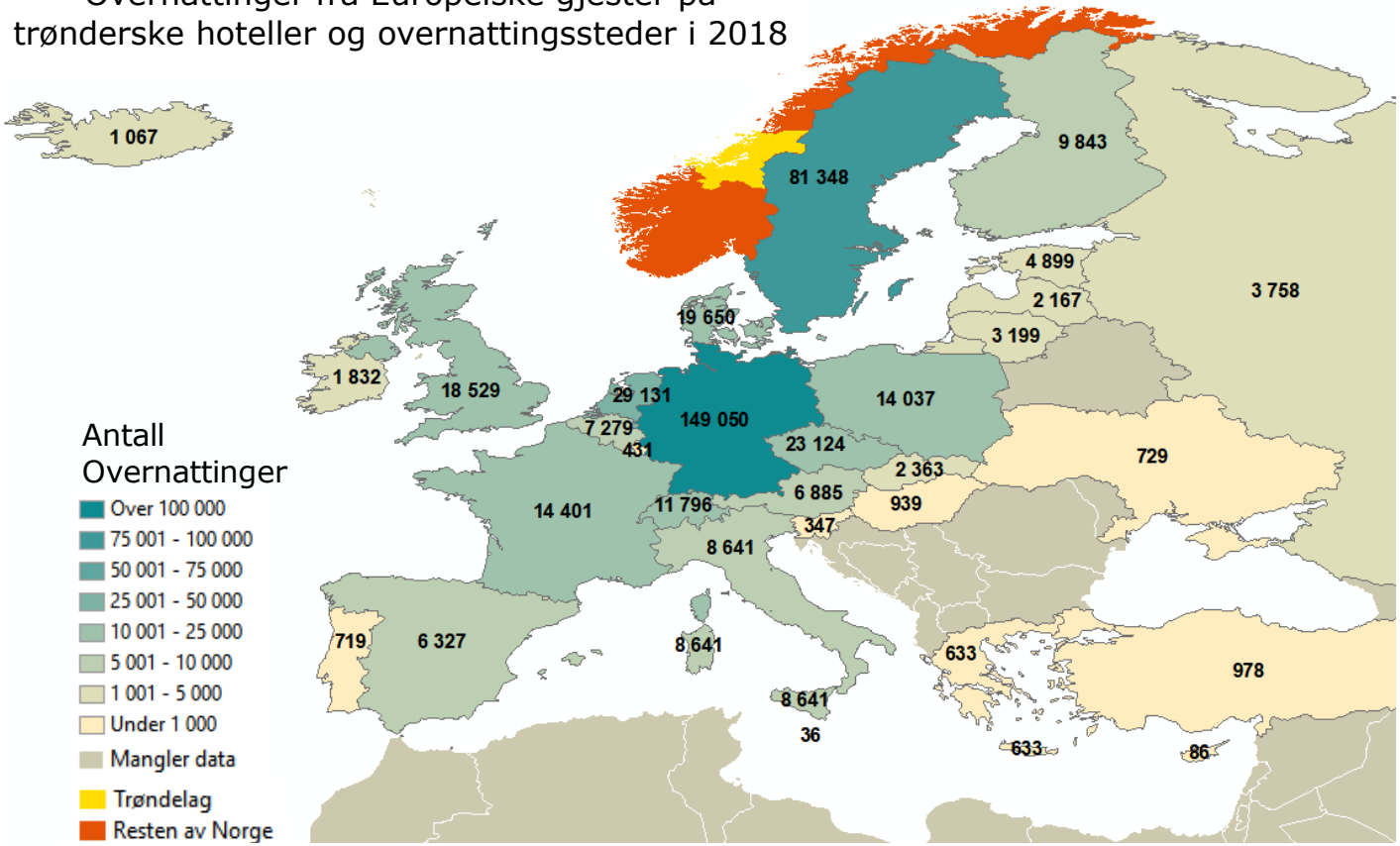

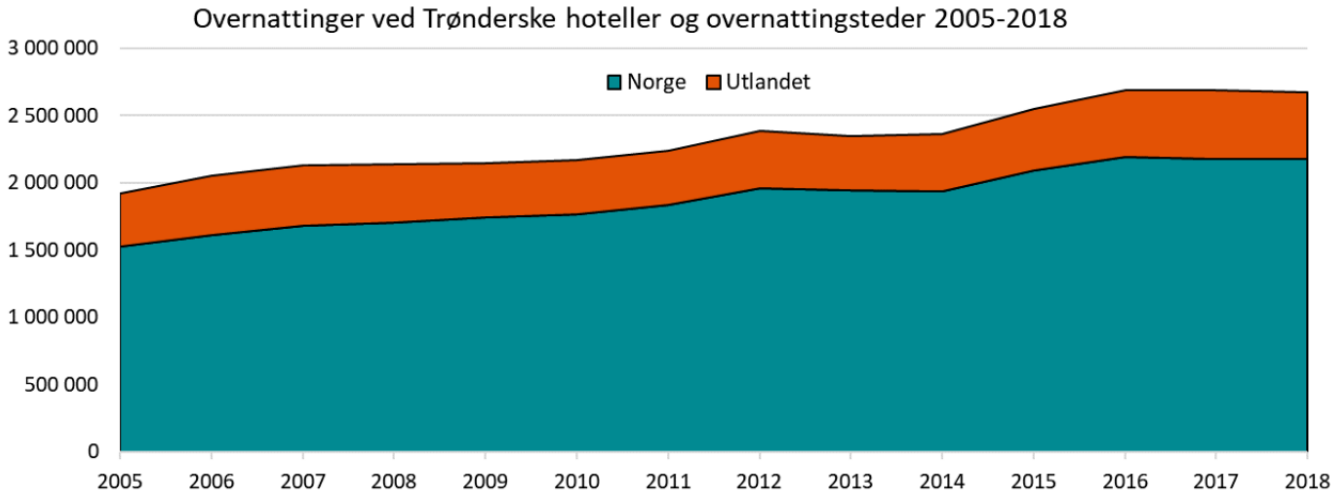

Kilde: SSB tabell 08401

Forskning og utvikling

FoU-virksomhet for 10,8 milliarder kr

De totale FoU-utgiftene i Trøndelag var i 2017 på 10,8 milliarder kr, noe som er 15,7 % av de totale FoU-utgiftene i Norge. Næringslivet i Trøndelag brukte i 2017 3 milliarder kr på FoU. Dette er 11,7 % av FoU-utgiftene til næringslivet i Norge. Det er imidlertid spesielt når det gjelder «universitets- og høyskolesektoren» og «instituttsektoren» at Trøndelag utpreger seg på FoU i forhold til resten av landet.

Universitets- og høyskolesektoren i Trøndelag brukte i 2017 4,3 milliarder på FoU, 18,5 % av alle FoU-utgifter til universitets- og høyskolesektoren i Norge. Instituttsektoren, som i Trøndelag hovedsakelig er SINTEF, brukte 2,8 milliarder kr på FoU i 2018. Det er 20,4 % av de totale FoU-utgiftene til instituttsektoren i Norge.

Hvis man ser FoU-utgiftene i forhold til størrelsen på økonomien, altså som andel av verdiskapingen, er Trøndelag på topp i landet. De totale FoU-utgiftene i Trøndelag utgjorde 5,4 % av fylkets bruttoprodukt i 2017. Dette er nesten dobbelt så høyt som landssnittet på 2,8 %.

Regionalt forskningsfond Midt-Norge

Små og mellomstore bedrifter, nærings-klynger og kommuner i Trøndelag og Møre og Romsdal kan søke om midler til FoU-prosjekter fra Regionalt Forskningsfond Midt-Norge.

Mer info på https://www.regionaleforskningsfond.no/midtnorge/Utlysninger/

FoU utgifter (mill. kr.) i Trøndelag 1991-2017 fordelt på sektor

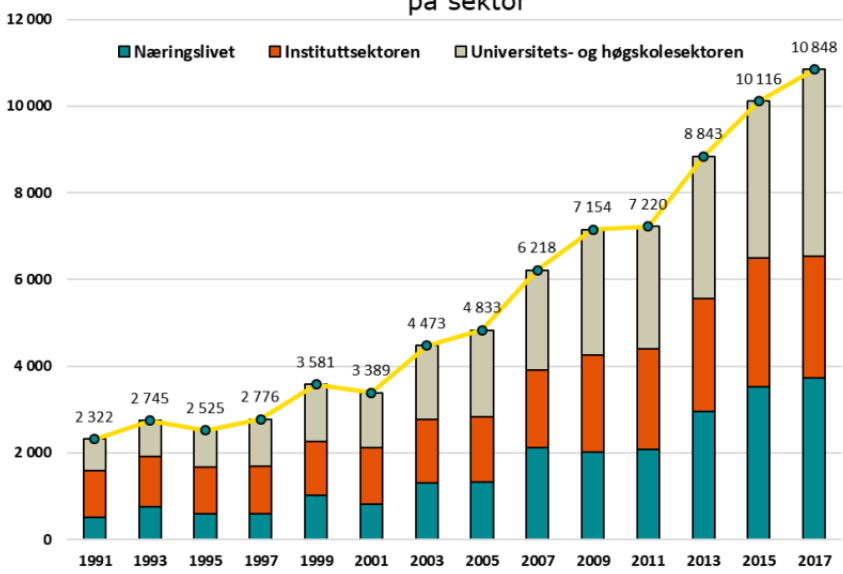

FoU utgifter (mill. kr.) i Trøndelag i 2017

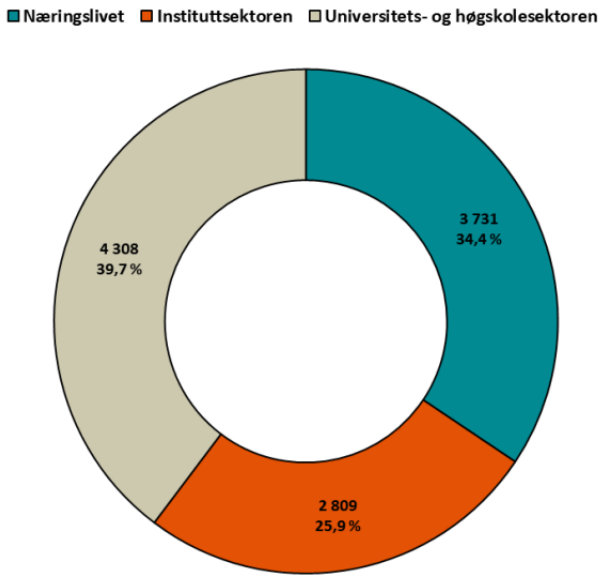

Totale FoU-utgifter (mill. kr) per fylke i 2017

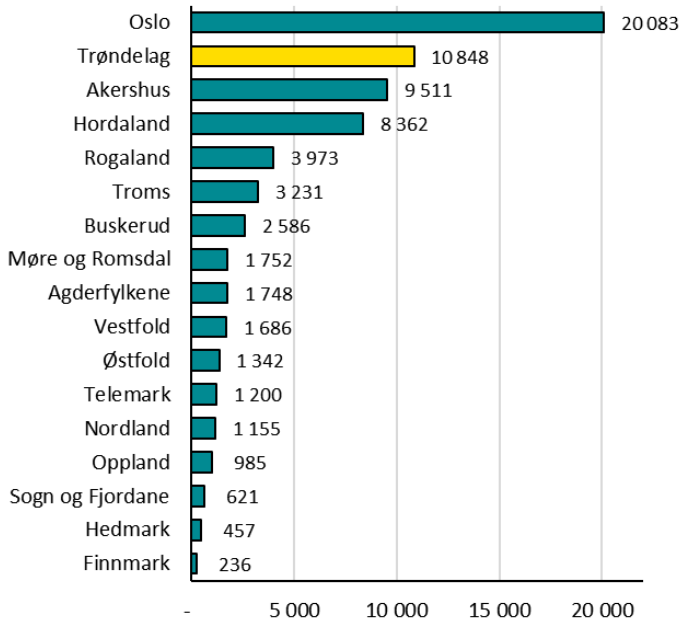

Totale FoU-utgifter i 2017 som andel av bruttoprodukt

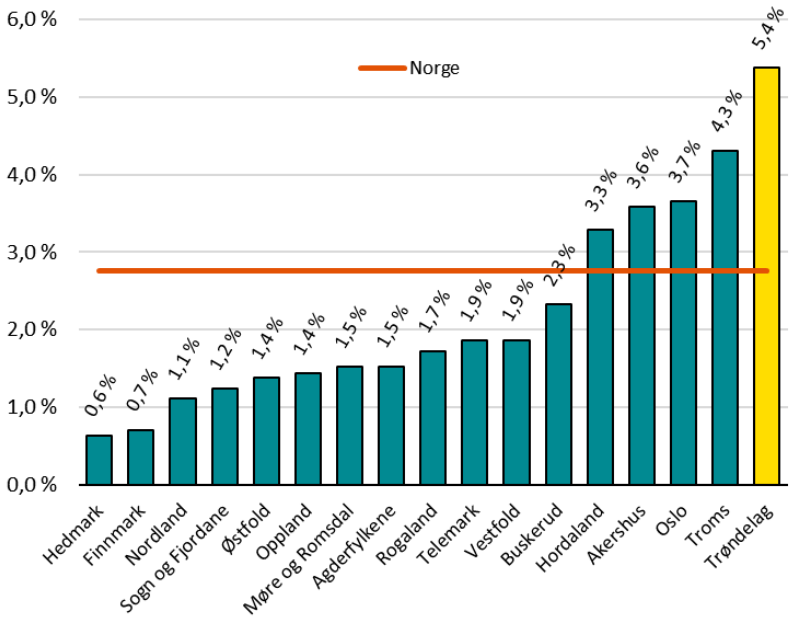

Kilde: NIFU

29 % av FoU-personalet i Trøndelag har doktorgrad

Det var i 2017 totalt 7 325 årsverk i Trøndelag tilknyttet FoU-virksomhet, noe som tilsvarer 16,1 FoU-årsverk per 1000 innbygger. Kun Oslo har en større andel FoU-årsverk i forhold til folketallet med 20,6 FoU-årsverk per 1000 innbygger. 29 % av FoU-personalet i Trøndelag har doktorgrad. Troms er det eneste fylket hvor en høyere andel av FoU-personalet har doktorgrad, med 33 %. Landsnittet er 24 %.

For FoU-personale i Trøndelag som jobber i institusjonssektoren er andel 43 %, mens den i universitets- og høyskolesektoren er 35 %. I næringslivet i Trøndelag har derimot kun 9 % av FoU-personalet doktorgrad. Dette er imidlertid høyere enn landsnittet på 6 %.

Ser man på bevilgninger fra forskningsrådet ligger Oslo og Trøndelag klar på topp nasjonalt med henholdsvis 2,8 og 2,6 milliarder kr i 2018. Fordelt på fagområde er det de tekniske fagområdene (teknologi og matematikk og naturvitenskap) som tar størsteparten av Forskningsrådets bevilginger til trønderske aktører.

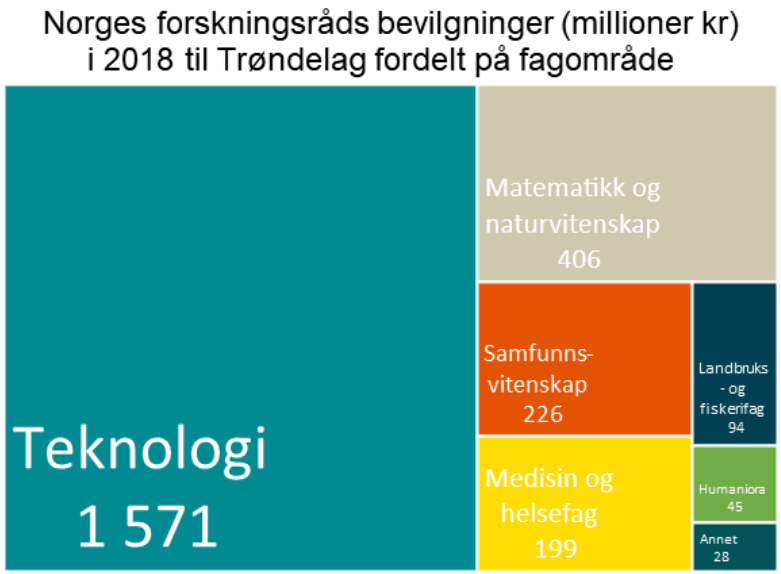

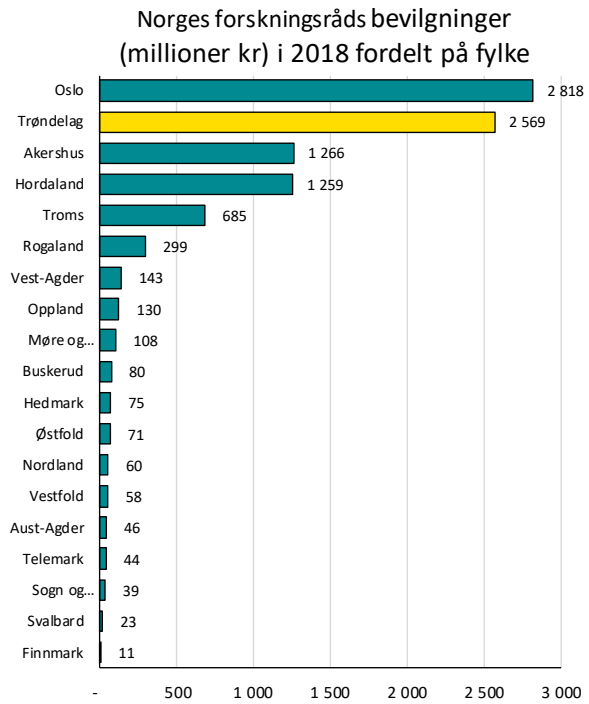

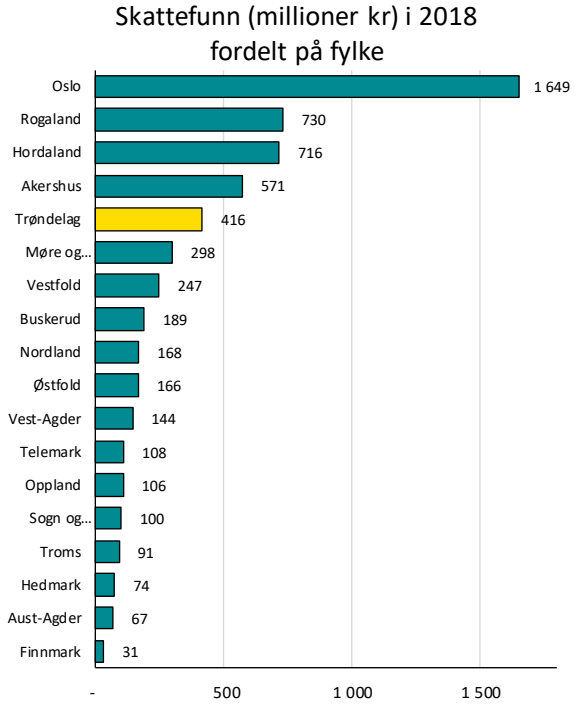

Kilde: NIFU, forskingsrådet

Trøndelag er en av de mest innovative regionene i Europa

EUs *Regional Innovation Scoreboard* gir en oversikt over den europeiske innovasjonsaktiviteten på regionalt nivå, og viser at Trøndelag er en av de mest innovative regionene i Europa. Øvrige innovative regioner finner vi i ulike deler av Sentral-Europa, sør-England og Norden, mens de minst innovative regionene er konsentrert til det sydlige og østlige Europa. Indeksen basere seg på 17 indikatorer og gir en samlet skår der 100 indikere at regionen skårer gjennomsnittlig i forhold til nivået de andre regionene utvalget lå på i 2011.

Trøndelag fikk i 2019 en skår på 143,2 og ender på en 15. plass blant de europeiske regionene. Indikatorene er justert i forhold til folketall, noe som gjør at Trøndelag skårer høyt sammenliknet med en del folkerike regioner som totalt sett har høyere innovasjonsaktivitet.

Trøndelag skårer spesielt høyt på andel med høyere utdanning, livslang læring, vitenskapelige sampubliseringer, offentlig finansiert FoU, næringslivets FoU, ikke-forskningsbasert innovasjon, innovative små- og mellomstore bedrifter som samarbeider og offentlige/private sampubliseringer.

Der Trøndelag derimot ikke skårer så bra er på salg av nye innovative produkter, varemerke- og designsøknader og andel sysselsatte innen høyteknologisk industri og høykompetansenæringer.

EU Regional Innovation Scoreboard 2011-2019

	2011	2013	2015	2017	2019
Trøndelag	125,1	127,4	134,9	144,5	143,2
Oslo og Akershus	125,0	126,7	122,1	135,3	141,9
Vestlandet	104,3	106,9	102,4	119,5	122,8
Agder og Rogaland	95,8	87,2	92,6	106,6	113,9
Nord-Norge	76,8	87,7	97,6	108,5	110,9
Sør-Østlandet	89,7	84,6	88,9	98,9	107,8
Hedmark og Oppland	73,4	72,6	71,9	86,2	95,5

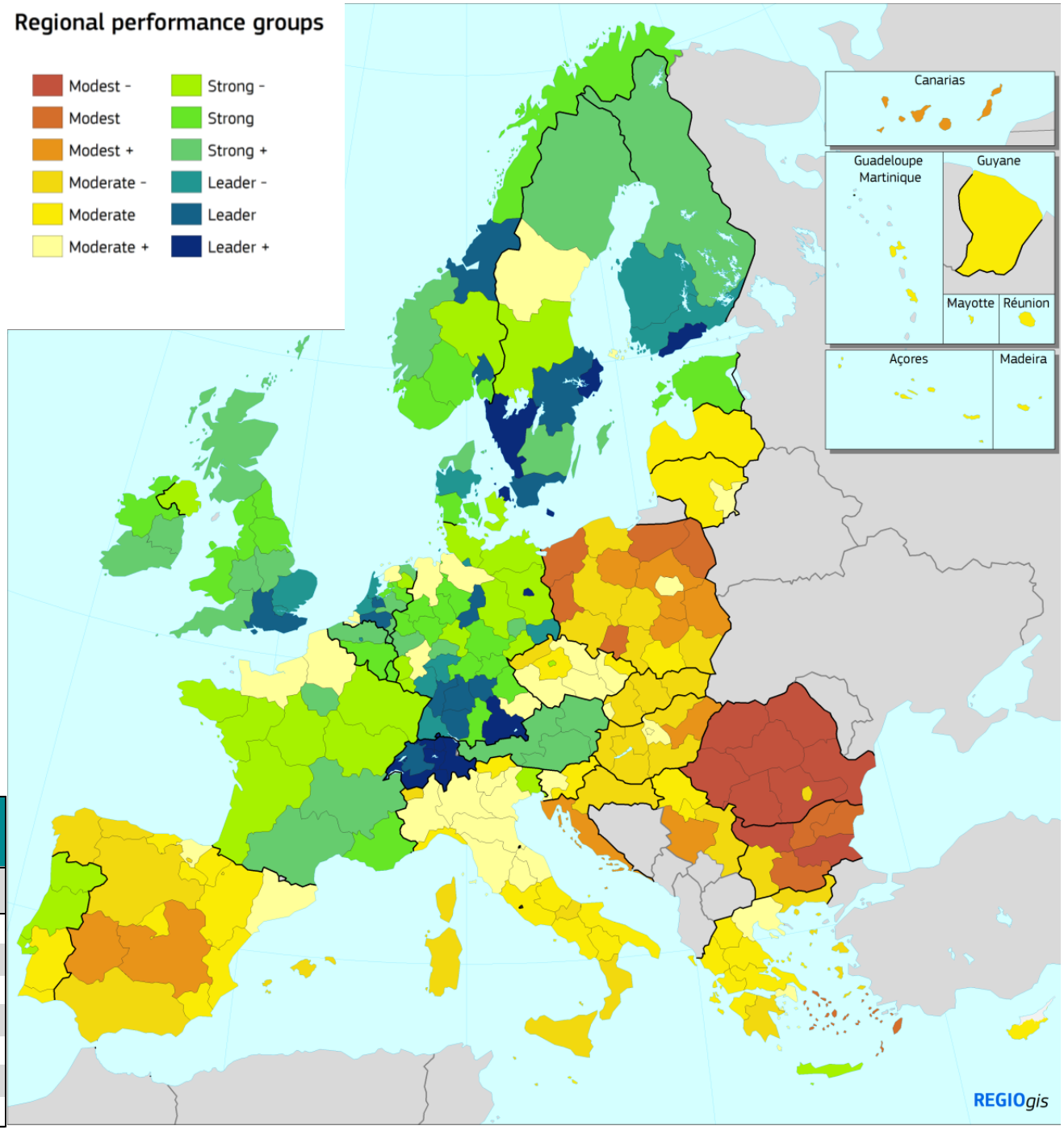

Kilde: EU Regional innovation scoreboard 2019

Olje og gass

I følge sysselsettingsstatistikken er 1 544 arbeidsplasser i Trøndelag direkte knyttet til utvinning av olje og gass og tilknyttede tjenester i 2018. Det er bosatt 2 773 personer i Trøndelag som jobber i næringer direkte tilknyttet utvinning av olje og gass.

Tallene inkluderer imidlertid veldig lite av leverandørindustrien som er knyttet opp mot olje og gass, spesielt i Verdal og på Orkanger. Disse er i statistikken klassifisert som industrinæringer og ikke som en del av petroleumsnæringen. Tallene inkluderer heller ikke de delene av forskningsmiljøene i Trondheim som jobber opp mot olje og gass-sektoren som f.eks. Equinors forskningssenter på Rotvoll med over 500 ansatte.

Selv om man tar med disse har Trøndelag likevel forholdsvis liten sysselsetting knyttet opp mot olje- og gassektoren i forhold til andre fylker. Dette har gjort at Trøndelag har blitt betydelig mildere rammet av «oljekrisen» de siste årene enn f.eks. vestlandsfylkene. Samtidig innebærer dette at Trøndelag heller ikke har tatt like stor del i veksten fra olje og gassnæringen.

Felter i produksjon i norskehavet i 2019

Felt	Funnår	Opprinnelig ressurs (Sm3 o.e)	Gjenværende ressurs (Sm3 o.e)	Produksjons start	Operatør
ORMEN LANGE	1997	325,14	103,77	13.09.2007	Norske Shell
HEIDRUN	1982	246,68	63,78	18.10.1995	Equinor Energy
ÅSGARD	1981	421,83	62,32	19.05.1999	Equinor Energy
AASTA HANSTEEN	1997	55,04	54,97	16.12.2018	Equinor Energy
TYRIHANS	1983	94,10	48,95	08.07.2009	Equinor Energy
SKARV	1998	60,77	26,18	01.01.2013	Aker BP
NJORD	1986	66,80	25,55	30.09.1997	Equinor Energy
MIKKEL	1987	60,06	16,65	01.08.2003	Equinor Energy
NORNE	1992	109,71	9,78	06.11.1997	Equinor Energy
MARIA	2010	9,48	8,02	16.12.2017	Wintershall Norge
KRISTIN	1997	65,47	6,62	03.11.2005	Equinor Energy
ALVE	1990	14,17	3,74	19.03.2009	Equinor Energy
DRAUGEN	1984	150,21	2,79	19.10.1993	OKEA
MARULK	1992	9,71	2,54	02.04.2012	Vår Energi
MORVIN	2001	15,30	2,53	01.08.2010	Equinor Energy
HYME	2009	4,58	2,24	02.03.2013	Equinor Energy
URD	2000	9,37	2,00	08.11.2005	Equinor Energy
SKULD	2008	6,20	1,63	19.03.2013	Equinor Energy

Kilde: Oljedirektoratet

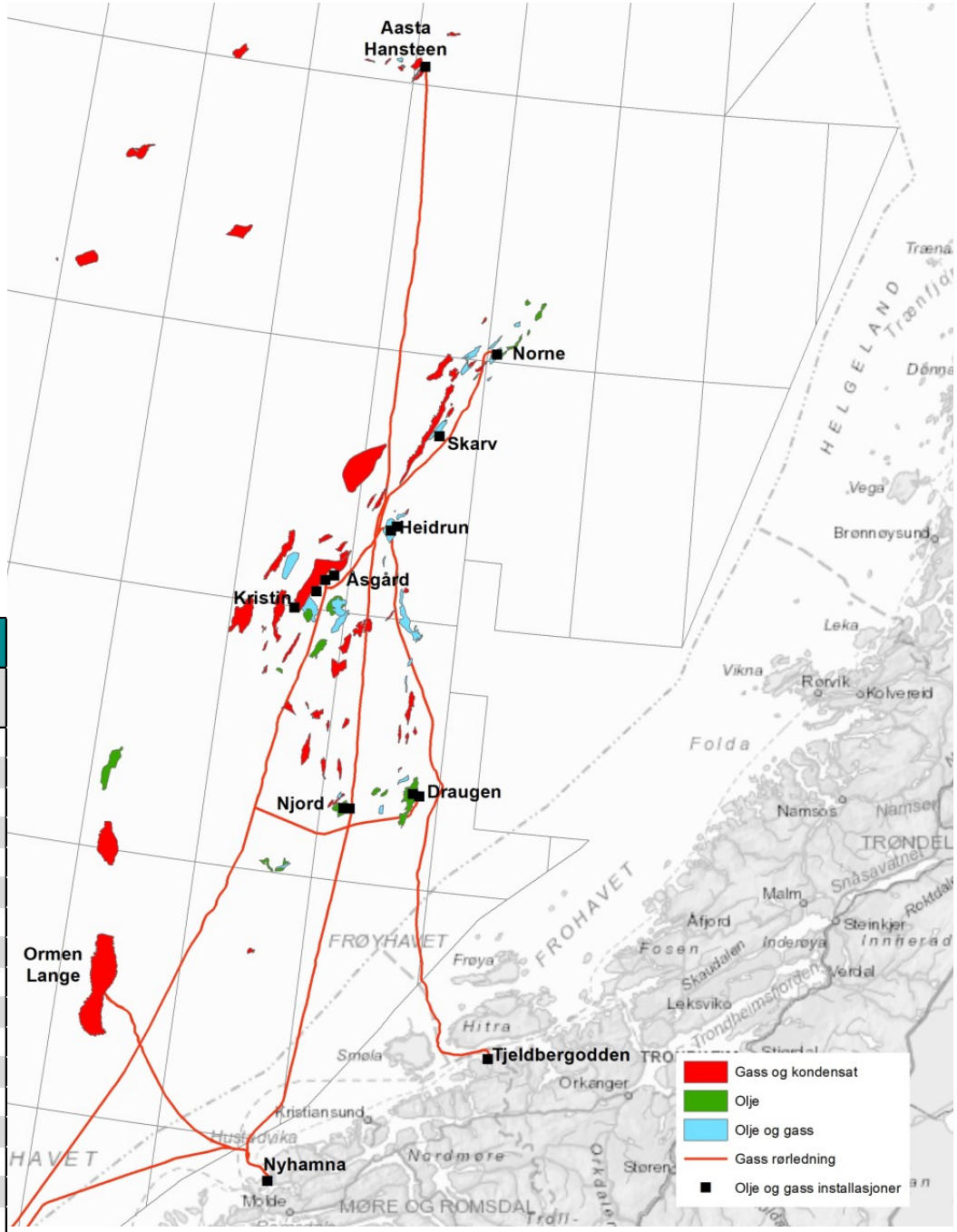

Kilde: Geodata AS og Oljedirektoratet

KAPITTEL 4

KLIMA OG ENERGI

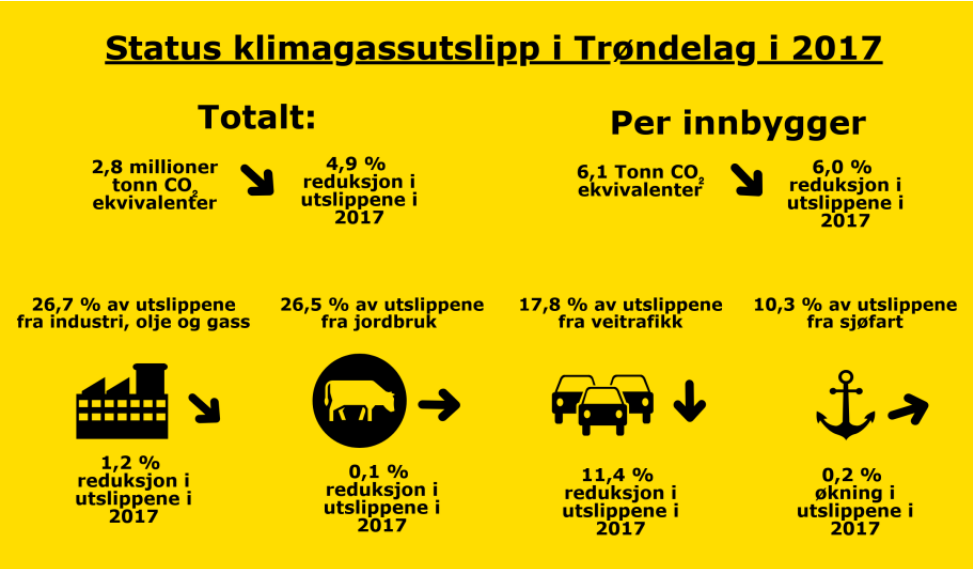

Klimagassutslipp (tonn CO2-ekv) i 2017

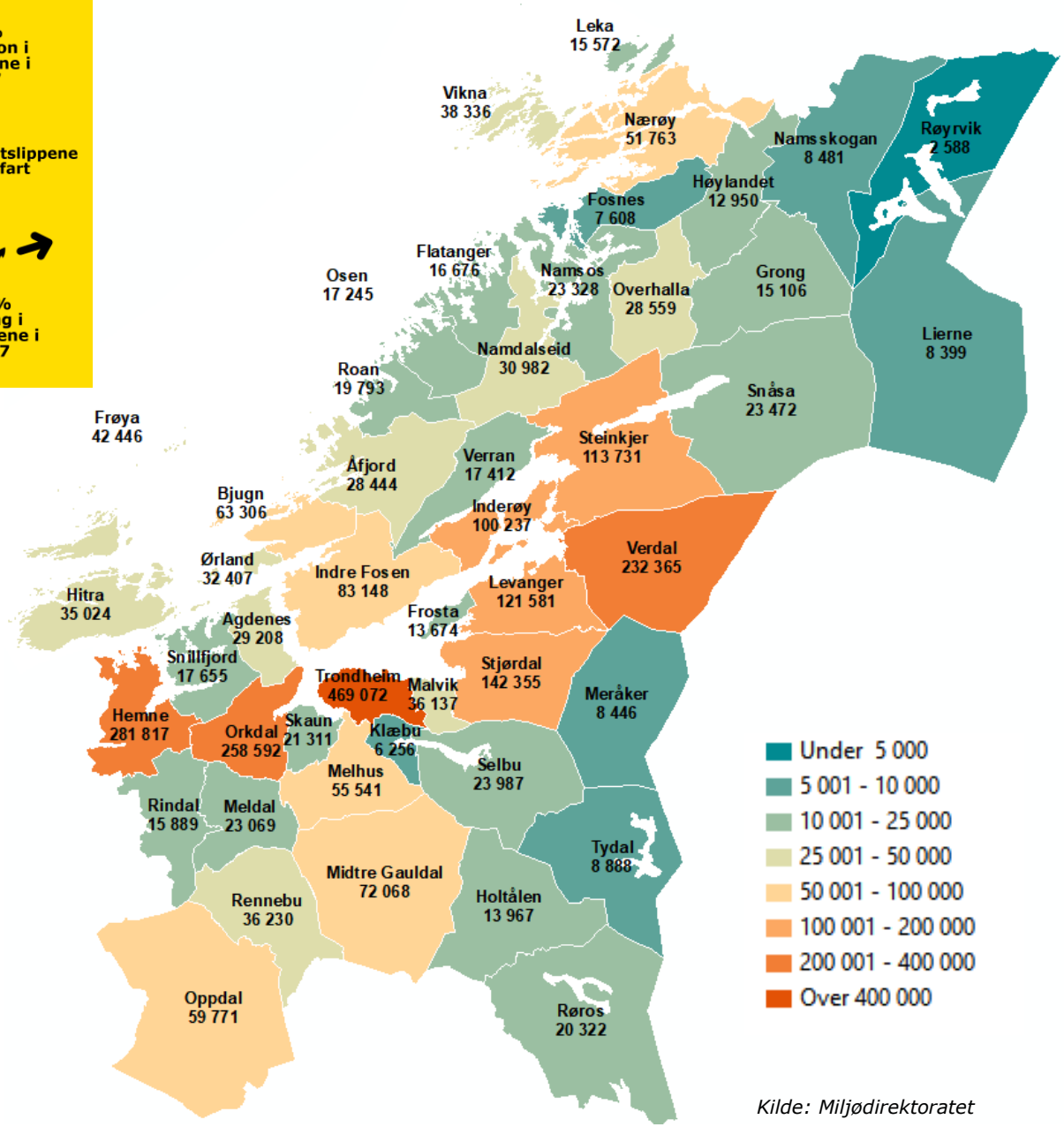

Kilde: Miljødirektoratet

Utslippene ble redusert i 2017 etter flere år med stabil utvikling

Miljødirektoratet beregner utslipp per kommune og fylke etter sektor. Det foreligger tall for årene 2009-2017.

I perioden 2009-2013 økte klimagassutslippene i Trøndelag med 10,2 %. Imidlertid var produksjonen, og dermed også utslippene fra industrien i Trøndelag uvanlig lav i 2009 som følge av finanskrisen.

Fra 2013 og frem til 2016 lå utslippene i Trøndelag noenlunde stabilt på 2,9 millioner tonn CO_2-ekvivalenter. Etter en periode med forholdsvis stabile utslipp, så man en reduksjon i utslippene på 4,9 % fra 2016 til 2017. Reduksjonen har i hovedsak skjedd i utslipp fra veitrafikk og annen mobil forbrenning (inkl. bl.a. traktorer og anleggsmaskiner).

Utslippene fra veitrafikken har gått ned hvert år siden 2009, mens utslippene fra annen mobil forbrenning så en kraftig nedgang i 2017 etter å ha vært forholdvis stabilt siden 2013.

Tall og diagrammer for kommunene i Trøndelag finnes på https://www.miljodirektoratet.no/.

Industrien, jordbruket og veitrafikken er de store utslippskildene i Trøndelag

Industri og olje og gass er de største utslippskildene i Trøndelag med klimagassutslipp på 773 700 tonn CO_2-ekvivalenter i 2017. Dette er 26,6 % av de totale utslippene i Trøndelag. Utslipp fra industrien har økt med 56.1 % siden 2009, og skyldes hovedsakelig en normalisering i aktivitetsnivå i forhold til en unormalt lav produksjon under finanskrisen. I 2017 har utslippene i industrien gått ned med 1,2 % sammenlignet med foregående år. Smelteverkene i Orkdal og Hemne står for 60 % av utslippene fra industrien i Trøndelag. I tillegg har man store punktutslipp knyttet til kalkverkene i Verdal og Inderøy.

Jordbruket sto for 26,5 % av klimagassutslippene i Trøndelag, totalt 742 300 tonn CO_2-ekvivalenter. Klimagassutslippene fra jordbruket har økt med 4,4 % siden 2009. Utslippene fra jordbruket kommer fra husdyrholdet i form av fordøyelsesprosesser, i tillegg til at det er utslipp fra jordbruksarealene og utslipp knyttet til bruk og håndtering av gjødsel. Utslipp knyttet til traktorer og annet landbruksmateriell inngår som en del av annen mobil forbrenning.

Veitrafikken er den tredje store kilden til klimagassutslipp i Trøndelag og sto i 2017 for 17,8 % av utslippene, totalt 498 000 tonn CO_2-ekvivalenter. Personbiler står for 49,6 % av utslippene fra veitrafikken i Trøndelag i 2017. Utslippene fra veitrafikken har gått ned hvert år siden 2009. Totalt har nedgangen vært på 19,4 % eller 120 200 tonn CO_2-ekvivalenter. Årsaken til reduksjonen er ikke mindre bilkjøring. Trafikkarbeidet har økt, mens fornyelse av bilparken har vært viktigste årsak til
reduksjonen. Det handler både om mer energieffektive diesel- og bensinbiler, og et større innslag av elbiler og hybridbiler.

Klimagassutslipp (tonn CO2-ekv) i Trøndelag 2017 - Detaljert inndeling

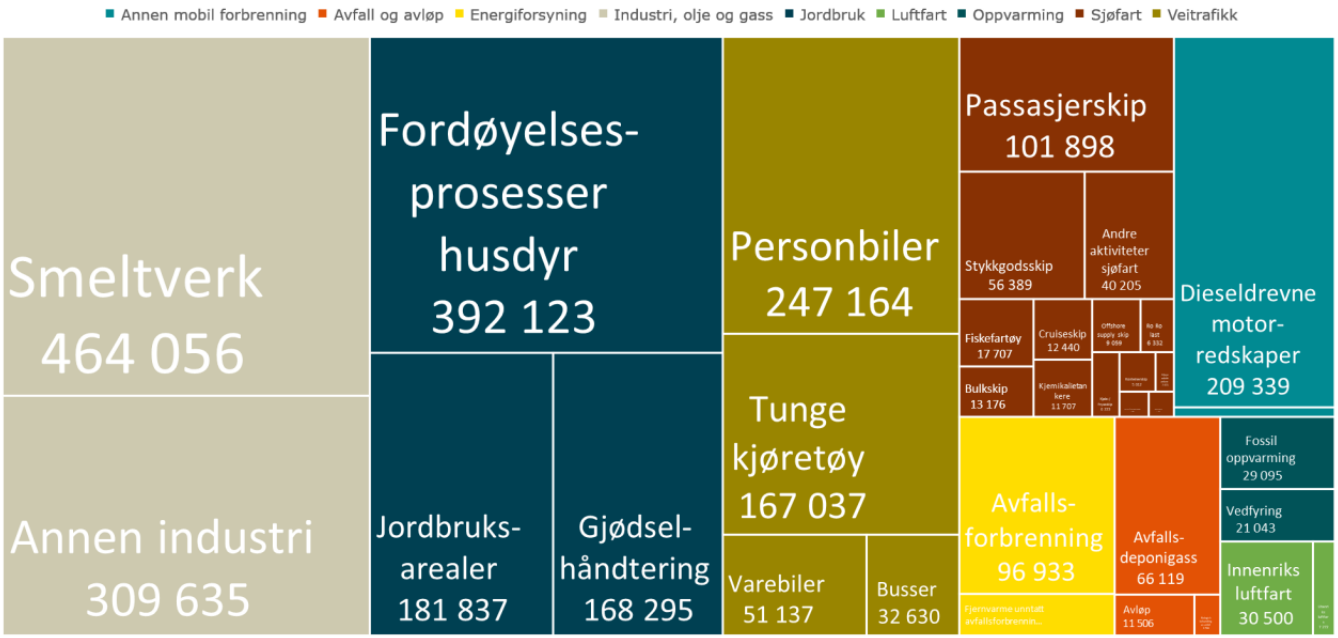

Klimagassutslipp (tonn CO2-ekv) i Trøndelag 2009-2017

	2009	2011	2013	2015	2016	2017	Endring 2009-2017		Andel i 2017
Industri, olje og gass	495 724	750 282	783 784	785 672	783 307	773 691	277 967	56,1 %	27,6 %
Energiforsyning	151 780	90 148	93 557	78 222	126 813	119 398	- 32 383	-21,3 %	4,3 %
Oppvarming	110 896	101 033	89 021	57 405	54 125	50 138	- 60 758	-54,8 %	1,8 %
Veitrafikk	618 155	614 356	606 220	591 434	561 801	497 967	- 120 187	-19,4 %	17,8 %
Sjøfart	247 240	247 240	247 240	263 971	287 155	287 624	40 384	16,3 %	10,3 %
Luftfart	35 726	39 028	40 852	38 556	38 880	37 772	2 046	5,7 %	1,3 %
Annen mobil forbrenning	197 506	232 378	271 408	262 405	272 672	214 959	17 453	8,8 %	7,7 %
Jordbruk	711 029	689 174	717 474	734 308	742 723	742 254	31 226	4,4 %	26,5 %
Avfall og avløp	105 865	96 066	95 784	87 350	83 750	81 414	- 24 451	-23,1 %	2,9 %
Totalt	2 673 920	2 859 706	2 945 339	2 899 321	2 951 225	2 805 215	131 296	4,9 %	100 %

CO_2-ekvivalenter: Klimagassutslipp er ikke bare CO_2 (karbondioksid), men mange ulike gasser og de forskjellige gassene har ulik effekt klimaet. Ett tonn lystgass (N_2O) har f.eks. 298 ganger så stor effekt på klimaet som et tonn CO_2. For å få sammenlignbare tall i klimagassregnskap så bruker man GWP-verdien (Global Warming Potential) på de ulike gassene og omregner til tilsvarende mengde med CO_2.

GWP-verdien er et mål på de ulike drivhusgassenes effekt på global oppvarming. GWP-verdien for en gass defineres som den akkumulerte påvirkninga på drivhuseffekten fra ett tonn utslipp av gassen, sammenlignet med ett tonn utslipp av CO_2. Ved hjelp av GWP-verdiene blir utslippene av ulike klimagasser omregnet til CO_2-ekvivalenter.

Kilde: Miljødirektoratet

Det er store forskjeller blant kommunene på hva som er de største utslippskildene. Dette skyldes bl.a. næringsstruktur og hvor mye gjennomfartstrafikk det er i kommunen. Tabellen til høyre viser utslipp per kommune i Trøndelag fordelt på sektor.

Det er 3 bedrifter i Trøndelag som hadde punktutslipp på mer enn 100 000 tonn CO_2-ekvivalenter i 2018: Wacker Chemical med 242 616 tonn CO_2-ekv., Elkem Thamshamn med 225 695 tonn CO_2-ekv. og Norfrakalk med 154 686 tonn CO_2-ekv.

Det største punktutslippet i Norge er Equinors raffineri på Mongstad som slapp ut 2,2 millioner tonn CO_2-ekv. i 2018.

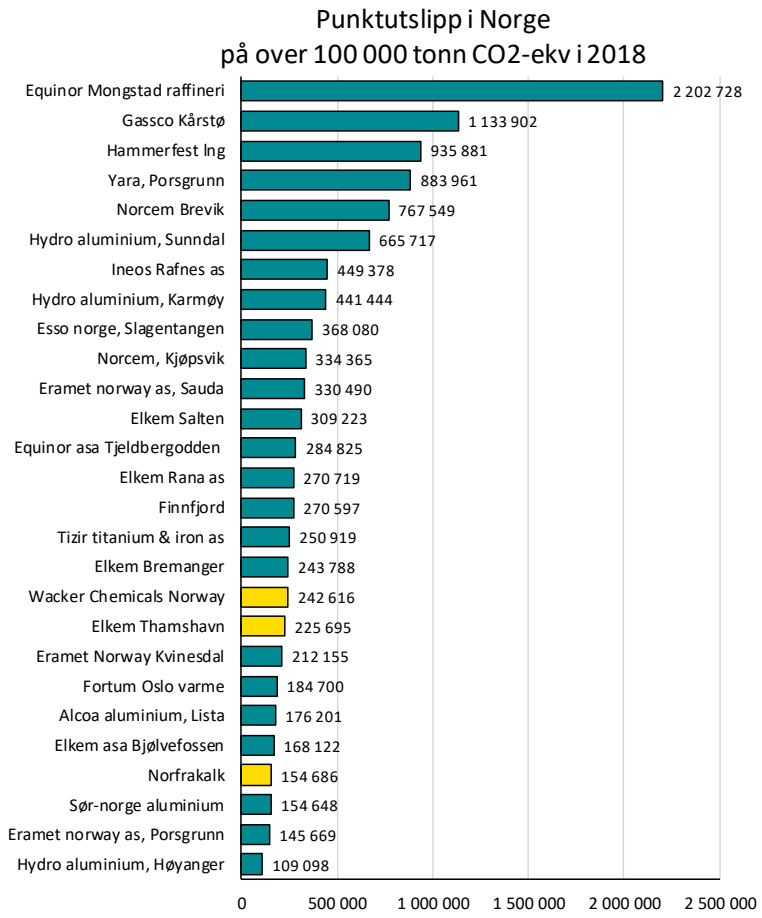

Kilde: Norske utslipp , Miljødirektoratet

Klimagassutslipp (tonn CO2-ekv) i Trønderske kommuner i 2017 fordelt på sektor

	Annen mobil forbrenning	Avfall og avløp	Energi-forsyning	Industri, olje og gass	Jordbruk	Luftfart	Oppvarming	Sjøfart	Veitrafikk	**Total**
Agdenes	359	205	-	792	10 096	-	218	16 231	1 306	**29 208**
Bjugn	517	85	-	23 799	16 604	-	408	18 299	3 594	**63 306**
Flatanger	105	266	-	-	4 164	-	149	11 500	492	**16 676**
Fosnes	16	7	-	-	5 801	-	114	1 220	450	**7 608**
Frosta	693	39	-	-	9 015	-	359	1 360	2 207	**13 674**
Frøya	4 409	1 639	-	601	4 950	1	511	26 732	3 603	**42 446**
Grong	959	812	-	-	9 313	-	309		3 713	**15 106**
Hemne	6 182	429	-	248 971	10 857	-	460	7 956	6 962	**281 817**
Hitra	594	1 416	-	10	6 818	-	530	20 295	5 361	**35 024**
Holtålen	979	200	-	-	8 406	-	339		4 043	**13 967**
Høylandet	758	69	-	-	9 891	-	170	1	2 062	**12 950**
Inderøy	374	615	-	62 035	27 149	-	728	943	8 393	**100 237**
Indre Fosen	1 500	983	-	-	38 419	-	902	32 263	9 081	**83 148**
Klæbu	448	213	-	-	2 407	-	266		2 922	**6 256**
Leka	2	18	-	-	4 538	-	71	10 639	305	**15 572**
Levanger	3 599	9 214	-	10 348	59 903	-	1 614	5 223	31 681	**121 581**
Lierne	385	610	-	-	6 061	-	249		1 094	**8 399**
Malvik	805	3 371	-	1 203	5 312	-	699	266	24 481	**36 137**
Meldal	1 493	2 780	-	-	14 538	-	528		3 730	**23 069**
Melhus	2 317	871	-	53	25 146	-	1 412		25 743	**55 541**
Meråker	769	521	-	-	5 136	-	463		1 558	**8 446**
Midtre Gauldal	15 506	2 789	-	2 738	33 114	-	1 742		16 179	**72 068**
Namdalseid	8 409	183	-	-	16 596	-	424	752	4 619	**30 982**
Namsos	1 987	2 047	488	-	7 027	329	945	2 851	7 655	**23 328**
Namsskogan	878	491	-	-	5 025	-	123		1 964	**8 481**
Nærøy	1 638	639	-	-	22 753	-	470	20 292	5 970	**51 763**
Oppdal	1 946	1 505	-	-	33 059	6	788		22 466	**59 771**
Orkdal	6 515	2 010	70	215 530	15 512	-	892	3 357	14 706	**258 592**
Osen	162	8	-	-	4 923	-	247	11 072	833	**17 245**
Overhalla	686	3 622	-	-	21 201	-	349		2 702	**28 559**
Rennebu	1 273	480	-	-	16 879	-	447		17 151	**36 230**
Rindal	383	91	-	-	13 020	-	164		2 231	**15 889**
Roan	3 164	53	-	-	5 606	-	146	9 969	856	**19 793**
Røros	3 106	367	-	227	10 244	202	960		5 216	**20 322**
Røyrvik	287	162	-	-	1 613	-	78		447	**2 588**
Selbu	1 527	563	-	-	15 626	-	497		5 774	**23 987**
Skaun	582	374	-	-	8 613	-	494	153	11 095	**21 311**
Snillfjord	725	102	-	-	6 984	-	180	5 363	4 302	**17 655**
Snåsa	792	223	-	-	18 230	-	571		3 655	**23 472**
Steinkjer	5 457	3 688	-	5 798	69 841	-	1 651	376	26 920	**113 731**
Stjørdal	31 970	1 199	244	5 578	31 641	36 821	5 038	206	29 657	**142 355**
Trondheim	93 198	23 651	118 595	21 780	12 984	2	20 708	32 631	145 522	**469 072**
Tydal	711	102	-	-	5 801	-	225		2 049	**8 888**
Verdal	1 158	8 508	-	168 045	38 434	-	1 223	1 488	13 509	**232 365**
Verran	741	2 165	-	4 638	6 564	-	269	500	2 535	**17 412**
Vikna	2 611	501	-	1 546	8 612	348	314	22 646	1 757	**38 336**
Ørland	1 078	1 084	-	-	13 272	61	336	14 642	1 935	**32 407**
Åfjord	1 208	445	-	-	14 557	-	356	8 396	3 482	**28 444**
Total	**214 959**	**81 413**	**119 398**	**773 691**	**742 254**	**37 772**	**50 137**	**287 624**	**497 967**	**2 805 215**

Kilde: Miljødirektoratet

Klimagassutslipp per fylke

Hordaland og Rogaland er fylkene som har de største klimagassutslippene, med henholdsvis 5,3 og 4,5 millioner tonn CO_2-ekv. i 2017. Det er spesielt industri og olje og gass som trekker opp utslippsmengden i disse fylkene. Størst per innbygger er Finnmark og Telemark med henholdsvis 20,8 og 16,5 tonn CO_2-ekv. per innbygger i 2017. Oslo og Akershus som har mye folk men lite industri hadde lavest utslipp per innbygger med 1,6 og 2,8 tonn CO_2-ekv. per innbygger. Trøndelag ligger på 6,1 tonn per innbygger.

Den regionfordelte utslippsstatistikken fra Miljødirektoratet dekker ikke alle utslippskilde. Sammenligner man fylkesvise tall med tallene for totale utslipp fra norsk territorium fra SSB finner man at det i 2017 er ca. 16,6 millioner tonn i CO_2-ekv. eller 3,2 tonn per innbygger som ikke er regionfordelt. Mye av dette er knyttet til aktiviteten på kontinentalsokkelen.

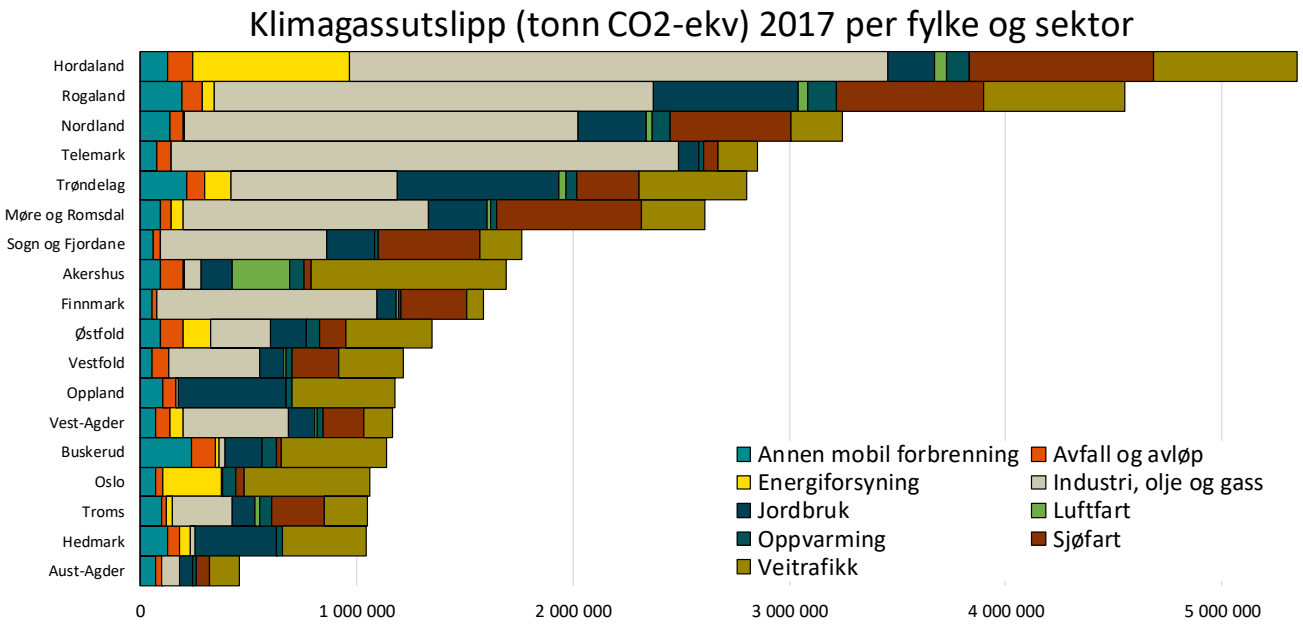

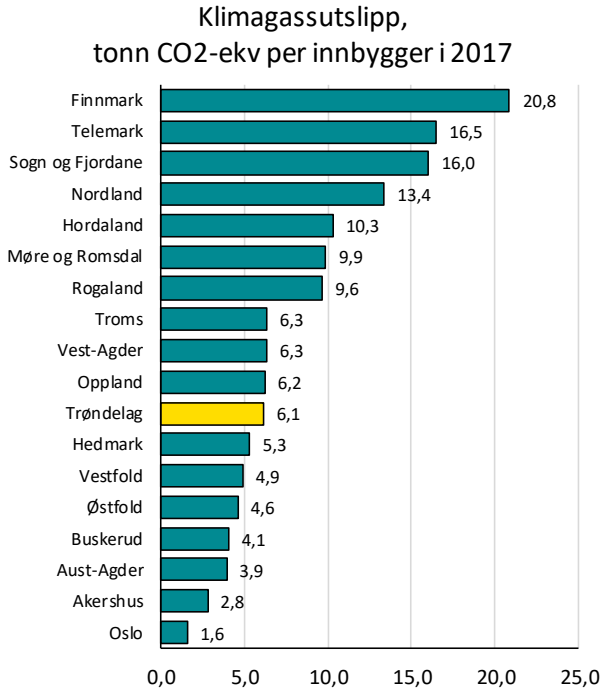

Klimagassutslipp (tonn CO2-ekv) 2009-2017

	2009	2011	2013	2015	2016	2017	Endring 2009-2017		Endring 2013-2017		Per Innbygger 2017
Akershus	1 875 492	2 026 469	1 870 625	1 783 962	1 772 093	1 691 851	-183 640	-9,8 %	-178 774	-9,6 %	2,8
Aust-Agder	448 655	470 551	473 842	481 649	496 977	458 755	10 100	2,3 %	-15 087	-3,2 %	3,9
Buskerud	1 185 452	1 230 730	1 138 818	1 224 750	1 227 624	1 135 467	-49 984	-4,2 %	-3 350	-0,3 %	4,1
Finnmark	1 388 930	1 558 973	1 427 903	1 626 157	1 668 878	1 587 223	198 293	14,3 %	159 320	11,2 %	20,8
Hedmark	1 076 910	1 107 924	1 133 726	1 089 538	1 109 019	1 044 900	-32 010	-3,0 %	-88 826	-7,8 %	5,3
Hordaland	4 448 607	5 665 458	5 880 184	5 645 246	5 451 466	5 346 252	897 646	20,2 %	-533 931	-9,1 %	10,3
Møre og Romsdal	2 412 954	2 495 743	2 475 971	2 590 920	2 561 894	2 608 441	195 486	8,1 %	132 470	5,4 %	9,9
Nordland	2 900 832	3 094 355	2 910 015	2 986 404	3 141 595	3 244 113	343 281	11,8 %	334 098	11,5 %	13,4
Oppland	1 222 313	1 240 402	1 243 949	1 256 471	1 263 120	1 178 615	-43 698	-3,6 %	-65 334	-5,3 %	6,2
Oslo	1 367 939	1 291 441	1 508 323	1 263 025	1 168 424	1 062 543	-305 396	-22,3 %	-445 780	-29,6 %	1,6
Rogaland	5 254 797	4 805 827	4 404 611	4 534 766	4 529 264	4 553 769	-701 028	-13,3 %	149 159	3,4 %	9,6
Sogn og Fjordane	1 658 717	1 689 688	1 666 083	1 718 277	1 869 036	1 763 221	104 504	6,3 %	97 138	5,8 %	16,0
Telemark	3 284 257	3 067 736	3 280 609	3 417 059	3 082 267	2 851 370	-432 888	-13,2 %	-429 240	-13,1 %	16,5
Troms	882 405	1 037 313	1 052 876	1 077 420	1 084 114	1 050 050	167 645	19,0 %	-2 826	-0,3 %	6,3
Trøndelag	2 673 920	2 859 706	2 945 339	2 899 321	2 951 225	2 805 215	131 296	4,9 %	-140 123	-4,8 %	6,1
Vest-Agder	997 713	1 156 666	1 100 628	1 147 552	1 149 911	1 166 202	168 489	16,9 %	65 575	6,0 %	6,3
Vestfold	1 312 435	1 308 128	1 292 503	1 258 750	1 156 020	1 212 399	-100 036	-7,6 %	-80 104	-6,2 %	4,9
Østfold	1 545 862	1 561 571	1 525 458	1 385 374	1 409 291	1 346 153	-199 708	-12,9 %	-179 304	-11,8 %	4,6
Regionfordelte utslipp	35 938 190	37 668 680	37 331 462	37 386 639	37 092 220	36 106 541	168 351	0,5 %	-1 224 920	-3,3 %	6,9
Total utslipp fra norsk territorium	53 178 000	54 638 000	54 015 000	54 443 000	53 608 000	52 740 000	-438 000	-0,8 %	-1 275 000	-2,4 %	10,0
Ikke regionfordelt	*17 239 810*	*16 969 320*	*16 683 538*	*17 056 361*	*16 515 780*	*16 633 459*	-606 351	-3,5 %	-50 080	-0,3 %	3,2

Kilde: Miljødirektoratet, SSB tabell 08940 og 07459

Opptak av klimagasser fra skog og annen arealbruk

Et gitt areal kan både ta opp og slippe ut klimagasser. Mengden vil avhenge av type arealbruk. Opptak av klimagasser fra atmosfæren skjer når biomasse vokser, tar opp og lagrer karbon i jord, røtter, stamme og bladverk. Et utslipp av klimagasser skjer når biomassen forbrennes eller brytes ned. Bearbeiding av jorda kan også øke nedbrytingen av det organiske materialet i jordsmonnet, som gir utslipp av CO_2.

Arealbruksendring kan derfor medføre betydelige utslipp eller opptak av klimagasser, siden det vil kunne påvirke og endre prosessene nevnt over, i tillegg til å påvirke hvor mye karbon som lagres på arealet og i jorda. I tillegg vil arealer hvor det ikke skjer noen arealbruksendring også slippe ut eller ta opp klimagasser. For eksempel vil stående skog vokse, og binde CO_2 i forbindelse med dette.

Karbon utgjør 50 % av vekta i tørt trevirke. Gjennom fotosyntesen tar trærne opp CO_2 fra atmosfæren og omgjør det til energirike karbonforbindelser. Karbonet bindes/lagres, mens oksygen frigjøres. I 2015 var det estimerte CO_2-opptaket fra skogen i Trøndelag på 3,6 millioner tonn CO_2-ekvivalenter, noe som tilsvarer 8,0 tonn CO_2-ekv. per innbygger.

Utslipp og opptak av klimagasser (tonn CO_2-ekvivalenter) fra skog og annen arealbruk i Trøndelag.
(Negative tall = opptak av CO_2)

	2010	2015
Beite	2 102	-629
Vann og myr	-139 429	-144 773
Skog	-3 934 790	-3 574 419
Annen utmark	-58 192	-112 186
Utbygd areal	18 385	21 192
Dyrket mark	275 737	295 219
Netto utslipp/opptak	-3 836 187	-3 515 596

Kilde: Miljødirektoratet

Opptak av klimagasser fra skog i Trøndelag i 2015
(tonn CO2-ekvivalenter)

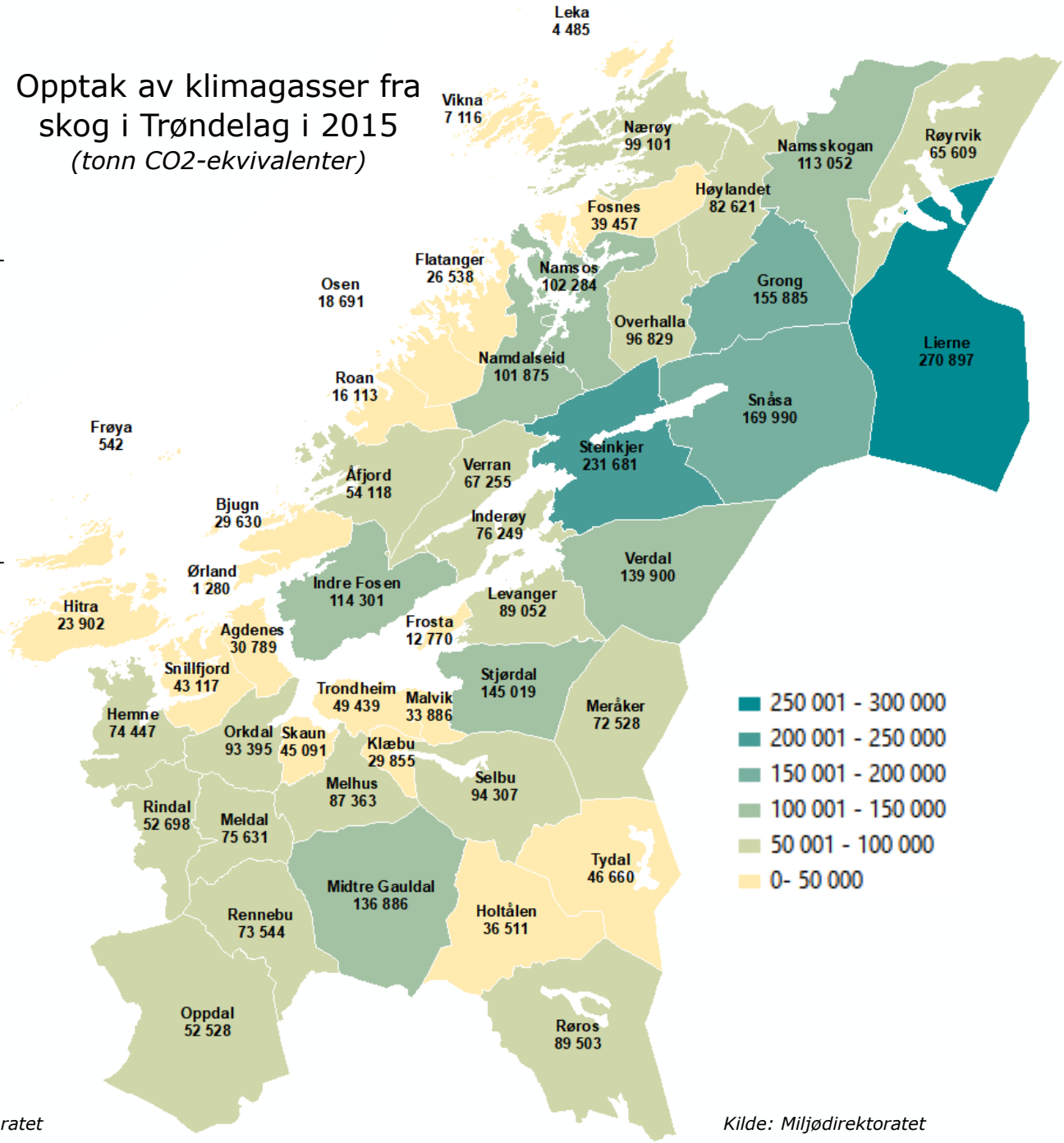

Kilde: Miljødirektoratet

Kraftproduksjon

93 % av kraftproduksjonen i Trøndelag kommer fra vannkraft

Trøndelag produserte 9 352 GWh elektrisk kraft i 2017. 8 666 GWh kom fra vannkraft, mens 529 og 158 GWh kom fra vindkraft og varmekraftproduksjon. 91 GWh gikk med til forbruk i kraftstasjonene og pumpekraftforbruk, noe som gjør at Trøndelag hadde en nettoproduksjon på 9 261 GWh i 2017. De årlige svingningene i elkraft-produksjonen forklares hovedsakelig av variasjoner i nedbørsmengde.

Trøndelag er ikke blant fylkene med størst elkraft-produksjon og forbruket av elektrisk kraft er større enn produksjonen. Trøndelag hadde i 2017 et forbruk av elektrisk kraft på 9 740 GWh, noe som ga en estimert produksjonsbalanse på -479 GWh. Trøndelag produserer altså 5,2 % mindre elkraft enn det som forbrukes. Differansen utlignes via kjøp av elektrisitet fra det nordiske kraftmarkedet.

Vindkraft utgjør fremdeles en liten del av den totale kraft-produksjon i Trøndelag. Kun 5,7 % i 2017. Det er imidlertid store vindkraftutbygginger på gang og i løpet av 2020 er det forventet at det vil bygges ut vindparker med ytterligere 1 000 MW produksjonskapasitet med en forventet årsproduksjon over 3 500 GWh.

Produksjon av elektrisk kraft (GWh) i Trøndelag etter produksjonsform. 2017

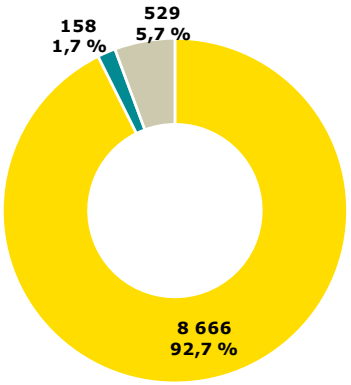

Vannkraftproduksjon ▪ Varmekraftproduksjon ▪ Vindkraftproduksjon

Produksjon av elektrisk kraft (GWh) i Trøndelag 2008-2017

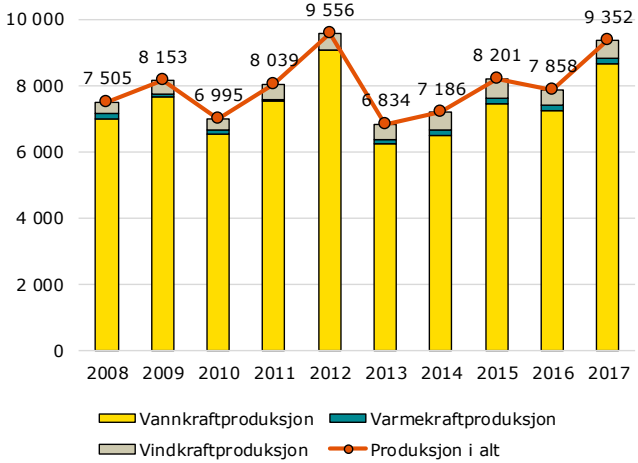

Produksjon av elektrisk kraft (GWh) i Trøndelag 2008-2017											Endring 2008-2017
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Vannkraftproduksjon	6 986	7 668	6 520	7 532	9 070	6 259	6 510	7 457	7 239	8 666	1 680
Varmekraftproduksjon	162	71	128	58	23	120	164	156	170	158	-4
Vindkraftproduksjon	357	415	347	449	464	455	512	589	449	529	172
Produksjon i alt	7 505	8 153	6 995	8 039	9 556	6 834	7 186	8 201	7 858	9 352	1 847
Forbruk i kraftstasjonene	-121	-133	-84	-57	-65	-53	-45	-45	-43	-25	96
Pumpekraftforbruk	-52	-50	-48	-62	-51	-57	-37	-43	-46	-66	-14
Nettoproduksjon	7 332	7 970	6 863	7 920	9 440	6 724	7 104	8 113	7 769	9 261	1 929
Forbruk av elektrisk kraft	9 148	8 401	9 289	8 576	9 353	9 393	9 295	9 214	9 774	9 740	592
Produksjonsbalanse	-1 816	-431	-2 426	-656	87	-2 669	-2 191	-1 101	-2 005	-479	1 337
Produksjonsbalanse (prosent)	-24,8 %	-5,4 %	-35,3 %	-8,3 %	0,9 %	-39,7 %	-30,8 %	-13,6 %	-25,8 %	-5,2 %	N/A

Produksjonsbalanse på elektrisk kraft i Trøndelag (GWh) 2008-2017

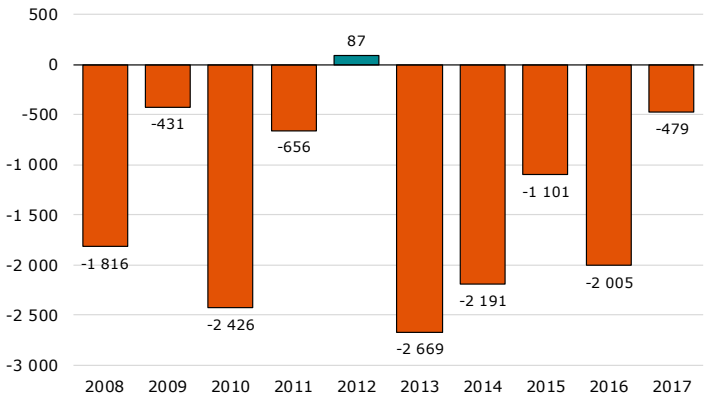

Nettoproduksjon av elektrisk kraft i 2017 per fylke. (GWh)

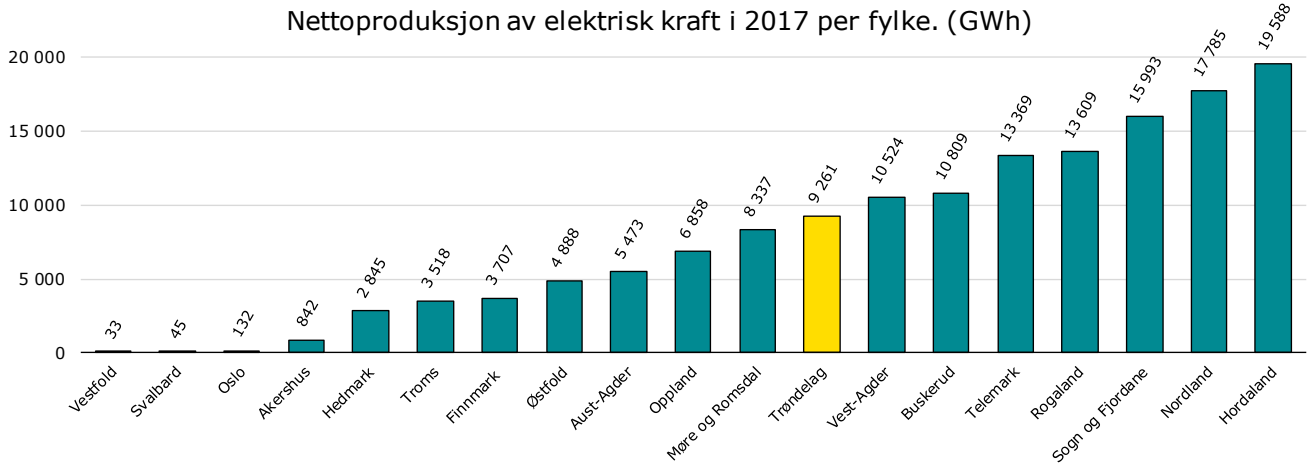

Kilde: SSB tabell 08308 og 08312

Vannkraft

Tydal har mest vannkraft i Trøndelag

Den årlige middelproduksjon til vannkraftverkene i Trøndelag er på 8 160 GWh per 2019. Kraftverkene i Tydal hadde i 2019 en årlig middelproduksjon 1 163 GWh. Selv om Tydal er kommunen med mest vannkraft i Trøndelag så er det 35 kommuner i Norge med høyere middelproduksjon.

Andre kommuner i Trøndelag med betydelig mengde vannkraft er Namsskogan, Trondheim og Rennebu med en middelproduksjon på henholdsvis 820, 801 og 749 GWh i 2019.

De største vannkraftverkene i Trøndelag er Tunnsjødal i Namsskogan med en produksjonskapasitet på 176 MW, Nea i Tydal med produksjonskapasitet på 175 MW og Bratsberg i Trondheim med 124 MW produksjonskapasitet.

15 største vannkraftkommunene i Trøndelag i 2019

	Installert maks ytelse MW	Årlig middel-produksjon GWh	Andel av trøndersk middel-produksjon
Tydal	314	1 164	14,3 %
Namsskogan	178	820	10,0 %
Trondheim	175	801	9,8 %
Rennebu	159	749	9,2 %
Grong	95	673	8,3 %
Meråker	157	638	7,8 %
Selbu	138	566	6,9 %
Orkdal	64	386	4,7 %
Melhus	59	322	3,9 %
Verran	101	320	3,9 %
Lierne	63	285	3,5 %
Hemne	46	238	2,9 %
Klæbu	55	188	2,3 %
Snåsa	67	172	2,1 %
Steinkjer	37	135	1,7 %
Topp 15	1 707	7 457	91,4 %
Andre	167	703	8,6 %
Total	1 874	8 160	100,0 %

Kilde: NVE vannkraftdatabasen.

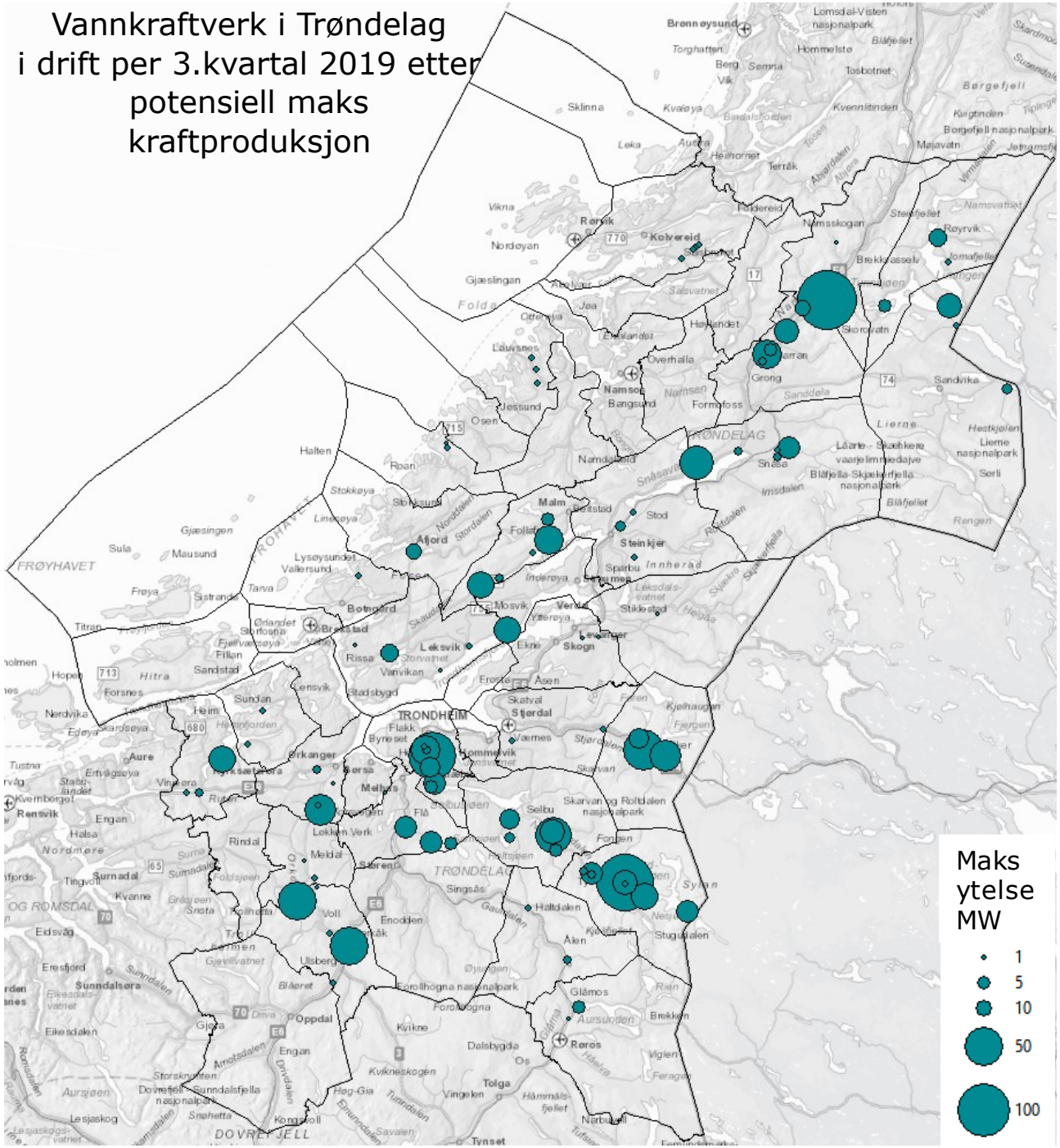

Vindkraft

Vindkraft har så langt utgjort en forholdsvis liten del av kraftproduksjonen i Trøndelag, 529 GWh eller 5,7 % av den totale kraftproduksjonen i 2017. Flere større vindparker har blitt bygd ut de siste årene og det er flere store utbygginger på gang. Det er dermed forventet at de pågående vindkraft-utbyggingene vil gjør at Trøndelag i 2020 går fra å ha et underskudd på kraft og til å ha et overskudd.

Totalt har vindkraftverkene som er i drift i 2019 en forventet produksjon på nesten 2 400 GWh, ytterligere 2 200 GWh er under bygging. I tillegg har vindkraftanleggene i Trøndelag med konsesjon, men hvor det ikke er startet bygging, en forventet produksjon på ca. 1 500 GWh.

Storheia og Roan Vindpark, som har en middelproduksjon på henholdsvis 1000 GWh og 900 GWh, er de største vindkraft-anleggene ikke bare i Trøndelag, men også i Norge. Den siste turbinen på Storheia ble montert 11. august 2019.

Det er også flere store pågående vindkraftutbygginger i Trøndelag, blant annet Sørmarkfjellet (442 GWh), Harbaks-fjellet (428 GWh) og Kvenndalsfjellet (401 GWh). I tillegg foregår det også en svært omstridt utbygging av vindkraft-anlegg på Frøya (204 GWh).

Vindkraftverk i drift i Norge i 2019
med middelproduksjon over 100 GWh

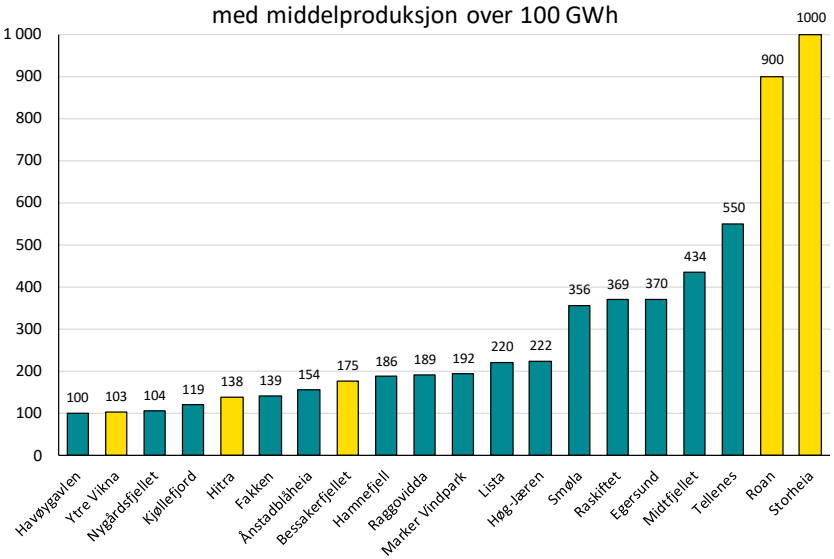

Vindkraftanlegg i Trøndelag i drift eller under utbygging i 2019 etter forventet årsproduksjon (GWh)

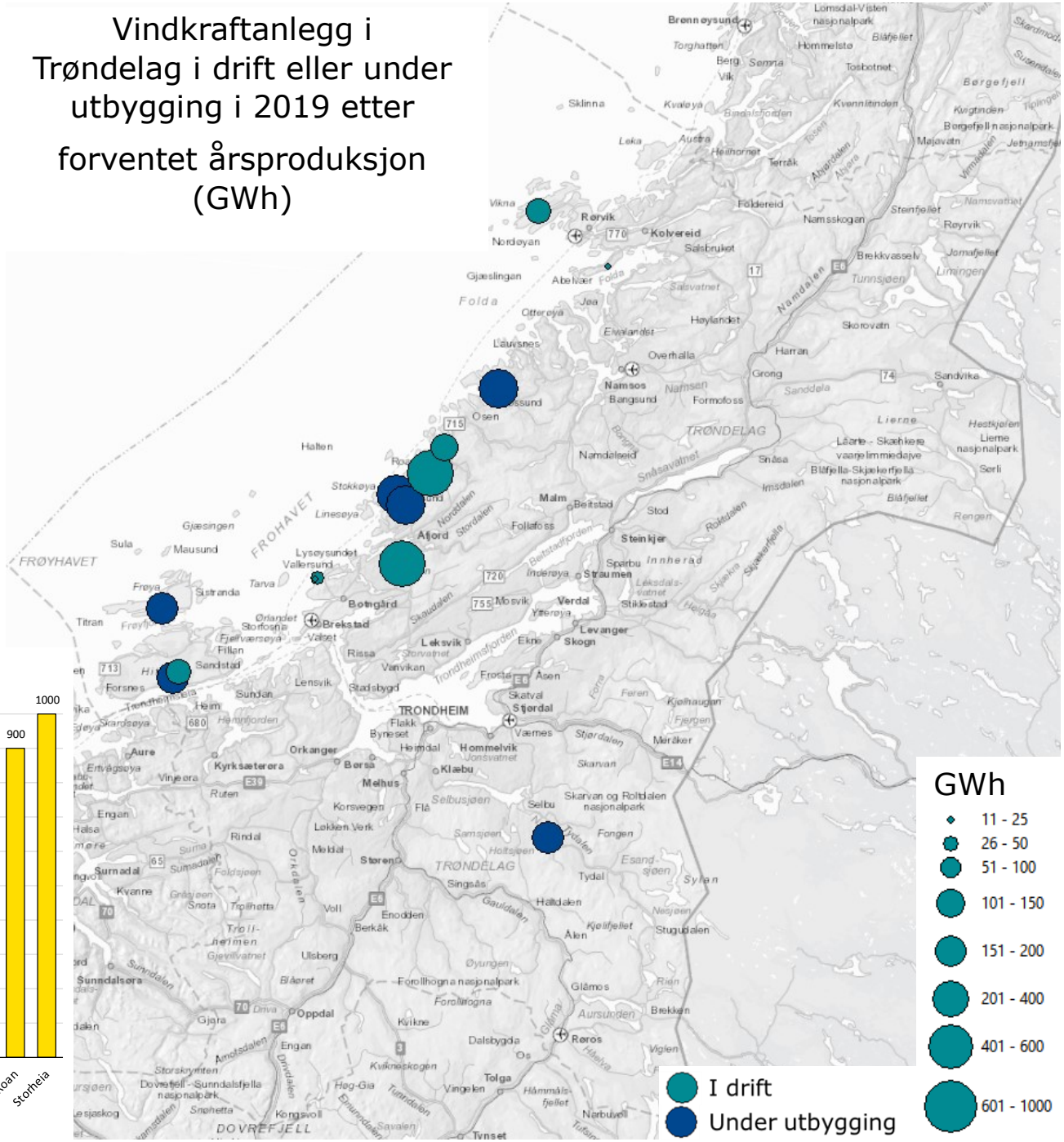

Kilde: NVE

Kraft forbruk

Trønderske husholdninger har det nest laveste nettoforbruket av elektrisk kraft i Norge

Det årlige forbruket i elektrisk kraft i Trøndelag varierer som følge av temperaturvariasjoner, økonomiske konjunkturer som påvirker kraftintensiv industri og som følge av en underliggende befolkningsvekst. I perioden 2008-2015 har nettoforbruket av elektrisk kraft i Trøndelag økt med 6 592 GWh.

Husholdningene i Trøndelag brukte 6 729 KWh med elektrisk kraft per person i 2017, omtrent på samme nivå som foregående år. Det er kun i Oslo husholdningene har et lavere elektrisitets-forbruk per innbygger. Graden av urbanitet, størrelse på boligene og oppvarmingsbehov for-klare mye av variasjonene mellom fylkene.

Husholdninger og jordbruket står imidlertid for kun 38 % av det totale elektrisitetsforbruket i Trøndelag, totalt 3 659 GWh i 2017. Hus-holdninger og jordbruket i Trøndelag har likevel økt det årlige elektrisitetsforbruket med 558 GWh siden 2008. Dette er 94,2 % av veksten i nettoforbruk av elektrisk kraft i Trøndelag i perioden.

Den kraftintensive industrien i Trøndelag hadde i 2017 et forbruk av elektrisk kraft på 3 047 GWh, noe som er 31 % av det totale elektrisitets-forbruket i Trøndelag. Forbruket i den kraft-intensive industrien i Trøndelag er stort sett stabilt, men kan ha store svingninger i forbindelse konjunkturdrevne hendelser, f.eks. i 2009 da forbruket var 700-800 GWh lavere enn normalt grunnet lavere aktivitet under finanskrisen.

Nettoforbruk av elektrisk kraft (GWh) i Trøndelag 2017

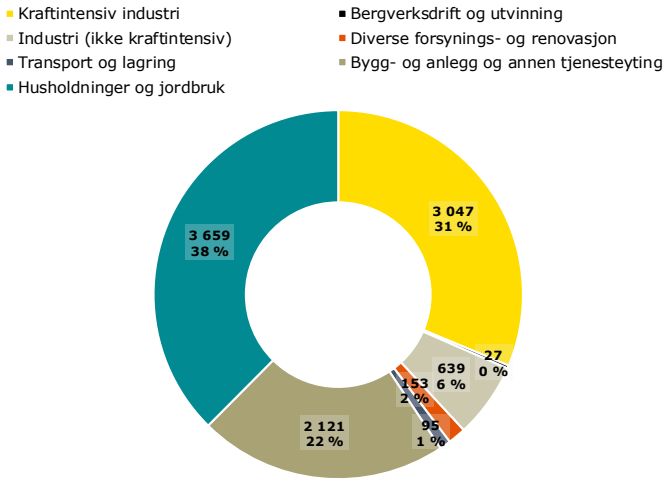

Nettoforbruk av elektrisk kraft (GWh) i Trøndelag 2008-2017

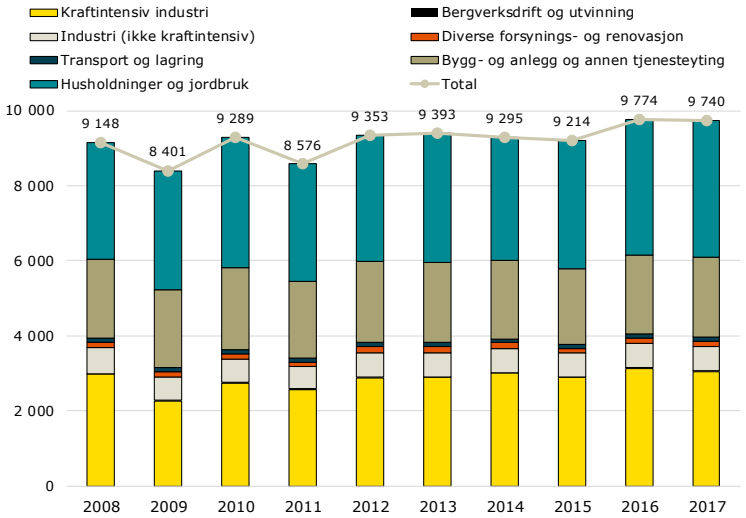

Nettoforbruk av elektrisk kraft (GWh) i Trøndelag 2008-2017											Endring 2008-2017
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Kraftintensiv industri	2 976	2 269	2 746	2 558	2 889	2 900	3 007	2 893	3 128	3 047	71
Bergverksdrift og utvinning	24	26	28	27	17	16	20	24	25	27	3
Industri (ikke kraftintensiv)	688	607	619	605	637	634	639	631	655	639	-49
Diverse forsynings- og renovasjon	137	147	138	111	179	163	160	118	138	153	16
Transport og lagring	103	104	97	102	107	102	97	93	100	95	-8
Bygg- og anlegg og annen tjenesteyting	2 119	2 080	2 199	2 049	2 159	2 144	2 076	2 036	2 118	2 121	2
Husholdninger og jordbruk	3 101	3 168	3 465	3 124	3 365	3 431	3 293	3 419	3 610	3 659	558
Total	9 148	8 401	9 289	8 576	9 353	9 393	9 295	9 214	9 774	9 740	592

Nettoforbruk av elektrisk kraft i husholdningene per innbygger (KWh) i 2017

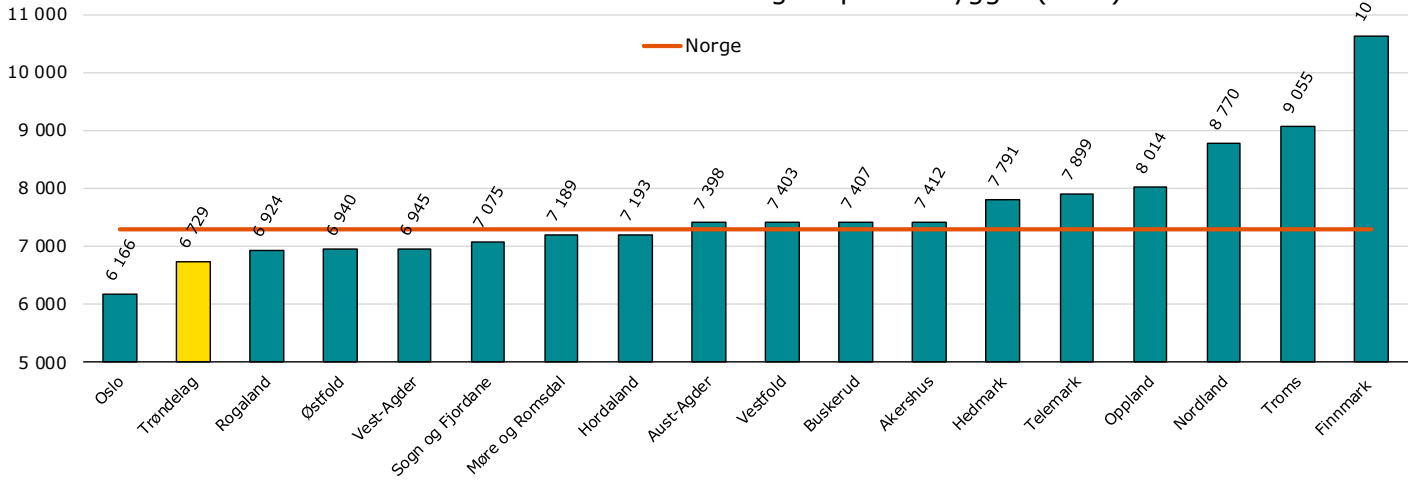

Kilde: SSB tabell 08312 og 08313

Trondheim har 41,5 % av befolkningen, men står for kun 27,1 % av strøm-forbruket i Trøndelag

Befolkningsmengde og næringsstruktur er faktorene som påvirker elektrisitetsforbruket i kommunen. I Hemne, Orkdal, Levanger og Verran er det industrien som står for 80 % av elektrisitets-forbruket. Industrien i Levanger brukte 1 309 GWh i 2017, noe som er mer enn forbruket til alle hushold-ningene i Trondheim til sammen (1 243 GWh). Industri-kommunene har naturlig nok også det største forbruket av elektrisk kraft per innbygger. Hemne ligger høyest med 161 587 KWh per inn-bygger, men om man ser kun på husholdningen i Hemne var forbruket på 7 026 KWh per innbygger.

Trondheim har det største total forbruket med 2 648 GWh, noe som er 27,1 % av totalforbruket i Trøndelag. Dette tilsvarer 13 904 KWh per inn-bygger. Husholdninger og jordbruket i Trondheim brukte 1 254 GWh i 2017, noe som er 6 586 KWh per innbygger.

Topp 20 kommuner etter forbruk av elektrisk kraft i 2017

	Forbruk husholdninger og næringsliv (GWh)	KWh per innbygger
Trondheim	2 648,3	13 904
Levanger	1 575,8	79 218
Orkdal	954,4	80 262
Hemne	688,2	161 587
Stjørdal	338,4	14 324
Steinkjer	320,6	14 591
Verdal	256,3	17 260
Verran	236,8	94 155
Namsos	194,2	14 880
Melhus	192,0	11 842
Malvik	158,9	11 498
Oppdal	154,6	22 171
Indre Fosen	145,8	14 424
Røros	128,5	22 853
Inderøy	120,6	17 735
Ørland	120,0	22 680
Bjugn	113,3	23 496
Midtre Gauldal	105,4	16 680
Frøya	100,3	20 316
Hitra	91,2	19 575

Nettoforbruk av elektrisk kraft (GWh) 2017, etter forbrukergruppe

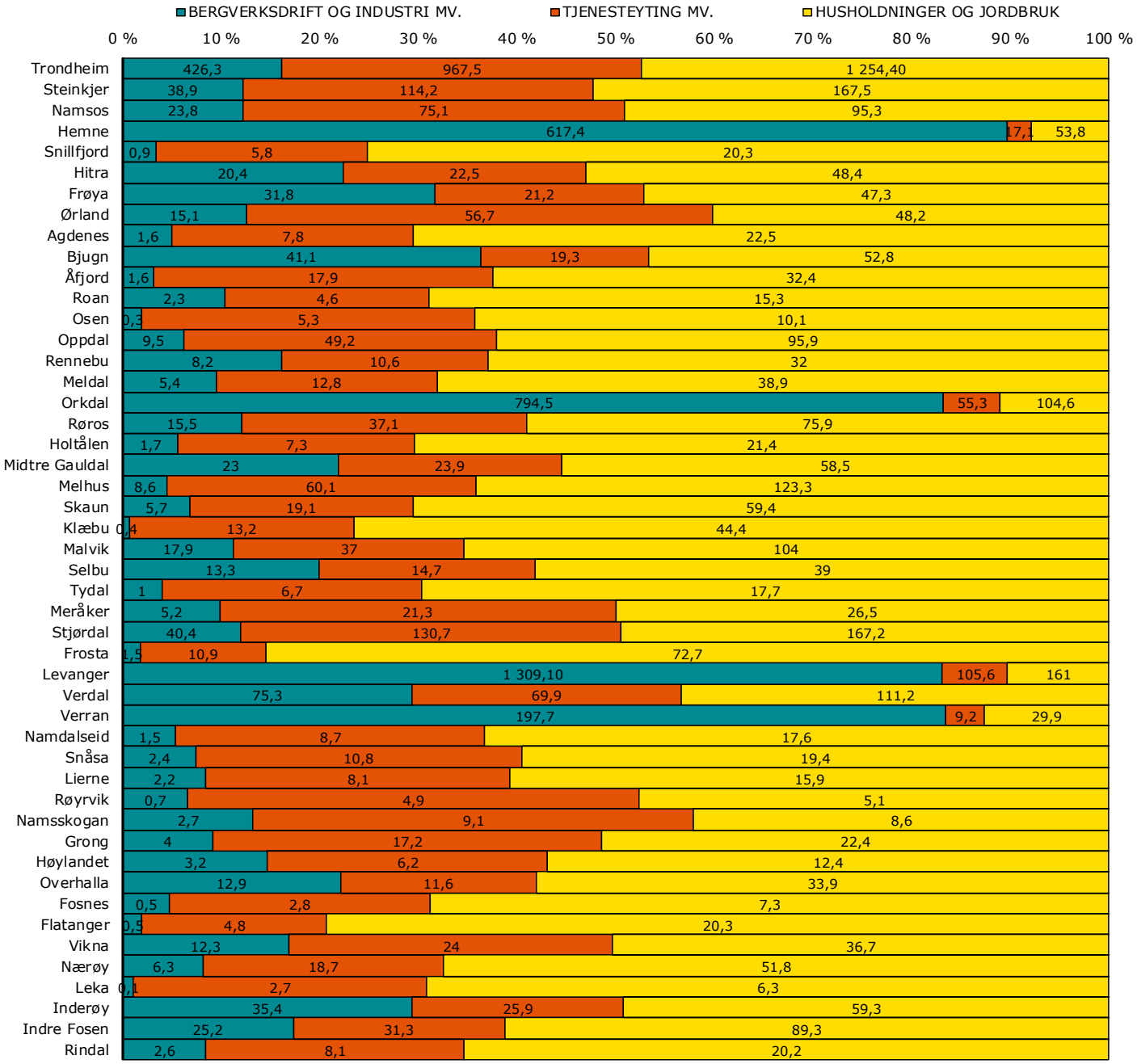

Kilde: SSB tabell 10314 og 07459

Avfall og avfallshåndtering

Trønderske husholdninger produserte 182 140 tonn med avfall i 2018, noe som tilsvarer 394 kilo per innbygger. Dette er litt lavere enn det nasjonale snittet på 411 kilo per innbygger. Kartet til høyre viser kommunale tall på husholdningsavfall per innbygger. Renovasjonsselskapene er hovedkilden til tallmaterialet og dette gjør at mye av de kommunale forskjellene blir utlignet innenfor de interkommunale renovasjonsselskapenes nedslagsfelter.

26 % av husholdningsavfallet i Trøndelag ble levert til materialgjenvinning i 2018, ytterligere 5 % gikk til biogass-produksjon og 6 % ble kompostert. Altså gikk 37 % til materialgjenvinning eller biologisk behandling. Trøndelag ligger dermed noe under landsnittet på 41 % og er betydelig under EU-kravet på 50 % innen 2020.

59 % av husholdningsavfallet i Trøndelag gikk til forbrenning i 2018 og 3 % ble lagt i deponi.

Husholdningsavfall (tonn) i Trøndelag i 2018 etter behandlingsform

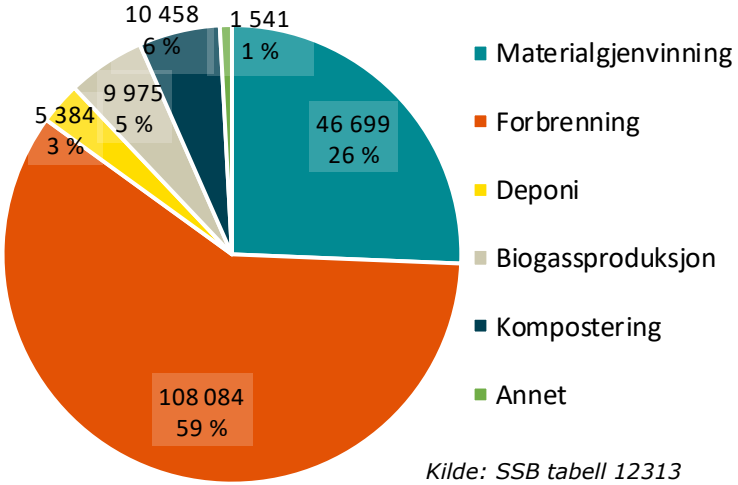

Kilde: SSB tabell 12313

Husholdningsavfall per innbygger (kg) i 2018

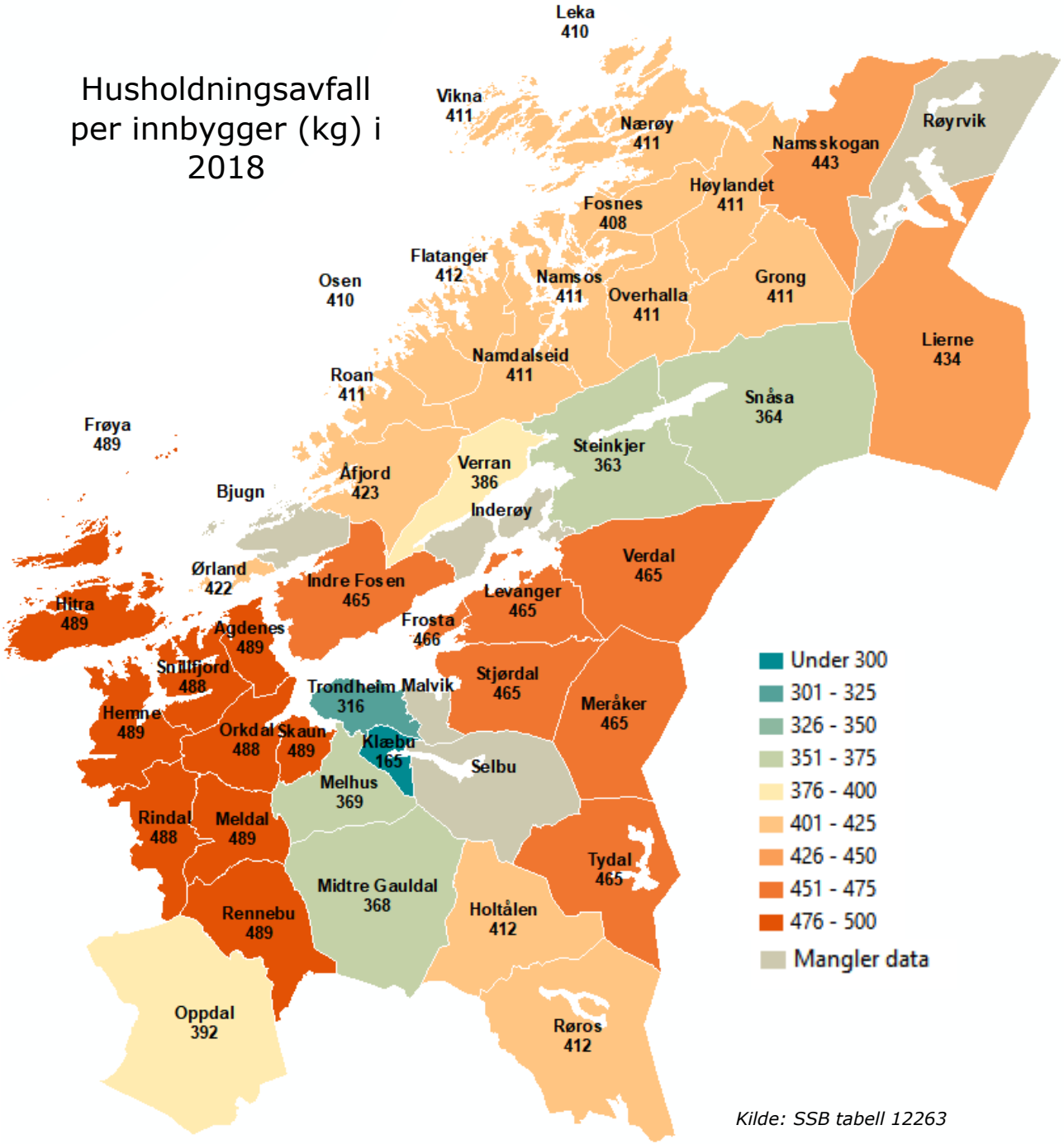

Kilde: SSB tabell 12263

KAPITTEL 5

SAMFERDSEL

Infrastruktur – veier, jernbane, flyplasser og ferjeruter

Fysisk infrastruktur i Trøndelag 2018	
Europa-/riksveier (km)	745
Fylkesveier (km)	6 048
Kommunal vei (km)	3 962
Private veier (km)	11 207
Fylkesvei med årsdøgnstrafikk (ÅDT) >5 000 (km)	110
Fylkesvei med tillatt aksellast under 10 tonn (km)	1 256
Tunneler på fylkesvei (km)	25
Tunneler på fylkesvei (antall)	31
Tunneler på fylkesvei med lengde over 500 meter (antall)	12
Bruer på fylkesvei (antall)	1 334
Bruer med aksellast under 10 tonn (antall)	179
Gang- og sykkelvei langs fylkesvei (km)	353
Kollektivfelt langs fylkesvei (m)	19 942
Fylkesvei med 4 felt (km)	10
Fylkesvei uten fast dekke (km)	1 018
Fylkesvei med dårlig eller svært dårlig dekketilstand (km)	2 503
Fraktede kjøretøy på fylkesveiferger (antall)	1 237 981
Fraktede kjøretøy på fylkesveiferger målt i personbilenheter	1 867 713
Flyplasser med pasasjertrafikk	5
Jernbanestasjoner (antall)	55
Jernbanelinje (km)	778

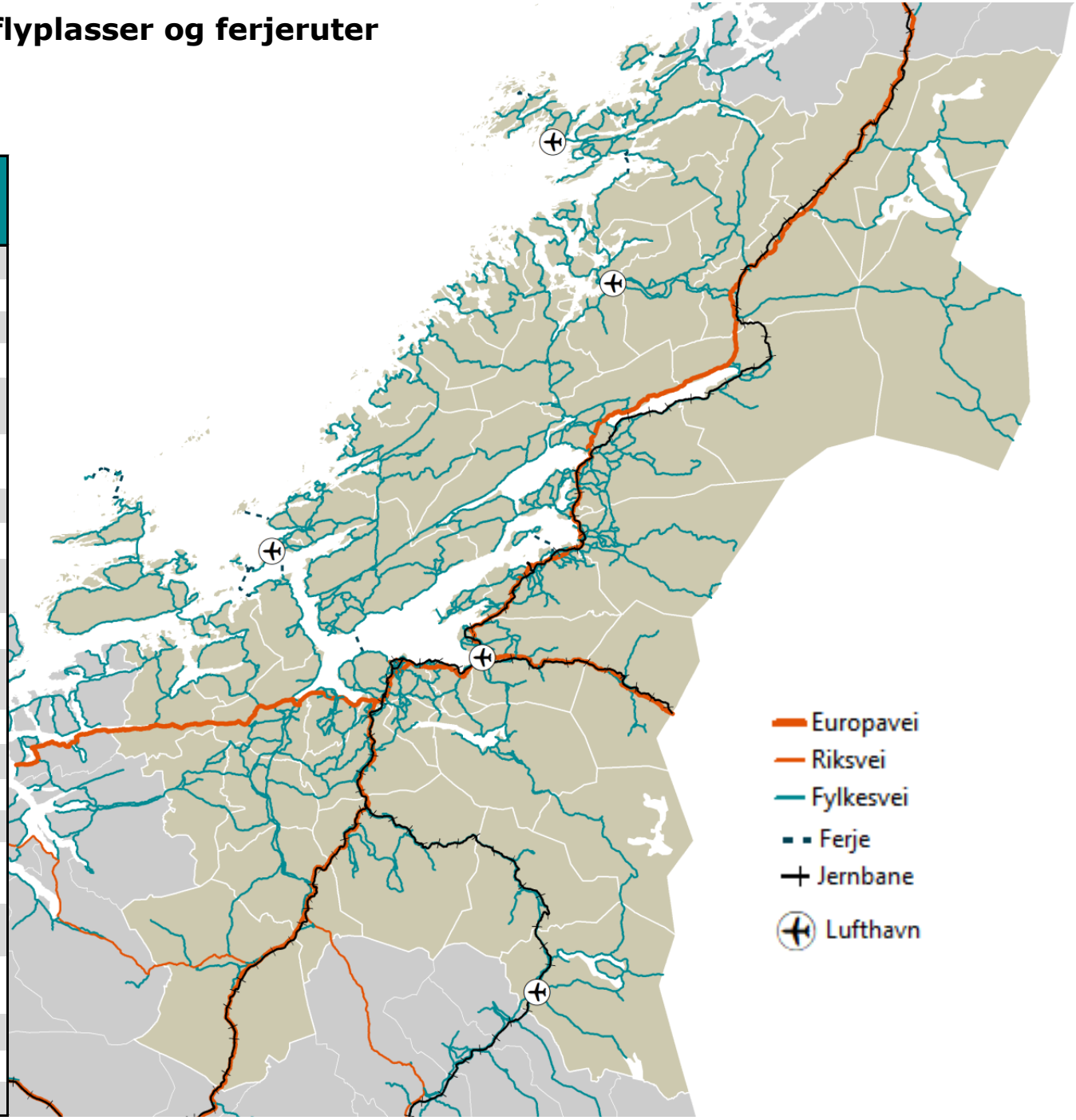

Kilde: SSB tabell 11842 og 11911

Veier og trafikkmengde

Veinettet i Trøndelag består av 6 048 km med fylkesvei, 3 962 km med kommunal vei og 745 km med Europa-/riksvei. I tillegg finnes det 11 207 km med private veier i Trøndelag.

Med over 6 000 km fylkesvei er Trøndelag fylkeskommune landets nest største veieier. Lengden på fylkesveinettet i Trøndelag tilsvarer avstanden fra Norge til Kina. Det er 1 334 bruer og 31 tunneler på fylkesvegene i Trøndelag. 12 av tunnelene er lengre enn 500 meter og den totale lengden på tunnelene i Trøndelag er på 25 km. I tillegg til selve fylkesveiene er det 353 km med gang- og sykkelvei langs fylkesveiene.

Det er på Europa- og riksveiene at vi finner mesteparten av de høyest trafikkerte veistrekningene i Trøndelag. På fylkesveinettet er det imidlertid 110 km med vei som daglig trafikkeres av mer enn 5 000 biler. På innfartsveiene til Trondheim finner vi de største trafikkmengdene i Trøndelag. Den mest trafikkerte veistrekningen er Okstadbakkan på E6 på vei inn til Trondheim sørfra. Her ble det i 2018 registrert en ÅDT på 48 000. Ellers er det «omkjøringsveien» i Trondheim som har den største trafikkmengden.

Utenfor Trondheim finner man den største trafikken på E6 inn mot Størdal sørfra. Her er det en ÅDT på 22 000. Ellers er de mest trafikkerte veistrekningene i Trøndelag E39 gjennom Skaun og Orkdal, E6 gjennom Melhus og Midtre-Gauldal, E6 mellom og gjennom innherredsbyene og deler av Fv. 65 gjennom Orkdal.

Årsdøgntrafikk, (ÅDT), er summen av antall kjøretøy som passerer et punkt på en vegstrekning (for begge retninger sammenlagt) gjennom året, dividert på årets dager, altså et gjennomsnittstall for daglig trafikkmengde. ÅDT beregnes normalt ut fra trafikk-tellinger på ulike dager gjennom året.

Lenke til kartet i GisLink:
https://kart.gislink.no/kart/?viewer=kart

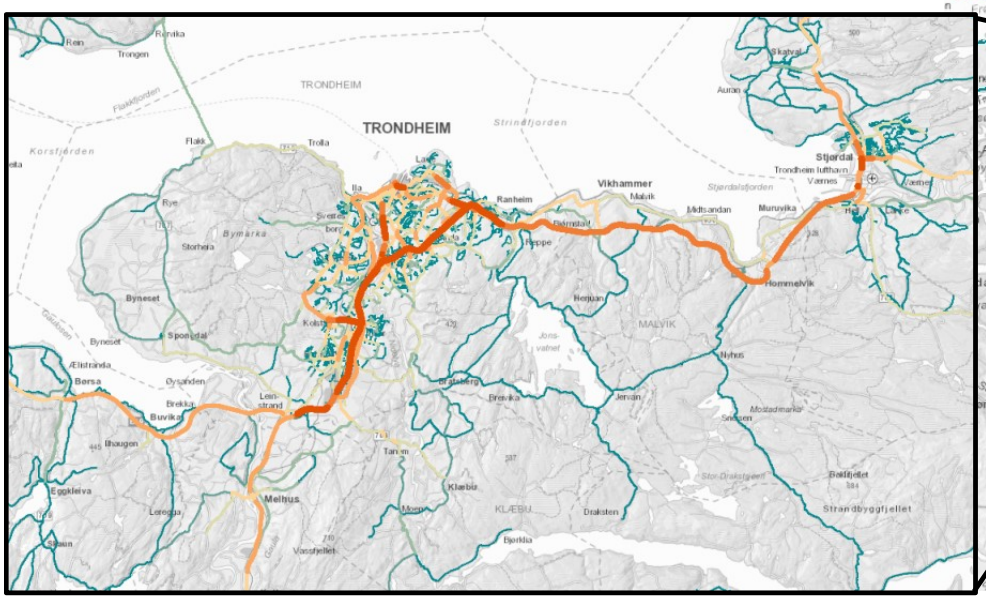

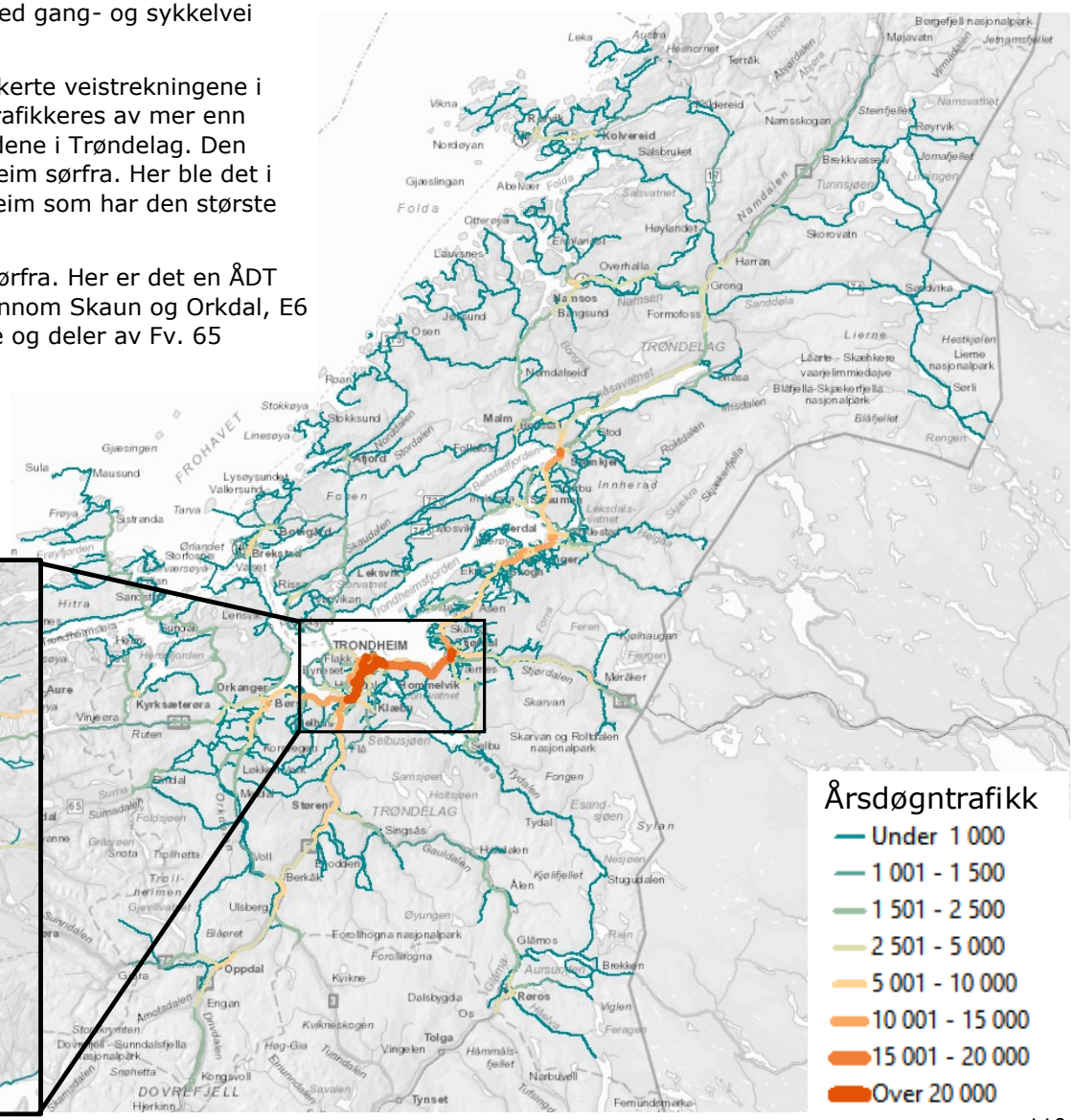
TRONDHEIM
Orkanger
Kyrksæterøra
Melhus
Klæbu
Hommelvik
Stjørdal
Levanger
Verdal
Namsos
Mosjøen
Mo i Rana
Steinkjer
Kolvereid
Rørvik
Brekkvasselv
Skorovatn
Harran
Grong
Formofoss
Namsskogan
Salsbruket
Abelvær
Gjæslingan
Nordøyan
Otterøya
Leka
Vikna
Osen
Roan
Stokksund
Lysøysundet
Mausund
Sistranda
Frøya
Hitra
Sula
Malm
Stod
Meråker
Skarvan
Skarvan og Roltdalen nasjonalpark
Tydal
Singsås
Støren
Berkåk
Oppdal
Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark
Forollhogna nasjonalpark
Glåmos
Reros
Røros
Tolga
Tynset
Os
Dalsbygda
Kvikne
Engan
Kongsvoll
Narbuvoll
Femundsmarka
Innherad
Namdalseid
Lierne
Lierne nasjonalpark
Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark
Bergefjell nasjonalpark
Majavatn
Namsvatnet
Steinfjellet
Jomafjellet
Jetnamsfjellet
Rengen
Sørli
Hestkjølen
Skjækerfjella
Roltdalen
Namdalen
Namsen
Gaulfjellet
Gaulfjellet
Kjølfjellet
Stugudalen
Brekken
Viglen
Feragen
Hjerkinn
DOVREFJELL
FROHAVET
Folda
Fosen
Orkdalen
Gauldalen
Stjørdalen
Verdalsøra
Levanger
Namsos
Mosjøen
Mo i Rana
Steinkjer
Kolvereid
Rørvik
Brekkvasselv
Skorovatn
Harran
Grong
Formofoss
Namsskogan
Salsbruket
Abelvær
Gjæslingan
Nordøyan
Otterøya
Leka
Vikna
Osen
Roan
Stokksund
Lysøysundet
Mausund
Sistranda
Frøya
Hitra
Sula
Malm
Stod
Meråker
Skarvan
Skarvan og Roltdalen nasjonalpark
Tydal
Singsås
Støren
Berkåk
Oppdal
Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark
Forollhogna nasjonalpark
Glåmos
Reros
Røros
Tolga
Tynset
Os
Dalsbygda
Kvikne
Engan
Kongsvoll
Narbuvoll
Femundsmarka
Innherad
Namdalseid
Lierne
Lierne nasjonalpark
Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark
Bergefjell nasjonalpark
Majavatn
Namsvatnet
Steinfjellet
Jomafjellet
Jetnamsfjellet
Rengen
Sørli
Hestkjølen
Skjækerfjella
Roltdalen
Namdalen
Namsen
Gaulfjellet
Gaulfjellet
Kjølfjellet
Stugudalen
Brekken
Viglen
Feragen
Hjerkinn
DOVREFJELL
FROHAVET
Folda
Fosen
Orkdalen
Gauldalen
Stjørdalen
Verdalsøra
Levanger
Verdal

Reisetidsanalyser

270 000 Trøndere bor innen 45 minutter fra Trondheim

Antall personer som bor innenfor rimelig pendleavstand fra et tettstedene er en indikator på størrelsen på det potensielle bo- og arbeidsmarkedet til tettstedet.

Utbygging og forbedringer av veinettet som reduserer reisetiden bidrar til å utvide bo- og arbeidsmarkedene rundt tettstedene i Trøndelag. Kortere reisetid bidrar til å øker antall potensielle arbeidstaker til bedriften i tettstedet og øker antall personer som potensielt kan benytte seg tjenester og tilbud i tettstedene.

Kartet til høyre viser områder som er innenfor 15, 30 og 45 minutters estimert reisetid til rådhuset i Trondheim. Innenfor sonen med estimert reisetid på 45 minutter bor det 269 934 personer eller 58,2 % av Trøndelag befolkning. 192 530 av disse bor inne for 15 minutter. Av tabellen nedenfor ser man størrelsen på befolkningen innenfor 15, 30 og 45 minutters estimert reisetid til noen av rådhusene i Trøndelag.

Reisetidsanalyse fra utvalgte Rådhus

	Befolkning innen		
	15 minutter	30 minutter	45 minutter
Trondheim	192 530	235 506	269 934
Stjørdal	28 504	145 618	266 257
Orkdal	13 033	35 700	239 496
Midtre Gauldal	6 312	14 702	95 174
Levanger	25 125	38 763	73 788
Verdal	23 306	46 977	62 438
Steinkjer	20 253	39 722	61 528
Namsos	12 977	16 741	19 274
Grong	2 397	7 221	14 021
Røros	5 636	7 948	10 989
Ørland	6 054	8 942	10 297
Indre Fosen	4 928	7 196	10 262
Oppdal	6 535	7 483	9 839
Hitra	2 529	7 267	9 510
Nærøy	2 706	8 505	9 243
Hemne	3 716	4 645	7 335
Åfjord	2 296	3 238	7 290

Reisetidsanalyse Trondheim

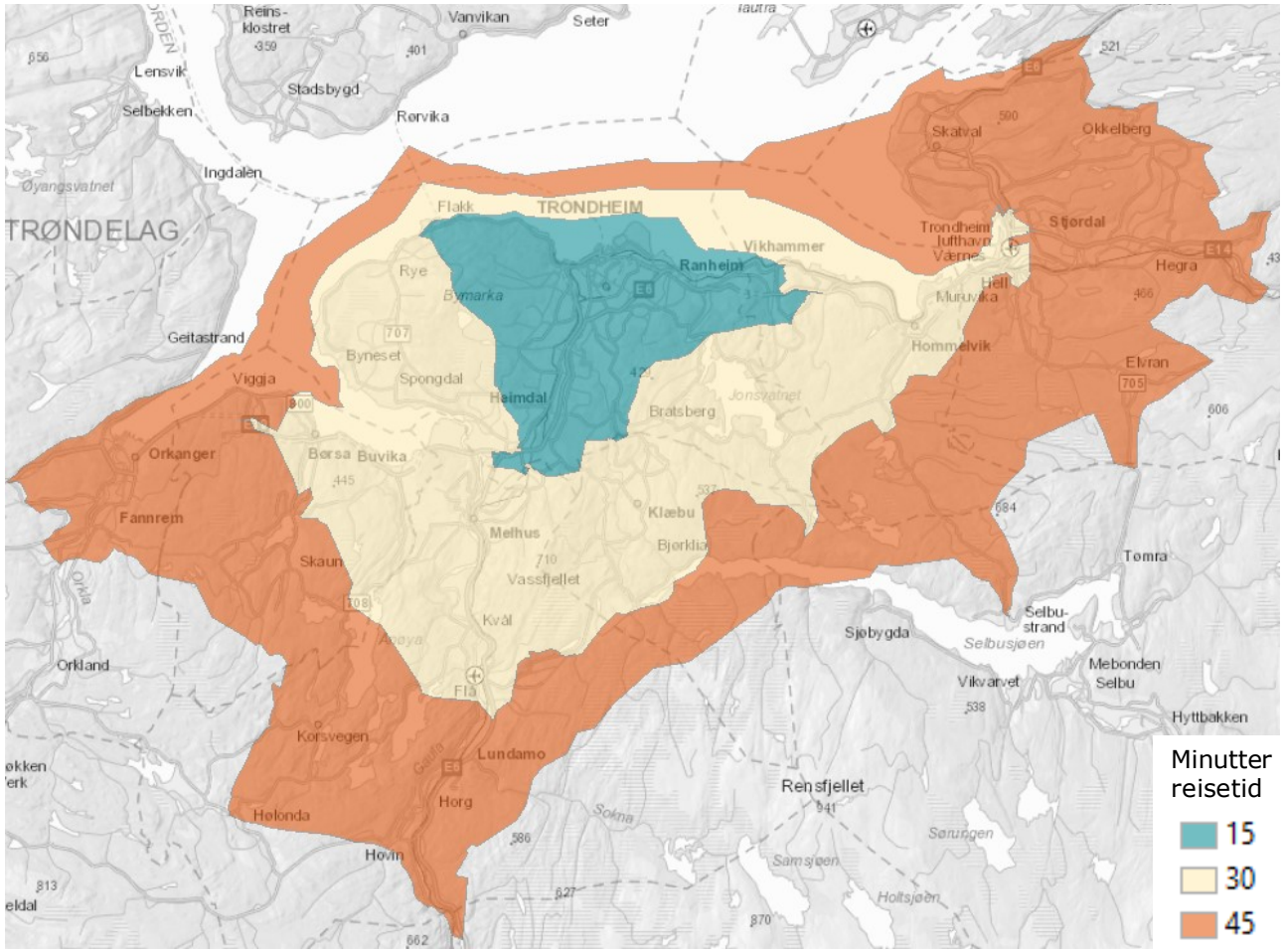

Metode

Reisetidsanalysen har tatt utgangspunkt at man kjører i skiltet hastighet med bil under optimale kjøreforhold, uten annen trafikk på veien og grønt lys i alle lyskryss. Det er lagt til en generell 10 % forsinkelse i forhold til optimal hastighet. Datasettet ELVEG-2019 er brukt i beregningene. Analysen er kjørt på opptil 45 minutters kjøretid fra de ulike rådhusene.

Deretter er det brukt datasett fra SSB med befolkning per 1. januar 2018 på et 250x250 meters rutenett for å beregne hvor mange personer som bor innenfor de forskjellige reiseavstandene. Befolkningssummeringen tar ikke med personer som bor utenfor Trøndelag, selv om områder i andre fylker er innen 90 minutters kjøretid fra et av rådhusene.

Trafikkulykker

Antall drepte og skadde i trafikken nasjonalt og i Trøndelag er på vei ned

10 personer ble drept i trafikken i Trøndelag i 2018, ytterligere 42 ble hardt skadd og 256 ble lettere skadd.

Det har vært drevet et langsiktig og målrettet trafikksikkerhetsarbeid i Norge, og dette har gitt resultater. Antall drepte per år er redusert fra 560 personer i 1970 til 108 i 2017. I samme periode har mengden trafikk økt betraktelig. Nedgangen i risiko på vegen skyldes en rekke faktorer som eksempelvis lavere fartsgrenser, sikrere veger, mer kollisjons-sikre biler og økt bruk av bilbelte.

Det er stor kjønnsforskjeller når man ser på statistikkene over antall trafikkdrepte. Det er over dobbelt så mange menn som kvinner som blir drept i trafikken. Unge trafikanter er også overrepresentert. Høy fart og rus er viktige årsaksforklaringer for mange ulykker.

Drepte og skadde i trafikkulykker i Trøndelag 2000-2018

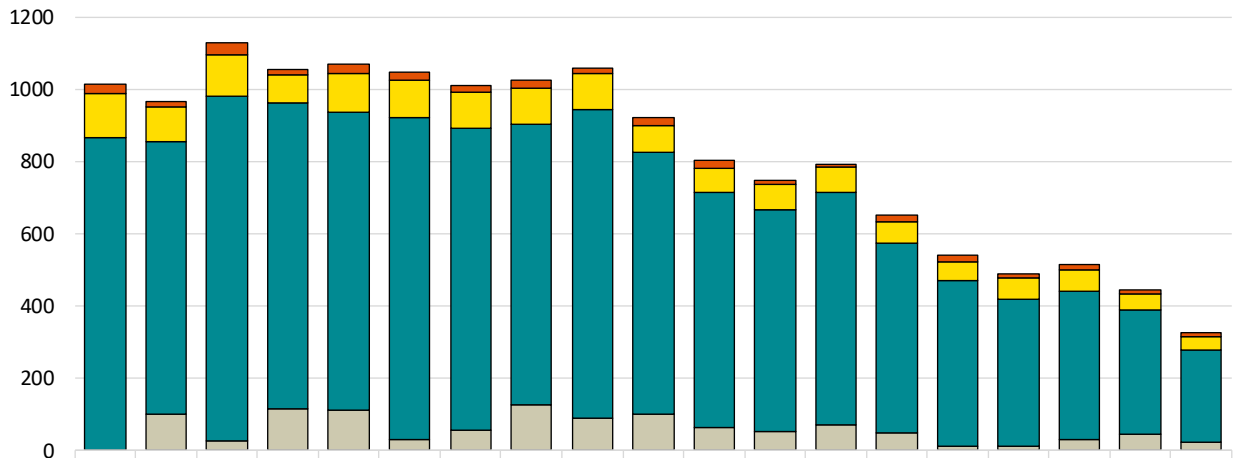

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Drepte	27	14	34	16	24	22	20	23	14	21	22	14	8	18	19	11	14	12	10
Hardt skadde	122	98	113	79	107	104	101	100	99	76	66	69	70	57	51	58	60	45	40
Lettere skadde	866	754	955	847	827	891	836	779	858	723	652	616	645	527	462	406	410	343	256
Uoppgitt skadegrad	0	100	26	114	111	29	55	125	87	101	63	50	68	48	9	12	30	44	20

Antall trafikkulykker i Trøndelag 2000 til 2018

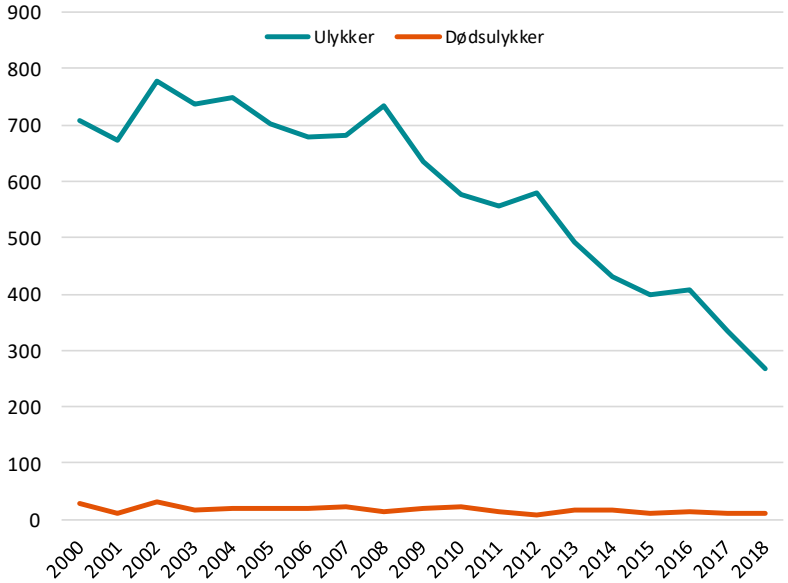

Drepte og skadde i trafikken i Trøndelag i 2018 fordelt på alder

	Drepte	Skadde i alt	Drept og skadd per 10 000 innbygere
Alle aldre	10	316	7,0
0-5 år	0	4	1,3
6-15 år	0	13	2,4
16-17 år	2	28	27,6
18-19 år	1	24	21,2
20-24 år	0	39	11,5
25-34 år	2	46	7,3
35-44 år	0	27	4,7
45-54 år	3	44	7,5
55-64 år	2	44	8,5
65-74 år	0	24	5,2
75-84 år	0	15	6,1
85 år eller eldre	0	3	2,9
Uoppgitt alder	0	5	N/a

Drepte og skadde i trafikken i Trøndelag 2018 etter trafikkantgruppe

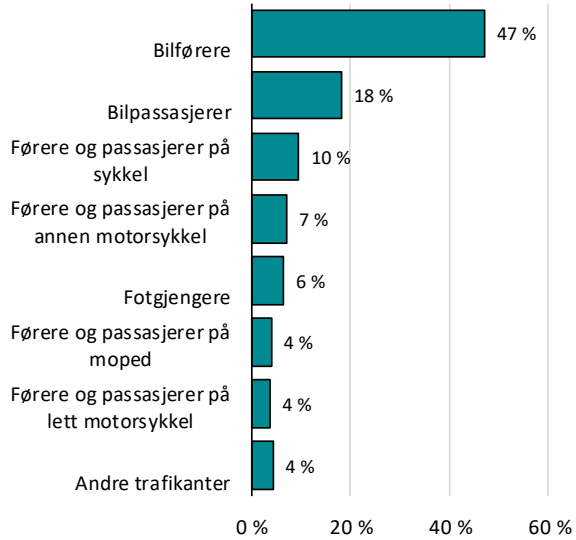

Kilde: SSB tabell 09011, 09006 og 07459

Ulykkessteder

I perioden 1.1.2010 til 31.5.2019 var det 4 272 trafikkulykker i Trøndelag. Kartet til høyre viser lokasjonen til 532 av disse ulykkene.

I perioden 1.1.2010 til 31.5.2019 skjedde 46,6 % av trafikkulykkene og 54,9 % av dødsulykkene i Trøndelag på fylkesvei. På riks– og europaveier skjedde 24,6 % av ulykkene og 35,4 % av dødsulykkene. 8,9 % av dødsulykkene skjedde innenfor områder med tettbebyggelse, mens 35,3 % av alle ulykker skjedde innenfor tettbygde områder.

På veistrekninger med fartsgrense 80 km/t eller høyere skjedde 33 % av alle ulykkene i Trøndelag. 46 % av ulykkene der noen ble drept, meget alvorlig- eller alvorlig skadet skjedde på denne typen veistrekninger.

51,1 % av ulykkene skjedde på tørr og bar veg; 55,6 % av dødsulykkene. Henholdsvis 68,3 % og 70,9 % av dødsulykkene og ulykker med meget alvorlig– og alvorlig skadde skjedde i dagslys. Dette henger sammen med at mesteparten av trafikken også skjer i dagslys.

Lenke til kartet i GisLink: https://kart.gislink.no/kart/?viewer=kart

Trafikkulykker i Trøndelag med dødsfall eller alvorlig skade 01.01.2010 til 31.05.2019

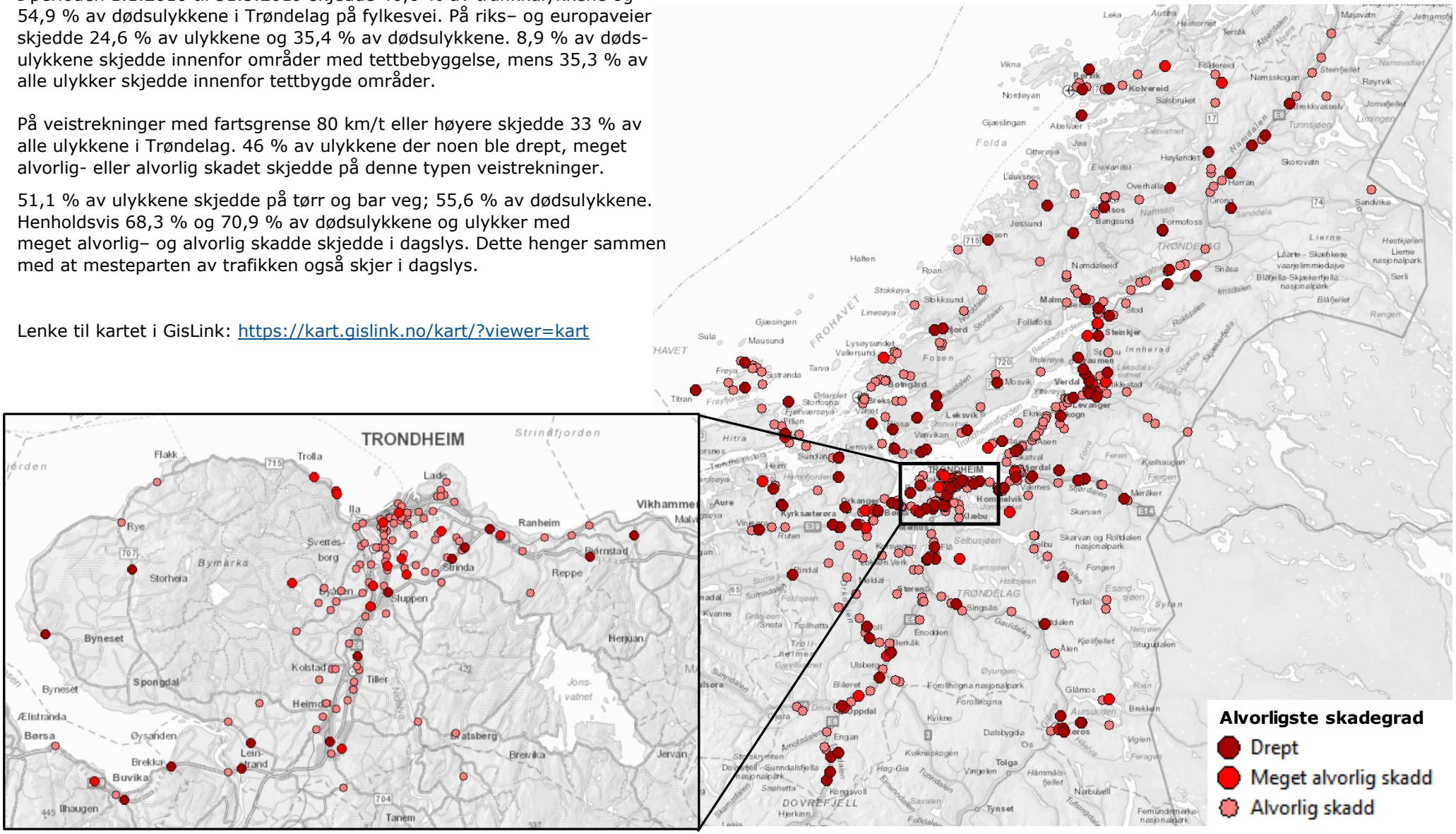

Kilde: NVDB

Pendling

4 118 pendler fra Malvik til Trondheim

En pendler er en person som jobber i enn annen kommune enn bostedskommunen. De største pendlerstrømmene i Trøndelag går fra Malvik, Melhus, Størdal, Skaun og Klæbu inn til Trondheim. Til Stjørdal, Melhus og Malvik går det også mindre, men fremdeles betydelige pendlerstrømmer den andre veien.

I tillegg er det betydelig pendling mellom kommunene på Innherred. Det er også betydelig arbeidsmarkedsinteraksjon mellom en rekke enkeltkommuner som Ørland/Bjugn, Hitra/Frøya, Orkdal/Meldal, Vikna/Nærøy, Namsos/Overhalla og Melhus/Midtre Gauldal.

Største pendlerstrømmer i Trøndelag per 4.kvartal 2018

Bosted	Arbeidssted	Pendlere	Bosted	Arbeidssted	Pendlere
Malvik	Trondheim	4 118	Skaun	Melhus	242
Melhus	Trondheim	3 939	Inderøy	Levanger	235
Stjørdal	Trondheim	2 466	Trondheim	Indre Fosen	234
Skaun	Trondheim	1 976	Stjørdal	Levanger	228
Klæbu	Trondheim	1 976	Hitra	Frøya	217
Trondheim	Stjørdal	1 272	Vikna	Nærøy	208
Verdal	Levanger	1 258	Frøya	Hitra	207
Trondheim	Melhus	1 197	Namsos	Overhalla	206
Orkdal	Trondheim	1 007	Orkdal	Meldal	205
Levanger	Verdal	985	Trondheim	Levanger	200
Trondheim	Malvik	835	Trondheim	Skaun	193
Inderøy	Steinkjer	704	Verran	Steinkjer	187
Indre Fosen	Trondheim	650	Trondheim	Steinkjer	184
Overhalla	Namsos	622	Midtre Gauldal	Melhus	181
Malvik	Stjørdal	585	Trondheim	Midtre Gauldal	167
Nærøy	Vikna	584	Verdal	Inderøy	167
Levanger	Trondheim	581	Ørland	Trondheim	164
Bjugn	Ørland	469	Meldal	Trondheim	162
Skaun	Orkdal	466	Meråker	Stjørdal	149
Verdal	Steinkjer	442	Namsos	Trondheim	145
Steinkjer	Verdal	428	Oppdal	Trondheim	139
Steinkjer	Trondheim	426	Steinkjer	Verran	138
Midtre Gauldal	Trondheim	407	Stjørdal	Selbu	132
Trondheim	Orkdal	379	Frosta	Levanger	132
Levanger	Steinkjer	370	Rennebu	Oppdal	130
Trondheim	Klæbu	370	Melhus	Orkdal	130
Steinkjer	Levanger	369	Namdalseid	Namsos	129
Melhus	Midtre Gauldal	359	Bjugn	Trondheim	122
Stjørdal	Malvik	356	Røros	Trondheim	121
Inderøy	Verdal	355	Melhus	Skaun	120
Levanger	Stjørdal	353	Levanger	Inderøy	119
Meldal	Orkdal	341	Grong	Overhalla	115
Ørland	Bjugn	298	Inderøy	Trondheim	113
Steinkjer	Inderøy	288	Agdenes	Orkdal	113
Verdal	Trondheim	284	Orkdal	Skaun	112
Selbu	Trondheim	261	Frosta	Stjørdal	104
Holtålen	Røros	261	Trondheim	Frøya	103
Selbu	Stjørdal	247	Klæbu	Melhus	100

Pendlestrømmer i Trøndelag på mer enn 100 personer i 4. kvartal 2018

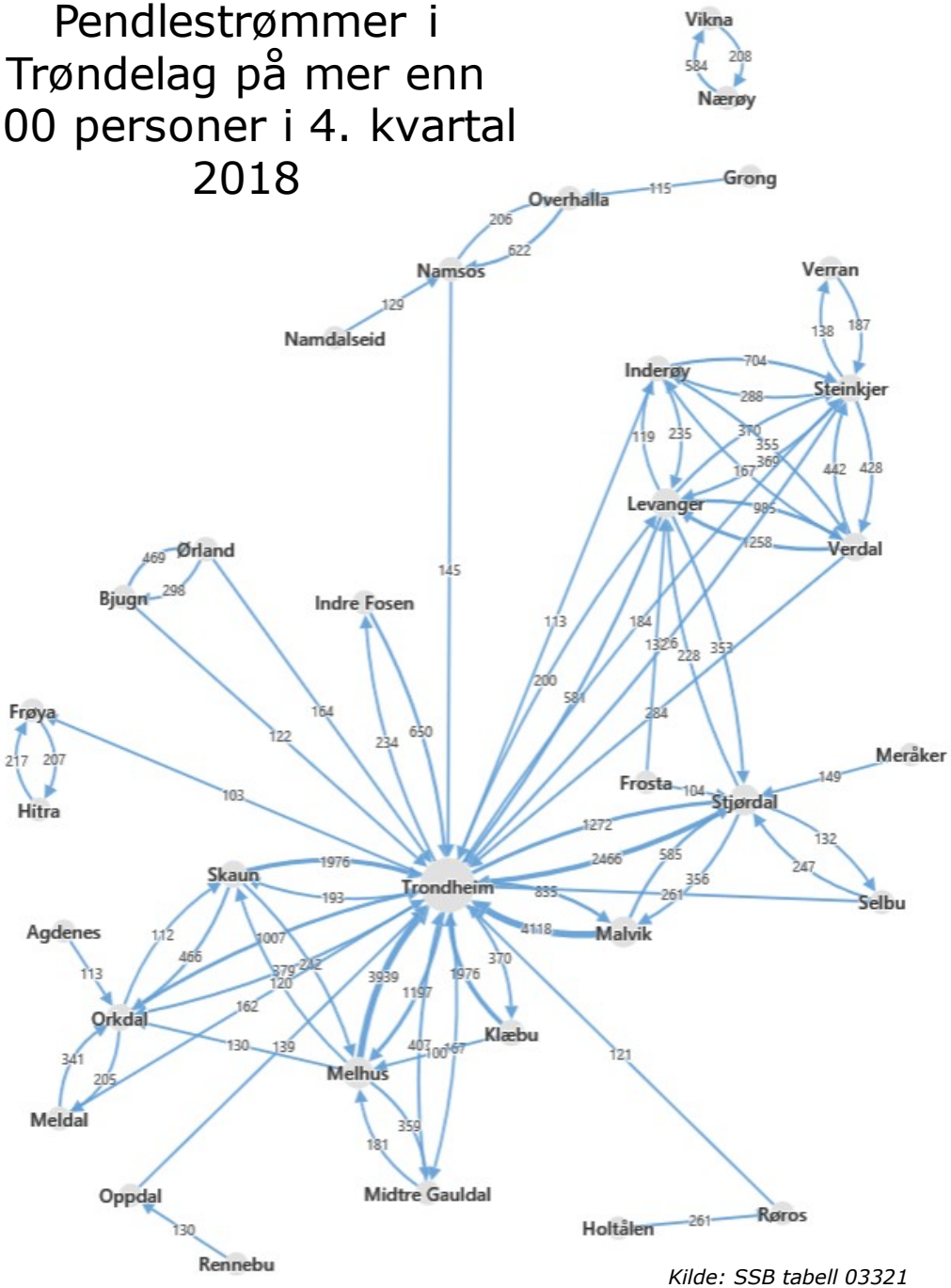

Kilde: SSB tabell 03321

1 av 4 sysselsatte i Trøndelag pendler til annen kommune

Totalt er det 60 950 personer bosatt i Trøndelag som pendler. De fem største pendlestrømmene i Trøndelag går til Trondheim fra Malvik, Melhus, Stjørdal, Klæbu og Skaun.

Pendlerstrømmene mellom kommunene forteller oss noe om hvordan arbeidsmarkedet i kommunene er knyttet sammen og hvor det er mye arbeidsmarkedsinteraksjon. Den største pendlerstrømmer i Trøndelag er fra Malvik til Trondheim, på 4 118 pendlere. Andre store pendlestrømmer inn til Trondheim er fra Melhus (3 939 pendlere), Stjørdal (2 466 pendlere), Skaun (1 976 pendlere) og Klæbu (1 976 pendlere). Til Stjørdal, Melhus og Malvik er det også mye pendling andre veien, med henholdsvis 1 272, 1 197 og 835 pendlere fra Trondheim.

Av de 60 950 personene som pendler ut fra en trøndersk kommune så er det 78 % eller 47 547 som pendler til en annen trøndersk kommune. 20 135 av disse pendler til Trondheim. Det er også 7 876 personer som pendler til Trondheim fra andre deler av landet, de fleste fra Oslo.

Siden 2010 har antall som pendler mellom de trønderske kommunene økt med 14,9 %. Veksten har i stor grad skjedd på pendlerrelasjoner som i utgangspunktet var store. Blant annet har antall pendlere fra Stjørdal, Skaun og Orkdal til Trondheim økt med henholdsvis 24,7 %, 23,6 % og 18,2 %. På pendling ut fra Trondheim har man hatt en vekst på 34,2 % til Melhus,
28,0 % til Klæbu og 66,4 % til Skaun i perioden 2010-2018.

Hva gjelder pendlerelasjoner som ikke inkluderer Trondheim har pendlingen fra Levanger til Verdal hatt en vekst på 24,7 %. Andre eksempler er pendlingen fra Malvik til Stjørdal som har økt med 30,9 % og pendlingen fra Bjugn til Ørland som har hatt en vekst på 37,9 %.

Andel av sysselsatte som jobber i en annen kommune enn bostedskommunen. Per 4. kvartal 2018

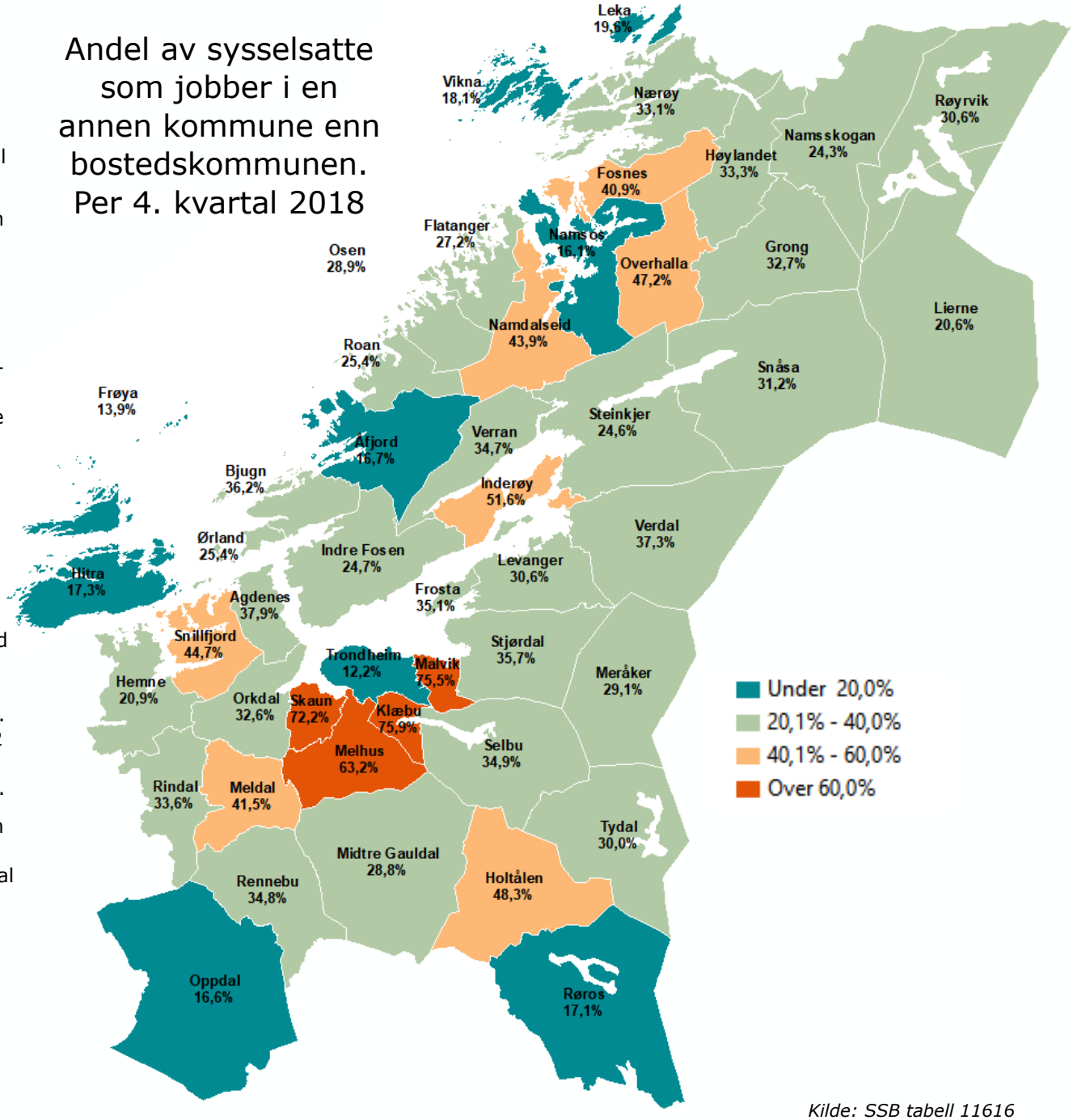

Kilde: SSB tabell 11616

Bilparken i Trøndelag

Veksten i antall personbiler per innbygger har flatet ut

Det var 234 400 registrerte personbiler i Trøndelag ved årsslutt 2018. 51,0 % av disse går på diesel (126 600 biler), 35,7 % går på bensin (83 700 biler), 5,9 % er elbiler (13 900 biler) og 4,4 % er hybridbiler (10 200 biler).

Går man tilbake til 2010 var det bare 115 elbiler i Trøndelag, og elbiler utgjorde mindre enn 0,1 % av bilparken i fylket. Fra 2017 til 2018 økte elbil-andelen i Trøndelag fra 4,3 % til 5,9 %, mens andelen hybridbiler gikk fra 3,4 % til 4,4 %.

Bilparken i Trøndelag har økt med 2 146 personbiler i løpet av 2018. Antall elbiler økte med 3 833, mens antall hybrider økte med 2 245. Det vil si at det i Trøndelag i løpet av 2018 har blitt 3 933 færre personbiler som kjører på bensin eller diesel.

Det var 509 personbiler per tusen innbyggere i Trøndelag i 2018. Antall personbiler per innbygger hadde en flatt utvikling i 2018 etter å ha steget over lengere tid. Hvis man går tilbake til 2008 var tallet 466 personbiler per tusen innbyggere.

I tillegg til at det var registrert 234 357 personbiler i Trøndelag ved årsslutt 2018 var det også registrert 128 951 andre kjøretøy. Blant annet 36 405 traktorer og 33 157 varebiler. Andel som går på alternative drivstoff er betydelige lavere for de andre kjøretøygruppene sammenlignet med personbilene.

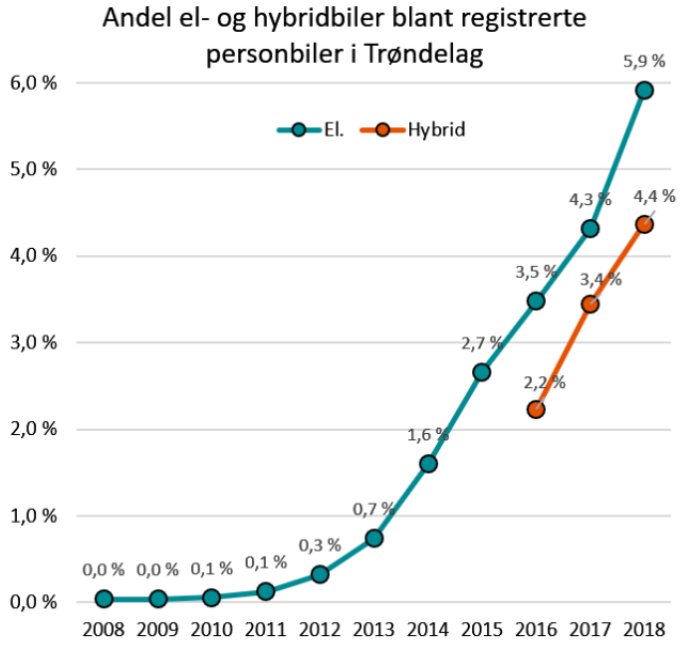

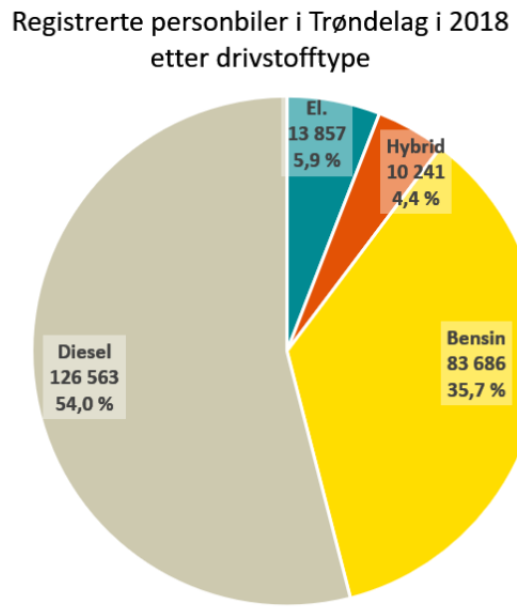

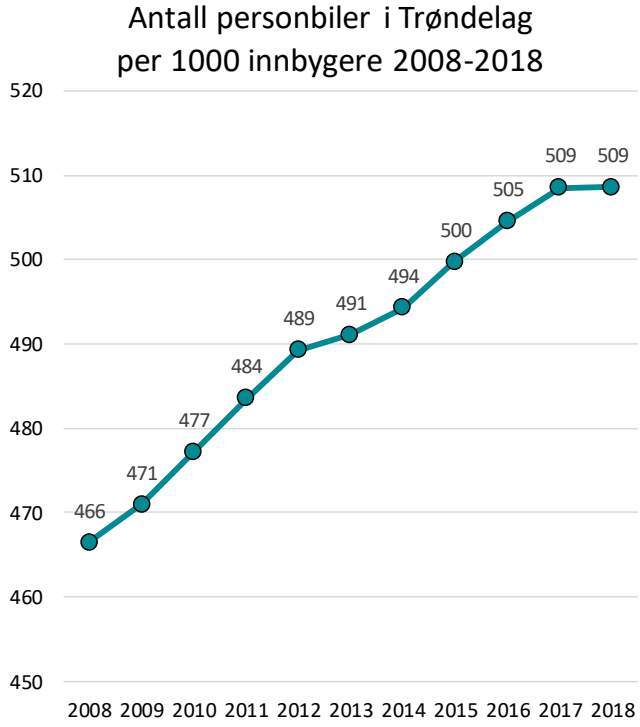

Registrerte kjøretøy i Trøndelag i 2018

	Antall kjøretøy	Bensin	Dissel	Alternative drivstoff (El, gass eller hybrid)
Personbiler	234 357	35,7 %	54,0 %	10,3 %
Traktorer	36 405	18,2 %	81,7 %	0,1 %
Varebiler	33 157	4,6 %	94,7 %	0,8 %
Mopeder	17 083	98,8 %	0,9 %	0,3 %
Tunge motorsykler	16 216	99,4 %	0,0 %	0,6 %
Beltemotorsykler	13 867	100,0 %	0,0 %	0,0 %
Lastebiler	5 509	4,2 %	95,1 %	0,7 %
Lette motorsykler	2 443	99,7 %	0,0 %	0,3 %
Busser	1 910	0,7 %	89,7 %	9,6 %
Kombinerte biler	1 591	9,2 %	90,8 %	0,0 %
Motorredskaper	620	48,4 %	51,6 %	0,0 %
Ambulanser	150	4,7 %	95,3 %	0,0 %

Kilde: SSB tabell 11823, 07849 og 07459

Høyest elbilandel i Malvik

Det er i pendlerkommunene rundt Trondheim at vi finner flest elbiler. Malvik er kommunen der elbilen utgjør størst andel av bilparken med en andel på 15,1 %. Andre kommuner med høy elbilandel er Klæbu, Skaun og Trondheim med henholdsvis 13,3 %, 11,3 % og 9,9 %. Det er også i de samme kommunene at man finner en høy andel hybridbiler.

Salget av elbiler har skutt fart de siste årene som følge av kraftig virkemiddelbruk for å stimulere til en grønnere bilpark.

Som vi ser av kartet utgjør elbiler fortsatt en relativt beskjeden andel av bilparken i store deler av Trøndelag, selv om andelen er stigende. Det er størst andel elbiler i sentrale strøk, noe som blant annet kan forklares av at elbiler fremdeles har noe begrenset rekkevidde.

Trøndelag har en lavere andel elbiler og hybridbiler enn snittet for landet. Om man ser bort fra kommunene rundt Trondheim så er elbilandelen mindre enn 1,5 % i de fleste kommunene i Trøndelag.

Andel el- og hybridbiler blant registrerte personbiler i 2018

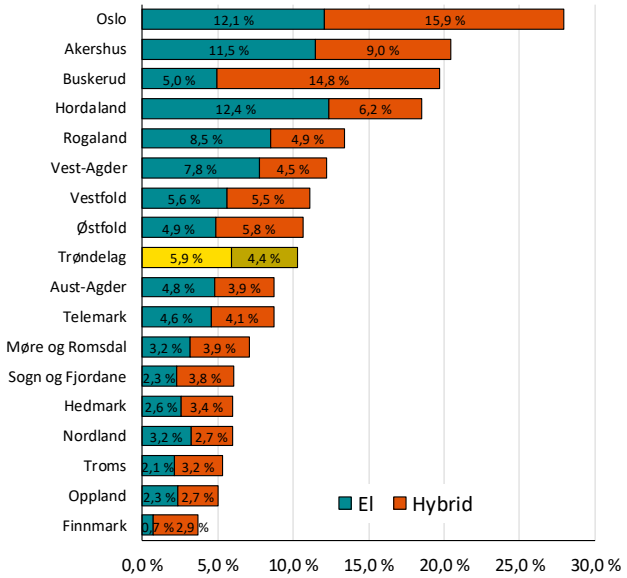

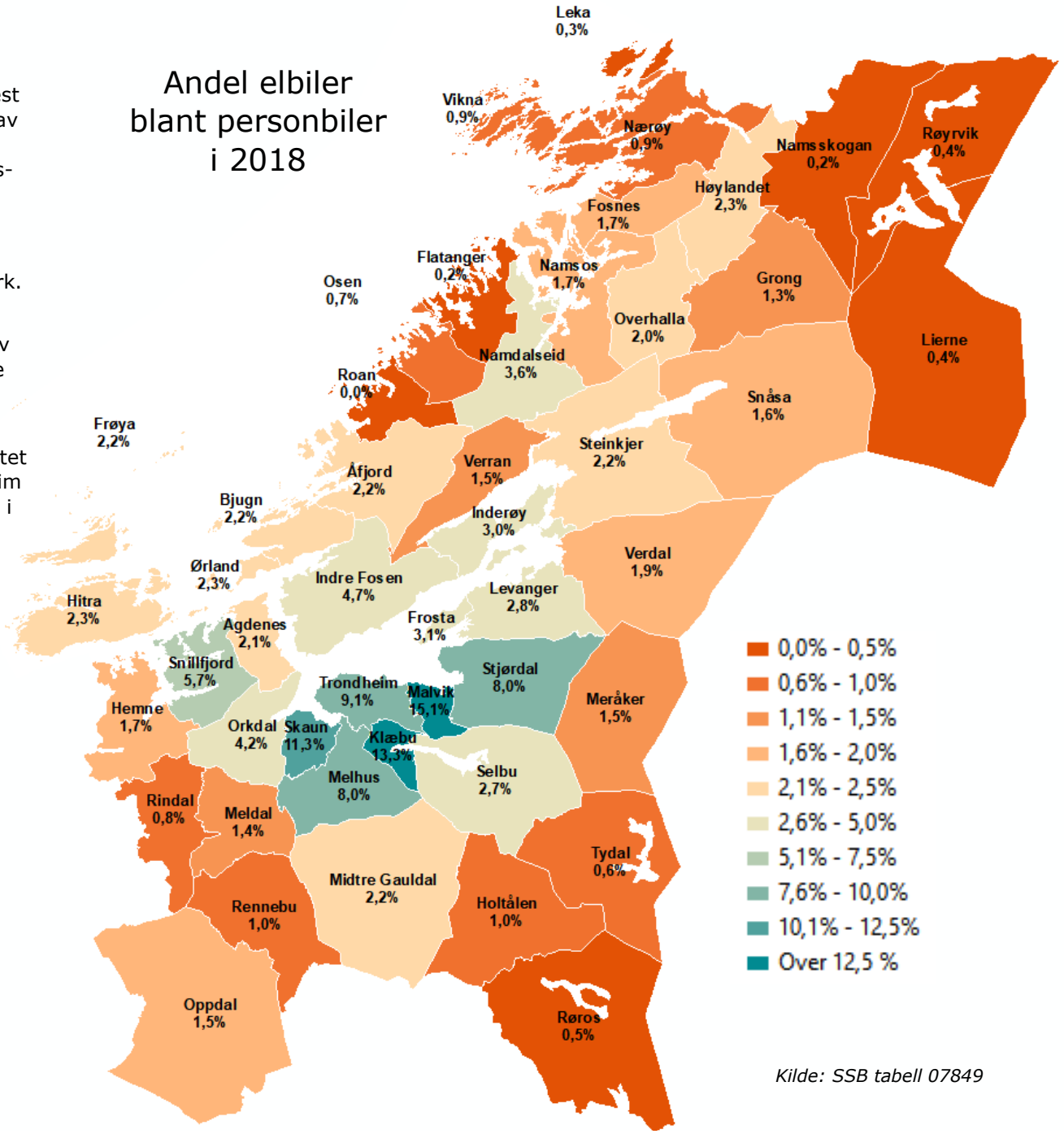

Kilde: SSB tabell 07849

Kollektivtransport

I 2018 ble det foretatt 37,1 millioner reiser på de fylkeskommunale bussrutene i Trøndelag. Dette er 81 reiser per innbygger. Trønderne er dermed blant de flittigste bussbrukerne i Norge. I snitt reiste hver trønder 946 km med buss i 2018. Den gjennomsnittlige reiselengden var på 12 km.

Det er i urbane områder at man finner flest bussreiser per innbygger og av byregionene i Norge er det Trondheim som har flest bussreiser per innbygger med 141 i 2018, opp fra 139 i 2019. Byregionen Trondheim er her definert som Trondheim, Malvik og Klæbu.

Kapasitetsutnyttelsen på bussene i Trøndelag var på 39 % i 2018, noe som er høyere enn det nasjonale snittet som er på 32 %.

I tillegg til billettinntekter så finansieres kollektivtilbudet i Trøndelag av offentlige kjøp av bussruter, noe som tilsvarte 1 336 kr per innbygger eller 16,59 kr per bussreise i 2018.

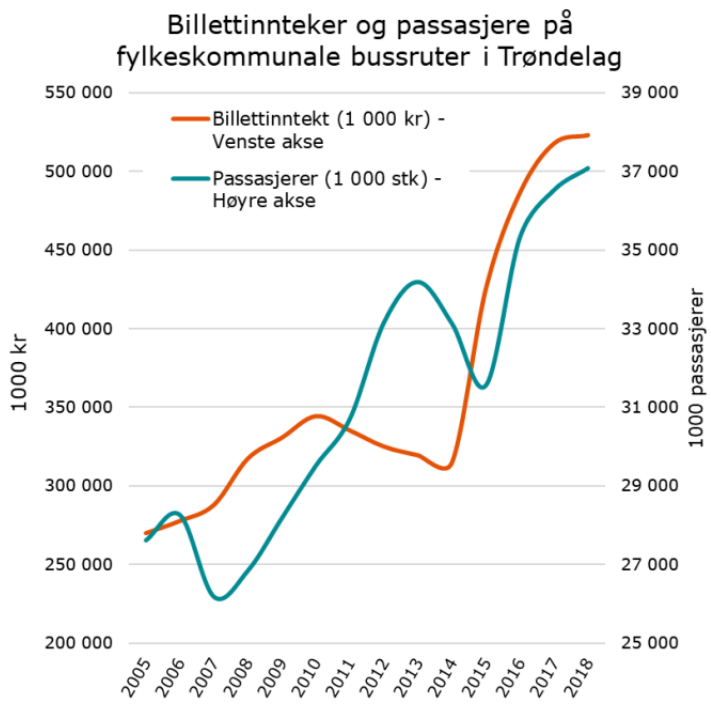

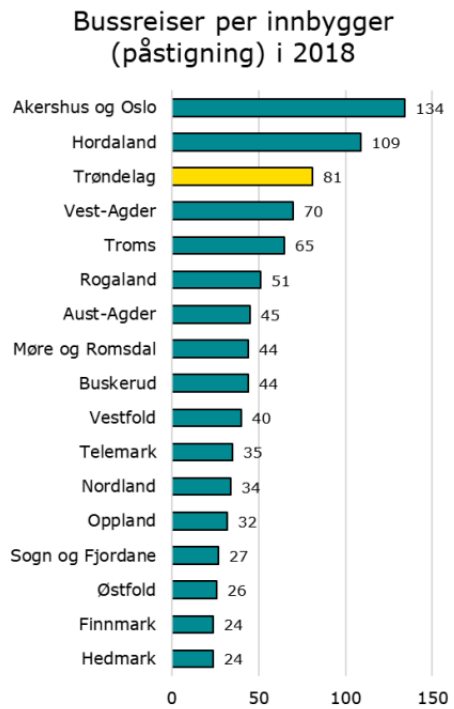

Nøkkeltall kollektivtransport med buss				
	Trøndelag		Hele landet	
	2018	2017	2018	2017
Reiser per innbygger (påstigning)	81	80	74	74
Passasjerkilometer per innbygger (km)	946	660	709	686
Reiselengde (km)	12	8	10	9
Vognkilometer per innbygger	72	69	59	63
Vognkilometer per vogntime	22	24	26	27
Kapasitetsutnyttelse (prosent)	39	29	34	32
Billettinntekt per reise (kr)	14,1	14,17	12,23	11,75
Billettinntekt per passasjerkm (kr)	1,2	1,72	1,28	1,26
Billettinntekt per vognkilometer (kr)	15,67	16,42	15,33	13,68
Offentlig kjøp per passasjer (kr)	16,59	16,8	16,93	16,86
Offentlig kjøp per vognkilometer (kr)	18,43	19,43	21,22	19,65
Offentlig kjøp per innbygger (kr)	1 336	1 341	1 252	1 242

Kilde: SSB tabell 06670 og 06669

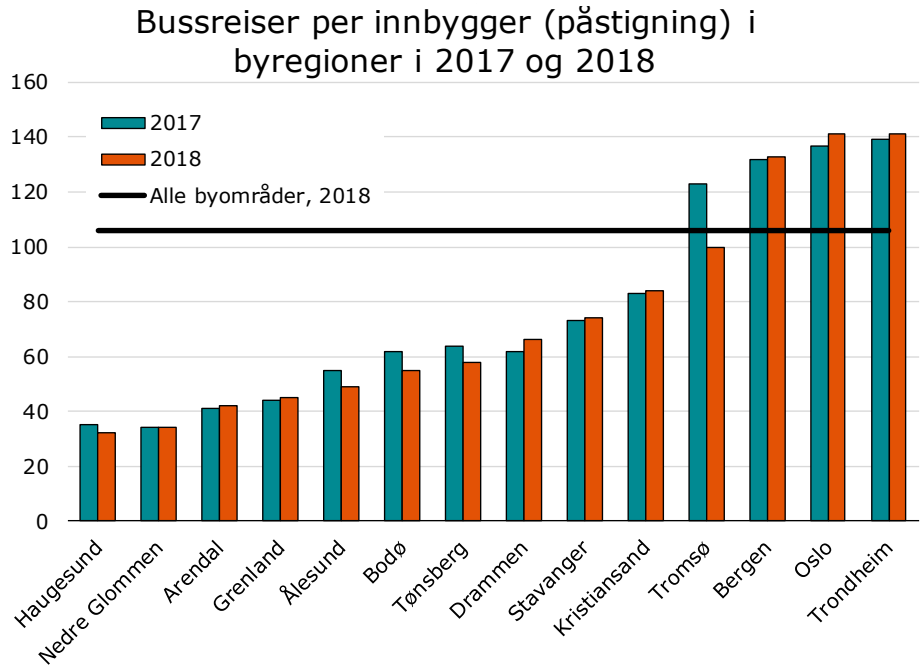

Kilde: SSB tabell 06673 og 06669

Ferje

Ferjene i Trøndelag fraktet 2,5 millioner passasjerer og 1,2 millioner kjøretøy (1,8 millioner PBE) i 2018. Flakk–Rørvik er det mest trafikkerte ferjesambandet i Trøndelag med over 1,4 millioner passasjerer. Totalt i 2018 ble 705 604 kjøretøy transportert over Trondheimsfjorden på sambandet Flakk– Rørvik, noe som tilsvarte 1 085 296 PBE.

Andre store samband er Brekstad-Valset (314 336 passasjerer) og Hofles–Lund (198 579 passasjerer)

I tillegg til ferjene er det også en rekke hurtigbåtsamband i Trøndelag. På ATB sine hurtigbåtruter (rute 800, 805, 810, 820, 825, 830, 835) var det 683 149 passasjerer i 2018, noe som var en nedgang på 5 550 passasjerer eller 0,8 % fra foregående år.

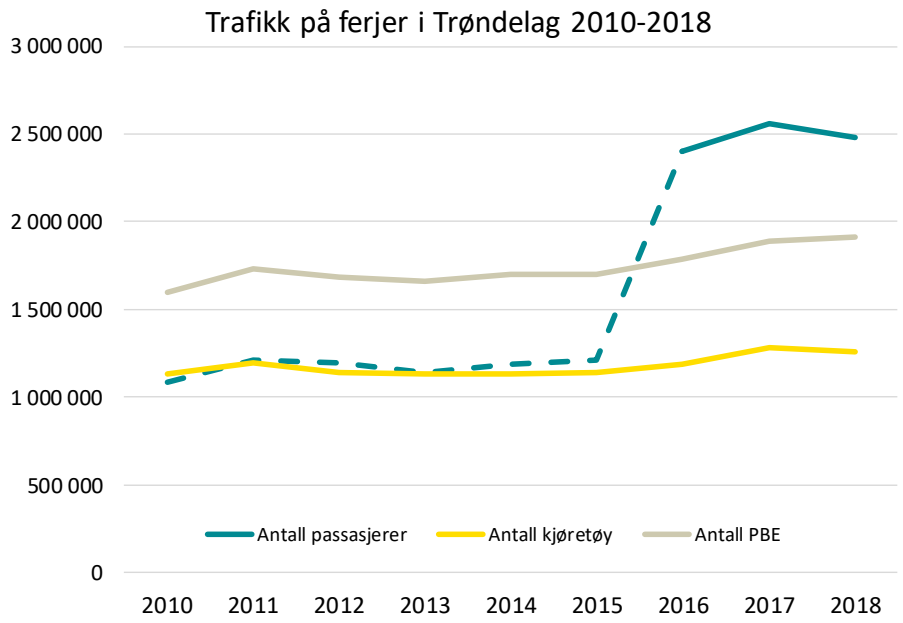

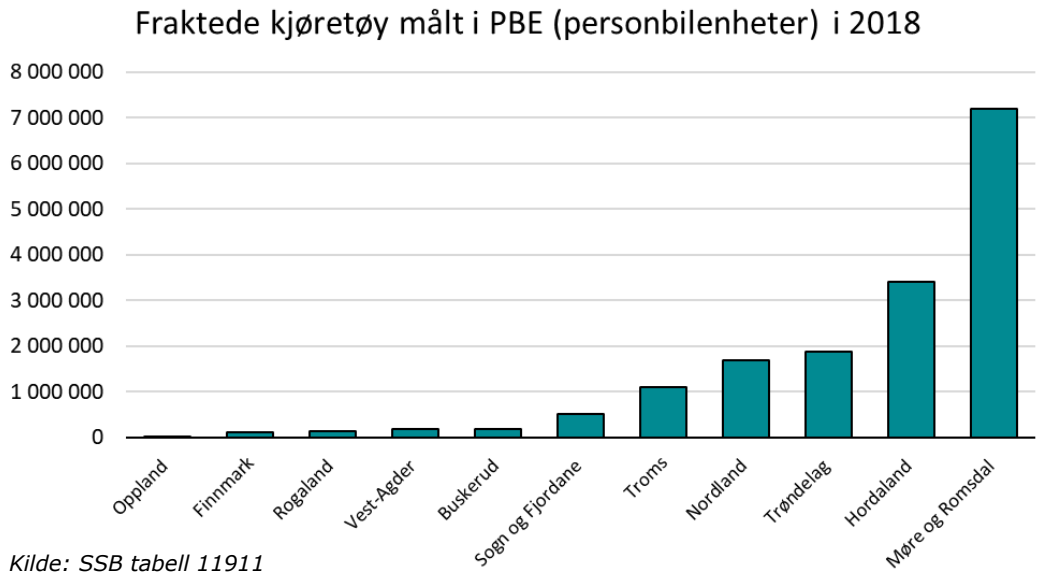

Kilde: SSB tabell 11911

Til og med 31.12.2015 ble ikke bilførere inkludert i registrert passasjerer i ferjedata-banken. Dette forklarer den store økningen i antall passasjerer fra 2015 og til 2016

PBE står for **Personbilekvivalenter/Personbilenheter.** Hensikten med målenheten er at det skal være en størrelse som sier noe om hvor stor plass og hvor stor belastning det enkelte kjøretøy utgjør for ferja/ferjedekket. Måleenheten tar utgangspunkt i hvor stort dekksareal et gitt kjøretøy vil ha behov for å benytte på bildekket. En personbilenhet til-svarer om lag 11 kvadratmeter dekksplass.

Personbil uten henger utgjør 1 PBE, personbil med henger utgjør 3 PBE, lastebil uten henger utgjør 3 PBE, lastebil med henger utgjør 5 PBE, buss utgjør 4 PBE.

Nøkkeltall ferjestrekninger i Trøndelag 2018

	Antall passasjerer	Antall kjøretøy	Antall PBE
Flakk - Rørvik	1 434 582	705 604	1 085 296
Brekstad - Valset	314 336	170 078	327 156
Hofles - Lund	198 579	108 448	141 899
Levanger - Hokstad	146 102	71 609	105 571
Seierstad - Ølhammeren	112 450	73 089	84 459
Skei - Gutvik	65 161	35 218	51 510
Garten - Storfosna	64 089	32 568	43 670
Dyrøy - Sula	56 262	12 256	14 647
Hofles - Geisnes	47 532	29 919	35 231
Garten - Værnes	15 696	7 840	9 414
Dypfest - Tarva	12 543	5 754	7 312
Eidshaug - Gjerdinga	4 919	2 268	2 380
Borgan - Ramstadlandet	4 845	1 876	2 051

Kilde: Ferjedatabanken - statensvegvesen

Luftfart

Trondheim-Oslo er den mest trafikkerte flyruten i Norge og en av de mest trafikkerte flyrutene i Europa med 2,1 millioner reisende.

I 2016 var Toulouse Blagnac—Paris Orly den mest trafikkerte flyruten i Europa er med 2,4 millioner reisende, mens Værnes-Gardermoen kom på en femte plass med 2 millioner reisende.

I tillegg til Oslo går de viktigste flyforbindelsen fra Trøndelag til Bergen og Bodø. Mellom Bergen og Trondheim var det 406 000 passasjerer i 2018, mens det mellom Bodø og Trondheim var 272 000 passasjerer. En betydelig mengde av passasjerene på strekningen Bodø-Trondheim kommer fra- eller skal videre til Tromsø.

I 2018 var det 690 000 passasjerer på ruteflygninger fra Trondheim til utlandet og 230 000 passasjerer på charter-flygninger til utlandet. Utlandstrafikken utgjør dermed en femte-del av passasjerene på Værnes. Basert på tall for perioden 3. kvartal 2017 til 2. kvartal 2018 er de mest trafikkerte utenlands-rutene fra Værnes, Amsterdam (151 000 passasjerer), København (115 000 passasjerer), og Stockholm (72 000 passasjerer).

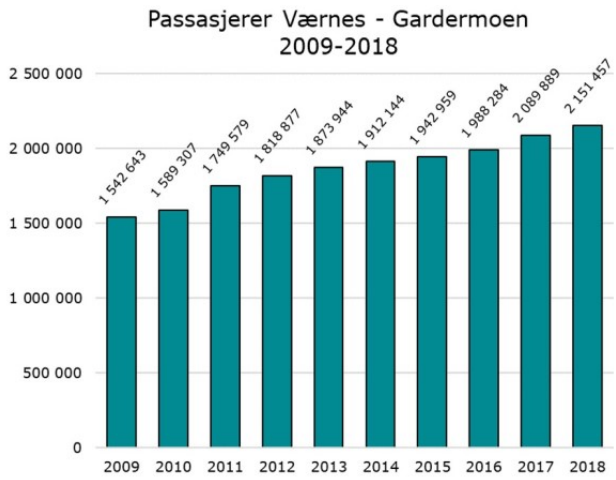

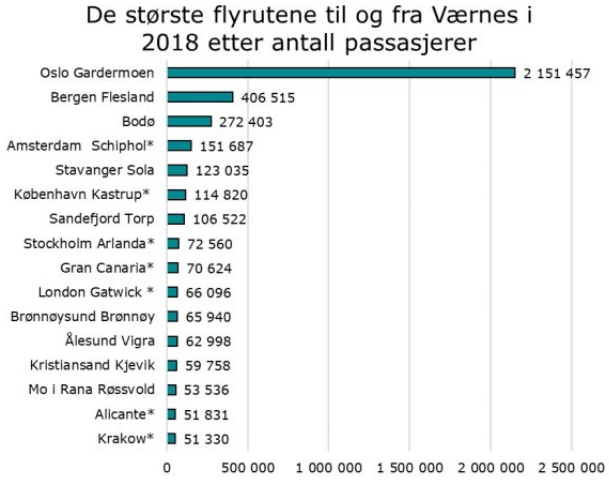

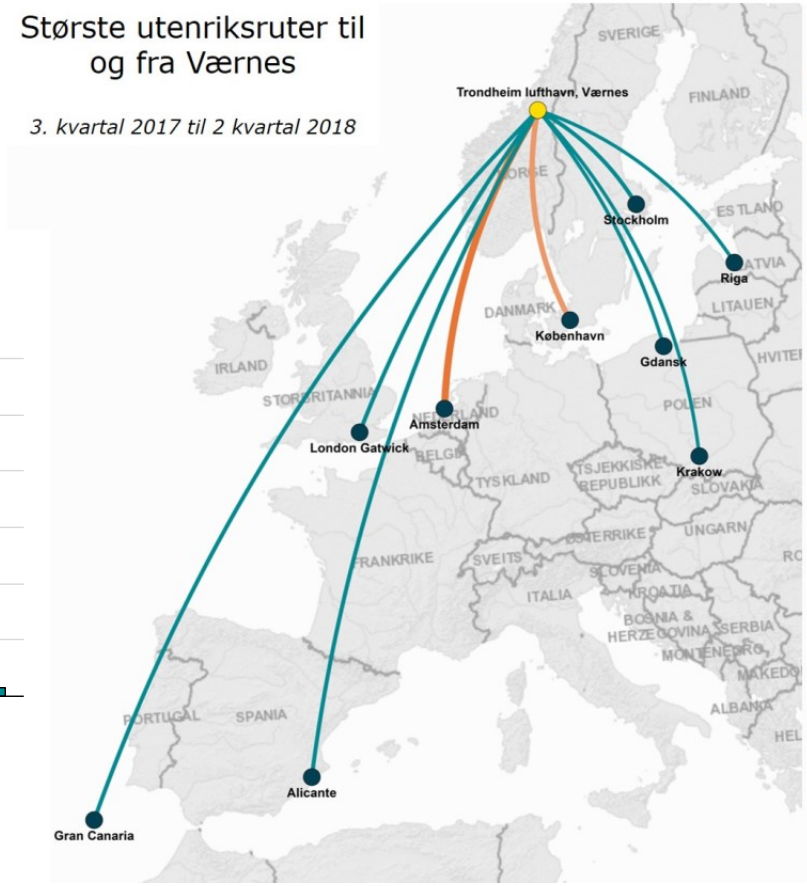

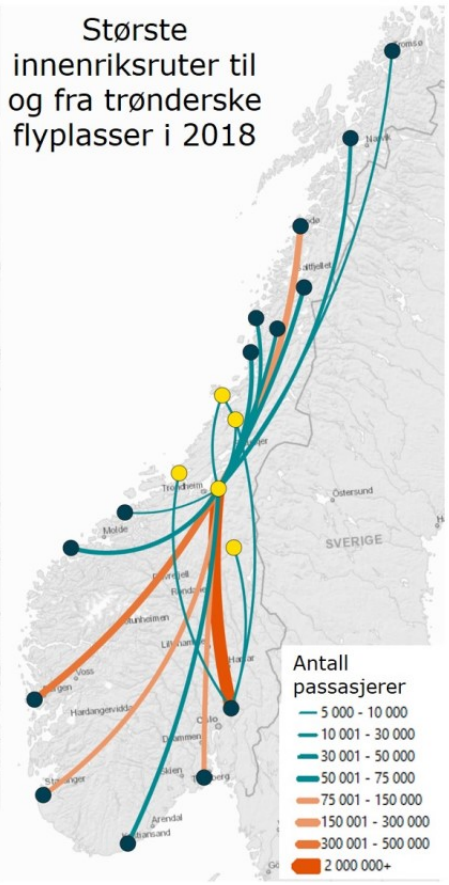

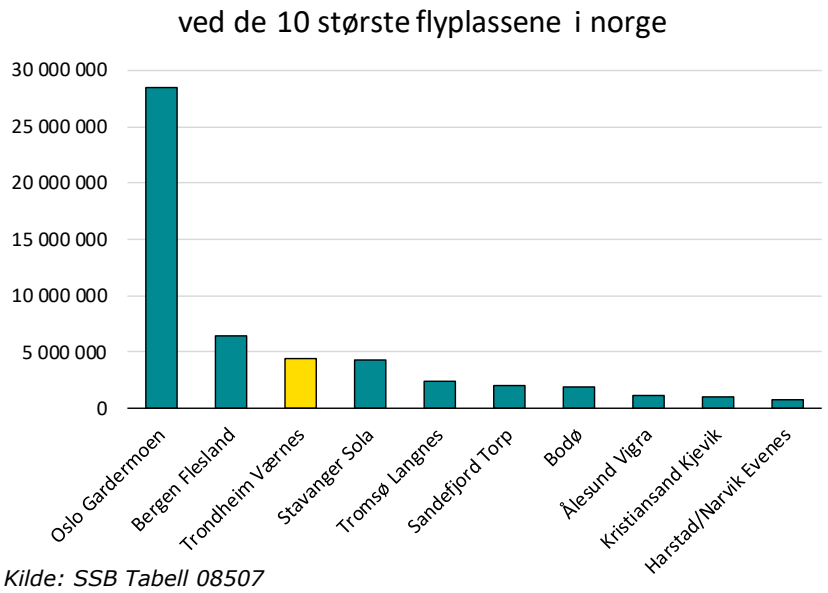

Kilde: SSB Tabell 08507

Kilde: SSB Tabell 08510 og Eurostat tabell avia_par_no

Passasjerutvikling på Trønderske flyplasser

I 2018 var det 4 447 000 passasjerer med avgang og ankomst Trondheim lufthavn, Værnes. Dette er en økning på 0,2 % fra foregående år, men representere en svakere vekst enn snittet for de norske flyplassene som i 2018 hadde en passasjervekst på 3,0 %. Etter en sterk vekst i perioden 2009 til 2014 har Værnes hatt en flat passasjerutvikling. Værnes er nå den tredje største flyplassen i Norge, og har så vidt passert Stavanger lufthavn, Sola i antall passasjerer, noe som er et resultat av at Sola har hatt en negativ passasjervekst de siste årene som følge av lavere aktivitet i oljesektoren.

Namsos lufthavn er den nest største flyplassen i Trøndelag målt etter antall passasjerer. Med 57 500 passasjeren går ca. 1,3 % av trafikken på trønderske flyplasser gjennom Namsos. Rørvik lufthavn, Ryum håndterte 44 000 passasjerer i 2018, mens det passerte 24 500 passasjeren gjennom Røros lufthavn. I tillegg hadde den sivile luftfarten på Ørland 22 100 passasjerer i 2017.

I april 2017 ble antall Widerøe-avganger fra Namsos og Rørvik redusert. Dette har medført et bratt fall i passasjertallene for disse to flyplassene. For Namsos sin del har passasjertallene begynt å ta seg opp igjen i løpet av 2018, mens Rørvik hadde en flat utvikling på et lavere nivå.

Ørland hadde sterk passasjervekst i løpet av 2018 og gikk fra 4 200 passasjerer i 2017 til 22 100 passasjerer i 2018. Dagens tilbud Ørland-Oslo kom på plass fra sommeren 2018 , og inngår ikke i den subsidierte luftfarten på kortbanenettet.

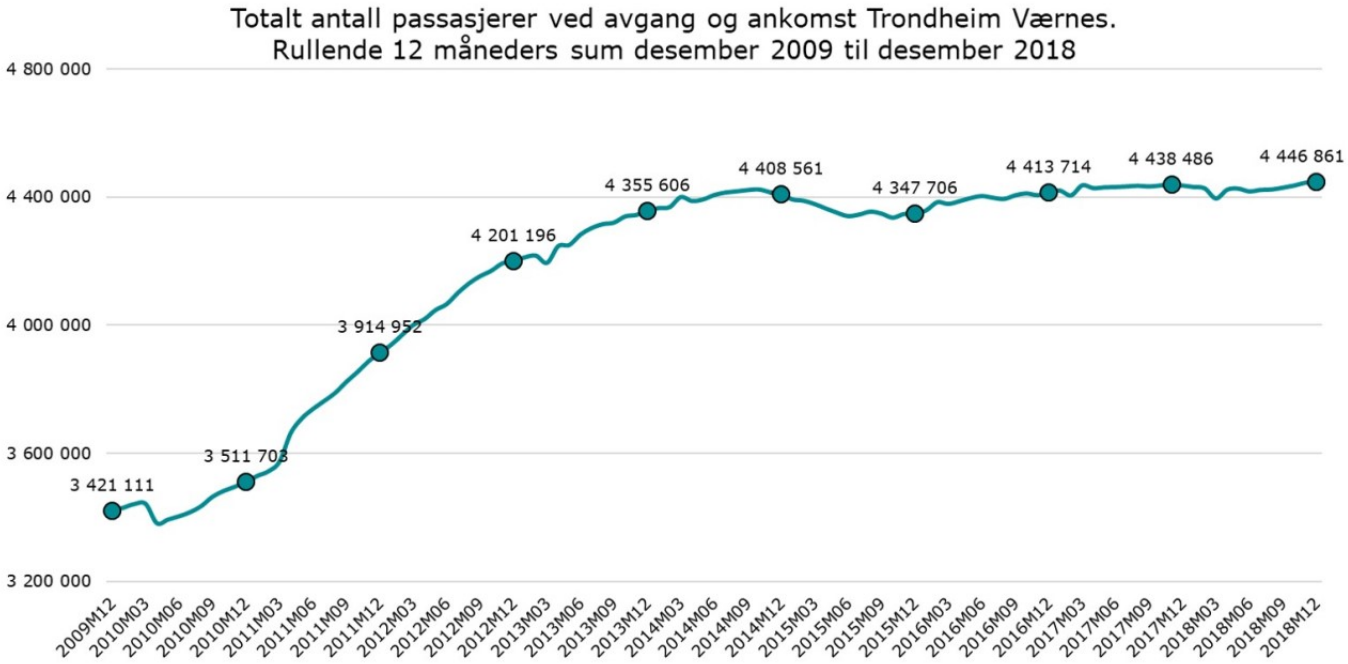

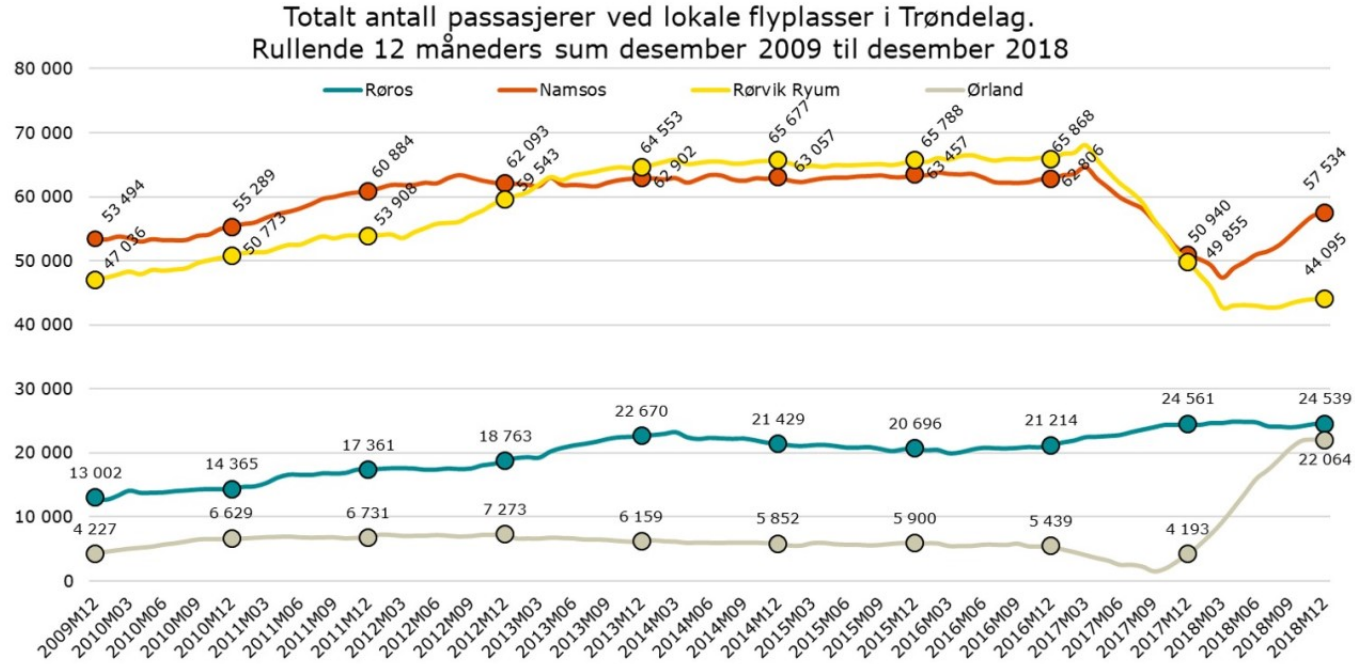

Kilde: SSB tabell 08507

Jernbane

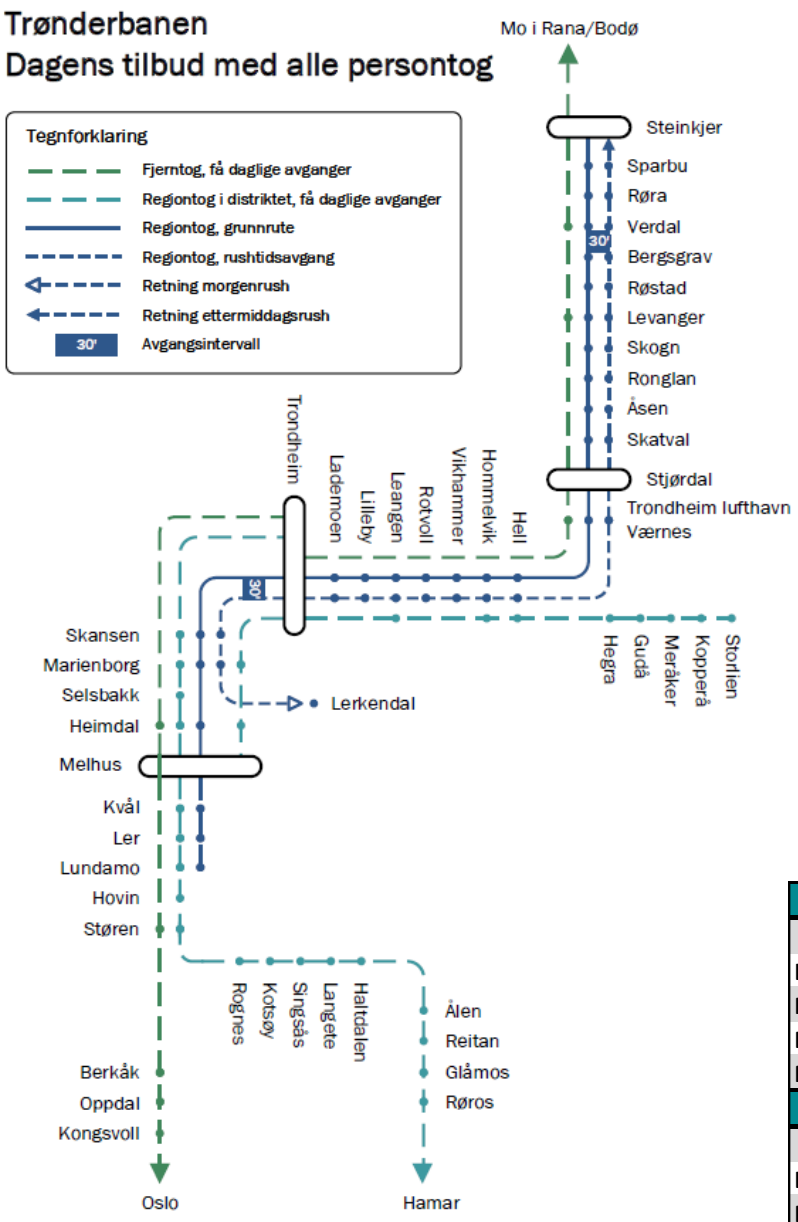

Kilde: SSB tabell 10484

Vekst i persontrafikken på jernbane

Det var en økning både i person- og godstrafikken med jernbane fra 2017 til 2018. Antall passasjerer økte i denne perioden med 5,7 %, mens det ble fraktet 0,7 % mer gods på det norske jernbanenettet. Passasjertallene øker også i Trøndelag. På lokaltogene øker antall passasjerer med 83 000 som utgjør 6,1 %.

Årsaken til at vi sammenlikner med 2014 i tabellene under er at lokaltogruten ble endret 14. desember 2014. Før endringen var Lerkendal vendepunkt for ruta i sør, men etter endring går bare et fåtall avganger til Lerkendal. Tilbudet strekker seg nå til Melhus og Lundamo. Passasjerutviklingen på Trønderbanen etter ruteomleggingen har vært positiv, og økt med 387 000 reiser eller 36 % fra 2014 til 2018.

Gjennomsnittlig reiselengde gikk noe ned etter ruteomleggingen i 2014 men har økt siste år. En gjennomsnittlig togreise på lokaltogene er på 55 kilometer.

Det har ikke vært noen endringer i ruta av betydning fra 2017 til 2018. Med flere reiser og økt gjennomsnittlig reiselengde betyr det at setekapasitetsutnyttelsen har økt fra 29 % til 32 %.

Regiontog Rørosbanen omfatter tilbudet Hamar–Røros–Trondheim. Tilbudet består av tre daglige avganger mellom Røros og Trondheim, og seks daglige avganger mellom Hamar og Røros. Det er 447 000 årlige reiser på denne ruten, og en vekst på 1,2 % fra 2017 til 2018.

På langdistansetilbudet Oslo–Trondheim som går på Dovrebanen reiste det 838 000 passasjerer i 2018. Tilbudet består av fire daglige avganger hvor det ene er nattog. Størsteparten av reisene på strekningen er lange reiser mellom landsdelene, men det er innslag av kortere reiser også.

På Nordlandsbanen er det omtrent 474 000 reiser i året, som er en nedgang på 3,3 % fra 2017 til 2018. Tilbudet består av et dagtog og et nattog, samt ytterligere ett dagtog til Mo i Rana. Det er flest lange reiser på Nordlandsbanen, men her er det også et betydelig innslag av kortere reiser langs banen. Nabotoget Trondheim-Östersund hadde i 2018 til sammen 47 000 reiser på sine to daglige avganger i hver retning.

	Passasjerer			Transportarbeid (passasjerkm)		
	2014	2017	2018	2014	2017	2018
Lokaltog Trondheim	1 065 761	1 369 424	1 452 704	61 411 613	74 316 076	80 332 335
Rørosbanen	448 787	441 841	447 089	52 464 923	56 091 696	54 440 224
Dovrebanen	701 497	792 503	838 529	254 027 084	293 059 525	307 776 027
Nordlandsbanen	452 709	490 835	474 465	145 365 438	152 387 527	148 977 313
	Gjennomsnittlig reiselengde			Setekapaitetsutnyttelse		
	2014	2017	2018	2014	2017	2018
Lokaltog Trondheim	58	54	55	32 %	29 %	32 %
Rørosbanen	117	127	122	35 %	36 %	35 %
Dovrebanen	362	370	367	64 %	71 %	73 %
Nordlandsbanen	321	310	314	46 %	50 %	51 %

Bredbåndsdekning

Fortsatt manglende dekning i distriktene

Tilstedeværelse av god digital infrastruktur er en premissgiver for mye av den økonomiske aktiviteten i det moderne samfunnet. Stadig flere offentlige og private tjenester blir digitalisert og god bredbåndsdekning er en forutsetning for at Trøndelags befolkning skal ha et så likt og fullverdig tilbud som mulig av en rekke grunnleggende tjenester.

Det er store variasjoner i bredbåndsdekningen mellom kommunene i Trøndelag. Trondheim og Malvik er de kommunene som har best dekning for 30/5 Mbit/s bredbåndshastighet med en dekningsgrad på 96 % .På aksen Orkanger-Trondheim–Steinkjer har nesten alle kommunene en dekningsgrad på over 80 % for 30/5 Mbits/s bredbånd.

Det er to kommuner i Trøndelag hvor under 40% av husstandene har muligheten til å motta denne hastigheten.

Bredbåndsdekningen i Trøndelag ligger noe under snittet for landet. Figuren under viser dekningen i Trøndelag og i landet for øvrig.

Fibernett — hastigheter for fremtiden

En rekke markedsmessige og teknologiske trender trekker i retning av at det i årene fremover blir viktig å legge til rette for ytterligere utbygging av fiberinfrastruktur.

Hovedutfordringen når det gjelder fiberaksessdekningen i landsdelen er den store forskjellen mellom dekningsprosenten i spredtbygde områder sammenlignet med dekningsprosenten i byer og tettsteder.

Bredbåndsdekning for husstander i 2019 etter hastighet (Mbit/s, ekskludert satellitt)

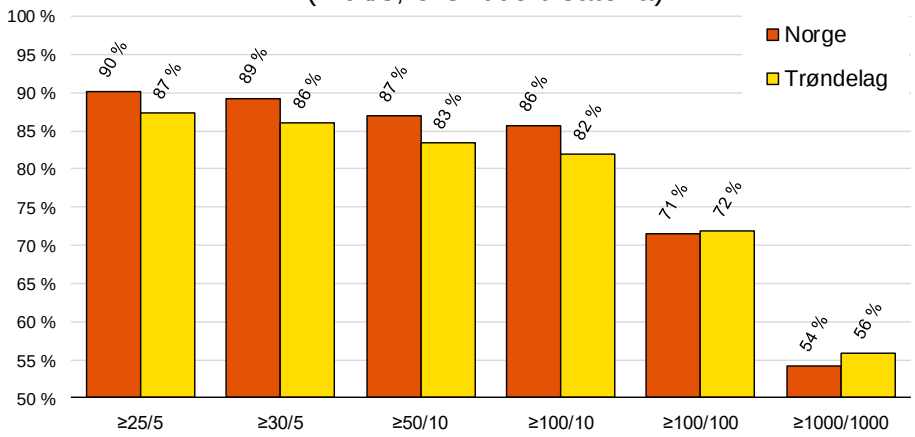

Andel av husstander som har dekning for ≥ 30/5 (Mbit/s) -2019 (ekskludert satellitt)

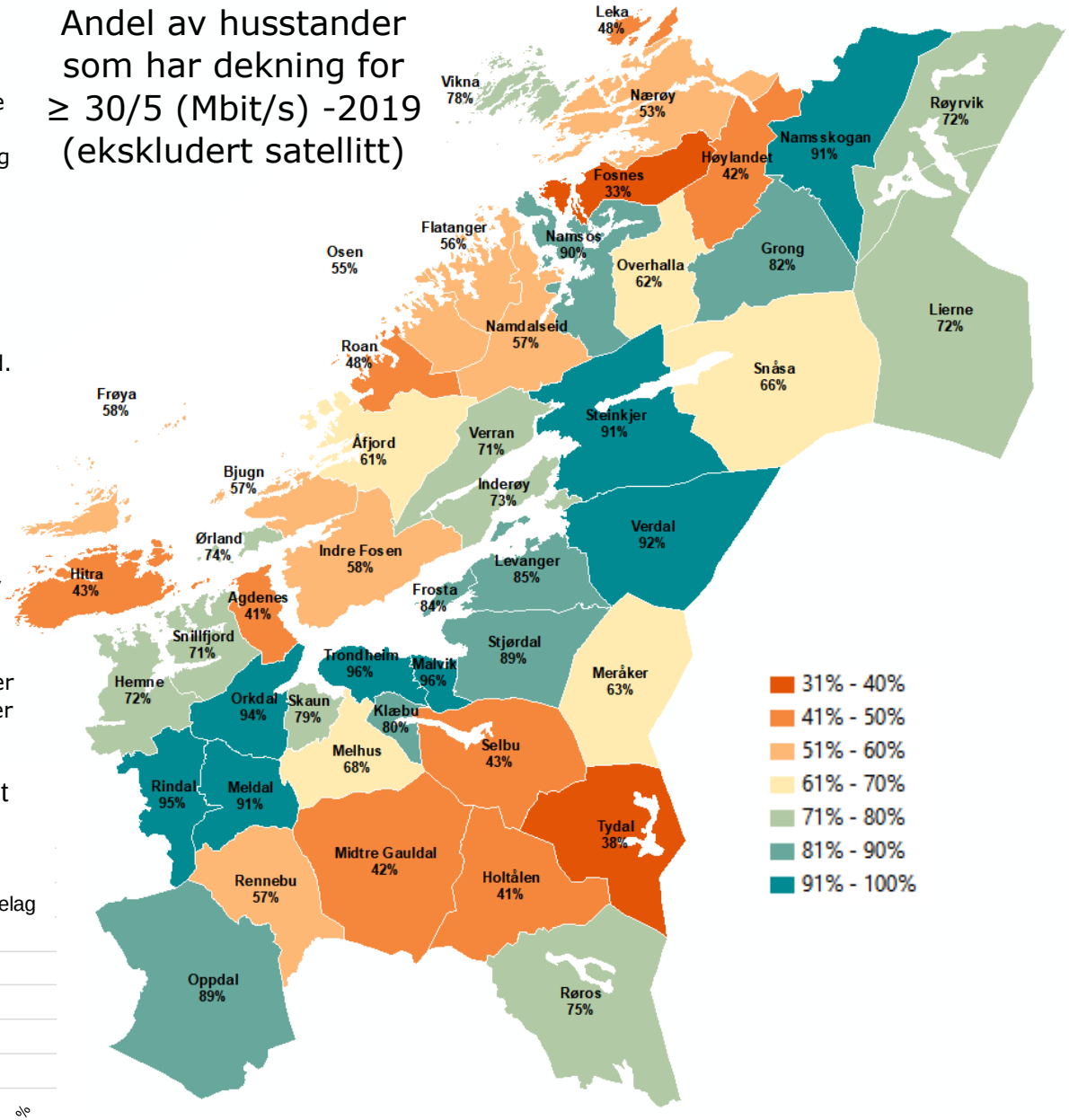

Kilde: Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

KAPITTEL 6

KULTUR

Norsk kulturindeks

Røros er Norges beste kulturkommune

Røros har blitt kåret til den beste kulturkommunen i Norge sju av de åtte gangene Telemarksforskning har laget kulturindeksen. Sør-Trøndelag har toppet fylkesindeksen de første sju gangene indeksen ble laget mens Trøndelag topper indeksen for 2018.

Røros gjør det godt på de fleste indikatorene på indeksen og har en 54. plass innen *bibliotek* som dårligste plassering.

Røros skårer spesielt bra på *sentrale tildelinger* med en 2. plass i landet. Røros har også høye plasseringer på kategoriene *museum (8. plass), kulturarbeidere (10. plass) konserter (12. plass)* og *kunstnere 14. plass)* Det at Røros gjør det bra er ikke overaskende. Kommunen har et bredt kulturliv med bakgrunn i stedets historie som bergstad og har Trøndelags eneste UNESCO-verdensarvsted.

I tillegg til Røros gjør også Trondheim det bra på kulturindeksen med en 5. plass blant kommunene i Norge. Trondheim gjør det spesielt bra på *scenekunst* med en 8. plass i landet, *kunstnere* med enn 12. plass og på *kulturarbeidere* med en 8. plass. Det er på *kulturskolene* at Trondheim gjør det dårligs med en 301. plass blant kommunen i landet.

Også Oppdal og Namsos har gode plasseringer på kulturindeksen med henholdsvis 18. og 32. plass i 2018. Oppdal gjør det spesielt godt på *kino* med en 7. plass, mens Namsos gjør det godt på blant annet *DKS* med en 35. plass.

Andre gode trønderske plasseringer på enkeltindikatorer av indeksen er Leka som er nummer 2 i landet på *DKS*, i tillegg er Vikna og Snåsa på en delt 3. plass på DKS. Tydal er nummer 4 på *konserter*, Inderøy, Indre Fosen og Oppdal er nummer 3, 6 og 8 på *frivillighet.*

http://kulturindeks.no/

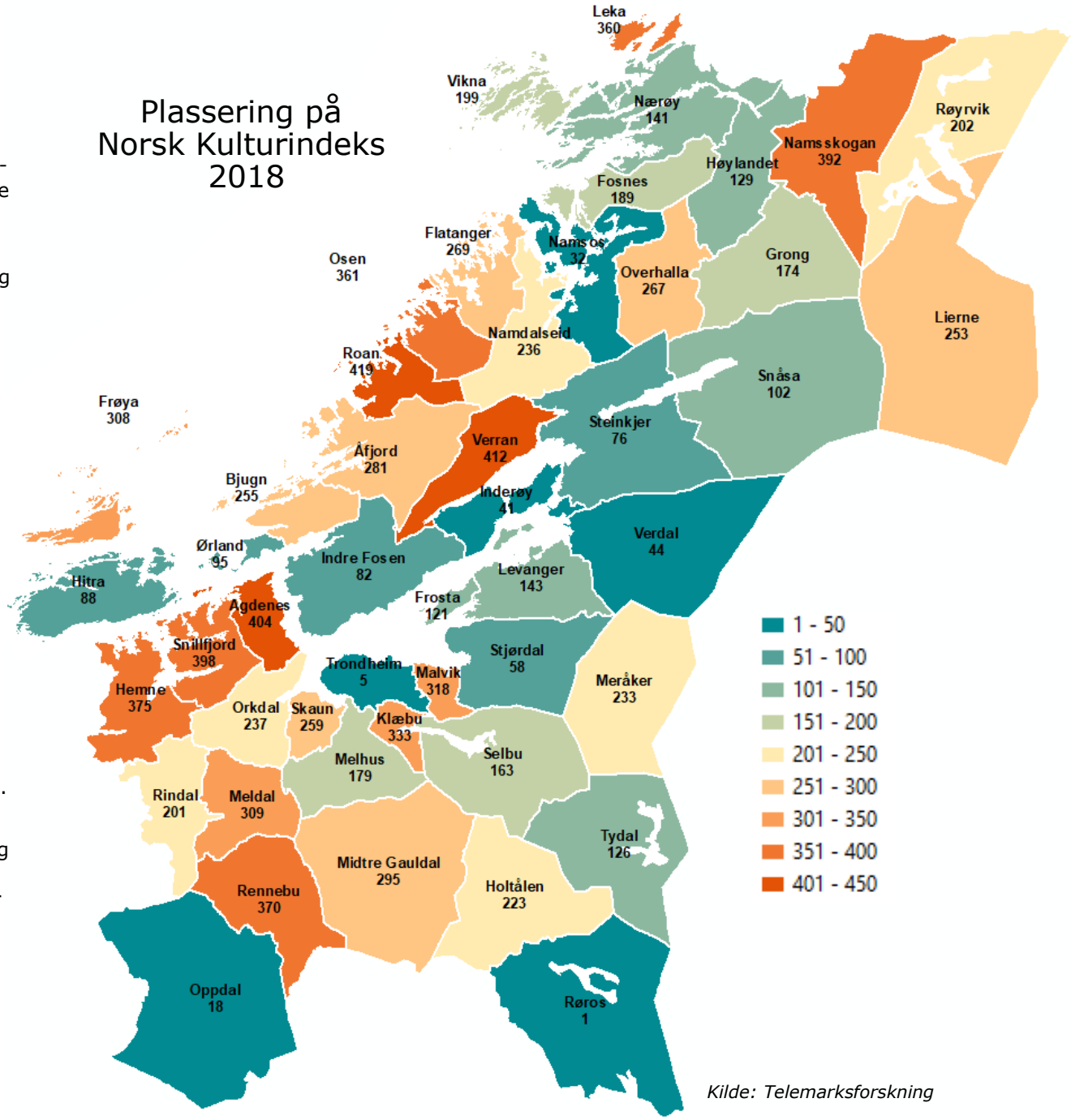

Kilde: Telemarksforskning

Norsk Kulturindeks 2018. Plassering totalt og per kategori

	Norsk Kulturindeks	Kunstnere	Kultur-arbeidere	Museum	Konserter	Kino	Bibliotek	Scene-kunst	Kulturskole	DKS	Tildelinger	Frivillighet
Trondheim	**5**	12	8	49	11	24	110	6	301	242	18	155
Steinkjer	**76**	252	140	240	71	31	122	100	294	255	167	31
Namsos	**32**	65	49	36	129	40	376	65	82	35	46	211
Hemne	**375**	369	308	299	321	236	287	245	97	221	312	262
Snillfjord	**398**	230	359	341	227	313	421	245	177	257	183	418
Hitra	**88**	387	75	28	38	128	16	245	79	108	333	195
Frøya	**308**	400	353	336	73	131	129	245	55	258	334	377
Ørland	**95**	302	58	290	110	11	134	245	79	28	298	69
Agdenes	**404**	404	384	383	126	313	234	245	210	147	356	370
Bjugn	**255**	249	415	338	92	313	254	65	79	35	300	187
Åfjord	**281**	155	368	350	258	250	243	245	18	300	301	137
Roan	**419**	336	416	332	149	313	418	245	248	261	356	380
Osen	**361**	404	406	219	249	313	399	245	74	306	45	302
Oppdal	**18**	142	28	200	46	7	106	52	101	248	58	163
Rennebu	**370**	399	414	346	234	313	401	245	129	330	207	8
Meldal	**309**	395	237	15	213	282	209	245	282	328	342	256
Orkdal	**237**	253	184	383	127	218	313	95	234	157	113	305
Røros	**1**	14	10	8	12	35	54	27	48	61	2	39
Holtålen	**223**	384	202	350	247	199	69	245	54	175	330	50
Midtre Gauldal	**295**	312	303	370	294	101	343	245	146	338	265	16
Melhus	**179**	170	249	274	218	249	237	89	115	105	209	171
Skaun	**259**	74	239	367	147	309	168	245	313	253	325	119
Klæbu	**333**	143	346	332	316	313	219	245	158	96	338	173
Malvik	**318**	146	258	346	252	313	353	245	329	268	110	174
Selbu	**163**	119	115	332	213	256	125	245	42	124	285	159
Tydal	**126**	187	142	243	4	188	170	245	137	84	162	279
Meråker	**233**	321	189	227	345	212	217	198	59	359	335	10
Stjørdal	**58**	218	148	170	50	15	128	95	196	289	236	52
Frosta	**121**	136	78	367	296	251	26	100	127	355	190	85
Levanger	**143**	180	144	159	240	138	192	179	288	302	190	90
Verdal	**44**	91	56	77	101	18	85	15	312	355	239	199
Verran	**412**	324	360	375	354	313	391	98	184	386	356	311
Namdalseid	**236**	241	326	383	283	313	208	73	116	137	153	103
Snåsa	**102**	203	201	106	283	189	11	138	97	3	256	147
Lierne	**253**	382	351	240	387	248	20	159	40	94	68	371
Røyrvik	**202**	258	231	226	186	150	272	42	64	91	356	283
Namsskogan	**392**	332	245	295	277	313	374	245	291	37	230	334
Grong	**174**	191	215	304	326	90	138	39	216	102	356	115
Høylandet	**129**	404	227	383	199	204	22	44	61	57	162	35
Overhalla	**267**	154	334	328	321	313	152	209	211	235	159	139
Fosnes	**189**	275	416	296	292	313	250	37	49	88	63	26
Flatanger	**269**	404	109	278	140	219	211	245	173	117	156	409
Vikna	**199**	332	219	18	325	298	81	117	384	3	203	175
Nærøy	**141**	231	345	383	81	164	51	58	307	23	213	34
Leka	**360**	404	384	383	286	313	251	30	68	2	356	252
Inderøy	**41**	24	164	86	247	313	34	55	169	220	25	3
Indre Fosen	**82**	247	181	74	165	276	164	166	130	83	78	6
Rindal	**201**	344	210	12	350	114	144	245	94	273	147	361

Kilde: Telemarksforskning

Kommunale kulturutgifter

Kommunene i Trøndelag bruker betydelige summer på kultur. Totalt i 2018 gikk nesten 1,2 milliarder kr til kultur, noe som er 4,4 % av kommunenes totale netto drifts-utgifter. Samtidig hadde Trøndelag fylkeskommune 239,6 millioner kr i netto driftsutgifter knyttet til kultur, noe som er 4 % av samlede netto driftsutgifter.

Stjørdal er kommunen i Trøndelag som bruker størst andel av kommunens netto driftsutgifter til kultur med 9,6 %. Andre fremtredende kultursatsingskommuner er Hemne og Bjugn som brukte henholdsvis 8,4% og 6,4 % av sinne netto driftsutgifter på kultur.

Når man ser på summen av trøndelagskommunenes netto driftsutgifter til kultur i 2018 finner man at 21,2 % eller 248,9 millioner brukes på kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg. 14,7 % går til musikk- og kulturskoler og 13,8 % går til kommunale kulturbygg.

Netto kommunale driftsutgifter (1000 kr) til kultur fordelt på funksjon/tjenesteområde. Trøndelag 2018

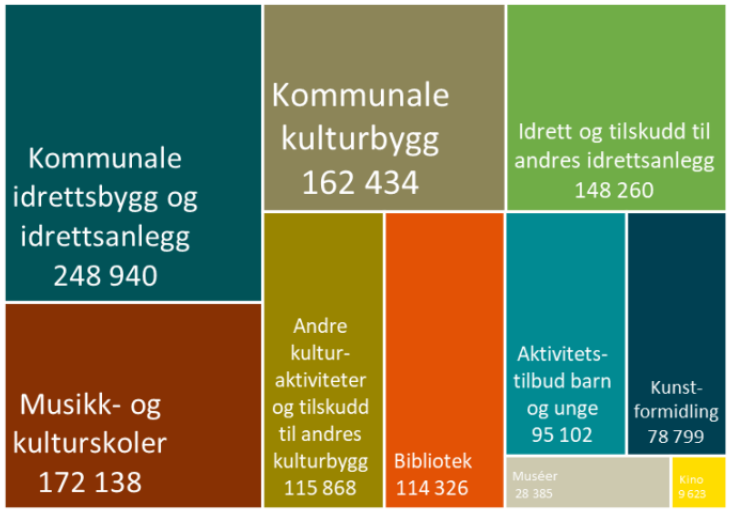

Kilder: SSB Tabell 12362

Kultur som andel av kommunens netto driftsutgifter, 2018

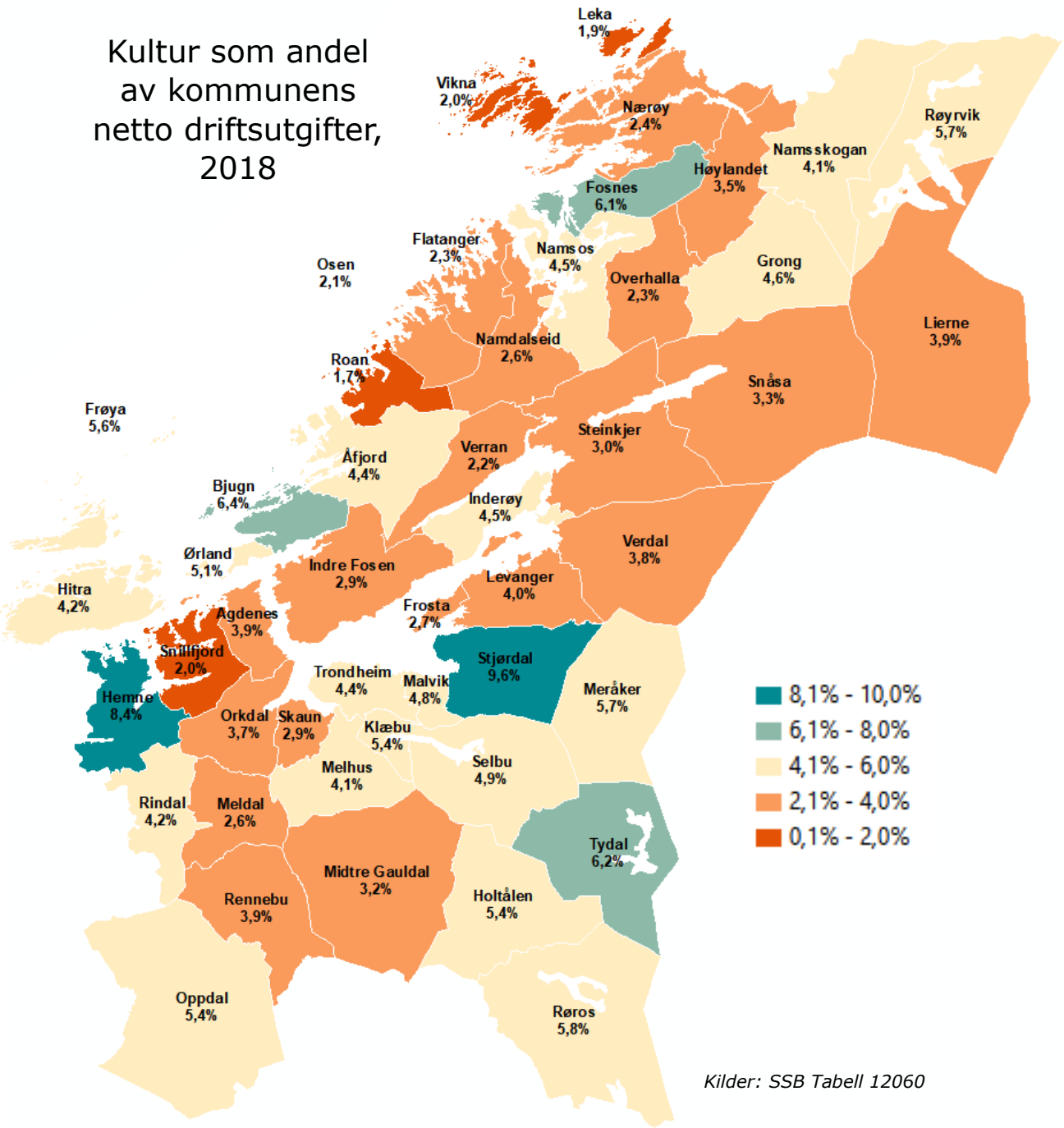

Kilder: SSB Tabell 12060

Museum

1 million museumsbesøk i 2018

Museum er viktige samfunns- og kultur-institusjoner som formidler kunnskap og gir opplevelser. Museene i Trøndelag bevarer og forklarer tingene vi har fra vår historie og kultur.

Det var 817 000 enkeltbesøk og 162 000 gruppebesøk på trønderske museum i 2018, totalt 980 000 registeret besøkende. 657 000 av disse var betalende beøkende. Oslo er det eneste fylket som har flere betalende museums-besøkende enn Trøndelag.

I perioden 2010 til 2018 har antall enkeltbesøk gått ned med 28,4 %, mens antall gruppebesøk har gått ned med 37,6 %. En del av nedgangen kan forklares av forbedring i metoder og rutiner for telling av ikke-betalende besøkende på museene.

Det er 563 årsverk i arbeidet ved museene i Trøndelag i 2018. Dette er en økning på 7,7 % fra 2010.

De totale inntektene til museene i Trøndelag var på 643 millioner kr i 2018. Av dette utgjorde 438 millioner kr offentlige overføringer. I perioden 2010 til 2018 har de offentlige overføringen økt med 28,1 %. Museenes utgifter har økt i takt med økningen i de totale inntektene.

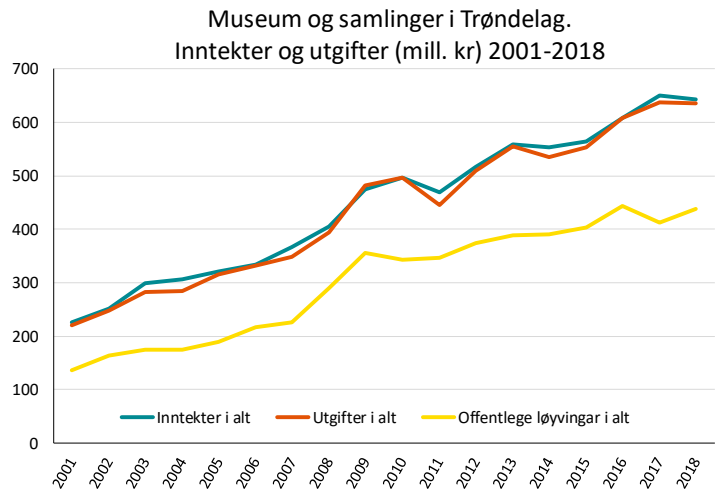

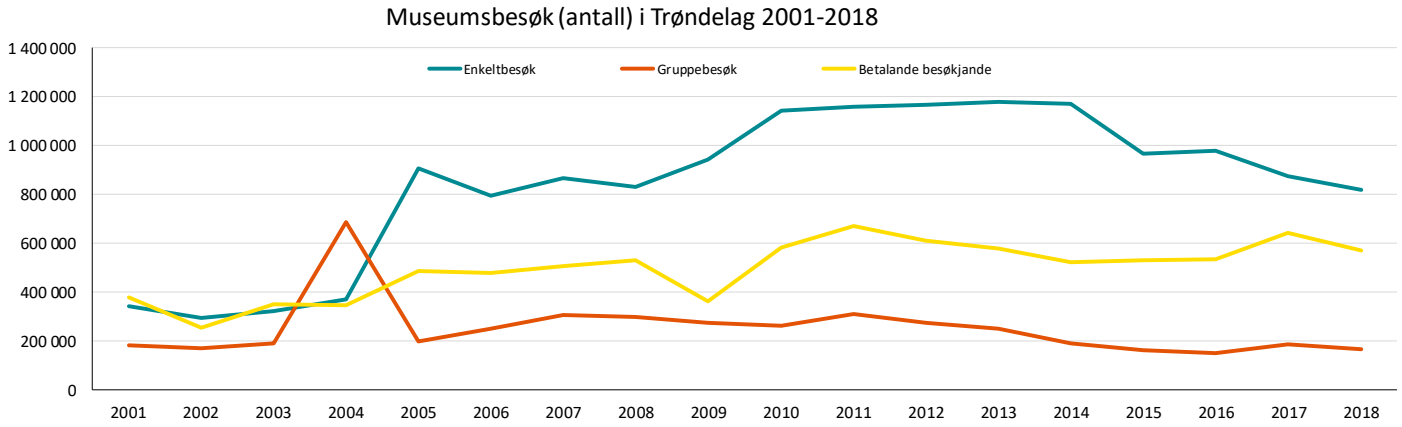

Museum i Trøndelag											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2010-2018	
Museumsbesøk											
Enkeltbesøk	1 140 547	1 157 660	1 167 493	1 176 336	1 169 582	966 100	978 306	874 556	817 133	-323 414	-28,4 %
Gruppebesøk	261 118	307 380	274 019	248 175	186 654	160 976	146 917	184 714	162 924	-98 194	-37,6 %
Betalande besøkjande	582 496	668 128	607 257	575 177	519 513	529 710	532 796	640 154	567 365	-15 131	-2,6 %
Inntekter og utgifter (mill. kr)											
Inntekter i alt	497	469	517	559	553	564	608	650	643	146	29,4 %
Utgifter i alt	496	445	510	554	535	553	608	638	636	140	28,2 %
Offentlege løyvingar i alt	342	346	374	388	391	403	443	413	438	96	28,1 %
Årsverk											
Årsverk i alt	524,6	502,2	520,2	541,4	529,5	557,6	558,1	544,6	563,2	39	7,4 %
Lønte årsverk	:	476,6	493,2	514,9	497,3	531,5	524	517,2	555	:	:

Kilde: SSB tabell 09542, 09539 og 08885

6,2 millioner gjenstander på trønderske museum

De trønderske museene forvalter over 6,2 millioner gjenstander i 2018. Det er store forskjeller mellom objektene hva gjelder kulturhistorisk verdi og hvor krevende de er å konservere for ettertiden.

Av de 6,2 millioner gjenstander finnes 2,7 millioner fotografier og 3,5 millioner andre gjenstander. Blant gjenstandene hos de trønderske museene så er det ca. 1,8 millioner arkeologiske og 1,4 naturhistoriske gjenstander. De fleste av disse er plassert hos NTNU Vitenskapsmuseet som er ett av sju norske universitetsmuseer og har forsknings- og forvaltningsansvar innenfor arkeologi og biologi i Midt-Norge. I tillegg til de arkeologiske og naturhistoriske gjenstandene har de Trønderske museene nesten 300 000 kulturhistoriske gjenstander og litt over 35 000 kunsthistoriske gjenstander.

Museer i Norge lar seg vanskelig sammenligne fordi de konsoliderte museene ikke er museer som sådan, men felles driftsorganisasjoner for flere samlinger og museer. I Trøndelag gjelder dette Museet Midt som drifter 13 museer og bygdesamlinger, Museene i Sør-Trøndelag som drifter 11 museer og Stiklestad Nasjonale Kultursenter som drifter 5.

Av museene i Trøndelag så er det NTNU Vitenskapsmuseet som har den største samlingen av gjenstander med over 3,1 millioner i 2017, etterfulgt av Museene i Sør-Trøndelag (MIST) med over 200 000 gjenstander. Stiklestad nasjonale Kultursenter har 77 000 gjenstander og Museet midt har 23 000 gjenstander. Både Museene i Sør-Trøndelag (MIST) og Stiklestad nasjonale Kultursenter har en betydelig samlingen av fotografier, med henholdsvis nesten 2,1 millioner og 610 000 fotografier.

Det er Museene i Sør-Trøndelag (MIST) og NTNU Vitenskapsmuseet som har flest ansatte med henholdsvis 199 og 123 årsverk i 2017.

Museum i Trøndelag 2017

	Besøk	Gjenstander	Fotografi	Årsverk
Museene i Sør-Trøndelag	358 668	201 228	2 056 772	199
NTNU Vitenskapsmuseet	175 875	3 133 157	75	123
Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider	268 842	13 045	20 000	70
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	178 143	77 006	610 219	49
Museet Midt	82 497	23 077	8 323	47
Falstadsenteret	14 188	650	2 500	13
Stiftelsen Saemien Sijte	1 901	531	2 299	7
Justismuseet	:	19 552	6 162	7
Oppdalsmuseet	5 500	5 000	0	4
Horg Bygdatun og Museumslag	7 500	5 075	300	3
Jødisk Museum Trondheim	4 241	2 748	1 860	3

Kilde: Kulturrådet museumsstatistikken 2017

Samlinger på norske museum i 2018

	Kunst-historiske	Kultur-historiske	Natur-historiske	Arkeologiske	Fotografier
Østfold	4 980	110 785	1 047	314	1 003 729
Akershus	8 064	94 447	:	:	5 572 675
Oslo	599 410	827 658	5 936 376	2 289 815	6 847 696
Hedmark	1 607	206 768	1 863	10 427	4 963 722
Oppland	13 722	191 460	4 422	487	1 955 150
Buskerud	5 334	179 188	9 687	0	317 534
Vestfold	6 522	115 321	1 017	804	1 629 911
Telemark	9 597	134 803	800	1 137	3 289 887
Aust-Agder	10	90 289	12 211	490	90 340
Vest-Agder	2 641	57 581	27	206	205 740
Rogaland	16 126	301 719	24 845	1 368 831	1 418 834
Hordaland	52 642	342 318	2 137 549	1 886 366	752 075
Sogn og Fjordane	4 706	111 009	7 455	1	40 182
Møre og Romsdal	2 037	135 802	754	668	1 804 627
Trøndelag	40 088	291 528	1 382 509	1 794 873	2 703 775
Nordland	671	272 128	24 212	330	1 385 161
Troms	29 620	88 669	551 675	314 765	1 010 742
Finnmark	2 281	58 313	1 843	307	191 487
Svalbard	158	5 232	409	49 309	25 912
Total	**800 216**	**3 615 018**	**10 098 701**	**7 719 130**	**35 209 179**

Kilde: SSB tabell 09541

Bibliotek

93 746 lånere i 2018

Trønderske folkebibliotek lånte i 2018 ut 1 604 000 bøker m.m., noe som tilsvarer 3,5 utlån per innbygger.

Totalt var det 93 746 aktive lånere ved folkebibliotekene i Trøndelag, ca. 20% av alle innbyggere. Meråker og Høylandet hadde størst andel lånere, med henholdsvis 47 % og 33 % av befolkningen. Høylandet og Meråker hadde også flest utlån per innbygger med henholdsvis 9,5 og 9 bøker pr innbygger.

Noen av de høyeste og laveste resultatene kan forklares av strukturelle forhold. Høylandet, Meråker, Indre Fosen og flere andre kommuner har kombinasjonsbibliotek hvor folkebiblioteket også er skolebibliotek, og derfor kommer i tett kontakt med store, aktive lånergrupper.

I den andre enden av skalaen ligger to kommuner med lav andel aktive lånere; Roan og Melhus. Lav andel lånere kan her knyttes til at kommunene bruker fylkeskommunens bokbuss som bibliotek for skoler og barnehager, og at utlånet ved bussen ikke kommer med i de kommunale tallene. Variasjonene i de øvrige bibliotekene kan skyldes rammevilkår (åpningstider, lokaler, beliggenhet, bokbudsjett).

Topp 10 på utlån pr innbygger i 2018

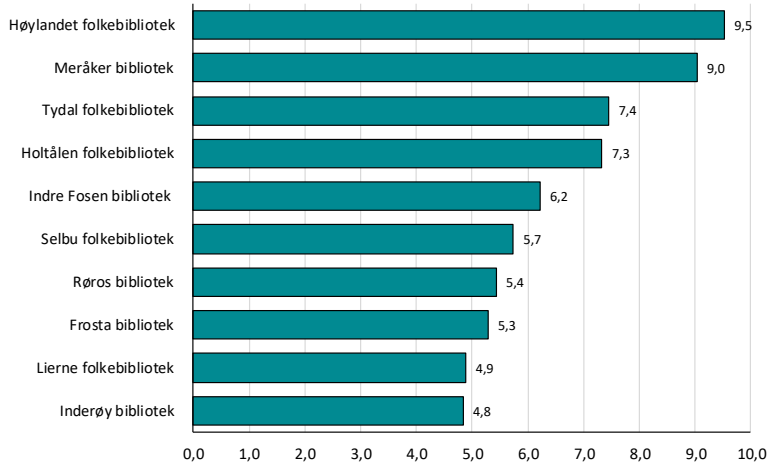

Andel aktive lånere i 2018

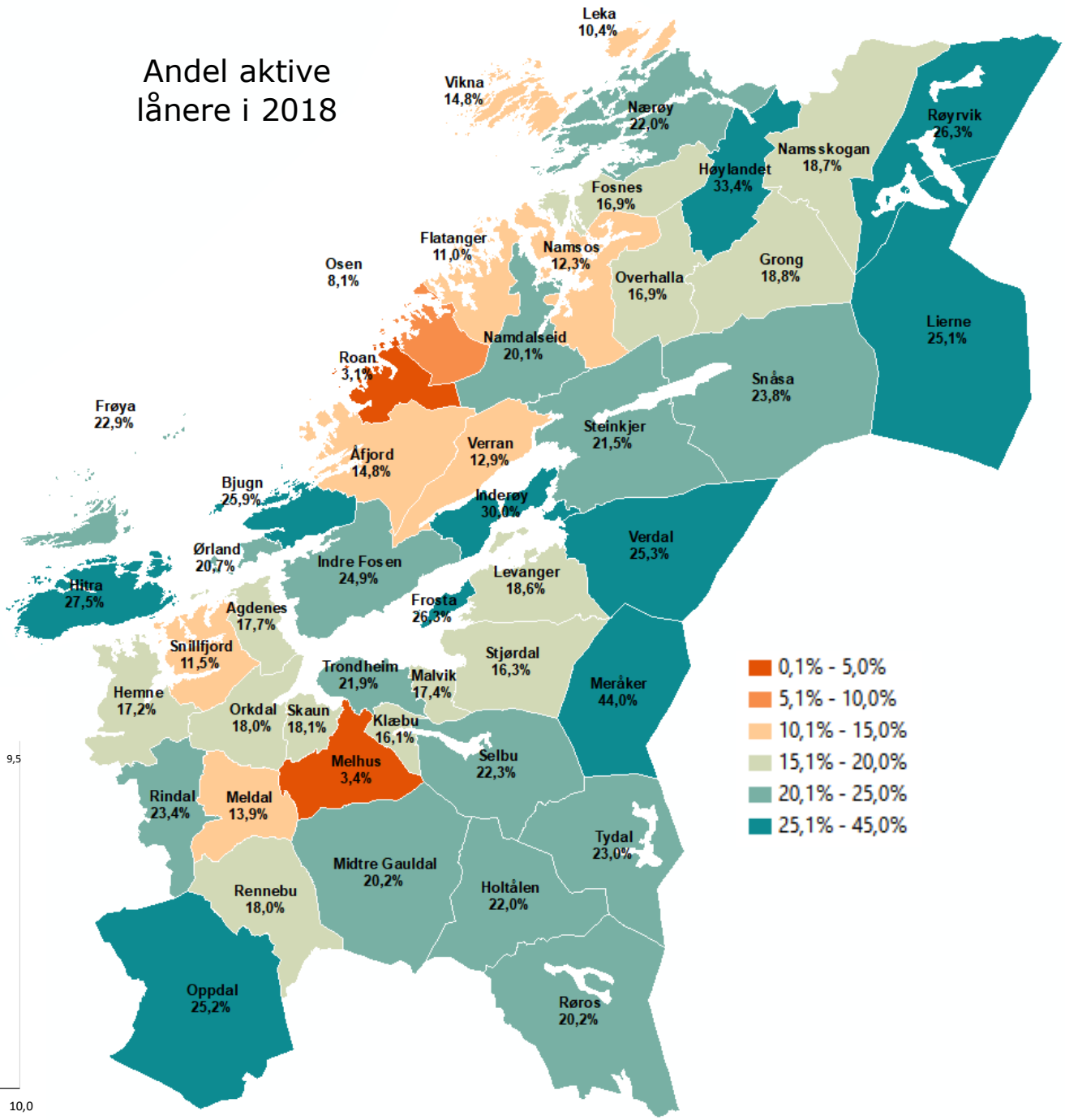

Kilder: Trøndelag fylkesbibliotek

Nesten 2 000 arrangementer ved bibliotekene i Trøndelag

I tillegg til utlån av bøker er bibliotekene i stadig større grad en kulturarena, og i 2018 hadde folkebibliotekene i Trøndelag 1 955 arrangement rettet mot allmennheten, med mer enn 61 000 deltagere. I tillegg var det nærmere 4 000 arrangement/opplesninger rettet mot barn i skole og barnehage.

Skjønnlitteratur for barn utgjør litt over en tredjedel av utlånene ved de trønderske folkebibliotekene, det var nesten 587 400 førstegangslån av dette i 2018. Det var også 348 500 førstegangsutlån av skjønnlitteratur for voksne. Bibliotekene låner også ut e-bøker og i 2018 ble det lånt ut 56 900 e-bøker i Trøndelag, en liten økning fra 2017.

38 % av trønderske barn deltar i Sommerles

14 514 barn deltok i Sommerles-aksjonen sommeren 2019. Det utgjør 37,7 % av målgruppa barn i barneskolealder. Til sammen har de lest 180 670 bøker.

Utlån fra folkebibliotek Trøndelag i 2018 etter type.
Førstegangslån og nedlasting/streaming av elektroniske medium

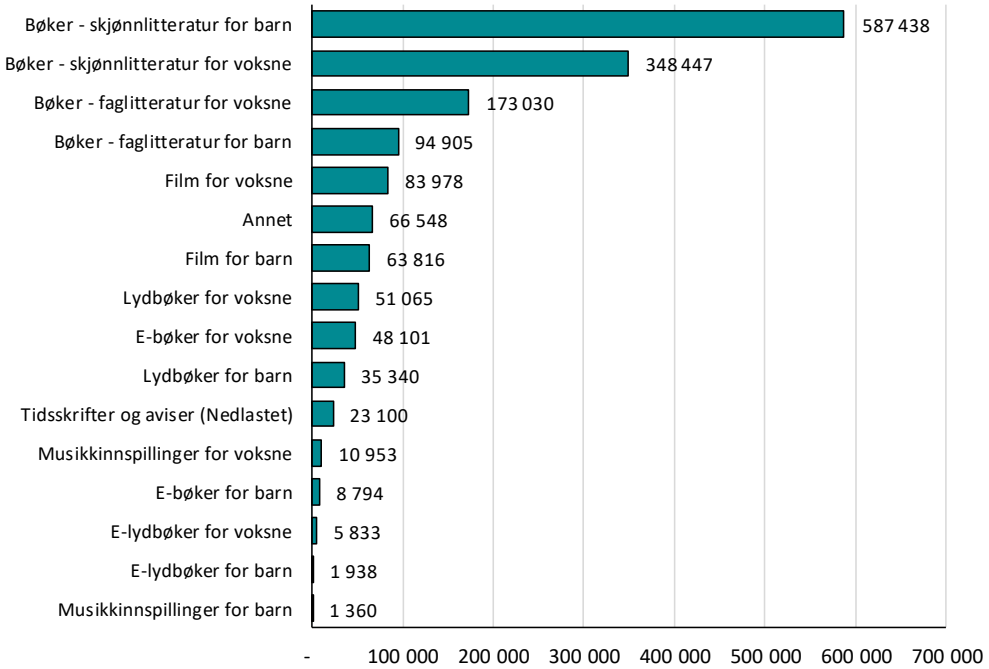

Trønderske folkebibliotek i 2018

	Antall fysiske besøk	Antall besøk pr innbygger	Antall arrangement rettet mot allmennheten	Antall utlån inkl strømming	Utlån pr innbygger	Antall aktive lånere	Andel aktive lånere
Trondheim folkebibliotek	1 052 644	5,4	951	714 253	3,6	42 895	21,9
Steinkjer bibliotek	84 201	3,8	206	79 647	3,6	4 756	21,5
Namsos folkebibliotek	26 000	2,0	55	26 192	2,0	1 609	12,3
Hemne bibliotek	8 820	2,1	40	11 069	2,6	726	17,2
Snillfjord folkebibliotek	1 620	1,6	4	1 215	1,2	115	11,5
Hitra bibliotek	36 400	7,8	106	18 848	4,0	1 290	27,5
Frøya folkebibliotek	38 271	7,6	58	17 962	3,5	1 161	22,9
Ørland folkebibliotek	22 000	4,1	69	17 920	3,4	1 106	20,7
Agdenes folkebibliotek	4 000	2,4	1	5 486	3,2	299	17,7
Bjugn folkebibliotek	36 000	7,3	17	14 451	2,9	1 271	25,9
Åfjord folkebibliotek	23 098	6,9	14	8 487	2,5	495	14,8
Roan folkebibliotek	400	0,4	0	1 851	1,9	30	3,1
Osen folkebibliotek	839	0,9	1	2 292	2,4	77	8,1
Oppdal bibliotek	31 263	4,5	55	19 913	2,9	1 755	25,2
Rennebu folkebibliotek	7 319	2,9	6	10 618	4,2	451	18,0
Meldal folkebibliotek	15 021	3,8	29	11 650	3,0	544	13,9
Orkdal folkebibliotek	30 813	2,5	20	30 569	2,5	2 173	18,0
Røros bibliotek	23 000	4,1	35	30 480	5,4	1 135	20,2
Holtålen folkebibliotek	11 285	5,6	3	14 841	7,3	445	22,0
Midtre Gauldal folkebibliotek	15 348	2,5	30	10 016	1,6	1 261	20,2
Melhus bibliotek	30 000	1,8	92	38 588	2,3	557	3,4
Skaun folkebibliotek	24 000	2,9	54	27 119	3,3	1 487	18,1
Klæbu folkebibliotek	22 570	3,7	45	16 290	2,7	978	16,1
Malvik folkebibliotek	56 113	4,0	33	28 912	2,1	2 437	17,4
Selbu folkebibliotek	18 990	4,6	2	23 476	5,7	913	22,3
Tydal folkebibliotek	2 000	2,5	0	5 914	7,4	183	23,0
Meråker bibliotek	55 746	22,9	14	21 958	9,0	1 070	44,0
Stjørdal bibliotek	583 234	24,3	177	70 735	2,9	3 921	16,3
Frosta bibliotek	26 000	9,9	25	13 912	5,3	692	26,3
Levanger bibliotek	69 836	3,4	157	50 528	2,5	3 771	18,6
Verdal bibliotek	61 391	4,1	92	56 729	3,8	3 775	25,3
Verran folkebibliotek	3 200	1,3	12	7 518	3,1	316	12,9
Namdalseid folkebibliotek	4 700	3,0	11	4 847	3,1	316	20,1
Snåsa bibliotek	16 909	8,1	103	8 668	4,1	500	23,8
Lierne folkebibliotek	9 000	6,5	21	6 775	4,9	348	25,1
Røyrvik bibliotek	1 200	2,5	12	1 316	2,7	127	26,3
Namsskogan folkebibliotek	960	1,1	2	2 073	2,4	163	18,7
Grong folkebibliotek	12 000	5,1	8	9 201	3,9	446	18,8
Høylandet folkebibliotek	18 435	14,7	45	11 938	9,5	419	33,4
Horisonten (Overhalla)	42 000	10,8	43	10 733	2,8	655	16,9
Fosnes folkebibliotek	:	:	12	2 341	3,9	102	16,9
Flatanger folkebibliotek	2 450	2,2	27	4 072	3,7	121	11,0
Vikna folkebibliotek	23 083	5,0	56	14 579	3,2	677	14,8
Nærøy folkebibliotek	28 363	5,6	86	15 496	3,1	1 115	22,0
Leka folkebibliotek	5 000	8,8	29	685	1,2	59	10,4
Inderøy bibliotek	58 720	8,6	33	32 916	4,8	2 040	30,0
Indre Fosen bibliotek	45 000	4,5	15	62 096	6,2	2 489	24,9
Rindal folkebibliotek	7 678	3,8	:	7 471	3,7	475	23,4
Total	**2 696 920**	**5,8**	**1 955**	**1 604 646**	**3,5**	**93 746**	**20,2**

Kilder: Trøndelag fylkesbibliotek

Ung Kultur Møtes — UKM

UKM (Ung Kultur Møtes) er et nettverk av små lokale festivaler hvor ungdom kan delta med alle slags kulturuttrykk. UKM er en av landets største offentlige satsninger på ungdomskultur, og har pågått siden 1985. UKM skal stimulere og synliggjøre ungdommens kulturelle aktivitet – lokalt, regionalt og nasjonalt. UKM skal være et landsomfattende arrangement som er åpent for all ungdom.

I 2019 var det det 3 200 deltagere fordelt på 1 477 innslag på UKM-arrangementene i Trøndelag. Dette gjør at Trøndelag er landets største UKM-fylke, foran Akershus og Møre og Romsdal med henholdsvis 2 000 deltagere og 1 800 deltagere.

I distriktskommunene i Trøndelag er det generelt høye deltagertall i forhold til folketallet i alderen 10-20 år, som er målgruppen for UKM. I to av kommunene har man deltagertall som er større enn antall innbyggere i alderen 10-20 år.

Antall Ungdommer som deltok på UKM Trøndelag i 2019 fordelt på sjanger

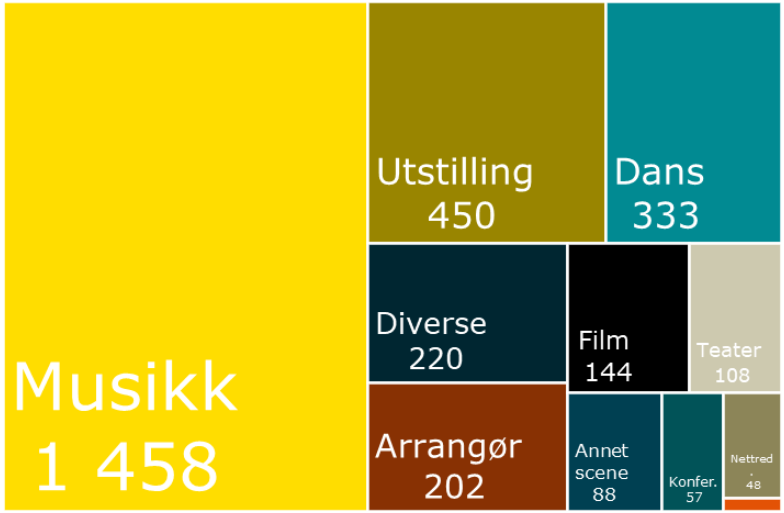

UKM deltagere i 2019 i forhold til antall innbyggere i alderen 10-20 år

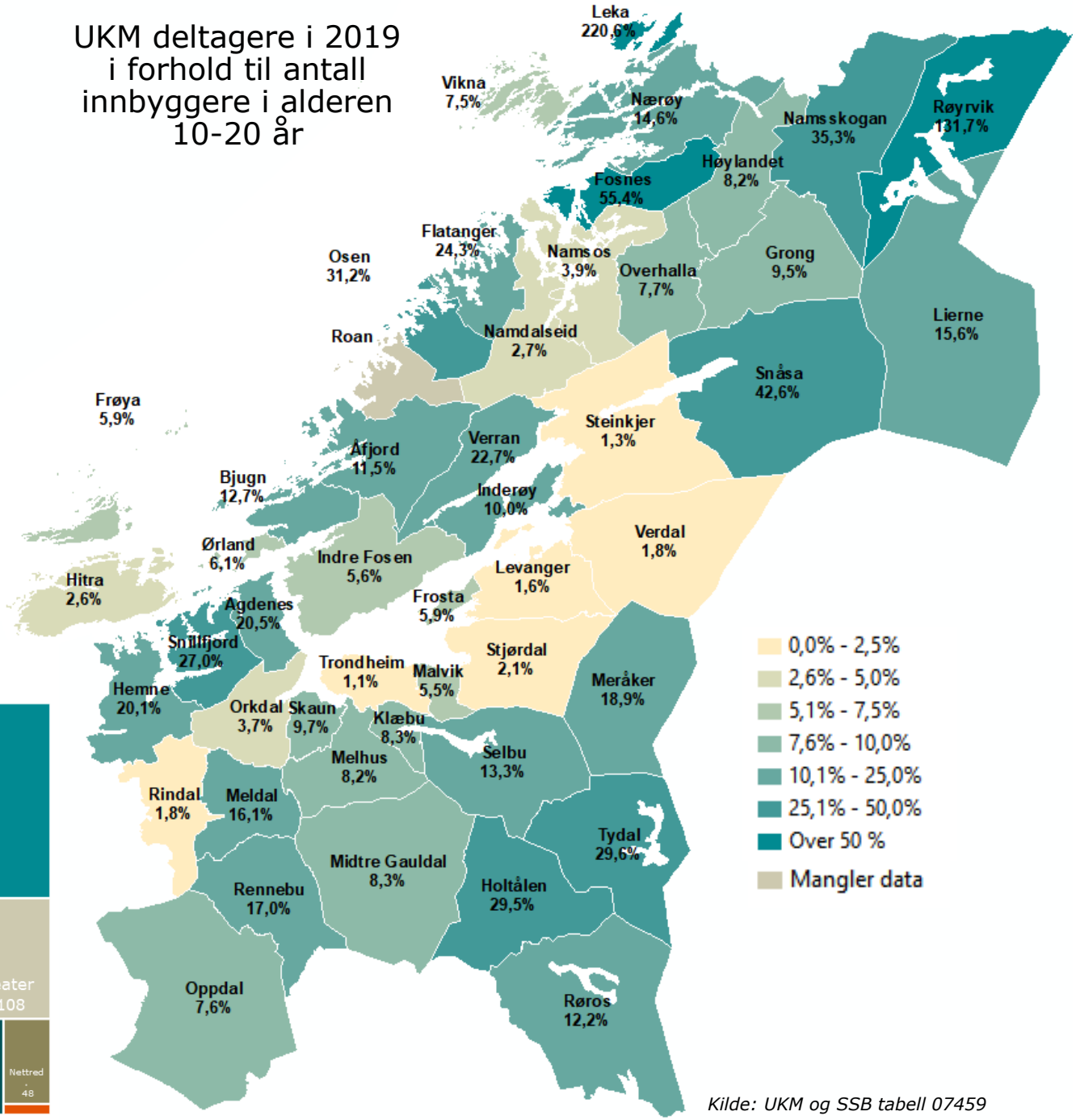

Kilde: UKM og SSB tabell 07459

Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal satsing som skal bidra til at alle skoleelever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag.

Elevene og skolene skal gjennom ordningen få mulighet til å oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for profesjonelle kunst- og kulturuttrykk av alle slag. Kulturtilbudene skal være av høy kvalitet og vise hele bredden av kulturuttrykk innenfor scenekunst, visuell kunst, musikk, film, litteratur og kulturarv.

I skoleåret 2018-2019 var det 3 200 DKS-hendelser på trønderske skoler, med totalt 186 500 deltagere. Det var *kulturarv* som hadde flest hendelser i 2018 med 943, etterfulgt av *litteratur* med 569 hendelser og *visuell-kunst* med 526 hendelser. Selv om det var flest hendelser knyttet til kulturarv så er det musikkarrangementer som har flest deltakere med 49 800 deltakere i 2018 etterfulgt av *scenekunst* hvor det var 40 000 deltakere på DKS-hendelsene i 2018.

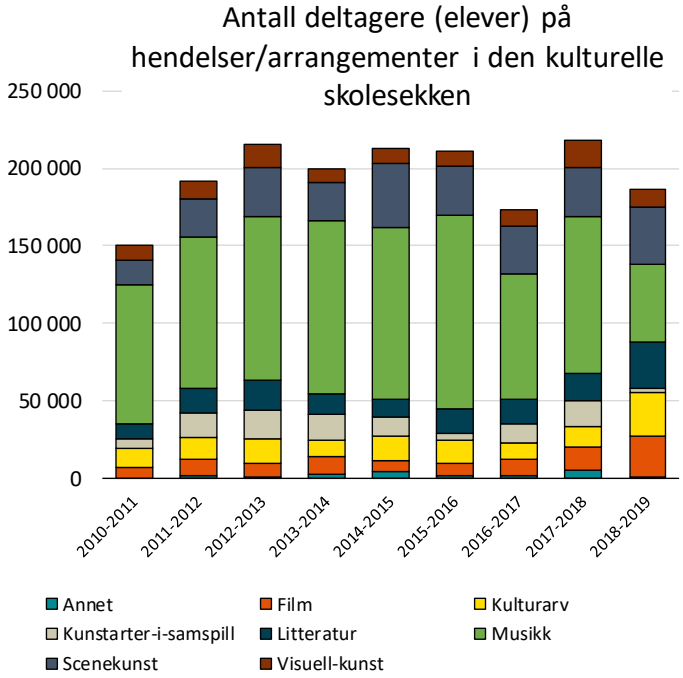

Hendelser/arrangementer i den kulturelle skolesekken i 2018/2019 etter type uttrykk

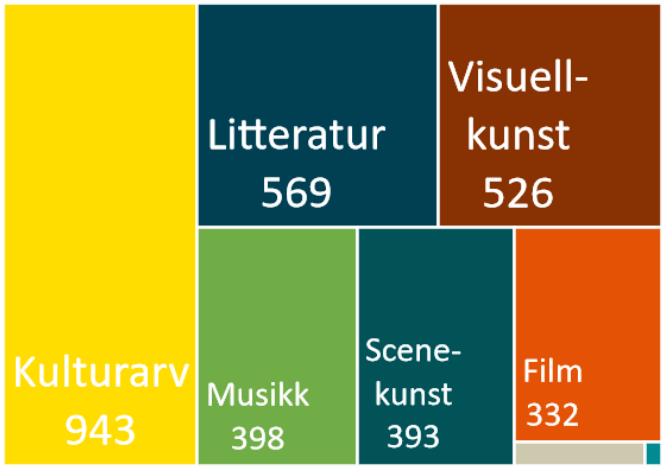

Turnedager i den kulturelle skolesekken i 2018/2019 etter type uttrykk

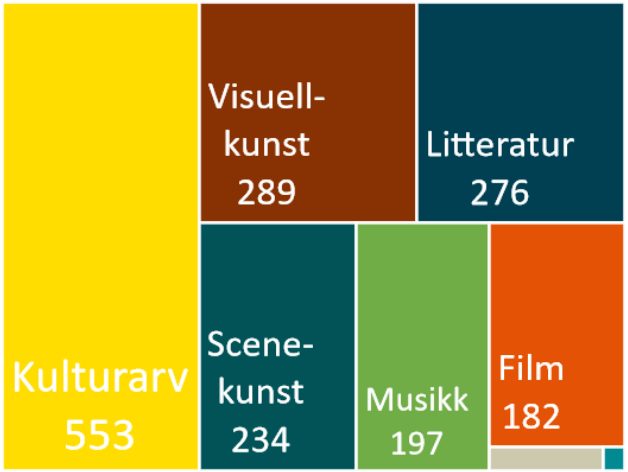

Antall hendelser/arrangementer i den kulturelle skolesekken

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Endring 2010/11-2018/19	
Annet	:	65	13	34	87	19	11	61	4	:	:
Film	141	186	109	331	188	142	244	323	332	191	135,5 %
Kulturarv	547	560	619	451	707	562	272	463	943	396	72,4 %
Kunstarter-i-samspill	157	169	273	322	201	111	116	132	32	-125	-79,6 %
Litteratur	283	362	499	424	372	495	465	531	569	286	101,1 %
Musikk	869	728	818	844	878	1 063	615	606	398	-471	-54,2 %
Scenekunst	175	238	388	259	356	314	293	313	393	218	124,6 %
Visuell-kunst	415	484	535	387	426	416	408	771	526	111	26,7 %
Total	2 588	2 792	3 254	3 052	3 215	3 122	2 424	3 200	3 197	609	23,5 %

Antall deltagere (elever) på hendelser/arrangementer i den kulturelle skolesekken

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Endring 2010/11-2018/19	
Annet	:	2 028	832	2 535	4 634	1 417	1 897	5 497	1 027	:	:
Film	6 571	10 196	8 443	11 316	6 600	8 076	10 569	14 467	25 754	19 183	291,9 %
Kulturarv	12 478	14 206	16 268	10 619	16 008	15 058	10 579	13 285	28 728	16 250	130,2 %
Kunstarter-i-samspill	6 704	15 850	18 067	17 217	12 552	4 202	11 621	16 395	2 722	-3 982	-59,4 %
Litteratur	9 743	15 913	19 200	13 189	11 071	16 445	15 921	18 103	29 738	19 995	205,2 %
Musikk	89 290	97 381	105 603	111 751	110 996	124 944	81 260	101 134	49 787	-39 503	-44,2 %
Scenekunst	16 142	24 843	32 402	24 317	41 572	31 236	30 706	31 960	36 968	20 826	129,0 %
Visuell-kunst	9 178	10 991	14 814	8 449	9 452	9 581	10 345	17 610	11 759	2 581	28,1 %
Total	150 106	191 408	215 629	199 393	212 885	210 959	172 898	218 451	186 483	36 377	24,2 %

Kilde: Trøndelag fylkeskommune/

Elever i kommunens musikk- og kulturskoler

Det var 11 672 elever ved kommunale musikk- og kulturskoler i Trøndelag i 2018. Dette er 18,8% av alle barn i alderen 6-15 år i fylket. Landsnittet er at 13,3 % barn i alderen 6-15 år går på denne typen skoler.

Røyrvik, Fosnes og Leka er kommunene i Trøndelag hvor størst andel av barna går på musikk- og kulturskole, henholdsvis 70,2 % 67,9 % og 63,7 %. Størst andel som står på venteliste finner man i Midtre Gauldal (8,3 %), Rennebu (7,5 %) og Trondheim (6,0 %).

Antall elver i kommunenes musikk- og kulturskoler steg noe i 2018 til 11 672 etter å ha falt fra 12 267 i 2015 til 11 526 i 2017.

I Trondheim og de andre store kommuner blir det offentlige tilbudet supplert av private aktører. Dette er noe av forklaringen på at man har lave andeler av 6-15-åringer i kommunale musikk- og kulturskoler i de mest folkerike delene av Trøndelag.

Antall elever i kommunens kulturskoler i Trøndelag 2015-2018

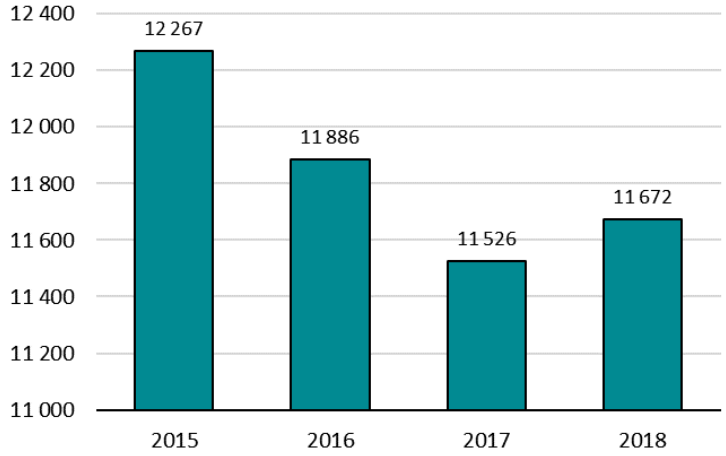

Andel av 6-15 åringer som går på kommunal musikk- og kulturskole 2018

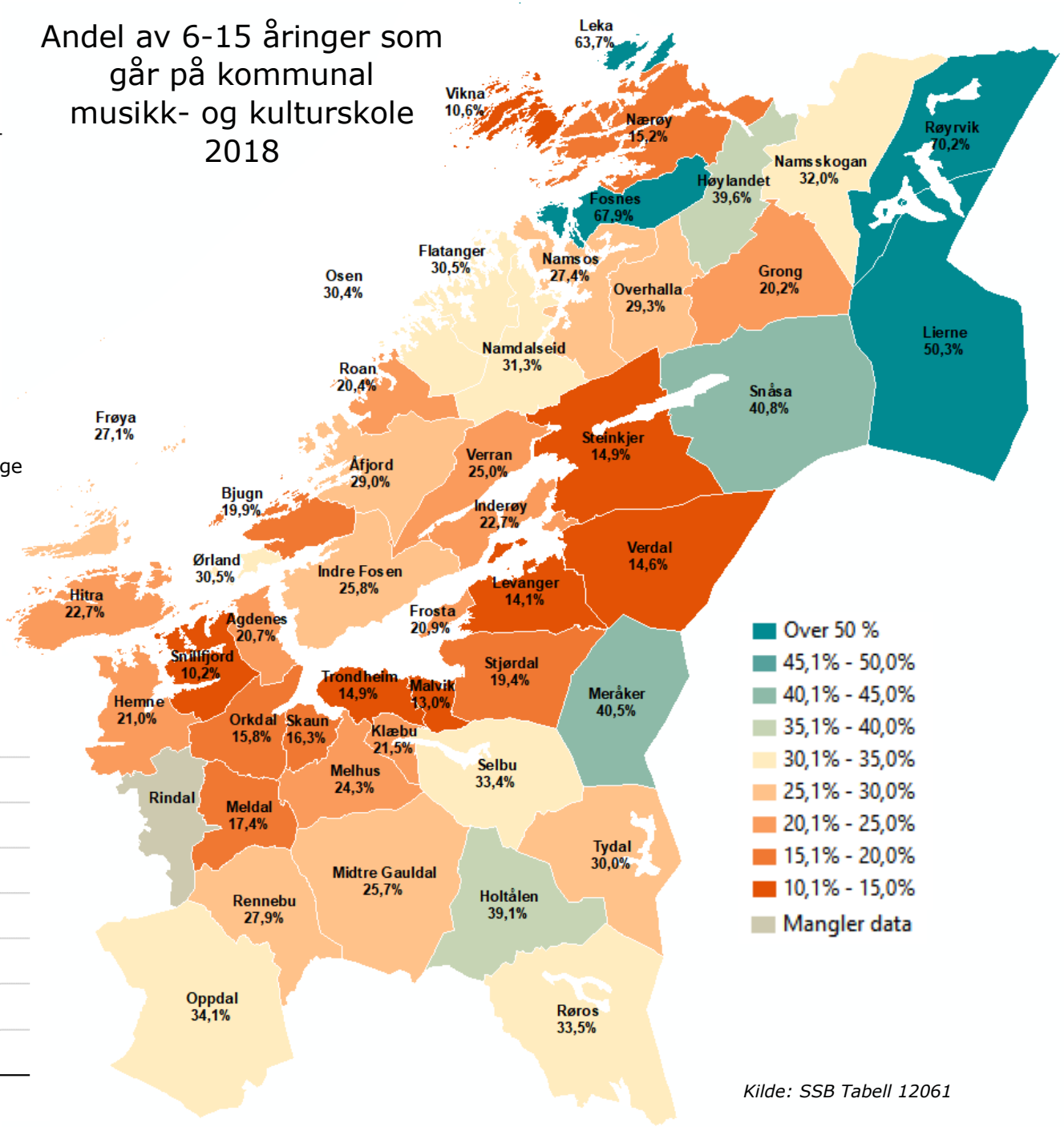

Kilde: SSB Tabell 12061

Idrettsanlegg og spillemidler

5 700 idrettsanlegg i Trøndelag

I anleggsregisteret er det per september 2019 registrert nesten 5 700 ulike idrettsanlegg i Trøndelag, noe som inkluderer ca. 1 700 nærmiljøanlegg og ca. 4 000 ordinære anlegg. Det er et betydelig spenn i både type og størrelse på de ulike anleggene, og mange av dem er del av et større anlegg.

Når man ser bort fra idrettshus og servicebygg så er det friluftslivsanlegg (603 anlegg), fotballbaner (490 anlegg) og skyteanlegg (452 anlegg) som er mest utbredt.

Spillemidler er en viktig finansieringskilde for utvikling av idrettsanleggene i Trøndelag. Når spilleoverskuddet fra Norsk Tipping skal fordeles går først 6,4 % til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles det resterende overskuddet med 64 % til idrettsformål, 18 % til kulturformål og 18 % til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF).

I 2016-2018 var det i Trøndelag 279 spillemiddelsøknader knyttet til ordinære anlegg. Totalt ble det søkt midler til prosjekter med en kostand på 1,6 milliarder kr. Av dette ble det godkjent søknader tilsvarende 405 millioner kr. Til nærmiljøanlegg var det i Trøndelag i samme periode 174 søknader med total prosjektkostnad på 116 millioner kr. Av dette ble det godkjent søknader tilsvarende 42 millioner kr.

Nærmiljøanlegg er anlegg som ikke er spesielt tilrettelagt for organisert konkurranseidrett, men hvor målsettingen er at de skal være allment tilgjengelige og beregnet for egenorganisert fysisk aktivitet.

Ordinære idrettsanlegg er i hovedsak nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for idrettsorganisasjonene. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til de enkelte særforbund.

Eksisterende ordinære anlegg i Trøndelag etter anleggskategori.
Anlegg registert i anleggsregistret per september 2019

Følgende kategorier er ekskludert fra illustrasjonen over: Idrettshus og servicebygg, Kart og Kulturarena

	Spillemiddelsøknader til ordinære anlegg 2016-2018				Spillemiddelsøknader til nærmiljø anlegg 2016-2018			
	Antall søknader	Kostnad (mill. kroner)	Kostnad per innbygger (kroner)	Godkjent søknadsbeløp (mill. kroner)	Antall søknader	Kostnad (mill. kroner)	Kostnad per innbygger (kroner)	Godkjent søknadsbeløp (mill. kroner)
Akershus	246	2046	331	422	145	91	148	33
Aust-Agder	87	423	3 610	105	83	36	308	15
Buskerud	116	1 192	4 230	280	145	99	351	33
Finnmark	44	397	5 217	87	34	18	242	7
Hedmark	84	718	3 646	153	85	41	210	17
Hordaland	228	1 690	3 234	413	178	112	215	41
Møre og Romsdal	124	759	2 843	181	129	80	299	32
Nordland	87	541	224	156	73	39	161	17
Oppland	105	577	3 041	140	93	52	275	32
Oslo	123	2432	3 612	349	109	78	116	24
Rogaland	185	1 877	3 964	408	151	96	203	36
Sogn og Fjordane	185	598	5 421	178	168	95	862	36
Telemark	90	529	3 052	128	68	29	168	13
Troms	85	1408	8 457	188	54	22	134	9
Trøndelag	279	1 614	3 518	405	174	116	252	42
Vest-Agder	117	591	3 170	175	106	54	287	23
Vestfold	140	599	2 403	169	80	42	167	18
Østfold	112	904	3 059	192	96	55	186	21
Totalt	**2 437**	**18 895**	**3 568**	**4 123**	**1 971**	**1 156**	**218**	**438**

Kilde: Anleggsregisteret, Kulturdepartementet , «Spillemidler til idrettsanlegg 2018»

Kulturnæring

Det arbeider 7 374 personer i kulturnæringen i Trøndelag per 4. kvartal 2018. Dette er 3,2 % av alle sysselsatte i Trøndelag. Det er *sport*, *trykte medier*, *kunstnerisk virksomhet* og *kulturarv* som er de fire store kategoriene hva gjelder sysselsetting.

I perioden 2010 til 2018 har antall sysselsatte i kulturnæringen økt med 341, eller 4,8 %. I samme periode økte sysselsettingen i alle næringer i Trøndelag med 8,1 %

Sport, *design*, *kulturarv* og *organiserte opplevelser* har hatt de største økningene i sysselsetting, mens det er spesielt *trykte medier* som har hatt en nedgang.

På neste side kan du lese hvordan kulturnæringene er definert.

Sysselsatte i kulturnæringer i Trøndelag per 4.kvartal 2018

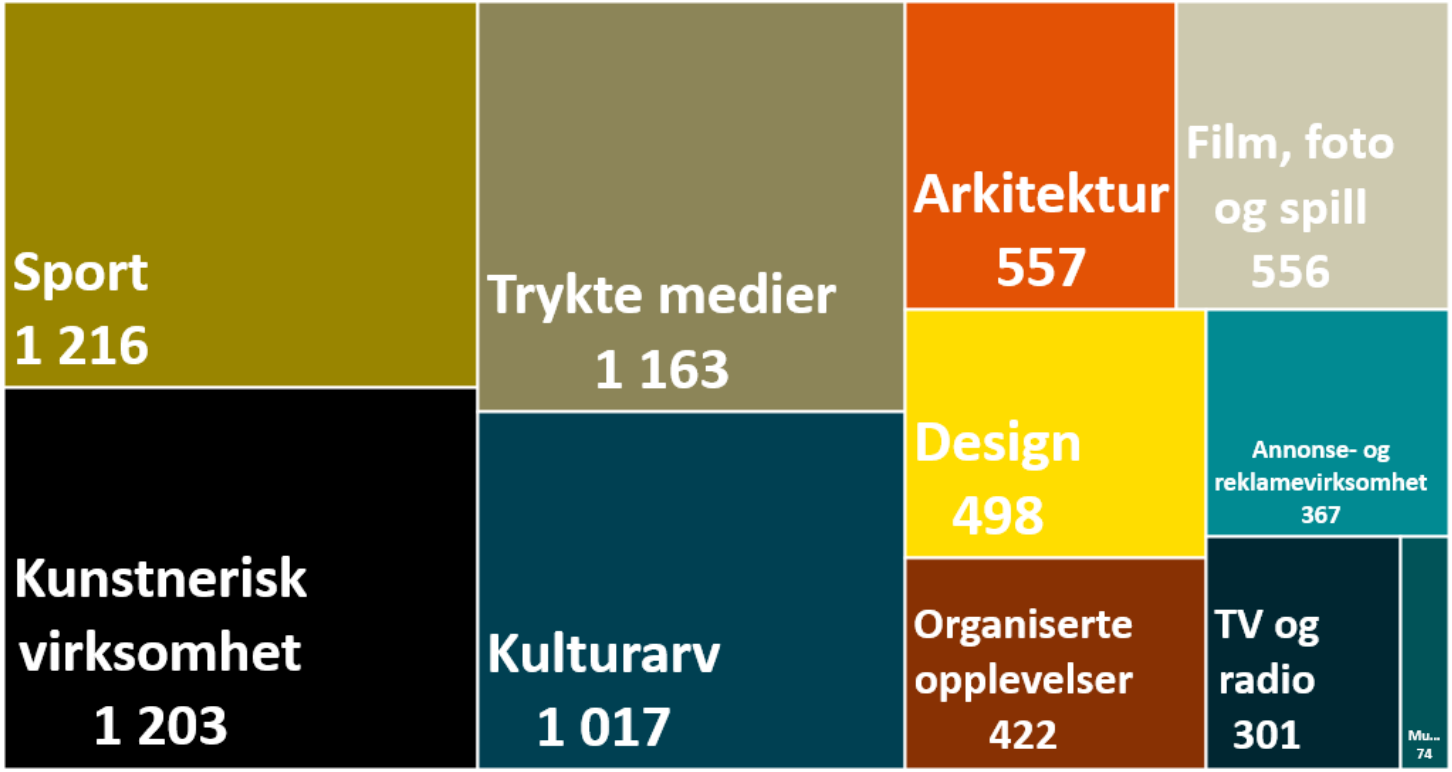

Endring i antall sysselsatte i kulturnæringene i Trøndelag 2010 -2018.

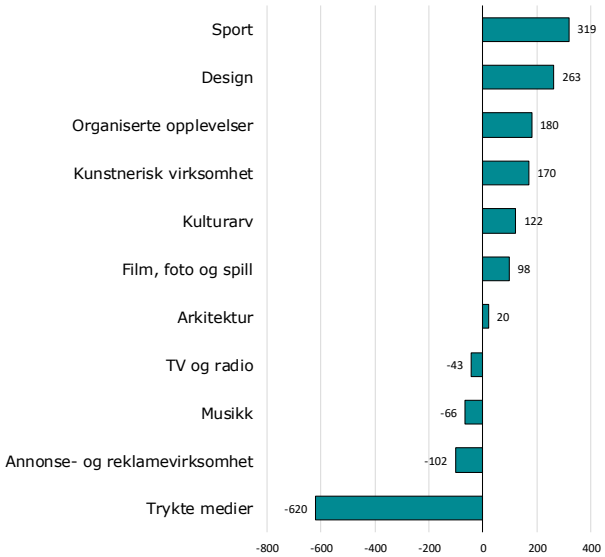

Sysselsatte i kulturnæringer i Trøndelag. 4.kvartal 2010 til 4.kvartal 2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2010-2018	
Annonse- og reklamevirksomhet	469	541	495	527	497	419	421	371	367	-102	-21,7 %
Arkitektur	537	564	571	604	601	504	513	521	557	20	3,7 %
Design	235	226	277	284	331	298	352	395	498	263	111,9 %
Film, foto og spill	458	456	462	454	487	468	469	473	556	98	21,4 %
Kulturarv	895	927	947	975	975	930	948	1 059	1 017	122	13,6 %
Kunstnerisk virksomhet	1 033	1 042	1 139	1 189	1 190	1 086	1 072	1 091	1 203	170	16,5 %
Musikk	140	120	108	109	110	92	85	88	74	-66	-47,1 %
Organiserte opplevelser	242	279	287	275	304	307	345	436	422	180	74,4 %
Sport	897	870	781	849	958	994	1 086	1 218	1 216	319	35,6 %
Trykte medier	1 783	1 765	1 664	1 553	1 505	1 358	1 246	1 191	1 163	-620	-34,8 %
TV og radio	344	350	349	340	335	313	302	296	301	-43	-12,5 %
Sum Kulturnæring	7 033	7 140	7 080	7 159	7 293	6 769	6 839	7 139	7 374	341	4,8 %
Andel kulturnæring	3,3 %	3,3 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,0 %	3,0 %	3,1 %	3,2 %	-0,1 %	

Kilde: SSB Tabell 11687

For å lage statistikk på sysselsetting og utvikling i kulturnæringen så må man først definere hva som er kulturnæringer.

Kulturnæringer er her definert med følgende 11 underkategorier:

- Annonse- og reklamevirksomhet
- Arkitektur
- Design
- Film, foto og spill
- Kulturarv
- Kunstnerisk virksomhet
- Musikk
- Organiserte opplevelser
- Sport
- Trykte medier
- TV og radio

Det er deretter definert hvilke NACE-koder på 5-siffernivå som ligger i hver av de 11 underkategoriene. I tabellen under er det en detaljert liste over hva som er inkludert i hver enkelt kategori.

Med tanke på definisjoner så bør man være spesielt oppmerksom på at musikere er plassert i «kunstnerisk virksomhet» og ikke i «musikk». Kategorien musikk består hovedsakelig av salg og distribusjon av musikk.

På grunn av at data på NACE 5-siffernivå ikke er offentlig tilgjengelig på kommunenivå er ikke Rindal medregnet som en del Trøndelag i denne statistikken.

Definisjonen på kulturnæringer

Annonse- og reklamevirksomhet
73.110 Reklamebyråer
73.120 Medieformidlingstjenester

Arkitektur
71.111 Plan- og reguleringsarbeid
71.112 Arkitekttjenester vedrørende byggverk
71.113 Landskapsarkitekttjenester

Trykte medier
18.110 Trykking av aviser
18.120 Trykking ellers
18.130 Ferdiggjøring før trykking og publisering
18.140 Bokbinding og tilknyttede tjenester
46.491 Engroshandel med bøker, aviser og blader
47.610 Butikkhandel med bøker
47.799 Butikkhandel med brukte varer ellers
47.915 Postordre-/internetthandel med bøker, papir, aviser og blader
63.910 Nyhetsbyråer
58.110 Utgivelse av bøker
58.130 Utgivelse av aviser
58.140 Utgivelse av blader og tidsskrifter
58.190 Forlagsvirksomhet ellers

Design
74.101 Industridesign, produktdesign og annen teknisk designvirksomhet
74.102 Grafisk og visuell kommunikasjonsdesign
74.103 Interiørarkitekt-, interiørdesign- og interiørkonsulentvirksomhet

Sport
85.510 Undervisning innen idrett og rekreasjon
93.110 Drift av idrettsanlegg
93.120 Idrettslag og -klubber
93.190 Andre sportsaktiviteter

Film, foto og spill
18.200 Reproduksjon av innspilte opptak
58.210 Utgivelse av programvare for dataspill
59.110 Produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer
59.120 Etterarbeid knyttet til produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer
59.130 Distribusjon av film, video og fjernsynsprogrammer
59.140 Filmfremvisning
59.200 Produksjon og utgivelse av musikk- og lydopptak
74.200 Fotografvirksomhet

Musikk
32.200 Produksjon av musikkinstrumenter
46.433 Engroshandel med plater, musikk- og videokassetter og CD- og DVD-plater
47.594 Butikkhandel med musikkinstrumenter og noter
47.630 Butikkhandel med innspillinger av musikk og video
74.903 Impresariovirksomhet
47.914 Postordre-/Internetthandel med elektriske husholdningsapparater, radio, fjernsyn, plater, kassetter og musikkinstrumenter

Kulturarv
91.011 Drift av folkebiblioteker
91.012 Drift av fag- og forskningsbiblioteker
91.013 Drift av arkiver
91.021 Drift av kunst- og kunstindustrimuseer
91.022 Drift av kulturhistoriske museer
91.023 Drift av naturhistoriske museer
91.029 Drift av museer ikke nevnt annet sted
91.030 Drift av historiske steder og bygninger og lignende severdigheter

TV og radio
60.100 Radiokringkasting
60.200 Fjernsynskringkasting

Kunstnerisk virksomhet
85.522 Undervisning i kunstfag
85.529 Annen undervisning innen kultur
90.011 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet innen musikk
90.012 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet innen scenekunst
90.019 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet ikke nevnt annet sted
90.020 Tjenester tilknyttet underholdningsvirksomhet
90.031 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen visuell kunst
90.032 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen musikk
90.033 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen scenekunst
90.034 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen litteratur
90.039 Selvstendig kunstnerisk virksomhet ikke nevnt annet sted
90.040 Drift av lokaler tilknyttet kunstnerisk virksomhet
32.120 Produksjon av gull- og sølvvarer og lignende artikler
32.130 Produksjon av bijouteri og lignende artikler

Organiserte opplevelser
79.903 Opplevelses-, arrangements- og aktivitetsarrangørvirksomhet
79.909 Turistrelaterte tjenester ikke nevnt annet sted
79.901 Turistkontorvirksomhet og destinasjonsselskaper
79.902 Guider og reiseledere
91.040 Drift av botaniske og zoologiske hager og naturreservater
93.210 Drift av fornøyelses- og temaparker
93.291 Opplevelsesaktiviteter
93.292 Fritidsetablissement
93.299 Fritidsvirksomhet ellers

KAPITTEL 7

FOLKEHELSE

Folkehelsearbeid og Trøndelagsmodellen

Samfunnsoppdraget for kommuner og fylkeskommuner i folkehelsearbeidet er å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer helse og trivsel, forebygger eller beskytter mot sykdom, skade og lidelser, og som fremmer sosial likhet. Fokuset er på bakenforliggende årsaker, som generelle sosioøkonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser, slik som den sosiale helsemodellen viser.

Folkehelseloven og Plan- og bygningsloven pålegger kommune, fylkeskommune og stat å arbeide systematisk og langsiktig med folkehelsearbeid. Dette illustreres i Trøndelagsmodellen for folkehelsearbeid. Et oversiktsdokument utgjør en del av kunnskapsgrunnlaget, og er et verktøy som forteller hvilke styrker og utfordringer som den enkelte kommune/fylkeskommune har. Kunnskapsgrunnlaget skal vurderes i planlegging av tiltak og øvrig planarbeid. Mobilisering og medvirkning av relevante aktører er viktig i alle faser av folkehelsearbeidet.

Folkehelsekapittelet i Trøndelag i tall viser noen av indikatorene som er relevante for folkehelsearbeidet. Dette er ingen uttømmende oversikt over folkehelse-indikatorer og de øvrige kapitlene i Trøndelag i tall viser også til mange av faktor-ene og forhold som påvirker folkehelsen, slik som helsemodellen illustrerer. Alle samfunnssektorer påvirker folkehelsa, og et godt kunnskapsgrunnlag om alle sektorene er av grunnleggende betydning i folkehelsearbeidet. Dette er nødvendig for å kunne legge til rette for en god og trygg oppvekst uavhengig av bosted, øke gjennomføringen i videregående opplæring, god samfunnsdeltakelse gjennom arbeid og kulturaktiviteter samt miljøvennlige og bærekraftige transportløsninger.

Folkehelseloven og oversiktsdokumentet

Folkehelseloven krever at den enkelte kommune/fylkeskommune skal ha nødvendig oversikt over befolkningens helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Gjennom oversiktsarbeidet skal kommunene identifisere sine folkehelse-utfordringer. Oversiktsdokumentet skal gi en helhetlig oversikt som danner grunnlaget for arbeidet med utformingen av den kommunale planstrategien og for beslutninger i det løpende folkehelsearbeidet. Hovedhensikten med oversikts-dokumentet, som skal utarbeides hvert fjerde år, er å forankre folkehelsearbeidet politisk, på tvers av sektorer og som en langsiktig satsing.

Trøndelag i tall kan ses som en del i dette arbeidet, men dekker på ingen måte alle kravene til en folkehelseoversikt.

Hva utgjør kunnskapsgrunnlaget?

- God kunnskap om befolkningens helsetilstand
- God kunnskap om årsakssammenhenger
- God kunnskap om effekten av forebyggende- og helsefremmende tiltak

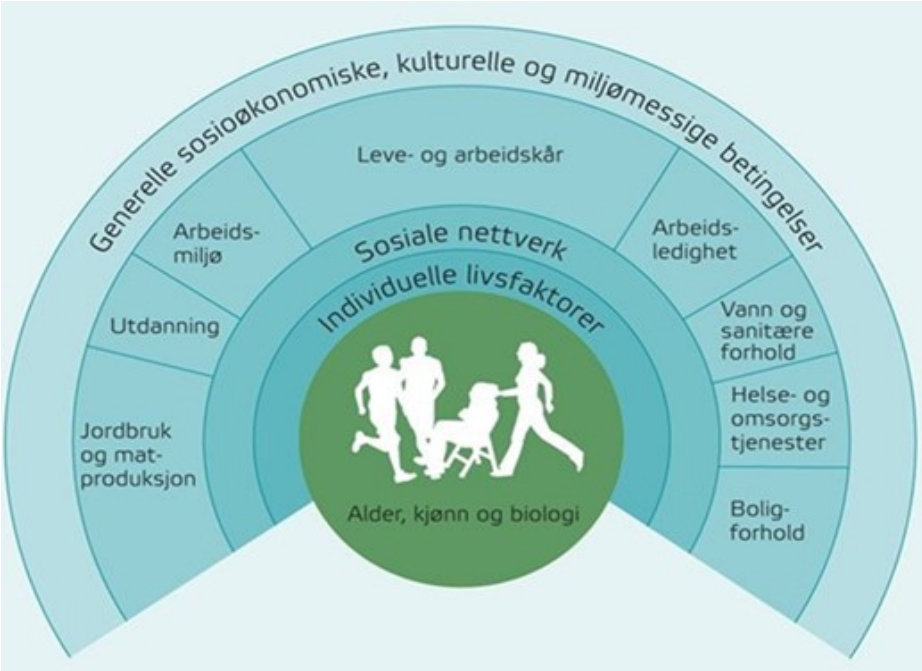

Kilde: Den sosiale helsemodellen - Whitehead og Dahlgren, 1991

Trøndelagsmodellen for folkehelsearbeid

Kilde: Lillefjell M., Wist G., Magnus E., Anthun K.S., Horghagen S., Espnes G.A., Knudtsen M.S., 2019

Folkehelseprofil for Trøndelag

Folkehelseprofilen viser status for en rekke indikatorer som beskriver folkehelsebildet i fylket. De grønne verdiene viser hvor fylket skiller seg positivt fra landsgjennomsnittet, mens de røde viser hvor vi ligger dårligere an. Grønne verdier kan Også innebære en folkehelseutfordring for fylket, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå

Folkehelseprofilen gir et sammenlignings-grunnlag med landssnittet og de andre fylkene. Mange av indikatorene viser gode tall for Trøndelag sammenlignet med landsgjennomsnittet. De viser også betydelige utfordringer som det er viktig å rette innsatsen mot.

I Trøndelag er det få som røyker daglig, og det er over gjennomsnittet forventet levealder både for kvinner og menn. Det er også en lav andel med lavinntektsfamilier i fylket sammenlignet med resten av landet.

Det er en høy andel som har høyere utdanning blant de unge voksne i Trøndelag. Men på mange av de skolerelaterte indikatorene ligger fylket under gjennomsnittet. Dette gjelder spesielt for mobbing, trivsel og mestring på skolen

På FHI sine nettsider kan man laste ned folkehelseprofiler for hver enkelt kommune: https://www.fhi.no/hn/helse/folkehelseprofil/

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Fylke	Norge	Enhet (*)	Periode
Befolkning	1	Andel barn, 0-17 år	21,1	21,3	prosent	2018
	2	Personer som bor alene, 45 år +	24,7	25,4	prosent	2018
Oppvekst og levekår	3	Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	83	80	prosent (a)	2017
	4	Lavinntekt (hushold.), 0-17 år (ny def.)	7,3	9,2	prosent	2017
	5	Inntektsulikhet, P90/P10	-	2,8	-	2017
	6	Barn av enslige forsørgere	14,9	14,9	prosent	2017
	7	Bor trangt, 0-17 år	17	19	prosent	2017
	8	Stønad til livsopphold, 20-29 år	8,5	8,5	prosent	2017
	9	Trives på skolen, 10. klasse	82	84	prosent	2017/18
	10	Mobbing (Elevundersøkelsen)	6,9	5,6	prosent	2017/18
	11	Digital mobbing (Elevundersøkelsen)	4,1	3,1	prosent	2017/18
	12	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	26	24	prosent	2017/18
	13	Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	24	23	prosent	2017/18
	14	Frafall i videregående skole	20	20	prosent	2017
	15	Sosial forskjell i frafall i vgs.	29	28	prosentpoeng	2015-2017
Miljø, skader og ulykker	16	God drikkevannsforsyning (ny def.)	90	91	prosent	2017
	17	Forsyningsgrad, drikkevann	86	88	prosent	2017
	18	Skader, 0-14 år, beh. i sykehus	10,2	9,4	per 1000 (a)	2017
	19	Hoftebrudd, 75 år +	17	17	per 1000 (a)	2017
Helserelatert atferd	20	Røyking, daglig, 16-44 år	5,6	7,6	prosent (a,k)	2014-2018
	21	Røyking, daglig, 45-74 år	15	15	prosent (a,k)	2014-2018
	22	Snusbruk, daglig, 16-44 år	18	16	prosent (a,k)	2014-2018
Helsetilstand	23	Forventet levealder, menn	80,5	80,1	år	2011-2017
	24	Forventet levealder, kvinner	84,1	83,9	år	2011-2017
	25	Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	5	år	2010-2016
	26	Friske tenner, 5-åringer	83	81	prosent	2017
	27	Psykiske sympt./lid., 15-29 år	175	165	per 1000 (a)	2017
	28	Muskel og skjelett	329	313	per 1000 (a)	2017
	29	Overvekt og fedme, 17 år	23	23	prosent	2017
	30	Hjerte- og karsykdom	16,3	16,4	per 1000 (a)	2017
	31	Type 2-diabetes, legemiddelbrukere	36	38	per 1000 (a)	2017
	32	Tykk- og endetarmskreft, nye tilfeller	76	78	per 100 000 (a)	2017
	33	Hudkreft, nye tilfeller	78	83	per 100 000 (a)	2017
	34	Antibiotikabruk, resepter	327	333	per 1000 (a)	2017

Folkehelsebarometer for Trøndelag

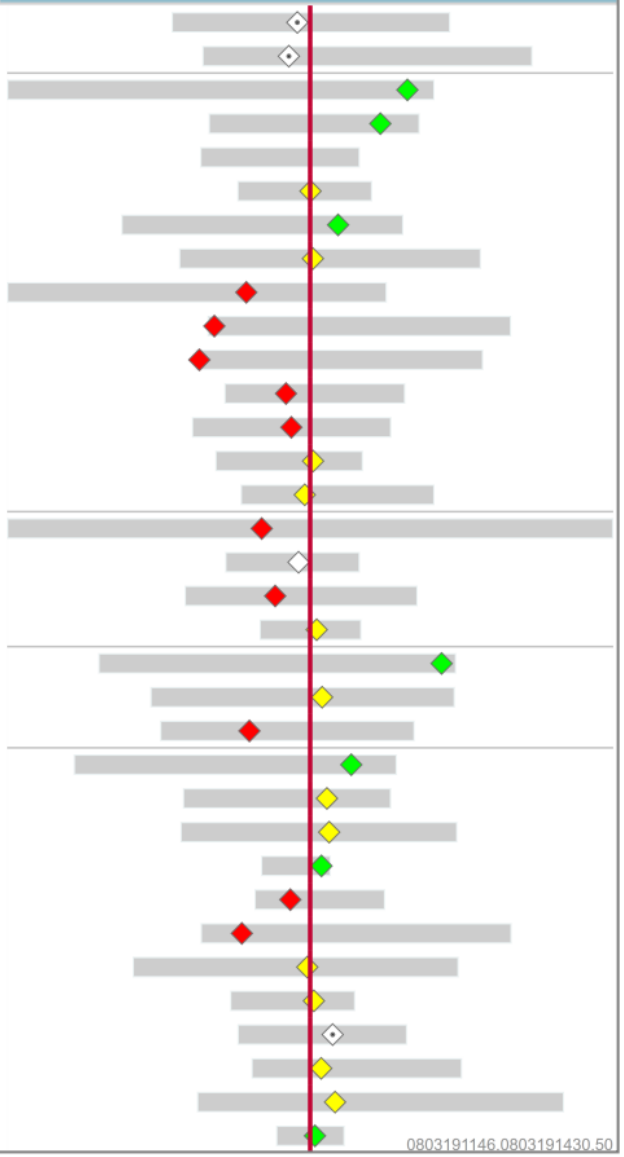

Fylket ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
Fylket ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
Fylket er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået
Fylket er signifikant forskjellig fra landsnivået
Ikke testet for statistisk signifikans
Verdien for landet som helhet
Variasjonen mellom fylkene i landet

Kilde: FHI

Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag - HUNT

Helseundersøkelsene i Nord-Trøndelag er Norges største samling av helseopplysninger om en befolkning. Data er framskaffet gjennom fire befolkningsundersøkelser, HUNT1, -2, 3 og 4 (1984-86, 1995-97, 2006-08 og 2017-2019). Til sammen har over 140 000 personer samtykket til at (avidentifiserte) helseopplysninger kan gjøres tilgjengelig for godkjente forskningsprosjekter og beslutningstakere. I løpet av høsten 2019 gjennomføres det også en HUNT-undersøkelse i det som tidligere var Sør-Trøndelag.

Statistikken i tabellen under er hentet fra HUNT4 og viser noen av indikatorene knyttet til egenrapporteringen av helsetilstand.

HUNT-4. Noen indikatorer på egenrapportert helse

	Dårlig egenvurdert helse		Dårlig livskvalitet		Fysisk inaktivitet		Ikke besøkt tannlege siste 2 år	
	Kvinner	**Menn**	**Kvinner**	**Menn**	**Kvinner**	**Menn**	**Kvinner**	**Menn**
Steinkjer	24,2 %	18,8 %	18,8 %	16,4 %	15,2 %	20,0 %	17,3 %	21,2 %
Namsos	24,1 %	20,4 %	20,4 %	18,2 %	16,7 %	20,7 %	13,9 %	18,8 %
Meråker	24,8 %	17,6 %	20,3 %	16,7 %	14,1 %	24,3 %	23,5 %	31,2 %
Stjørdal	23,3 %	16,3 %	18,3 %	15,4 %	15,9 %	20,2 %	16,6 %	20,9 %
Frosta	23,3 %	15,9 %	18,7 %	19,4 %	17,8 %	28,8 %	16,0 %	20,4 %
Levanger	21,3 %	16,5 %	16,5 %	14,8 %	11,5 %	19,6 %	12,2 %	15,6 %
Verdal	24,2 %	19,2 %	18,2 %	16,4 %	13,3 %	19,6 %	13,3 %	14,7 %
Verran	27,5 %	23,5 %	19,5 %	18,0 %	17,2 %	21,8 %	23,5 %	26,5 %
Namdalseid	32,3 %	22,5 %	18,9 %	12,7 %	20,1 %	22,8 %	20,9 %	27,9 %
Snåsa	20,3 %	18,7 %	19,0 %	13,0 %	12,7 %	24,6 %	23,1 %	30,6 %
Lierne	22,9 %	16,5 %	10,2 %	11,5 %	18,6 %	21,3 %	16,4 %	18,0 %
Røyrvik	21,3 %	14,4 %	14,2 %	11,4 %	16,2 %	34,5 %	32,6 %	33,0 %
Namsskogan	27,3 %	22,6 %	17,9 %	13,0 %	27,5 %	30,3 %	26,4 %	29,9 %
Grong	23,5 %	21,0 %	19,1 %	19,4 %	21,4 %	27,6 %	20,8 %	27,8 %
Høylandet	19,1 %	13,3 %	16,2 %	11,9 %	15,0 %	19,2 %	19,0 %	25,2 %
Overhalla	24,7 %	15,0 %	15,2 %	12,9 %	14,4 %	26,5 %	15,6 %	19,0 %
Fosnes	23,5 %	33,0 %	15,5 %	19,0 %	16,5 %	44,2 %	23,3 %	14,9 %
Flatanger	22,7 %	19,0 %	19,3 %	16,9 %	21,7 %	31,9 %	21,0 %	17,5 %
Vikna	29,4 %	22,4 %	21,2 %	15,6 %	19,5 %	29,5 %	20,2 %	24,8 %
Nærøy	29,4 %	24,6 %	18,7 %	17,8 %	18,1 %	31,6 %	22,7 %	28,3 %
Leka	30,5 %	22,8 %	20,8 %	21,7 %	18,2 %	35,7 %	26,2 %	24,1 %
Inderøy	24,8 %	17,1 %	16,2 %	13,4 %	16,0 %	24,0 %	14,6 %	15,7 %
Leksvik	23,7 %	21,6 %	18,1 %	16,6 %	23,0 %	24,1 %	17,4 %	19,9 %
Totalt	**24,1 %**	**18,6 %**	**18,2 %**	**15,8 %**	**15,7 %**	**22,3 %**	**16,6 %**	**20,3 %**

Kilde: HUNT

Fysisk inaktivitet menn HUNT4

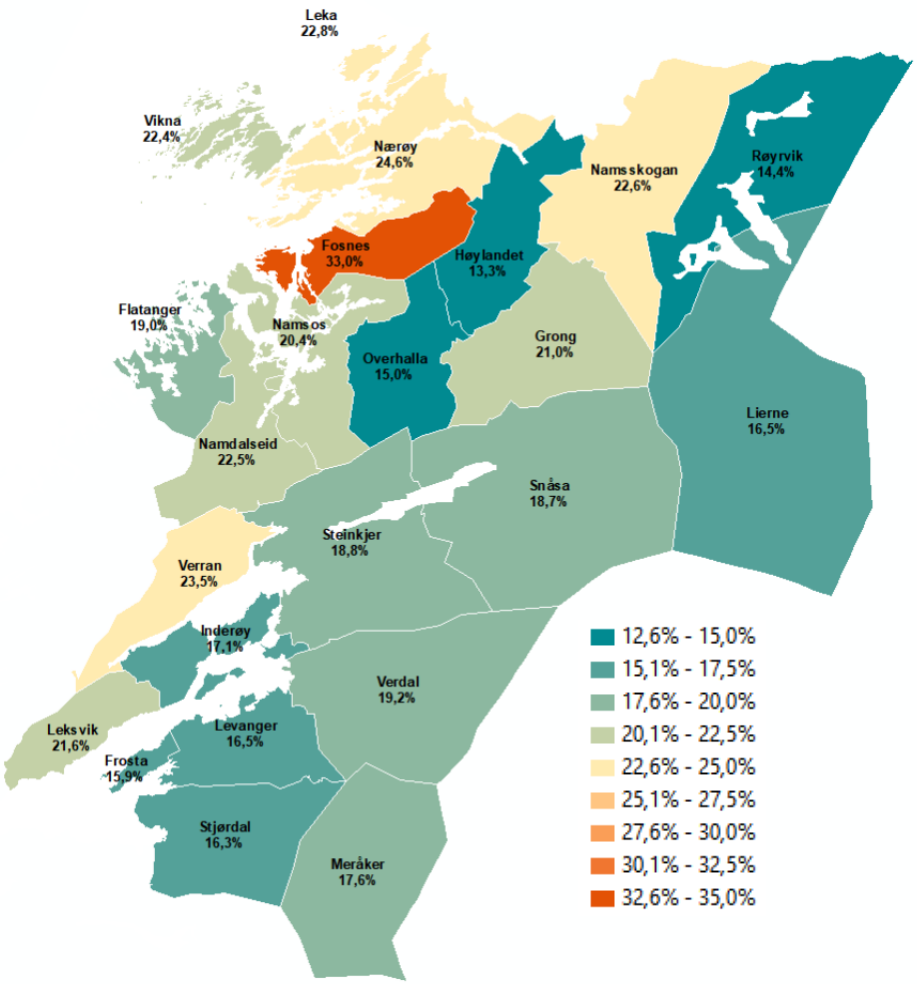

Sosialt nettverk

Vi har spesielt detaljert statistikk om oppvekstmiljøet til unge gjennom Ungdata, som er spørreundersøkelser som omhandler hvordan elever i ungdomskolen har det. Statistikken viser at deltagelse i fritidsorganisasjoner og hvor fornøyd ungdommen i gjennomsnitt er varierer en del mellom kommunene. I Selbu deltar 89 % av ungdommene i en fritidsorganisasjon, mens det samme gjelder for kun 52 % av ungdommene på Frøya.

På fylkes– og landsnivå ser man at gjennomsnittsverdiene er ganske like. Variasjoner på lokalt nivå forklares delvis av at ungdomskolene utgjør små grupper i mange av kommunene. Samtidig er dette god informasjon om hvordan skoleelever opplever oppvekstmiljøet og hvordan de har det i kommunen. Omtrent like mange i Trøndelag som i landet forøvrig har en fortrolig venn, er plaget av ensomhet og er fornøyd med lokalmiljøet. Det er flere i Trøndelag som deltar i en fritidsorganisasjon enn landssnittet.

Et sosialt nettverk er også en ressurs for ha noen å spørre om hjelp ved ulike problemer. SSB har gjennom levekårsundersøkelsen spurt om folk flest har noen å be om hjelp i ulike sammenhenger. I Trøndelag er det omtrent like mange som har noen å spørre om hjelp med ulike problemer som i landet som helhet. Selv om det er noen mindre variasjoner, er det gjennomgående bildet at folk flest har noen å spørre om hjelp ved ulike problemer.

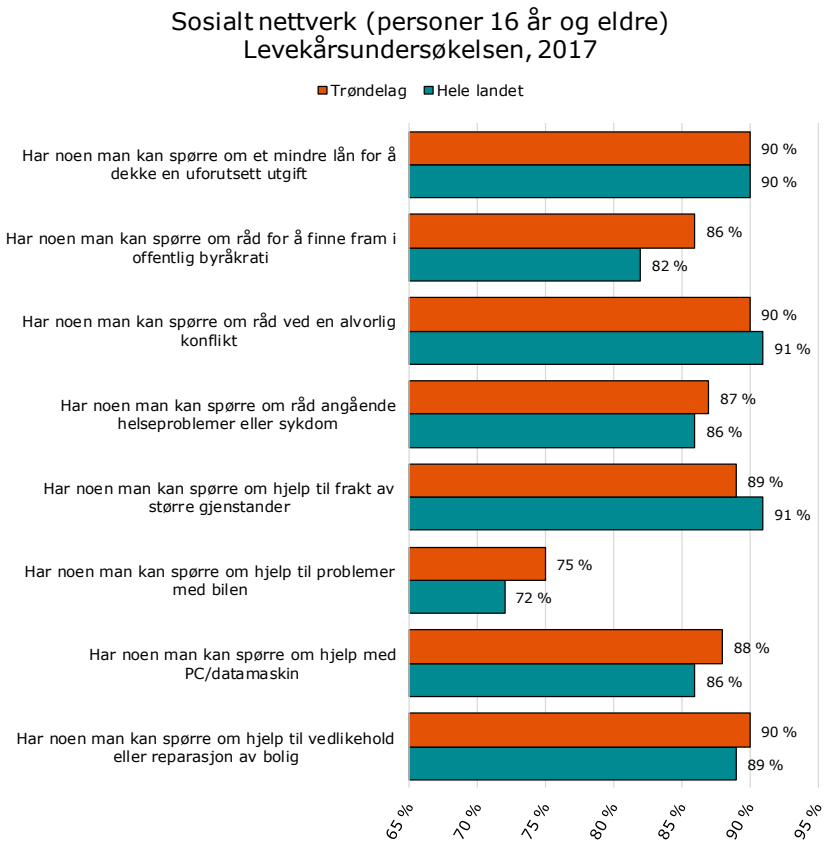

Kilde: SSB tabell 09152

Ungdata - Indikatorer på sosialt miljø. Data fra 2016-2018

	Fornøyd med lokalmiljøet	Med i fritids-organisasjon	Treffsteder for unge, opplever at tilbudet er bra	Fortrolig venn		Fornøyd med lokalmiljøet	Med i fritids-organisasjon	Treffsteder for unge, opplever at tilbudet er bra	Fortrolig venn
Trondheim	73 %	70 %	52 %	91 %	Tydal	..	..	..	..
Steinkjer	68 %	68 %	51 %	92 %	Meråker	..	..	..	..
Namsos	56 %	66 %	36 %	91 %	Stjørdal	66 %	71 %	57 %	91 %
Hemne	63 %	63 %	81 %	86 %	Frosta	68 %	75 %	66 %	88 %
Snillfjord	..	..	..	..	Levanger	72 %	73 %	60 %	93 %
Hitra	56 %	61 %	56 %	88 %	Verdal	71 %	63 %	71 %	90 %
Frøya	47 %	52 %	34 %	79 %	Verran	57 %	71 %	62 %	92 %
Ørland	63 %	65 %	54 %	91 %	Namdalseid	..	..	..	..
Agdenes	..	..	..	..	Snåsa	63 %	79 %	48 %	86 %
Bjugn	57 %	63 %	56 %	83 %	Lierne	..	..	..	..
Åfjord	75 %	76 %	61 %	89 %	Røyrvik	..	..	..	..
Roan	..	..	..	..	Namsskogan	..	..	..	..
Osen	..	..	..	..	Grong	77 %	75 %	92 %	92 %
Oppdal	77 %	63 %	66 %	92 %	Høylandet	..	..	..	..
Rennebu	71 %	81 %	64 %	92 %	Overhalla	58 %	61 %	71 %	86 %
Meldal	67 %	66 %	15 %	91 %	Fosnes	..	..	..	..
Orkdal	72 %	63 %	52 %	90 %	Flatanger	..	..	..	..
Røros	63 %	67 %	67 %	87 %	Vikna	64 %	68 %	28 %	89 %
Holtålen	..	..	..	..	Nærøy	73 %	70 %	37 %	89 %
Midtre Gauldal	62 %	61 %	54 %	92 %	Leka	..	..	..	..
Melhus	69 %	69 %	57 %	91 %	Inderøy	72 %	69 %	37 %	90 %
Skaun	66 %	74 %	41 %	95 %	Indre Fosen	63 %	63 %	46 %	88 %
Klæbu	..	..	..	..	Rindal	..	..	..	..
Malvik	64 %	76 %	52 %	88 %	**Hele landet**	**70 %**	**66 %**	**50 %**	**90 %**
Selbu	59 %	89 %	28 %	94 %	**Trøndelag**	**69 %**	**69 %**	**53 %**	**90 %**

Statistikken fra Ungdata er basert på svarene til ungdomsskoleelever i kommunene. Det brukes data fra den nyeste undersøkelsen som er gjort i perioden 2016-2018. I en del av kommunene er det det ikke gjennomført undersøkelse i løpet av disse årene og dette er årsaken til at det mangler data for noen kommuner.

Kilde: FHI

Medlemmer i lag og organisasjoner

Det sosiale miljøet er en viktig faktor for hvordan folkehelsa utvikler seg. En viktig inngang til et sosialt miljø er frivillige lag og organisasjoner, samt idretten og deltagelse i politikken.

Det finnes mange lag og organisasjoner, men det er vanskelig å få oversikt over alle som er med. En del av organisasjonene er registrert i Frivillighetsregisteret, men ikke alle. Befolkningsgruppen det er vanskeligst å ha oversikt over er de som ikke deltar i noen lag eller organisasjoner.

Det er omtrent 18 % som oppgir at de ikke er medlem i noen organisasjon i Trøndelag, noe som er mindre enn landssnittet på 23 %. Det er en større andel av de spurte i Trøndelag enn landssnittet som er medlem i to eller flere organisasjoner, og flere som er medlem i et idrettslag.

Dobbelt så mange er meldt inn i to organisasjoner både nasjonalt og i Trøndelag sammenlignet med gruppen som oppgir at de ikke er meldt inn i noen organisasjoner. Dette indikerer at det er stor aktivitet i lag og organisasjoner, men at denne aktiviteten er konsentrert på en del av befolkningen, samtidig som en betydelig gruppe står utenfor.

Barn og unge er mer aktive i lag og organisasjoner enn voksne, spesielt innenfor idretten. I forbindelse med Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag fant man blant annet at det er i 13-15 årsalderen at flest unge slutter med organisert idrett.

Aldersfordelingen for når tidligere aktive ungdommer i Ung-HUNT 3 oppga å ha sluttet med organisert idrett *(Folkehelse i endring, HUNT, 2011).*

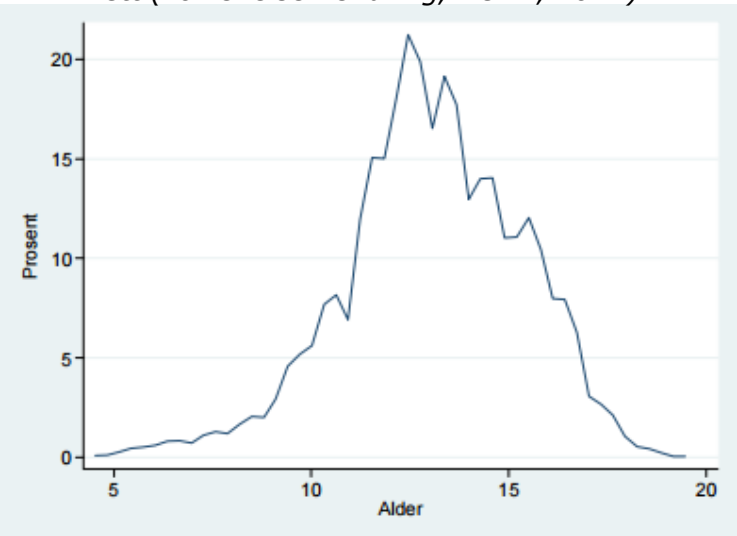

Registrerte frivillige organisasjoner i Trøndelag per september 2019 etter primær aktivitet

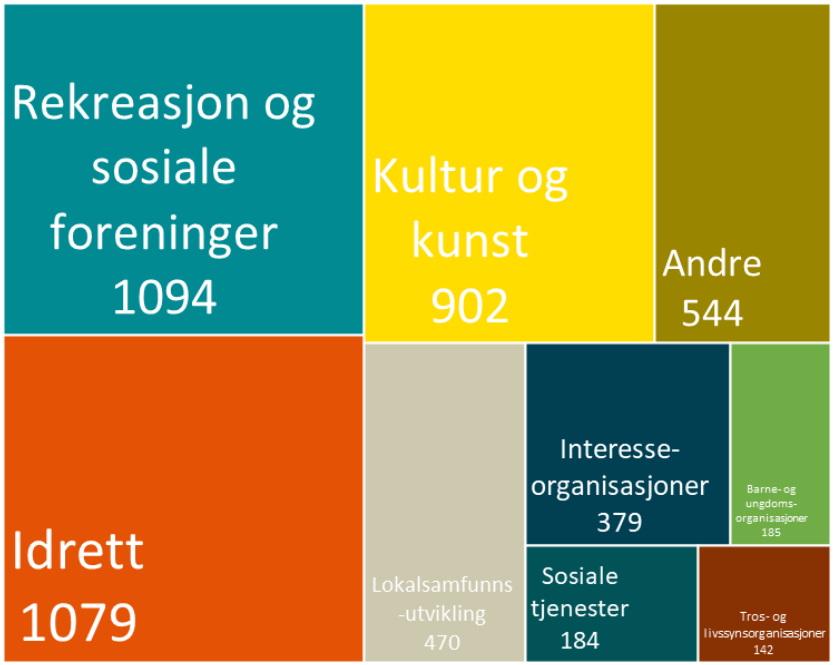

Kilde: Frivillighetsregisteret, Brønnøysund

Andel personer som er medlem i lag og organisasjoner (16 år og eldre)

	Hele landet			Trøndelag		
	2011	2014	2017	2011	2014	2017
Er sysselsatt og medlem i fag- eller arbeidsorganisasjon	54	53	51	62	64	62
Er sysselsatt og medlem i bransje-, næring eller yrkesorganisasjon	23	19	19	23	23	20
Er medlem i politisk parti	8	7	7	6	8	8
Er medlem i idrettslag	27	25	25	36	31	33
Er medlem i friluftslivsorganisasjon	15	15	14	14	17	15
Er medlem i organisasjon for musikk, teater og kunst	13	11	11	12	13	14
Er medlem i pasient- eller pårørendeforening, eller annen helseorganisasjon	11	8	9	12	9	10
Er medlem i ideelle organisasjoner innen miljø, menneskerettigheter, humanitær eller annen hjelp	17	16	16	18	16	16
Er medlem i religiøs forening	.	8	6	.	6	3
Er medlem i en ikke-religiøs livssynsforening	3	3	3	1	3	4
Er medlem i andre organisasjoner	12	12	11	10	11	13
Er ikke medlem i noen organisasjoner	21	22	23	18	18	18
Er medlem i to eller flere organisasjoner	49	47	47	50	52	55
Antall sysselsatte som svarte	3246	5039	4114	286	449	376
Antall personer som svarte	4864	7373	6179	448	670	563

Kilde: SSB tabell 09138

Depressive symptomer blant ungdom

Ungdomstiden er en sårbar periode som byr på store omveltninger – både kroppslig og mentalt. Depresjon og angst de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike lidelser. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Om psykiske problemer øker blant unge, gir forskningen ingen entydige svar på. Flere studier tyder på at det er en økning i depressive symptomer blant jenter. Det har dessuten vært en klar økning i angst- og depresjonslidelser som begrunnelse for uføretrygd blant unge.

Ungdata viser at 14 % av ungdommene i Trøndelag er plagget av depressive symptomer. Dette er omtrent på landssnittet. De siste årene har det vært en liten økning i andelen med depressive symtommer i Trøndelag fra 10 % i 2016 til 13 % i 2017 og til 14 % i 2018. Siden ikke alle kommunene gjennomfører ungdata hvert år kan endringen på fylkesnivå være et resultat av ulikheter i utvalget.

Ungdata indikatoren **depressive symptomer** er målt gjennom spørsmål om man siste uka har vært plaget av noe av det følgende: «Følt at alt er et slit», «Hatt søvnproblemer», «Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «Følt håpløshet med tanke på framtida», «Følt deg stiv eller anspent» og «Bekymret deg for mye om ting».

Hvert spørsmål besvares på en 4-delt skala: "Ikke plaget", "Litt plaget", "Ganske mye plaget" og "Veldig mye plaget". «Ikke plaget» gir 1 poeng, mens «Veldig mye plaget» gir 4 poeng. Indikatoren viser hvor mange prosent som har en gjennomsnittsscore på 3 eller høyere. Personer som har besvart færre enn fire av de seks spørsmålene er ekskludert.

Kartet viser data på indikatoren fra ungdata undersøkelsene i 2016, 2017 og 2018. I de kommunene som har gjennomført ungdata flere ganger i den perioden er den nyeste undersøkelsen brukt. Statistikken inkluderer kun skoler som har gjennomført undersøkelsen på våren.

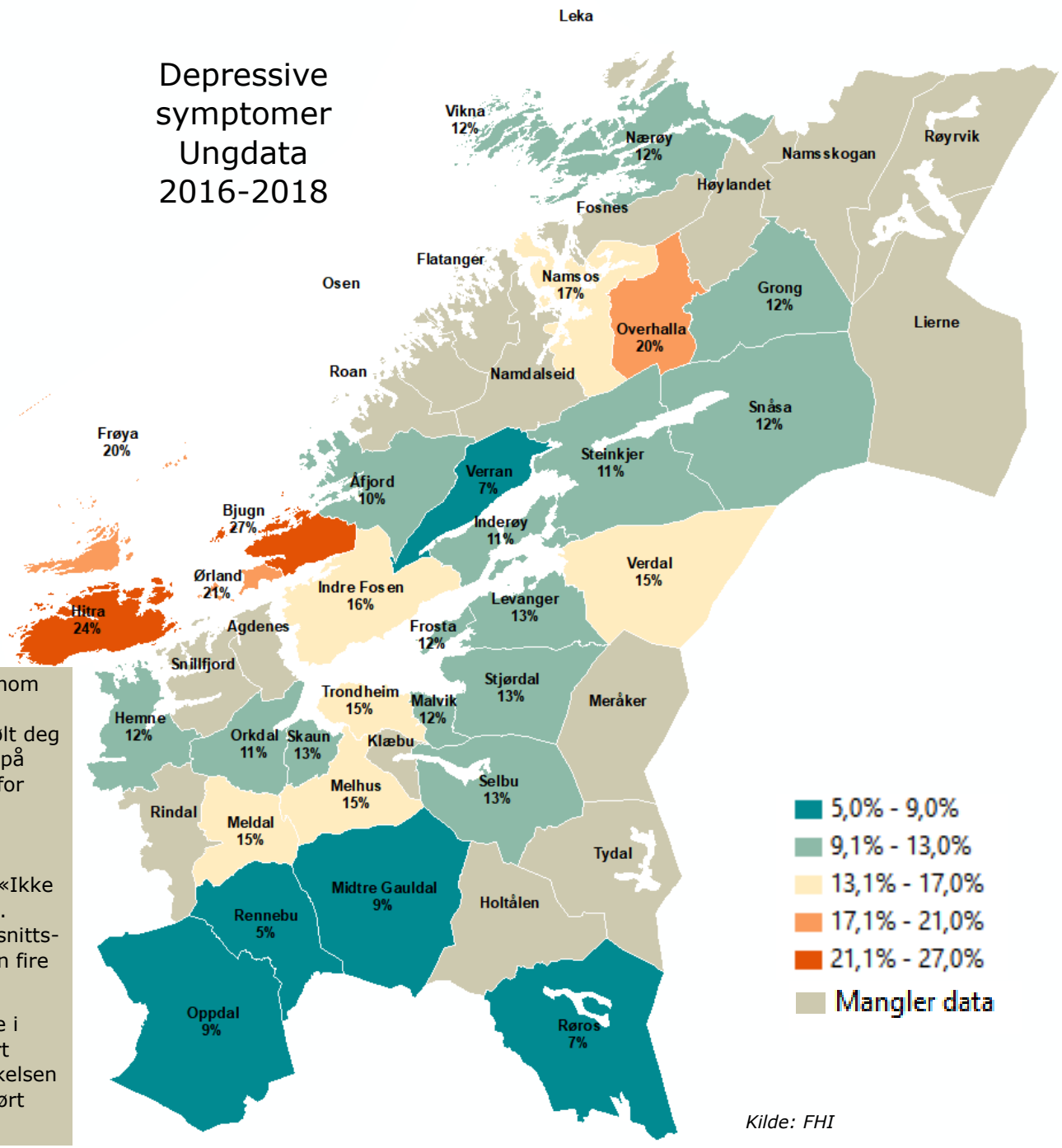

Kilde: FHI

Ensomhet blant ungdom

Ensomhet er det motsatte av god sosial støtte. God sosial støtte innebærer at en får kjærlighet og omsorg, blir aktet og verdsatt og at en tilhører et sosialt nettverk og et fellesskap med gjensidige forpliktelser. Forskning viser at manglende sosial støtte øker faren for både fysiske og psykiske plager og lidelser.

Manglende sosial støtte øker faren for både fysiske og psykiske lidelser. Det viser omfattende forskning. Effekten kan sees på statistikk for både sykelighet og dødelighet og er til stede selv når en kontrollerer for andre risiko-faktorer som røyking, mangel på mosjon, høyt kolesterol og høyt blodtrykk. Manglende sosial støtte svekker evnen til å mestre påkjenninger og vanskelige livssituasjoner. Dette kan gi seg utslag i svekket selvtillit, redusert selvbilde, opplevelse av maktesløshet og i siste instans depresjon, angst eller andre psykiske lidelser.

Ungdata viser at 19,3 % av ungdommene i Trøndelag er plagget av ensomhet. De siste årene har det vært en økning i andelen ungdommer som er plaget med ensomhet Trøndelag fra 16,8 % i 2016 til 19,3 % i 2018. Siden ikke alle kommunene gjennomfører ungdata hvert år kan endringen på fylkesnivå være et resultat å ulikheter i utvalget.

Ungdata indikatoren **plaget av ensomhet** er målt som andel ungdomsskoleelever som svarer «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» på spørsmålet: Har du vært plaget av noe av dette i løpet av sist uke: «Følt deg ensom?», i prosent av alle som har svart på dette spørsmålet på ungdata undersøkelsene.

Kartet viser data for indikatoren fra ungdata undersøkelsene i 2016, 2017 og 2018. I de kommunene som har gjennomført ungdata flere ganger i den perioden er den nyeste undersøkelsen brukt. Statistikken inkluderer kun skoler som har gjennomført undersøkelsen på våren.

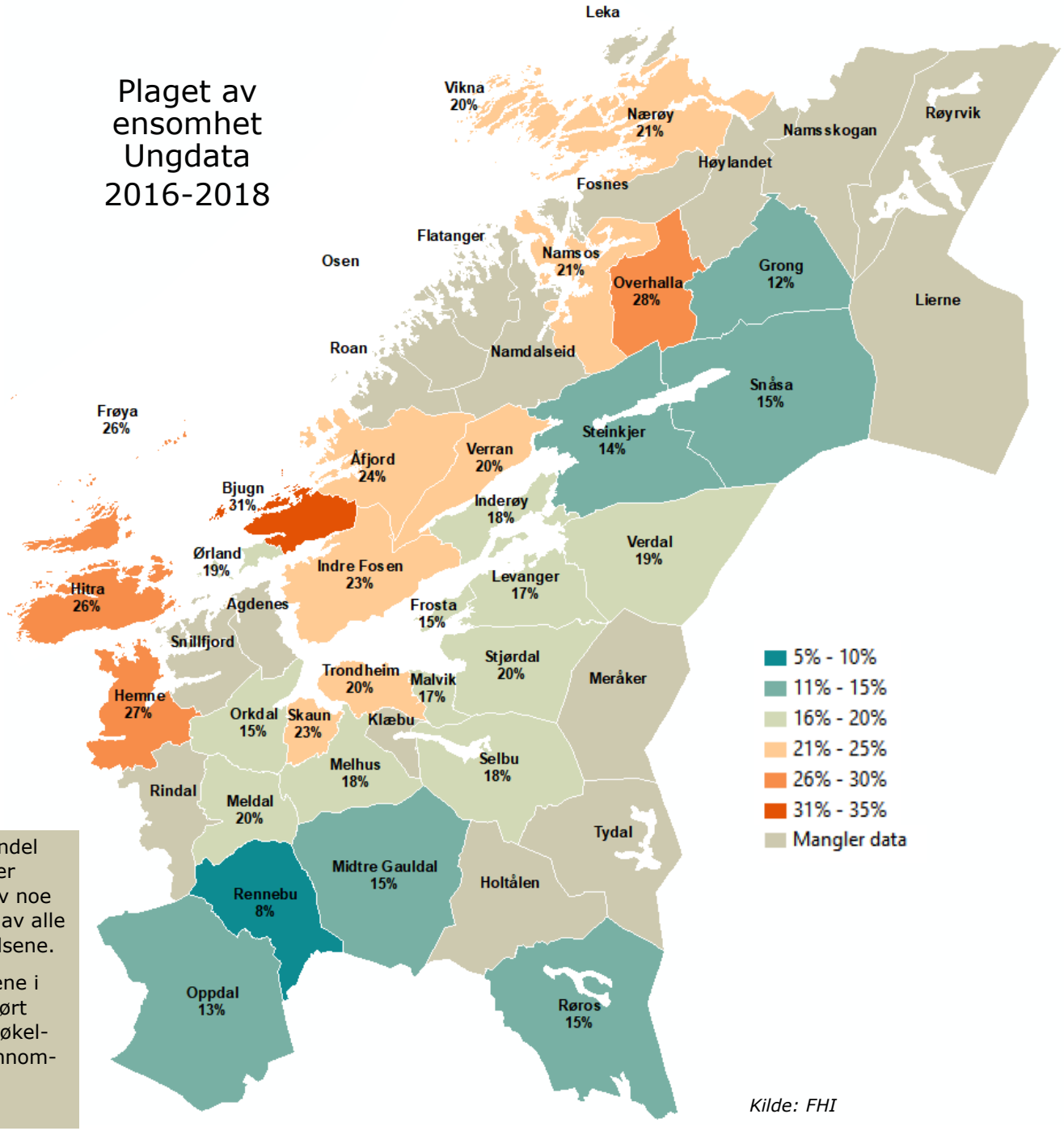

Kilde: FHI

Valgdeltakelse

Demokrati er i seg selv et gode. Høy valgdeltakelse er derfor noe man bør etterstrebe. For folkehelsen er det en utfordring at enkelte grupper blir stående utenfor arenaer som er viktige for helsa — som utdanning og jobb. Når det er en nedgang i valgdeltagelsen, og de som stemmer ved valg i snitt har noe høyere alder og utdanning, gjør dette at unge med lavere utdanning i mindre grad blir hørt og deltar i politikken.

Av kartet går det frem at valgdeltakelsen varierer mye fra kommune til kommune. Figuren under viser hvordan deltakelsen varierer med kjønn, alder og utdanning, men effekten av de ulike faktorene vil variere mellom kommunene. Det er spesielt personer med universitets- og høyskole-utdanning som har høyere valgdeltagelse enn resten av befolkningen. Uansett utdanningsnivå så har den eldre delen av befolkningen høyere valgdeltagelse. Unntaket her er 18-19-åringer, der det ofte er høy deltagelse i forbindelse med at det er første gang man har mulighet til å stemme.

Lokale forhold i kommunene påvirker også valgdeltakelsen, spesielt gjelder dette i forbindelse med kommunevalgene der det kan være lokale saker som mobiliserer.

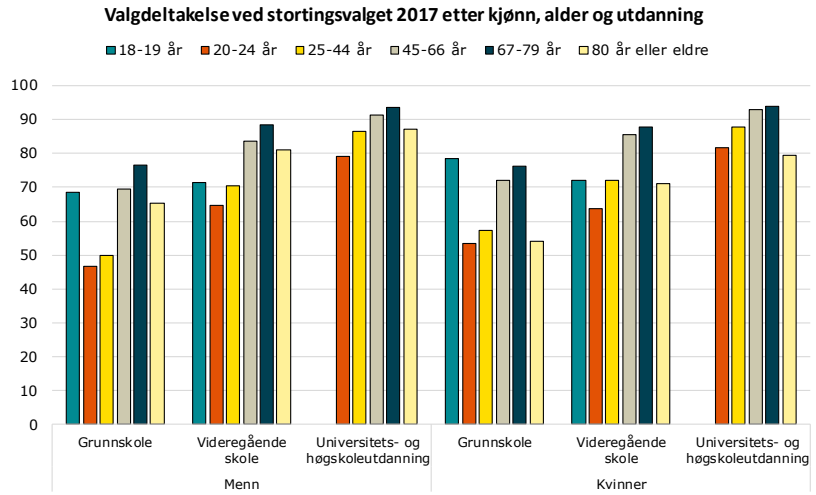

Kilde: SSB tabell 10440

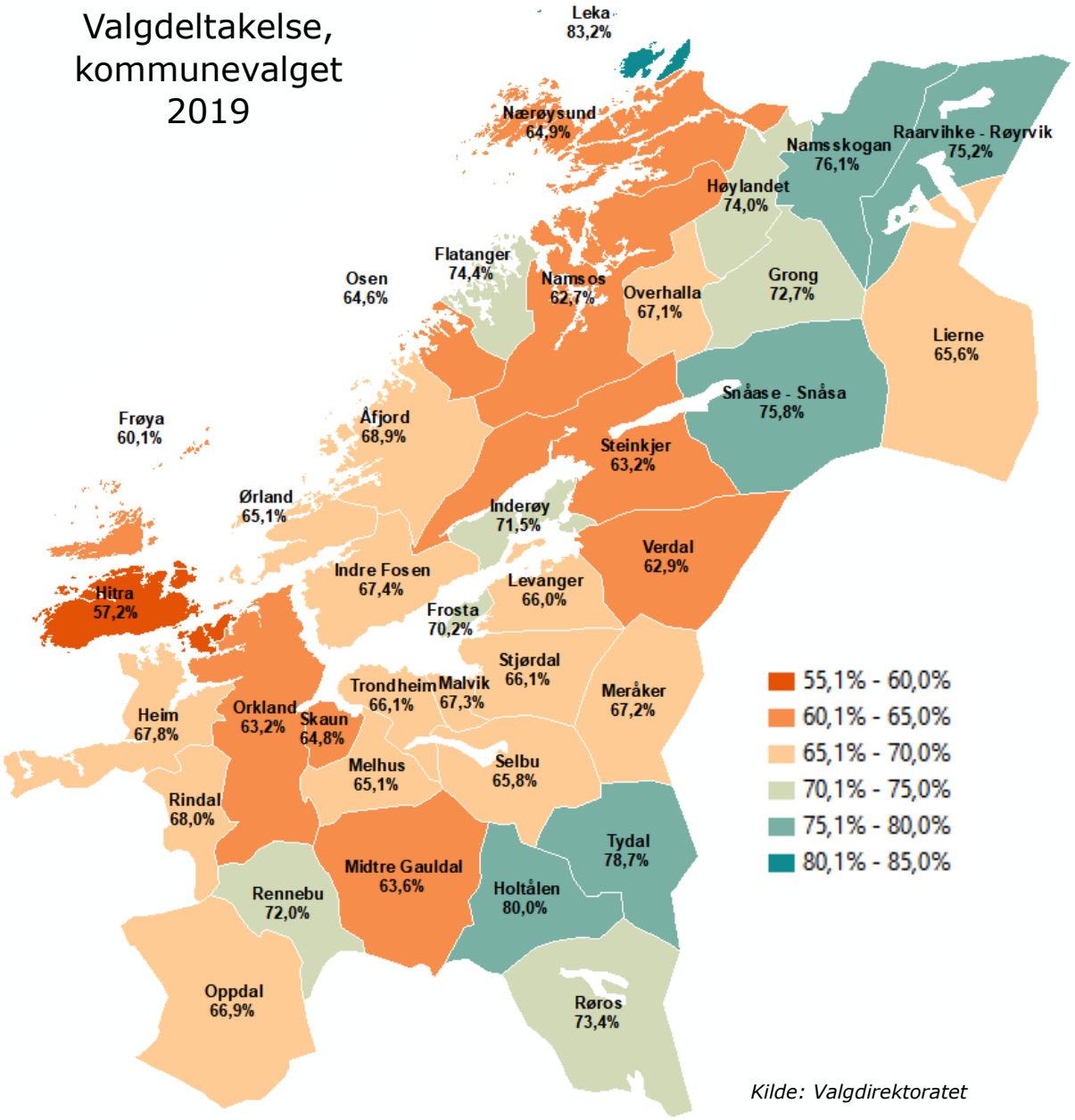

Kilde: Valgdirektoratet

Deltagelse på kulturaktiviteter

Ved å sammenligne opplysninger om deltakelse i kulturelle aktiviteter med helse-opplysninger, viser forskning at alle som konsumerer kultur i en eller annen form opplever bedre helse, er mer tilfreds med livet sitt og har mindre forekomster av angst og depresjon sammenlignet med folk som ikke er så opptatt av kultur (Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag, 2006-2007 – HUNT3). Det vil si at enten du er korpsmusikant, spiller i rockeband, er ivrig kulturfestivaldeltaker, går på kino eller teater, synger i kor eller rett og slett er fotballsupporter, så er den kulturaktiviteten du bedriver helsefremmende.

HUNT3 viste imidlertid at det forekommer store geografiske og sosiale ulikheter i kulturdeltakelse. I kommuner med sentral geografisk beliggenhet deltar en høyere andel av befolkningen i kulturelle aktiviteter enn i mindre sentrale strøk. Grupper i samfunnet som har høy utdanning og god økonomi, er mer aktive kulturelt enn andre grupper.

Data fra HUNT-4 viser at det er flere kvinner enn menn som ofte (1-3 ganger i måneden eller mer) går på museum eller kunstutstilling. 6,2 % av kvinner og 4,9 % av menn går ofte på museum eller kunstutstilling. Denne andelen øker med alder for begge kjønn. Kvinner går også oftere på konserter, teater eller kino. 19,3 % av kvinner og 15,5 % av menn bruker disse kulturtilbudene ofte.

Når det kommer til sportsarrangement så det flest menn som deltar ofte. 26,8 % av menn og 22,2 % av kvinner går ofte på sportsarrangementer. For begge kjønn er andelen høyest for aldersgruppene mellom 30 og 50 år. Dette kan nok forklares med foreldre i stor grad går på sportsarrangementer i forbindelse med at de har barn som er aktive i idrett.

Når det kommer til musikk, sang eller teaterarrangement så er det 12,8 % av kvinner og 13,1 % av menn som ofte går på slike arrangementer.

Andel som ofte går på museum/kunstutstilling etter kjønn og alder. Data fra HUNT-4.

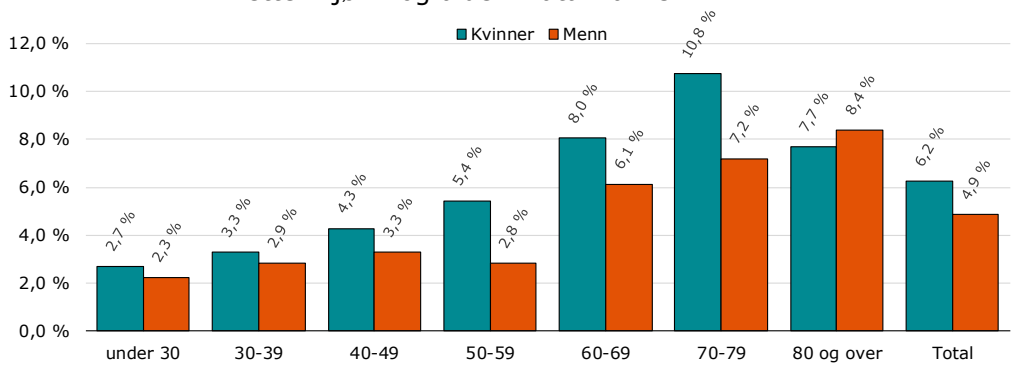

Andel som ofte går på konsert/teater/kino etter kjønn og alder. Data fra HUNT-4.

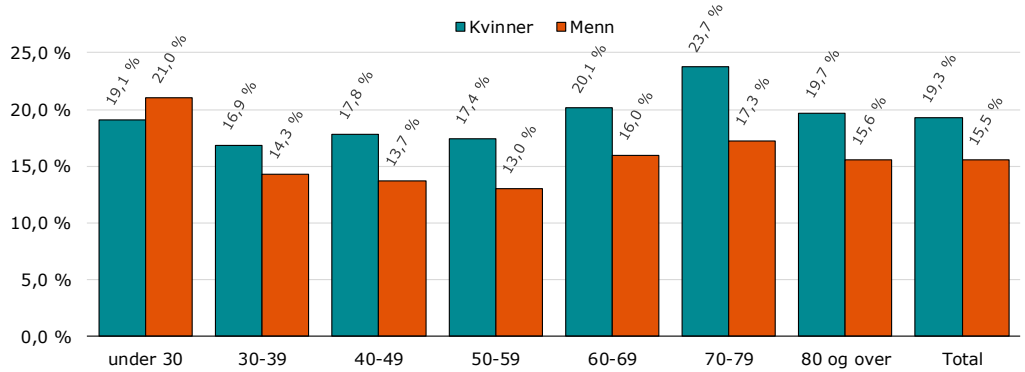

Andel som ofte går på musikk/sang/teater arrangementer etter kjønn og alder. Data fra HUNT-4.

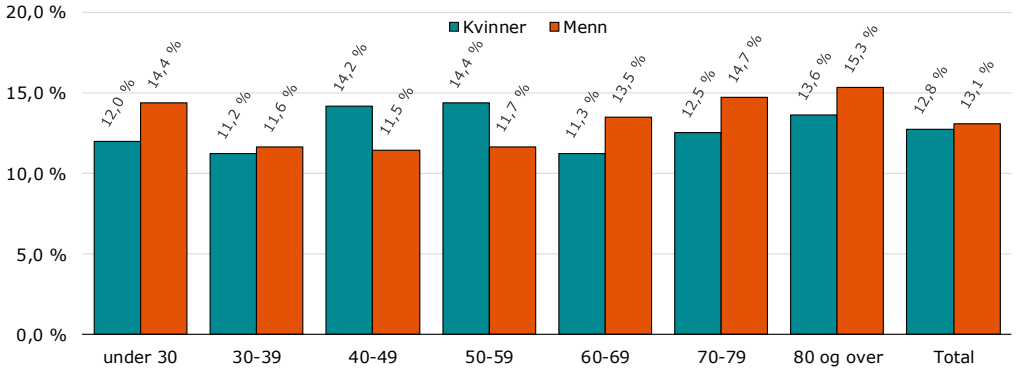

Andel som ofte går på sportsarrangementer etter kjønn og alder. Data fra HUNT-4.

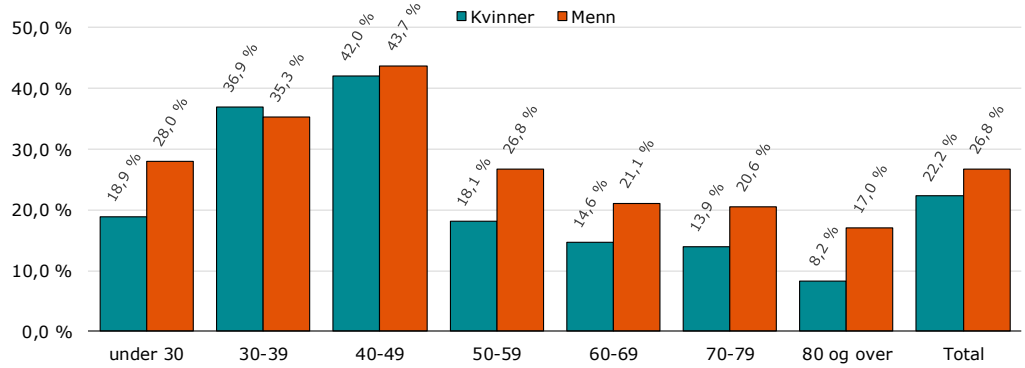

Inntektsforskjeller i Trøndelag

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse. Forskning har vist at det er sammenhenger mellom inntektsnivå og helsetilstand. Levekår har stor betydning for motivasjon og evne til å opprettholde helsebringende levevaner som regelmessig fysisk aktivitet, sunt kosthold og avhold eller måtehold i bruk av tobakk og andre rusmidler. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. I tillegg har det å vokse opp i familier som over tid har lav inntekt stor betydning for barnas fremtidige helse og velferd.

Fattigdom på et slikt nivå at man ikke har råd til mat eller strøm er ikke et stort problem i Norge. Samtidig er det store forskjeller i inntektsnivået. Inntekt er en viktig faktor for levekårene til den enkelte familie. Den klareste konsekvensen av lavere inntekt er begrensede muligheter i valg av bosted og deltagelse i aktiviteter.

Kartet viser hvordan andelen med en inntekt som er lavere en 60 prosent av medianinntekten varierer fra kommune til kommune. Andelen med lav inntekt ser også ut til å være lavere i Trondheimsområdet. Samtidig fanger ikke denne statistikken opp ulikheter i boligpriser. Inntektsnivået fanger heller ikke opp formue og oppsparte midler. Det er mulig å ha en lav inntekt, men samtidig ha en god økonomi.

Andel av befolkningen i husholdninger med mindre enn 60 % av medianinntekt i 2005-2017. Eu-skala

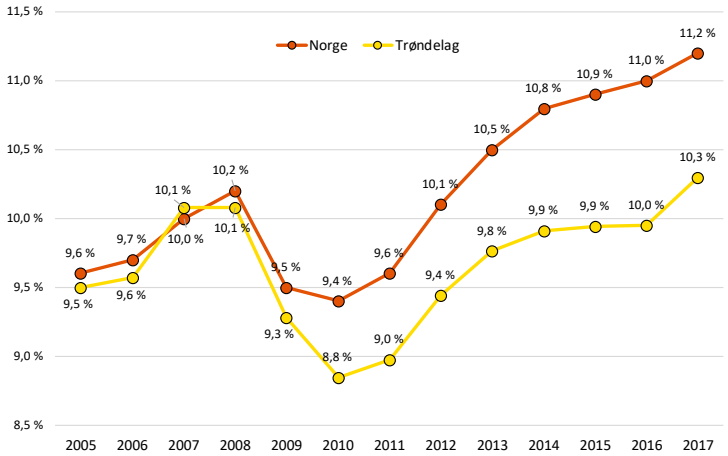

Lavinntekts-husholdninger

Andel av befolkningen i husholdninger med mindre enn 60 % av medianinntekt i 2017. Eu-skala

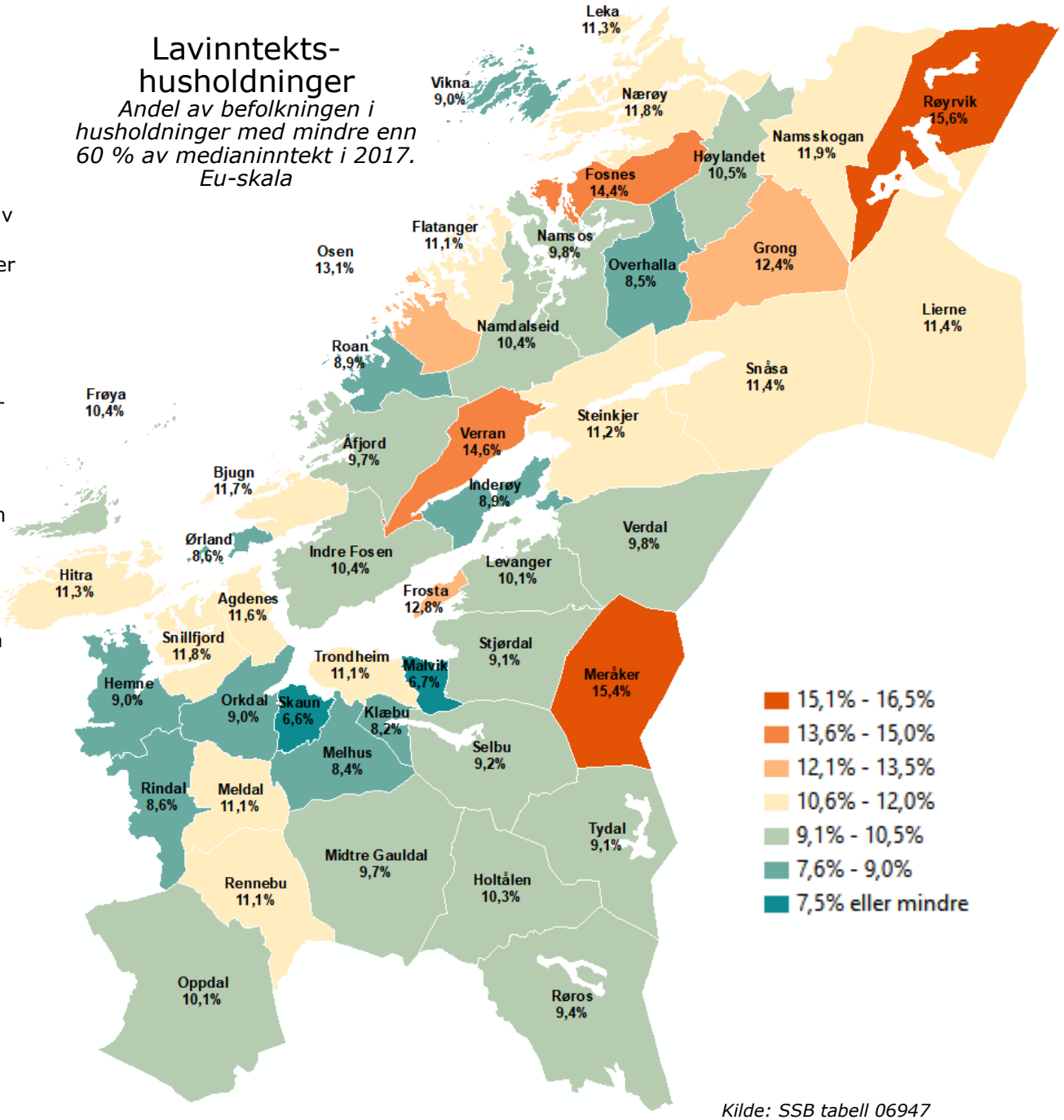

Kilde: SSB tabell 06947

Andel barn i lavinntektsfamilier

Det er mange barn som lever i familier med lav inntekt. Basert på nasjonale tall er rundt halvparten av barna som bor i lavinntektshusholdninger innvandrere.

På kartet ser man andelen av barn i alderen 0-17 år som er i familier som tjener mindre enn 60 prosent av median-inntekten. I Trøndelag, så vel som i resten av landet, har andelen barn i lavinntektsfamilier økt, men andelen er samtidig lavere i fylket enn landet ellers.

I mange av de små kommunene vil store prosentandeler utgjøre få personer. Samtidig vil slike forskjeller bli mer synlige i mindre grupper. Spesielt når det gjelder barne-familier er det flere dimensjoner i hvordan inntektsulikheter gjør seg gjeldende. Å ha en lav inntekt betyr ikke at man ikke har råd til mat, men kan ha konsekvenser for typen kosthold.

Tiltak og aktiviteter som foreldre må betale for vil utgjøre en langt større andel av budsjettet for de med en relativt lav inn-tekt. I organisert idrett koster både utstyr og deltakeravgift. Det synes godt hvilket utstyr familier har råd til, og de med lav inntekt risikerer også å måtte velge bort aktiviteter på grunn av økonomien.

Andel barn (0-17 år) i lavinntektsfamilier i Trøndelag og landet i perioden 2005-2017. Eu-skala, under 60 % av medianintekt

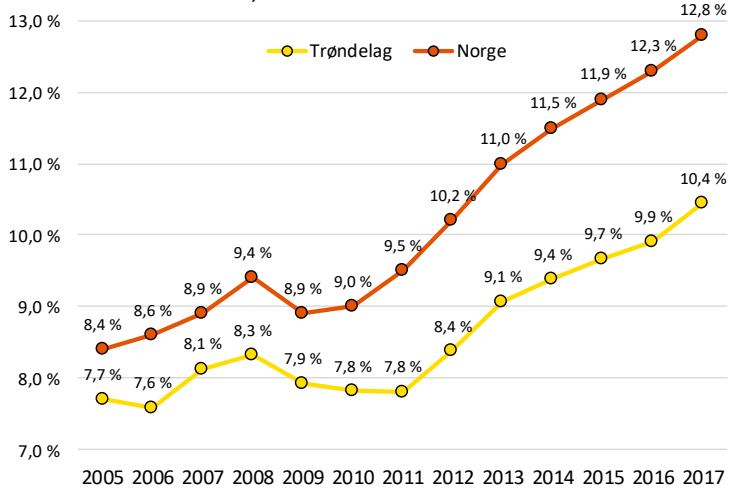

Barn i lavinntekts-husholdninger i 2017

Andel barn (0- 17) i husholdninger med mindre enn 60 prosent av medianinntekten

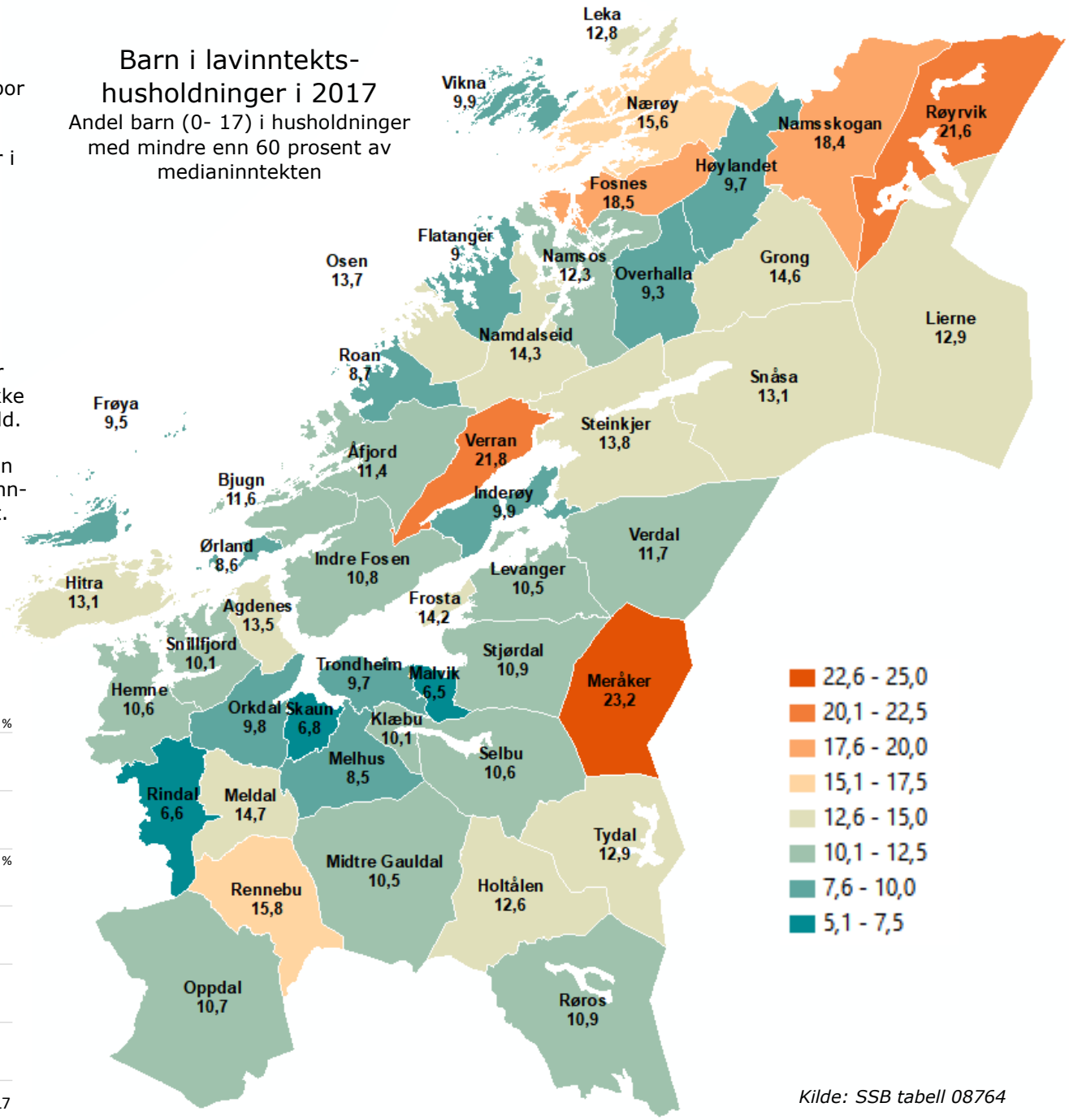

Kilde: SSB tabell 08764

Likestilling

Selv om Norge har kommet langt i likestillingen så finner man fremdeles klare kjønnsforskjeller i arbeidslivet. Dette gjelder lønn, representasjon på ledernivå, yrkespreferanser og andel som jobber deltidsarbeid.

Gjennomsnittlig månedslønn for heltidsstillinger i Trøndelag i 2018 var på 47 750 kr for menn og 43 430 kr for kvinner. En lønnsforskjell på nesten 10 %. Lønnsforskjellene variere imidlertid betydelig mellom ulike yrker. De største forskjellene finner man blant akademiske yrker hvor lønnsforskjellen på menn og kvinner 9 400 kr i måneden eller 17 %. De minste lønnsforskjellene finner man i kontoryrker hvor menn i snitt tjener 1 700 kr mer enn kvinner, en differanse på 4 %. Lønnsforskjellene mellom menn og kvinner er minst for lønnstakere mellom 25-39 år og øker så med alder.

Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn blir ytterligere forsterket av at kvinner i mye større grad enn menn jobber deltid. I 2018 jobber 23,9 % av mannlige lønnstakere i Trøndelag i aldersgruppen 15-74 år deltid, mens er tallene for kvinner var 48,0 %. Det er stor variasjon mellom kommunene i forhold til hvor stor andel av sysselsatte kvinner som jobber deltid, Trondheim ligger lavest med litt over 40 % mens det i 21 kommuner er over 60 % av sysselsatte kvinner som jobber deltid. I flere kommuner er andelen tett opp mot 70 %. Det er spesielt den store andelen kvinner som jobber i yrker knyttet til helse, pleie og omsorgstjenester som bidrar til å trekke opp andelen deltid blant kvinner.

Det er betydelig forskjeller mellom menn og kvinner når det kommer sysselsetting i ulike yrker og næringer. Kvinner utgjør 69,2 % av de sysselsatte i offentlig sektor i Trøndelag. Det er her spesielt pleie og omsorg i institusjon (84 % kvinner), omsorg uten botilbud, barnehager mv. (83 % kvinner) og helsetjenester (77 % kvinner), som trekker opp kvinneandelen i offentlig sektor.

Hvilke næringer og yrker som har høy kvinneandel, forklarer en del av forskjellene mellom menn og kvinner når det kommer til andel som har universitets- og høyskoleutdanning. 51,0 % av sysselsatte kvinner i Trøndelag i aldersgruppen 20-66 år har høyere utdanning, tilsvarende tall for menn er 34,5 %.

Kvinner har en litt lavere sysselsettingsandel enn menn. Per 4. kvartal 2018 var 64,8 % av kvinner mellom 15-74 år Trøndelag i arbeid, mens 70,1 % av trønderske menn i den samme aldersgruppen var sysselsatt. Blant de yngste aldersgruppene finner man imidlertid at kvinner har høyest sysselsettingsgrad.

Kvinner og menn i arbeid i Trøndelag i 2018

Menn		Kvinner
47 750 kr	Gjennomsnittlig månedslønn (heltidsstilling)	43 430 kr
23,9 %	Andel av lønnstakere som jobber deltid	48,0 %
70,1 %	Andel av befolkningen (15-74 år) som er i arbeid	64,8 %
34,5 %	Andel av de sysselsatte i alderen 20-66 år med høyere utdanning	51,0 %
30,8 %	Kjønnsfordeling i offentlig sektor	69,2 %
65,1 %	Kjønnsfordeling i privat sektor	34,9 %

Kilde: SSB tabell 09293, 11422 og 11615

Andel av kvinnelige lønnstakere som jobber deltid i 2018

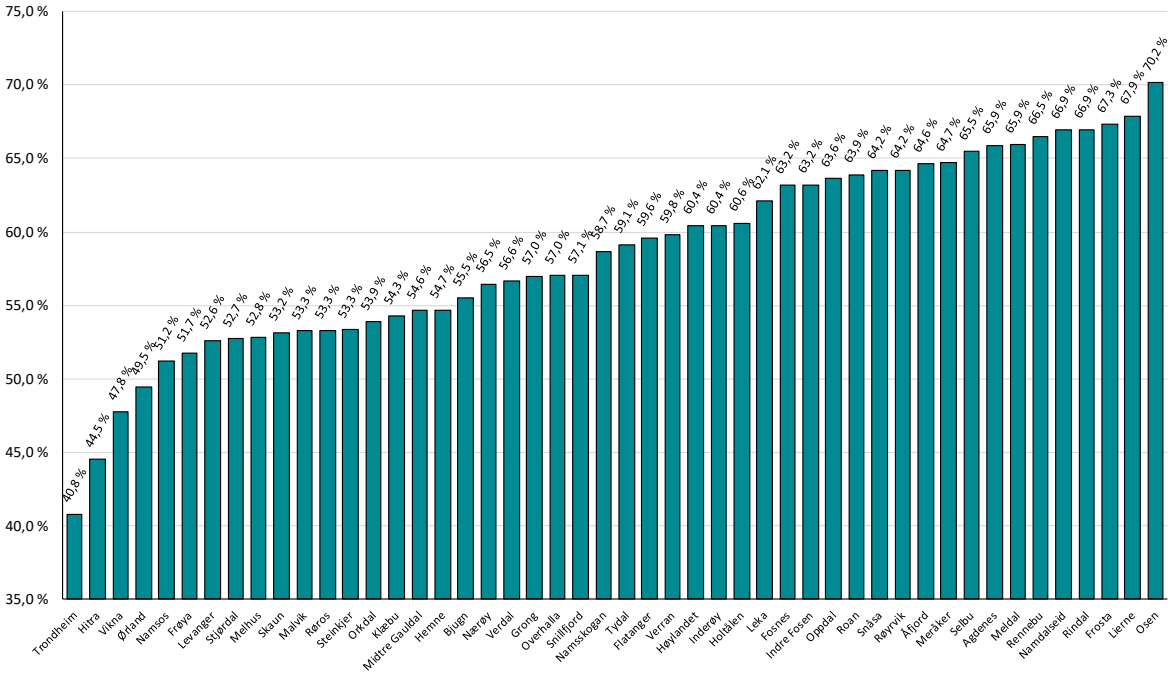

Kilde: SSB tabell 12540

Tannhelse

God tannhelse er viktig for den generelle helse, for velvære og for livskvalitet. Tannhelsen i befolkningen kan i tillegg si noe om kosthold, munnhygiene og levevaner generelt. Informasjon om tannhelse kan derfor være et viktig område innenfor folkehelsearbeid. Fylkeskommunen har ansvar for å samordne all tannhelsetjeneste i fylket og å organisere en offentlig tannhelsetjeneste. I Trøndelag består den offentlige tannhelsetjenesten av 52 tannklinikker, hvorav 38 er fast bemannet og 14 er ambuleringsklinikker. I tillegg er det en rekke private tannlegekontor.

Tannhelsetilstanden i Trøndelag

I de årlige opplysningene om tannhelse fra KOSTRA (KOmmune-STat-RApportering) er 5-, 12- og 18-åringer brukt som indikatorkull. Av 5-åringene som ble undersøkt i Trøndelag i 2018, er det 82,3 % som ikke har hatt hull i tennene. Dette er bedre enn landsgjennomsnittet, som var 81,3 %. For 12-åringene i fylket er det 60,2 % som ikke har hatt hull i tennene – nokså likt med landsgjennomsnittet som var 60,4 %. Resultatene for 18-åringene i fylket viser at 24,0% ikke har hatt hull i tennene. Landsgjennomsnittet var noe bedre, hvor 26,7 % var kariesfrie.

Fylkesforskjeller i barn og unges tannhelse

Tannstatus varierer fra fylke til fylke. Tannhelsen hos 18-åringer gir et bilde av tannhelse og tannhelse-tilbudet som gruppen har hatt de siste 18 årene. I 2018 var andelen som ikke har hatt karies av 18-åringene høyest i Hedmark med 35,2 %. Lavest resultat var det i Finnmark med 17,4 %. Statistikken viser at ungdom mellom 12 og 18 år er en utsatt gruppe. Tenåringene er derfor en viktig målgruppe for forebyggende og helsefremmende arbeid.

Andel uten karies i 2018 , 'null hull' (DMFT=0).

	5 år	12 år	18 år
Østfold	80,9 %	59,5 %	29,1 %
Akershus	79,2 %	62,4 %	32,2 %
Oslo	72,0 %	62,2 %	29,4 %
Hedmark	86,0 %	72,5 %	35,2 %
Oppland	84,9 %	65,1 %	30,1 %
Buskerud	82,4 %	61,0 %	28,0 %
Vestfold	81,7 %	56,2 %	22,9 %
Telemark	80,5 %	51,5 %	23,5 %
Aust-Agder	80,9 %	57,3 %	26,6 %
Vest-Agder	81,4 %	58,0 %	23,3 %
Rogaland	83,5 %	60,6 %	25,9 %
Hordaland	84,2 %	58,6 %	24,4 %
Sogn og Fjordane	84,6 %	66,5 %	28,0 %
Møre og Romsdal	83,1 %	51,7 %	20,8 %
Nordland	83,5 %	62,0 %	23,7 %
Trøndelag	82,3 %	60,2 %	24,0 %
Troms	82,6 %	61,6 %	24,1 %
Finnmark	76,9 %	52,9 %	17,4 %
Landet	**81,3 %**	**60,4 %**	**26,7 %**

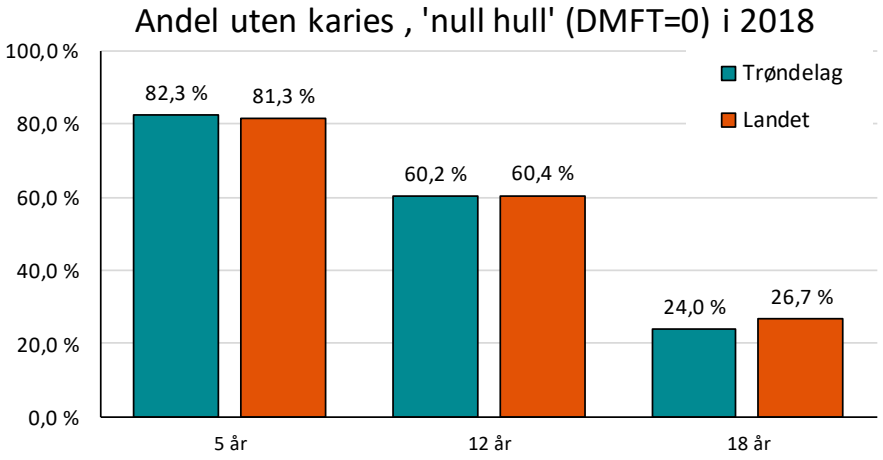

Kilde: SSB tabell 11959

Uføre

10,7 % av befolkningen mellom 18-67 år i Trøndelag er uføre per 31.3.2019. Det er totalt 31 910 personer. Det er imidlertid store forskjeller mellom kommunene. Spesielt Verran (20,7 %) og Fosnes (17,8 %) har en veldig høy andel uføre, mens det er særlig Trondheim (8,9 %) og kommunene i Trondheimsregionen som har en veldig lav andel uføre.

En del av disse forskjellene kan forklares av ulik aldersstruktur i kommunene. I Trondheim og omegnskommuner er det en stor andel unge i befolkningen som bidrar til å redusere andelen uføre, mens i de fleste distriktskommune trekker alderssammensetningen andelen uføre opp.

Diagnosemønsteret til uføretrygdene variere mye avhengig av kjønn og alder. Kvinner har oftere muskel- og skjelettsykdom, mens psykiske lidelser er mer dominerende blant menn. De unge uføre har oftest en psykisk lidelse, mens de fleste eldre uføre har en muskel- og skjelettsykdom.

Uføretrygdede i Trøndelag i 2018 i prosent av befolkningen fordelt på alder

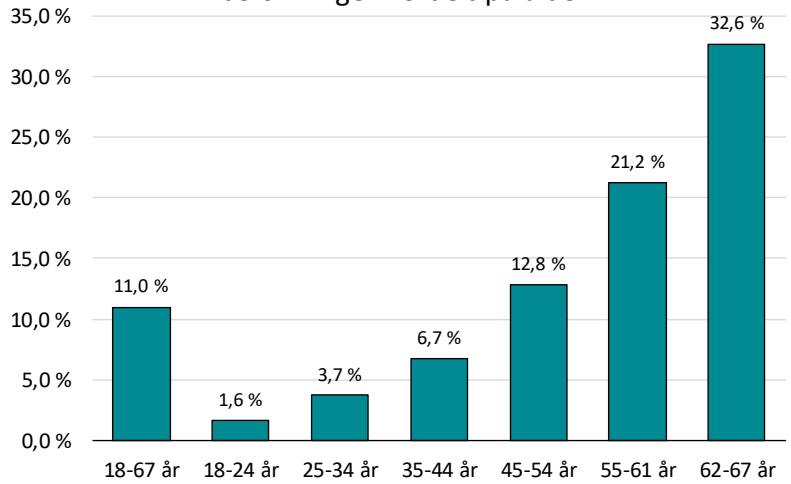

Kilde: SSB tabell 11715

Andel uføre i befolkningen 18-67 år.

(Per 31.3.2019)

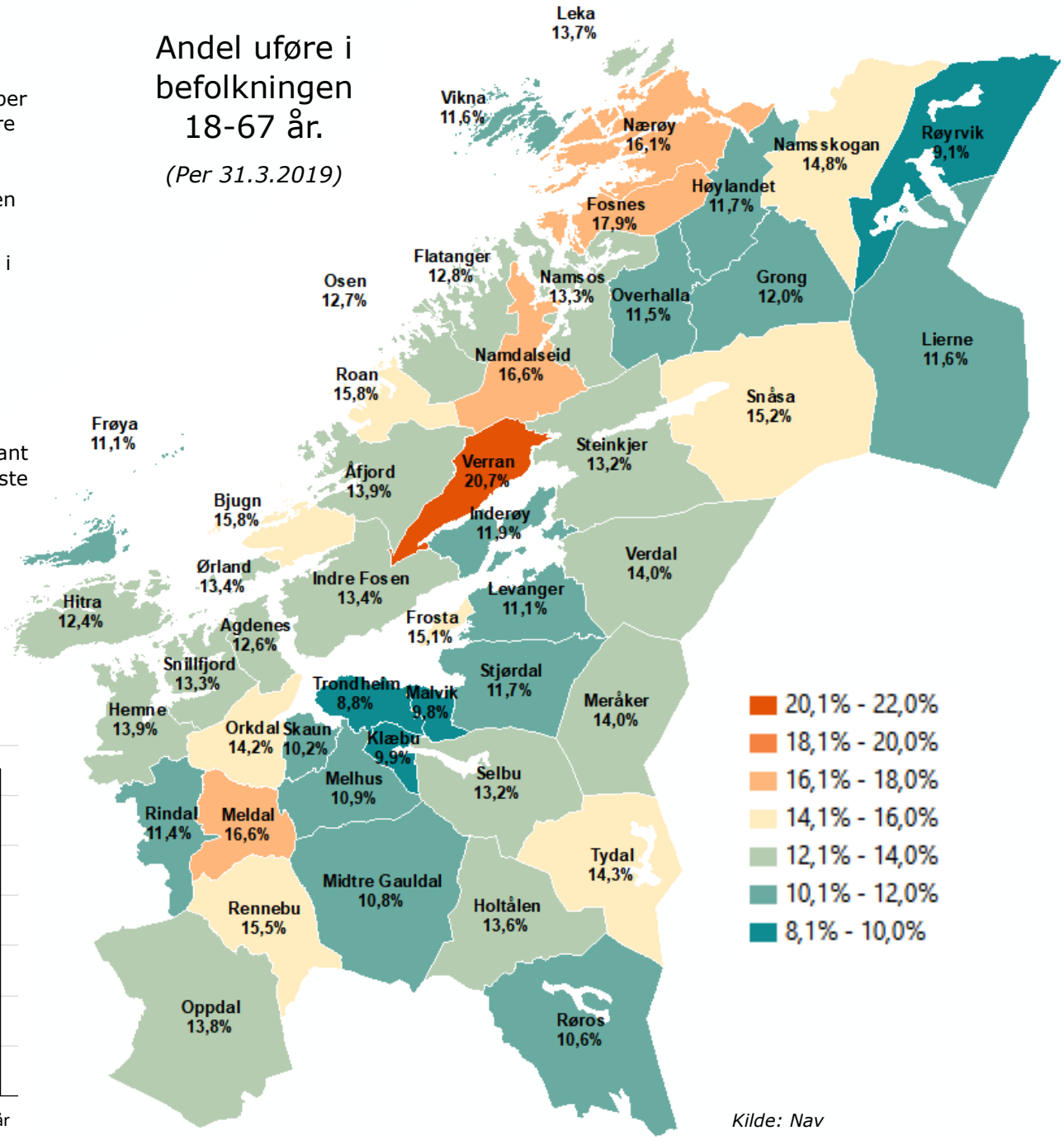

Kilde: Nav

Unge uføre

I 2018 var 1,6 % av befolkningen i Trøndelag mellom 18 og 24 år uføre. Denne gruppen utgjør totalt 723 personer og har økt med 31,2 % siden 2015.

Blant aldersgruppene 25-34 år var det 2 422 uføre i Trøndelag i 2018, noe som utgjør 3,7 % av befolkningen. I perioden 2015 til 2018 har antall uføre økt med 43,3 % i denne aldersgruppen.

Økningen i unge uføre skyldes en kombinasjon av endringer i regelverk, helse og demografi. (*Bragstad, Torunn (2018): «Vekst i uføretrygd blant unge», i Arbeid og velferd. Nr. 2*-2018). Det er få unge som er gradert ufør, noe som indikerer at ungdom sjelden blir uføre-trygdet uten at det er snakk om alvorlige helse-utfordringer. Mange går dermed rett ut i full uføretrygd uten at de har hatt et arbeidsforhold.

Ut fra nasjonale data på diagnosefordelingen blant unge uføretrygdede ser man at det var flest unge uføre med psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser (63,8 %), med-fødte misdannelser og kromosomavvik (12,4 %) og syk-dommer i nervesystemet (10,4 %). Den mest brukte enkeltdiagnosen blant unge med uføretrygd er *«gjennomgripende utviklingsforstyrrelser»* (12,7 %). Dette inkluderer blant annet autisme og aspergers syndrom.

Antall uføretrygdede i Trøndelag fordelt på alder, 2015-2018

	2015	2016	2017	2018	Endring 2015-2018	
18-24 år	551	621	689	723	172	31,2 %
25-34 år	1 689	1 831	2 069	2 422	733	43,4 %
35-44 år	3 377	3 491	3 615	3 829	452	13,4 %
45-54 år	6 997	7 315	7 590	8 001	1 004	14,3 %
55-61 år	8 238	8 208	8 088	8 071	-167	-2,0 %
62-67 år	10 186	9 981	9 884	9 889	-297	-2,9 %
18-67 år	**31 038**	**31 447**	**31 935**	**32 935**	**1 897**	**6,1 %**

Kilde: SSB tabell 11715

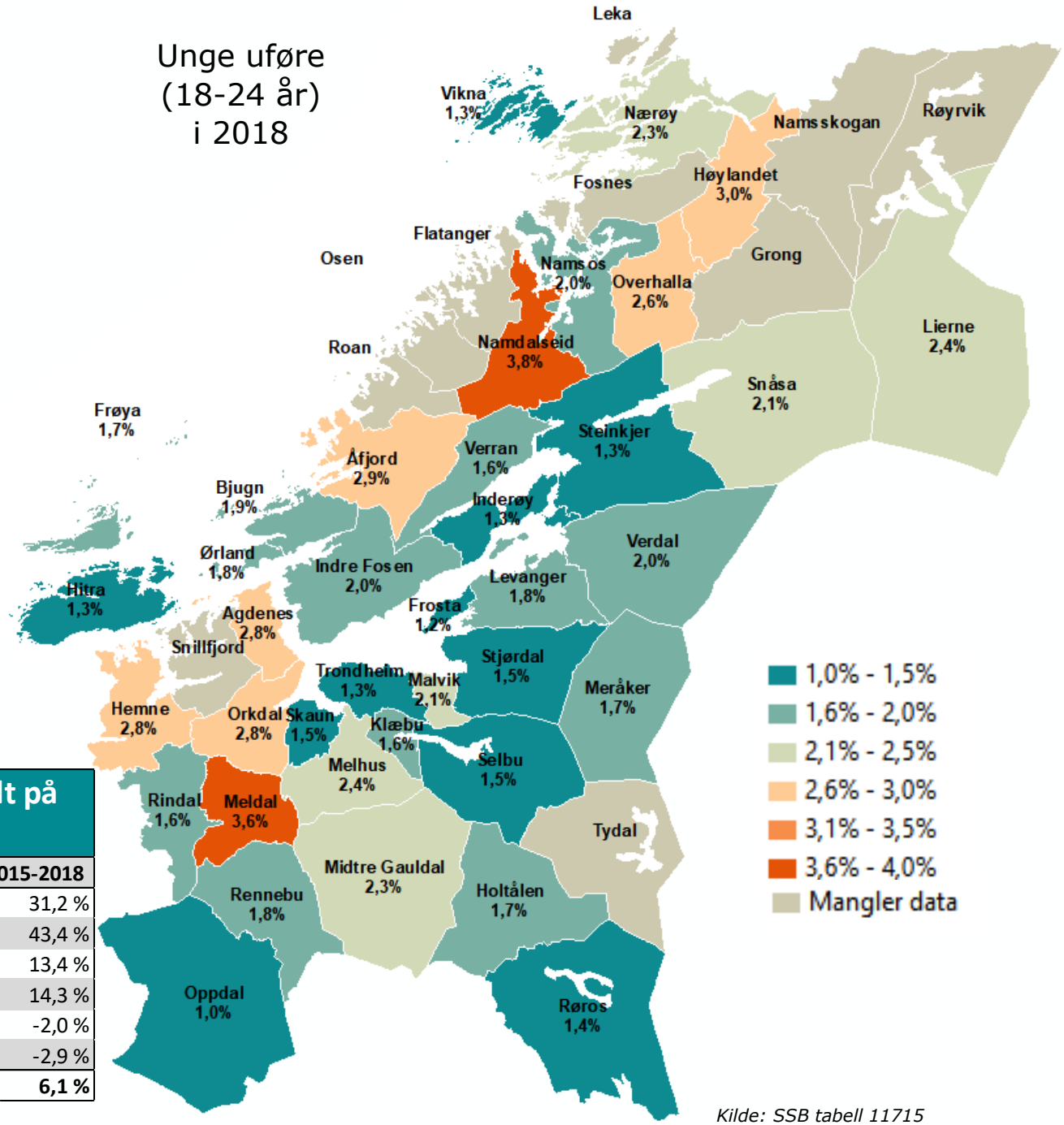

Kilde: SSB tabell 11715

Vaksinasjonsdekning

Meslinger er en av sykdommene som er tilnærmet utryddet på grunn av vaksinasjonsprogrammet, hvor MMR-vaksinen gir immunitet mot kusma, meslinger og røde hunder.

Vaksinedekningen for meslinger er relativt lik dekningen for de andre sykdommene i MMR-vaksinen, men det har vært utbrudd av meslinger nyere tid som har synliggjort behovet for programmet.

Meslingutbrudd har forekommet blant flyktninger i asylmottak i Norge og i 2011 var det et utbrudd med tilfeller hos uvaksinerte barn i flere bydeler i Oslo.

For å opprettholde flokkimmuniteten er det viktig å opprettholde vaksinasjonsdekningen på et høyt nok nivå. Vaksinasjons-dekningen for Trøndelag sammenlignet med landet og de andre fylkene er høy men det har vært periodevise lommer med en lavere vaksinasjonsdekning.

Kartet viser vaksinasjonsdekning for meslinger i kommunene i Trøndelag. I de fleste kommunene i Trøndelag er vaksinasjons-dekningen godt over 90 %, men det finnes noen kommuner som Grong (79,7 %) og Meråker (79,2 %) som har betydelig lavere vaksinasjonsdekning.

Vaksinasjonsdekning blant 16-åringer i 2018

	Difteri	Stiv-krampe	Kik-hoste	Polio-myelitt	Meslinger	Kusma	Røde hunder	HPV-infeksjon (jenter)
Østfold	94,5 %	94,6 %	94,2 %	94,5 %	94,3 %	94,2 %	94,2 %	88,9 %
Akershus	93,0 %	93,1 %	92,8 %	92,8 %	93,5 %	93,3 %	93,3 %	88,8 %
Oslo	89,4 %	89,5 %	89,2 %	89,3 %	92,0 %	91,8 %	91,9 %	87,3 %
Hedmark	92,9 %	93,0 %	92,8 %	93,0 %	91,9 %	91,7 %	91,7 %	86,9 %
Oppland	94,3 %	94,3 %	94,1 %	94,2 %	94,3 %	94,1 %	94,1 %	91,4 %
Buskerud	92,8 %	92,8 %	92,6 %	92,4 %	92,4 %	92,2 %	92,2 %	87,1 %
Vestfold	90,7 %	91,1 %	90,7 %	90,8 %	90,8 %	90,8 %	90,8 %	85,1 %
Telemark	93,2 %	93,4 %	93,1 %	93,2 %	93,7 %	93,5 %	93,5 %	88,4 %
Aust-Agder	91,3 %	91,3 %	91,1 %	91,2 %	91,1 %	91,1 %	91,1 %	86,6 %
Vest-Agder	92,3 %	92,3 %	92,2 %	92,4 %	92,4 %	92,2 %	92,4 %	85,9 %
Rogaland	94,3 %	94,3 %	94,1 %	94,0 %	95,1 %	95,0 %	95,0 %	88,8 %
Hordaland	94,5 %	94,6 %	94,3 %	94,5 %	95,5 %	95,3 %	95,3 %	91,2 %
Sogn og Fjordane	91,9 %	92,0 %	91,5 %	91,9 %	89,7 %	89,6 %	89,6 %	87,3 %
Møre og Romsdal	93,9 %	93,9 %	93,6 %	93,9 %	93,6 %	93,3 %	93,3 %	90,5 %
Trøndelag	94,4 %	94,5 %	94,2 %	94,3 %	93,6 %	93,5 %	93,4 %	88,4 %
Nordland	92,2 %	92,2 %	91,9 %	92,2 %	92,1 %	92,0 %	92,1 %	88,0 %
Troms	89,0 %	89,1 %	88,8 %	89,3 %	91,9 %	91,5 %	91,6 %	87,5 %
Finnmark	92,2 %	92,3 %	92,2 %	92,1 %	93,1 %	93,1 %	93,1 %	84,4 %
Hele landet	92,8 %	92,9 %	92,6 %	92,8 %	93,2 %	93,1 %	93,1 %	88,3 %

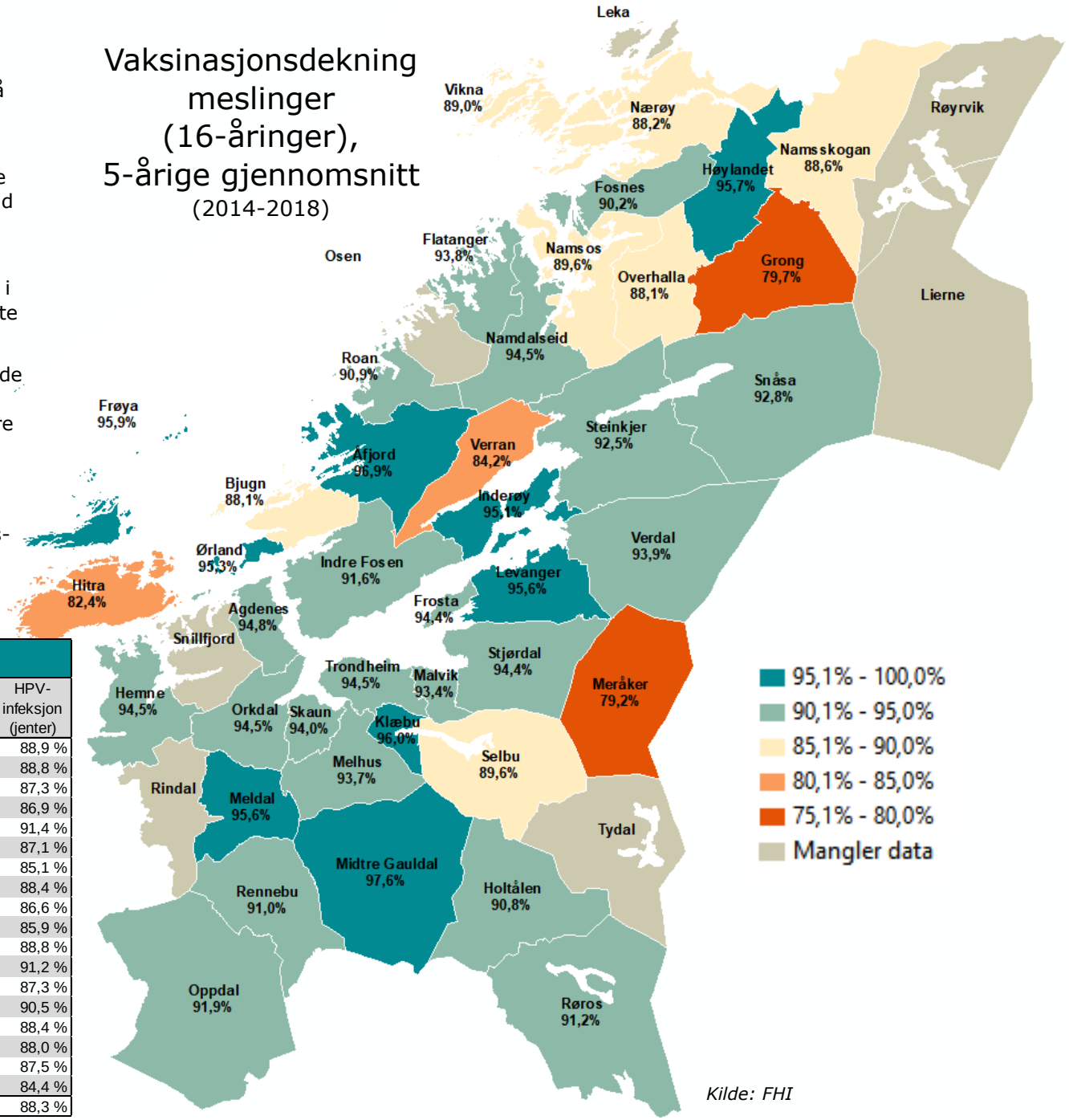

Kilde: FHI

Røyking

Røyking er ansett å være en av de viktigste årsakene til redusert helse og levealder. Omtrent halvparten av de som røyker daglig i mange år, dør av sykdommer som skyldes tobakken. I tillegg rammes mange av sykdommer som fører til vesentlige helseplager og redusert livskvalitet. Studier viser at gruppen som røyker daglig i snitt dør 10 år tidligere enn ikke-røykere og at 25 % av dagligrøykerne, dør 20-25 år tidligere enn gjennomsnittlig levealder for ikke-røykere.

Over lengere tid har det vært en tydelig reduksjon i antall røykere i Trøndelag. Går man tilbake til 2005/2009 så røykte 23 % av alle trøndere mellom 25 og 74 år daglig, mens for 2014/2018 er det tilsvarende tallet 12 %. Det er klare sosiale forskjeller knyttet til andel som røyker. Kun 6 % av trøndere med høyere utdanning røyker daglig, mens blant de med videregående som høyeste utdanningsnivå røyker 15 % daglig. Blant de med kun grunnskole røyker 21 % daglig.

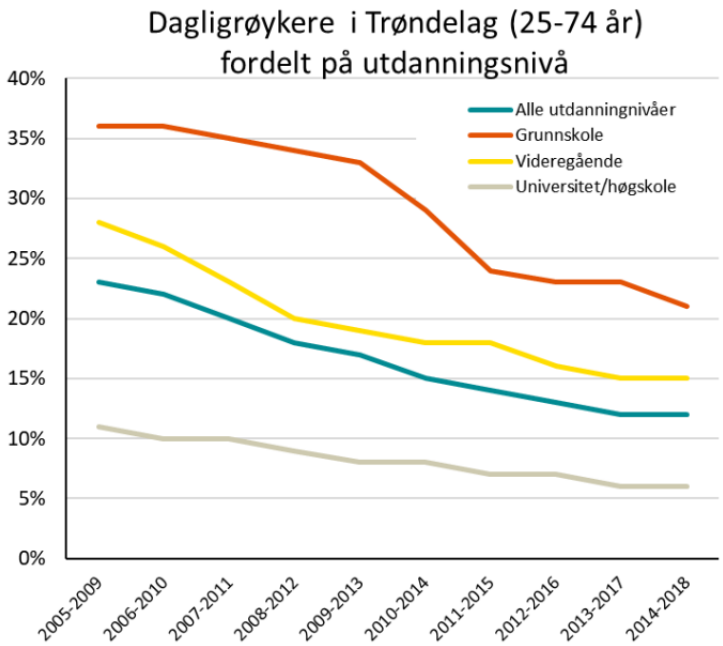

Kvinner som røyker ved svangerskapskontroll. Gjennomsnitt for 2014-2018

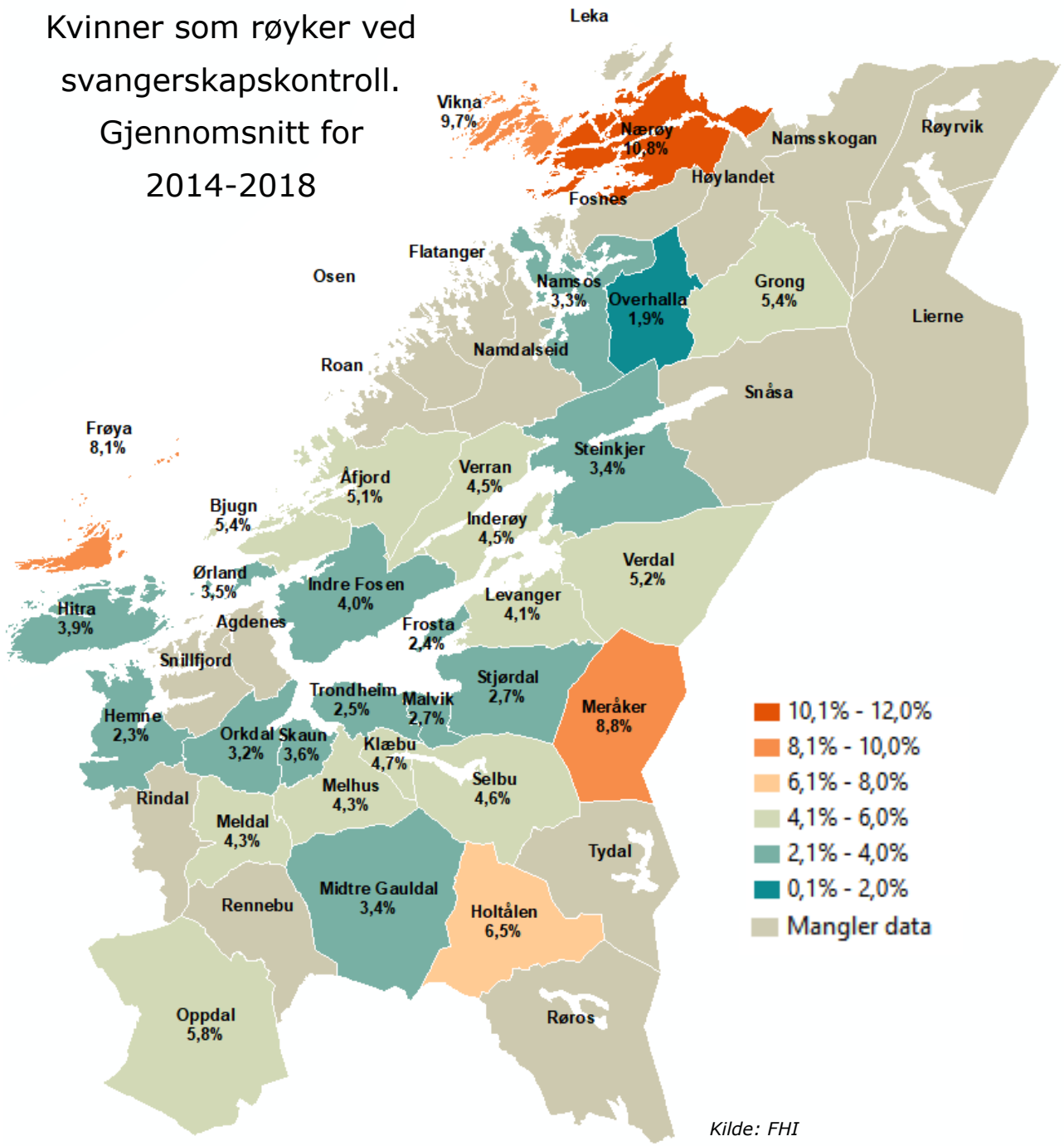

Kilde: FHI

Forventet levealder

Forventet levealder gir informasjon om helsetilstanden i befolkningen. På lands- og fylkesnivå er dette en stabil og pålitelig indikator som gir informasjon om endringer over tid og om forskjeller mellom befolkningsgrupper. Indikatoren kan være informativ også på kommunenivå, men her må man ta hensyn til betydningen av tilfeldige svingninger.

De siste 30 årene har alle grupper i landet fått bedre helse og lengere forventet levealder, men helsegevinsten har vært størst for gruppen med lang utdanning og høy inntekt. I Trøndelag har personer med universitets- eller høyskole-utdanning en forventet levealder på 85,7 år (snitt for begge kjønn for perioden 2041-2016), mens en person med kun grunnskoleutdanning i snitt kun lever 79,5 år.

Den gjennomsnittlige levealderen (snitt for perioden 2011-2017) i Trøndelag er på 84,1 år for kvinner og 80,5 år for menn. Trøndere lever dermed litt lengere enn landsnittet, som er på 83,9 år for kvinner og 80,1 år for menn.

Både menn og kvinner har hatt en økning i gjennomsnittlig levealder, men levealderen har økt raskere hos menn slik at differensen mellom kjønnene har blitt noe redusert.

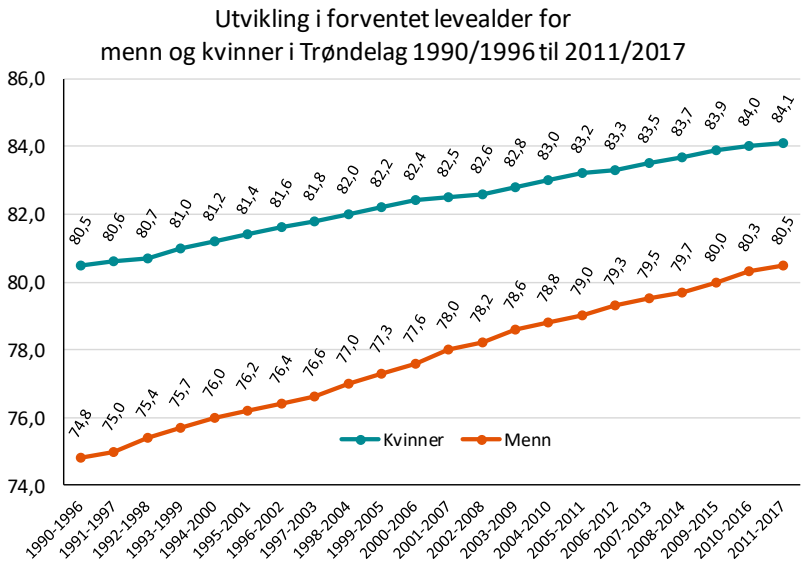

Kilde: FHI

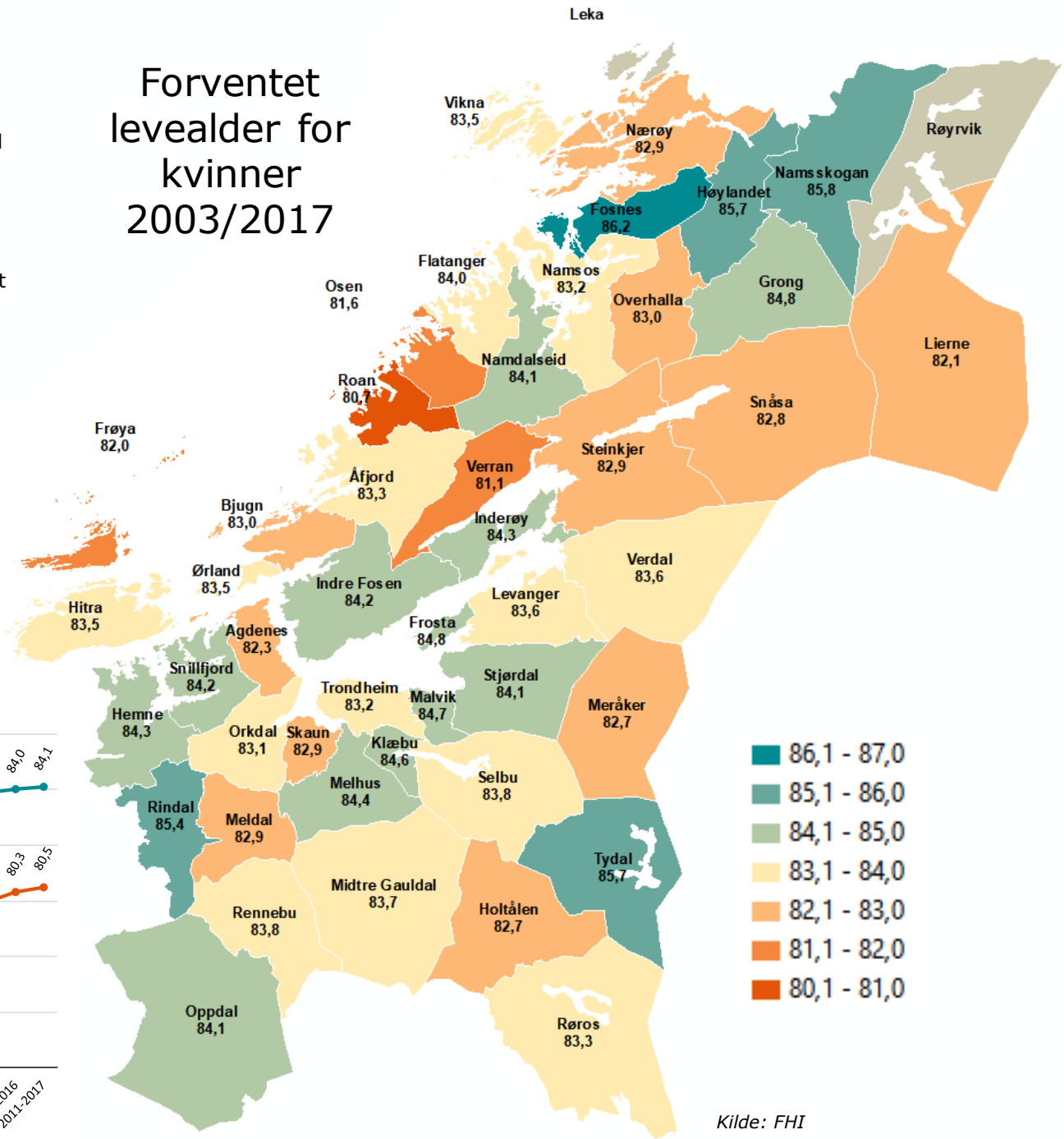

Kilde: FHI

Dødsårsaker

Hjerte og karsykdommer er den mest vanlige dødsårsakene i Trøndelag med 27,2 % av dødsfallene i 2017.

Antall årlige dødsfall knyttet til hjerte- og karsykdommer i Trøndelag har imidlertid gått ned fra rundt 2 000 i året på slutten av 1980-tallet til under 1 000 i 2017. I den samme perioden har man hatt en øking i antall dødsfall som en følge av svulster (kreft). Svulster er nå en nesten like vanlig dødsårsak som hjerte- og karsykdommer, og sto for 26,3 % av dødsfallene i Trøndelag.

Sykdom i åndedrettsorganer forårsaket 11,4 % av dødsfallene i Trøndelag i 2017. Nesten halvparten av disse dødsfallene skyldes kroniske sykdommer i nedre luftveier, hovedsakelig kols. Lungebetennelse er også en hyppig dødsårsak og utgjorde over en tredel av dødsfallene forårsaket av sykdom i åndedrettsorganer i 2017. Her har hyppigheten falt kraftig de siste 20 årene.

Psykiske lidelser og adferdsmessige forstyrrelser sto for 7,5 % av dødsfallene i Trøndelag i 2017. Her er det spesielt demens som utgjør en stor andel. Antall dødsfall knyttet til demens har mer en tredoblet seg de siste 20 årene. Årsakene ligger i økt gjennomsnittsalder i befolkningen, men også økt oppmerksomhet på demens som dødsårsak som kan ha medført at flere leger fører opp demens som den underliggende dødsårsaken.

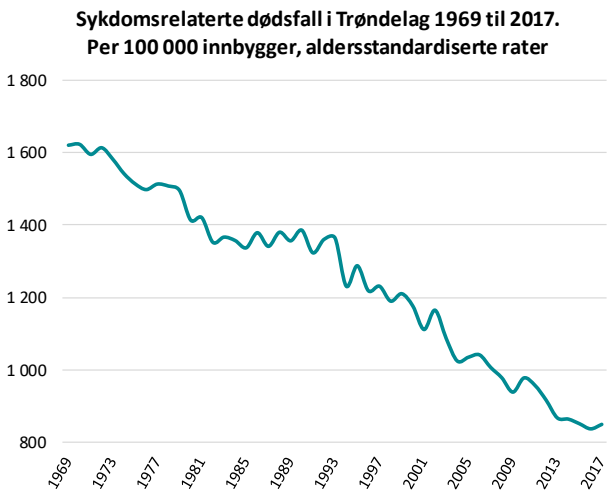

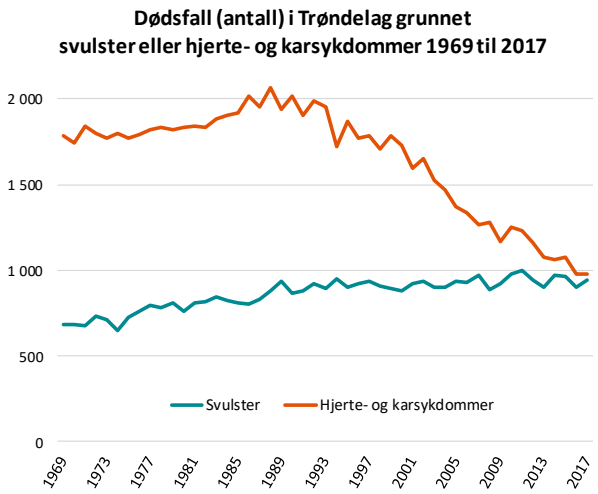

Dødsfall i Trøndelag i 2017 etter kjønn og dødsårsak

	Antall dødsfall			Andel av dødsfall		
	Begge kjønn	Mann	Kvinne	Begge kjønn	Mann	Kvinne
Sykdommer i sirkulasjonsorganene (Hjerte-karsykdommer)	978	493	485	27,2 %	28,3 %	26,2 %
Svulster	946	507	439	26,3 %	29,1 %	23,7 %
Sykdommer i åndedrettsorganene	411	192	219	11,4 %	11,0 %	11,8 %
Psykiske lidelser og atferdsmessige forstyrrelser	270	91	179	7,5 %	5,2 %	9,7 %
Sykdommer i nervesystemet og sanseorganene	192	93	99	5,3 %	5,3 %	5,3 %
Skader og forgiftninger (voldsomme dødsfall)	190	111	79	5,3 %	6,4 %	4,3 %
Symptomer og ubestemte tilstander	118	36	82	3,3 %	2,1 %	4,4 %
Sykdommer i fordøyelsesorganene	110	46	64	3,1 %	2,6 %	3,5 %
Sykdommer i urin- og kjønnsorganer	87	46	41	2,4 %	2,6 %	2,2 %
Infeksiøse inkl. parasittære sykdommer	86	34	52	2,4 %	2,0 %	2,8 %
Indresekretoriske og ernærings-/stoffskiftesykdommer	84	34	50	2,3 %	2,0 %	2,7 %
Mangler dødsmelding	61	33	28	1,7 %	1,9 %	1,5 %
Sykdommer i skjelett, muskler og bindevev	20	:	:	0,6 %	:	:
Medfødte misdannelse og kromosomanomalier	16	:	:	0,4 %	:	:
Sykdommer i blod og bloddannende organer, forstyrrelser i immunsystem	15	:	:	0,4 %	:	:
Komplikasjoner ved svangerskap, fødsel og barsel	:	:	:	:	:	:
Visse tilstander som oppstår i perinatalperioden	:	:	:	:	:	:
Total	**3 596**	**1 742**	**1 854**	**100,0 %**	**100,0 %**	**100,0 %**

Kilde: Dødsårsaksregisteret

Dødsårsaksregisteret inneholder statistikk om årsakene til dødsfall i befolkningen på lands- og fylkesnivå. Datakvaliteten i registeret regnes i hovedsak for å være god. Det utføres imidlertid stadig færre obduksjoner slik at kvalitetssikringen av diagnoser er vanskelig. Diagnosesetting fra selve dødsårsaksundersøkelsen og legens rapportering av informasjon på dødsmelding er de største kildene til usikkerhet knyttet til dødsårsaksstatistikken. Feilene i høy alder og for visse sykdommer kan være betydelige.

I enkelte tilfeller mottar ikke Folkehelseinstituttet dødsmeldinger. Informasjon om personer der dødsmelding ikke foreligger hentes fra Folkeregisteret. For disse finnes det kun opplysninger om kjønn, alder og bosted, ikke dødsårsak. I forbindelse med publiseringen av 2017-årgangen har man endret metodikken for håndtering av dødsfall som ikke er meldt til Dødsårsaksregisteret samt hvordan man kalkulerer om den avdøde var bosatt i Norge på dødstidspunktet. Dette har medført noen endringer bakover i tid i statistikken.

KAPITTEL 8

KOMMUNAL ØKONOMI, PLANLEGGING OG AREALFORVALTNING

Kommunenes inntekter

Kommunesektorens samlede inntekter anslås til om lag 556 mrd. kr i 2019. Om lag 72 % av inntektene er frie inntekter i form av skatteinntekter (inkl. eiendomsskatt) og rammetilskudd. Det vil si at de kan disponeres fritt innenfor rammen av lover og forskrifter. Det er en målsetning at skatteinntektene skal utgjøre 40 prosent av de samlede inntektene. Figuren under viser den andelsmessige sammensetningen av inntektene for 2020.

Kartet til høyre viser at det er et stort spenn mellom kommunene i skatteinntekt per innbygger (inntekts- og formueskatt og naturressursskatt). Kommunene i Trøndelag hadde i 2018 en gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger på 81,1 % av landsgjennomsnittet. Skatteutjevningen løftet imidlertid gjennomsnittet for kommunene til 95,3 %.

Hele 26 trønderske kommuner mottar naturressursskatt. I kommunene Tydal og Namsskogan utgjorde denne skatten i 2018 over 25 % av de samlede skatteinntektene og i kommunene Rennebu, Meråker og Røyrvik over 10 %.

I 2018 ble det utbetalt totalt 461,5 mill. kr i havbruksfond til 15 kommuner i Trøndelag.

Av de trønderske kommunene er det bare Ørland og Stjørdal som ikke har innført eiendomsskatt. 31 av kommunene har innført eiendomsskatt i hele kommunen.

Kommunesektorens inntekter i 2020

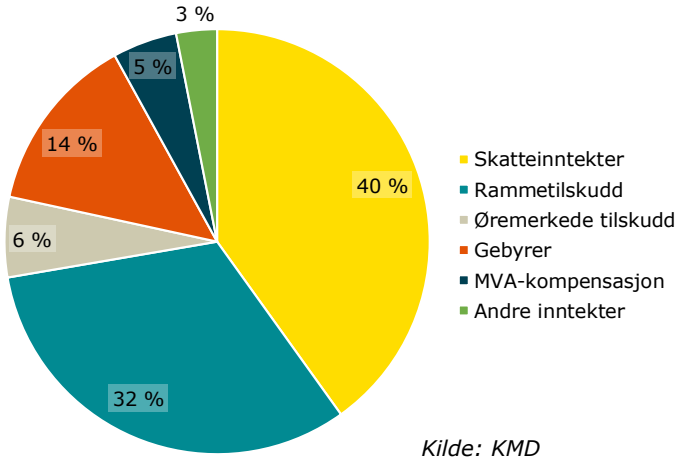

Kilde: KMD

Skatteinntekter per innbygger i prosent av landsgjennomsnittet 2018

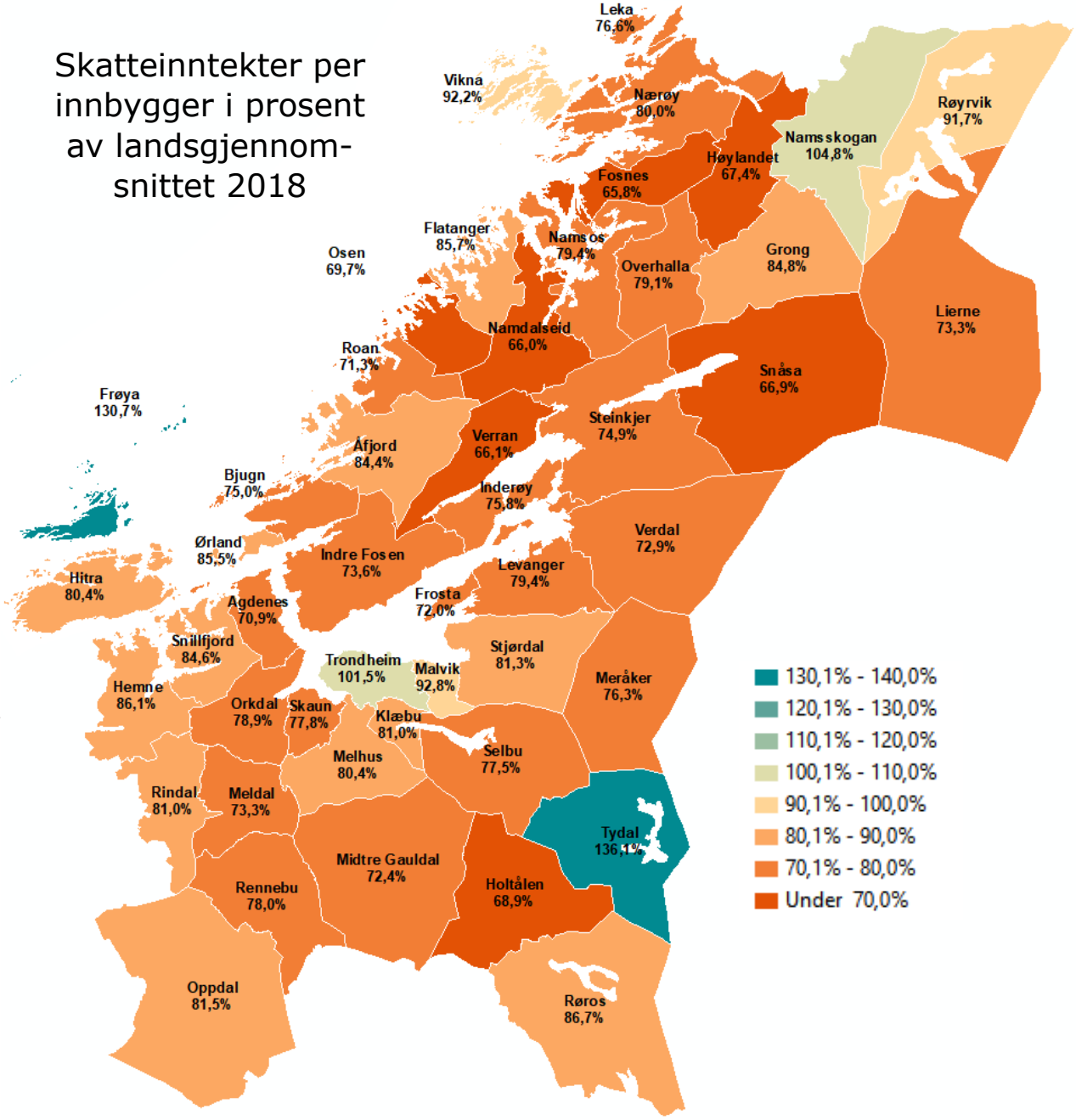

Kilde: KMD

Kommunenes utgifter

I kommunenes inntektssystem er det gjort beregninger på variasjoner i kommunenes utgiftsbehov for å gi velferdstjenester til sine innbyggere. Det beregnes en indeksverdi for hver enkelt kommune utfra hvor dyr kommunen er å drive i forhold til landsgjennomsnittet (indeks=1). Kommunene med indeks over 1 er dyrere å drive en landsgjennomsnittet og kommunene med indeks under 1 er rimeligere å drive. I beregningene legges det til grunn variasjoner i kommunenes demografi, geografi og levekår.

I Trøndelag er det kun kommunene Trondheim, Malvik og Stjørdal som er beregnet til å være rimeligere å drive enn landsgjennomsnittet. Kommunene Røyrvik, Leka og Namsskogan er antatt dyrest å drive utfra kriteriene som er lagt til grunn for beregningen. Kommunene i fylket samlet har en indeks på 0,997.

Diagrammet under viser at 61 % av driftsutgiftene (brutto) til kommunene i Trøndelag samlet sett tilskrives de store tjenesteområdene helse– og omsorg, grunnskole og barnehage. De siste årene har det vært klar dreining i kommunenes utgiftbilde andelsmessig, fra grunnskole og barnehage til helse– og omsorg, bl.a. på grunn av den demografiske utviklingen med en stadig høyere andel eldre.

Brutto driftsutgifter per tjenesteområde for kommunene i Trøndelag (%)

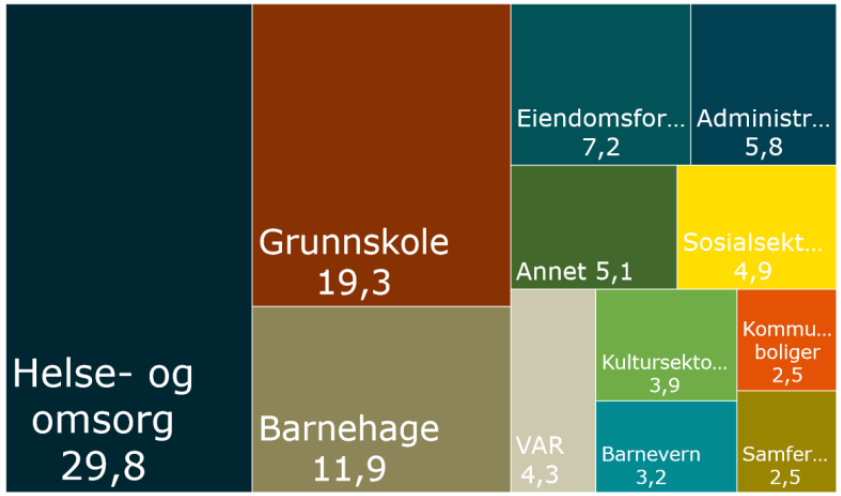

Kilde: SSB tabell 12362

Beregnet utgiftsbehov 2019

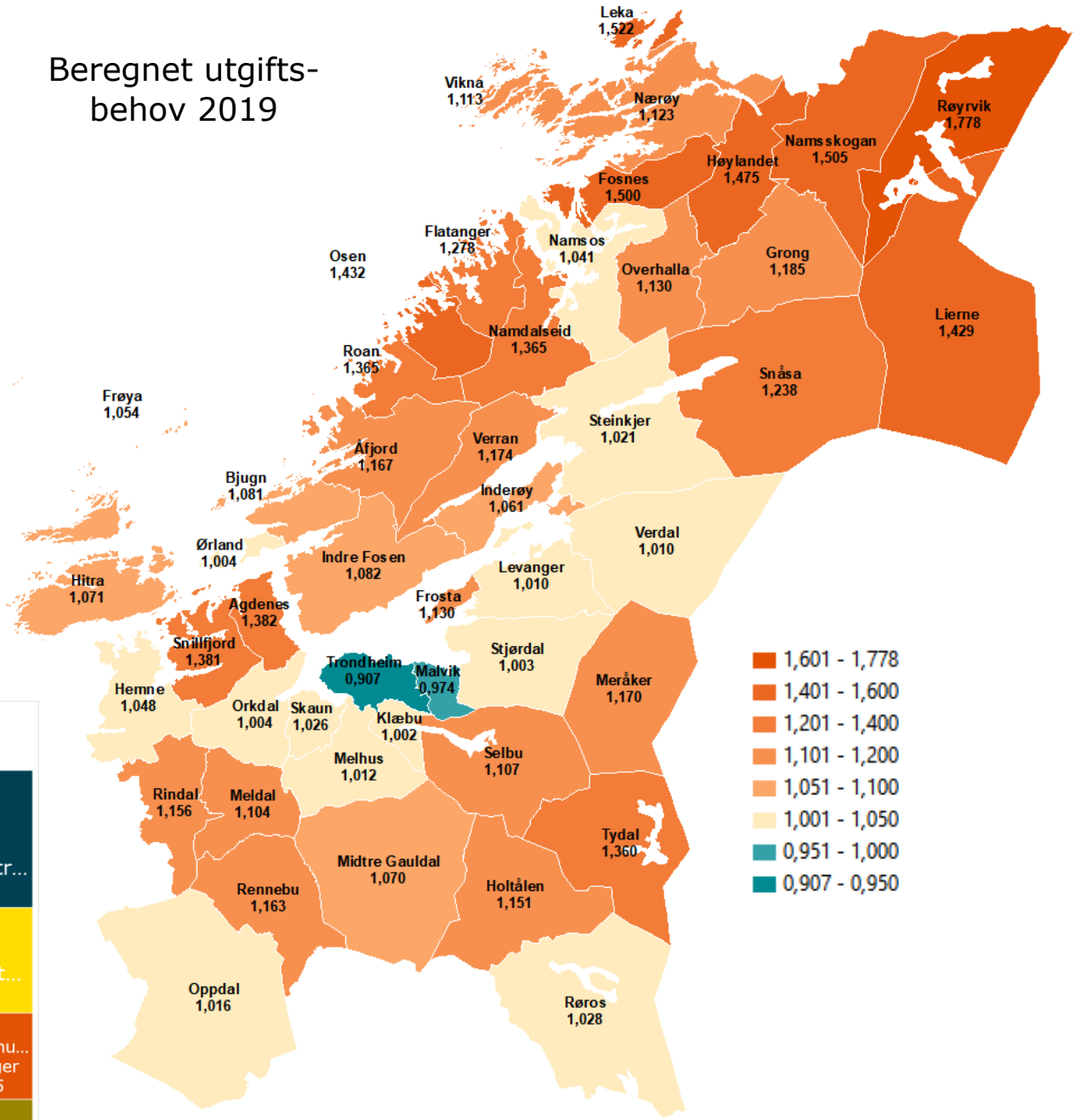

Kilde: KMD

Kommunenes gjeld og egenkapital

Gjeld

Hvor mye den enkelte kommune tåler å ta opp av lån er avhengig av inntektsnivå, sammensetningen av lånegjelden og viktigheten av nye investeringer for å kunne yte gode og effektive tjenester.

Lånefinansiering av investeringer vil ha konsekvenser for løpende drift. Samtidig belaster ikke alle låneopptak kommunens økonomi like mye. Kommunene har bl.a. store investeringer innen VAR-området (vann, avløp og renovasjon), der kapitalutgiftene dekkes av gebyrer til innbyggerne etter prinsippet om selvkost. Det er også ulike ordninger med rentekompensasjon på visse typer investeringer og kommunen kan ta opp lån til videre utlån, f.eks. startlån fra Husbanken.

Netto renteeksponering målt i forhold til driftsinntektene viser hvor mye av kommunens renteeksponerte gjeld som er igjen etter at rentekompensasjon og rentebærende likviditet er trukket fra. Variabelen viser således hvor sårbar kommunen er for endringer i renta. I 2018 lå netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter på 43,5 % for kommunene i Trøndelag. Dette var noe over gjennomsnittet for landet på 42,3 %. 24 av kommunene i fylket hadde en netto renteeksponering høyere enn landsgjennomsnittet.

De trønderske kommunene hadde en egenfinansieringsgrad av investeringene i 2018 på 24,9 %. Tilsvarende for landet var 25,8 %. Spennet i kommunene i fylket var stort, fra nær ingen til nær full egenfinansiering.

Egenkapital

For å kunne håndtere uforutsette hendelser, er det viktig at den enkelte kommune har en viss reserve i form av fri egenkapital (differansen mellom disposisjonsfond og regnskapsmessig merforbruk). Jo større reserve, jo større økonomisk handlingsrom. Disse midlene må imidlertid skaffes tilveie fra de løpende inntektene og vil alltid være i konkurranse med løpende driftsutgifter.

I løpet av en 10-års periode har den frie egenkapitalen økt, både for Trøndelag og for landet som helhet. Den frie egenkapitalen bør som et minimum utgjøre mellom 5 og 10 % av brutto driftsinntekter. I 2018 var det 7 kommuner i Trøndelag som lå under dette nivået. Gjennomsnittet for Trøndelag var 9,3 % mens gjennomsnittet for landet var 11,2 %. Hele 34 av de trønderske kommune styrket sin frie egenkapital i løpet av 2018.

Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter 2018

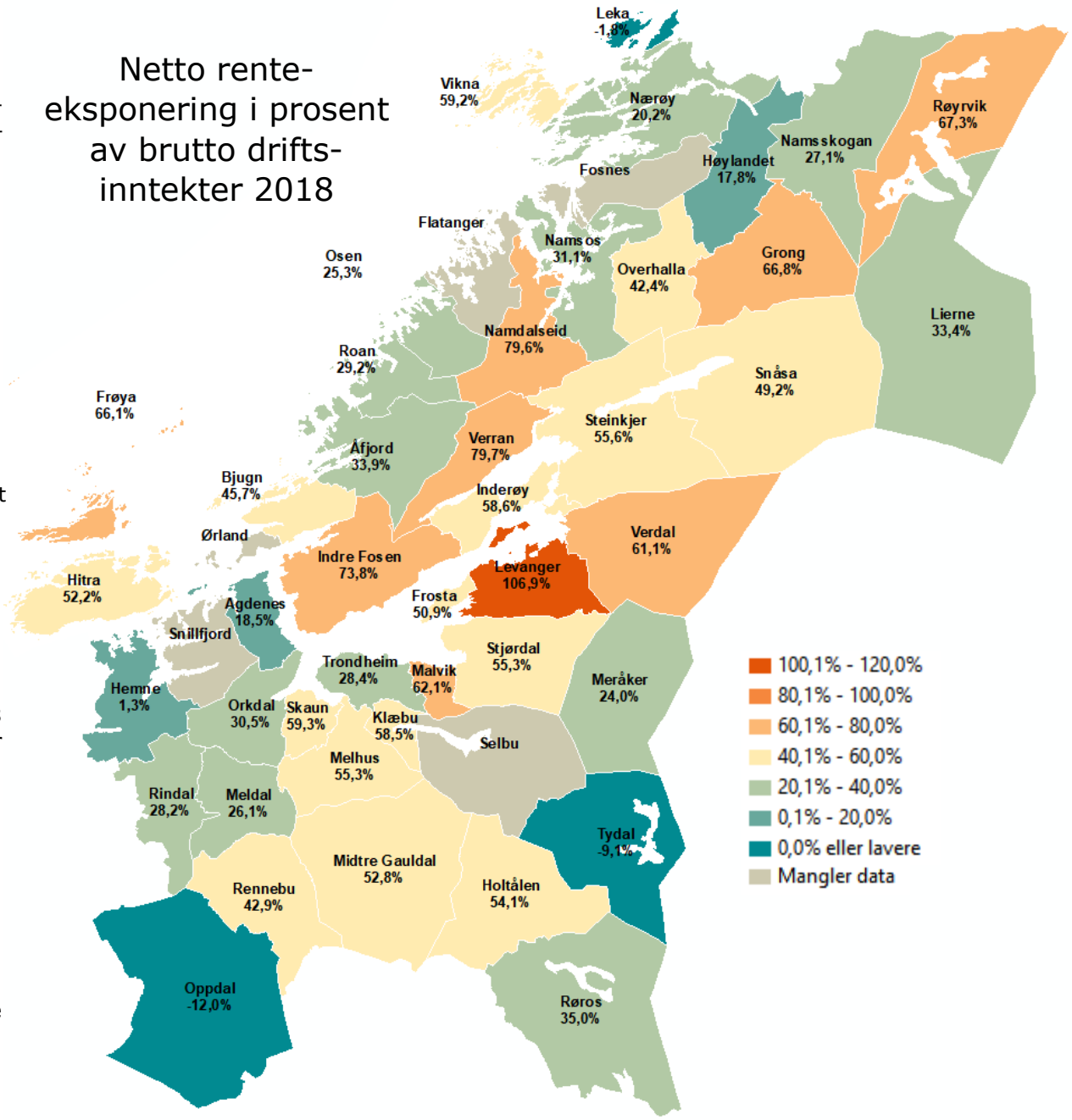

Kilde: SSB tabell 12134

Kommunenes økonomiske handlingsrom

Netto driftsresultat er den mest sentrale indikatoren på økonomisk balanse i kommunene. Nøkkeltallet viser årets driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommunen har til disposisjon til avsetninger, inndekning av tidligere underskudd (merforbruk) og investeringer. Som en generell anbefaling og med bakgrunn i prinsippet om formuesbevaring, bør netto driftsresultat over tid utgjøre minst 1,75 % av kommunenes brutto driftsinntekter.

De økonomiske resultatene for kommunesektoren i Trøndelag har vært jevnt over gode i flere år. Resultatene for 2018 var også det, men vi ser en tendens til at resultatene for 2018 var noe svakere, tatt i betraktning at de i stor grad var påvirket av ekstraordinære skatteinntekter og utbetaling fra havbruksfondet.

I 2018 lå gjennomsnitt for kommunene i Trøndelag på 2,6 %. Dette var litt over landsgjennomsnittet på 2,2 %. I Trøndelag, som i resten av landet, var spredningen i resultatene stor, fra Flatanger på 21,4 % til Snåsa på –3,5 %. Det var spesielt inntekten fra havbruksfondet som i stor grad påvirket resultatet for enkeltkommuner, og alle «topp 11-kommunene» i fylket mottok havbruksfond. 8 av fylkets kommuner hadde negativt netto driftsresultat i 2018.

Register om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK) viser kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse. Det er ingen trønderske kommuner registrert i dette registeret.

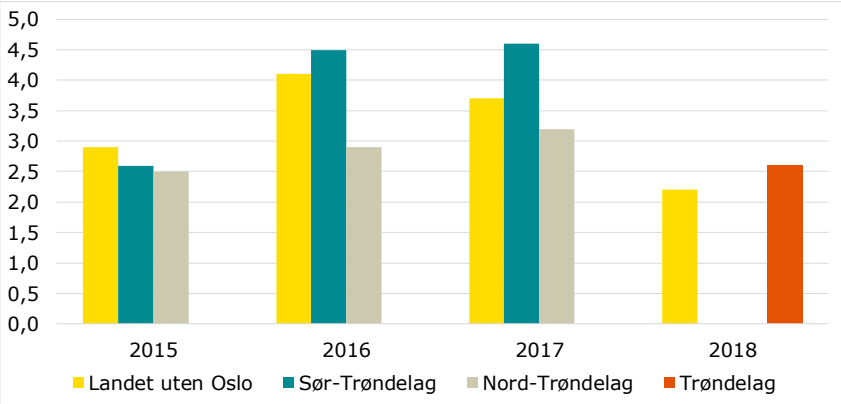

Kilde: SSB tabell 12134

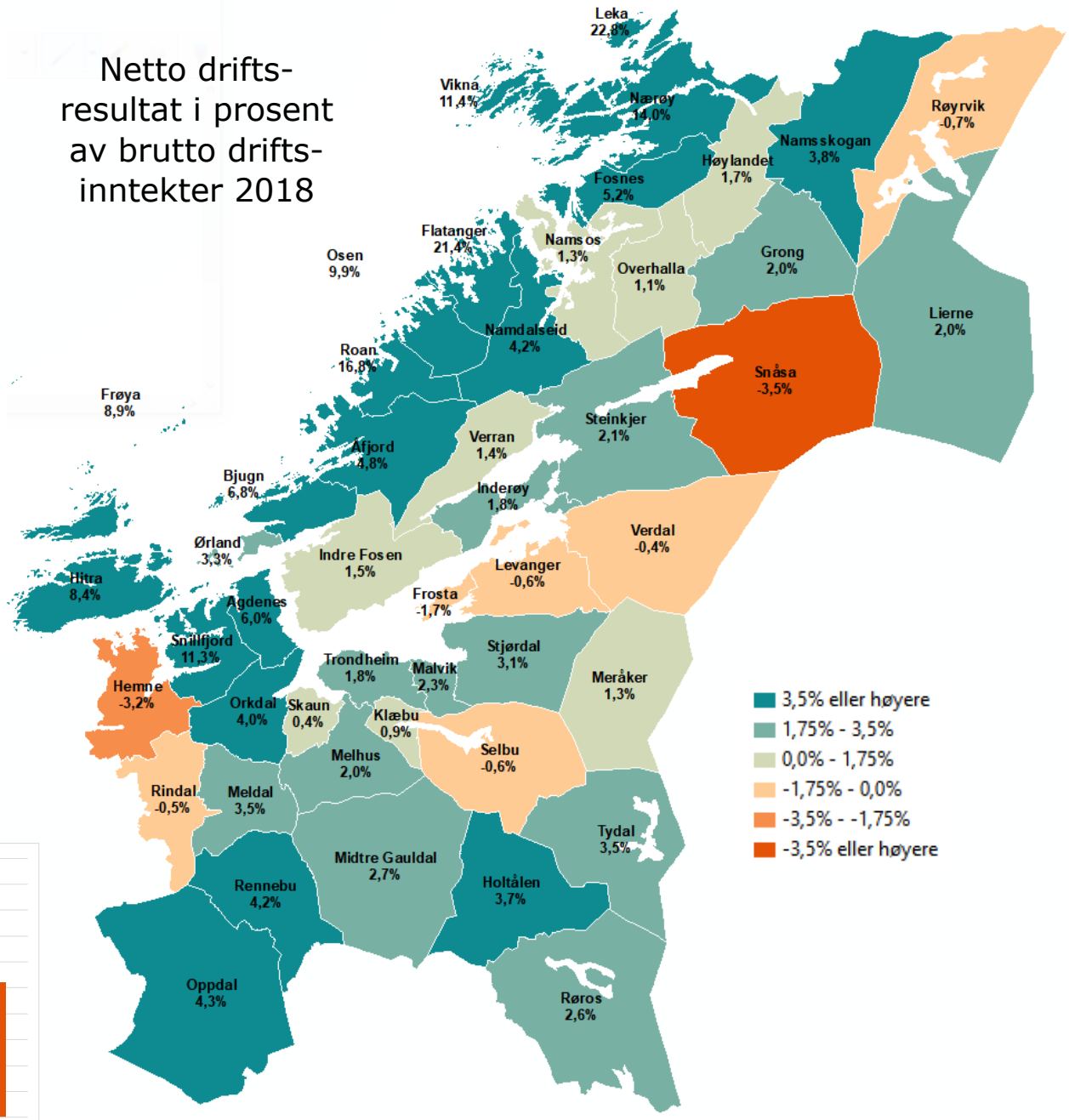

Kilde: SSB tabell 12134

Kommuneplanen

Kommuneplanens **samfunnsdel** er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

- Kommunesamfunnet som helhet
- Kommunen som organisasjon

Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutvikling og synliggjøre de strategiske valg kommunen tar. Planen skal synliggjøre utfordringer, mål og strategier for kommunen som organisasjon, og gi overordnede mål for sektorenes planlegging og retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres.

Alder på kommuneplanens samfunnsdel kan si noe om hvor godt rustet kommunen er til å håndtere tidsaktuelle utfordringer og hvor god den strategiske styringen av kommunesamfunnet og kommunen som organisasjon er.

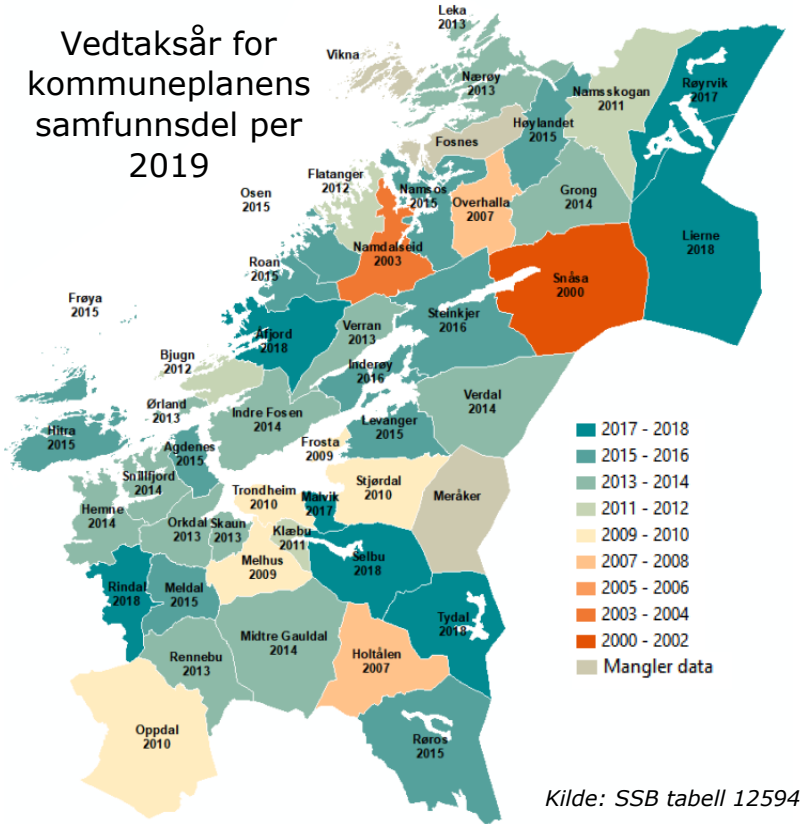

Kilde: SSB tabell 12594

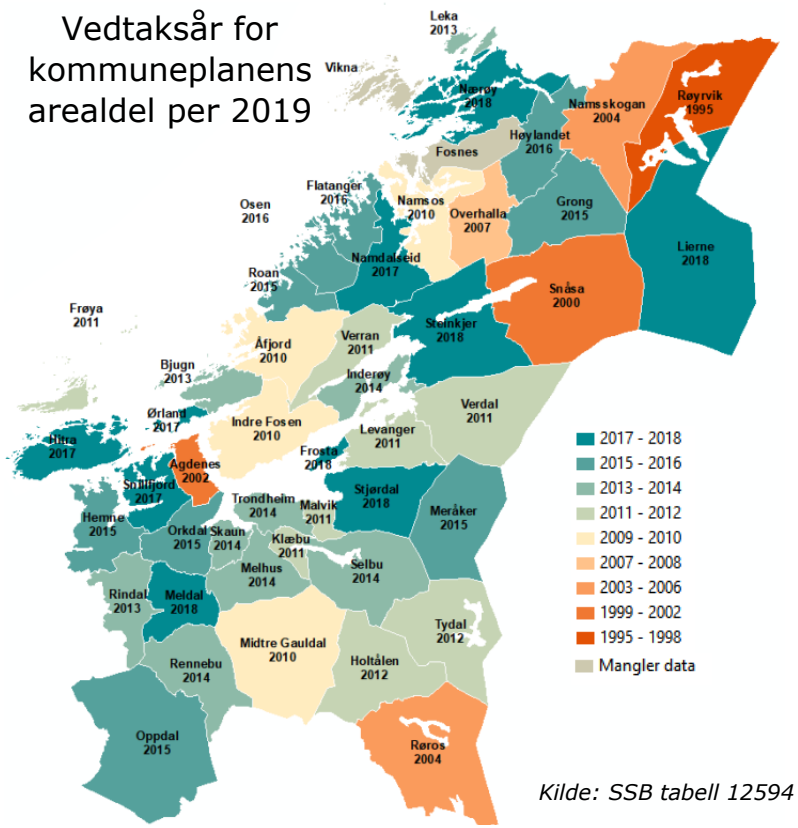

Kilde: SSB tabell 12594

Kommuneplanens **arealdel** angir hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene. Arealdelen er en vesentlig del av kommunens langsiktige plangrunnlag og skal vise sammenhengen mellom samfunnsutviklingen, behov for vern og utbygging og framtidig arealbruk. Kommuneplanens overordnede retningslinjer for den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utvikling vil gå fram av kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel.

Alder på kommuneplanens arealdel kan si noe om hvor aktuell eventuelt hvor oppdatert det overordnede plangrunnlaget i kommunen er.

Dispensasjoner og reguleringsplaner

Dispensasjoner
Plan- og bygningsloven gir kommunene adgang til å gi dispensasjoner fra vedtatte planer, men vilkårene for å gi dispensasjoner er strenge. Ifølge plan- og bygningsloven kan dispensasjon ikke gis dersom bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i loven, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi en dispensasjon være klart større enn ulempene.

Mye bruk av dispensasjoner kan svekke legitimiteten til arealplanene og vedtakene som treffes i planprosessene.

Kartet til høyre viser at det er stor forskjell mellom kommunene i Trøndelag når det gjelder antall dispensasjoner som ble innvilget i 2018.

Reguleringsplaner
Planlegging etter plan- og bygningsloven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Omfanget av vedtatte reguleringsplaner er svært varierende i fylket. Trondheim skiller seg ut med over 47 planer for 2018.

Antall reguleringsplaner vedtatt i alt i 2018 (per kommune)	
Trondheim	47
Levanger	15
Oppdal	13
Frøya	10
Melhus	8
Selbu og Stjørdal	7
Bjugn, Orkdal, Røros, Meråker, Verdal og Nærøy	6
Ørland	5
Steinkjer, Namdalseid, Lierne, Overhalla, Indre Fosen	3
Namsos, Hemne, Rennebu, Midtre Gauldal, Skaun, Tydal, Frosta, Snåase-Snåsa og Grong	2
Snillfjord, Roan, Osen, Meldal, Holtålen, Klæbu, Malvik, Høylandet, Flatanger og Inderøy	1
Agdenes, Verran, Namsskogan og Leka	0
Hitra, Åfjord, Raarvihke-Røyrvik, Fosenes, Vikna og Rindal	..
Totalt	**191**

Kilde: SSB tabell 12665

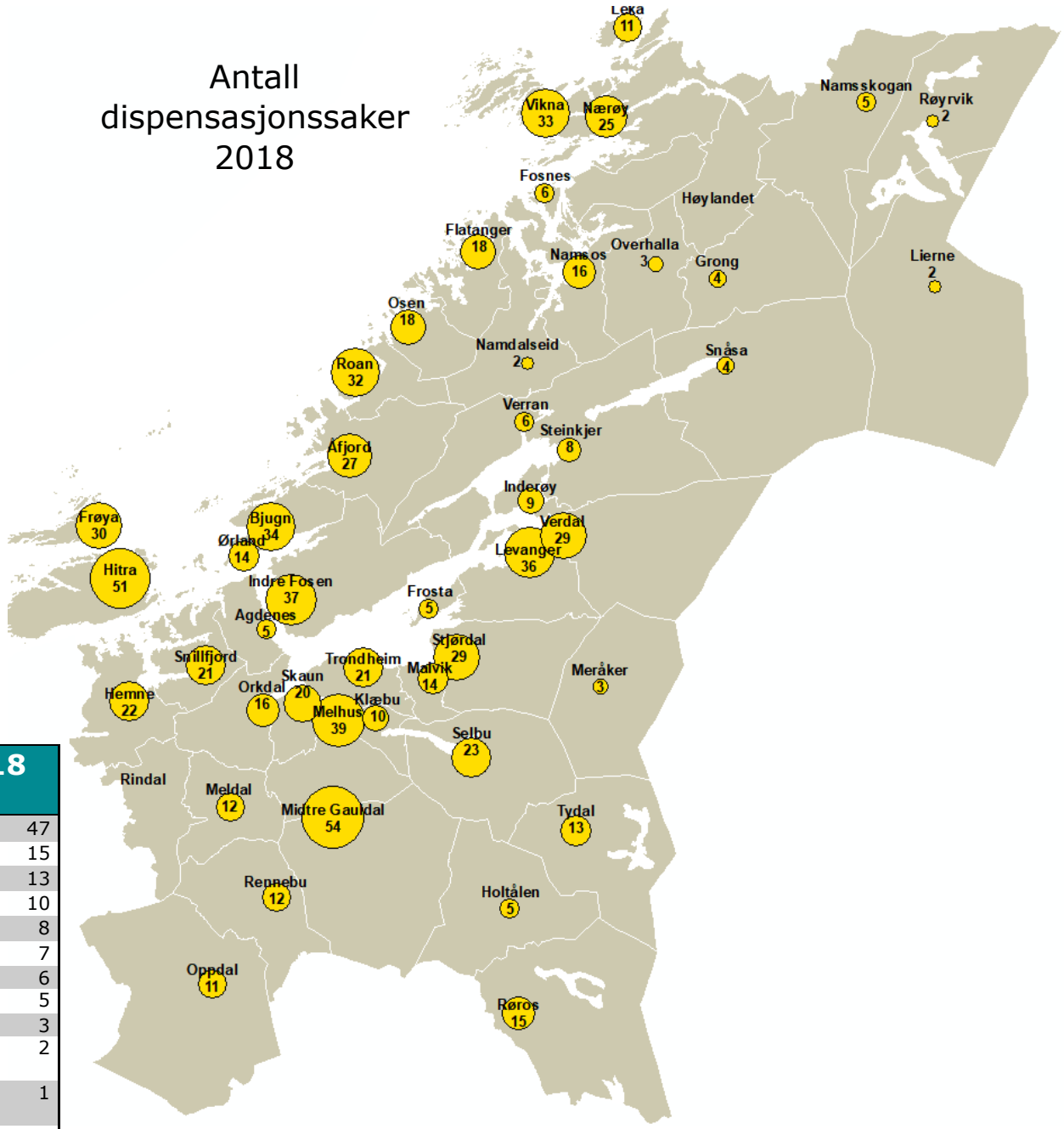

Kilde: FMTL

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunns-sikkerhet på lokalt nivå. De har et grunnleggende ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet gjennom regelverket knyttet til kommunal beredskapsplikt. I tillegg er kommunene lokal planmyndighet og har ansvaret for at det også tas hensyn til samfunnssikkerhet i planlegging etter plan- og bygningsloven.

Siden 2002 har DSB jevnlig gjennomført en spørre-undersøkelse blant landets kommuner om status for samfunns-sikkerhets- og beredskapsarbeidet i kommunen. Kommune-undersøkelsen har siden 2012 vært en egenrapportering fra kommunene på sin etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.

Kommuneundersøkelsen for 2019 viser at den positive utviklingen i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap på kommunalt nivå i Trøndelag fortsetter. Mange kommuner tilfredsstiller lov- og forskriftskravene, og det er en positiv utvikling i det systematiske arbeidet med kommunal beredskapsplikt. Undersøkelsen viser videre at det fortsatt er en vei å gå for at alle kommuner til enhver tid har oppdatert ROS-analyser og beredskapsplaner i henhold til Sivil-beskyttelsesloven §§ 14 og 15 og Forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Kartene til høyre viser hvor kommunene i Trøndelag plasserer seg i kommunetrappa siste 3 år og gir en indikasjon på hvordan hver enkelt kommune i Trøndelag jobber med samfunnssikkerhet og beredskap.

Kommunal beredskap 2017

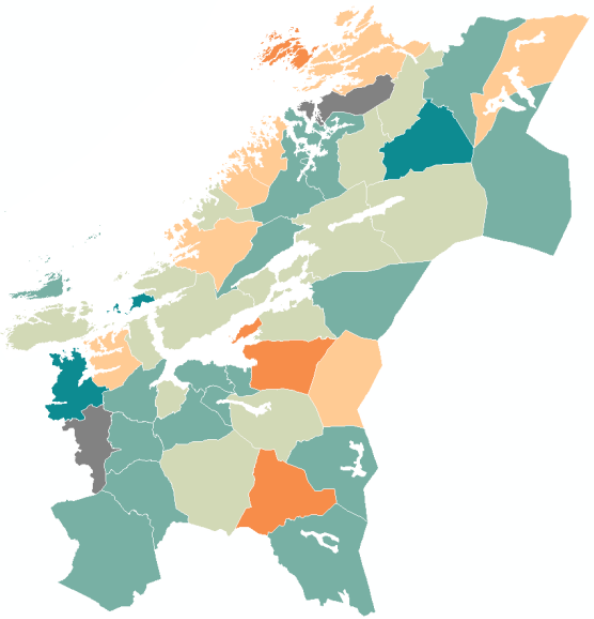

Kommunal beredskap 2018

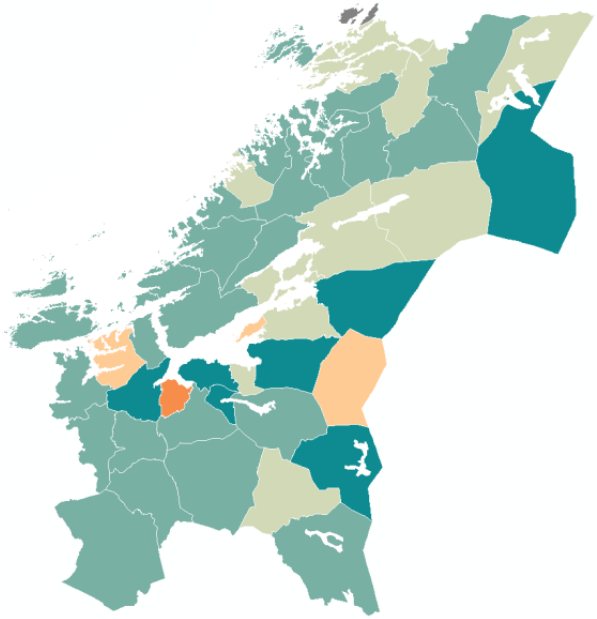

Kommunal beredskap 2019

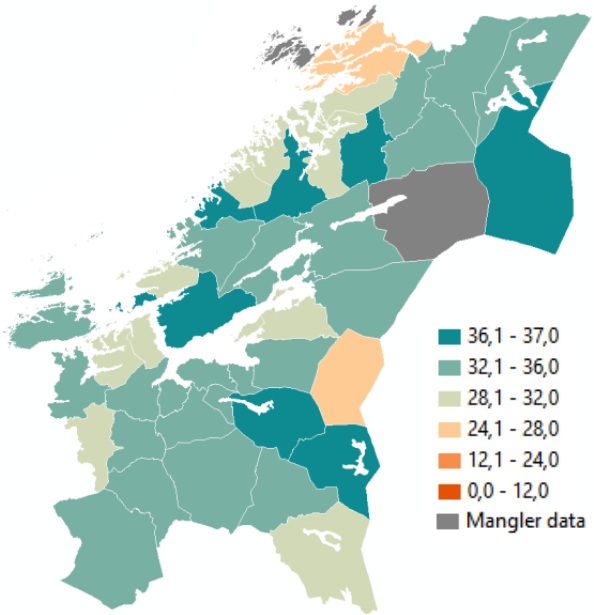

Med bakgrunn i DSBs kommuneundersøkelse utarbeider Fylkesmannen i Trøndelag **kommunetrappa**. Denne gir en indikasjon på hvor godt kommunene i Trøndelag arbeider med samfunnssikkerhet og beredskap. I kommune-undersøkelsen blir kommunene spurt om mål og plan for oppfølging av arbeidet med samfunns-sikkerhet og beredskap, helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplaner, øvelser og andre forhold innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. I kommunetrappa settes de ulike temaene inn i en poengskala. Totalsummen som da fremkommer gir en indikasjon på hvor godt kommunen arbeider med samfunnssikkerhet og beredskap. Poengskalaen i kommunetrappa går fra 0-37 poeng, hvor 37 poeng er best.

Arealbruksfordeling

1,4 % av arealet er bebygd og 4,2 % er jordbruksjord

Ca. 1,4 % av arealet i Trøndelag er bebygd i 2019. Ytterligere 4,2 % er jordbruksareal. Brorparten av det resterende arealet i Trøndelag består av skog (39,2 %), åpen fastmark (35,9 %), våtmark (10,8 %) og ferskvann (6,6 %).

Trondheim og Ørland er kommunene i Trøndelag som har størst andel av arealet som er bebygd med henholdsvis 19,1 % og 16,5 % i 2019. Ørland og Frosta er kommunene som har størst andel jordbruksareal med henholdsvis 52,9 % og 31,0 %. Trondheim har også en høy andel jordbruksareal med 18,5 %.

Transport og kommunikasjonsinfrastruktur utgjør 44 % av det bebygde arealet i Trøndelag i 2019, mens boligbebyggelse tar 18,4 % av det bebygde arealet.

Bebygd areal (km²) i Trøndelag i 2019 etter arealbruk

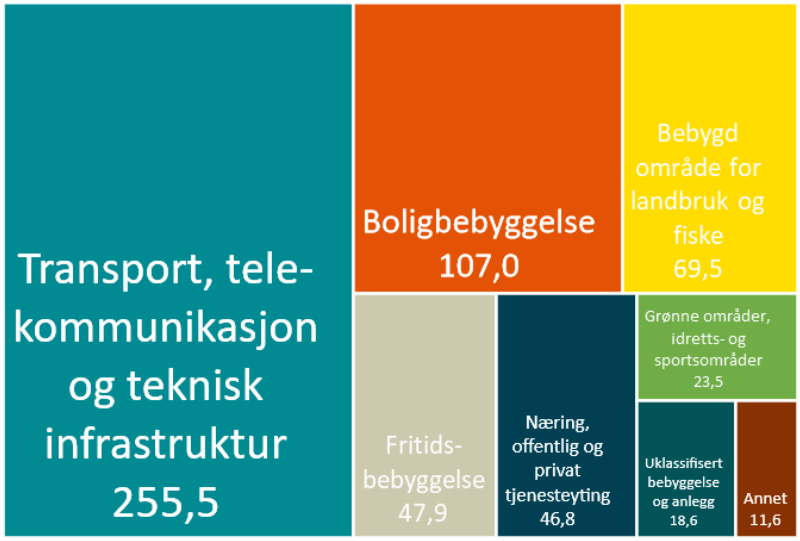

Kilde: SSB tabell 09594

Andel av arealet som er bebygd i 2019

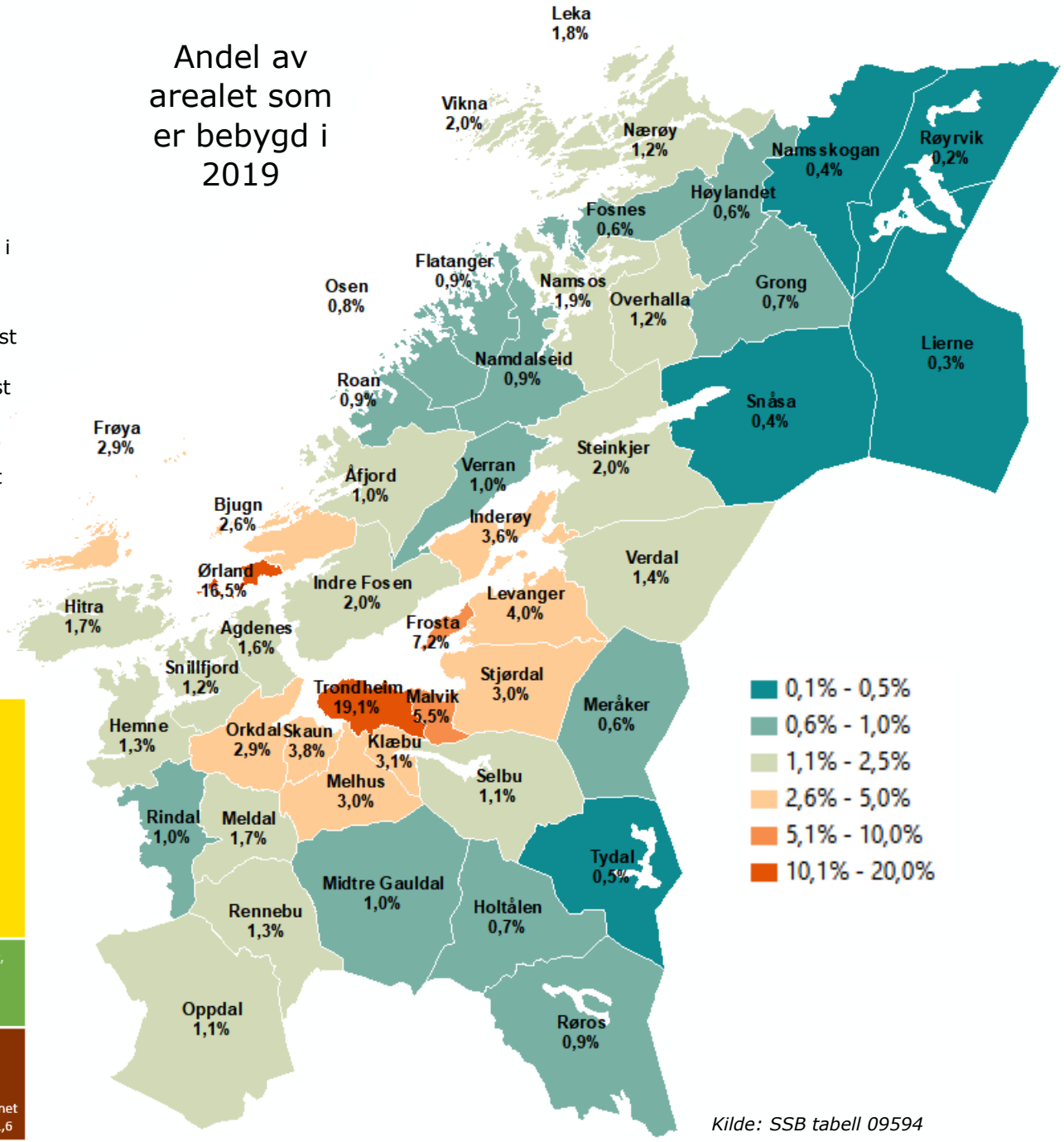

Kilde: SSB tabell 09594

Omdisponering av dyrka jord

Trøndelag er det største jordbruksfylket i landet og har om lag 16 % av Norges jordbruksareal. Likevel er kun 4,2 % av arealet i Trøndelag dyrka jord, og det meste av jordbruksarealet i fylket ligger i folkerike kommuner rundt Trondheimsfjorden der det er stort utbyggingspress. Dette har ført til at Trøndelag er det fylket i landet hvor det er blitt omdisponert mest dyrka jord de siste årene.

Det er spesielt i Trondheim og Melhus at store areal dyrkajord har blitt omdisponert i senere tid. I Trondheim har 37 % av omdisponeringa av dyrka jord i perioden 2015-2018 vært til boligformål, mens i Melhus har 73 % gått til samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur; da spesielt knyttet til utbyggingen av E6.

I tillegg har utbyggingen av kampflybassen på Ørland ført med seg betydelig omdisponering av dyrkajord. Der sto Forsvaret for 81,2 % av all omdisponering i perioden 2015-2018.

Det er samferdsel og boligbygging som dominerer som formål for omdisponering, og utgjør til sammen 56 % av omdisponert areal i Trøndelag i perioden 2015-2018.

Omdisponering av dyrka jord i Trøndelag 2010-2018

Totalt etter jordloven og plan- og bygningsloven

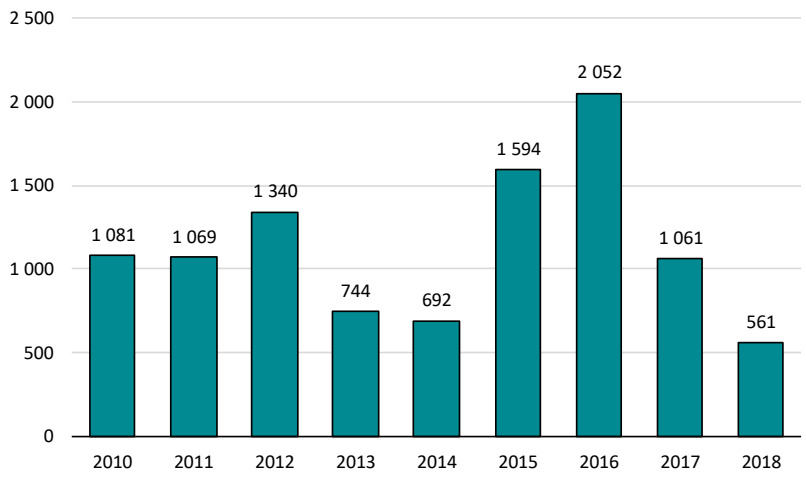

Kilde: KOSTRA/SSB tabell 06194

Dyrka jord omdisponert per år (dekar)

Gjennomsnitt per år i perioden 2010-2018

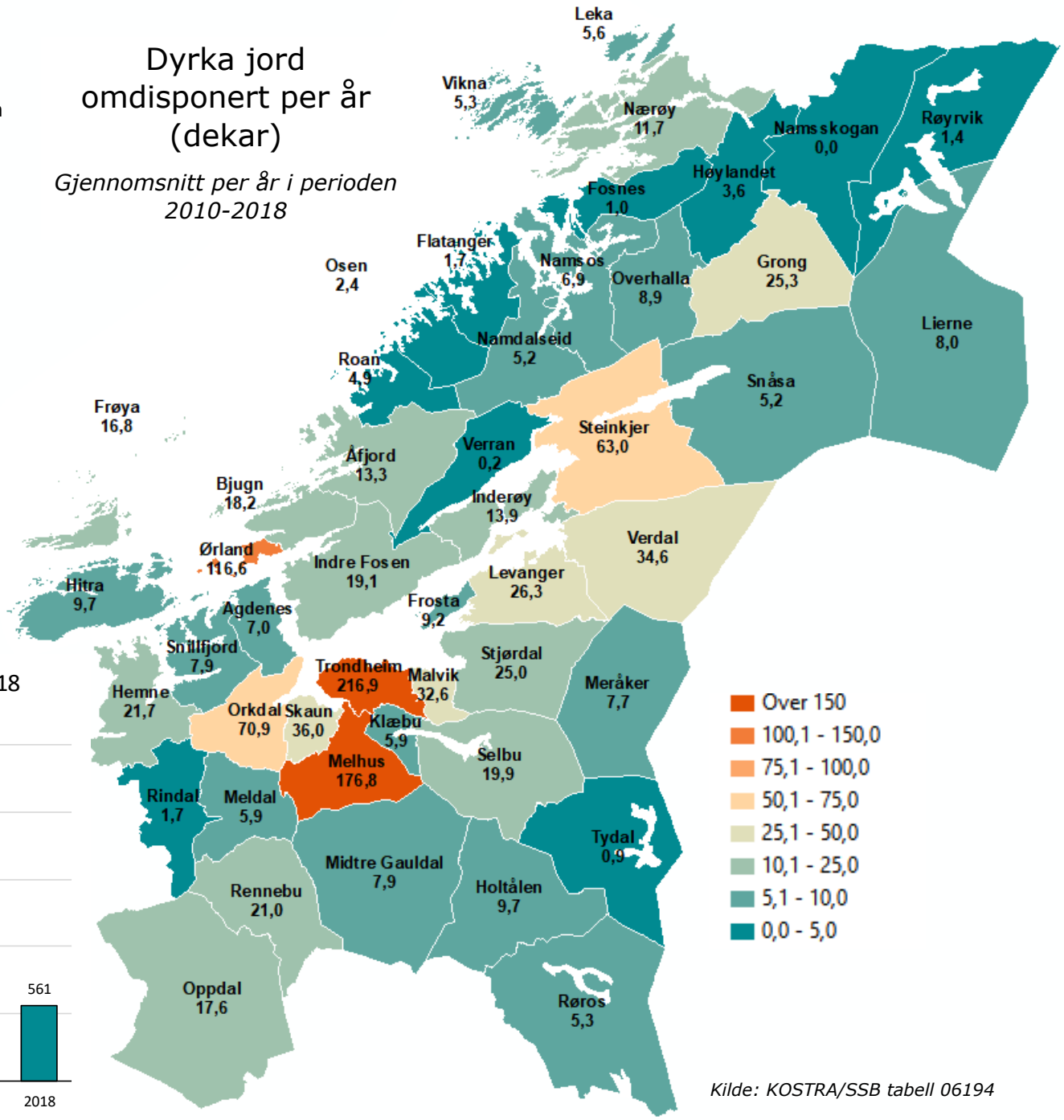

Kilde: KOSTRA/SSB tabell 06194

Kartlagte friluftslivsområder

Det foregår et arbeid med å kartlegge og verdsette friluftslivs-områdene i Norge etter en kartleggingsmetodikk utviklet av Miljødirektoratet. Kartet til høyre viser status per september 2019 på kartlagte friluftslivsområder i Trøndelag som er lastet inn i naturbase.no. En rekke trønderske kommuner har alt kartlagt sine friluftslivsområder. Andre er i gang, mens noen enda ikke har påbegynt arbeidet.

Kartleggingen gjør at viktige friluftslivsområder kan sikres for fremtiden. Kartleggingen gir også oversikt over områder som kan være aktuelle for sikring ved hjelp av statlige midler, og den gir et godt grunnlag for utarbeiding av sti- og løypeplaner. Kartlegging av friluftslivsområder er også en forutsetting for kommuner som ønsker å etablere snøskuterløyper.

Friluftslivsområdene plasseres i fire kategorier som sier noe om områdets verdi. Disse kategoriene er *svært viktig*, *viktig*, *registrert friluftslivsområde* og *ikke klassifisert friluftslivsområde*.

Verdsettingen gjøres på bakgrunn av en vurdering av en rekke faktorer som inkluderer blant annet områdets funksjon, egenhet, utstrekning, bruksfrekvens og områdets potensiale for bruk. Det ses også på i hvilken grad området er tilrettelagt for bruk eller om det er gjort betydelige inngrep i naturen. Det gjøres også en vurdering av om området inneholder kunnskapsverdier eller har en spesiell symbolverdi.

Det er nå igangsatt et flerårig nasjonalt prosjekt med formål å fremme planlegging, opparbeiding, skilting og merking av sammen-hengende nettverk av turstier i kommunene (sti- og løypeplaner). Det er en forutsetning at kommunene har gjennomført kartlegging og verdsetting før deltakelse i dette prosjektet.

Lenke til kartet i GisLink: https://kart.gislink.no/kart/?viewer=kart

Kartlagte Friluftslivsområder. Status september 2019

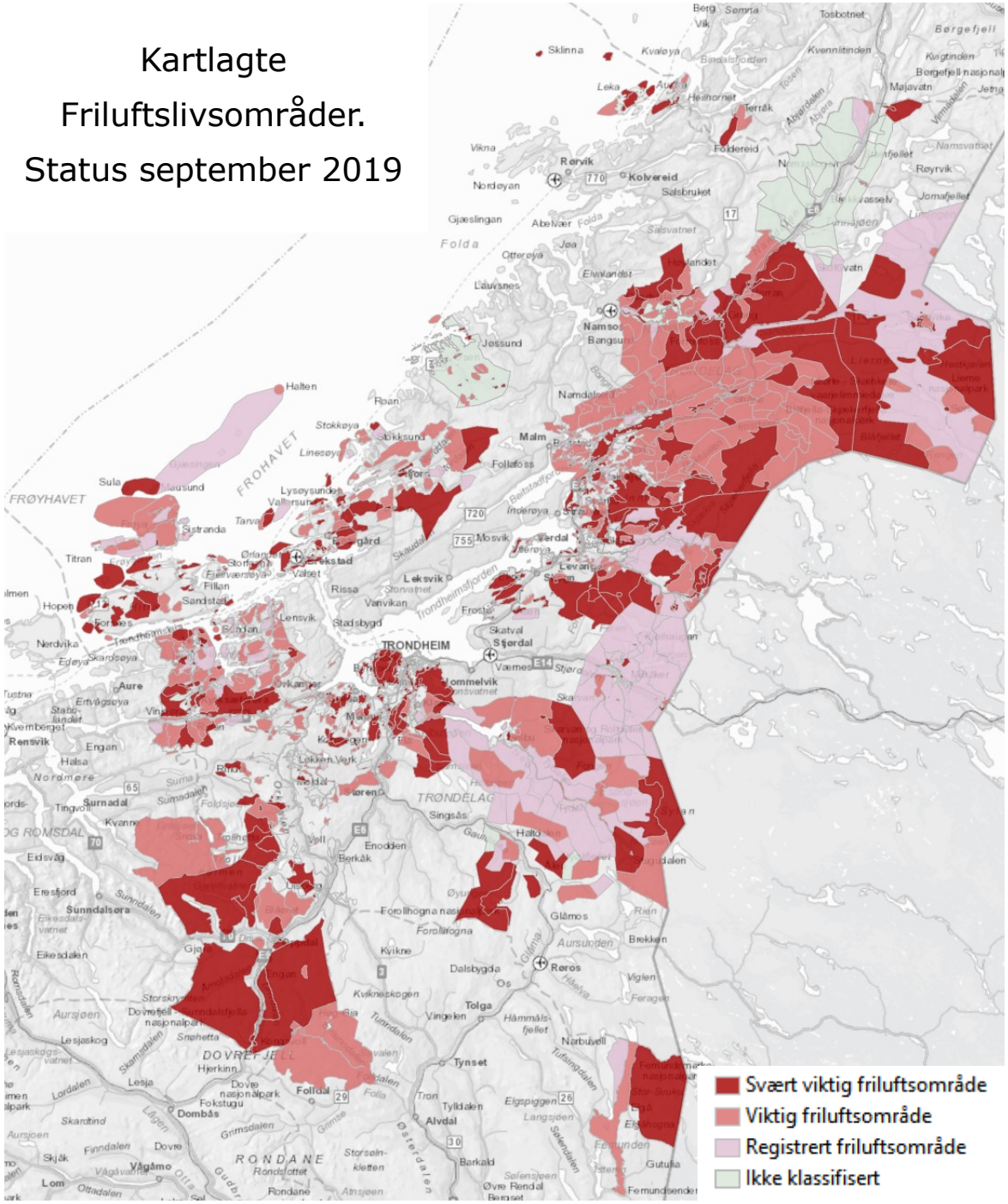

Kilde: kart.naturbase.no

Trøndelag vannregion

12,9 % av vannforekomstene i Trøndelag vannregion har det som betegnes som svært god økologisk tilstand og 56,5 % har god økologisk tilstand. For alle vannforekomster som har en økologisk tilstand som er lavere enn god skal det legges en tiltaksplan og gjøres tiltak for forbedring av vannkvaliteten. 14,9 % av vannforekomstene har moderat økologisk tilstand, mens 6,3 % har dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand. 9,3 % av vannforekomstene i Trøndelag er sterkt modifisert, hovedsakelig som følge av vannkraftutbygging. Det er satt særskilte miljømål for disse forekomstene som skal ivareta samfunnsnytten ved inngrepene.

Blant elvene i Trøndelag vannregion har 13,5 % svært god og 53,1 % god økologisk tilstand. For innsjøene i vannregionen har 16,3 % svært god og 57,1 % god økologisk tilstand. Bare 0,9 % av vannforekomstene på kysten har svært god økologisk tilstand, mens hele 79,3% av vannforekomstene på kysten har god økologisk tilstand.

Namsen og Ytre Namsen er de vannområdene i Trøndelag med størst andeler av vann-forekomster som har god eller svært god økologisk tilstand, henholdsvis 88,6 % og 81,3 %. Nea-Nidelv og Gaulavassdraget har lavest andel vannforekomster med god eller svært god økologisk tilstand, henholdsvis 57,6 % og 59,4 %. En del av forklaringen på variasjonene mellom vassdragene er hvor mye av vassdraget som er sterkt modifisert og dermed har særskilte miljømål.

Registering av tilstanden til vannforekomster er et pågående arbeid og tallene revideres etter hvert som nye undersøkelser gjennomføres.

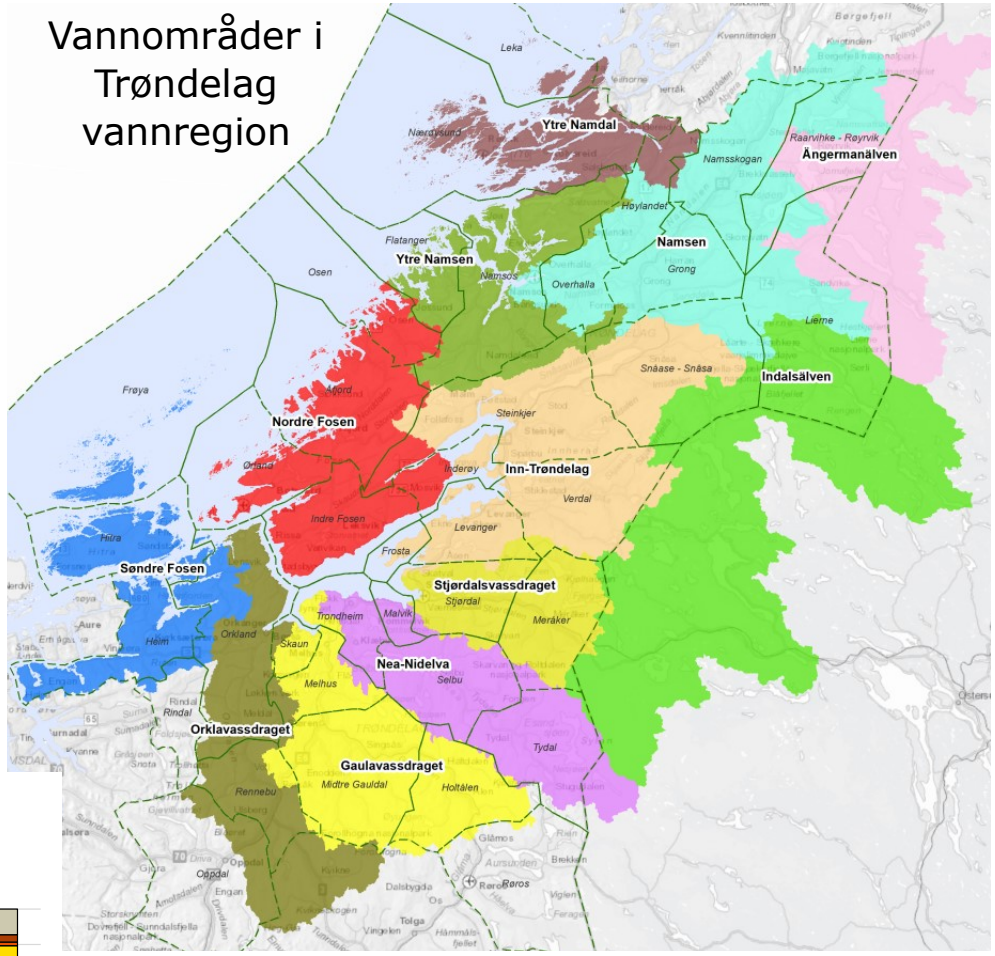

Vannforekomster etter økologisk tilstand fordelt på vannområder i Trøndelag vannregion. Data per september 2019

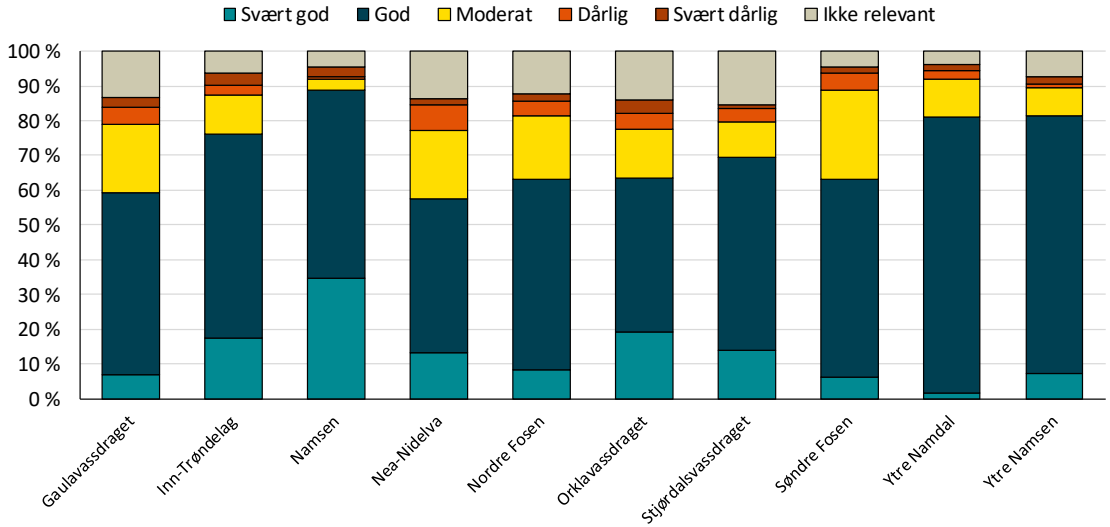

Vannforekomster i Trøndelag vannregion etter økologisk tilstand. Data per september 2019

	Elv	Innsjø	Kystvann	Total
Svært god	13,5 %	16,3 %	0,9 %	12,9 %
God	53,1 %	57,1 %	79,3 %	56,5 %
Moderat	16,1 %	9,8 %	17,8 %	14,9 %
Dårlig	4,8 %	2,3 %	0,9 %	3,9 %
Svært dårlig	3,2 %	1,1 %	0,0 %	2,4 %
Sterkt modifisert (Fysisk)				
Ikke relevant	9,3 %	13,4 %	1,2 %	9,3 %

Kilde: Vann-nett.no/portal

Reindrift

Det er to reinbeiteområder i Trøndelag. Nord-Trøndelag reinbeiteområde som har seks reinbeitedistrikt og Sør-Trøndelag og Hedmark reinbeiteområde med fire reinbeitedistrikt og ett konsesjonsområde. Trollheimen ligger utenfor det samiske reinbeiteområdet, og er et konsesjonsområde med bakgrunn i at det er gitt særskilt tillatelse til å utøve reindrift etter reindriftslovens § 8.

Det var ca. 28 000 rein i de to reinbeiteområdene i Trøndelag per 31. mars 2018. I 2017/2018 var det 69 siidaandeler i de to reinbeiteområdene med 351 tilknyttede personer. Blant reinbeitedistriktene i Trøndelag så er det Østre-Namdal og Riast/Hylling som har flest siidaandeler med henholdsvis 12 og 10.

Slaktevolumet fra de to reinbeiteområdene i Trøndelag var på 316 tonn i 2017/2018. Det høyeste slaktevolument blant reinbeitedistriktene var i Riast/Hylling med 67 tonn og Østre Namdal med 55 tonn. Sammenliknet med resten av landet har de Trønderske reinbeiteområdene god lønnsomhet.

I tillegg er det to reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde som strekket seg inn i Trøndelag. Disse hadde ca. 3 500 rein per 31. mars 2018 og et slaktevolum på 24 tonn.

Trøndelag og Hedmark reinbeiteområde				
	Siida-andeler 2017/2018	Personer i siida-andelene	Antall rein pr 31 mars 2018	Slaktevolum (Kg) 2017/2018
Riast/Hylling	10	59	4 894	67 138
Essand	9	43	4 690	52 887
Østre-Namdal	12	53	4 427	54 942
Elgå	6	31	2 782	40 783
Låarte	6	25	2 266	18 591
Åarjel-Njaarke	6	31	2 002	21 739
Fosen / Fovsen-Njaarke	6	29	1 933	7 989
Skjækerfjell / Skæhkere	5	35	1 932	17 668
Trollheimen	5	25	1 599	20 820
Færen / Gasken-Laante	4	20	1 412	13 629
Totalt	**69**	**351**	**27 937**	**316 186**
Reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde som strekker seg inn i Trøndelag				
Voengelh-Njaarke	6	60	2 193	6 703
Byrkije	3	12	1 360	17 352

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2017/2018

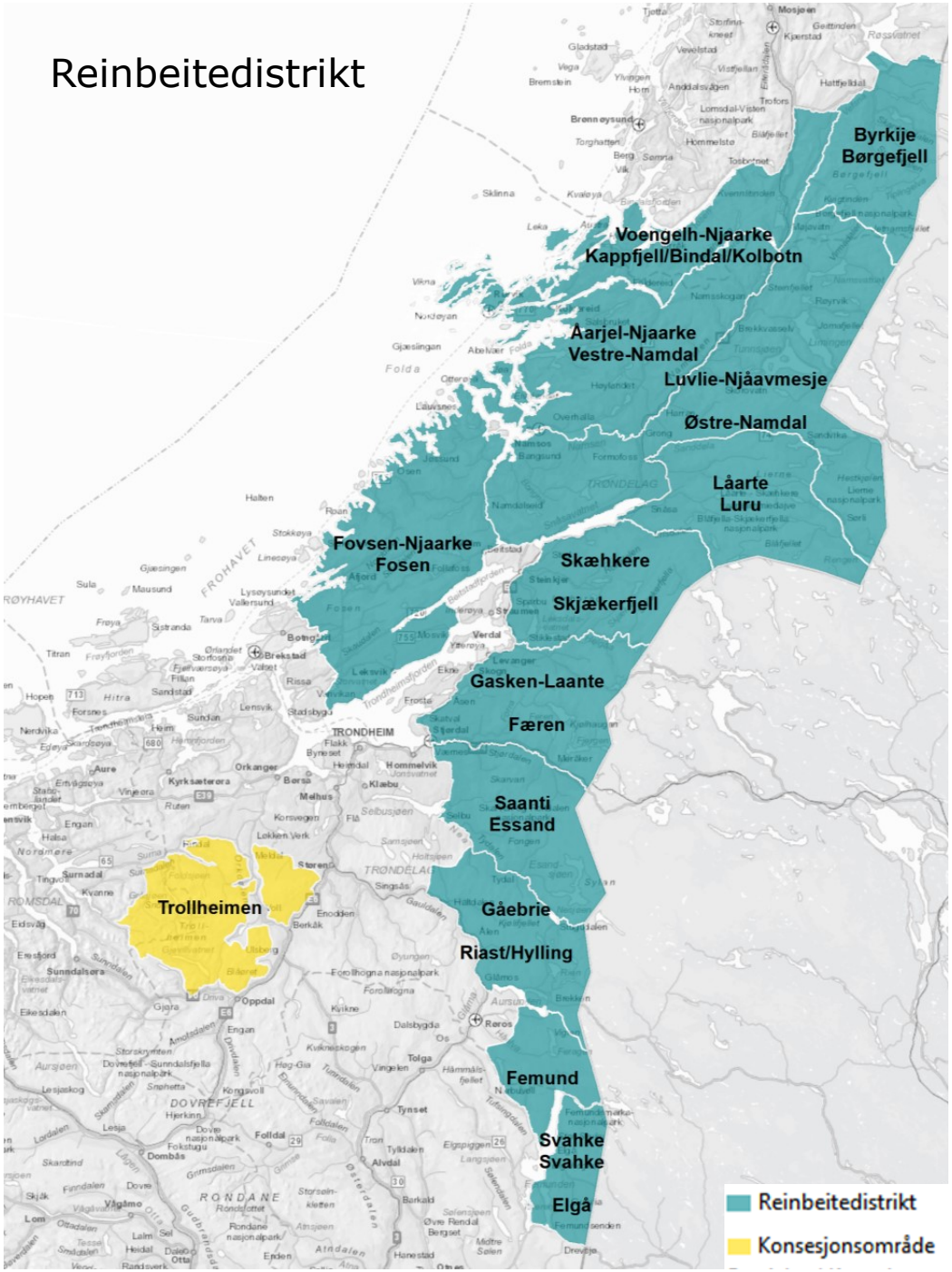

Kilde: Landbruksdirektoratet